

T. C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

RİSÂLE-İ ESRÂR-I CEVÂHİR-İ RABBANÎ
(GİRİŞ – METİN – SÖZLÜK – TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Tuncay BİLİR

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK

Karabük
Haziran – 2014

T. C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

RİSÂLE-İ ESRÂR-I CEVÂHİR-İ RABBANÎ
(GİRİŞ – METİN – SÖZLÜK – TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Tuncay BİLİR

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK

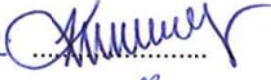

Karabük

Haziran – 2014

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Tuncay BİLİR'e ait "Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî (Giriş-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Yeni Türk Dili YÜKSEK LİSANS programı tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK	
Danışman Üye	: Yrd. Doç. Dr. Serhat KİŞİK	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Yasar Serhat KULAKCI	
Üye	:
Üye	:

Tez Sınavı Tarihi : 05.06.2014

Tez Bildirim Sayfası

Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlanmış olduğum “**Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî (Giriş-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**” adlı tezintamamen kendi çalışmam olduğunu; hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmada kullanılan, doğrudan kendime ait olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

05/06/2014

Tuncay BİLİR

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	V
KISALTMALAR	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
I. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1. RİSÂLE	2
2. ESERİN TANITIMI	4
3. NÜSHANIN TAVSİFİ	5
4. ESERİN MÜSTENSİHİ	5
5. ESERİN KONUSU VE BÖLÜMLERİ	6
6. ESERİN DİLİ	15
7. ESERİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ	17
7. 1. VOKALLERİN YAZILIŞI	18
7. 1. 1. “a” Vokalinin Yazılışı	18
7. 1. 1. 1. Sözcük Başında “a” Vokalinin Yazılışı	18
7. 1. 1. 2. Sözcük Ortasında “a” Vokalinin Yazılışı	18
7. 1. 1. 3. Sözcük Sonunda “a” Vokalinin Yazılışı	18
7. 1. 2. “e” Vokalinin Yazılışı	19
7. 1. 2. 1. Sözcük Başında “e” Vokalinin Yazılışı	19
7. 1. 2. 2. Sözcük Ortasında “e” Vokalinin Yazılışı	19
7. 1. 2. 3. Sözcük Sonunda “e” Vokalinin Yazılışı	19
7. 1. 3. “ı” ve “i” Vokalinin Yazılışı	20
7. 1. 3. 1. Sözcük Başında “ı” ve “i” Vokalinin Yazılışı	20
7. 1. 3. 2. Sözcük Ortasında “ı” ve “i” Vokalinin Yazılışı	20
7. 1. 3. 3. Sözcük Sonunda “ı” ve “i” Vokalinin Yazılışı	20
7. 1. 4. “o” ve “ö” Vokalinin Yazılışı	21

II

7. 1. 4. 1. Sözcük Başında “o” ve “ö” Vokalinin Yazılışı	21
7. 1. 4. 2. İlk Hecede “o” ve “ö” Vokalinin Yazılışı	21
7. 1. 5. “u” ve “ü” Vokalinin Yazılışı	21
7. 1. 5. 1. Sözcük Başında “u” ve “ü” Vokalinin Yazılışı	21
7. 1. 5. 2. Sözcük Ortasında “u” ve “ü” Vokalinin Yazılışı	21
7. 1. 5. 3. Sözcük Sonunda “u” ve “ü” Vokalinin Yazılışı	22
7. 2. KONSONATLARIN YAZILIŞI	22
7. 2. 1. “ç” Ünsüzünün Yazılışı	22
7. 2. 2. “p” Ünsüzünün Yazılışı	23
7. 2. 3. “g” Ünsüzünün Yazılışı	23
7. 2. 4. “s” Ünsüzünün Yazılışı	23
7. 2. 5. “t” ve “d” Ünsüzlerinin Yazılışı	24
7. 2. 6. “ñ” Ünsüzünün Yazılışı	24
7. 3. SES BİLGİSİ	25
7. 3. 1. Ünlü Değişmeleri	25
7. 3. 1. 1. e > i; i > e Değişmesi	25
7. 3. 1. 2. o > u Değişmesi	26
7. 3. 2. Ünlü Düşmesi	26
7. 3. 3. Ünlü Birleşmesi	26
7. 3. 4. Ünlü Türemesi	27
7. 3. 5. Ünlü Uyumu	27
7. 3. 5. 1. Kalınlık - İncelik Uyumu	27
7. 3. 5. 2. Düzlük - Yuvarlaklık Uyumu	28
7. 3. 6. Ünsüz Değişmeleri	28
7. 3. 6. 1. b > v Değişmesi	28
7. 3. 6. 2. d > y Değişmesi	29
7. 3. 6. 3. k > ħ Değişmesi	29
7. 3. 6. 4. k > g Değişmesi	29
7. 3. 6. 5. t > d Değişmesi	30
7. 3. 7. Ünsüz Düşmesi	30

III

7. 3. 8. Ünsüz Türemesi	31
7. 3. 9. Ünsüz Uyumu	31
7. 4. YAPI BİLİĞİSİ	32
7. 4. 1. İsimler	32
7. 4. 1. 1. İsim Çekim Ekleri	36
7. 4. 1. 1. 1. Hâl Ekleri	36
7. 4. 1. 1. 2. Tamlama (İlgi) Eki	39
7. 4. 1. 1. 3. İyelik Ekleri	39
7. 4. 1. 1. 4. Çoğul Eki	41
7. 4. 1. 2. İsim Yapım Ekleri	41
7. 4. 1. 2. 1. İsimden İsim Yapan Ekler	41
7. 4. 1. 2. 2. Fiilden İsim Yapım Ekleri	43
7. 4. 2. Fiiller	44
7. 4. 2. 1. Fiil Çekim Ekleri	44
7. 4. 2. 1. 1. Bildirme Kip Ekleri	44
7. 4. 2. 1. 2. Dilek Kip Ekleri	46
7. 4. 2. 1. 3. Şahıs Ekleri	47
7. 4. 2. 1. 4. Olumsuzluk Eki	49
7. 4. 2. 1. 5. Ek - Fiil	49
7. 4. 2. 2. Fiil Yapım Ekleri	50
7. 4. 2. 2. 1. Fiilden Fiil Yapan Ekler	50
7. 4. 2. 2. 2. İsimden Fiil Yapan Ekler	51
7. 4. 2. 3. Fiilimsi Ekleri	52
7. 4. 2. 3. 1. İsim - Fiil (Mastar) Ekleri	52
7. 4. 2. 3. 2. Sıfat - Fiil (Partisip) Ekleri	52
7. 4. 2. 3. 3. Zarf - Fiil (Gerundium) Ekleri	53
7. 4. 3. Sıfatlar	54
7. 4. 3. 1. Niteleme Sıfatları	55
7. 4. 3. 2. Belirtme Sıfatları	55
7. 4. 4. Zamirler	57
7. 4. 4. 1. Şahıs Zamirleri	57

IV

7. 4. 4. 2. İşaret Zamirleri	57
7. 4. 4. 3. Belgisiz Zamirler	57
7. 4. 4. 4. Soru Zamirleri	58
7. 4. 5. Zarflar	58
7. 4. 5. 1. Durum (Niteleme) Zarfları	58
7. 4. 5. 2. Zaman Zarfları	58
7. 4. 5. 3. Yer - Yön Zarfları	59
7. 4. 5. 4. Miktar Zarfları	59
7. 4. 5. 5. Soru Zarfları	59
7. 4. 6. Edatlar	60
7. 4. 7. Bağlaçlar	61
7. 4. 8. Ünlemler	62
8. METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA VE İMLÂSINDA İZLENEN YOL	64
9. İŞARETLER	66
10. KULLANILAN TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	67
II. BÖLÜM: METİN	68
III. BÖLÜM: DİZİN VE SÖZLÜK	134
DİZİN VE SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL	135
DİZİN VE SÖZLÜK	138
ÖZEL İSİMLER DİZİNİ	352
IV. BÖLÜM: TIPKIBASIM	361
SONUÇ	440
KAYNAKLAR	442
ÖZ GEÇMİŞ	446

ÖN SÖZ

Türk kültürü büyük bir denizdir. Bu kültürün oluşmasında, gelişmesinde ve yayılmasında dil, taşıyıcı bir rol üstlenmesi sebebiyle son derece önemli bir yere sahiptir.

Çalışmamızın temelini oluşturan “Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî” adlı eser, XVI. yy. Türk yazı diline ait bir eserdir. Eserin hareketli nesih yazısıyla istinsah edilmiş olması özellikle ses değerlerimizi göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca bu ses değerleri sayesinde kök ve ek birleşimini görmek, eserin sözcük yapısının incelenmesini de kolaylaştırmaktadır. Eserin içeriğine baktığımızda tasavvufî düşüncüyü açıklamaya çalışan bir eser olduğunu görmekteyiz. Manevi olarak Allah’ın varlığına nasıl ulaşılabileceği anlatılmaktadır. Eserin gerek dil özellikleri gerekse içeriği, XVI. yy.a tasavvufî açıdan ayna tutmaktadır.

Çalışmadaki amacımız “Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî” isimli eseri hem ses(fonetik) hem de yapı(morfoloji) özellikleri açısından inceleyip eserin dil özelliklerini ortaya koyabilmektir.

Söz konusu eser giriş, metin, dizin ve sözlük, tıpkıbasım olarak dört bölümde ele alınmıştır. İlk bölümde sırasıyla risâle geleneği, eserin tanıtımı, nüshanın tavsifi, eserin müstensihi, eserin konusu ve bölümleri, eserin dili, eserin imla özellikleri üzerinde durulmuştur. Eserin temelini oluşturan ses ve yapı incelemelerine, eserin imla özelliklerinin başlığı altında yer verilmiştir. İkinci bölümde eserin tamamı çeviri yazıya aktarılmıştır. Üçüncü bölümde dizin alınarak sözlük yapılmıştır. Dizin oluşturulurken sözcüklerin alfabetik sırası, kökenleri, türleri ve anlamları verilerek bu sözcüklere gelen ekler de ilgili sözcüğün altında gösterilmiştir. Son bölüm olan tıpkıbasım bölümünde, eldeki yazmanın orijinal biçimi verilmiştir.

Eserin okunmasında, yazılmasında, incelenmesinde yardımlarını benden esirgemeyen; bana yol gösteren, eksikliklerimi düzelten Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK’een içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Tuncay BİLİR

KISALTMALAR

Ar. Arapça	neşr. Neşir
age. Adı geçen eser	nu. Numara
as. Aleyhi's-selâm	öl. Ölüm tarihi
bağ. bağlaç	Soğd. Soğdca
bkz. Bakınız	s. Sayfa
bs. Baskı	sav. Sallallahu aleyhi ve sellem
c. Cilt.	sf. Sıfat
cü. Cümle	T. Türkçe
çev. Çeviren	tas. Tasavvuf
dzl. Düzenleyen	tam. Tamlama
e. Edat	thk. Tahkik
Ed. Editör	trc. Tercüme
Far. Farsça	ty. Tarih yok
fels. Felsefik	ünl. Ünlem
Hz. Hazret	vb. ve benzeri
hzl. Hazırlayan	yy. Yüzyıl
i. İsim	zf. Zarf
krş. Karşılaştırınız	zm. Zamir
mec. Mecaz	

ÖZET

RİSÂLE-İ ESRÂR-I CEVÂHİR-İ RABBANÎ

Tuncay BİLİR

Yüksek Lisans Tezi / Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK

05/06/2014, 446 Sayfa

Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî adlı eseri hem fonetik hem de morfolojik açıdan incelemek için bu çalışma yapılmıştır. Çalışma fonetik açıdan bakıldığında vokalleri, konsonantları ve ses değişmelerini kapsamaktadır. Morfolojik açıdan bakıldığında ise isim, fiil, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem gibi sözcük yapılarını ve bunlara gelen ek biçimlerini içine almaktadır. Çalışma yapılırken tamamıyla metnin orijinaline bağlı kalınmıştır. Metnin çeviri yazısında herhangi bir ekleme veya çıkarma söz konusu değildir. Dizin ve sözlük bölümünde sözcükler alfabetik sıraya göre verilmiştir. Bunu yaparken sözcüklerin hangi dilden geldikleri, metin içindeki anlamları ve bu sözcüklere gelen ekler de dikkate alınmıştır. Gerek duyulduğunda, aynı sözcüğün metin içinde birden fazla anlamı varsa o sözcükle ilgili örnek kullanım italik yazıyla verilmiştir. Çalışma, bu eserin özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesinin son, Osmanlı Türkçesinin ilk dönemine ait olduğunu göstermiştir. Çünkü Eski Anadolu Türkçesine ait belirgin özelliklere bu eserde rastlanmamıştır. Ayrıca gice - giçe, dedi - didi, egerce - egerçi gibi ikili kullanımlar yazında farklılıkların olduğunu ortaya koymaktadır. Kalınlık - incelik uyumunun korunduğu görülürken konsonant uyumunun olmadığı görülmektedir. Morfolojik açıdan bakıldığında Türkçe sözcüklerde fiillerin kullanımı diğer sözcük kategorilerine göre son derece fazladır. Sözcük yapısı bakımından en çok Arapçadan gelen sözcüklerle karşılaşmaktayız. Eserin dinî bir eser olması bu durumu ortaya çıkarmıştır. İçeriksel açıdan bakıldığında dinî düşüncenin ayet ve hadislerle doğrulanmaya çalışıldığını görüyoruz. Ayrıca değişik hikâyelerle ve şiirlerle tasavvufî düşünce verilmeye çalışılmıştır. Eser tüm bu özellikleri ile içinde bulunulan döneme ayna tutmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Risâle, Osmanlı Türkçesi, Rabbanî, Tasavvuf, Cevâhir

ABSTRACT

RİSÂLE-İ ESRÂR-I CEVÂHİR-İ RABBANÎ

BİLİR Tuncay

Master Thesis / Department of Turkish Language

Advisor: Assistant Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK

05/06/2014, Pages: 446

This study is done to examine Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî work phonetic and morphological point of view. In terms of phonetic, this study includes vocals, consonants and sound interchanges. However, on the morphological side, it includes word structures such as noun, verb, adjective, pronoun, preposition, conjunction, interjection and additional formats combining of these structures. While working, it's completely abided to the original text. By no means, there hasn't been any addition or removal in the transcript of the text. Words are given in alphabetical order in the index and dictionary section. By this way, the origins of words, meaning in the text and additions to the words are taken into consideration. When it is necessary, if one word has more than one meaning, with in the text, it was given in italics. This work shows that, in terms of features this text belongs to the last term of Old Anatolian Turkish and the first term of Ottoman Turkish. It's clear, because there is no obvious features of ancient Old Anatolian Turkish in this work. In addition, same dual usages such as gice - giçe, dedi - didi, eğerce – eğerçi reveals the differences in writing. Thickness-fineness harmony protection is seen while consonant harmony isn't. In point of morphology, the use of verb in Turkish words are much more than the other categories. We meet mostly Arabic words in terms of word structure. As it's a religious work, reveals this situation. Contextual point of view, we see that there is an attempt to validate religious ideas with versicles and hadiths. In addition it was tried to submit the sufi philosophy via different stories and rhymes. With all there features, the work represents the referenced period.

Key Words: Risâle, Ottoman Turkish, Rabbanî, Mysticism, Cevâhir

I. BÖLÜM
GİRİŞ

1. RİSÂLE

Arapça bir sözcük olan risâle, değişik sözlüklerde “küçük kitap, broşür”¹, “mektup; kısa yazılmış küçük kitap; mecmua, dergi”², “mektup, name; esasen mektup tarzında yazılan küçük kitap; bir meseleye veya ilim, fenne dair muhtasar telif”³, “küçük kitap yerine kullanılır bir tabirdir. Risâle, birkaç maddeyi ihtiva ederse de en ziyade bir madde hakkında yazılırdı. Şimdiki tabirle broşür demektir.”⁴, “bir ilim yahut bir hususa dair olan muhtasar kitap ve mektup”⁵ şeklinde açıklanmıştır. Bu açıklamalara bakıldığında risâlenin, mektup veya hacimce küçük eserler olarak nitelendirildiğini görüyoruz.

Risâlenin manası zaman içinde hitap, kitap, mektup, makale, inceleme - araştırma, monografi kelimelerini karşılayacak şekilde genişlemiştir. VIII. yy.dan itibaren edebî mektup, ilim, sanat, edebiyat vb. alanlarda tek bir konu üzerinde yapılan araştırma (monografi) ve makale anlamları öne çıkmıştır.

Risâlenin “yazılı mesaj, yazılı belge” anlamı kazanması Hişâm b. Abdülmelik’in (724-743) kâtibi Abû'l-Alâ Sâlim b. Abdullah'la ilişkilendirilir. Salim'in, Aristo'nun İskender'e yazdığı mektuplardan Arapçaya yaptığı çevirinin başlığı risâle kelimesini içeriyordu. Son Emevi halifesi Mervân b. Muhammed'in kâtibi Abdülhamid el-Kâtib (öl. 750) tarafından mektuba hamd ü sena bölümünün eklenmesi ve daha da uzatılması bu alanda özel bir üslup ortaya çıkarmıştır. Bu üslup sonraki risâle yazarlarını da etkilemiştir.

Arap edebiyatında İbnü'l-Mukaffa'nın Risâletü's-Sahabe, Câhiz'in Risâletü't-Terbî', İbn Zeydun'un er-Risâletü'l-Hezliyye, Ebü'l-Alâ el-Maarrî'nin Risâletü'l-Gufran, İbn Şüheyd'in Risâletü't-Tevâbi' ve 'z-Zevâbi' adlı eseri birer şaheser olarak kabul edilmektedir. Bunların dışında Risâle fî Fazli Mekke adlı eseriyle Hasan-ı Basrî, er-Risâletü'l-Kuşeyriyye adlı eseriyle Abdulkerim el-Kuşeyrî, Mecmû'atü'r-Resâ'ili'l-Kübrâ adlı eseriyle İbn Teymiyye, Resâ'ilü'l-Kindî el-Felsefiyye adlı eseriyle Yakup b. İshak el-Kindî, Risâletü'l-Kuve'l-İnsaniyye ve İdrâkihâ adlı eseriyle İbn Sînâ gibi isimler dikkat çekmektedir.

Fars edebiyatında Ahmet el-Gazzâlî'nin Risâletü'l-Aşkîyye, Nasîrüddîn-i Tûsî'nin Risâle-i Evsâfü'l-Eşrâf, Seyyid Ali Hemedânî'nin Risâle-i Menâmiyye, Şeyh Muhammed b.

¹ *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998, s. 1862.

² Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2000, s. 894.

³ Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1999, s. 662.

⁴ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. III, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2004, s. 50.

⁵ James W. Redhouse, *Müntahabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*, (hzl. Recep Toparlı vd.), Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s. 414.

Ebû Tâlib Zâhidî-i Gûlânî'nin Risâle-i Havâssü'l-Hayevân, Ebû Ca'fer Muhammed b. Eyyûb Taberî'nin Risâle-i Şeş Fasl, Nasîrüddin-i Tûsî'nin Risâle der Hisâb, Ferîdûn-i Sipehsâlâr'ın Risâle der Ahvâl ü Zindegânî-i Mevlânâ Celâleddîn Muhammed-i Belhî, Abdurahman-ı Câmî'nin Risâle-i Sagir der Mu'amma, Hasan b. Abdülmü'min-i Hûî'nin Kavâ'idü'r-Resâil ve Ferâ'idü'l-Fezâ'il adlı eseri öne çıkan eserler arasında yer almaktadır.

Risâle kelimesinin kişiler arasında yazışmalara ad olmasından başka zaman içinde ilk örneklerinin mektup formunda olması sebebiyle monografi tarzı eserlere de bu isim verilmiştir. Mektupla bilgi aktarımı yazara çeşitli kolaylıklar sağladığı ve bir sohbet havası kattığı için daha sonraki zamanlarda da benimsenmiştir. Söz konusu rahatlıklardan biri, katı ve yerleşik kuralların izin vermeyeceği bazı şahsî görüşleri daha rahat ifade edebilme imkânıydı. Zira ilmî ölçülere göre aktarılan bilginin bir dayanağa oturtulması gerekiyordu, mektup formunda yazılan monografilerde ise bu zorunluluk yoktu. Bu sebeple bireysel düşüncelerin ve kabullenilmiş değer yargılarıyla çelişen fikirlerin ifade edilmesi için risâle formuna başvuruluyordu. Başta inanç, felsefe, dil ve edebiyat problemleri olmak üzere risâle Arap kültürünün hemen bütün alanlarında görülmektedir.

Türk kültürüne bakıldığında Osmanlılarda hacmi küçük ilmî eserlerin yaygın bir şekilde risâle olarak adlandırıldığı görülmekte, bu durum kütüphane kataloglarında rağbet gören bir uygulama olarak günümüzde de sürmektedir. Kataloglarda bir tek kitap gibi gösterilen bazı çalışmaların aslında çeşitli risâlelerden meydana geldiği ve sadece ilk risâlenin adına bakılarak kayda geçirildiği bilinmektedir. Vakıf kütüphanelerinin katalogları sayılabilecek kitap listeleri ve defterlerinde risâleler hakkında ilk bilgiye Kanunî Sultan Süleyman devrinde hazırladığı anlaşılan Defterü'l-Kütüb'ün (1552) başındaki "Kanûnü'd-Defter ve Şevâzzihî" (kitap kataloğu hazırlamanın kuralları ve bunların istisnaları) başlığını taşıyan bölümünde rastlanmaktadır. Burada birden fazla risâle ihtiva eden yazmaların (mecmüâtü'r resâil) müellif ve muhteva itibarıyla tasnif edilmesi esası getirilmiştir. XVIII. yy.ın ikinci yarısında kurulan Nuruosmaniye Kütüphanesinin katalogunda konu başlıkları belirlenirken mecmuatü'r-resâiller ilk defa ayrı bir bölümde toplanmıştır. Üsküdar Selimiye Nakşibendî Dergahı'ndaki kütüphanenin 1836'da hazırlanan katalogunda da mecmualar müstakil bir bölümde toplandığı gibi her birinin içindeki risâleler muhtevalarına göre ayrı ayrı kaydedilmiştir.

Risâle zamanla gelişerek kitap telif türü hâline dönüştüğünde hadis, fıkıh, tefsir gibi dinî ilimler başta olmak üzere astronomi, matematik, tıp ve musiki gibi fen ilimleriyle

edebiyat, belagat ve aruz gibi alanlara ait farklı konuların ele alındığı bir çeşitliliği de beraberinde getirmiştir.

Osmanlı telif geleneğinde risâlelerin Arapça, Farsça, Türkçe gibi tek bir dil yanında bu dillerden ikisi veya üçüyle kaleme alındığı; sayı, konu ve muhteva itibarıyla diğer Müslüman toplumlarındaki gibi zengin olduğu görülmektedir. Bu eserlerin adlandırılmasında her üç dilin kullanılması yaygın olmakla birlikte risâlelerin başlıklarında Farsça terkipler rağbettedir.

İlmî ve dinî konularda yazılan risâlelerin genellikle mensur olmasına karşılık edebiyat ve sanata dair risâleler çoğunlukla manzum - mensur karışık olup Farsça ve Türkçe kaleme alınmıştır. Muslihuddin b. Sinân'ın Risâle-i Eflâtûniyye ve Hayâtîzâde Mustafa Feyzi Efendi'nin Resâilü'l-Müşfiyeli'l-Emrâzi'l-Müşkile adlı eseri ilmî risâleye örnek verilebilir. Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye'si, Kalkandelenli Fakîrî'nin Risâle-i Ta'rifât'ı sanatsal risâlelere; Kırşehirli Nizâmeddin b. Yusuf Dede'nin Risâle-i Mûsikî'si, Ahmedoğlu Şükrullah Çelebi'nin Risâle-i Mûsikî'si, Kadızâde Tirevî'nin Mûsikî Risâlesi müzikle ilgili risâlelere; Mimar Sinan'ın Risâle-i Mi'mâriyye'si mimariyle ilgili risâleye, Mehmed Efendi'nin Risâle-i Lâle el-Müsemmâ bi-Mîzânî'l-Ezhâr adlı eseri çiçekçilikle ilgili risâleye örnektir. Tasavvuf alanında Risâle-i Usûl-i Tarîkat-ı Mevlânâ adlı eseriyle İsmâil Ankaravî, Risâle fî Deverânî's-Sâfiyye adlı eseriyle Niyâzî-i Mısrî, Risâle-i Tâciyye adlı eseriyle Müstakimzâde dikkat çeken isimler arasında yer alır. Bunların dışında risâle türünün önemli bir kısmını Osmanlı devlet yönetimi hakkında yazılan siyasetnameler oluşturur. Sadrazam Lütfî Paşa'nın Âsafnâme'si ile Koçi Bey'in Risâle-i Koçi Bey adlı eseri akla gelen ilk eserlerdir.⁶

Söz konusu risâle geleneği dikkate alındığında inceleme konumuzu oluşturan bu eser ilk ana bölümüne göre "Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî" olarak isimlendirilmiştir.⁷ Anlaşılacağı üzere başlıkta Farsça terkip tercih edilmiştir. Eser, tasavvufî konulara yer veren dinî bir eserdir. İçerisinde Türkçe dışında, kısa olmakla birlikte, Arapça ve Farsça kısımlar da mevcuttur. Yine bu gelenek içerisinde karşımıza çıkan hamd ü senaya birinci ve ikinci ana bölümlerde rastlıyoruz.

2. ESERİN TANITIMI

Eser, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi yazma eserler bölümünde yer almaktadır.

⁶ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Risâle Maddesi", c. 35, İstanbul 2008, s. 112-116.

⁷ Çankı pâdişâhdur ki bu dürer-i mâ'nânî ve bu esrâr-ı cevâhir-i rabbânî anuñ lâyıķı ola. (3a)

Mustafa b. Seyyidî b. Mehmed'in istinsah ettiği eserden Abdülbaki b. Ali Bekâyî tarafından kopya edilmiştir.⁸

Eserin istinsah tarihiyle ilgili iki farklı tarihle karşılaşıyoruz. Bunlardan birisi 36. varaktaki der-kenarda karşımıza çıkan hicri 980 (miladi 1572) tarihidir.

Bekâyî diye meşhur olan Abdülbaki bin Ali'nin eliyle kitaplar tamam oldu. Allah onları affetsin. 4 Cameziye 'l-Evvel 980

Diğeri ise 38. varaktaki Arapça kısımda karşımıza çıkan hicri 985 (miladi 1577) tarihidir.

Allah en iyi bilen ve en iyi hüküm verendir. Şeyh Yâvsi'nin - Allah sonsuz rahmet etsin - sözleri tamamına erdi. 985 Yılı

Tasavvufi düşünceyi ele alan bu eser kendi içinde üç bölümden oluştuğunu görüyoruz. Birinci bölüm 1-40, ikinci bölüm 41-70, üçüncü bölüm 71-78. varaklar arasında verilmiştir.

Eserin dili Türkçedir. Yeri geldiğinde Arapça ve Farsça bölümlere de yer verilmiştir.

3. NÜSHANIN TAVSİFİ

Eserin tek yazma nüshası Türk Dil Kurumu Kütüphanesi yazma eserler bölümünde A 519/1 arşiv numarası ile kayıtlıdır. 223x150 – 160x100 milimetre boyutlarında, 15 satırlı, abadî kâğıda yazılmıştır. Mihrabiye ve ilk iki sayfa cetvellerle yaldızlı, söz başları, duracaklar ve bazı sözcük üzerleri kırmızıdır. Şemseli koyu kahverengi bir cilt içerisinde yer almaktadır.⁹

4. ESERİN MÜSTENSİHİ

XVI. yy. divan şairlerinden olan Bekâyî, İznik'te doğmuştur. Cimri Çingân lakabıyla tanınan bir macuncunun oğlu olduğundan Macunzâde¹⁰ diye de anılmıştır. Medrese eğitiminden geçtikten sonra Manisa medreselerinden birine tayin edilmiştir. Orada Sultan III. Murad'a hocalık yapmış olan İbrahim Efendi'den ders aldı. Şehzadeliğinde bir ara Manisa sancak beyliği yapan III. Murad ile hocası İbrahim Efendi vasıtasıyla yakın münasebetleri oldu. III. Murad'ın tahta çıkması (1574) üzerine takdim ettiği arzuhal üzerine İstanbul'da Merdümüye Medresesine tayin edildi. 1576'da Beşiktaş Hayreddin Paşa Medresesine naklolundu. 1580'de Sahn Medresesinde görevlendirildi. Daha sonra kadılık mesleğine

⁸ *Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*, (hzl. Müjgan Cumbul vd.), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 86.

⁹ *age.*, s. 86.

¹⁰ Beyanî Mustafa Bin Carullah, *Tezkiretü'ş-Şuara*, (hzl. İbrahim Kutluk), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997, s. 32. Ayrıca Tezkiretü'ş-Şuara'da Gülşenî dervişlerinden biri olan ve Şam mevlevihanesinde mevlevî okutan başka bir Bekâyî'den söz edilmektedir. Ancak der-kenarda (bkz.36a) geçen ifadeler bu eserin İznikli Bekâyî'ye ait olduğunu göstermektedir.

geçerek 1581’de Selanik, 1582’de Galata, 1586’da Üsküdar kadısı oldu. 1592’de tayin edildiği Mekke kadılığına gitmek istemeyince istifa etmiş sayıldı. 1594’te¹¹ hayatını kaybetti.

XVI. yy. şairi ve tezkire yazarı olan Ahdî’ye göre İznikli Bekâyî, öğrenci zümresi içerisinde yer almaktadır. Bakî olmayan âlemi kalıcı sanıp Bekâyî mahlasını kullanmıştır. İlim üzerine çalışmakta olup arkanları içerisinde ünlü, halkın ve aydınların beğendiği biri olmak üzeredir. Hâlbuki İznik’te Cimri Çinganoğlu olarak tanınmıştır. Şairlik yeteneği kötü değildir.¹²

Şairin elde bulunan iki eseri vardır. Bunlardan birisi “Gül ü Bülbül” mesnevisi, diğeri “Şirvan Şah ve Şemâyil Bânû” adlı mensur hikâyesidir. Bu iki eser dışında bir divanından bahsedilmekte ise de henüz herhangi bir nüshasına rastlanmamıştır.

Gül ü Bülbül, 1052 beyitlik didaktik bir eserdir. İstanbul Üniversitesi (ty, nu. 4097) ve Üsküdar Selim Ağa Kütüphanelerinde (Kemankeş, nu, 416) kayıtlı iki nüshası bilinmektedir. Eserin 1565 veya 1572 yıllarında yazıldığı tahmin edilmektedir. Eserle ilgili olarak Nezahat Öztekin’e ait bir çalışma vardır.¹³

Şirvan Şah ve Şemâyil Bânû, Agâh Sırrı Levend’in¹⁴ Bekâyî’ye nispet ettiği bir eser olmakla birlikte eserin Bekâyî’ye ait olduğuyla ilgili tereddüt vardır. Aşk konusunun işlendiği eserde yer yer manzumelere yer verilmiştir. Hikâyede XVI. yy. edebî nesir dilinin kullanılması yanında zaman zaman halk deyişlerine de yer verilmiştir. Bugün bilinen tek nüshası 1752’de istinsah edilen ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde bulunan yazmadır.¹⁵

Eserde Türkçe dışında Arapça ve Farsçaya yer verilmesi, Bekâyî’nin bu dillere hakimiyetini bizlere göstermektedir.

5. ESERİN KONUSU VE BÖLÜMLERİ

Eser tamamıyla dinî düşünce çerçevesinde karşımıza çıkan tasavvuf konulu bir eserdir. Bu eserin üç ana bölüme ayrılarak düzenlendiğini görüyoruz.

Risâlenin birinci ana bölümü hamd ü sena ile başlamaktadır. Allah’ın eşsiz varlığını ve sıfatlarını göstermek için kendi nurundan Hz. Muhammed’i, kemalini dört halifeye göstermek için de Hz. Muhammed’in nurunun ışığından âlemi yarattığı ifade edilmektedir.

¹¹ Harun Gündüz, *Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî’si (İnceleme-Metin-İndeks)*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir 2009, s. 230.

¹² Süleyman Solmaz, *Ahdî ve Gülşen-i Şu’arâsı (İnceleme-Metin)*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s. 239-240.

¹³ Nezahat Öztekin, *Bekâyî’nin Gül ü Bülbül’ü ile Fazlî’nin Gül ü Bülbülü’nün Karşılaştırılması*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2000.

¹⁴ Levend, A. Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, c. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998, s. 140-143.

¹⁵ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “*Bekâyî Maddesi*”, İstanbul 1993, s. 360.

Bir gün düşünce bahrine daldığını ve anlam incilerini bir araya getirdiğini söylemektedir. Bu incilerin değerini dünya ve ahiretteki sarrafların anlayamayacağını, bunları ancak Allah'la ilgili sırlara vakıf olan kâmil insanlarca anlaşılacağı dile getirilmektedir.

Bu risâleye bakanın, kendisini hayır duası ile anmasını istemektedir. Devamında Sultan Murad için yapılan övgü ve dileklerin olduğunu görüyoruz.

Risâlenin on üç bölüm hâlinde düzenlendiği belirtildikten sonra kısaca bu bölümlerde ne anlatıldığı birer cümle ile açıklanmıştır. Risâlenin on üç bölüm olmasının sebebi Kuran-ı Kerim'deki Yusuf suresinin dördüncü ayeti gösterilmektedir: "Babacığım, ben rüyada on bir yıldızla güneşi ve ayı bana secde ederken gördüm." Kim bunun sırtına erip, bedenden kurtulup, gönül ülkesinin tahtına oturup iki dünyanın azizi olması temenni edilmektedir.

Risâlede geçen söz konusu bölümlerin konusunu kısaca vermek mümkündür.

Bâb-ı Evvel (Birinci Bölüm): Varlığın başlangıcı ve dünyanın kaynağı olan Hz. Muhammed'in ruhaniyeti ifade edilmektedir. Allah'ın sıfatlarıyla birlikte gizli bir hazineyken meydana çıkıp yüceliğini ve gücünü göstermek için bilinmeyen âlemden birlik âlemine kendi nurundan olan Hz. Muhammed'in nurunu çıkardı. Hz. Muhammed'in ruhu da birliğin nurundan meydana geldi. Görünenlerin hepsi Allah'ın güzelliğinin aynası oldu. Ahmed sözcüğünün mim harfinden âlem meydana geldi. Olanların kaynağı ve sebebi Hz. Muhammed oldu. Çünkü Allah'ın birliğinin kalesi doğup tecelli etti.

Bâb-ı Sâni (İkinci Bölüm): Âlemin yoklukta oluşup ortaya çıktığı beyan edilmektedir. Ne zaman ruhlar âlemi yaratılmışsa bütün manevi şekiller düşünülüp ortaya çıktı. İnsan ruhu manevi şekillerin üzerine geldi. Cisim elbisesini giymekle değişmedi. Ârifin kalp gözü açıldığında manevi şekillerde Allah'ın âlemini görür. Allah gizli bir hazineyken bilinmek istedi ve âlemi yoklukta meydana getirdi. Kendi nurundan Hz. Muhammed'i yarattı. Hz. Muhammed'in ruhundan peygamberleri, peygamberlerin ruhlarından evliyaları, evliyalardan Müslümanların ruhunu yarattı. Böylece her şeyin kaynağı Hz. Muhammed'in temiz ruhu oldu.

Bâb-ı Sâlis (Üçüncü Bölüm): Bütün varlıklar arasında insanın seçkin olması açıklanmaktadır. Allah, âlemi yoklukta yarattığında O'nun marifetini insandan başkası kabul etmedi. İnsan dört nesne ile varlıklar içerisinde seçkin oldu. Birincisi Hz. Muhammed ile ilgisi olan ruhtur. İkincisi Allah'ı ve sıfatını bilmek olan akıldır. Üçüncüsü Allah'ın güzelliğinin yansıması olan imandır. Dördüncüsü bilimdir. İnsan Allah'a ve O'nun her sıfatına erişebilirken insanın dışındaki varlıklar sadece bir isme ve sığata erişebilirler.

Bâb-ı Râbi (Dördüncü Bölüm): Salikin Allah'a hangi vasıta ile yolculuk yaptığı ve yolculuğunda ne gördüğü ele alınmıştır. Buna aynı zamanda kavuşma öncesi ya da seyr-illallah derler. Allah yolunda gitmek isteyen salikin dinî hükümleri yerine getirip bir mürşid-i kâmile erişmesi gerekir. Salik, mürşid-i kâmilin işaretleriyle doğru yolda yolculuk yaptığında ilahî cezbe ona karşı gelip yakınlık bulur. Önce nurlarda Allah'ın güzelliğini görür. Sonra yıldız, ay, güneş gibi Allah'ın güzelliği görünür; bunlar hızlıca geçer, salik bunları hayal sanıp fark edemez. Sonra nurlar galip gelir ve aydınlıkta Allah'ın güzelliği, nurlarını gösterir. Zikir ve ibadetlerin nuru; kalp, ruh, iman ve irfan nuru denizleşen kalpte dalgalar ortaya çıkarır. Sonra dalgalar bölük bölük kıyıya vurmaya başladığında nurlar farklı şekilde görünür. Sonra ruh, âlem-i melekuta uçunca peygamberlerin ruhu, veliler, melekler görünür. Sonra gaybü'l-gaybın nuru ortaya çıkar. Burada ölüm, salikin gönlünde yok olur. Nefsî istekler ve cennetlerin lezzetleri gönülden çıkar. Allah'ın isteği ile gönlü dolar ve kalbî düşüncelerin yerini kalbî zikir alır.

Bâb-ı Hams (Beşinci Bölüm): Saliklerin sahip olduğu huyların farklılıklarını açıklamaktadır. Her şey Allah'ın sıfatlarından bir sıfata bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Allah'ın her sıfatının bir türlü nuru ve bir tür tecellisi söz konusudur. Onun için evliyaların huyları birbirinden farklıdır. Bir kimsenin Allah için yaptığı yolculuk ve Allah'ın güzelliğini görmesi huyunun istidadına göre olur.

Bâb-ı Sâdis (Altıncı Bölüm): Seyr-illallah, seyr-fillah ve seyr-maallahın ne olduğu dile getirilmektedir. Seyr-illallah, salikin yolculuk yapmaya adım attığında asıl makamına varınca ortaya çıkan olaylar, ortaya çıkan nurlar vb. perdelerdir. Bunları geçip gerçek amaca ulaşmaya seyr-illallah derler. Seyr-fillah, salik yolculuğunu bitirdiğinde marifet makamına adım atar, ârif olur. Bu makamda ârif, Allah'ı sıfatlarında müşahede eder. Seyr-mallah, ortaya çıkan her müşahedede marifet nurunun kuvveti ile görür. Bu makamdaki ârif, Allah ile görür, Allah ile işitir.

Bâb-ı Sâbi (Yedinci Bölüm): Hafî (sır) makamı açıklanmaktadır. Salik, yokluk âlemi burcundan doğup ortaya çıktığında; varlık ve mekân yok olduğunda kendinden sıyrılıp kendini bulmaz olur. Hayranlıktan ortaya çıkan kendinden geçme vücud-ı mecazisinde yok olur. Salik bu makamda insan-i kâmil olur. Fena, iki türdür. Biri Allah'ın sıfatının ortaya çıkmasıyla olur. Allah âleminin görüldüğü zamanda kalp gözüyle gerçeğin kavrandığı bilinmeyen nurlara bakar ve sıfatının nurları bir derece üstün gelip ortaya çıkar. Diğerini kavuşmadan sonra Allah'ın görünmesi ile kendini gösterir.

Bâb-ı Sâmin (Sekizinci Bölüm): Allah'ın görünmesi ifade edilmektedir. Salık, ne zaman Allah'ın güzelliğinin nurunu görse, fena makamına erse, Allah'ın güzelliğini nuru ortaya çıksa Allah'ın görünmesine işarettir. Salık, şaşırır ve vücudunun yok olmasını ister. Hayret içindeyken ansızın Allah'ın görünmesi söz konusudur. Makamlar ve duraklar sona erince salık, ârif olur. Allah görüldüğünde bütün varlıkların görünmesi ârifin vücudunda toplanır. Gelmek ve gitmek ortadan kalkar, açık ve gizli aynı olur. Bütün vasıflar yok olup sadece Allah'ın nuru kalır. İnsanın sırrının sonu Allah'ın görünmesidir. Buradan ileriye gitmek için hiç kimseye izin yoktur.

Bâb-ı Tâsi (Dokuzuncu Bölüm): Marifet makamı ele alınmaktadır. Marifet üç türdür: Marifet-i avam, marifet-i havas ve marifet-i ahass-ı havas. Marifet-i avam, ilme'l-yakîndir (kesin olarak edinilmiş bilgi). Marifet-i havas, ayne'l-yakîndir (kendi gözüyle görüp mahiyetini bilme). Marifet-i ahassü'l-havas, hakke'l-yakîndir (gerçekliğine hiç şüphe olmamaktır). İlme'l-yakîn, Allah'ın temiz zatını bilmektir. Allah birdir, benzeri yoktur, tahtanî veya fevkanî değildir, solu ve sağı yoktur, yakın ve uzağı yoktur. Sonra “dönünüz” sesiyle gaflet uykusundan uyanıp Allah'ın güzelliği tecelli ederse ilme'l-yakînden ayne'l-yakîne döner. Ayne'l-yakîn, akıl ve keşif ile ortaya çıkar. Hakke'l-yakîn, mükemmellik ortaya çıktıktan sonra yokluğun halisliğiyle olur. Bu makam, mutlak vücudun makamıdır ve burada senlik benlik yoktur. Salıklar genellikle ilme'l-yakînden ayne'l-yakîne ulaşabilir, hakke'l-yakîne ulaşamazlar.

Bâb-ı Aşer (Onuncu Bölüm): Allah'ın evliya kullarından söz etmektedir. Allah, evliyaları nefsin verdiği karanlıklardan kurtarıp aydınlığın sonsuzluğuna çıkardı. Ondan sonra Allah'ın güzelliğini görürler. Her nefeste varlıktan yokluğa ve yokluktan varlığa gelirler. Bunlardan bazıları ticaretle uğraşırlar. Ticaret onları Allah'a karşı gaflete düşürmez. Halka karışmışlardır ama, Allah'tan başka her şeye yabancıdırlar. Bazıları halka söz söylerken dünyadaki son şekilleriyle olurlar. Yanındaki onun hâlinden haberdar olmaz. Bunlar güçlüdür, bir saatte yüz yerde olurlar ve istedikleri nesnede tasarruf ederler. Bazılar gözle görülmez. Bunların cisimleri ruhlarına tabi olur. Bazıları halkın gönlüne ne gelirse onu bilirler. Onlar inen yağmur damlalarının adedini bilirler. Bunların vasıflarının yazıp anlatmak mümkün değildir.

Bâb-ı Hâdî Aşer (On Birinci Bölüm): Âlemin kutbunu ifade eder. Bunun adı Allah katında Abdullah'tır ve kalbi İsrâfil'in kalbine denk gelir. Evliyalar içinde ondan yücesi yoktur. Dünyada işten çıkarılma ve görev verme onun elindedir. Allah bütün âleme onun gönlünden tecelli eder. Allah onu devrettirir. Dünyanın etrafında güneşin dönmesi gibi gökyüzündeki

bütün varlıklar onun hükmündedir. Zira o, peygamberden sonra mükemmelliğin görüntüsüdür.

Bâb-ı Sâni Aşer (On İkinci Bölüm): Kâmillerin makamını açıklar. Bunlar birbirinden hiçbir zaman ayrılmayan kimselerdir. Hükümleri, kutbun hükmünün dışındadır. Allah'tan başkasına önem vermezler. Allah'a son derece yakındırlar. Bunların bazısının derecesi, kutbun derecesinin üstündedir. Bazısı ilahî cezbeye ulaşıncı hiçbir makamda durmaz. Gerçek amaçlarına ulaştıklarından işini bitirmişlerdir. Kutbiyyet, halkın muamelesi; olgunluk makamı Allah'ın muamelesidir. Bundan dolayı bunlar kutuptan daha iyi durumdadır. Bunların olgunluğunu yazmak mümkün değildir.

Bâb-ı Sâlis Aşer (On Üçüncü Bölüm): Çeşitli toplulukların yolculuğunu dile getirir. Sultanlar, Allah'ın gölgesidir. Hz. Muhammed: "Sultan Allah'ın yeryüzündeki gölgesidir." demiştir. Amaç, görünen anlamıdır ve dört halife anlamıdır demek olur ki Allah'ın saltanat sıfatına bağlı olarak padişahlar ortaya çıkmıştır. O sıfatın hükmü bunlarda görünür. Eğer dünyada bunlar adaleti sağlayıp o ismin hakkını verilerse iki dünyanın mutluluğuna sahip olurlar. Sultaniyyet sıfatının sırrı onlara tecelli eder. Allah'tan feyz alıp yakınlaşırlar ve Allah'ın halifesi olurlar. Bunlar da âlemin kutbunun hükmündedir.

Yukarıdaki bölümler ayet, hadis, Arapça ibare ve hikâyelerle açıklanmıştır.

On üç bölüm bittikten sonra Şeyh Yavsi'nin Allah ismi üzerindeki düşüncelerinin Arapça olarak verildiğini görüyoruz (bkz. 36b-38b). Devamında ilahî biçiminde yazılmış şiirlere yer verilerek birinci bölüm tamamlanmıştır.

İkinci ana bölüm, birinci ana bölümde olduğu gibi Allah'a hamd ü sena, Hz. Muhammed'e salavat ü selam ile başlanmıştır. Risâlenin yazılmasına sebep olarak Sultan Süleyman Han gösterilip ona birçok sıfatlar verilmiş ve hakkında iyi temennilerde bulunulmuştur. Devamında bu risâlenin halk ve aydın kesimin faydalanabileceği şekilde Türkçe yazıldığı ifade edilip Şeyh Yusuf Hemedanî'nin risâlesinin tercüme etmeye uygun görüldüğü belirtilmiştir.

Âlim ve ariflere seslenilerek ilimle insanın yaratıcısını, nereden gelmiştir ve nereye gitmektedir, kâinatın başlangıcı nedir, inmelerin bitişi nerede son bulmuştur gibi hususları anlaması istenmiştir. İlim de ilm-i zahir ve ilm-i batın olmak üzere iki türlüdür. İlm-i zahir, dinî hükümlere ve dünya adabına göre amel itmektir. Bunun kıyamette bedene faydası vardır. İlm-i batın ise Allah'ın sırlarıyla ilgili ilimdir. Allah'ın güzelliğini görmek bununla olur ve

faydası ruhadır. Nasıl bir kuş tek kanatla uçamazsa insanlar da asıl vatanlarına tek bir ilimle değil, her ikisiyle birlikte dönebilir.

Risâlede ilm-i zahir ile dinî prensipler, ilm-i batın ile tarikat prensiplerinin ele alındığını görüyoruz. Dinî prensiplerin açıklanması fıkıh kitaplarına bırakılarak daha çok tarikat prensipleri üzerinde durulmuştur. Bütün bunlar “fasıl” adıyla on altı bölümde verilmiştir.

1. Fasıl: Ruhun, uluhiyet âleminde cehenneme gönderildiği ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Allah, ruhların kalbine birlik cevherin yerleştirip onları asıl vatanından ilahî kudretini gösterdiği âleme gönderdi. Bu âlemin nurundan özel bir elbise giydirip mülk âlemine götürdü. Cesette durup onun nurundan da bir elbise giydirdi. Cesette karar kılıp bu âlemin nurundan bir elbise giydirdi. Sonra her bir cesette bir mekân tayin etti. Hayvan ruhunu et ile kan arasında kodu. İnsan ruhunun mekânını ise kalbe koydu. Bunların her birinin bedende ve ceset şehrinde bir dükkânı, kendine uygun nesnesi, kazanç ve ticareti vardır. Cismanî ruhun dükkânı ortada olan bedendir. Bütün organları ile nesnesi şeriattır. Dünyadaki kazancı muhabbet, kerametleri anlama ve mülk âleminde onları görmedir. Ahiretteki kazancı cennettir.

2. Fasıl: Bilimlerin türleri açıklanmaktadır. İlm-i şeriat, ilm-i tarikat, ilm-i marifet ve ilm-i hakikat olmak üzere dört ilimden bahsedilmektedir. İlm-i şeriat; emir, yasak ve diğer ilahî hükümleri bilmektedir. İlm-i tarikat, kalbin hâllerini bilmektedir. İlm-i hakikat de Allah’ı kalp gözüyle görebilmektedir. Salik, ilm-i hakikata varmayınca şeytanın ayartmasında ve nefsin şüphelerinden kurtulamaz.

3. Fasıl: Burada tövbe ve telkinin hâlleri açıklanmaktadır. Anlatılan yüce makamlara erişmek, samimî olarak tövbe edip ehlinden telkin almakla olur. Telkin ehli, kalbi günahattan kaçınan ve temiz olan kişidir. Hz. Ali, Hz. Muhammed’e: “Allah’a en yakın yol hangisidir?” diye sorduğunda Cebrail (as.): “Allah’tan başka ilah yoktur.” sözünü Hz. Muhammed’e telkin etti. Sonra Hz. Ali ve ashab-ı Suffa bu telkini aldı.

Tövbe avam ve havas tövbesi olmak üzere iki türdür. Avam tövbesi uygunsuzluktan uygunluğa, itaatsizlikten itaate ve kötü huylardan övülmeye değer huylara dönmektir. Bunun karşılığı da cehennemden cennete dönmektir. Havas tövbesi; bilimlere, kalbin derecelerinden Allah’a yakınlığa ve nefsanî arzuların ruhanî arzulara dönmektir.

4. Fasıl: Tasavvuf ehli (mutasavvıf) ve tasavvufun anlamı ifade edilmektedir. Ehl-i tasavvuf sufi denmesi tevhid ve marifet nuru ile içlerini temizlemeleriyle ilgili olmalıdır. Ya da ashab-ı

Suffa'ya mensup oldukları için. Ya da suf giydikleri için. Hangisi olursa olsun tasavvuf dört harftir. Dört manadan alınıp mutasavvıflara verilmiştir. Eğer o isimler bulunursa gerçek ismi adlandırılmasına uygun düşer. Tasavvuf sözünün ilk harfi ta'dır ve tövbeden alınmıştır. İkinci harfi sad'dır ve safadan (kalbi temizlemek) alınmıştır. Üçüncü harfi olan vav, velayet (velilik) sözünden alınmıştır. Dördüncü ve son harfi olan fa; fena (insan ait sıfatların yok olup Allah'ın sıfatlarının kalıcı olması) sözünden alınmıştır. Sufî bu aşamalardan geçerek yolculuğunu tamamlamış olur. Allah dilediğinde eksiklikleri gidermesi için bunları gönderir. Allah'tan başkası bunları bilmez.

5. Fasıll: Salikin zikirlerini ifade eder. Allah kullarına önce dilin zikrini gösterdi. Sonra zikir; nefse, kalbe, sırta, hafîye, ihfa-yı hafîye etki eder. Nefsî zikir, işitilmez; gizli duygular ve hareketlerle olur. Kalbî zikir Allah'la ilgili sırlara dalıp gitmektir. Hafî zikir, Allah'ın güzelliğini gözden geçirmektir. İhfa-yı hafî zikrin neticesi de Allah'a nazardır.

6. Fasıll: Zikrin şartları açıklanmaktadır. Önce temizlik gerekir. Temizliğin ardından başlangıçta şiddetli darbelerle zikir gerekir. Bu zikrin içten içe bütün vücuda yayılması ile edebî hayat bulunur. Akıllı olanlar ebedî hayatı istemelidir. Bu, bir mürşitten telkin alıp Allah'ı anmaya devam etmekle olur.

7. Fasıll: Allah'ı kalp gözüyle görmek (rüyet-ullah) beyan edilmektedir. Rüyet iki türdür. Birisi Allah'ın güzelliğini cennette görmek şeklinde ahirette olanıdır. Diğeri de Allah'ın sıfatını kalp aynasında görmek şeklinde dünyada olanıdır. İnsanın, dünyadayken Allah'ın güzelliğini görmeye gücü ve kabiliyeti yoktur. Sadece birer yansıma olan Allah'ın sıfatlarını görebilir. Ahirette gözlerine beka geldiğinde Allah'ı vasıtasız olarak görebilir.

8. Fasıll: Karanlığın ve aydınlığın perdeleri (hücüb-ı zulmaniye ve nuraniye) açıklanmaktadır. Bazı perdeler (engeller) karanlıktır, bazıları aydınlıktır. Gönül gözünü açılabilmesi için bu engellerin ortadan kalkması gerekir. Dünyada bu engelleri kaldırmayan ahirette mahcup olur. Kendini beğenmişlik, kin, kıskançlık, cimrilik, dedikodu gibi kötü huylar nefsin karanlık sıfatlarıdır. Bu hâller; kalp aynasına tevhidin vereceği parlaklıkla, ilim ve amelle, açık ve gizli yapılan mücadele ile yok edilebilir. Karanlık perdeler yükselince ruh, sıfatın nurlarıyla aydınlanır ve geriye aydınlık perdeler kalır. Cennet ve cehennemi görmek, arka arkaya gelen ilhamlar gibi durumlara kalbin ilgi göstermesi aydınlık perdelerdir. Allah'a yaklaşmak ve kavuşmak için bunların da yok edilmesi gerekir. Bütün bunlar ölmeden önce ölmekle olur.

9. Fasıll: Temizliğin (taharet) hâlleri üzerinde durulmaktadır. Temizlik açıkça yapılan temizlik ve gizlice yapılan temizlik olmak üzere iki türdür. Açıkça yapılan temizlik, dinî kurallara

göre su ile olur ve fıkıh kitaplarında anlatılmıştır. Gizlice yapılan temizlik ise tövbe suyuyla olur. Sonra nefsi kusurlardan temizleme; kalbi saflaştırma, ruhu parlatmakla olur. Nasıl abdest bozulduğunda abdestin yenilenmesine ihtiyacı varsa gizli yapılan temizlik bozulduğunda da tövbeyi yenilemeye ihtiyaç vardır. Çekiştirme, yalan, kibir, kendini beğenme, harama bakma gibi durumlar gizlice yapılan temizliği geçersiz kılar. Bütün bunlardan tövbe ederek dönmek gerekir.

10. Fasıll: Namazın (salat) hâlleri ele alınır. Namaz iki kısımdır. Biri dinî kurallara uygun namazdır ki kitaplarda en uygun şekilde açıklanmıştır. Diğer tarikat namazıdır. Bu, kalbin namazıdır. Allah düşüncesinden hiç ayrılmamak, bakışını Allah'ın güzelliğine çevirmek, varlıktan geçmek, Allah'ın tecellisini beklemek kalbin namazıdır. Söz konusu namaz dünyaya ilgi göstermekle bozulur. Düzeltmesi gafletten dolayı tövbe etmekle olur. Salık bu şekilde hem açıkça hem de gizlice Allah'a ibadet eder.

11. Fasıll: Zekâtın hâlleri açıklanmaktadır. Zekât, dinî kurallara uygun zekât ve tarikat zekâtı olmak üzere iki türdür. Dinî kuralları uygun olarak verilen zekâttan fıkıh kitaplarında bahsedilmiştir. Tarikat zekâtı ise kişinin Allah rızası için cömert davranmasıdır. Kişi kendisini tamamıyla Allah'a teslim ederse Allah'ın dostu olmaya layıktır. Nitekim Hz. İbrahim; gönlünü Allah'a, vücudunu ateşe, oğluna kurban, malını fakirlere verdi. Böylece gerçek dostluk makamı olan halil-ullah makamını buldu. Kısacası Allah'tan başka ne varsa gönülden çıkarmayınca Allah, insan gönlünde olmaz. Allah, ortak koşulmasını sevmez.

12. Fasıll: Orucun (savm) hâlleri beyan edilmiştir. Oruç dinî kurallara uygun tutulan oruç ve tarikat kurallarına uygun olarak tutulan oruç olmak üzere iki türdür. Dinî kurallara uygun oruç sabahtan akşama kadar yemekten, içmekten, cinsellikten uzak durmaktır. Tarikata uygun oruç ise bütün vücutla kötü şeylerden, kalbin kötü huylarından, dünyaya ilgi göstermekten uzak durmaktır. Dinî orucun sonu akşam yemeğiyle oruç açmakla olur. Tarikat orucunun sonu ise Allah'ı görmekle olur. Bu orucun ilacı tövbe ve zikre bağlı kalmaktır.

13. Fasıll: Haccın hâlleri ele alınmaktadır. Hac, iki türdür. Biri dinî kurallara uygun yapılan hacdir. İhram giymek, eşine dostuna veda edip Mekke'ye ayak basmak, Arafat ve Müzdelife'de durmak, Mina pazarında kurban kesmek, başı tıraş etmek, Kâbe'yi tavaf etmek, Zemzem suyundan içmek, Hz. İbrahim'in makamında namaz kılmak, dönüş tavafin yapıp vatanına dönmek dinî kurallara göre yapılan hacdir. Diğer ise tarikat haccıdır ki Allah yolunda gitmekten ibarettir. Bu, manevi olarak yapılan bir yolculuktur. Göçme sebebi şevk; ayrılmak, yaramaz huyları bırakmak; ihramı, mürşitten telkin almak; seferi, zikre bağlılık; kalbe saflık vererek sır Kâbe'sinin ortaya çıkması, Allah'a bakmaya layık olmak için Kâbe'yi

temizlemek, mübarek ruhu temizleyip kalb-i haramdaki sırra yüzünü sürüp tavaf etmek, ruhun yalvarma mevzi olan kalbin Arafat'ına varmak, kalbin Müzdelife'sinde durmak, sır Mina'sına gelip nefsi kurban etmek; ruhun başını tıraş etmek, âriflerle birlikte sır Kâbe'sinde Allah'ın güzelliğini görmeyi beklemek; Zemzem içmek, edebî hayata kavuşmak, Allah'a kavuşmaya layık olmak; asıl vatanına dönmek, huzurunda gittiği Allah'ın dergâhına kavuşup saygın evliya ve aziz dostlarından olmaktır.

14. Fasıll: Vecdin (kendinden geçme) ne olduğu açıklanmaktadır. Salikin kendinden geçmesi; kalbinde bir keyfiyet bulduktan sonra tedbirinin elden gitmesiyle şaşırması, haykıarak düşmesi ya da dönmesi, vücudunu döğmesidir. Ancak bu yaptıklarından haberi olmamasıdır. Bu durum, zikre bağlılık sonucunda kalpte ortaya çıkan temizlikten ileri gelir. Zikrin verdiği ateş kalpteki sıkıntıları yakıp temizlediğinde yumuşaklık ve merhamet ortaya çıkar, salik ne olsa üzülür.

15. Fasıll: Halvet (tenhaya çekilme) ve uzletin (yalnızlık) hâlleri dile getirilmektedir. Hadise göre bir kimse halvette oturup kırk gün Allah'a temiz bir şekilde amel etse, ikiyüzlülükten ve gösterişten uzak biçimde ibadet etse Allah'ın gönlünden onun gönlüne hikmet pınarlarını akıtıverir. Tenha bir köşeye çekilip yalnız kalma ile kalp ve nefis temizlenir. Ne zaman ki salik oturup zikirle meşgul olsa Allah onun ilim ve amelini halis eder ve kalbini aydınlatır. Vücudunu aydınlık sarar, günahı affedilir, duası iştilir ve kabul edilir.

16. Fasıll: Halvetîlerin okudukları dinî dualardan söz edilmektedir. Salik halvette ise namazların gereklerini eksiksiz yerine getire, farzlardan başka on iki rekâta kadar gece namazını kıla, güneş doğduktan sonra iki rekât işrak namazın kıla, sonra iki rekât istihare niyetiyle ve altı rekât salat-ı duha (ilk kuşluk vakti kılınan namaz) niyetine kıla, gücü yeterse bir kere tespih namazına kıla. Bir defa seyfi duasını okuya. Bu duada niyazî ilahinin gariplikleri, tesbihatın verdiği acayıplikler, şükretmeler vardır. Kuran-ı Kerim'den iki yüz miktarı ahzab (otuz cüzden her birinin dörtte bir kısımları) okuya. Ondandır zikir ile meşgul ola.

Yukarıdaki bütün bölümler tasavvuf düşüncesi çerçevesinde ele alınmıştır. Yine ilk ana bölümde olduğu gibi konuyla ilgili ayet, hadis, Arapça ibare ve hikâyelere yer verilmiştir.

İkinci ana bölüm ömrün uzun, devletin devamlı, iki dünyada isteğin gerçekleşsin gibi dua ifadeleriyle son bulmaktadır.

Risâle başlığıyla verilen üçüncü ana bölümde "ilham", "firaset", "keşif ve mükâşefe"nin ne olduğu örneklerle açıklanmıştır. Buna göre ilham, Allah'ın insan gönlüne bir

anlam düşürmesidir. İnsanın bilmediği bir nesneyi kalbine bildirmesidir. Firaset, işaretle derece derece ilerlemedir. Keşif ve mükâşefe ise bir nesne ortada yokken onun şeklini görmektir. Meryem Ana'nın Hazret'i İsa'yı doğurduktan sonra hurmayı silkelemesi, Hz. Musa'nın sandığa konulup deryaya salınması ilhamdır. İlhamın bölümleri ve türleri vardır. Uyanıkken, uyku ile uyanıklık arasında, tamamen uyku hâlindeyken ortaya çıkar. Yukarıdaki örnekler uyanıkken ortaya çıkan ilhamlardır. Uyku ile uyanıklık arasında ve uyku hâlinde ortaya çıkan ilhamlar ses ve harf olmadan Allah'tan bir ses gelmesidir. Nitekim bazı şeyh ve evliyaların: "Allah bana şöyle dedi, ben şöyle dedim." şeklindeki sözleri buna örnektir. Bunlar ayrıntılı olarak Kuşeyrî Risâlesi'nde yazılmıştır.

Bir kimsenin hâline bakıp hırlı mı hırsız mı olduğunu anlamak firaset ile ilgilidir. Sariye adlı bir komutanın Medine'den bir aylık yol kadar uzak olmasına rağmen bir cuma hutbesinde Hz. Ömer'in: "Dağ ardında pusu var, sakın ya Sariye!" demesinin ardından askerleri geri döndürmüştür. Eğer Allah o askeri Hz. Ömer'e gösterip söyletmişse bu keşiftir. Aynı şekilde Sariye adlı komutanın da Hz. Ömer'in suretini görmesi ve sesini işitmesi keşiftir.

6. ESERİN DİLİ

Eserde Arapça sözcüklerin sayısının Türkçe ve Farsça sözcüklere göre fazla olduğu görülmektedir. Tasavvufî düşünceyi anlatmaya çalışılması böyle bir durumu ortaya çıkarmıştır. Eserde karşımıza çıkan söz varlığını bir tabloyla gösterebiliriz:

SÖZ VARLIĞI				
Kaynak Dil	Arapça	Türkçe	Farsça	Soğdça
Sözcük Sayısı	1924	447	266	1
Söz Varlığı İçindeki Yüzdesi	% 72,93	%16,94	%10,08	%0,03
Toplam Sözcük Sayısı	2638			

Sıkça kullanılan "ki", "ve" gibi bağlaçlar, "-p" zarf-fiil eki cümlelerin uzamasına, bu durum da cümlelerin zor anlaşılmasına neden olmuştur.

Ki'li cümlelere şunları örnek verebiliriz:

Dāim kullarına feyz ü luḡ ü rahmetdür ve dahı ol 'azīze, bu resme vicdānī zevk ḥāşıl olmış ki rūḥ, deryā-yı müşāhedede müstağraḡ iken ġayr-ı hātifden cān sem'ine cānān

cānibinden bī-cihet ve bī-şavt ve bī-ḥarf bir nidā' işitilir ki Ḥaḳ celle ve a'ālā ḥabībünün rūḥ-ı muṭahharasını kendi nūr-ı muḳaddesinden bilā-cism ve lā-resīm vücūda getürdi. (11b)

İy 'azīz ḳarındaşum, tecellī-i zātūñ 'alāmeti oldur ki ḳaçan salık, nūr-ı celāl müşāhede ḳılsa ve maḳām-ı fenāya irse; ba'dehū nūr-ı cemal zāhir olsa - ki Ḥaḳḳ-Te'ālānuñ luḫfı şıfatıdır ve nūrı bī-rengdür - nitekim zıkr olundı ve daḫı envār-ı şıfāt bir mertebede ḡalebe ider ki şāḫib-i vāḳı'ā daḫı fark idemez olur. (23b)

“Ve” bağlacının kullanıldığı cümlelere şunları örnek verebiliriz:

Anuñ mevci düşer, lezāīz-i cihān ve 'ālā'im-i nīrān anuñ vücūdunda zāhir olur ve heşt-behiştün ziyetini 'arz itseler göz koyar ve 'ayn-ile nazar kılmaz. (24b)

Ammā ḡā'ib olub olmamaḳ kemāli münāfī deḡildir ve bunlardan ba'z olur kim ḫalkuñ ḡöñline ne gelürse aña muṭṭali' olurlar ve anlar maṭarī semāda nāzil olurken ḳaṭresinün 'adedin bilürler ve bunlara yedi ḳat gök ve yedi ḳat yir gül yapraḡı deñli olmaz. (29a)

Zarf-fiil ekinin kullanıldığı yerlere şu ifadeler örnek gösterilebilir:

Ol vaḳt ba'zı sālīk zevḳinden da'vā-yı ene'l-ḫaḳ ṭablın urub, da'vā-yı ḡalaṭ idüb, bu da'vānuñ netīcesi beşeriyet şıfatınıñ zulmāniyyeti şem'-i celāl-i aḫadiyyetde bi'l-külliyte iḫrāk olub, nār-ı beşeriyet münḳaṭı' olub, zulmāniyyet nūrāniyyetde tebdīl olub, fenā-yı iḫtāriyye irmezden evvel nūr-ı Ḥaḳ ṭulū' itmekden ḫāşıl olur. (05a)

Ya'nī ḫaber gönderüb eline mektüb virdi ve içinde yazdı: “Sizi beden merkebine bindirüb 'ömr sermāye elinize virüb ve 'aḳlı temyīz ü teşḫīş için yanınıza ḳoşmaḳdan murād, ol diyārda ticāret idüb, bunda rā'ic-i metā' taḫşīl idüb gelesiz denilmişdi. (43b)

Arapça ve Farsça sözcükler dışında yine Arapça ve Farsça kurallara göre oluşturulmuş tamlamalara sıklıkla başvurulduğunu söyleyebiliriz.

Elini cenāb-ı bī-niyāza ḳaldırub lisān-ı ḫāl-ile münācāt itdi. Bu müşāhedenün mükāşefesinden istifsār itdi. Cenāb-ı zāt-ı aḳdesden ḳalbine bu vech-ile cevāb geldi-kim ol āyine-i cānda mün'akis olan 'ālem-i ervāḫdur ve ol şems-i bī-ḡurüb ki ṭulū' eyledi. (31a)

Ma'lûm ola-ki ilhâm dahı birkaç nev'dür ve bir hayli aqsâmı ve eşnâfı vardır. Uyanıklık hâlinde olur ve beyne'n-nevm ve'l-yağaza olur ve tamâm uyku hâlinde olur. (72a)

Eserin didaktik bir anlatımla kaleme alınmıştır. Bu anlatım yapılırken açıklayıcı (yani, zira), kanıtlayıcı (ayet, hadis, mutasavvıfların sözleri), öğretici anlatım yöntemlerine başvurulmuştur.

Kaçan sâlik dâ'iresin tekmîl itse, bu makamları geçüb haqîkat vâşıl olsa, gördüğinden haber virmege ve müşâhede itdüğün 'ayân göstermege kâdir olmaz. Zîrâ Haq-Te'âlâ mişâlden münezzehdür, şüretten müberrâ ü mu'arrâdur. Anuñ-çün dediler: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ كَلَّ لِسَانَهُ Ya'nî kim-ki Allah-Te'âlâ'yı bildi, lisânı ve zübânı tutulur. (48b)

Ṭavâif-i muhtelifenüñ sülûkın beyân ider. Kâle'n-nebiyyi şallallahu 'aleyhi ve sellem: الطَّرْفُ إِلَى اللَّهِ بِعَدَدِ أَنْفَاسِ الْخَلَائِقِ Bilgil-ki lâ-nefâis-i hâlâ'ıqden murâd, her kişinüñ şan'atıdır ki andan dem urur. Geldük imdi selâtin, hazret-i Haqq'ın zıllıdır. Nitekim fahr-i 'âlem buyurmuşdur: السُّلْطَانُ فَلِلَّهِ فِي الْأَرْضِ (35b)

Bu faşlda 'ulûmuñ envâ'ın beyân idelim. 'Ulûmuñ keşretine hadd yokdur. Ammâ maşşud olan sâlike dört 'ilmdür: 'İlm-i şerî'at ve 'ilm-i tarîkat ve 'ilm-i ma'arifet ve 'ilm-i haqîkat. 'İlm-i şerî'at emr ü nehyi ve sâir ahkâmü'l-ilâhî bilmekdür. Bunuñ bâtını 'ilm-i tarîkatdur ve 'ilm-i tarîkat kalb ahvâlini bilmekdür. Ahlâk-ı zemîmesi hamîdeye tebdîl kılmakdur. (48b)

Risâle-i Esrâr-ı Cevâhir-i Rabbanî'deki cümlelerin uzunluğu, yabancı söz varlığının yoğunluğu, Arapça ve Farsça tamlamaların sık kullanımı, tasavvuf alanında bilgiye sahip olmayı gerektirmesi gibi sebepler eserin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Sayılan bu özellikler aynı zamanda eserin halka hitap etmediğini de göstermektedir.

7. ESERİN İMLA ÖZELLİKLERİ¹⁶

Üzerinde çalışılan eser oldukça temiz, gayet okunaklı ve harekeli nesih yazısı ile

¹⁶ Bu çalışmada eserin imla özellikleri ve ses bilgisi ele alınırken Serhat Küçük'ün yaptığı doktora çalışmasındaki bölümlendirmeler ve yöntem esas alınmıştır. Ayrıca metin çeviri yazısında ve imlasında izlenen yol ile dizin hazırlamada söz konusu çalışmadan faydalanılmıştır. Serhat Küçük, *XVI. Yüzyıla Ait Bir Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi (Giriş-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013, s.39-53.

yazılmıştır. Eser genellikle Osmanlı Türkçesinin imlâ özelliklerini yansıtmaktadır. Eserde Türkçe sözcüklerde vokaller genellikle hareke ile gösterilmiştir, ancak bazı Türkçe sözcüklerdeki vokaller yazılmamıştır.

7. 1. VOKALLERİN YAZILIŞI

7. 1. 1. “a” Vokalinin Yazılışı

7. 1. 1. 1. Sözcük Başında “a” Vokalinin Yazılışı: Türkçe sözcüklerde “a” vokali sözcük başında elif (ا), medli elif (آ) veya elifin üzerine konan üstün (آ) ile yazılmıştır.

ādı	آدي	(33b/08)
ağacı	أغاجي	(72b/07)
ağlar	أغلىر	(66a/14)
aķçe	أقچه	(07a/11)
aldanmağa	الدنمغا	(49b/07)

7. 1. 1. 2. Sözcük Ortasında “a” Vokalinin Yazılışı: Sözcük ortasında “a” vokali elif (ا) veya üstün (آ) ile yazılmıştır.

bağlamaz	باغلمز	(33a/02)
çağında	چاغنده	(41b/15)
kalacak	قالحق	(07a/10)
oğlan	اوغلان	(45a/01)
şag	صاغ	(33b/09)

7. 1. 1. 3. Sözcük Sonunda “a” Vokalinin Yazılışı: Sözcük sonunda “a” vokali elif (ا) ya da güzel he (آ, آ) ile yazılmıştır.

anuñla	انكله	(16a/01)
baña	بكا	(11a/11)
saña	سكا	(22b/03)

şındıkda	صندقده	(64a/15)
olsa	اولسه	(08a/07)

7. 1. 2. “e” Vokalinin Yazılışı:

7. 1. 2. 1. Sözcük Başında “e” Vokalinin Yazılışı: Sözcük başında “e” vokali elif (ا) veya elif üzerine konulan üstün (ء) ile yazılmıştır.

egmediler	أكمديلر	(44a/03)
eger	أكر	(02a/10)
eküb	اكوب	(47a/10)
elinde	النده	(43b/12)
eşit	أشت	(40a/04)

7. 1. 2. 2. Sözcük Ortasında “e” Vokalinin Yazılışı: İç seslerde “e” vokali çoğunlukla üstün (ء) ile belirtilmiştir.

çekinir	چكنر	(66b/02)
deñizden	دكزذن	(02a/12)
eglence	اكلنجه	(73a/15)
geçdi	كچدى	(73a/11)
sen	سن	(02a/10)

7. 1. 2. 3. Sözcük Sonunda “e” Vokalinin Yazılışı: Sözcük sonunda “e” vokali genellikle güzel he (ه, ه) ile yazılmıştır.

böyle	بويله	(18a/04)
çevre	چوره	(72b/02)
degme	دكمه	(74b/15)
getüre	كتوره	(12a/13)
kime	كمه	(45a/15)

7. 1. 3. “ı” ve “i” Vokallerinin Yazılışı:

7. 1. 3. 1. Sözcük Başında “ı” ve “i” Vokallerinin Yazılışı: Sözcük başında “ı” ve “i” vokalleri genellikle esreli elif (ا), elif-ye (اِ), bazen elif (اِ) ile yazılmıştır.

ıraq	إراق	(73b/13)
içmege	اچمه	(43a/12)
ileyinde	ايلينده	(04b/04)
imdi	إمدي	(32a/09)
iş	ایش	(64b/04)

7. 1. 3. 2 Sözcük Ortasında “ı” ve “i” Vokalinin Yazılışı: Sözcük ortasında “ı” ve “i” vokali genellikle esre (,) ile yazılır.

ağır	آغر	(32b/12)
balıklar	بالقار	(42b/02)
biçmez	بچمز	(58b/06)
giçmekle	کچمکله	(60b/05)
gizli	کزلی	(74a/04)

7. 1. 3. 3 Sözcük Sonunda “ı” ve “i” Vokalinin Yazılışı: Sözcük sonunda “ı” ve “i” vokali ye (يِ) ve bazen de esreli ye (يِ) ile yazılmıştır.

dağı	داخي	(33b/13)
gemileri	کمیلى	(16a/04)
kimi	کمی	(30a/12)
öñürdi	اوکوردي	(46a/03)
şınması	صنماسي	(61b/12)
şordı	صوردی	(10a/15)

7. 1. 4. “o” ve “ö” Vokallerinin Yazılışı:

7. 1. 4. 1. Sözcük Başında “o” ve “ö” Vokallerinin Yazılışı: Sözcük başında “o” ve “ö” vokalleri genellikle elif-vav üzerine konan ötre (اُو) ile yazılmıştır.

oğlı	اُوغلي	(41b/11)
okunduğda	اُوقندقدە	(67a/07)
ortasında	اُورتەسندە	(34b/06)
öğrenib	اُوگرنىب	(14a/09)
ölürler	اُولورلر	(46b/11)

7. 1. 4. 2. İlk Hecede “o” ve “ö” Vokallerinin Yazılışı: Sözcük ortasında “o” ve “ö” vokalleri ötreli vav (و) ile yazılmıştır.

boyanub	بُويانوب	(19b/09)
çöküb	چُوکوب	(24a/03)
dökilüb	دُوکلوب	(72b/08)
dükeli	دُوکلى	(30a/15)
gökde	گُوکدە	(32b/10)

7. 1. 5. “u” ve “ü” Vokallerinin Yazılışı:

7. 1. 5. 1. Sözcük Başında “u” “ü” Vokallerinin Yazılışı: Sözcük başında “u” “ü” vokalleri elif-vav (اُو) veya ötreli elif-vav (اُو) ile yazılmıştır.

uğradı	اُوغرادى	(43a/08)
ulaşdurur	اُولشدرر	(56a/14)
uş	اُوش	(39b/09)
üçden	اُوچدن	(54b/08)
üzre	اُوزره	(01b/10)

7. 1. 5. 2. Sözcük Ortasında “u” “ü” Vokallerinin Yazılışı: Sözcük ortasında “u” “ü” vokalleri ötre (’) veya ötreli vav (و) ile yazılmıştır.

altun	التون	(75b/07)
budağına	بوداغنه	(41b/08)
çürütdiler	چۇرتدىلر	(43b/05)
gögüsde	كوكسده	(60b/03)
tütünidür	توتۇنىدۇر	(07a/06)

7. 1. 5. 3. Sözcük Sonunda “u” “ü” Vokallerinin Yazılışı: Sözcük sonunda “u” “ü” sesleri vav (و) veya ötreli vav (وُ) ile yazılmıştır.

bu	بۇ	(39a/11)
girü	كىرو	(43b/02)
kapu	قبۇ	(67a/02)
deñlü	دكلۇ	(76b/10)
yatlu	ياتلو	(43b/01)

7. 2. KONSONANTLARIN YAZILIŞI

Arap alfabesinde, Türkçenin p, ç, g, ñ ünsüzlerini karşılayan özel işaretler bulunmadığından p (ب), ç (ج), g (ك), ve ñ (ك, ك) işaretleri ile yazılmıştır.

7. 2. 1. “ç” Ünsüzünün Yazılışı

İçinde ötümsüz diş eti-damak ç ünsüzü bulunduran sözcüklerde bu ünsüz başta, ortada ve son ses durumunda ya (ج) harfi ile ya da (چ) harfi ile yazılmıştır:

āc	آج	(45b/10)
açılıb	آچلۇب	(09b/06)
çekinir	چكىنر	(66b/02)
köcmağ	قوجمق	(44a/15)
üç	اوچ	(03b/13)

Yukarıdaki örnekler dışında aynı sözcüğün hem c’li hem de ç’li biçiminin olması dikkat çekicidir:

birḳāc	برقاچ	(03b/09)
birḳaç	برقاچ	(72a/07)
nice	نجه	(04a/03)
niçe	نچه	(17b/03)

7. 2. 2 “p” Ünsüzünün Yazılışı

Metinde Türkçe sözcüklerde ön ses durumunda ötümsüz çift dudak p- ünsüzüne sadece pusu sözcüğünde rastlanmaktadır. Bunun dışında bugün p ile yazılan parmak, pınar gibi sözcüklerin, Eski Türkçede olduğu gibi, b- ile yazıldığını görüyoruz:

pusu	پوسو	(71b/14)
barmağına	بارمغنه	(41/07)
bıñarların	بكارلرن	(67b/01)

7. 2. 3. “g” Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizde ötümlü damak g ünsüzü hem sözcük başında hem de sözcük içinde kef (ك) ile yazılmıştır:

dögüb	دوكوب	(66a/01)
eglence	اكلنجه	(73a/15)
geçdi	كچدي	(31b/06)
gerçekden	كرچكن	(74b/11)
geydügi	كيدوكى	(47a/03)

7. 2. 4. “s” Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizdeki Türkçe sözcüklerde ötümsüz diş eti ünsüzü s, sad (ص) ve sin (س) ile yazılmaktadır. Genellikle kalın ve incelik durumlarına göre yazılışta uyum vardır:

başmak	بصمق	(71b/12)
şaymaz	صيمز	(41b/02)
issi	اسي	(72b/01)

senlik	سنلك	(27a/13)
şızırub	صیزرۇب	(75b/07)

7. 2. 5. “t” ve “d” Ünsüzlerinin Yazılışı

Metindeki diş eti t-/d- ünsüzlerine baktığımızda karışık bir durumla karşılaşyoruz. Eski Türkçe sözcüklerdeki t-’ler genellikle korunmuş olmakla birlikte t’lerin korunmadığı sözcüklerle de karşılaşılmaktadır. Bu duruma şu sözcükleri örnek olarak verebiliriz:

dağı	داخي	(33a/10)
ditrer	دترر	(66a/12)
dögüb	دوكوب	(66a/01)
dört	دورت	(14a/02)
dürlü	درلو	(67b/05)
tağ	طاغ	(71b/14)
talub	طالبوب	(66b/01)
toğar	طوغر	(10a/09)
toğrı	طوغري	(52b/12)
tuyulur	طويلور	(57a/15)

7. 2. 6. “ñ” Ünsüzünün Yazılışı

Ötümlü damak ünsüzü olan ñ, ön ses durumunda bulunmaz. Yalnızca iç ve son ses durumunda bulunur. Bu ses metinde kef (ك , ك) ile gösterilmiştir:

anuñ	انك	(01b/02)
biñ	بك	(07a/11)
deñizden	دكزدن	(02a/12)
oñirdi	اوکوردی	(46a/03)
yañlış	يكللش	(52b/12)

7. 3. SES BİLGİSİ

Sözcükleri oluşturan seslerin özelliklerini, seslerde meydana gelen değişimleri, ses olaylarını inceleyen dil bilgisi alanına “ses bilgisi” veya “fonetik” denir. Ele aldığımız risâlede Türkçe sözcükler yanında Arapça ve Farsçadan gelen sözcüklere de başvurulacaktır. Önce ünlüler sonra ünsüzler ele alınacaktır. Bunu yaparken ses değişimleri ve ses olayları kapsamında metinde karşılaşılan özellikler ortaya konmaya çalışılacaktır.

7. 3. 1. Ünlü Değişimleri

Bir dilde yaşayan sözcükler ses değerleri bakımından zamanla birtakım değişimlere uğrarlar. Bu ses değişimleri, değişiklik ve gelişim olmak üzere iki farklı şekilde gerçekleşir. Ses değişikliği, bir sözcükteki bir sesin yerini kendine yakın bir sese bırakmasıdır. Ses gelişmesi ise bir sözcükte bir sesin yerini kendisinden türemiş başka bir sese bırakmasıdır.¹⁷

7. 3. 1. 1. e > i; i > e Değişmesi

Türkçede sözcük başında ve ilk hecedeki e’lerin i, bazı i’lerin e olma eğilimi Eski Türkçenin başından beri görülen ses değişmesidir. Bu iki değişmeden i’lerin e olması daha yaygındır. Fakat başlangıçtan beri Türkçenin her devrinde bu iki değişmenin yan yana ve karışık bir şekilde ortaya çıktığını unutmamak gerekir. Eski Anadolu Türkçesinde sözcük başında ve ilk hecedeki birçok i’ler Osmanlı Türkçesinin son dönemlerinde ve Türkiye Türkçesinde e olmuştur.¹⁸

Eski Anadolu Türkçesinin son dönemine veya Osmanlı Türkçesi geçiş dönemine ait bu esere baktığımızda metnin harekeli olmasının işimizi kolaylaştırdığını söyleyebiliriz. Günümüzde e ünlüsü ile kullanılan birçok sözcüğün i’li şekillerini görüyoruz. Bunun yanında aynı sözcüğün hem e’li hem de i’li biçimlerine de rastlıyoruz. Metnimizde i’li yazılıp bugün e’li kullandığımız sözcüklere şunları örnek verebiliriz:

dinildi (26a/15), gice (24b/13), iş (64b/04), iy (01b/11), nirede (42b/11)

Metinde hem e’li hem de i’li biçimi olan sözcükler:

dedi (06a/12), didi (06b/03); yel (66a/07), yil (62a/13); yer (32a/12), yir (29a/06)

e > i değişimine risâlede geçen i- cevher fiilini örnek olarak gösterebiliriz. Bunun dışında Eski Türkçedeki i’lerin korunduğunu görüyoruz.

¹⁷ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 1997, s. 78.

¹⁸ Muharrem Ergin, *age.*, s. 79-80.

idin- (42b/15), *ir-* (01b/11), *iriş-* (40a/09), *işit-* (21a/11), *iyle-* (56a/15)

7. 3. 1. 2. o > u Değişmesi

Sözcük başında veya ilk hecede görülen bu değişime yaygın olmamakla birlikte şu sözcükleri, Eski Türkçedeki hâline bakarak, örnek alarak verebiliriz:

yoķaru > *yuķarı* (57a/12), *odgan-* > *uyan-* (27a/07)

7. 3. 2. Ünlü Düşmesi

Genellikle vurgusuz olan orta hecenin düşmesi sonucu gerçekleşen ses olayıdır. Metne baktığımızda bazı sözcüklerin çekim veya yapım eki alırken bu ses olayının meydana geldiğini görüyoruz:

ayır-u > *ayrı* (59a/13), *çevir-e* > *çevre* (72b/12), *göñül-i* > *göñli* (04b/08), *oğul-ı* > *oğlı* (41b/11), *uyu-ķu* > *uyķu* (58a/07)

Söz konusu ses olayı, ile ve için edatlarının ekleşmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunun yanında ile ve için edatlarındaki i ünlüsünün düşmediği örnekler olduğunu da belirtmek gerekir.

altun-la (45b/08), *bizim-le* (06/02), *ķanad-la* (44a/07); *et ile* (47a/13), *ķılmak ile* (30a/04)

açmağ için (55b/04), *anlar-çün* (42b/03), *anuñ-çün* (53b/12); *itmek için* (01a/07), *olduğ-çün* (14b/08)

Cevher fiili i-'in özellikle zarf-fiil eki -ken ekiyle kullanıldığında düştüğü görülmektedir. Ancak cevher fiilinin -ken ekiyle kullanıldığında, sayısı az da olsa, düşmediği örnekler vardır. Aynı durum cevher fiilinin kip ekleriyle kullanıldığında da görülmektedir.

ğā'ibde iken (71a/12), *müstagraķ iken* (11b/10); *uyur i-ken* > *uyurken* (25b/05), *yanatırur i-ken* > *yanatırurken* (28b/14)

kimse idi (51a/07), *yoķ i-di* (02a/11); *söyle-r i-se* > *söylerse* (67b/01), *ıtutmazlar i-di* > *ıtutmazlardı* (51a/11), *virir i-se* > *virirse* (46b/01)

7. 3. 3. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten sözcüklerden sonra ünlü ile başlayan bir sözcük geldiği zaman

ünlülerden biri düşerek iki sözcük birleşir. Metinde geçen ve aşağıda örneklerini verdiğimiz sözcükler bugün de ünlüsü düşmüş olarak kullandığımız sözcüklerdir.

bu ile > böyle (10b/02), kim ise ne > kimesne (06a/07), nesne ne ise ne > nesne (02a/11), ne ola > n'ola (39b/06), şu ile > şöyle (45b/14)

7. 3. 4. Ünlü Türemesi

Türkçede kök ile ek birleşmesi sırasında araya “ı, i, u, ü” ünlülerinden birinin girdiğini görüyoruz. Yardımcı vokaller¹⁹ veya bağlama ünlüsü²⁰ olarak da nitelendirilen bu sesleri ünlü türemesi olarak da ele alabiliriz. Metne baktığımızda bu olaya şu sözcükleri örnek verebiliriz:

buyur-u-l-dı (53a/06), çek-i-n-ir (66b/02), el+ü+m+e (06a/06), yan+ı+ñız+a (43b/09), yer+ler+ü+ñ (33b/04)

Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı üzere bu ses olayı Türkçede kök ile ek arasında görülmektedir. Türkçe dışında Arapçadan gelen ve günümüzde kökünde ünlü türemesi görülen bazı sözcüklerde bu ses olayının görülmemesi belirtilmesi gereken bir özelliktir.

‘emr (10b/05), faşl (66b/11), ‘ilm (42a/12), nefis (49b/03), şekl (55a/05)

7. 3. 5. Ünlü Uyumu

Türkçede ünlüler arasında kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık olmak üzere iki farklı boyutta uyum söz konusudur.

7. 3. 5. 1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçede bir sözcüğün ilk hecesinde kalın bir ünlü bulunuyorsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlüler kalın, ilk hecede ince bir ünlü bulunuyorsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlüler de ince olur. Bu ses olayına “kalınlık-incelik” uyumu denir.

Muharrem Ergin’e göre bu uyum başlangıçtan bugüne Türkçenin her döneminde hâkim olan ve olmaya devam eden bir ses kuralıdır. Türkçenin en büyük fonetik özelliğini bu kural oluşturur.²¹ Metinde geçen şu sözcükleri bu uyuma örnek olarak verebiliriz:

kulak (44a/03), şakin (71b/14), talğa (16a/06), uyanıklık (72a/08), yeycek (44a/13)

Kalınlık-incelik uyumu sadece Türkçe sözcüklerde değil Arapça ve Farsça bir sözcüğe Türkçe ek getirirken de kendini göstermektedir:

¹⁹ Muharrem Ergin, *age.*, s. 144-145.

²⁰ Nurettin Demir - Emine Yılmaz, *Türk Dili El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2003, s. 163-164.

²¹ Muharrem Ergin, *age.*, s. 71.

āferīn-lik (Far.-T. 41a/11), *ğayretsiz-lik* (Ar.-T. 11b/06), *rūşenālık* (Far.-T. 45a/07), *şaykal-la-makdur* (Ar.-T. 60b/13), *sīret-lü* (Ar.-T. 41b/12)

7. 3. 5. 2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Türkçe bir sözcüğün ilk hecesinde düz bir ünlü (a, e, ı, i) bulunuyorsa ondan sonra gelen hecedeki ünlü düz; ilk hecede yuvarlak ünlü (o, ö, u, ü) bulunuyorsa ondan sonra gelen hecedeki ünlü ya düz-geniş (a, e) ya da dar-yuvarlak (u, ü) olur. Bu olaya “düzlük-yuvarlaklık” uyumu denir.

Düzlük-yuvarlaklık uyumu, kalınlık-incelik uyumu gibi Türkçenin her döneminde görülen bir uyum değildir. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi döneminde bugünkü anlamda düzlük-yuvarlaklık uyumu yoktu. Osmanlı Türkçesinin son döneminde ve günümüz Türkiye Türkçesinde kendini kuvvetli bir biçimde hissettiren bir uyumdur.²² Şu sözcükler bu düşünceyi desteklemektedir:

degül (50a/12), *eyü* (43b/01), *ķarañulık* (67b/11), *taludum* (01a/11), *yağmur* (33a/07)

Bazı sözcüklere baktığımızda iki farklı biçimde kullanıldığını görüyoruz. Sözcük bir yerde kullanıldığında düzlük-yuvarlaklık uyumuna tâbi iken aynı sözcük başka bir yerde bu uyuma tâbi değildir. Bu durum XVI. yy.a ait bu metinde düzlük-yuvarlaklık uyumunun genel bir kuarala dayanmadığını göstermektedir.

artık (14b/04) - *artuķ* (69a/09), *bulınurlar-* (28b/08) - *bulunırmış* (57b/11), *görinür* (53b/04) - *göründi* (30b/09), *kendi* (06a/03) - *kendü* (14b/06), *tokınacaķ* (02a/15) - *tokunmaz* (50b/08)

7. 3. 6. Ünsüz Değişmeleri

Ünlülerde olduğu gibi ünsüzlerde de ses değişikliği ya da ses gelişmesine örnek verebileceğimiz ses olaylarının gerçekleştiğini görüyoruz (bkz. ünlü değişmeleri). Türk dilinin ses tarihini dikkate alarak ortaya çıkan değişmelere metinde geçen bazı sözcükleri örnek göstermek mümkündür.

7. 3. 6. 1. b > v Değişmesi

Sözcük başında veya içindeki ötümlü çift dudak ünsüzü b sesinin, ötümlü dudak ünsüzü v sesine dönüşmesi Oğuz grubuna ait ses özelliklerinden biridir. Metinde yer alan şu sözcükler bu ses değişmesine örnektir:

²² Muharrem Ergin, *age.*, s. 72.

bar > var (10a/07), bar- > var- (73a/15), barlık > varlık (22b/04), ber- > ver- > vir- (01a/12), subar- > suwar- > suvar- (72b/02)

7. 3. 6. 2. d > y Değişmesi

Sözcük içindeki ve sonundaki ötümlü diş eti ünsüzü d sesinin yerini ötümlü damak (yarı ünlü) y sesine bırakması olayıdır. Eski Türk yazı dilleri ile yeni Türk yazı dilleri arasındaki en belirgin ses değişmelerinden biridir. Bu değişim XI. yy.da büyük ölçüde tamamlanmış ve özellikle sözcük içi -d- sesi Türk boylarında -d-, -z-, -z-, -r- ve -y- seslerine dönüşmüştür.²³ Oğuz grubuna baktığımızda bu değişimin y sesine dönüşme şeklinde gerçekleştiğini görüyoruz.

adağ > ayak (51b/07), bedük > büyük (76b/06), edgü > eyü (75a/10), kod- > koy- (47a/13), odun- > uyan- (27a/07)

7. 3. 6. 3. k > h Değişmesi

Türkçe sözcüklerde ön ses durumunda ötümsüz gırtlak ünsüzü h sesi yoktur. Bu nedenle ön sesteki ötümsüz art damk k sesleri kendini muhafaza etmektedir.

kaçan 46a/14, kanda 42b/09, kandan 42b/09, kanğı 03a/03

Türkçe sözcüklerde iç ve son ses durumundaki k > h değişikliği ise Eski Anadolu Türkçesinde sıkça görülen bir ses olayıdır. Ancak bu düzenli bir ses olayı değildir. Metnimizde geçen şu sözcükleri bu değişime örnek verebiliriz:

aşşam (64a/01), dağı (33a/10), yoğsa (11b/07)

7. 3. 6. 4. k > g Değişmesi

Sözcük başı ötümsüz ön damak ünsüzü k sesinin ötümlü ön damak ünsüzü g sesine dönüşmesi Oğuz Türkçesi için karakteristik özelliklerden biridir. Eski Anadolu Türkçesine ait metinlerde, düzenli olmamakla birlikte, tespit edilebilen bir ses olayıdır. Günümüz Türkiye Türkçesinde bu değişim sistemli bir biçimde görülmektedir. Metinde geçen şu sözcükler bu fikri doğrulamaktadır.

keldi > geldi (09b/04), kemi > gemi (16a/04), kirdi > girdi (52b/13), kök > gök (29a/14), köz > göz (26a /10)

²³ Günay Karaağaç, *Türkçenin Ses Tarihi*, Kesit Yayınları, İstanbul 2010, s. 167.

7. 3. 6. 5. t > d Değişmesi

Sözcük başı ve içi ötümsüz diş eti t sesinin, karşılığı olan ötümsüz diş eti d sesine dönüşmesi olayıdır. Eski Anadolu Türkçesinde *t*'yi devam ettirme ve *d*'ye dönüştürme bakımından karışık bir durum vardır. Bu değişim yüzyıldan yüzyıla ve eserden esere değişiklik gösterir. Genellikle ince sıradan sözcüklerin başındaki *t*'ler *d*'ye dönüşürken kalın sıradan sözcüklerdeki *t*'ler daha çok korunmuş ve bunlar da genellikle *tu* (ط) ile yazılmıştır. Oğuz dil alanı için karakteristik özelliklerden biri olan bu ses olayı Eski Türkçenin sonlarında (XI. yy) başlamış ve Eski Anadolu Türkçesiyle (XIII. yy) birlikte tamamlanmıştır. Ancak bu dönemde söz konusu değişim gerçekleşmekle birlikte *t*'li biçimlerin de korunduğunu görüyoruz. Söz konusu değişime örnek olarak metinde geçen şu sözcükleri örnek verebiliriz:

teger > deger (41b/07), teñiz > deñiz (02a/12), teve > deve (66a/13), tüşmek > düşmek (25b/09), yiti > yedi (29a/14)

Sözcük başındaki t sesinin korunduğu sözcüklere örnekler:

tağ (71b/11), talub (66b/01), talğa (16a/06), tokınmaz (46a/06), tıyulur (57a/15)

Yukarıdaki kullanımlar dışında aynı sözcüğün ünsüzle başlayan bir ek aldığında *t*'li, ünlüyle başlayan bir ek aldığında *d*'li biçimleriyle karşılaşıyoruz. Metinde geçen şu sözcükler bizlere bu durumu göstermektedir:

eytdi (10a/10) - eydür (75a/10), gitmek (61a/06) - gider (15b/14), eşitse (66a/11) - eşidir (07a/14)

7. 3. 7. Ünsüz Düşmesi

Eski Türkçede birden fazla heceli sözcüklerin sonundakı g/ğ'lerin Eski Anadolu Türkçesi döneminde düşmesi dikkat çeken özelliklerden birisidir. Bu durum, metnimizde geçen bazı sözcükler için de söz konusudur:

ķamuğ > ķamu (39b/10), kiçig > kiçi (51a/14), ölüğ > ölü (46b/11), pusug > pusu (71b/11), ulug > ulu (34b/07)

Ötümsüz ön ve art damak g/ğ seslerinin sözcük içinde düştüğü örneklerle de karşılaşıyoruz:

il-gerü > ileri (25a/04), şız-gur-ub > şızırub (75b/07), yalğan > yalan (58b/15)

Yukarıdaki örnekler dışında Eski Türkçedeki cevher fiilindeki ötümlü diş eti “r” sesinin ve bol- fiilinde görülen ötümlü çift dudak ünsüzü “b” sesinin düştüğünü görüyoruz:

er- > i- (11b/05), bol- > ol- (40a/03)

7. 3. 8. Ünsüz Türemesi

Türkçede ünlüyle biten sözcükler ünlüyle başlayan bir ek aldığında araya bir ünsüz girer. Yardımcı konsonant²⁴ veya bağlama ünüsüzü²⁵ olarak da adlandırılan bu ses olayına “n” ve “y” seslerinin türemesini örnek olarak gösterebiliriz.

Kök-ek birleşmesinde, “n” türemesine metinde karşımıza çıkan örnek kullanımlar şunlardır:

ād-ı-n-ı (62b/05), iç-i-n-de (43b/07), şu-n-lar (44a/01), ululığ-ı-n-dan (08a/01), yüz-i-n-de (49b/01)

Kök-ek birleşmesinde karşımıza çıkan “y” türemesine metinde geçen şu sözcükleri örnek olarak gösterebiliriz:

ağçe-y-e (07a/11), götür-me-y-ince (63b/11), kal-ma-y-a (22b/03), karşula-y-ub (20b/08), orta-y-a (39b/09)

7. 3. 9. Ünsüz Uyumu

Ünsüz uyumu ünsüzlerin boğumlanma noktalarıyla ilgili bir ses olayıdır. Ötümlü bir ünlüyle biten bir sözcüğün ünsüzle başlayan bir ek aldığında o ünsüzün ötümlü; ötümsüz bir ünlüyle biten bir sözcüğün ünsüzle başlayan bir ek aldığında o ünsüzünde ötümsüz olmasıdır. Bundan dolayı bu ses olayı “ötümlülük-ötümsüzlük uyumu”²⁶ olarak da nitelendirilmektedir.

Metinde geçen geçen şu sözcükleri ötümlülük uyumuna örnek verebiliriz:

ay-da (69a/04), deñiz-den (02a/12), değil-dür (01b/07), çıkar-dı (62a/12), şalın-dur-maz (45a/12)

Ötümsüzlük açısından günümüz Türkiye Türkçesinde görülen uyum inceleme konusu olan metinde görülmemektedir. Bu duruma şu sözcükleri örnek gösterebiliriz:

²⁴ Muharrem Ergin, *age.*, s. 145.

²⁵ Nurettin Demir - Emine Yılmaz, *age.*, 164.

²⁶ Nurettin Demir - Emine Yılmaz, *age.*, 162.

ortalık-da (17b/01), üç-den (54b/08), gerek-dür (61a/07), tart-dı (01b/01), iriş-dir-ir (05b/04)

Ötümsüzlük uyumunun görüldüğü tek bir sözcükle karşılaşıyoruz:

işit-tir-mek (55b/15)

Sonuç olarak metne baktığımızda ötümlülük açısından uyumun olduğu sözcüklerle karşılaşırken ötümsüzlük açısından ünsüzler arasında bir uyumun olmadığını gözlemliyoruz.

Arapçadan ve Farsçadan gelen sözcüklerin ek aldığında ötümlülük ve ötümsüzlük açısından Türkçe sözcüklere benzer bir kullanımı söz konusudur:

cehālet-den (Ar.-49b/06), ġarīm-dür (76b/05), ġünāh-dur (Far.-53a/09), pādīšāh-dur (Far.-03a/03), taşavvuf-dan (Ar.-67b/08)

7. 4. YAPI BİLGİSİ

Dildeki sözcüklerin bünyesinde meydana gelen değişiklikleri, kök ile ek arasındaki ilişkiyi inceleyen dilbilgisi alanına “yapı bilgisi” veya “morfoloji” denir. Bu çalışmada sözcük türleri ve bu sözcüklere gelen ekler bağlamında konu ele alınacaktır.

Türk diline baktığımızda isim ve fiil olmak üzere iki temel sözcük türü olduğunu görüyoruz. Bunlar aynı zamanda birbirinden farklı ekler almaktadır. Sıfat, zarf, zamir, edat, bağlaç, ünlem gibi sözcük türleri de isimden türemiş sözcük türleridir. Bu çalışmada toplamda sekiz olan sözcük türlerinin her biri ayrı ayrı incelenecektir.

7. 4. 1. İsimler

Canlı ve cansız bütün varlıkları, duygu ve düşünceleri, durumları bildiren; bunları tanıtan sözcüklerdir. İsimler, bir dilin temel sözcükleridir.

İsimler, sahip oldukları özellikler açısından varlıklara verilmişlerine, varlıkların oluşuna ve sayısına göre olmak üzere üç farklı şekilde ele alınırlar.

İsimler, varlıklara verilmişlerine göre özel isim ve cins isim olmak üzere ikiye ayrılır. Tek bir varlığı bildiren sözcüklere “*özel isim*” denir. Yaratılış olarak tek olan, aynısı olmayan varlıkları karşılamak için karşımıza çıkan sözcüklerdir. Aynı cinsten varlıkları karşılayan sözcüklere “*cins isim*” denir. Yaratılış olarak aynısı veya benzeri olan varlıkları karşılamak için kullanılan sözcüklerdir.

Metinde Türkçe olarak kabul edebileceğimiz tek bir özel isimle karşılaşmıyoruz. Sadece ana sözcüğünün *Meryem Ana (72b/06)* şeklinde bir sözcükle kullanımı söz konusudur. Cins isme örnek olarak kullanılan birçok sözcüğe yer verilmiştir:

at (62a/10): *Ġāyet muẓtarib olub ol **atları** siñirledi.*

gemi (16a/04): *Gāhī üzerinde şerī‘at **gemileri** cenāhlar açub...*

koynun (72a/15): ***Koyunu** tahıl issine vir şağını tursın.*

oğul (41b/11): *Selīm Hān bin Süleymān **oğludur.***

şındık (64a/15): *Bu şavmuñ dahı **şındıkda** ‘ilācı ü keffāreti tevbe ve istiğfār ü zikre mülāzemetdür.*

İsimler, varlıkların oluşlarına göre somut isim ve soyut isim olmak üzere ikiye ayrılır. Duyu organları ile algılanabilen kavram ya da varlıklara “*somut isim*” denir. Somut isimler, insan zihni dışında da gerçekliği olan isimlerdir. Duyu organları ile algılanamayan kavram ya da varlıklara “*soyut isim*” denir. Soyut isimler sadece insan zihninde var olan, evrende gerçekliği olmayan isimlerdir.

Somut isme şu sözcükleri örnek verebiliriz:

ağız (68a/10): *Kalb şedefi **ağzını** levh-i maḥfūz cānibinden nīsān-ı rahmete açmışdur.*

balçık (76a/12): ***Balçıktan** geçirme ḥayretten ḥalāş itmekdür.*

*gök (32b/10): Yirde ve **gökde** bunlara maḥfī nesne yoḫdur*

kaınçı (06a/06): *Elūme nūrdan bir **kaınçı**, ḥancer alam.*

söz (24a/07): *Bundan ġayrı **söz** yoḫdur.*

Soyut isme şu sözcükleri örnek verebiliriz:

benlik (27a/13): *Anda senlik **benlik** şığmaz.*

gerçek (74b/11): *Bilmezse bir **gerçekden** bilir.*

göñül (17b/12) *Benüm **göñlime** Cenāb-ı Ḥaḫdan lāyih olan budur*

korıkı (49a/04): *Ya ‘nī Allah-Te ‘ālā **korıkısı** ve teslīm ve rızā’...*

İsimler, varlıkların sayısına göre tekil isim, çoğul isim ve topluluk ismi olmak üzere üçe ayrılır. Metinde Türkçe olarak kabul edebileceğimiz topluluk ismine yer verilmemiştir. Tekil isim; tek bir varlığı, kavramı karşılayan isimlerdir. Çoğul isim; birden fazla varlığı, kavramı karşılayan isimlerdir. Tekil isimlere “-lar/-ler” çoğul ekinin getirilmesiyle yapılır.

Metinde geçen tekil isimler:

deve (66b/13): *Deve seferde hōşü'l-hān-ile hōş-hānlık eydivirseler yol kıomayub nice niçe merāhil kaṭ' ider.*

el (43b/12): *Ādemim ne dirse kabūl idüb **elinde** olan mektūb-la 'amel idesiz.*

kuş (44a/07): *Nitekim bir kanād-la **kuş** uçmaz.*

tağ (71b/14): ***Ṭağ** ardında pusu var. Şaḳın yā Sāriye!” dedi.*

yaprağ (29a/15): *Bunlara yedi kat gök ve yedi kat yir gül **yaprağı** deñli olmaz.*

Metinde geçen çoğul isimler:

balık-lar (42b/02): *Deñizlerde **balıklar** anlar-çün istiğfār iderler.*

gice-ler (45b/10): *“Gündizin ac ü şusız ve **giceler** uykusız geçerem.” dedi.*

tağ-lar (16a/14): *Eṭrāfındaki **tağlar**, türābınuñ taṭīfine işāretdür.*

yıldız-lar (30b/08): *Muzī³ ü maşrık **yıldızlar** mişālinde gāyet-i heybetde envār görüñdi.*

yir-ler (16b/01): *Anda **yillerde** esüb daḳı gümbürderse heb taṭīfi, 'anāşırdur.*

Türkçe sözcükler dışında Arapça ve Farsçadan gelen birçok isimle karşılaşırız. Bunları da varlıklara verilışlerine, varlıkların oluşlarına ve varlıkların sayısına göre üçe ayırarak inceleyebiliriz.

Arapça ve Farsçadan gelen sözcüklerden varlıklara verilışlerine göre isimlere şu sözcükleri örnek verebiliriz:

Özel isimler:

Hudā³ (Far. - 31a/01): *Herbiri meydān-ı fütüvvette maḳbūl-i **Hudādur.***

İslām (Ar. - 71b/15): *Leşker-i **İslām**, Ḥāzret-i 'Ömerüñ sözün eşidüb döñdiler.*

'Oşmān (Ar. - 41b/12): *'Ömer sīretlü '**Oşmān** oğlıdur.*

Selmān (Far. - 41a/12): *Nükte-perdāzlıkda **Selmān**-ı Maḥcūbī̄...*

Zemzem (Ar. - 65b/04): *Beḳā **Zemzem**in içüb ḥayāt-ı ebediyye taḥsīl ide.*

Cins isimler:

bülbül (Far. - 40a/03): Ben ol bāğ-ı ma‘ārif **bülbüliyam.**

ism (Ar. - 65a/13): *Zīrā yedinci **ism** fenādur, ḳahhāriyyet şıfatınıñ zuhūrıdur.*

mürğ (Far.-56b/02): *Ol **mürğ**-i lāhūtī ḳayddan ḥalāş olub vaṭan-ı aşlīsine rücū‘ ider.*

necm (Ar. - 10a/08): *Ol **necm** altmış biñ yılda bir toğar.*

şükūfe (Far. - 03a/07): *Sāḥib-i tāc ü taḥt **şükūfe**-i nihāl-i būstān-ı ḥilāfet...*

Arapça ve Farsçadan gelen sözcüklerden varlıkların oluşlarına göre isimlere şu sözcükleri örnek gösterebiliriz:

Somut isimler:

‘alem (Ar. - 08a/11): *Ḥaḳ-Te ‘ālā cümlemüzi ‘**alemi** dibinde ḥaşr eyleye.*

deryā (Far. - 24b/08): *‘Ārif bir maḳāma varur ki **deryā** mişāl olur mümkināt.*

ḥarf (Ar. - 73a/01): *Şavt ü **ḥarf** olmaḳsızın cānib-ı Ḥaḳdan bir nidā gelür.*

pencere (Far. - 59a/08): *Nitekim bir kimse **pencereden** şu ‘ā‘-i şemsi görse...*

varaḳ (Ar. - 03b/09): *Esrār-ı rabbānī-i cevāhirinüñ remzini birḳaḳ **varaka** taḥrīr idüb cenāb-ı ‘azīmü’ş-şāna getürdi.*

Soyut isimler:

buğz (Ar. - 52a/03): *Buḥl ü **buğz** ve bunlaruñ emşāli daḥı her ne var-ise...*

cehd (Ar. - 66a/12): *Kendüni biñ **cehd**-ile zabt idüb ditrer.*

efsün (Far. - 41a/12): ***Efsün** iḥsānı ḳulūbuñ şikār-bāzı hümā-yı Cūdī fezā-yı luṭfuñ bülend pervazı...*

ḡaflet (Ar. - 55b/05): ***Ġaflet** uyḳusundan ḳalbi uyarub...*

niyāz (Far. - 41a/02): *Ḥamd ü **niyāz** ol feyyāz-ı bī-niyāz dergāhına ki...*

Arapça ve Farsçadan gelen sözcüklerden varlıkların sayısına göre isimlere şu sözcükleri örnek verebiliriz:

Tekil isimler:

‘āşık (Ar. - 45b/06): *Da ‘vāya ma ‘nā gerek, ‘āşıkā hüner.*

düşmān (Far. - 51b/01): *Dīn **düşmanları**-ile muḳātele ü muḳārebe idüb...*

‘ibādet (Ar. - 05a/03): *Bir derecede zevḳ-i rūḫānī ḫāşıl ider ki ‘**ibādete** gelmek muḫāldür.*

maḳām (Ar.-18b/07): *Bu **maḳām** istifsār olana tecellī zātdan ḡayrı cevāb virmezler.*

pādişāh (Far. - 03a/03): *Ḳanḳı **pādişāhdur** ki bu dürer-i ma ‘nānī ve bu esrār-ı cevāhir-i rabbānī anuñ lāyıḳı ola.*

Çoğul isimler:

‘ārifān (Far. - 24a/01): *İy ‘**ārifān**, cemī‘ enbiyā vü evliya...*

hezārān (Far. - 28a/15): ***Hezārān** kerre cān virirler.*

nebātāt (Ar. - 33a/07): *Yağmur yağmaḳ ve **nebātāt** bitmek anlaruñ ḫükmindedir.*

nücūm (Ar. - 04b/03): ***Nücūm** mümkināt-ı bende-vār taḫtınuñ ileyinde secde ider.*

turuḳ (Ar. - 51a/01): *Ḳaḳ-Te ‘ālāya aḳreb **turuḳ** ḳanḳısıdur.*

İsimlere gelen çekim ve yapım eklerini bilmek isim ve isim soylu sözcüklerin yapısını göstermesi bakımından bizler için önemli bir ipucudur. Bundan dolayı metnimizde geçen isim çekim eklerini ve yapım eklerini, bunların kullanım biçimini göstermek yerinde olacaktır.

7. 4. 1. 1. İsim Çekim Ekleri

7. 4. 1. 1. 1. Hâl Ekleri

Geldiği isim ya da isim soylu sözcüğü fiil veya fiilimsiye bağlayan eklerdir.

7. 4. 1. 1. 1. 1. Yalın Hâl: İsimlerin hiçbir hâl eki almamış şeklidir.

göñül (01b/08): *Lā-cerem **göñül** suḫānına teslīm eyledi.*

ḫurma (72b/09): *Ḳaml ü vaż‘ iden ḫātūnlara **ḫurmā** yimek eyüdü.*

nesne (12a/11): *Mümkinātuñ zuhûrında zât-ı pākına nesne ‘ā’id olmaz.*

tavāfın (64b/11): *Ba ‘de döniş **tavāfın** idüb vaṭanına gitmekdür.*

yollarımız (48b/01): *Anlara **yollarımız** gösterivirüb kolay eydivirirüz.*

7. 4. 1. 1. 1. 2. Belirtme Hâli: Belirtme hâli eki olarak, +i/+i sesleri ile iyelik eklerinden sonra gelen +n sesinin yaygın olarak kullanıldığını görüyoruz.

aḥkām + ı (43b/14): *Kitāblarında olan **aḥkāmı** öğrenüb...*

emānet + i (13b/04): *Ol **emāneti** kabûl itdi.*

ḥaber + i (66a/01): *Ammā bunlardan **ḥaberi** olmaz.*

rumûz + i (75a/02): *Tamām-ı ma ‘nāyı fehm ider, **rumûzı** anlar.*

yol + ı (43b/03): *Murād olan **yolu** koyub yañlış yola gitdiler.*

baş + ı + n (65a/15): *Şifāt-ı beşeriyeden rûhuñ **başın** tirāş eyleye.*

çevre + si + n (72b/02): *Şu-ile şuvarsun ve **çevresin** gözetsün.*

libās + ı + n (09b/04): *Cism **libāsın** geymek-ile müteğayyir olmadı.*

söz + i + n (71b/15): *Ḥazret-i ‘Ömerüñ **sözün** eşidüb döndiler.*

tağa + sı + n (16a/09): *Vücūd tağlarına **tağsın** çalar.*

7. 4. 1. 1. 1. 3. Yönelme Hâli: Yönelme hâli eki olarak +a/+e kullanılmaktadır.

cān + a (31b/05): *Bu müşāhede şevkinden **cāna** eşer düşüb...*

issi + n + e (72a/13): *Ḳoyunı taḥıl **issine** ve taḥılı Ḳoyun **issine** ḥükm eyledi.*

resm + e (06a/09): *Bu **resme** kelimāt idecek olursan...*

şandık + a (72b/10): ***Şanduka** koyub deryāya şalmağı gönline düşürdi.*

zāt + a (59b/05): *Zîrā kim **zāta**, nazar-ı vücūda beḳā virür.*

7. 4. 1. 1. 1. 4. Bulunma Hâli: Bulunma hâli eki olarak +da/+de eki kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinden farklı olarak +ta/+te biçimi yoktur.

biz + de (11b/07): *Ġayretsizlik ve noḳşān **bizdedür.***

deryā + da (21a/05): *Şol zuhūr-ı emvāc gibi deryāda müşāhede olur.*

gök + de (32b/10): *Yirde ve gökde bunlara mahfī nesne yokdur.*

nefes + de (27b/09): *İki cihān halkınuñ maqsūdını bir nefesde kendide bulur.*

şu + da (04b/13): *Şuda göründiği gibi ol sālīkden evşāf-ı beşeriyet münselih olub...*

7. 4. 1. 1. 1. 5. Çıkma Hâli: Çıkma hâli eki olarak; +dan/+den eki kullanılmaktadır. Bu ek, Türkiye Türkçesinden farklı olarak Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi ünsüz uyumu dışında sadece -d ünsüzüyle kullanılmaktadır.

ata + dan (44b/13): *Tıfl dedikleri, zīrā oğlan anadan ve atadan toğar.*

heves + den (42a/01): *Hakk-ile hevā ü hevesden ve ārzū-yı nefsdan giçüb...*

ıraq + dan (47b/08): *Tayy-ı mekân itmek ve ıraqdan işitmek ve görmektür.*

şems + den (30b/04): *Ol kevākib ü akmār dükeli nūri ol şemsden alurlar.*

vaṭan + dan (43a/05): *Emr-i Hakk-ile ervāh ol vaṭandan göçüb...*

7. 4. 1. 1. 1. 6. Vasıta Hâli: Eski Türkçedeki +n vasıta ekinin aḥşam+i+n (64a/05), gündüz+i+n (45b/09) örneklerinde kalıplaşmış olarak yaşadığına tanık olmakla birlikte bu ekin yerini ile edatına bıraktığını görüyoruz. Söz konusu edatın daha çok ekleşerek +la/+le şeklinde karşımıza çıktığını söyleyebiliriz:

altun + la (45b/07): *Yanımda altun-la tobrağ bir oldı.*

beden + le (47a/08): *Ya nī rūh-la beden-le hālīkine ʿibādet itsün.*

kanad + la (44a/07): *Nitekim bir kanād-la kuş uçmaz.*

şıdk + la (52a/11): *Sālīk şıdk-la tevbe idüb telkīn alub...*

şevk + le (39a/07): *Bir nefis kim göynümiş ola dost şevk-le.*

Vasıta hâlinin ekleşmemiş kullanımlarına şunları örnek verebiliriz:

et - ile (47a/13): *Rūh-ı hayvānı mekânın et-ile kan arasında qodı.*

nūr - ile (05b/01): *Vilāyet nūr-ile taşarruf idüb qalbine nazar ider.*

7. 4. 1. 1. 7. Eşitlik Eki: Eski Türkçedeki eşitlik eki +ça/+çe ekinin kalıplaşmış olarak *niçe* (20a/14) sözcüğü dışında +ca/+ce şekliyle kendini göstermektedir.

‘aḳab + i + n + ce (43b/05): *Bunlaruñ ‘aḳabince peygamberler gönderdi.*

ardı + n + ca (75a/12): *Ya ‘nī biri biri **ardınca** senden ḳabāḫat ṣādır oldı.*

hükmin + ce (13b/10): ***Hükmince** emāneti, ṣāḫibi ṭaleb ḳıldığında teslīm ide.*

ḳāziyye + si + n + ce (10b/14): *...**ḳāziyyesince** vaṭan-ı aṣlīsine gitmek ārzūlayub...*

mikdār + ı + n + ca (12a/01): *Herbirinüñ ‘adedi **mikdārınca** yetmiş biñ yıl...*

7. 4. 1. 1. 2. Tamlama (İlgi) Eki: Geldiği isim veya isim soylu sözcüğü kendinden sonra gelen isim veya isim soylu sözcüğe bağlayan bu ek +uñ/üñ şeklinde karşımıza çıkmaktadır:

‘ālem + üñ (03b/14): *Mebde²-i **mevcūdātuñ** rūḫāniyyetin beyān ider.*

cümle + n + üñ (64a/13): *Bu **cümlenüñ** ṭarīḳ-i ḫuṣūli hemān fānī olanlardan...*

ḫayvān + uñ (51b/13): ***ḫayvānuñ** cüll himmeti hemān yiyüb içüb yatub uyumaḳdur.*

nesne + n + üñ (71b/07): *Bu maḳūle, her **nesnenüñ** ṣūretin göstermek keṣfdür.*

ṭamu + n + uñ (06a/07): ***Ṭamunuñ** ḳapusına ṭurub kimesne girmege ḳomayam.*

Ben ve biz zamirleriyle kullanıldığında +üm şekli söz konusudur:

ben + üm (10a/05): *İy **benüm** ḳarındaṣum Cebrā²il...*

biz + üm + le (06b/02): *İy ṣūrīde-ḫāl, **bizüm-le** bu resme ḳīl ü ḳāl itme.*

7. 4. 1. 1. 3. İyelik Ekleri: Geldiği isim veya isim soylu sözcüğün kime veya neye ait olduğunu belirten iyelik eki şahıslara göre değişik biçimler almaktadır. Bunlar:

Tekil Birinci Şahıs İyelik Eki: + m

ād + u + m (32a/07): *Benüm **ādum** ‘Abdullahdur dedi.*

evliyā + m (56b/10): *Ya ‘nī benüm **evliyām** ‘izzet ḳubbeleri altındadır.*

göñül + i + m + e (17b/12): *Benüm **göñlime** Cenāb-ı Ḥaḳdan lāyih olan budur.*

ḳul + lar + ı + m + a (51b/07): *Benüm emrūme, muḫālif **ḳullarıma** emr ider.*

nefs + ü + m (45b/06): *Yā resūl-ullah, **nefsüm** dünyādan çekildi.*

Tekil İkinci Şahıs İyelik Eki: +ñ

‘āmel + ü + ñ (53b/15): *‘Ulūm-ı ledünniyyeye şer‘-i şerīf-ile ‘**amelüñ** nitecesidür.*

baş + ı + ñ + a (75a/14): *Yohsa **başıña** belā gelür.*

luṭf + u + ñ (06a/14): *Senüñ **luṭfuñ** ve keremüñ deryāsınuñ bī-nihāyesinde...*

şems + ü + ñ (19b/03): *Herbir şey‘ isti‘dādına göre **şemsüñ** pertevinden naşīb alır.*

vücūd + u + ñ (53a/08): ***Vücūduñ** bir günāhdur ki hiç aña bir günāh kıyās olmaz.*

Tekil Üçüncü Şahıs İyelik Eki: +ı/+i. Nadiren +u/+ü biçimine de rastlıyoruz:

cezā + s + ı (64b/10): *Bu ḥaccuñ **cezāsı** caḥīmden azād olub...*

fıkr + i (71a/05): *Kendinüñ **fıkrı** ve mülāḥazası yoğ-iken...*

göz + ü + n + den (23b/14): *Ġayb ola oldum **gözünden** kā’ināt...*

nām + u + n + ı (02b/02): ***Nāmuñı** mağfūrlar dīvānında şebt ide.*

yüreg + i (39b/10): *Ḳamunuñ **yüregi** zahmı ben oldum.*

Çoğul Birinci Şahıs İyelik Eki: + mız/+miz; +muz/+müz

‘azīz + ler + i + miz (16a/07): *Aña ‘**azīzlerimiz** esmā-yı ‘ilm ıtlāk iderler.*

cümle + müz + i (08a/11): *Ḥaḳ-Te‘ālā **cümlemüzi** ‘alemi dibinde ḥaşr eyleye.*

yol + lar + ı + mız (48b/01): *Anlara **yollarımız** gösterivirüb ḳolay eydivirirüz.*

Çoğul İkinci Şahıs İyelik Eki: +ñız/+ñiz; +ñuz/+ñüz

düşmān + u + ñuz (51b/02): *Sizüñ büyük **düşmānuñuz** kendi nefsiñüzdür.*

günāh + lar + u + ñız (42b/06): *Sizüñ **günāhlarıñız** yarlıgadam.*

ol - duğ + u + ñuz (51a/12): *Sizüñ menşūr ü muzaffer **olduğunuz** bunlarıñ du‘ası *sebeb-iledür**

serāy + ı + ñız + a (76a/11): *Getürüb **serāyıñıza** eyletdüm.*

tereddüd + i + ñız (76a/15): *Zıkr olınan ḥuşūşlarda **tereddüdiñiz** vardır.*

Çoğul Üçüncü Şahıs İyelik Eki: **+ları/+leri**

kubbe + leri (56b/11): *‘İzzet **ḳubbeleri** altındadır.*

nūr + ları (31b/12): ***Nūrları** ḡāyet heybetde...*

ṭalğa + ları (16a/05): *Gāhī **ṭalğaları** zuhūr idüb ufacık ṭalğa deryā yüzünü ṭutar.*

vaṭan + ları + n + a (43b/02): *Girü **vaṭanlarına** gelsünler dimek idi.*

yük + leri + n (32b/12): *Bunlar ḥalkuñ ağır **yüklerin** çekerler.*

7. 4. 1. 1. 4. Çoğul Eki: Eski Türkçede ve Türkiye Türkçesinde olduğu gibi +lar/+ler ekiyle isim veya isim soylu sözcükler çoğul yapılmaktadır.

balık + lar (42b/02): *Deñizlerde **balıklar** anlar-çün istiḡfār iderler.*

gice + ler (45b/10): *Gündizin ac ü şusız ve **giceler** uykusuz geçerem.*

ḥāl + ler (31b/06): *Cāna eşer düşüb bir niçe bunuñ gibi **ḥāller** geçdi.*

ölü + ler (46b/11): ***Ölüler** aşḥāb-ı kerāmet-i maḥcūblardur.*

yıldız + lar (30b/08): *Muzī’ ü maşriḳ **yıldızlar** mişālinde ḡāyet-i heybetde envār görüñdi.*

7. 4. 1. 2. İsim Yapım Ekleri

7. 4. 1. 2. 1. İsimden İsim Yapan Ekler

Metne baktığımızda isim ya da isim soylu sözcüklere gelerek yine isim ya da isim soylu sözcük yapan şu eklerle karşılaşırız:

+daş: Geldiği sözcüğe aynı olma anlamı kazandıran bir ektir.

ḳarın + daş (23a/15): *İy ‘azīz ḳarındaşum, tecellī-i zātuñ ‘alāmeti oldur ki...*

yol + daş (74a/07): *Bir mükāşif **yoldaşum** var-idi.*

+ki: Geldiği sözcüğü sıfat yapan bir ektir.

dün + ki (73b/01): *Ol **dünki** gün yazılan du‘ādur.*

geri + ki (45a/12): *Āḥiret ni‘metlerin **gerikine** şalındurmaz.*

+lık/+lik; +lıg/+lig: Geldiği sözcüğü soyut ya da somut isim yapan bir ektir.

ķarañu + lık (67b/11): *Bir tenhā kūşede ve ķarañuluk yirde oturub zikre meşgūl ola.*

ulu + lıg (08a/01): *Kanķı dildir kim şerefinden ve ululıgından kelām ide.*

Bu ekin yaygın bir şekilde Türkçe sözcüklerde kullanılmasının yanı sıra Arapça ve Farsçadan gelen sözcüklerle de kullanıldığını görüyoruz:

peşīmān + lık (Far.-20b/07): *Rücū' idüb peşīmānlık ve nedāmet müstevlī olur.*

za'if + lig (Ar.-06b/15): *Kendi za'ifligin ve ihtiyācın hāzret-i bī-niyāza 'arz ide.*

+lu/+li, +lu/+lü: Geldiği sözcüğe sahip olma anlamı kazandıran bir ektir.

giz + li (74a/04): *Kimsenūñ gizli sırrın āşikāra ķılmamaķdur.*

ķır + lu (71a/10): *Bir kimsenūñ ba'zı aķvālınden ķurlu mıdur ķırsız mıdır bilmek gibi.*

Arapça birkaç sözcükle de kullanılmıştır.

sīret + lü (Ar.-41b/12): *'Ömer sīretlü 'Osmān oğlıdur.*

vaķt + li (Ar.-44a/11): *Vaķtli vaķtinde 'ale'l-vechū't-ta 'zīm edā' itmekdür.*

+ncı/+nci: Sayılardan sonra gelerek sıra anlamı kazandıran bir ektir.

iki + nci (14a/14): *İkinci emāneti yükin cān arķasında götürmekden hāşıl oldı.*

on + ı + ncı (65b/02): *Cemāl-i Hāķķa müşāhedeye muntazır olub ķura onıncı isme mülāzemet-ile.*

Arapça bir sözcüğe de gelmiştir.

şānī + nci (75b/04): *Ol kimseden istiħlāl itmek gerek ve şānıncı mişāli...*

+sız/+siz: Geldiği sözcüğe sahip olmama anlamı kazandıran bir ektir.

şu + sız (45b/15): *Ol sebebden ac ü şusız ü uyķusız geķerem.*

senlik + siz (22b/05): *Hem seni senliksiz, saña kaçan kim bu nūr-ı muğnī tecellī ķılsa...*

Arapça sözcüklerle kullanımına da rastlıyoruz.

mürîd + siz (Ar.-05b/08): *Eger sâlik bu maķāma **mürşidsiz** riyāzet kuvveti birle...*

riyā+ siz (Ar.-47b/04): *Mu ‘āmelesi **riyāsız** süm ‘asız, ferā’iz ü vācibāt ü sünen-le...*

7. 4. 1. 2. 2. Fiilden İsim Yapan Ekler

Metinde fiillere gelerek isim ya da isim soylu sözcük yapan biçimlerin sayısı isimden isim yapan biçimlere göre fazla olmakla birlikte kullanım sıklığı onlara göre azdır. Diğer taraftan bu eklerin sadece Türkçe sözcüklere geldiğini söylemek mümkündür. Metinde karşımıza çıkan bu ekler şunlardır:

- e

çevir - e > çevre (72b/02): *Su-ile şuvarsun ve **çevresin** gözetsün.*

öt - e (60a/07): *Bundan **öte** giçmek olmaz, diyü buyurur.*

- cek

yey - cek (44a/13): *Nefāis **yeycek** ve fāhr geycek ve burāklara binüb...*

- ı / - i

ķorķ - ı (49a/04): *Ya ‘nī Allah-Te ‘ālā **ķorķısı** ve teslīm ve rızā’ ve ķanā‘at...*

- ıcı / - ici

vir - ici (05b/02): *Hāķ-Te ‘ālānuñ fenā **virici** nūrlarından...*

yırt - ıcı (51b/14): *Ya ‘nī bir **yırtıcı** cān-verler hūylarıdır.*

- k

böl - ü - k (16b/03): *Ba ‘dehū mevcler **bölük bölük** kenāra urmaĝa başlar.*

büyü - k (51a/15): *Yā resūl-ullah, bundan **büyük** ĝazā-mı olur?*

- ķu

uyu - ķu > uyku (55b/05): *Tā ĝaflet **uyķusundan** ķalbi uyarub...*

- maz

yara - maz (64b/14): *Tevbe-ile **yaramaz** hūyları terk itmekdür.*

- mur

yağ - mur (33a/07): **Yağmur** yağmak ve nebātāt bitmek anlarıñ hükmindedür.

- n

tüt - ü - n (07a/06): *Ol vücūd-ı beşeriyet **tütünüdür** ki tamām iħrāk olub inniyet münkaṭı⁶ olmamışdır.*

- ş

yañıl - ı - ş (52b/12): *Çün sālīk dünyāda **yañılış** yoldan dönüb toğrı yola girdi.*

- u

öl - ü (46b/11): *“**Ölüler** aşhāb-ı kerāmet-i maħcūblardur.” diyü buyurdılar.*

pus - u (71b/14): *“**Tag** ardında **pusu** var. Şaķın yā Sāriye!” dedi.*

7. 4. 2. Fiiller

Varlıkların kılışlarını, durumlarını, oluşlarını karşılayan; olumlu veya olumsuz olarak zaman kavramı karşılayabilen; belirli bir kişiye bağlanabilen sözcüklerdir.

aç- (68a/11): *Ol deryāda kalb şedefi ağzını levh-i maħfūz cānibinden nīsān-ı rahmete **açmışdur.***

düş- (43a/06): *Ol aşıyāndan uçub diyār-ı ğurbete **düşüb**, ‘ālem-i ceberūta gelüb...*

söylen- (77a/02): *Ol bābda hōş-āmed **söylenürse** iltifāt ü i‘tibār olunmaya.*

utan- (73a/14): *Yā İbrāhīm, **utanmaz** mısın?*

yürü- (47b/08): *Şu üzerinde **yürimek** ve hevāda uçmak ve tayy-ı mekān itmek...*

İsimlerde olduğu gibi fiillere gelen çekim ve yapım ekleri vardır. Fiillerin yapısını daha iyi anlamak için metindeki fiillere gelen bu biçimleri ele almak uygun olacaktır.

7. 4. 2. 1. Fiil Çekim Ekleri

7. 4. 2. 1. 1. Bildirme Kip Ekleri: Geldikleri fiili belli bir zamana bağlayan şekillerdir. Metne baktığımızda dört farklı bildirme kipiyle karşılaşırız.

7. 4. 2. 1. 1. 1. Görülen Geçmiş Zaman: Görülen geçmiş zaman eki “-dı/-di; -du/-dü” şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır.

başla - dı (45b/13): *Ya ‘nī kim önürdi gördi soñra mücāhedeye **başladı.***

çık - du - m (45b/03): *Cevāb virtüb: “Ḥaḳ mü’min **çıkdum** yā resūl-ullah.” dedi.*

geç - dü - m (40a/02): *Benüm kim fāriḡü’l-bālem çü **geçdüm**.*

gel - dü - k (74a/05): *Bir mükāşif kişiye yoldaş olub Mışra **geldük**.*

uğra - dı (43a/08): *Herbir ‘āleme - ki **uğradı** - anuñ nūrından ervāhuñ arḳasına bir libās **geyürdi**.*

7. 4. 2. 1. 1. 2. Duyulan Geçmiş Zaman: Duyulan geçmiş zaman eki olarak “-miş/-miş” şekillerine rastlıyoruz.

arın - mış (50b/04): *Vāşıl olmayam diyü mā-sivādan **arınmış** ola.*

buyur - mış (18a/04): *Ammā bu ‘azīz gerçi böyle **buyurmuş**.*

gör - mış - di (10a/15): *Mir ‘āc gicesi fahr-i ‘ālem ḳumdan bir deryā **görmüşdi**.*

tat - mış - lar - dur (29b/04): *Ol zevḳi ki bunlar **tatmışlardur**.*

yi - mış - di (72a/12): *Ol iki ḥaşm ki birisinüñ ḳoyunu birisinüñ taḫılını **yimişdi**.*

7. 4. 2. 1. 1. 3. Geniş Zaman: Geniş zaman eki olarak “-r; -ar/-er; -ır/-ir; ur/-ür” biçimlerini görüyoruz.

añla - r (18b/10): *Merātib-le tecrube eylese **añlar**, kendüni ilḥāda düşürmez.*

çek - er - ler (45b/09): *Muttaşıl ‘azāb **çekerler**.*

irişdir - ir (12b/12): *Feyzān-ı ilāhīye derece-i ilḥāḳdan bī-vāşiḫa alub mümkināta **irişdirir**.*

kesil - ür (23b/07): *Sālik, nesne görmez olur ve envāruñ ḡalebesi **kesilür**.*

uyuş - ur (49b/15): *Nihāyeti bidayetine; ya ‘nī evvelki ḥāline āḫir-ki **uyuşur**.*

7. 4. 2. 1. 1. 4. Gelecek Zaman: Gelecek zaman ekleri “-acaḳ/-ecek” biçimi kullanılmıştır.

bul - ma - y - acaḳ (29b/06): *Eger bir naḫar **bulmayacaḳ** olurlarsa...*

id - ecek (06a/10): *Sen bu resme kelimāt **idecek** olursan...*

ḳal - acaḳ (07a/10): *Mişḳāl-i zerre inniyet **ḳalacaḳ** olursa...*

tokun - acak (02a/15): *Nazar-ı kimyâlarınuñ pertevi **tokınacak** olursa...*

7. 4. 2. 1. 2. Dilek Kip Ekleri: Geldiği fiili zamandan ziyade niyet, tasarı anlamıyla bağlayan şekillerdir. Metinde dört farklı dilek kipine yer verilmiştir.

7. 4. 2. 1. 2. 1. İstek Kipi: İstek kipi eki olarak “-e/-a” biçimini görüyoruz.

al - a - sa - n (06b/07): *İhtiyârı çünkü elden **alasan**.*

eylet - e - m (40a/01): *Ne **eyletem** tut-ki bu vîrân benümdür.*

git - e - siz (43b/15): *Muhâlefet itmeyüb gele **gidesiz** diyü buyurdı.*

kıl - a (68b/14): *Güneş toğdukdan-şoñra iki rek‘ata işrâk **kıla**.*

oğu - y - a (69a/07): *Bir kerre du‘â-yı seyfî **okıya**.*

7. 4. 2. 1. 2. 2. Şart Kipi: Şart kip eki olarak “-sa/-se” biçimine rastlıyoruz.

buluş - sa (45a/15): *Kime **buluşsa** maķâmından su‘âl iderdî.*

eşit - se (66a/11): *Aña beñzer bir şadâ **eşitse** anı añub, bî-ih̄tiyâr olub cûşa gelür.*

gör - ür - se (74a/08): *Her kişi ne şüretde **görürse** ‘aybın yüzine ururđ.*

var - sa (07b/03): *Kaçan sâlik bu makâma **varsa** ‘ârif billâh olur.*

yetiş - se (46a/15): *Kaçan salık bu maķâma **yetişse** kendi ihtiyârından boşalur.*

7. 4. 2. 1. 2. 3. Gereklilik Kipi: Gereklilik kipi mastar eki (-mak/-mek) almış bir sözcükten sonra gelen “gerek” sözcüğü ile yapılmıştır.

gerek (46b/09): *Bil-ki anı dağı ğayr ü mâ-sivâ bilmek **gerek**.*

gerek (50b/08): *Bil-ki tevḥîd tuḥmı ḥayy ü zinde gönülde ekilmek **gerek**.*

gerek (62a/01): *Dönüb bunlardan tevbe ve istiğfâr itmek **gerek**.*

gerek (68a/02): *Anlaruñ işrinden çıkılmamak **gerek**.*

gerek (74b/13): *Bir kimseden ma‘lûm idinmek **gerek**.*

7. 4. 2. 1. 2. 4. Emir Kipi: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi emir kipi için özel biçimler yoktur. Emir çekimi, fiil kök ya da gövdelerine getirilen şahıs ekleriyle yapılmaktadır.

Metinde emir kipinin birinci tekil ve çoğul şahıslar dışındaki şahıslarla kullanıldığını görüyoruz:

Tekil İkinci Şahıs: Eksiz veya “-ğıl/-gil” ekiyle çekimleniyor.

bekle (45b/11): “*Yetişmişsin **bekle** bu makâmı yâ Hârîse!*” dedi.

bil - gil (32b/09): *İmdi **bilgil** kim ol üçyüz kimseye nuḳabâ’ dirler.*

Tekil Üçüncü Şahıs: “-sın/-sin; -sun/-sün” ekiyle çekimlenmiştir.

düş - me - sin (18b/13): *Tâlibler ilhâda **düşmesin** diyü...*

ur - sun (39a/08): *Dem ma’rifetden **ursun** ol bî-şafâ ki anuñ...*

Çoğul İkinci Şahıs: “-ñ” ekiyle çekimlenmiştir.

in - ü - ñ (43a/04): *İnüñ bu cesedde qarâr idüñ diyü emr eyledi.*

var - ı - ñ (43b/12): *İmdi **varıñ** Âdemim ne dirse ḳabül idüb...*

Çoğul Üçüncü Şahıs: “-sunlar/-sünler” ekiyle çekimlenmiştir.

añla - sunlar (43b/01): *Ni’metüñ şükürin ḳılsunlar, eyü yatlu **añlasunlar.***

vir - sünler (72b/04): *Ol ḳoyunu issine ve ol taḫılı şâhibine **virsünler.***

7. 4. 2. 1. 3. Şahıs Ekleri: Fiilin bildirdiği iş, oluş veya durumun belli bir şahsa bağlayan eklerdir. İyelik, zamir ve emir kaynaklı olmak üzere üç farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır.

7. 4. 2. 1. 3. 1. İyelik Kaynaklı Şahıs Ekleri: Tekil ve çoğul şahıslara göre şu farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

Tekil Birinci Şahıs: **-m**

var - du - m (71b/03): “*Ḳudse **vardum.***” dedi.

çık - du - m (45b/03): “*Hâḳ mü’min **çıkdum** yâ resül-ullah.*” dedi.

Tekil İkinci Şahıs: **-ñ**

dön - dü - ñ (51a/14): “*Kiçi gazâdan ulu gazâyâ **döndüñ** yârân.*” dedi.

iste - se - ñ (50a/07): *Ya’nî iy ḳulum, ḥarem-i ḥaşşma girmek **isteseñ** mülk ü melekûta ve kevn ü mekâna iltifâtdan gec.*

Tekil Üçüncü Şahıs: Eksiz

buyur - dı (46a/11): *Sultān-ı enbiyā', şallallahu 'aleyhi ve sellem, buyurdı ki:*

ilet - di (39b/14): *Çü seyl-i 'ışk iletđi ben kavışdum.*

Çoğul Birinci Şahıs: -k

gel - di - k (75a/09): *Bu āyet zāhiren evlā i 'bāreti geldik-çün eyü gibi görünür.*

añla - t - du - k (72/05): *Ya 'nī: "Süleymān'a vech-i hükmi añlatduğ, bildirdik." dir.*

Çoğul İkinci Şahıs: -ñız/-ñiz

it - di - ñız (43b/11): *Vaṭan-ı aşlñizi terk itdiñiz.*

unut - dı - ñız (43b/11): *Anda varub bu diyārı unutdiñiz.*

Çoğul üçüncü Şahıs: -lar/-ler

çürü - t - di - ler (43b/05): *Beden merkebini olmaz yirde çürütdiler.*

kal - dı - lar (44a/04): *Dünyāda ve āhiretde ehl-i hüsrān olub mağbūn kaldılar.*

7. 4. 2. 1. 3. 2. Zamir Kaynaklı Şahıs Ekleri: İyelik kaynaklı şahıs eklerinde olduğu gibi tekil ve çoğul şahıslara göre şu farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

Tekil Birinci Şahıs: -m

geç - er - e - m (45b/15): *Ol sebebden ac ü şusız ü uykusız geçerem.*

ko - ma - y - a - m (06a/07): *Ṭamunuñ kapusına ṭurub kimesne girmeye komayam.*

Tekil İkinci Şahıs: -sın/-sin

yetiş - miş - sin (45b/11): *"Yetişmişsin bekle bu maḳāmı yā Hārīşe!" dedi.*

bul - a - sın (26a/15): *Vaḳdeti keşretde ve keşreti vaḳdetde bulasın.*

Tekil Üçüncü Şahıs: Eksiz

gez - er (54a/08): *Tabaḳāt-ı nāriyyeyi kıyāmetde bir bir gezer.*

ol - mış (11b/09): *Ol 'azīze, bu resme vicdānī zevk ḥāşıl olmuş.*

Çoğul Birinci Şahıs: -z

yaz - ar - ı - z (76a/09): *Bu bâbda dahı tafşıl yazarız.*

Çoğul İkinci Şahıs: **-siz**

gid - e - siz (43b/15): *Muḥālefet itmeyüb gele gidesiz diyü buyurdı.*

id - e - siz (43b/12): *Ādemim ne dirse ḳabül idüb elinde olan mektüb-la ‘amel idesiz.*

Çoğul Üçüncü Şahıs: **-lar/-ler**

otur - mış - lar (26a/07): *Müctemi‘ olub oturmuşlar.*

öğret - ir - ler (74b/05): *Gāh olur āyātuñ ma‘nāsın öğredirler.*

7. 4. 2. 1. 3. 3. Emir Kipiyle Kullanılan Şahıs Ekleri: Tekil ve çoğul birinci şahıslarda çekimi olmayan bu ekin tekil ve çoğul ikinci şahıs ile tekil ve çoğul üçüncü şahıslarda kullanıldığını görüyoruz. *Bkz. Emir Kipi*

7. 4. 2. 1. 4. Olumsuzluk Eki: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi fiil ve fiilimsilerdeki olumsuzluk “-ma/-me” ekiyle sağlanmıştır.

aldan - ma - mağ (76a/07): *Gördiginüñ zāhirine mağrūr olub aldanmamak gerek.*

düş - me - sin (18b/13): *Tālibler ilhāda düşmesin diyü...*

gör - me - y - e (25b/06): *Uyanıḳ iken Allahdan ğayrı görmeye.*

ḳo - ma - mağ - dur (55b/09): *Şevḳ-i ilāhīden ğayrı cānda nesne ḳomamağdur.*

ṭat - ma - y - an (05a/04): *Bu zevḳī ḥāldür, ṭatmayan bilmez.*

Geniş zamanın olumsuz çekiminde “-maz/-mez” biçiminin kullanıldığını görüyoruz:

ḳurtul - maz (49b/06): *Sālik cehāletden kurtulmaz.*

sev - mez (63b/12): *Ḥaḳ-Te ‘ālā işrāk ü iştirāk sevmez.*

7. 4. 2. 1. 5. Ek - Fiil (i -)

Dilimizde kökü erimiş, yalnız çekim ekleri hâlinde kalmış, bir hâlde bulunuşu anlatan bir ektir.²⁷ Birleşik zamanlı fiil ve isim ya da isim soylu sözcükleri yüklem yapmak üzere iki temel görevi vardır.

Birleşik zamanlı fiil yapmasına şunları örnek verebiliriz:

²⁷ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 474.

dile - r i - se > dilerse (56b/05): *Andan **dilerse** Hâk-Te‘ālā bunı nākıřları tekmi‘l için gönderür.*

yan - mıř i - di - m > yanmıřdum (39b/02): *Ol hevā nār-ile **yanmıřdum** ‘aceb maħrūr idüm*

İsim ya da isim soylu sözcüklere gelerek yüklem yapmasına şunları örnek verebiliriz:

eyü - dür (75a/08): *Ammā haķīķat **eyüdür.***

yok i - miş > yoğmış (18b/03): *Benden ğayrı kimesne **yoğ-mış!***

7. 4. 2. 2. Fiil Yapım Ekleri

7. 4. 2. 2. 1. Fiilden Fiil Yapan Ekler

Metne baktığımızda fiil soylu sözcüğe gelerek yine ondan fiil yapan ekler şunlardır:

-dır- / -dir-; -dur- / -dür-: Yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır.

giy - dir - me - y - ince (49b/01): *Hicāb-ı nefsi gönül āyinesi yüzinden **giydirmeyince** ħāřıl olmaz.*

şalın - dur - maz (45a/12): *Āhiret ni‘metlerin gerikine **şalındurmaz.***

-ele-: Yaygın değildir.

silk - ele (45a/03): *Devām-ı zıkr-ile řifāt-ı nefis ğubārı bunun **silkele.***

-l-: Oldukça işlektir.

dök - i - l - üb (72b/08): *Tāze ħurmā **dökilüb** yidi.*

tuy - u - l - ur (57a/15): *Belki bāřında ħiss ü ħareket olur, andan **tuyulur.***

-n-: Yaygındır.

bula - n - maķ (69b/09): *Gönül deryā olduđdan řoňra deryāya **bulanmaķ** gelmez.*

sil - i - n - se (04b/08): *Sāliküň gönli āyinesinüň nūrından ğubār-ı mā-sivā **silinse...***

-r-; -ar/-er: Yaygındır.

düş - ü - r - mez (18b/11): *Merātib-le tecribe eylese añlar kendüni ilĥāda **düşürmez.***

çık - ar - dı (55b/06): *Nūr-ı pāk-ı zātdan nūr-ı Muḥammedī **çıkardı**.*

-ş-: Yaygın değildir.

bul - u - ş - sa (45a/15): *Kime **buluşsa** maḳāmından su'āl iderdi.*

ir - i - ş - ir (33b/01): *Anuñ ḳalbinden ḳulüb-ı evtād **irişir**.*

-t-: Yaygın olarak kullanılmıştır.

ak - ı - t - ıvir- (67b/01): *Allah-Te 'ālānuñ gönlinden diline ḫikmet biñarların **aḳıdıvire**.*

çürü - t - di - ler (43b/05): *'Ömr sermāyesini ve beden merkebinin olmaz yirde **çürütdiler**.*

7. 4. 2. 2. 2. İsimden Fiil Yapan Ekler

Metinde isim ya da isim soylu sözcüklere gelerek onları fiil yapan eklerle de rastlanmaktadır. Bunlar:

+al-: Yaygın değildir.

boş + al - u - r (46a/15): *Ḳaçan salik bu maḳāma yetişse kendi iḫtiyārından **boşalur**.*

+de-: Yaygın değildir.

gümbür + de - r - se (16b/02): *Anda yıllerde esüb daḫı **gümbürderse** heb taḫḫīfi, 'anāşırdur.*

+et-: Yaygın değildir.

göz + et - sün (72b/02): *Şu-ile şuvarsun ve çevresin **gözetsün**.*

+ḳır-: Yaygın değildir.

ḫay + ḳır - ub (65b/15): *Yā **ḫayḳırub**, na 're urub düşer yā ḳalḳar devrān idüb döner.*

+la- / +le-: Yaygındır. Aynı zamanda Arapça ve Farsça sözcüklere gelerek onları da fiilleştirdiği görülür.

ārzü + la - y- ub (Far.-10b/15): *Vaḫan-ı aşlīsine gitmek **ārzülayub**...*

baş + la - r (16b/03): *Ba 'dehū mevcler bölük bölük kenāra urmağa **başlar**.*

müḫr + le - di (Ar.-01b/09): *Ḥazīneye ḳoyub **müḫrledi** ki aḡyār aña yol bulmaya.*

taş + la - r - lar (06a/11): *Halk-ı 'ālem seni taşlarlar.*

7. 4. 2. 3. Fiilimsi Ekleri

Fiiller gibi iş, oluş, durum bildiren ve olumsuzluk eki alabilen; ancak kip ve şahıs eki alamayan sözcüklere “fiilimsi” denir. Fiilimsiler aldıkları eklerle göre cümlede isim, sıfat veya zarf gibi görevler üstlenebilen şekillerdir. Metne baktığımızda fiilimsi ekleri üç farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır.

7. 4. 2. 3. 1. İsim - Fiil (Mastar) Ekleri: Geldiği fiil soylu sözcüğün isim gibi kullanılmasını sağlayan şekillerdir. İncelediğimiz metinde geçen isim-fiil eklerine ve kullanıldıkları sözcüklere şunları örnek verebiliriz:

-ma/-me: Yaygındır.

bil - dir - me + si (49b/10): *Pes Hakkūn bildirmesi-ile yine Hakkı bilir.*

tut - ma + dur (64a/15): *Naẓarın bākī sultāna, dāīm sübhāne tutmadur.*

-mağ/-mek: Yaygındır.

çık - ma - mağ (68a/02): *Anlaruñ işrinden çıkmamak gerek.*

yetiş - meğ + e (75a/13): *Senden kabāhat sādır oldı, neket yetişmege yakındur.*

-ş: Tek bir sözcükte kullanılmıştır.

dön - i - ş (64b/11): *Ba' de dönış tavāfın idüb vaṭanına gitmekdür.*

7. 4. 2. 3. 2. Sıfat - Fiil (Partisip) Ekleri: Geldiği fiil soylu sözcüğün sıfat gibi kullanılmasını sağlayan şekillerdir. Metinde rastladığımız sıfat-fiil ekleri ve kullanıldığı sözcükler şunlardır:

-acak/-ecek: Bir sözcükte kullanılmıştır.

ol - acağ + ı + n (13a/12): *Eger insān benüm ḥazretüme rücū' itmekde nice olacağıın bileydi.*

-an/-en: Yaygındır.

eşid - en (67b/06): *Anca sözler naql olunub eşiden şafālar kesb ider.*

yaz - ı - l - an (73b/01): *Ol dünki gün yazılan du'ādur.*

-dık/-dik; -duğ/-dük: Son derece işlektir.

gel - dik + ler + i + n + i (30a/01): *Bunlar ‘adede **geldiklerini** beyān idelüm.*

şal - duğ + ı (67a/08): *Mübārek başların **şaldığı** şāyi ‘adur.*

-muş/-müş: Bir yerde kullanılmıştır.

ol - muş (52a/13): *Hār ü hāşākdan pāk **olmuş** şahrālara rāst gelür.*

7. 4. 2. 3. 3. Zarf - Fiil (Gerundium) Ekleri: Geldiği fiil soylu sözcüğün zarf gibi kullanılmasını sağlayan biçimlerdir. Metne baktığımızda mastar ve partisip eklerine göre sayısının oldukça fazla ve yaygın olduğunu görüyoruz. Şu biçimleri ve kullandıkları sözcükleri örnek olarak gösterebiliriz:

-a/-e: Yaygın değildir.

di - y - e (42b/07): *Zevkler ü şafālar sürün **diye**, dir.*

-dıkca/-dikce; -duğca/-dükce: Yaygındır.

es - dikce (66a/07): *Yel **esdikce** temevvüce başlar.*

yor - u - l - duğca (69a/15): ***Yorulduğca** birbirisine intikāl ide.*

-dıkda/-dikde; -duğda/-dükde: Yaygındır.

gel - dikde (19a/14): *‘Ālem-i şehādete **geldikde** ol hālet zāhir oldı.*

oğu - n - duğda (67a/07): *Ba ‘zi ebyāt ü eş ‘ār **okundukda** tevācüd idüb...*

-ıcağ/-icek: Yaygındır.

gör - icek (17a/08): *Öbir şemsdür kim **göricek** anı.*

şığ - ma - y - ıcağ (27a/14): *Muhammed **şığmayıcağ** ol makama...*

-ınca/-ince: Yaygındır.

çık - ma - y - ınca (63b/10): *Pes sā’ir maḥbūbātı gönülden **çıkarmayınca** ol maḥbūb ele girmez.*

gel - ince (72b/01): *Taḥıl gine yirine **geline** ve taḥılı koyun issi timār itsün.*

-ken: Yaygındır.

uyu - r - ken (25b/05): *Uyurken* ve *uyanık iken Allahdan ğayrı görmeye.*

vir - miş - ken (08a/04): *Anuñ rûh-ı muṭahhirine şalat **virmişken**...*

-madan/-meden: Yaygın değildir.

it - meden (57b/11): *Mülâzemet ü muvâzabet **itmeden** bulunurmuş.*

toğ - madan (70a/03): *Her gün cihân yüzine **toğmadan** hâlî olmasun.*

-madın/-medin: Yaygın değildir.

ol - madın (58b/03): *İllâ kalb-i ma‘âşî ile **olmadın** mürşid-i kāmilden telkîn alub...*

söylen - medin (39b/03): *Cürm ü ‘ișyân **olmadın** ‘abdü’r-raḥîm söylenmedin.*

-mağdan/-mekden: Yaygındır.

iç - mekden (64a/01): *Yimekden, **içmekden** ve cimā‘dan imsāka dirler.*

koş - mağdan (43b/09): *‘Aklı temyîz ü teşhîş için yanıñıza **koşmağdan** murād...*

-mağsızın/-meksizin: Yaygın değildir.

gör - ü - n - meksizin (73b/05): *Şahş **görünmeksizin** hâtifden bir âvâz gelir.*

ol - mağsızın (73a/01): *Şavt ü harf **olmağsızın** cānib-ı Hağdan bir nidā gelir.*

-mazdan/-mezden: Yaygın değildir.

öl - mezden (61a/09): *Bu dağı **ölmezden** öñdin ölmek-ile olur.*

-p: Metinde b harfi ile gösterilmiş olup son derece yaygındır.

bin - ü - b (30b/10): *Sefîne-i ‘ağla **binüb** hiss-i bâtın yelkenini açub...*

yan - u - b (18a/01): *Fî-l-hâl vücūdı **yanub** kül olur.*

-u/-ü: Yaygın değildir.

de - y - ü (73a/15): *“Var bu du‘âyı eglence idin.” **deyü** buyurdu.*

7. 4. 3. Sıfatlar: Kendilerinden sonra gelen isimleri çeşitli yönlerden niteleyen ya da belirten sözcüklerdir. Sıfatlar kendi içinde niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılır.

7. 4. 3. 1. Niteleme Sıfatları: Kendisinden sonra gelen ismi biçim, renk, durum yönüyle tamamlayan sıfatlardır. Metinde geçen şu sözcükleri niteleme sıfatına örnek olarak verebiliriz:

ağır (32b/12): *Bunlar halkuñ **ağır** yüklerin çekerler ve halkı işlâh iderler.*

degme (01b/06): ***Degme** şarrāfuñ eline virmege bu dürer-i bî-bahā lā'ik degüldür.*

gizli (06a/10): *Biz dahı senüñ **gizli** 'aybuñı izhâr iderüz.*

yaramaz (64b/14): *Hevâ ü hevesi terk idüb tevbe-ile **yaramaz** hūyları terk itmekdür.*

yeşil (10a/01): *Pāk rūhı bir **yeşil** kuş mişâlinde 'arşda bir nürdan şecer üzre hazret-i **Hakka** şenâ iderdı.*

7. 4. 3. 2. Belirtme Sıfatları: Kendilerinden sonra gelen isimleri işaret, sayı, soru ve belirsiz olarak gösteren sıfatlardır. Metinde geçen bazı sözcükleri belirtme şekline göre farklı örnekler gösterebiliriz:

İşaret ederek belirten sıfatlar:

bu (01a/09): ***Bu** za 'îf-i hakîr fakîr eydür.*

dünki (73b/01): *Ol **dünki** gün yazılan du'âdur.*

evvelki (12b/09): ***Evvelki** cihetde derece-i ilhâkdudur.*

şol (21a/05): ***Şol** zuhûr-ı emvâc gibi deryâda müşâhede olur.*

Sayı yönüyle belirten sıfatlar:

altı (69a/01): ***Altı** rek'at şalât-ı duhâ niyyetine kıla.*

biñ (07a/11): *Nitekim şer'â bir mükâteb **biñ** aķceye kesilse...*

kırk (67a/14): *Oturub **kırk** gün Hak-Te'âlâya hâliş 'amel itse...*

onuncı (65b/02): *Müşâhedeye muntazır olub tura **onuncı** isme mülâzemet-ile.*

üçüncü (48a/06): *Mir'ât-ı kalbde bu şâifenüñ meskeni **üçüncü** cennetdür.*

Belirsiz olarak kendinden sonra gelen isimi gösteren sıfatlar:

birkaç (03b/09): *Esrâr-ı rabbânî-i cevâhirinüñ remzini **birkaç** varaka taħrîr idüb...*

bir (51a/13): *Bir gün resül-ullah hazreti bir gazâdan dönüşde aşhâba buyurdu-ki...*

niçe (31b/08): *Beyne 's-semâ'-yı ve 'l-arz bir niçe envâr zâhir oldı.*

dürlü (67b/05): *Niçe dürlü le'tâif ü garâib ü esrârı cāmî' kelimât ve anca sözler naql olunub eşiden şafâlar kesb ider.*

Soru yoluyla kendinden sonra gelen ismi belirten sıfatlar:

kanķı (03a/03): *Ķanķı pādişāhdur ki bu dūrer-i ma'nānī ve bu esrār-ı cevāhir-i rabbānī anuñ lāyıkı ola.*

ne (26b/01): *Hāķ-Te'ālā ne vech-ile müşāhede olunur?*

Türkçe sözcükler dışında Arapça ve Farsçadan gelen, sıfat görevinde kullanılan niteleme ve belirtme sıfatlarına yoğun biçimde yer verildiğini görüyoruz.

Arapça ve Farsçadan gelen niteleme sıfatları:

aḥsen (Ar.-14b/05): *Hāķ celle ve a'lā aḥsen-i takvīmde halk eyleye.*

çirkīn (Far.-52a/14): *Ol helāk olan cān-verler bu çirkīn hūylardur*

kaḍīm (Ar.-08b/01): *Ol ḥayy ü kayyum ü kaḍīm ü kādir ü ferd ü muṭlaķ dilediğim kenz-i maḥfīsin izhār idüb...*

güzīde (Far.-656/11): *Havāşş evliyāsından ve güzīde aşfiyāsından ola.*

şedīd (Ar.-58a/01): *Ba'de ibtidāda ḍarb-ı şedīd-le zikr gerek.*

Arapça ve Farsçadan gelen belirtme sıfatları:

'aşr (Ar.-04a/08): *Bāb-ı 'Aşr: Efrād-ı evliyāyı beyān ider.*

çār (Far.-09b/09): *Çār 'anāşır gibi ve andan ḥāşıl olanlar gibi.*

āḥerī (Ar.-46a/07): *Ammā sālik pīrden gördiği gibi āḥerī irşāda kādirdür.*

şeş (Far.-23b/09): *Şeş cihet götürilüb kevn ü mekān nā-bedīd olur.*

tamām (Ar.-71b/04): *Gice-ile geçüb tamām şüretin ihāta itmiş idi.*

7. 4. 4. Zamirler: İsimlerin yerini tutan sözcüklerdir. Zamirleri, isimlerin yerini tutma biçimine göre dört bölüme ayırarak incelemek mümkündür.

7. 4. 4. 1. Şahıs Zamirleri: İnsanlara ait özel isimlerin yerini tutan sözcüklere “şahıs zamiri” denir. Metinde karşımıza çıkan şahıs zamirleri:

ben (10a/09): **Ben** anı otuz biñ kerre gördüm.

sen (06b/10): **Senüñ** gizli ‘aybuñı izhâr iderüz.

ol (06a/03): **Ol** kendi değildir, lisân-ı kudretdür.

biz (48a/15): Ya ‘nî şunlar ki **bizden** yaña gelmege mücâhede idüb çalışalar.

siz (42b/06): İy ‘ulemâ’ kullarum, ben **siz**e ‘ilmi ‘azâb itmek-çün virmedüm.

anlar (36a/01): Sulţāniyyet şıfatınuñ sırrı **anlara** tecellî ider.

Şahıs zamirleri içerisinde değerlendirilebilecek dönüşlülük zamiri “kendi” ve “öz” (öz sözcüğü sadece bir yerde geçmektedir) sözcüklerine de metinde rastlıyoruz:

kendi (22b/04): Seni **kendinden** yaña **kendi** varlığın vire.

öz (06b/06): Ben dimezem **öz** gelür bî-ih̄tiyār.

7. 4. 4. 2. İşaret Zamirleri: İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan zamirlere “işaret zamiri” denir. Metinde karşımıza çıkan işaret zamirleri:

anı (42b/10): Ne maşlahata gönderilmişdür **anı** bilmekdir.

bu (67b/09): **Buna** halv̄et ü ‘uzlet mu ‘ayyındür.

şu (44a/01): **Şunlar** ki ‘āk̄il ü dānādur.

ol (40a/03): Ben **ol** bāğ-ı ma ‘ārif bülbüliyem.

öbir (17a/06): **Öbir** nürdür kim görünür ‘ayān.

7. 4. 4. 3. Belgisiz Zamirler: Hangi ismin yerini tuttuğu açıkça belli olmayan zamirlere “belgisiz zamir” denir. Metinde karşımıza çıkan belgisiz zamirler:

biri (10b/06): ‘Az̄izlerden birisi bu ‘azamet-ullahı fikr iderken...

hergiz (06b/01): Senüñ dergāhuña **hergiz** kimse secde itmesün.

ķamu (39b/10): *Ķamunuñ yūregi zaħmı ben oldum.*

niceler (17b/03): *Bu maķāmda niceler ilhāda dūşūb zāt, nūrīdür diyü ħūkm ider.*

7. 4. 4. 4. Soru Zamirler: İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlere “soru zamiri” denir. Metinde karşımıza çıkan soru zamirleri:

kim (02b/03): *Her kim bu risāleye nazar ide.*

ne (06b/08): *Sen deyiceñ Bāyezīda ne günāh.*

nerede (62a/13): *Her neye ve her nereye dilerse...*

Metnin bütününe baktığımız zaman Arapça veya Farsçadan gelen zamir görevinde sözcük kullanılmadığını görüyoruz. Bir başka deyişle Türkçe zamirler, varlığını belirgin bir biçimde devam ettirmektedir.

7. 4. 5. Zarflar: Zarflar; fiilleri, fiilimsileri niteleyen veya belirten sözcük veya sözcük gruplarıdır. Zarflar, aynı zamanda sıfatlardan önce gelerek; sıfatları anlam yönünden kuvvetlendiren sözcük türüdür. Zarflar, cümle içindeki görevine göre beş farklı biçimde karşımıza çıkar:

7. 4. 5. 1. Durum (Niteleme) Zarfları: Fiil ve fiilimsilerin meydana geliş biçimini belirten zarflardır.

ansız (39a/04): *Bir dem ki ansız ola izā‘at-ı ğabes nedür.*

böyle (18a/04): *Ammā bu ‘azīz gerçi böyle buyurmuş.*

kolay (48b/01): *Anlara yollarımız gösterivirüb kolay eydivirirüz.*

uykusuz (45b/10): *Pes bu ecelden gündizin ac ü şusuz ve giceler uykusuz geçerem.*

yine (49b/10): *Pes Ħaķķuñ bildirmesi-ile yine Ħaķķı bilir.*

7. 4. 5. 2. Zaman Zarfları: Fiil ve fiilimsilerin gerçekleştiği veya gerçekleşeceği zamanı bildiren sözcüklerdir.

aşşam (64a/01): *Bu şavm gündüzden aşşama degin yimekten, içmekden...*

diñ (39b/09): *Diñ uş meydān gelen çevġān benümdür.*

imdi (59a/03): *Pes imdi şol-ki dünyāda mir'āt-ı kalbde şifāt-ullahı göre.*

soñra (17a/15): *Bu maķāmdan-şoñra envār-ı cemāl ü celāle irtikā' ider.*

yarın (11a/12): *Eger yarın perde ref' olsa baña hergiz 'ilm ziyāde olmaz.*

7. 4. 5. 3. Yer-Yön Zarfları: Fiillerin veya fiilimsilerin yerlerini, yönlerini belirten sözcüklerdir.

girü (43b/02): *İnsān-ı kāmil olub girü vañanlarına gelsünler dimek idi.*

ileri (25a/04): *İleri hiç kimseye destür yoķdur.*

içre (39a/06): *Maħv-ı fenā-yı zāta bu baħr içre ğark olan...*

üzere (09b/07): *Hiçāb ref' olduķda eşyāyı şuver-i ma'nevīsi üzere müşāhede ider.*

yukarı (35a/04): *Bunlaruñ ba'zısı derece-i kuñbdan yukarı olur.*

7. 4. 5. 4. Miktar Zarfları: Fiilleri, fiilimsileri, sıfatları zarfları miktar açısından belirten sözcüklerdir.

çok (07a/03): *Mużmaħill olduğı vaķt bunun hāleti sālike çok vāķi' olur.*

eksik (07a/12): *Bir mükāteb biñ aķceye kesilse bir aķce eksik virse āzād olmaz.*

ķadar (68b/05): *Bu ķadar-ile iktifā' idüb sözi bu arada ķarār itdirelüm.*

nedeñlü (46b/01): *Nedeñlü 'ibādeti arturub nefsine fenā virirse...*

üç kerre (51a/04): *Resül-ullah üç kerre telķin itdi.*

7. 4. 5. 5. Soru Zarfları: Fiil ve fiilimsilerin meydana gelme sebebini soran zarflara denir.

ķaçan (46a/14): *Ķaçan salik bu maķāma yetişse kendi ihtiyārından boşalur.*

ķandan (42b/09): *'İlmden murād kişi hālikini bilüb ve ķandan gelmişdür.*

ne (39b/10): *Ne bilsünler ki her dermān benümdür.*

nice (04a/03): *Sāliküñ Cenāb-ı Haķķa nice vāşıl olduğın beyān ider.*

niçün (74a/06): **Niçün** Mekkedden gıtdün?

Türkçe zarf görevli sözcükler kadar Arapça ve Farsçadan gelmiş zarf görevli sözcüklere de yer verildiğini görüyoruz:

āhir (Ar.-36a/11): *Anları kurb-ı Hakkā da ‘vet idüb murād-ı aşla yetişdirir. **Āhir**.*

gāh (Far.-17b/05): *Zirā envār-ı şifāt ü esmā’ **gāh** olur ıtlāk üzre tecellī ider.*

küll (Ar.-08b/07): *Mazhar-ı **küll** olub āyine-i cemāl-i ulūhiyyet oldı.*

muhaşşal (Ar.-76a/03): **Muhaşşal** Hakk-Te ‘ālā hakkında görinen vākı‘alar rumuzdur.

zinhār (Far.-75b/09): “**Zinhār**, gine ālūde-hāl olma.” dimekdür.

Yukarıdaki örnekler dışında Türkçe ile Arapça veya Farsça şekillerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan zarf görevli sözcüklere rastlıyoruz:

şübhe-siz (Ar.-T. 72b/12): *Şeksiz ve **şübhesiz** bu şöyledür diyü kişi hüküm ider.*

tut ki (T.-Far.: 40a/01): *Ne eyletem **tut-ki** bu vīrān benümdür.*

vaқта kim (Ar.-T. 20b/02): **Vaқта kim** ‘ināyet-i ezeliyyet ve sa‘ādet-i sermediyye irüb...

7. 4. 6. Edatlar: Tek başlarına kullanıldığında bir anlam taşımayan sözcüklerdir. Hiçbir nesne veya hareketi karşılamazlar. Anlamli sözcüklerle kullanılarak onların anlamlarını tamamlar, bu biçimde bir gramer görevi görürler. Beraber kullanıldıkları sözcüklerin kullanışlarına yardım ederler. Onun için bu tür sözcüklere yardımcı sözcükler denilmektedir.²⁸ Eserde karşımıza çıkan edatlara şunları örnek verebiliriz:

beri (10b/02): *Yā Muhammed, ben bu deryāyı gördüm görelden **beri** böyle açar.*

dek (08a/09): *Tecellīsine **dek** anuñ vaşfın ve medhin söyleye.*

gibi (02b/12): *Hızır **gibi** anuñ kalbi mehbiṭ-i ‘ilm-i leddünnī ola.*

içün (43b/08): *‘Aklı temyīz ü teşhīş **içün** yanınıza koşmağdan murād...*

²⁸ Muharrem Ergin, *age.*, s. 348.

mı (27a/15): *Kıyās it kader evlā-mı hāşş ü ‘āma.*

Türkçe kaynaklı edatlara sıklıkla yer vermekle birlikte Arapçadan gelmiş birkaç edat görevindeki sözcüğe de yer verilmiştir.

ilā (03a/12): *Halled-Allahü mülkhü ve saltānatahu ilā yevmi’l-luṭfi ve-l-iḥsān ki...*

kemā (02b/07): ***Kemā** k̄āle resul-ullahı şallallahu ‘aleyhi ve sellem:*

7. 4. 7. Bağlaçlar: Eş görevli sözcükleri ve anlamca birbiriyle ilgili cümleleri bağlamaya yarayan sözcüklerdir. Bağlaçlar da edatlar gibi cümlenin yardımcı unsurudur. Tek başına herhangi bir anlam ifade etmez.

da (73a/09): *Nefsüñi ko-da gelberi, dedi.*

dağı (01b/08): *Sulṭān **dağı** hazīneye koyub mührledi ki ağıyār aña yol bulmaya.*

kim (07a/05): *İ’tikād kılan ol varta-i helāka düşendir **kim** zıkr olındı.*

nite kim (02a/05): ***Nite-kim** buyurdi evliyā²-yı taht-ı kıbābı:*

yoğsa (11b/07): ***Yoğsa** feyyāzda buhl yoğdur.*

Bağlaçların bazıları ikili biçimde karşımıza çıkar. Bunlara “tekrar bağlaçları”²⁹ denir. Metinde geçen Türkçe ve Türkçe olmayan bu tür bağlaçlara şunları örnek verebiliriz:

hem hem (52a/08): *Murād bundan **hem** zāhir zünūbdan ve **hem** bātında olan ahlāk-ı zemīme zünūbdan tevbe idüb kendünü taḥhīr itmekdür.*

ne ne (24b/12): *Bunda **ne** zaman kalur, **ne** mekān **ne** reng kalur.*

Türkçe kökenli bağlaçlar yanında Arapça ve Farsçadan gelen bağlaçların olduğunu; sayı ve kullanım bakımından bunların daha yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

ammā (Ar.-09b/03): ***Ammā** rūḥ-ı insān gine şüret-i ma’nevīsi üzerine geldi.*

eger (Far.-11a/12): ***Eger** yarın perde ref^c olsa baña hergiz ‘ilm ziyāde olmaz.*

ki (Far.-76a/14): *Şöyle fehm olunur-**ki** zıkr olınan huşuşlarda tereddüdiñiz vardur.*

likīn (19b/07): ***Likīn** ‘ilm-i kadīminde mevcūd idi.*

²⁹ Nurettin Koç, *Yeni Dilbilgisi*, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 1996, s. 272.

ya'nī (09a/12): *Ya'nī kimine rū'yet müte'alliğ olur, kimine olmaz.*

7. 4. 8. Ünlemler: Ses hâlinde bulunduğu zaman tek başına anlam taşımayan; acıma, sevinç, öfke, heyecan, özlem gibi duyguları anlatan veya seslenme bildiren sözcüklerdir. Metinde Türkçe olarak kabul edebileceğimiz ünlem görevli tek bir sözcük vardır. O da Türkiye Türkçesinde seslenme ünlem olarak kullanılan “iy” sözcüğüdür.

iy (75b/07): *İy kulum, seni altun gibi şızırub kal itdün.*

Sayı anlamında daha çok Arapça ve Farsça kaynaklı ünlem görevli sözcüklere yer verildiğini görüyoruz:

āh (39a/09): *Hem-dem bize bu ğurbet içinde āh ü nāledür.*

hāşā (16a/13): *Hāşā heb bunlar istiğrāk-ı 'unşurī ve tal'tif-i 'unşurī mā'īdür.*

hāy (18b/03): *Hāy ben ħōd Allah mışın, benden ğayrı kimesne yoğ-mış!*

ve-s-selām (35b/03): *Bunlaruñ kemālī taħrīr olunmağ mümkün değıldir. Ve's-selām.*

yā (73a/13): *Yā İbrāhīm, utanmaz mısın?*

Yukarıdaki örnekler dışında bazı sözcüklerin cümle içerisinde duygu değeri yüklenerek ünlem görevinde kullanılması söz konusudur.

Bu resme kelimāt itme! (06a/12)

Sen daħı şāmit ol! (06b/03)

Anadolu bölgesinin geçirdiği siyasî ve sosyal gelişmelere bağlı olarak Eski Anadolu Türkçesi kendi içinde üç alt bölüme ayrılır:³⁰

1. Selçuklu Dönemi Türkçesi (XI-XII. yy)
2. Beylikler Dönemi Türkçesi (XIV-XV. yy)
3. Osmanlı Türkçesi Geçiş Dönemi (XV. yy Ortaları)

Osmanlı Devleti'nin XV. yy.ın ikinci yarısından itibaren İmparatorluk dönemine geçişiyle birlikte Türk dili yeni bir gelişme çizgisine girmiştir. Bu yüzyıldan itibaren

³⁰ Hayati Develi (Ed.), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul 2011, s. 10.

şekillenmeye başlayan yazı dilinin Eski Anadolu Türkçesinden ayrılan en önemli yönü Arapça ve Farsça unsurların son derece yoğun olarak dile girmesidir.³¹

Ses ve yapı bakımından inceleme konusu olan metnimize baktığımızda gerek Arapça ve Farsça sözcük sayısının yoğunluğu, gerek Arapça ve Farsça tamlama unsurlarının yaygınlığı, gerekse Eski Anadolu Türkçesine ait bazı karakteristik eklere (-ısar/-iser, -daçı/-deçi, -uban/-üben gibi) rastlanmaması eserin Osmanlı Türkçesi geçiş dönemi ya da Osmanlı Türkçesinin başlangıç dönemine ait bir eser olarak değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

³¹ Hayati Develi (Ed.), *age.*, s. 20.

8. METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA VE İMLASINDA İZLENEN YOL

1. Metnin okunuşunda bilimsel çalışmalarda kullanılan transkripsiyon sistemi esas alınmıştır.
2. Her sayfa, varak ve satır numarası ile gösterilmiştir.
3. Metnin anlamsal bütünlük içerisinde okunabilmesini sağlamak için noktalama işaretlerinden yararlanılmıştır.
4. Metnin okunuşunda ikili imlaya sahip sözcükler yazıldığı gibi transkribe edilmiştir: *kendi/kendü; degil/degül; ye-/yi- vb.*
5. Zarf-fiik eki -p, metindeki yazılışa bağlı kalınarak -b şeklinde gösterilmiştir.
6. Arapça ve Farsça birleşik sözcük ve ikilemelerde araya kısa çizgi “-” konulmuştur: *hōş-hānlık, zikr-ullah; ‘ayne’l-yaķīn, kuṭb-ı ‘ālem vb.*
7. Arapça ve Farsça kısımlar Arap harfli olarak verilmiş; dipnotta gerekli açıklamalar yapılmıştır.
8. Metinde kırmızı olarak yazılan yerler ve sözcükler koyulaştırılarak (**bolt**) yazılmıştır.
9. Metinde geçen ayet, hadis, dua ve Arapça ibareler dipnotta belirtilmiştir.
10. “ile, için, sonra, mı” edatlarının yazımında kendilerinden önceki sözcüğe ayrı veya bitişik yazılma durumları dikkate alınmıştır. Bitişik yazımlarda araya kısa çizgi “-” konulmuştur: *nefs-ile, vech-ile; anuñ-çün, gidermek-içün; olduğdan-soñra, maķāmdan-soñra; itdi-mi, itmedi-mi, yoğ-imiş vb.*
11. Silimiş, okunması zor yerler < > işareti ile gösterilmiştir. Gereksiz tekrar yapılan yerler { } işaretiyle gösterilmiştir.
12. Hata veya dikkatsizlik sonucu yazılmış olduğu tahmin edilen sözcüklerin doğru biçimleri yazılmış, asıl metinde geçen yanlış biçimler dipnotta belirtilmiştir.
13. Okunmakta zorluk çekilen ya da silinmiş yerlerin tamirinde o sözcüğün cümle içerisindeki anlamı veya sözcüğün geçtiği başka tamlamalar dikkate alınmıştır.
14. Ses olayının görüldüğü “n’ola, n’it-” sözcüklerindeki ünlü düşmesi kesme işareti ile gösterilmiştir.
15. Yan başlıklar yanında anlamsal bütünlüğü sağlayabilmek adına metin paragraflara ayrılarak verilmiştir.

16. Ayın ve hemze sesleriyle karışmasını önlemek için özel isimlere gelen isim çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmamıştır: *Hakka, Muhammed-i Muşafānuñ, Mekmeden vb.*

17. Arapça kısımların olduğu bölümlerden sonra yani denilerek Arapça ibare veya Hz. Ali'nin sözleriyle ilgili açıklama yapılmışsa dipnotta bu bölüme yer verilmemiştir.

18. Der-kenarlar, içinde geçtikleri varak numarasında belirtilmiş ve son satırdan başlanılarak verilmiştir.

9. İŞARETLER

[] Varak numaralarını belirtir.

< > Silik, mürekkebin dağıldığı, okunması zor yerlerin onarımlarını gösterir.

{ } Mükerrer veya fazla yazılmış unsurları gösterir.

(...) Okunamayan yerleri gösterir.

> Sözcüklerin sonraki şeklini ve değişim aşamalarını gösterir.

- Fiil tabanlarının sonunu gösterir.

+ İsim tabanlarının sonunu gösterir.

→ Dizinde yer alan birleşik fiilleri, deyimleri, ikilemeleri ve tamlamaları işaret eder.

~ Sözcüklerin değişik iki şeklini gösterir.

“ ” Alıntı ve vurgulanan yerleri gösterir.

10. KULLANILAN TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Harf	Transkripsiyon	Harf	Transkripsiyon
ا, آ	ā, a, e	ض	ɖ, ʒ
ء	ˁ	ط	ɬ
ب	b, p	ظ	ʒ
پ	p	ع	ˁ
ت	t	غ	ɡ, ǧ
ث	ɬ	ف	f
ج	c, ɟ	ق	q
چ	ɟ	ك	k, g, ŋ
ح	ħ	نک	ŋ
خ	ħ	ل	l
د	d	م	m
ذ	z	ن	n
ر	r	و	v, o, ɔ, u, ü, ū
ز	z	ه, ه	h, a, e
س	s	لا	lā, la, le
ش	ʃ	ی	y, ɪ, i, Ī,
ص	ʃ		

II. BÖLÜM
METİN

[01a]

¹Bismillāhirrahmānirrahīm

²Hamd-i bī-ḥad ve ṣenā-yı bī-‘add ol vācibü’l-vücūduñ ³cenāb-ı hüviyyetine muhtaşşdur ki ḥalk eyledi kendi ⁴nūrından rūḥ-ı pāk-ı Muḥammedī şallallahu ‘aleyhi ve sellem. ⁵Āyine olmağ-ıçün zāt-ı bī-çünına ve mazhar olmağ-ıçün ⁶şifāt-ı muḳaddesesine ve ‘ālemi ĩcād eyledi pertev-i ⁷nūr-ı Muḥammedīden. İzhār itmek-ıçün kemālını resūlinüñ ⁸çehār-yārına ki nücümü’l Hüdā ve ḥulefā’-yı resūl-i Ḥudādürler ⁹radıyallahü-te‘ālā ‘anhüm ecma‘ın.

Bu za‘īf-i ḥaḳīr faḳīr eydür: ¹⁰Günlerde bir gün gönül gavvāş-vār tefekkür baḥrine ¹¹taludum. Ma‘ānī dürerlerin cem‘ eyledi, ‘aql ṭabaḳına koyub ¹²cān dellālinüñ eline virdi. ‘Işḳ bāzārına getürüb [01b] ¹ḥaḳīkat mīzānında ṭartdı, gördi herbirinüñ kıymeti ²bī-nihāyedür; dürer-i ḥazā’in-i sulṭānān anuñ ḳatında mānend-i ³Sühādür. Şarrāf-ı kevneyn cem‘ olsa bu dürer-i ma‘ānīnüñ ⁴bahāsın bilmezler ve dükeli zevü’l-‘uḳül bu dürerüñ ⁵vaşfında ‘āciz ḳalub beyāna getürmezler; çün ⁶gördiği ḳaḳıyye bu vech-iledür. Degme şarrāfuñ ⁷eline virmege bu dürer-i bī-bahā lā’iḳ degüldür. Lā-cerem ⁸gönül sulṭānına teslīm eyledi, sulṭān daḥı ḥazīneye ⁹koyub mührledi ki aḡyār aña yol bulmaya. Çün ḥāl ¹⁰bu ṭarīḳ üzre oldu. Ğaybī hātifden sem‘-i cāna nidā’ ¹¹irdi ki: “İy dürr-i esrārı ḥazīne-i cānda pinhān³² ḳılan ¹²ve iy cevāhir-i ma‘āniye şarrāf bulmayub ḥayrān ḳalan ol ¹³kāmiller - ki ma‘ānī dürerininüñ şarrāflarıdır - ve ol ‘ārif ü ¹⁴vāşıllar - ki esrār-ı Rabbānī-i cevāhirininüñ ḥazīne-dārıdır - ¹⁵bāzār-ı ‘ışḳda çār-sü-yı inḳıyādda, dekākīn-i müşāhedede [02a] ¹mu‘tekiflerdür ve ol muḥaḳḳıḳ müntehīler ki deryā-yı <ḥükmi> ²ḳatre-veş bī-reng olub maḳbül ḥazret olmuşlardur. ³Şavāmi‘ ḥazīre-i ḳudsede taḥt-ı envār-ı ḳıbābında maḥfūz ⁴olmuşlardur ki ḡayr-ullahuñ anlara itṭilā‘ı yokdur. ⁵Nite-kim

buyurdı evliyā’-yı taḥt-ı ḳıbābı: ³³ Ḥalk ile maḥlūt olub kendileri şuret-i ⁷bī-gānede gösterdiler; bāṭında Ḥaḳ-ile āşinā ⁸olub dü-cihāndan fāriğ olmuşlardur, illā mevcūdlardur. ⁹كَلِمَاتٍ عَلَيَّانٍ ³⁴ sırrı tecellī ḳılınca münḳaṭı‘, tecellī ¹⁰olmazlar. Eger sen bu dürer-i ma‘ānīnüñ ba‘zı çāşnīsinden ¹¹ - ki aḥḳām-ı şerāyi‘e muṭābıḳ ola – tefhīm, zevü’l-

³² Metinde bu sözcük penhān (پنهان) okunacak şekilde harekelendirilmiştir. Sözcük aslına bağlı olarak pinhān şeklinde okunmuştur. Ayrıca aynı sözcük başka bir yerde (25a/08) doğru biçimi ile karşımıza çıkmaktadır.

³³ “Onları benim dışımda kimse bilmez.” anlamına gelen bu hadis, kaynaklarda bulunamamıştır.

³⁴ Rahman, 55/26

‘ukūlden ¹²ba‘īd olmayıcağ miktārı deñizden kaçre ve güneşden ¹³zerre tarīk remz üzre beyān eylesen, eger anlardan ¹⁴birinūñ mübārek eline girüb nazar-ı kimyālarınuñ pertevi ¹⁵toķınacak olursa sen bī-çāreyi hayr-du‘ā-ile yād eyleye. **[02b]** ¹Anlaruñ du‘āları berekātından Haķ-Te‘ālā ‘iṣyānıñı ‘afv eyde, ²nāmuñı mağfūrlar dīvānında Őebt ide.

İmdi mercūdur ki ³her kim bu risāleye nazar ide, bu haķīri hayr-du‘ā-ile ⁴zıkr ide. Haķ celle ve a‘lā firdevs-i a‘lāda, civār-ı Muṣṭafāda ⁵mesken vire ve dađı illhām tūrında ḥiṭāb-ı müṣteṭāb ⁶irdi ki: “Selāṭin, yiryüzünde Haķ-Te‘ālānuñ zıllıdır.” ⁷Kemā kāle resul-ullahı Őallallahu ‘aleyhi ve sellem: ⁸السَّلْطَانُ ³⁵ ve anlaruñ qalbleri ḥazāne-i esrār-ı ⁹rabbāniyyedür ve gencīne-i cevāhir-i ma‘ānīdir ve Őedef-i dūrer ¹⁰füyüz-ı lā-yezālīdür. Bu ma‘ānī dūrerlerini bir pādiŐahuñ ¹¹ḥazānesine tuḥfe eylet ki dānā ü ‘āķil olub dūrer-i ¹²ma‘ānīnūñ ḥāŐsasından ḥaber-dār ola. Hızır gibi anuñ ¹³kalbi mehbiṭ-i ‘ilm-i leddünnī ola ‘adlde mānend-i NūŐirevān ¹⁴olub saḥāda miŐl-i Ḥātem-i Ṭay ola. İlhām tūrından ¹⁵vārid olan ḥiṭāb-ı müṣteṭāb virdi ki: “İy ḥātif-i ihvān-ı **[03a]** ¹zamān ve ebnā³-yı cihān olan bu iŐāretūñ vāridine ²münkir olub ve bu beŐāretūñ Őādırına muķırr degillerdür.” ³Ķanķı pādiŐahdur ki bu dūrer-i ma‘nānī ve bu esrār-ı ⁴cevāhir-i rabbānī anuñ lāyıkı ola. Ḥātif-i ğayb ve ⁵nidā-yı lā-reyb tūr-ı ilhāmından gelüb haķīre cevāb ⁶virdigi bu mezkūrāt evŐāf-ile mevsuf, fī-zamānīnā ⁷Őāhzāde-i cūvān-baḥt, Őāḥib-i tāc ü taḥt Őükūfe-i ⁸nihāl-i būstān-ı ḥilāfet, miyve-i bāğ-ı celālet, gül-deste-i ⁹rāğ-ı ‘adālet, ziyet-i nigār-ḥāne-i faŐāḥat, dūrr-i dūrc-i ¹⁰Őehr-yārı, mihr-i burc-ı kām-kārī el-sultān bin ¹¹el-sultān ve ¹²l-ḥāķān bin el-ḥāķān Őultān Murād Ḥān. ¹³Ḥalled-Allahü mülkhü ve saltānatahu ilā yevmi³l-luṭfi ve-l-iḥsān ¹⁴ki anuñ ḥāķ-pāyı kuḥl-i cilā³, baŐar-ı ‘ārifāndur ve ziyet-i ¹⁵nigār-ı meh, cebīn-i ḥübāndur.

اللّٰهُمَّ اَيُّدِيْهِ يَدَعُوْرُ
الْقَطْبِ وَالْاَفْرَادِ، بِحُرْمَةِ عَمَلِ خَيْرِ الْعِبَادِ، 2 وَأَنْتَ سَلَطْتَ بِشَفَاعَةِ الْاَوْلَادِ، وَأَحْفَظُهُ بَوْلَادِيْ، 1
[03b] الْعُرْنَاةِ وَالزُّهْرَاءِ، وَأَنْصُرُ بِهَيْبَةِ الْعُلَمَاءِ وَالْعِبَادِ، 15

الصَّوَابِ وَالسَّادَةِ، وَأَحْشُرُهُ فِي زَمْرَةِ الصَّالِحِيْنَ، 5 وَالْبَيْسَةَ لِبِائِسِ الْهَدْيِيِّ وَالرَّشَادِ، وَالْهَيْبَةَ طَرِيْقَ، 4 وَأَهْلِكَ اَعْدَاءَهُ كَمَا اَهْلَكْتَ عَمْرُوًّا وَعَسَادِ، 3

يُؤَدِّ الْعِبَادَةَ اِنَّكَ لَا تَخْلِفُ الْمِعَادَ، آمِيْنَ، 6
Bu za‘īf ü naḥīf dağı ol nidā³-yı ğaybe ⁸istiṭā‘at kılub ol

³⁵ Beyhakī, *Şu‘abu’l-İmān*, VI, 17.

³⁶ Dua: Ey Allah’ım! Onu zahitlerin ve ariflerin davetiyle sađlamlaŐtır. Abidlerin ve ālimlerin himmetiyle ona yardım et. Evtad sıfatıyla onun saltanatını güçlendir. Kulları en hayırlısı Muhammed ḥürmetine efradın ve kutbun velayetiyle onu koru.

ma‘nā dürlerinüñ işâretini ⁹ve esrâr-ı rabbânî-i cevâhirinüñ remzini birkaç varaka ¹⁰tahrîr idüb cenâb-ı ‘azîmü’ş-şâna getürdi. ¹¹Mercüdur ki ol âf-tâb-ı felek ve şems-i rûh, ¹²ol mâh-ı <hümâ> ü sebk ü rûh bu raqamuñ sehvinî maḥv ¹³ķılıb tekmiñ eyde. **Ba‘dehü** bu risâle on üç ¹⁴bâb üzre tertîb olundi.

Bâb-ı Evvel: Mebde²-i mevcüdâtuñ ¹⁵rûhâniyyetin beyân ider.

Bâb-ı Şanî: ‘Âlemüñ ‘ademden vücûda [04a] ¹geldügin beyân ider.

Bâb-ı Şaliş: İnsân dükeli ²mevcüdâttan mümtâz olduĝın beyân ider.

Bâb-ı Râbi: ³Sâliküñ Cenâb-ı Hâķķa nice vâşıl olduĝın beyân ider.

⁴**Bâb-ı Hâmis:** Sâliküñ meşreblerinüñ ihtilâfını ⁵beyân ider.

Bâb-ı Sâdis: Seyr-illallah ü seyr-fillah ü seyr- ⁶maallah sırların beyân ider.

Bâb-ı Sâbi: Fenâ maķâmınıñ ⁷aḥvâlin beyân ider.

Bâb-ı Şâmin: Tecellî-i zât beyân ider.

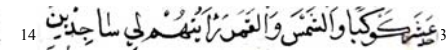
⁸**Bâb-ı Tâsi:** Ma‘rifet maķâmın beyân ider.

Bâb-ı ‘Aşr: ⁹Efrâd-ı evliyâyı beyân ider.

Bâb-ı Hâdî ‘Aşr: Kıtub-ı ‘âlemi ¹⁰beyân ider.

Bâb-ı Şanî ‘Aşr: Maķâm-ı kemâli beyân ider.

¹¹**Bâb-ı Selâse ‘Aşr:** Tāvâ’if-i muḥtelifenüñ sülûkın beyân ¹²ider.

On üç olmasına sebep oldur ki Hâķķ celle ve ‘alâ ¹³kelâm-ı kadîminde ve Qur‘ân-ı mecîdinde buyurdi: ¹⁴ ¹⁵ Pes kim-ki bu ebvâb-ı bâ-şevâbuñ sırrını başîret gözine [04b] ¹cilve virüb, Yûsuf-ı cânı çâh-ı cismânîden ḥalâş ²bulub, gönül mışrınıñ tahtına şu‘üd idüb ‘azîz-i ³dü-cihân ola ve nücüm mümkinât-ı bende-vâr tahtınıñ ⁴ileyinde secde ider küre. Nitekim resülü’ş-şâķaleyn ⁵şallallahu ‘aleyhi ve sellem

Ad ve Semut kavimlerini helak ettiĝin gibi onun düşmanlarını helak et. Rüş ve Sevak (Mekke-i Müşerrefe)’in yolunda ona yardım et. Kıyamet gününde onu Sıddıklar zümresinde haşret. Muhakkak ki sen sözüden dönmezsin. Duamızı kabul buyur.

³⁷ Yusuf, 12/4

buyurdu: **إِذَا عَجَلَىٰ اللَّهُ شَيْئًا** ⁶ **خَضَعَ لَدَىٰ** ³⁸ Ya' nī kaçan Allahu-Te'ālā bir şey'e tecellī kılsa ⁷ mā-sivā aña teveccüh ü tezellül ider. **Vaqtā kim** sālīkūñ ⁸ göñli āyinesinüñ nūrından ğubār-ı mā-sivā silinse ve ⁹ kelime-i tevḥīd-i mişḳālī birle muşayḳal olsa, nūr-ı ulūhiyyetüñ ¹⁰ aksini ḳabül itmege isti'dād ḥāşıl itse ol ¹¹ vaqt şems-i ulūhiyyet ğaybü'l-ğayb burcından ṭulū' idüb, ¹² pertevi sālīkūñ göñli āyinesinde mün'akis olub ¹³ göründiği gibi yāḥūd cirm-i āfitāb şuda göründiği ¹⁴ gibi ol sālīkden evşāf-ı beşeriyyet münseliḥ olub ¹⁵ görür ki mevcūdāt kendiye tezellül idüb secde ider **[05a]** ¹ ve dükeli mümkināt kendiyden yaña müteveccih olub ² feyż taleb iderler. Şālik bu ḥāleti vicdānında müşāhede ³ kılıcaḳ bir derecede zevḳ-i rūḥānī ḥāşıl ider ki ⁴ ibādete gelmek muḥāldür ve bu zevḳī ḥāldür, ṭatmayan bilmez. **كَمْ تَعْرِفُ مَنْ لَمْ يَدْرِ** ⁵ ³⁹

Ol vaqt ba'zı sālīk zevḳinden da'vā-yı ene'l-ḥaḳ ⁶ tablın urub, da'vā-yı ğalaṭ idüb, bu da'vānuñ netīcesi ⁷ beşeriyyet şifatnuñ zūlmāniyyeti şem' -i celāl-i aḥadiyyetde bi'l-külliyeye ⁸ iḥrāḳ olub, nār-ı beşeriyyet münḳaṭı' olub, zūlmāniyyet nūrāniyyetde ⁹ tebdīl olub, fenā-yı iḥtāriyye irmezden evvel nūr-ı Ḥaḳ ¹⁰ ṭulū' itmekden ḥāşıl olur. Ol, baḳıyye-i beşeriyyetüñ fesādıdır. ¹¹ Kim ol ḥında ğurūr vāsıtası-ile taġlīt idüb ¹² zuhūr ider, bilmez ki mevcūdātuñ tezellülü ü secde itmesi, ¹³ ol göñül āyinesinde tecellī ḳılan nūr-ı ilāhīdür. Ğalaṭ idüb ¹⁴ kendiye şanur. Bu varṭa-i helākdan ḥālaş bulub ¹⁵ fezā-yı selāmete irmege mürşid-i kāmile muḥtāc olur ki **[05b]** ¹ vilāyet nūr-ile taşarruf idüb ḳalbine naḳar ider. Ḥaḳ- ² Te'ālānuñ fenā virici nūrlarından anuñ üzerine musallaṭ ³ olur. Andan baḳıyye-i beşeriyyeti maḥv idüb fānī ḳılır ve muġnī-yi ⁴ maḳāmāta irişdirir yāḥūd Ḥaḳ-Te'ālānuñ cezbese-ile ⁵ ḥalāş müyesser olur veyā nūr-ı Muḥammed irüb varṭa-i ⁶ helākdan şahrā-yı selāmete irer ve-yāḥūd selef-i ⁷ muḳarrebīnuñ ve sā'ir enbiyānuñ rūḥlarından feyż irişüb ⁸ anı ḥalāş ider. Eger sālīk bu maḳāma mürşidsiz ⁹ riyāzet ḳuvveti birle yāḥūd meczūb meşreb olub, ¹⁰ cezbe birle irişüb, da'vā-yı ene'l-ḥaḳ idüb mezhebin ¹¹ fesāda vire. Cemī' -i 'ālem ḥalkı anı ol da'vādan döndere ¹² meyeler. Zīrā kendi vicdānında zevḳ-ile bulmuşdur. ¹³ **Ammā** geldük sālīkden ene'l-ḥaḳ zāhir olmaḳ iki ¹⁴ nev' üzredür: Biri budur ki zıkr olundu. ¹⁵ Biri oldur ki Ḥaḳ-Te'ālānuñ nūrı sālīkūñ göñline **[06a]**

³⁸ Nesaî, *es-Sünen*, Kūsûf, 16.

³⁹ Arapça İbare: "Tatmayan, bilmez."

¹tecellî kılduğı vaqt evşâf-ı beşeriyye bi²l-külliyeye maḥv ²olur. Ol vaqt sırrından nidâ-yı ene³l-ḥaḫ zuhūr ider. ³Ol kendi değildir, lisân-ı kudretdür.

Hikâyet

Bir gün ⁴sultânü³l-‘ârifîn Bâyezîd-i Biştâmî, ḳuddise sırrahu, tecellî ⁵ğalabe idüb iḥtiyâr elden gidüb mest oldı. Didi-ki: ⁶“Çünkü kıyâmet günü ola; elüme nürdan bir ḳamçı, ḥancer ⁷alam. Tamunuñ ḳapusına ṭurub kimesne girmege ḳomayam. ⁸Cümlesi cehennemden âzâd olub cennete gireler.” didi. ⁹Cenâb-ı Ḥaḫdan ḥiṭâb irdi-ki: “Yâ Bâyezîd, sen bu resme ¹⁰kelimât idecek olursañ biz daḫı senüñ gizli ‘aybuñı ¹¹izhâr iderüz. Ḥaḫ-ı ‘âlem seni ṭaşlarlar. Bu resme ¹²kelimât itme!” dedi. Bâyezîd cevâb virüb didi-ki: “Yâ ¹³rabbü³l-‘âlemîn ‘izzüñ ḥaḫkı için bu zamân ḥalkı ortasında ¹⁴nidâ idüb çağıram. Senüñ luṭfuñ ve keremüñ deryâsınuñ ¹⁵bî-nihâyesinde bir ḳatre beyân idem. Senüñ dergâhuña [06b] ¹hergiz kimse secde itmesün.” dedi. Ḥaḫ celle ve a‘lâ didi-ki: ²“İy şürîde-ḫâl, bizüm-le bu resme ḳıl ü ḳâl itme. ³Senüñ ‘aybuñ izhâr itmeyem. Sen daḫı şâmit ol!” didi. ⁴Bâyezîd Cenâb-ı ‘izzet’e cevâb virdi-ki:

Nazm

⁵Didi iy ḫelâḳ-ı ‘âlem bir belâ
Cânıma uđratduñ oldum mübtelâ

⁶Ḳalmadı cânımda hiç şabr ü ḳarâr
Ben dimezem öz gelür bî-iḥtiyâr

⁷İḥtiyârı çünkü elden alasan
Bâyezîdlik maḥv ola sen ḳalasan

⁸Sen deyceñ Bâyezîda ne günâh
Sen bilirsin ḫâlî Ḥüdâ-yı pâdişâh

⁹Bu maḳâmda evliyâ³, lisân-ı Ḥaḫ olur. Ḥaḫ-Te‘âlâ luṭfından ¹⁰kendi lisân-ı kudreti birle nidâ³ ider. Nitekim ¹¹<cebel-i> Ṭürda kelîmine nârdan ḥiṭâb kılduğı gibi ki:

12 **إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا عِبْدِي** 40 İmdi sâlikden 13 da 'vā-yı ene'l-ḥaḡ zāhir olucaḡ lāzımdur ki yine 14 beşeriyete 'avdet itdigi gibi istiḡfār idüb 15 kendi za'ifligin ve ihtiyācın ḡazret-i bī-niyāza [07a] 16 arz ide. Dā'ire-i edebden bir ḡadem taşra basmaya. **Ammā** 2 beşeriyet bi'l-külliyeye muzmaḡill olduḡı vaḡt bunun ḡāleti 3 sālīke çoḡ vāḡi' olur. Gine dā'ire-i 'aḡla geldiḡi 4 gibi ol aḡvāli kendiye isnād idüb i'tikād 5 ḡılan ol varḡa-i helāka dūşendir kim zıkr olındı. 6 Ol vüçüd-ı beşeriyet tütünüdür ki tamām iḡrāk olub 7 inniyet münḡaḡı' olmamışdır. Eger bi'l-külliyeye iḡrāk oldu, 8 ayn-ı nār oldu, ol vaḡt ḡaḡab ismi zā'il olub 9 nār ıtlāk olundu. Sālīkūñ vüçüdında daḡı mişḡāl-i 10 zerre inniyet ḡalacaḡ olursa bilsin ki daḡı 'ārif 11 olmamışdır. Nitekim şer'ā bir mükāteb biñ aḡçeye 12 kesilse bir aḡçe eksik virse āzād olmaz. **Ammā** 13 sālīkden inniyet bi'l-külliyeye zā'il olsa ol vaḡt 14 ḡaḡḡ-ile görür ve ḡaḡḡ-ile eşidir ve ḡaḡḡ-ile söyler. Nitekim 15 ḡadīş-i ḡudsīde ḡaḡ celle ve a'lā buyurdu: **عَبْدًا كُنْتُ لَهُ سَمْعًا وَبَصَرًا وَلِسَانًا فِي سَمْعٍ** 1 [07b] **إِذَا الْحَبِيبُ**

2 **وَيُؤْمِنُ وَيُؤْتِي وَيُطِيعُ وَيُطِيعُ وَيُطِيعُ** 41 ḡaçan sālīk bu makāma 3 varsa 'ārif billāḡ olur. Cemī' varḡa-i helākden 4 ḡalāş bulub her fi'l ve her ḡudret ḡaḡḡa isnād 5 olunur. Kendi aradan ḡayb olur. Sırrından her ānda 6 nidā-yı ene'l-ḡaḡ gelür ve kendi daḡı mest olduḡı 7 ḡında lisān-ı ḡāl-ile ene'l-ḡaḡ dir. **دِيَارًا وَلَيْسَ فِي الْوُجُودِ سِوَى اللَّهِ تَعَالَى** 8 **لَيْسَ فِي الدَّارِ عِزًّا** 42 Lisān-ı ḡāl sākī 9 olub lisān-ı ḡāl-ile inḡāk olur ve şallallahu 'ala seyidina 10 Muḡammedin ve ālihi ve şaḡbihi ecma'īn.

Bāb-ı Evvel

11 Mazḡar-ı zāt-ı aḡadiyyet ve mazḡar-ı şıfāt-ı vāḡidiyyet mebdle'-i 12 mevcüdāt ve maşdar-ı kā'ināt Muḡammed resül-ullahuñ 13 rūḡāniyyeti beyānındadır. ḡāle Allahu-Te'ālā: **وَكَأَنَّمَا الْكَلِمَاتُ** 43 **عِزٌّ أَزِيزٌ** 44 **مُحَمَّدٌ أبا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ** 14 **مَا كَانَتْ** 15 **إِنَّكَ لَمَلِكِي خَلْقٍ عَظِيمٍ** 44 ve zāt-ı pāk birle 4 anuñ rūḡ-ı muḡahhirine şalat virmişken ḡāle 3 buyurur:

40 Taha, 20/14

41 Buhārî, *el-Cāmiu's-Sahîḡ*, Rikak 38; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 256.

42 Araḡça İbare: "Bizim dışımızda burada mülk sahibi yoktur. Varlıkta da Allah'tan başkası yoktur."

43 Ahzab, 33/40

44 Kalem, 68/4

Allahu-Te‘ālā: ⁴⁵ **إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ** ‘Eger cemî‘ maḥlūqāt cem‘ olsa ve herbirinüñ yüz ⁷biñ dili olsa mümkināt ketm-i ‘ademden şahrā-yı ⁸vücūda geldiği zamānda **كُلٌّ مِنْ عَلَيْهَا فَأَت** ⁴⁶ tecellīsine dek anuñ vaşfın ve medḥin söyleye. Anuñ ¹⁰deryā-yı evşāfınuñ bī-nihāyesinden bir kaçre ¹¹beyānında ‘āciz qalalar. Ḥaḡ-Te‘ālā cümlemüzi ‘alemi ¹²dibinde ḥaşr eyleye. Mazḥar-ı ḥazret-i Ḥaḡdur anuñ-çün ¹³ **مَنْ رَأَى فِقْدَ رَأَى الْحَقِّ، أَدَمَّ وَمَنْ دُونَهُ نَحَتْ** ve bir rivāyetde: ¹⁴ **لَوْلَا أَنَا مِنَ اللَّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ مِنِّي** ⁴⁷ ve bir rivāyetde: ¹⁵ **أَنَا مِنَ نُورِ اللَّهِ وَالْخَلْقُ مِنِّي** ⁴⁸ buyurdılar. Çünki [08b] ¹ol ḥayy ü kayyum ü qādīm ü qādir ü ferd ü muṭlaḡ diledi kim ²kenz-i maḥfīsın izḥār idüb, ulūhiyyetini ve kemāl-i ³ḡudretini ‘ayān idüb, lā-ta‘ayyün ‘āleminden, ki **نَكَات** ⁴ **اللَّهُ وَالرَّبُّ كُنْ مَعَهُ شَيْءٌ دُونَ** ⁴⁹, vāḥidiyyet ‘ālemine ⁵çıkarub nūr-ı pāk-ı zātından nūr-ı Muḥammedī çıkardı ⁶ki evvel mā-ḥalaḡ-allahu nūrı çün rūḡ-ı Aḡmed nūr-ı ⁷aḡhaddan vücūda geldi. Mazḥar-ı küll olub ⁸<āyine-i> cemāl-i ulūhiyyet oldu ve mīm-i Aḡmedden cümle ⁹‘ālem zūhūra geldi.

Nazm

أَحْمَدُ تَلَا حَدِيكَ مِيمِمْ قَسْتِ
هَمَّةَ عَالَمِ دَرَانِ بِكَ مِيمِمْ عَرِ قَسْتِ ⁵⁰

Mümkināta menşe’ ¹¹ve bā’iş rūḡ-ı pāk-ı Muḥammed oldu ki **لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ** ¹² **الْإِفْلَاقِ** ⁵¹ Çünki şems-i aḡadiyyet burc-ı vāḥidiyyetden ¹³ṭulū‘ idüb tecellī eyledi. Maşrıḡ-ı ezelden āsumān-ı ¹⁴lā-mekānda ol ḡamer-i şubḡ; ya’nī rūḡ-ı Muḥammedī ‘aleyhi’s-selām ¹⁵ṭulū‘ eyledi. Şems-i aḡadiyyete muḡābil olub daḡı [09a] ¹nūr-ı ulūhiyyetden münevver oldu ve nücūm-ı mümkināt ²daḡı maḡrib-i ‘ademde ṭolunmuşlardı. Anlara daḡı ol ³ḡamer-i bedr-i

⁴⁵ Ahzab, 33/56

⁴⁶ Rahman, 55/26

⁴⁷ Ebû Davud, *es-Sünen*, 16; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 317; Aclûnî, *Keşfu’l-Hafâ*, I, 219, 237, 309.

⁴⁸ Aclûnî, *Keşfu’l-Hafâ*, I, 205.

⁴⁹ Arapça İbare: “Allah vardı. Onunla beraber hiçbir şey yoktu.”

⁵⁰ Farsça Beyit: “Aḡmed tā Aḡad yek mīm fark-est

Hemā ‘ālem derān yek mīm gark-est”

Bu bu beyiti şu şekilde açıklayabiliriz: Ahmet ile Ahad arasındaki tek fark mim harfidir. Bütün âlem de bu tek mime gark olmuştur.

⁵¹ Aclûnî, *Keşfu’l-Hafâ*, II, 164.

münîrden pertev yetişüb kâf ü nûn semâsından ⁴zuhûr itdiler. Ol kamer-i bedre muqâbil olub

الْأَمْنِ وَالْعَالَمِينَ 52 نūr kesb itdiler ve şalla-⁶llahu ‘ala seyyidina Muḥammedin ve âlihi.

Bâb-ı Şanî

⁷‘Âlemüñ ‘ademden vücûda gelüb ta‘ayyün bulduğun ⁸beyân ider. Qâle Allahu-Te‘âlâ:

مَا كُنْ كُلُّ شَيْءٍ رُبُّهُ دَابَّةٌ مِّنْ دَابَّةٍ 53 İy ¹¹‘azîz, bilgil kim bunca
‘avâlim bî-nihâye kim ¹²görürsin kimi maḥsûs kimi gayr-i maḥsûs. Ya‘nî ¹³kimine rû‘yet
müte‘allik olur, kimine olmaz. ¹⁴İllâ şol vaqt olur ki qalb gözinden perde-i ¹⁵ğaflet götürle.
Vaqtâ kim ‘âlem-i ervâḥ halk [09b] ¹olındı. Cemî‘ eşyânuñ şuver-i ma‘nevîsi musavver ²olub
zuhûra geldi. Ba‘dehû ba‘zısı şüret-i âḫir-le ³muşavver olub vücûda geldi. Ammâ rûḥ-ı insân
⁴gine şüret-i ma‘nevîsi üzerine geldi. Cism libâsın ⁵geymek-ile müteğayyir olmadı. ‘Ârifüñ
başıretî gözi; ‘ya‘nî qalbî gözi açılıb ḫicâb ref‘ olduḡda ⁷eşyâyı şuver-i ma‘nevîsi üzere
müshâhede ider. ⁸Ammâ ba‘zı vardır ki tağyîr olmuştur. Şüret-i ⁹ma‘nevîsi üzre mütemeşşil
olmaz. Çâr ‘anâşır gibi ¹⁰ve andan ḫâşıl olanlar gibi ve şüret-i ma‘nevîsi ¹¹müteğayyir olmayan
melâ’ike ve rûḥ-ı insân gibi... ¹²Zîrâ şey²-i âḫer-ile izdivâc idüb mürekkeb olmamıştır ¹³ki ol
eczânuñ birisi gitdiği gibi vücûd bâḫıl ¹⁴ola. Çünki ‘âlem-i ervâḡda mevcûdâtuñ şuver-i
ma‘nevîsi ¹⁵zuhûr buldı.

Ḥâzret-i resûlüñ şallallahu ‘aleyhi ve sellem [10a] ¹pâk rûḥı bir yeşil kuş mişâlinde
‘arşda bir nûrdan ²şecer üzre ḫâzret-i Ḥaḡḡa şenâ iderdi. Naẓar idüb ³gördi-ki kendiniñ
fevḡinde Cebrâ’iliñ rûḥı, ⁴ḡayr-ı aḡmer şüretinde bir şecer üzre ḡurub Ḥaḡḡ- ⁵Te‘âlâya tesbîḡ
iderdi. Rûḥ-ı Muḡammed didi ki: “İy benüm ⁶qarındaşum Cebrâ’il, fevḡ-i ‘arşda mu‘allaḡ bir
necm-i ⁷mu‘azzam var, sen anı nice bilirsin?” didi. Cebrâ’il ⁸‘aleyhi’s-selâm eytdi: “Ol necm
altmış biñ yılda bir ⁹ḡoḡar, ben <anı> otuz biñ kerre gördüm.” didi. ¹⁰Rûḥ-ı Muḡammed
‘aleyhi’s-selâm eytdi: “Yâ Cebrâ’il, ol ¹¹necm benem.” didi. Ol günlerüñ herbir günü biñ
¹²yılcadur dünyâ ḡesâbınca. فِي يَوْمٍ كَانَ مِثْلَهُ 13 أَلْفَ سَنَةٍ مَّا تَعْدُونَ 54 âyeti daḡı şâhiddür ¹⁴ve daḡı

⁵² Arapça İbare: “Kabiliyetleri ve yetenekleri ölçüsünde.”

⁵³ Yasin, 36/82-83

⁵⁴ Secde, 32/5

Mir'ac gicesi fahr-i 'alem kumdan bir deryā¹⁵<görmüştü>. Anı Cebrā ile şordı. Ol dağı [10b] 'cevāb virdi-ki: “Yā Muhammed, ben bu deryāyı gördüm göreden²beri böyle akar.” Fahr-i 'alem buyurdu ki: “Yā Cebrā'il, ol kumdan deryānuñ kumu 'adedi hazret-i Haqqun⁴mahlūkı vardır. Herbirisi birine benzemez. Bu cümleyi⁵bir emr-ile bilā-māddeten kün vāsıtası-ile vücūda 'geldi.” ‘Azizlerden birisi bu 'azamet-ullahı fikr⁷iderken kalb gözinden hicāb ref⁶olub, ⁸beşeriyet muzmaḥill olub, tecellī zühūr idüb, ḥayret⁹iḥāta idüb, rūḥ meydān bulub, envār-ı bī-nihāyeye¹⁰müstağrak olub, Rabbisinün¹¹koğusun alub, gülzār-ı ğaybda¹¹efgān ü tazarru⁶ itmege başlayub, nūr-ı cemāli¹²zī-ü'l-celālinden mest olub, muḥtarib olub, ¹³kafes-i 'unşurī bozub, ol 'alem-i ā'lāya¹⁴urūc idüb, ⁵⁵الْوَطَنَ مِنَ الْإِيمَانِ⁵⁵ kažiyyesince vaḥan-ı¹⁵aşlīsine gitmek arzūlayub, ol deryā-yı bī-rengde [11a] 'ebedī müstağrak olub, bu diyār-ı ğurbete gelmek temennī²idüb... Çünkü bu ıztırāb ḥāşıl, rūḥ oldı. ³Ba'dehū rūḥ bedenden bi'l-külliyeye insilāḥ idüb⁴urūc idicek feyz-i ilāhī el virüb, maḥām-ı cem'iyet⁵ḥāşıl olub 'alem-i ğayb ü şehādet bir ola. ⁵⁶قُلْ إِنْ نُوْنُوا⁵⁶ ⁶مَوْتُوا⁶ ḥadīşinün⁷ mefhūmı bu maḥāma işāretdür. ⁷Bu 'azizün ḥālī yazılmağdan murād sālik-i ḥāziqlara fenā⁸maḥāmını işāretdür. Hazret-i 'Alī, raḍiyallahū 'anhū, bu⁹maḥāma işāret buyurmışlardır: ⁵⁷مَا نُوْنَا أَنْ نَبْهَوْنَا⁵⁷ ¹⁰النَّاسَ نِيَامًا فَإِذَا¹⁰ dağı Hazret-i 'Alī buyurdi: ¹¹لَوْ كُنَيْفَ¹¹ ¹²الْغِطَاءُ مَا أَزْدَدْتُ بَقِيَّةً¹² Ya'nī baña ol vech-ile¹²ilm keşf olmuştur ki eger yarın perde ref⁶¹³olsa baña hergiz 'ilm ziyāde olmaz. İmdi bu¹⁴kelām bu maḥāma işāretdür ki bir kimesne evāmir-i¹⁵ilāhiyyeye imtişāl ve nevāhīden ictināb ve aḥkām-ı şerāyi⁶ [11b] 'icrā³ idüb kânün-ı ṭarīkat üzre sülūk eylese, ²mürşid-i kāmil terbiyesi-ile ⁵⁸فِيهِ⁵⁸ ³كُلُّ إِنَاءٍ يَمِزُّ شَيْئًا³ ile kažiyyesince isti'dādına göre aña bir yaḥīn⁴ḥāşıl olur ki eger yarın cemī⁶hicāb ref⁶⁵olsa ol yaḥīnden ziyāde 'ilm gelmez imiş. 'Ālem-i cenānda⁶olıcağ nesnelere dükeli cismānīden ḥāşıl olur. Ğayret-⁷sizlik ve noḥşān bizdedür; yoḥsa feyyāzda buhl yokdur. ⁸Dāīm kullarına feyz ü luṭf ü rahmetdür ve dağı ol⁹azīze, bu resme vicdānī zevk ḥāşıl olmuştur ki rūḥ, deryā-yı¹⁰müşāhedede müstağrak iken ğayr-ı hātifden cān¹¹sem'ine cānān cānibinden bī-cihet ve bī-

⁵⁵ Arapça İbare: “Vatan sevgisi imandandır.”

⁵⁶ Aclūnī, *Keşfu'l-Hafā*, II, 284.

⁵⁷ Hz. Ali'nin Sözü: “Öldükleri zaman uyanırlar (uyanacaklar).”

⁵⁸ Arapça İbare: “Her kap içindekinin kokusunu saçar.”

şavt ve bî-¹²harf bir nidâ' işitilir ki Hâk celle ve a'lâ habîbünün rûh-ı ¹³muṭahharasını kendi nūr-ı muḳaddesinden bilâ-cism ve lâ- ¹⁴resîm vücûda getürdi. Rûh ki Hâk-Te'âlânun 'Alî Hazretine ¹⁵tesbîh idüb, tehlîl idüb şenâ kıldı. 'Alîü'l-infirâd maḥlûḳātuñ [12a] 'herbirinün 'adedi miḳdârınca yetmiş biñ yıl ⁵⁹ yılınca. Ba' dehü rûh-ı ³pâkuñ nürünüñ pertevinden sâ'ir mevcûdâtı ⁶⁰ muḳteżîyi ḥikmet ⁵üzre vücûda getirdi diyü hâtifün kelâmını ⁶zevk-ile rûh aḥz itdi. Dimek oldı ki: "İy ṭalib, ⁷esrâr-ı aḥadiyyet bilgil kim Hâk-Te'âlânun zât-ı ⁸pâkî ḡayet 'azametde ve istiḡnâdadur. Kendi ⁹zât-ı ulühiyyet birle kâ'imdir, kıyâmı hiç bir şey'e ¹⁰muḥtâc degildir. Mümmkinātuñ zuhûrında zât-ı ¹¹pâkına nesne 'â'id olmaz ve i'dâmından zarar ¹²daḥı gelmez. Ammâ fâ'il-i muḥtâr olduḡı cihetden ¹³diledi-kim 'âlemi 'ademden vücûda getüre ki ¹⁴'ilm-i ḳadîminde mevcûd itdi. Hazîne-i ḡaybda mezâhir ¹⁵mektûm itdi. Kendi nūr-ı pâkından rûh-ı pâk-ı Muḥammedî [12b] 'halk eyledi bâ'ış olmaḡ-ıçün icâd-ı mümkinâta ²ve vâsiṭa olmaḡ-ıçün aḥadiyyet-ile vâḥidiyyete ³ve iṣâl itmek-ıçün feyz-i rabbânî-yi mümkinâta. Zîrâ ⁴bî-vâsiṭa tecellî kılsa ṭâḳat getüremeyüb mün'adim ⁵olurlardı. Nūr-ı tecelliye muḳâbil olub 'aksini ⁶ḳabûl idemezlerdi. Eyle olsa rûh-ı pâk-ı Muḥammedî, ⁷'aleyhi's-selâm, zü-ciheteyndür ve bu isti'dâd vücûd-ı ⁸şerîf-i aṣlîsinde mevcûddur. Bir cihet cenâb-ı ḡayb-i ⁹hüvviyyetedür ve bir ciheti mümkinâtadur. Evvelki cihetde ¹⁰derece-i ilḥâḳdadur. Hâḳuñ feyzânını bî-vâsiṭa ḳabûl ¹¹ider ve şânî ciheti, ki mümkinâtadur, feyzân-ı ilâhîye derece-i ¹²ilḥâḳdan bî-vâsiṭa alub mümkinâta iriştirir. ¹³Pes rûh-ı Muḥammedden ervâḥ-ı enbiyâyı halk eyledi. Enbiyâ' ¹⁴ervâḥından evliyâyı zuhûra getirdi. Evliyâdan daḥı ¹⁵ervâḥ-ı mü'minini vücûda getirdi. Elestü bi-rabbikümde [13a] 'vâḳi' olan şaf muḳteżâsınca ve andan ⁶¹ merâtib üzre vücûda getirdi. ³Menşe' ve me'ḥaz cümleye rûh-ı pâk-ı Muḥammedî oldı. ⁴Şallallahu 'aleyhi ve sellem.

Bâb-ı Şaliş

⁵İnsân, dükeli mevcûdâtdan mümtâz olduḡını ⁶beyân ider ve

⁵⁹ Secde, 32/5

⁶⁰ Arapça İbare: "Kanun ve yetenek sayesinde."

⁶¹ Arapça İbare: "Arş onun içindeki ve haricindekileri mertebeler üzere meydana getirdi."

7 **فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ** ⁶² gāvşü'l-‘azam ve hâtemü'l-vilâyeti ⁸Şeyh Muḥiddîn-i ‘Arabî, ḳuddise sırrahu, eydür: “Ḥaḳ-Te‘ālā bana ⁹didi-kim insân benüm sırrumdur, ben insânunñ sırrıyem.

¹⁰Eger insân ḥuzûrumda mertebesin bileydi, her nefes ¹¹virüb alduḳca **لَبَّيْكَ يَا مَلِكُ** ⁶³ diye idi ve daḫı eger ¹²insân benüm ḥazretüme rücû‘ itmekde nice olacaḡın ¹³bileydi, zıkr-i ḥayât temennî itmeyeydi, her ānda ḥacet ¹⁴dilini benüm dergāhuma ‘arz idüb yā Rabbi beni ¹⁵oldur diyeydi.” İmdi insân şerefiyyeti ol vaḳt **[13b]** ¹taḥşîl ider kim Ḥaḳ-Te‘ālā vaḳtā kim ‘ālemi ‘ademden ²vücûda getirdi; cemî‘ maḥlûkâta kendinüñ ma‘rifetini ³‘arz kıldı, ḥıçbiri ḳabûl itmedi. İnsân cümle mevcûdâtıdan ⁴mümtâz olub ol emāneti ḳabûl itdi. Nitekim buyurdı:

إِنَّمَا كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ⁷ قَابِئِينَ أَنْ كَخَلِقِنَهَا وَأَشْفَقْنَا مِنَهَا وَالْحَيَاةَ الْإِنْسَانُ ⁶ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ ⁵ ⁶⁴ Pes insāndan ḡayrıda ⁸bu isti‘dād yoḡ-imiş ki bu emāneti ḳabûl ide.

⁹ **إِنَّا نَحْنُ يَا مُرْكَدَانُ نُؤَدُّوهُمُ الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا** ⁶⁵ ¹⁰ḥükmince emāneti, şāḫibi ṭaleb kıldıḡında teslîm ¹¹ide. Çünki insānda ol ḥaşşiyet var-idi ki ¹²emānet ṭaleb olunduḡı vaḳt şāḫibine teslîm ¹³ide. Def‘i ‘arz olunduḡı gibi ḳabûl kıldı. ¹⁴İmdi ol emānet için ba‘zlar eydür-ki cān-ile ¹⁵Ḥaḳka meşḡul olasin ve ba‘zlar eytdi kim İmāndur **[14a]** ¹ve ba‘zlar eytdiler kim ‘ilmdür. Kesb-i kemāl bunun-la olur. ²Pes insân bu dört nesne birle mevcûdâtıdan mümtâz ³oldı ki biri rûḫdur.

Aña **رُوحِي** ⁴ **وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنِّي** ⁶⁶ izāfeti ḥaşıl olmaḡdur ve sâ’ir zî-rûḫda ⁵ol izāfet yoḡdur.

Biri daḫı ‘aḳldur ki **الْمَعْلُ** ⁶ **نُورٌ فِي الْقَلْبِ** ⁶⁷ rûḫunñ şerefiyyeti ‘aḳl-iledür. Ḥaḳ-Te‘ālānün ⁷zātını ve şıfātını bilmekdür. Zātına ve şıfātına lâ’iḳ ⁸olmayan şıfātlerden tenzîh itmekdür.

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ ⁹ **كَلِمَاتِهَا** ⁶⁸ mektebinde esmā-yı eşyāyı öğrenib cüz’î ü ¹⁰küllîye ‘ālim olmaḡdur. Ol insāndan ḡayrda bulunmaz ¹¹ve biri daḫı İmāndur ki Ḥaḳ-Te‘ālānün cemāli nūrınunñ ¹²işrāḳıdır. Göñülde ṭulū‘ ider. Zûlm ü küfri maḫv ¹³ider. Ol daḫı insāndadır. Pes ol şerefiyyet rûḫ-i ¹⁴izāfîden ḥaşıl oldı. İkinci emāneti yükin cān ¹⁵arḳasında götürmekden ḥaşıl

⁶² İsra, 17/70

⁶³ Arapça İbare: “Mülk kimin içindir?”

⁶⁴ Ahzab, 33/72

⁶⁵ Nisâ, 4/58

⁶⁶ Hicr, 15/29

⁶⁷ Arapça İbare: “Her kap içindekinin kokusunu saçar.”

⁶⁸ Bakara, 2/31

oldı. Üçinci ‘ağldur, [14b] ¹dördüncü ĩmāndur ve dağı insān bir mecmū‘adur ki ²Ĥađđıñ zātına ve şıfātına mazhar ve hem-mazhar olmuşdur. ³Sā’ir mevcūdāt ĥařřeten bir isme ve bir şıfata mazhardur yā dağı ⁴artık ve dağı insānuñ ađđar-ı eřyā olmasına sebep budur ki ⁵Ĥađı celle ve a‘lā aĥsen-i tađvĩmde ĥalk eyleye ve dağı insānı ⁶kendü iđün ve sā’ir eřyāyı insān iđün ĥalk eyleyüb, ⁷bu ‘izzeti añlamayub, ve kendinüñ ma‘rifet-ullah iđün yaradılduğını ⁸bilmeyüb, esfel-i sāfilĩne düşüb düzaĥa müstahiđđ olduğ-çündür. ⁹Öyle olıcağ

أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلَّغُوا أَصْلَابَ قَبْلِنَدِنِ ⁶⁹ kabĩlinden ¹⁰oldı. Ne‘uzu-b-illāh, Ĥađı-Te‘ālānuñ ĥayür ismine mazhar olub ¹¹ism-i müntakim ĥükmince ol ‘azĩz zü’l-intiđāmdur. Ĥařrde veyā ¹²mĩzānda veyā dārü’l-celālede đahhāriyyeti şıfat-ile bir ‘azāb ¹³ider ki sā’ir eřyā’ anlaruñ şiddet-i ‘azābından ĥamd iderler, ki ¹⁴ne ise şüret-i insānda olub, ol şıfatlara mazhar olmamışız ¹⁵dir. İmdi merdlik o imiř ki şüret-i insānĩ, ki şüret-i rüĥdur, [15a] ¹dünyāda ve āĥiretde tağyir eylemeye. Pes imdi elťāf ü kerem ²ve envā‘-i ni‘am ve müřāhede-i cemāl-i ĥayy muđĩm, muťĩ‘ đullar iğündür ³ve şallallahu ‘ala seyyidina Muĥammedin ve ālihi ve řaĥbihi ecma‘ĩn.

‘Bāb-ı Rābi‘

Sālik, cenāb-ı zāt-ı đudse ne ⁵vech-ile seyr ider ve sülükında ne ĥorinür đabl-el vuşlat-
⁶kim aña seyr-illallah dirler đāle Allahu-Te‘ālā: **فِيْنَا الْهُدَىٰ بَصُرْنَا ۗ وَالَّذِينَ جَاهِلْنَا** ⁷⁰ ve đāle’n-nebiyyi şallallahu ‘aleyhi ve sellem: **كِرَّةَ اللَّهِ لِقَادَةَ ۙ مَرَحِبًا لِقَادَةَ أَحِبَّ اللَّهُ لِقَادَةَ وَمَنْ كَرِهَ اللَّهُ** ⁷¹ İy ‘aşığ, sālik-i rāh-ı Ĥađı ve đālib ü ¹⁰rāđıb ilā seyr-ullah đāđan bir kimsene evāmile imtiřāl ve nevāĥiden ¹¹müctenib ve aĥkām-ı řerāyi’ĩ ‘alā đāderi’l-ımkān icrā’ ¹²iđüb bir müřđid-i kāmile muđārĩn olsa.

Beyt

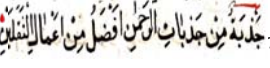
¹³Müřđid oldur ki bir nefesde hemān
 İde yüz cānı vāřıl-ı cānān

¹⁴Anuñ irřādınuñ iřāreti birle đarĩđ-ı müstakĩme sülük eylese ¹⁵cezbe-i ilāhiyye aña đarřu ĥelüb řāĥ-niřĩn-i đurbe iledür. [15b] ¹Bir cezbe iki cihān ĥalkınuñ ‘amelinden ĥayrlu

⁶⁹ Arāf, 7/179

⁷⁰ Ankebūt, 29/69

⁷¹ Müslim, *el-Cāmiu’s-Sahĩh*, Zikr, 14.

olur ² ⁷² ve dağı enbiyānuñ rüĥāniyyetlerinden feyz irüb añā ⁴dest-gİR olurlar ve dükeli mürşid olub añā ⁵ta'Lİm iderler. Anuñ cismāniyyetini rüĥāniyyete tebdİL iderler. ⁶Cehli 'ilme ve ğafleti ĥuzūra ve keşāfeti leĥāfete ⁷ve zılmāniyyeti nürāniyyete münĥalib olur. Ammā evvel emrde ⁸envārdan müşāhede ider. Sāliküñ isti'dādına ⁹ġöre ve ĥavşalası neye ũĥākat getürürse ol miĥdār ¹⁰zāhir olur. Ekşer budur ki bir ziyā ü bir leme'an ¹¹peydā olur ki şu'a'yı, berĥ-i ĥāĥif gibi geĥer. ¹²Ba'dehü nücüm mişālinde, ba'dehü ĥamer gibi, ba'dehü pertev-i ¹³şems gibi ve cirm dağı ġüneş gibi müşāhede olunur. ¹⁴Yine sür'atle geĥer, ĥicāb ardına ġider, sālİK ¹⁵anı ĥayāl şanub farĥ idemez sür'atle zā'il olduĥ-ĥün. **[16a]** ¹ZİRā nefsüñ anuñla ünsi yoĥdur. Ba'dehü envār ġalabe ider ²ve ziyāda müşāhedeysi envār ider. Zİkr ü 'ibādāt nürü ³ve ĥalb ü rüĥ ü İmān ü 'irfān nürü tebaĥĥur ĥalbde ⁴mevc urub ġāĥİ üzerinde şerī'at ġemileri ⁵cenāĥlar açub ġāĥİ sākın olub ġāĥİ ũalġaları ⁶zuhūr idüb ufacıĥ ũalġa deryā yüzünü ũutar. Añā ⁷{añā} 'azİZlerimiz esmā-yı 'ilm ıtlāĥ iderler. ġāĥİ ⁸ũalġalar bir mertebe ĥareket ider ki şadāsı 'ālemi ũutar, ⁹vücüd ũaġlarına ũalġasın ĥalar, 'unşurİ aĥvāllerüñ ¹⁰istiġrāĥına işāret olur. ġāĥİ bu şüretde deryā ¹¹zuhūr itdİġi gibi rüĥ cismini añā ġötürüb atar. ¹²Ķaĥreyi vücüdün baĥr-i 'Amİĥ eyler. Bu ĥāle ĥalvetİ yārān, ¹³vaĥdet baĥri dirler. Ĥāşā heb bunlar istiġrāĥ-ı 'unşurİ ¹⁴ve talĥİf-i 'unşurİ mā'İdür. Eĥrāfındaki ũaġlar, türābınuñ ¹⁵talĥİfine işāretdür. ZİRā ol ũaġları ĥaĥravāt ihāta **[16b]** ¹eylemişdür. Vücüd ũaġlarıdır. Anda yillerde esüb dağı ²ġümbürderse heb talĥİfi, 'anāşırdur. Ba'dehü mevcler ³bölük bölük kenāra urmaġa başlar. Ol vaĥt envār-ı ⁴muĥtelife müşāhede olunır. Ba'dehü feleki düşüb, ⁵rüĥ 'ālem-i melekūta ũayarān idüb ervāh-ı enbiyā' ⁶ve evliyā' ve melā'ike ġörinür ve cinān ü nİRān 'arz ⁷olur ve seyr-i 'arş ü kürsİ zuhūr ider ve dağı 'azāb ⁸ĥabr ü keşf-i şuver-i muĥtelife müşāhede olunır. Ba'dehü ⁹ġaybü'l-ġayb nürü zāhir olub evvel-i emrde leyle-i ¹⁰muẓlimede māh-ı tībān niĥābın cemālinden def' idüb ¹¹'ayān olduġi gibi bir nür-ı müfnİ ü maşrıĥ ġāyetde ¹²şeffāf ü berrāĥ, felek-i ĥalbde maşrıĥ cānibinden ĥürşİd ¹³ciĥān gibi ũlū' idüb tecellİ ĥılır. Ol vaĥt ¹⁴mevt ĥayāli sālİKüñ ġöñlinden def' olur. Ol ¹⁵nürdan zevĥ-i rüĥānİ ü şevĥ-i cemāl-i zİ'l-celālİ **[17a]** ¹peydā olur. Ārzü-yı nefsāniyye ve lezā'iz-i cināniyye ġöñlinden ²maĥv olur.

⁷² Arapĥa İbare: "Rahman'ın cezbelerinden olan bir cezbe, iki dÜnyanın amellerinden daha faziletlidir."

Ḥaḳ-Te‘ālānuñ şevki birle gönli memlū olur ³ve ḥavātır-ı ḳalbiyye def‘ olub zıkr-i ḳalbī ḥāşıl olur. ⁴Lisān-ı ḳāl sākit olub lisān-ı ḥāl zıkre şürū‘ ⁵ider. ⁷³لِسَانُ الْعَالِ أَنْطَقَ مِنْ لِسَانِ الْمَغَالِ ve bu nūruñ ⁶‘ziyāsı ḳatında şems, zerre-i muzlimiyye görünür.

Nazm

Öbir nūrdur ⁷kim görünür ‘ayān

Göñül menziline tutar mekān

⁸Öbir şemsdür kim göricek anı

Muvahḥid olur ehl-i ⁹‘āḥir zamān

Velī, bu ḥālī kemesne şuver yoḳ. Ḥudāya āmān ¹⁰el-āmān {el-āmān} ve bu nūrdan eyle şevḳ ḥāşıl olur ¹¹ki eger dükeli maḳāmāt ‘arz olunsa ḳabül ¹²ḳılmaz-idi, bī-maḳāmlik taleb iderdi. Bu nūr şol ¹³nūrdur ki ma‘rifet nūruñ ‘aksine muḳābil olub ¹⁴münevver olmışdur ve ma‘rifet nūruñ levn-ile imtizāc ¹⁵itmişdür ve daḫı bu maḳāmdan-şoñra envār-ı cemāl [17b] ‘ü celāle irtikā’ ider ve bu ortalıḳda gāḥī ²ıtlāk üzre bī-cirm bī-nihāye rūḥ tecellī eyler. ³Bu maḳāmda niceler ilḥāda düşüb zāt, nūrīdür ⁴diyü ḥükm ider. Mürşide gāyet muḥtāc olur. ⁵Zīrā envār-ı şıfāt ü esmā’ gāḥ olur ıtlāk ⁶üzre tecellī ider. Sālik, ḥayrān olub baḫr-i ḥayretde ⁷ḫalbindiḳca ḡarḳa varur ve daḫı vaḳt olur ki ol ⁸celāl nūrı, ba‘dehū cemāl nūrı zāhir olur. Vaḳt ⁹olur evvel cemāl nūrı, ba‘dehū celāl nūrı müşāhede ¹⁰olur. Vaḳt olur ki ikisi bile imtizāc idüb ¹¹ma‘iyyet-le tecellī ḳılır. Ammā ‘azīzlerimüzden birisi ¹²eyder: “Benüm gönlime Cenāb-ı Ḥaḳdan lāyih olan budur ¹³ki ekşer evvel emrde nūr-ı cemālden bir leme‘ān müşāhede ¹⁴olunur.” Mezkūruñ ol gibi. Andan-şoñra nūr-ı celāl ¹⁵zāhir olur. Zīrā evvel emrde basīḫ nūr-ı celāl tecellī ḳılsa [18a] ¹sālik aña ḫāḳat getirmez. Fī-l-ḥāl vücūdı yanub ²kül olur ve hem-zulmānīdir, idrāk idemez. Nūr-ı celāl ³zulmānīdir, müfnī ü muḫriḳdür. Nūr-ı cemāl müfnī ü müşriḳdür ⁴ve bī-levndür. Ammā bu ‘azīz gerçi böyle buyurmuş. ⁵Ammā ḫaḳīr ider. Sālik-i ‘ārifūñ rūḫı bir mertebe ḥāzıḳ ⁶olur ki her ismūñ ve her şıfātuñ ve ef‘ālūñ ve rūḫūñ ⁷tecellīlerinde ḳanḳı ismi ve ḳanḳı şıfātı rūḫ tezeḳkür ⁸iderse veyā esmānuñ ve şıfātuñ bir

⁷³ Arapça İbare: “Hâl dili söz dilinden daha iyi konuşur.”

nicesin tezekkür ⁹iderse, bir aradan rūḥ-ı ḥāzıḳ herbirinüñ nūrınuñ ¹⁰levnini müşāhede itmiş ise ol aralıkda müşāhede-¹¹sinde muḳābil-i nazarda olmak var ve ol aralıkda ol ¹²esmānuñ ve şifātuñ envārında bile qarışub fenā bulmaḳ ¹³var. ‘Arif olan ma‘rifetinde heb bunları fark ider. ¹⁴Ammā ism-i zāt tecellī ider olsa müstecmi‘, cemī‘ şifātdur. ¹⁵Cemī‘ elvān envār-ı ism zātında mevcüddur. Cümleten cemī‘ [18b^{der-kenār}] ¹şifātuñ envār-ile tecellī eylese gerek. Sālik-i ṭālib ²rāḡıb; ḥayret barmaḡın, ki şehādet barmaḡdur, aḡzına ³alub: “Hāy ben ḥōd Allah mışın, benden ḡayrı kimesne yoḡ-mış!” ⁴dir. Qalb-i ‘arşda bu maḳāma irdiği vaḳt ekşer ⁵meşāyih, kim müşāḥabet olunsa, ḥayrān qalurlar. ⁶Ne bilsünler ism-i zātuñ ḥālī böyle idügin. Farazā ⁷bunlardan bu maḳām istifsār olana tecellī zātdan ⁸ḡayrı cevāb virmezler. Ḥāşā ü kellā her şifātda, ⁹her ismde ṭālibüñ fenāsı vardur. Sālik-i ḥāzıḳ ¹⁰merātib-le tecrube eylese añlar kendüni ilḥāda ¹¹düşürmez. Tecellī zātdan kimesneler virmek ¹²küfrdür. Gerçi ketb olunmaḳ cāizdür. Ṭālibler ¹³ilḥāda düşmesin diyü Allahu-Te‘ālā ḥazretine istiḡfār ¹⁴ü tevbe eylerin. Bu aşl kelimātdan Ḥaḳ celle ve a‘lā ¹⁵ḥazretleri kerem ü luḡfından, rahmetin mazhar eyleye. ¹⁶Bu maḳāma ḥaḳīr, otuz yıl ¹⁷miḳdārında ancaḳ buldum. Gice ü ¹⁸gündüz zıkrden ḥālī olmadım. ¹⁹Bi-ḥamdillāh ve ²⁰l-minne li-muḥarrirī Muştafa bin ²¹Seyyidī el-Aḳşehrī el-Mürebbī ²²min Bahāü’d-dīn-zāde resül-ullah.

[19a] ¹Cümle mü‘minīn ile āmin yā rabbe’l-mutażarrī‘in. Ammā ²ol <‘azīz> ki evvel nūr-ı celāl müşāhede olsa sālik ³aña <ṭā‘at> getirmez didiler. Bu ḥaḳīre lāyih olan ⁴budur <ki> ol envār-ı muḥriḳ ü muḡnī tecellīsinde ⁵ṭālibüñ <aña> göre isti‘dād ü ḳabiliyyet kesb ider, ⁶anda fenā <bulur>. Ḥaḳīkatde ol (...) olur, beşeriyyet ḳalmaz ⁷ki ṭāḳat <getirmeye>. Ya‘nī Ḥaḳḳı bilen Ḥaḳḳ olur, ⁸ṭālib <ḥudūşdan> çıkar. V‘Allahü a‘lemü bi-ḥaḳīḳati’l-ḥāl ve ⁹ileyhi’l-mercī‘ (...)

Bāb-ı Ḥamis

Sāliklerüñ ¹⁰meşreblerinüñ <iḥtilāfātın> beyān ider. Qāle Allahu-Te‘ālā:
¹¹فَلِكُلِّ نَبِيٍّ عَلَيْنَا كَلِمَةٌ ⁷⁴ Çün Ḥaḳ-Te‘ālā ¹²rūḥ-ı <insān> pertev-i nūr-ı Muḥammedīden vücūda getirdi ¹³ve <herbirinde> nev‘e ḥāşşiyet ta‘biyye ḳılan ve rūḥ-ı ¹⁴<anāşır libāsın> geyüb

⁷⁴ İsrā, 17/84

‘ālem-i şehādete geldikde ¹⁵ol <hālet> zāhir oldu. Nitekim güneş ʔulū‘ itmedin [19b] ‘eşyā üzre, hālī üzre ʔurur. Ammā herbirinüñ vücūdında ²bir nev‘e hāşşiyet vardur ki maḥfīdür. Vakta kim güneş ³ʔulū‘ ide, herbir şey‘ isti‘dādına göre şemsün pertevinden ⁴naşīb alur. Haḳīkatde bir şemsün pertevindendir. Eşyā-yı muhtelif, ⁵elvān-ı muhtelif peydā olur. Çünki şems-i haḳīkī, haḳīkatde ⁶‘adem ‘ālemine tecellī kıldı. Mümkināt, ḥazīne-i ḡaybda mektüm ⁷idi. Līkin ‘ilm-i ḳadīmde mevcūd idi, cümlesi ol ⁸tecellīden **لَوْنُ الْمَاءِ لَوْنٌ إِنَائِيٌّ** ⁷⁵ ḳaziyyesince imkāniyyet ⁹reng-ile boyanub ta‘yyün bulurlar ve daḥı her şey‘ ¹⁰Haḳ-Te‘ālānuñ şifātlarından bir şifata maḫzar düşmişdür ¹¹ve Haḳ-Te‘ālānuñ her şifātınun bir nev‘e nūrı ve bir nev‘e ¹²tecellīsi olur. Anuñ-çündür ki meşārib-i evliyā’ biri ¹³birinden mütefāvitdür. Pes her kimsenün seyri ve müşāhedesi ¹⁴meşrebünün isti‘dādına göre olur. Ba‘z olur ki ¹⁵mezcūb, sālīk meşreb olur ve ba‘z olur ki mezcūb, [20a] ¹sālīk olur ve ba‘z olur ki mezcūb, maḫz olur. ²Anların aḳlları yaḡmaya varmışdur. Teklīfāt-ı şer‘iyye, ³anlardan sāḳiḳ olur. Anlara iḳtidā’ cā’iz deḡildir. İnkār ⁴da olunmaya ve şallallahu ‘ala seyyidina Muḫammedin ve ālihi ecma‘īn.

⁵Bāb-ı Sādis

Seyr-illallah ve seyr-fillah ve seyr-ma‘allah ⁶beyānındadır. Ḳāle Allahu-Te‘ālā:

الْوَرِيدُ ⁷ وَعَنْ أَرَبِ الْبَيْتِ مِنْ رَبِّهِ ⁷⁶ Ḳāle resūl-ullahı şallallahu ‘aleyhi ve sellem: ⁸ **الْوَرِيدُ** ⁷⁷ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ⁷⁸ **ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ** ve ma‘lūm ola ki ⁹‘azīzlerümüzden ba‘z naḳl ider ki: “Rūḥuñ ‘ālem-i ¹⁰ervāḥda ḥicābı yoḡ-idi, isti‘dādına göre müşāhede ¹¹si var-idi. Çünki civār-ı Rabbü’l-‘āleminden ¹²riḥlet eyledi. Ol ‘ālem-i ünsden bu ‘ālem-i vaḫşete ¹³düşdi ve ol ‘ālem-i ḳurbdan bu ‘ālem-i bu‘de geldi. ¹⁴Niçe biñ ḥicāb bir maḫcūb-ile oldu. Ol üns-i ḳadīmi ¹⁵unudub bu ‘ālem ile me’nūs oldu. Rūḥa, müşāhede-i [20b] ¹cemāl-i ulūhiyyet maḫcūb olub bu eşkāl ü elvāna ²mültefit oldu. Vakta kim ‘ināyet-i ezeliyyet ve sa‘ādet-i ³sermediyye irüb ⁷⁸ **ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ** ḥiḫābı sem‘-i cāna ⁴irse derḥāl ol üns-i ḳadīmün şevḳi cānda zāhir ⁵olub, ḳadīmī dostını yād idüb, şevḳ ü zevḳi ⁶ziyāde olub Cenāb-ı Haḳḳa müteveccih olur. Hevā-yı nefsdan ⁷rücū’ idüb peşīmānlık ve nedāmet

⁷⁵ Araḫça İbare: “Suyun rengi kabının rengi.”

⁷⁶ Kāf, 50/16

⁷⁷ “Siz bir ipe sarılırsanız o ip sizi Allah’a ulaştırır.” anlamındaki bu hadisin kaynağı bulunamamıştır.

⁷⁸ Fecr, 89/28

müstevlî olur. Çünkü ⁸⁰o Cānib-i Hakkā müteveccih ola. Elṭāf-ı ilāhî karşılayub ⁹⁰ol hicābları bir bir nazarından götürür ve cemāl-i bî-çününü ¹⁰⁶ayān ider. Pes seyr-illallah oldur ki salik, sülük ¹¹itmege kadem urduğı vaqt maḳām-ı aṣlīsine irince vāqı̄c ¹²olan vaḳāyīc ve zāhir olan envār ve ne-ki bunlara beñzer ¹³var-ise ki herbiri bir hicābdur. Anları ḳaṭc idüb maḳṣūd-ı ¹⁴ḥaḳīḳīye varmağa seyr-illallah dirler ve seyr-fillah oldur-ki ¹⁵sülükın tamām itdigde maḳām-ı maʿrifete kadem başar, ʿārif olur. [21a] ¹Hakk-Teʿālānuñ şıfāt-ile vücūdını fānî kılub her şey, ²ḳanḳı şıfata mazhar düşmişdür. Anuñ seyrin ve tecellīsın ³kendi vücūdında bulur ve şey-i āherde aramağa ihtiyācı ⁴olmaz. Zīrā insān nüṣḥa-i cāmīʿadur. Dükelisin, bî-⁵vāsıta zāt-ı bî-çūnda müşāhede ider. Şol zuhūr-ı emvāc ⁶gibi deryāda müşāhede olur. Bu maḳām ulu maḳāmdur. ʿĀrif, ⁷bu maḳāmda zāt-ı bî-çünü şıfatlarından müşāhede ider. ⁷⁹مَا رَأَيْتَ شَيْئًا إِلَّا رَأَيْتَ اللَّهَ فِيهِ

sırrı bu maḳāmda ⁹muḥaḳḳıḳ olur. Seyr-maʿallah oldur ki her müşāhede, kim ¹⁰ḥāşıl olur, maʿrifet nūrınıñ kuvveti birle olur. ʿĀrif ¹¹bu maḳāmda Hakk-ile görür, Hakk-ile söyler, Hakk-ile işidür. ¹²Bu ḥadīşüñ maʿnāsı muḥaḳḳıḳ olur. ¹³وَبَصُرُوا بِرَبِّهِمْ وَكُنْتُمْ لَهُمْ سَمْعًا

¹⁴وَبِئْسَ مَا يَنْتَظِرُونَ ⁸⁰ ve şallallahu ʿala seyyidina Muḥammedin ve ālihi ecmaʿīn.

¹⁵Bāb-ı Sābiʿ

Ḥafī maḳāmınıñ beyānındadır. [21b] ¹Ḳāle Allahu-Teʿālā: ²كُلُّ مَنْ عَلَّمْنَا فَانَ رَبِّي رَجَاهُ رَبِّي

³الْفَنَاءُ صِعَةٌ الْخَالِقِ وَالْبِنَاءُ صِعَةٌ ⁸¹ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

⁴التَّحِيَّةِ ⁸²

Beyt

بِطَابَتِ مَنْزِلِ سَالِكِ عَدَمِ شُدِّ
عُنْزِهَا يِ رَبِّي فِي قِدَمِ شُدِّ ⁸³

Bilgil kim fenā, ⁶ibāretdür rüsüm-ı beşeriyetüñ izmiḥlālinden ve izāle-i cehlden ⁷ve refc-i gafletden. Sālik, cenāb-ı zāt-ı aḳdese ol vaqt ⁸ḳurbet taḥşīl ider ki hümā-yı cān hevā-yı

⁷⁹ Arapça İbare: “Onda Allah’tan başka hiçbir şey görmedim.”

⁸⁰ Buhârî, *el-Cāmiu’s-Sahih*, Rikâk, 38; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 256.

⁸¹ Rahman, 55/26-27

⁸² “Fani olmak mahlukun, baki olmak Allah’ın sıfatıdır.” anlamındaki bu hadisin kaynağı bulunamamıştır.

⁸³ Farsça Beyit: “Nihāyet menzil-i sālik ʿadem şod
Be-menzihā-yı rabbani ḳidem şod”

Bu beyiti şu şekilde açıklayabiliriz: Rabbanî menzile ayak bastıktan itibaren salikin menzili son bulmuştur.

hüviyyetde ⁹pervāz ider ki mevt-i izzārīden ol mevt-i ¹⁰ihtiyārī bulur. Kendiliginden āzād ola. Ol ¹¹vaqt beḳā-yı ḥaḳḳīḳī şıfatın geyüb ḥayāt-ı cāvidānīden. ¹²Mādām ki sālīkūñ vücūdında mişāl-i zerre beşeriyetden ¹³bāḳī ola. Maḥcüb olub vaḥdet menziline ḳadem uramaz.

¹⁴Nazm

Varlıḡuñdan zerre ḳalsa iy nigār

¹⁵Maḥcüb olub görimezsın rü-yı yār

[22a] ¹İy safir, sālīk-i rāh-ı ḥazret, iy ṭālib rāḡīb üns-i ²ḥaḳīḳat seyr-ma‘allahda fenā ol vaqt ḥāşıl olur ³kim mürşid-i kāmīl ḥuzūrında ḳānūn-ı ṭarīḳat üzre ⁴riyāzet çeküb taşfiye-i ḳalbe mülāzım olub ve devām-ı ⁵zıkre mülāzım olub ḥavātır-ı mā-sivāyı ḳalbūñden ⁶def‘ idesın ve bu ṭarīḳ üzre müdāvemēt idesın. ⁷Kelime-i tevḥīd mışḳal birle āyine-i dilden ḡubār-ı mā-sivāyı ⁸silüb, pāk ü mücellā ü muşaffī idüb ḡaybü‘l-ḡayb ⁹nūrıñ ⁶aksini ḳabūl itmeklik isti‘dādın ḥāşıl ¹⁰idesın. Ol vaqt Ḥaḳ-Te‘ālāñ muḡnī şıfatıñ nūrı, ¹¹kim nūr-ı celāldür, muḥriḳ-i zūlmānīdür. Fenā ‘ālemi burcından ¹²ṭulū‘ idüb bī-cihet ‘ayān ola. Kevn ü mekân ¹³nā-bedīd olub mużmaḥill ola. Sālīk ol vaqt kendi-¹⁴liginden münselih olub kendide bulamaz olur. Göñlinden ¹⁵cemī‘ ārzü mürtefi‘ olub vişāl temennīsinden ve fūrḳat [22b] ¹ḥavfından biri olur. Hemān mest-i ḥayrān olub vücūdı ²mecāzīsinden maḥv olur. Çün tecellī eyleye, nūr-ı celāl ³maḥv olub ḳalmaya. Sende perr ü bāl cezbe-i Ḥaḳ ire. Ol-demde saña ⁴da‘vet ide. Seni kendinden yaña kendi varlıḡın vire. Varlıḳ saña ⁵irivüre. Hem seni senliksiz, saña ḳaçan kim bu nūr-ı muḡnī tecellī ḳılsa ⁶vücūd-ı beşeriyet maḥv olur. Sālīk şimdiden göre ⁷geldiḡi nesneyi unıdır, görmez olur. Dili zıkrden ⁸ve göñli fikrden ḳalur. ‘Işḳ-ı ilāhī vicdānında ⁹cüş idüb deryā-vār mevc urur ve bī-ihtiyār ḥurūş ¹⁰idüb, bir mertebede pervāz idüb heft eflāk ü ¹¹‘arş-ı ‘azīm ayaḡı altında ḳalub, kevnende ḳonub, ¹²ḳarār itmege bir şecer bulmaya. Ehl-i arz nücūma nazar ¹³itdiḡi gibi ‘arş anuñ ⁶ulvī pervāzına nazar ide. ¹⁴Rūḥ bu mertebede pervāz iderken fenā-yı ḥaḳīḳī zāhir ¹⁵olub beḳā-yı ḥaḳīḳī tecellīsini ‘ayān olur ve rüsüm-ı beşeriyet [23a] ¹bi‘l-külliyeye münselih olub nām ü nişān aradan def‘ olur. ²Cemī‘ menāzil münḳaṭı‘ olub Ḥaḳ nūrı birle zāt-ı Ḥaḳḳı ³görür. Ḥaḳ sem‘i birle kelām-ı Ḥaḳ istimā‘ ider. ⁴Dükeli varlıḳ heb Ḥaḳuñ olur. Bu ḥadīşüñ ma‘nāsı ⁵bu maḳāmda muḥaḳḳıḳ olur. Sālīk, bu maḳāmda insān-ı ⁶kāmīl olur. Ammā fenā iki dürlüdür: Biri oldur ki ⁷tecellī-i şıfātında vāḳi‘ olur. Anuñ ⁶alāmeti

oldur ki hiss-i ⁸zâhir ‘amelden kalur. Hî̄n-i müşâhede başîret gözi ⁹envâr-ı ğayba nazar ider ve envâr-ı şıfât bir mertebe ğalebe ¹⁰idüb tecellî kıılır kim vaşfa ve beyâna şığmaz ¹¹ve biri oldur kim ba‘de’l-vuşlat tecellî-i zâtıda hâşıl olur.

¹²Bâb-ı Şâmin

Tecellî-i zât beyânındadır. Kâle Allahu-Te‘âlâ: ¹³فَلَا تَجْلِسْ لِرَبِّكَ لِجَلَلِ جَلَلِهِ وَكَأَنَّكَ وَأَنْتَ مُرَجَّبٌ ¹⁴صَعِقًا ⁸⁴ ve kâle resûl-ullahı şallallahü ‘aleyhi ve sellem: ¹⁵إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ فَنَجَّلِي فِيهِ ³⁵İy ‘azîz qarındaşum, [23b] ¹tecellî-i zâtuñ ‘alâmeti oldur ki kaçan salik, nûr-ı celâl ²müşâhede kıılsa ve maķâm-ı fenâya irse; ba‘dehü nûr-ı cemâl ³zâhir olsa, ki Hâķķ-Te‘âlânıñ luķfı şıfatıdır ve nûrı ⁴bî-rengdür, nitekim zıkr olundu ve daħı envâr-ı şıfât ⁵bir mertebede ğalebe ider ki şâhib-i vâķı‘â daħı fark ⁶idemez olur. Bundan-şoñra sâlik, nesne görmez olur ⁷ve envârıñ ğalebesi kesilür. Şubħ-ı şâdıķ gibi ‘âlem-i ğaybü’l- ⁸ğaybdan bir ‘âlem açılır ki sâlikden hiss-i hayâl ü vehm ⁹ü idrâk mürtefi‘ olur. Şeş cihet götürilüb kevn ¹⁰ü mekân nâ-bedîd olur. Sâlik müteħayyir olub vücūdınıñ ¹¹in‘idâmin temennî ider. Nâ-gâh bu hayretde iken zât-ı bî-çün ¹²tecellî kıılır. Maķâmât ve menâzil kat‘ olub sâlik ‘ârif olur.

¹³Nazm

Nûr-ı zât ide tecellî nâ-gehân
Bî-zamân ü bî-¹⁴mekân ü bî-nişân

Ğayb ola oldum gözünden kâ’inât
¹⁵Ğarķa vara heb nu‘üt-ile şıfât

Kendi zâtın kendi zât-ile ‘ayân, [24a] ¹ol görür. Hâķ söz budur: İy ‘ârifân, cemî‘ enbiyâ vü evliyâ ²bu maķâmıda ğâyet hayretlerinden ve Hâķķ-Te‘âlânıñ zât-ı bî-çününüñ ³‘azametinden diz çöküb, ellerin dergâh-ı ‘azamete kıaldırub ⁴مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ ⁸⁶ virdine mülâzım olmışlardır. ⁵Kimdür kim anıñ zât-ı bî-çününüñ ğaberin vire, anıñ ⁶ğaberi bî-

⁸⁴ Arâf, 7/143

⁸⁵ İmâm Mâlik, *el-Muvatta*’, Kader, 2.

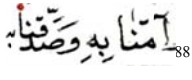
⁸⁶ Arapça İbare: “Seni tam hakkıyla bilemedik.”

haberlikdür ve nişanı bî-nişanlıkdur ⁷zâtı hüviyyetinde. Bundan ğayrı söz yokdur. Hemân ⁸‘acַz-ile sükûndur; zîrâ zât oldur ki andan ⁹haber virilmeye ve hiçbir şey³e müşâbih olmaya.

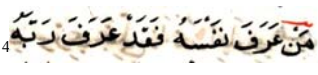
Nitekim ¹⁰kelâm-ı kadîminde lisân-ı Cibrîl’den habîbine haber ¹¹viridi ve zât-ı ulûhiyyet

hakkında buyurdu: ⁸⁷ Cemî‘ ‘âlem ‘acַz-ile hayretde

¹³ķalmıřdur. Hiç kimse andan haber virmiş deĝildir. ¹⁴Zîrâ haber virmek ol vaķt olur ki anuñ

mişâli ¹⁵ola. Ol mişâl ü mânendden münezzehdür. ⁸⁸ [24b] ¹Bilgil kim zât-ı bî-

çün tecellî ķıldıkda dükeli ²mevcûdâtuñ tecellîsi ‘ârifuñ vücûdında cem‘ olur. ³Gelmek ve

gitmek götürilür, zâhir ü bâtın bir olur. ⁸⁹ ma‘nâsı ‘ayân ⁵olur.

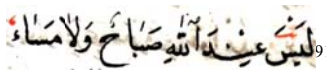
 ⁹⁰ ma‘nâsı ⁶muķarrer olur.

Nazm

Heme ‘âlem ziyâ-yı nûr-ı Allah

Leyse ⁷fî-cubbetü’l-vücûd-ı sivâh

‘Ârif bir maķâma varur ki ⁸deryâ mişâl olur mümkinât. Anuñ mevci düşer, lezâiz-i ⁹cihân ve ‘âlâ’im-i nîrân anuñ vücûdunda zâhir olur ve ¹⁰heřt-behiřtüñ ziyetini ‘arz itseler göz koyar ve ‘ayn-ile ¹¹nazar kılmaz. ‘Arřuñ devrinüñ merkezi anuñ ķalbi olur. ¹²řems nûrı, anuñ ķalbinden iķtibâs ider. Bunda ne zaman ¹³ķalür, ne meķân ne reng ķalür. Ne nişan, ne

giçe ķalür ¹⁴ne gündüz. ⁹¹ Bu bir ¹⁵řulü‘dur ki ĝurûbı yok. Bu bir

‘ayândur ki nihâni [25a] ¹yok. Bu bir ‘ummândur ki kenârı yok. Bu bir ‘ilmdür ²ki cehli yok.

Bu bir cemâldür ki hicâbı yok. ³Cemî‘ evşâf maķv olub nûr-ı zât-ı muşlak ķalür. ⁴İnsânüñ

nihâyet-i sırrı tecellî-i zâtdur. İleri hiç ⁵kimseye destür yokdur. Bu maķâmda dükeli elvân ⁶bî-

reng olur, bî-renglikden ĝayrı nesne ķalmaz. ⁷‘Ârif bu maķâmda mevcûdât-ı ‘ademiyyet üzre

⁸⁷ şûrâ, 42/11

⁸⁸ Arapça İbare: “O’na iman ettik ve O’nu tasdik ettik.”

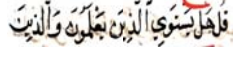
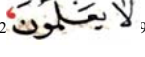
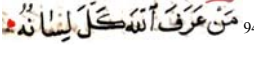
⁸⁹ Aclûnî, *Keşfu’l-Hafâ*, II, 337.

⁹⁰ Arapça İbare: “İçinde Allah’ı görmediĝim hiçbir şeye bakmam.”

⁹¹ Arapça İbare: “Allah katında sabah ve akşam yoktur.”

bulur. ⁸‘Kamu bir nūr olur. Pinhān ü peydā ⁹² ⁹olub alır Hudā ve allallahu ‘ala seyyidina Muammedin ve ‘alihi ecma‘īn.

¹⁰Bāb-ı Tāsī‘

Ma‘rifet maāmınınūn beyānında durur. ¹¹āle Allahu-Te‘ālā: ¹² ⁹³ ve āle resūl-ullah allallahū ‘aleyhi ve sellem: ¹³ ⁹⁴ Ma‘rifet üç nev‘ ¹⁴üzredür: Biri ma‘rifet-i ‘avāmdur, biri ma‘rifet-i ¹⁵avāşşdur, biri ma‘rifet-i aaşş-ı avāşşdur. Ma‘rifet-i [25b] ¹‘avām, ‘ilme’l-yaqīndür; ma‘rifet-i avāşş, ‘ayne’l- yaqīndür; ²ma‘rifet-i aaşşü’l-avāşş, ake’l-yaqīndür.

Sultānū’l-‘ārifīn ³Ebū Yezīd-i Bis‘āmiye, uddise sırrahu, su’āl iderler ma‘rifetden. ⁴Cevāb virdi-ki: “Allahı, Allah-ile bilmekdür.” ve daı ⁵didi-kim: “‘Ārif oldur ki uyurken ve uyanı ‘iken Allahdan ayrı görmeye ve Allahdan ifāat ⁷bulmaya ve dükeli Allahdan ayrıya nazar eylemeye. ⁸Tācū’l-‘ārifīn Şey Cüneyd, uddise sırrahu, eydür: “ālden ⁹āle düşmek, ‘āri‘i ma‘rūfından men‘ itmeye ve daı ¹⁰bir menzilden bir menzile nal itmek, ma‘rūfına icāb ¹¹olmaya.” ‘Azīzlerimizden birisi eydür: “Bu za‘īfe lāyih ¹²olan budur-ki ma‘rifet bir ālet-i zeviyyeden ‘ibāretdür ¹³ki peydā olur.” Müşāhede, nūr-ı ulūhiyyetden auñ ‘ilāmı ¹⁴birle a olur. a-Te‘ālā, kendi zāt-ı muaddesesine ¹⁵bildirir, oñöl aña ükm ider. Zīrā oñölde [26a] ¹bir mertebe zev aşıl olur ki delīle ihtiyāc ²olmaz. Eger dükeli malūāt cem‘ olsalar ol ³‘tikāddan anı dönderimezler ve daı ol ‘azīz ⁴buyurur kim: “Günlerde bir gün müteffekkir idüm. ⁵Feyyāz-ı azret-i lā-yezālīnūn feyzine muntazır idüm. ⁶Ol teveccüh nında bir fezā-yı azır ‘ayān oldu ve ol ⁷fezādan bir ā’ife ördüm. Müctemi‘ olub oturmılar. ⁸Anlardan biri bu kemīneye nidā ılıb didi-ki: “Ma‘rifet ⁹nedür?”. Kemīne daı cevāb virdi-ki: “Cemāl-i a, bī-¹⁰icāb bairet öz-ile ‘ayān olub tecellī ıla, ¹¹oñöl özi dā’im müşāhede-i cemālde ola, avāşş-ı ¹²zāhire ili iinde ola, biri birine māni‘ olmaya.” ¹³Ol nidā ılan a daı bu vech-ile didi ki: ¹⁴“Ma‘rifet budur-ki vadeti keretde ve kereti

⁹² Kasas, 28/88

⁹³ Zümer, 39/8

⁹⁴ Abdulkadir Geylānī, *el-Fethu ’r-Rabbānī*, 176; İmām Rabbānī, *el-Mektūbāt*, I, 243.

¹⁵vaḥdetde bulasın.” ve daḥı su’āl kılınub dinildi: **[26b]** ¹⁶“Üç kerre Ḥaḳ-Te‘ālā ne vech-ile müşāhede olunur?”. Hergiz ²cevāb virmedi ve daḥı denildi: “Ḥaḳ-Te‘ālā ḥazret-ile ne ³vech-ile kelimāt olunur?”. Didi-ki: “Lisān-ı ḥāl-ile ki anda ⁴ḥarf ü şavt olmaz.” dedi. Bu su’ālden-şoñra semî‘-i ⁵cāne bir nidā irdi ki: “Ol kelimāt itdigün ⁶kimse ḳuṭb-ı ‘ālemdür. Dükeli evliyā’-ullah anuñ ⁷ḥükmindeür ve Ḥaḳ-Te‘ālānuñ tāmıdır.” denildi. Bu su’āl ⁸ü cevāb ehl-i mükāşefeden birine ‘arz olındı. ⁹Cevābında bu resme buyurdu-ki: “Sen-ki su’āl kılmışsın, ¹⁰rü’yet-ullahdan anlar şāmit olmışlar ve remz ile ¹¹saña cevāb-ı şaḥīḥ virmişler. Zīrā rü’yet-ullahdan ¹²cevāb olmaz.”

Nazm

Nicedür ol-ki anda ḳıl şıḡmaz

Mişāl ¹³olmayana temşīl olmaz

Anuñ-çün ki zāt-ı Ḥaḳ bī-çündür, ¹⁴cevāb anda sükütdür ve ol-ki Ḥaḳ-ile mükālemeden ¹⁵istifsār itmişsin. Anuñ daḥı cevābı oldur-ki virmişler. **[27a]** ¹Girü biz bidāyet-i kelāmı taḳrīr idelüm. Ma‘rifet-i ²‘ilme’l- yaḳīn oldur ki Ḥaḳ-Te‘ālānuñ zāt-ı pākını ³bilmekdür ‘aḳl-ile ki Allah birdür. Mişāli ü mānendi ⁴yoḳdur, taḥtānī ü fevḳānī degüldür, nūrānī ve zūlmānī ⁵degüldür, şolı ve şaḡı yoḳdur, yaḳīn ü ırāḡı yoḳdur. ⁶Ba’dehü irci‘i ḥitābı birle cezbe-i Ḥaḳ irüb ⁷cān gözi ḥāb-ı ḡafletden uyanub, Ḥaḳ- ⁸Te‘ālānuñ cemāl-i bī-çününü bī- cihet ‘ayān olub ⁹tecellī kılırsa ‘ilme’l-yaḳīnden ‘ayne’l-yaḳīne munḳalib ¹⁰olur. Pes ‘ilme’l- yaḳīn ‘aḳl-ile ḥāşıl olur. ‘Ayne’l- ¹¹yaḳīn keşf-ile ḥāşıl olur. Ḥaḳe’l-yaḳīn keşf-i ¹²tāmı olduḳdan-şoñra fenā-yı maḥz-ile olur ki ol ¹³maḳām-ı vaḥdet-i muṭlāḳdur. Anda senlik benlik şıḡmaz.

¹⁴Nazm

Muḥammed şıḡmayıcaḳ ol makāma

¹⁵Ḳıyās it ḳader evlā-mı ḥāşş ü ‘āma

[27b] ¹Biñde bir sālİK bu maḳāma ḳadem başımaz. Ekşer salik; ²‘ilme’l-yaḳīnden ‘ayne’l-yaḳīne irer, Ḥaḳe’l-yaḳīn ³iremez. Meşāyih, ḳaddes-ullahu ervāḥehüm,

buyurmuşlardır: ⁴²Sālik, ‘ayne’l-yaḳīne irdükden-şoñra mürşid-i ⁵kāmil irşādınıñ taşarrufından çıkar. Bu maḳāma ⁶maḳām-ı rızā dirler. Bundan-şoñra cezbe-i ilāhiyyeye ⁷mevḳūfdur. Sa‘y ü taleb fā’ide virmez. Bundan ileri ⁸ḳadem uran kimesne iki cihān ḥalḳınıñ maḳsūdını ⁹bir nefesde kendide bulur. Her sâ‘at ve her nefes ¹⁰añā ḳader olur. Dükeli ḥalḳ anuñ göñlinden ¹¹istimdād taleb iderler. ¹²أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَأَخْوَفُ ¹³ḳadem uranlaradur. ¹⁴اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا مَعَ جَمِيعِ ¹⁵الطَّالِبِينَ أَلَا إِنَّ الْبَيْتَ الْحَرَامَ مَحْرَمَةٌ ¹⁶ḥitābı bu maḳāma

¹³ḳadem uranlaradur. ¹⁴اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا مَعَ جَمِيعِ ¹⁵الطَّالِبِينَ أَلَا إِنَّ الْبَيْتَ الْحَرَامَ مَحْرَمَةٌ ¹⁶ḥitābı bu maḳāma

Bāb-ı ‘Āşer

[28a] ¹Efrād-ı evliyā’-ullahuñ beyānındadır. Ḳāle Allahu-Te‘ālā:

²رِجَالٌ لَا تُلَمُّهُمُ عِبَادَةُ وَلَا نَيْعٌ ³ve ḳāle Allahu-Te‘ālā: ⁴أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَأَخْوَفُ عَلَيْهِمُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ⁵ḳāle Allahu-Te‘ālā:

⁶أَنَّهُ قَالَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَوْلِيَائِي نَحْتٌ ⁷ve ḳāle resūl-ullahı şallallahu ⁸aleyhi ve sellem: ⁹عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَرَوَى عَنْ

¹⁰قِبَائِي لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي ¹¹Evliyā’-ullah ol ḫā’ifedür ¹²ki anları Ḥaḳ-Te‘ālā zulumāt-i nefsanīden ḫalāş ¹³idüb fezā-yı nūrāniye iḫrāc itdi. Nitekim kelām-ı ¹⁴ḳadīminde buyurdu:

¹⁵مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ¹⁶وَاللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا غَيْرِمْ ¹⁷ve daḫı bunlaruñ şānında ¹⁸ḫātem-i enbiyā’

{buyurdu} buyurdu-kim: “Benüm ümmetümüñ büdālāsı ¹⁹cennete şalāt-ile ve zekāt-ile, şavm-ile, ḥacc ile daḫı ²⁰envā’-i ‘ibādet-ile girmezler. Belki şahāvet-i nefs-ile ²¹girerler.” Ya‘nī bunlar nefslerini dosta fidā ²²ḳılurlar ve hezārān kerre cān virirler. Andan-şoñra [28b] ²³cemāl-i cānānı görürler. Her nefesde vücūddan ‘ademe ²⁴varurlar ve ‘ademden vücūda gelürler ve bunlardan ²⁵ba‘zı vardur kim ehl-i bey‘ ü ehl-i ticāret olurlar. ²⁶Bey‘ ü ticāret anları Ḥaḳdan ḡāfil kılmaz. Egerçi-kim ²⁷zāhirde ḥalḳ-ile maḫlūḫlardur. Ammā bā’ında Ḥaḳdan ²⁸ḡayrıdan bī-gānelerdür ve ba‘zı bunlardan olur ki ²⁹ḥalḳa kelimāt iderken diyār-ı āḫerde şüret-i āḫer-le ³⁰bulınurlar, anda taşarruf iderler. Yanındaki anuñ ḫālinden ³¹ḫaber-dār olmaz ve bunlar ³²ḳadirdür kim bir sâ‘atde ³³yüz yirde bulınalar ve diledügları nesnede taşarruf ³⁴ideler. Ammā

⁹⁵ Yunus, 10/62

⁹⁶ Dua: Ey Allahım! Âlemlere rahmet olarak gönderilen Muhammed (as.) hürmetine salikleri, talep edenlerin hepsiyle birlikte rızıklandır.

⁹⁷ Yunus, 10/62

⁹⁸ Nur, 24/37

⁹⁹ Gazzalî, *İhyau’l-Ulûmi’d-Din*, III, 447.

¹⁰⁰ Bakara, 2/257

cisimleri mekânından bir kadem mevzi^c-i ¹²âherde yürimeye ve bunlardan ba^cz olur ki anlar ¹³gözden gâ'ib olurlar baş arları görimez. ¹⁴Şol şem^c gibi ki yanaşururken söyündüğü vakt ¹⁵vücüdî görünmez, gâ'ib olurlar. Bunların dağı cismi [29a] ¹bir mertebede leâfet kesb ider ki anlara rü'yet ²müte'allik olmaz. Cisimleri dağı rûhlarına tâbi^c ³olur. Nitekim nâsuñ arasında bir tâife vardır ⁴kim dâim halk arasında olurlar. Halk anları ⁵görmezler ve anlar deryâya uğrasalar kırıda ⁶yürürler gibi yürürler. Her ne yire ⁷azm iderlerse ⁸yol olur ve anlar nâra girirler, ihrâk olmazlar. ⁸Anların nâmları rûhâniyyundur. Ehl-ullah tâifesi ⁹dağı anların mertebesin bulurlar. Ammâ gâ'ib ¹⁰olub olmamak kemâli münâfî degildir ¹¹ve bunlardan ba^cz olur kim halkın gönline ¹²ne gelürse aña muṭṭali^c olurlar ve anlar maṭarî ¹³semâda nâzil olurken kaṭresinün ¹⁴adedin bilürler ¹⁵ve bunlara yedi kat gök ve yedi kat yir gül ¹⁵yaprağı deñli olmaz. Ezel ü ebed mâzî ü müstakbel [29b] ¹bir olur. Bunlar cinân için halk <olunmadılar>. ²Bunlar hûra ü kuşûra ü gilmâna ve <vildâna> ve lezâiz-i ³cinâna hergiz meyl eylemezler. <Cinânda> yürürler, ⁴cinânı görmezler. Ol zevki ki bunlar tatmışlardır ⁵ve ol ünsi ki bunlar hâşil itmişlerdür. Eger bir ⁶nazar bulmayacak olurlarsa heşt-behişt gözlerine ⁷târ olub cihânı biri birine urub târumâr ⁸iderler. Eger bir kerre âh idecek olurlarsa ⁹mevcüdât bi'l-külliyeye yanub kül olur. Kıyâs ¹⁰eyle ki Haḡ hazret-ile ne vech-ile üns bağlamışlardır. ¹¹İmdi bunların evşâfı taḡrîr olub beyâna ¹²gelmek mümkün degildir.

Meşâyiḡden ba^czısı ¹³eydirler ki: “Haḡ-Te'âlânun hâşseten her ismine mazhar ¹⁴düşmişdir velîleri ve hem bunlar ¹⁵adede gelmek mümkün degildir.” Ammâ meşâyiḡ <keşfi> üzere [30a] ¹bunlar <adede> geldiklerini beyân idelüm. ²<Azîzlerimüzden> birisi: “Günlerde bir gün benüm ³âyine-i kalbüm açılıb, dilden mâ-sivâ gubârını tevḡid-ile ⁴silüb pāk ü mücellâ ve muşaffî kılmışdum.” dir. Bu ⁵âlem-i gâ'ib naḡşına kalbümü muḡâbil kılıb feyz-i lâ-yazâliye ⁶muntazır olmuşdum. Nâ-gâh ⁷âlem-i gâ'ibü'l-gâ'ibdan, ⁸mişâl semâda kevâkib-i bî-nihâye birle bir ⁹âlem ¹⁰mün'akis olub âyine-i cânda göründi ve dağı ¹¹bî-ḡad kamer mişâlinde envâr zâhir oldı ve ol ¹²kevâkibden herbiri bir güne idi ve her ¹³birinün bir nev'e nûrı var-idi. Kimi gâyetde muz'î ü ¹⁴maşriḡ kimi mücellâ ve muşaffî... Ba^cdehü ol ¹⁵âlemde ¹⁶rûh müşâhede deryâsında müstaḡrak iken bir şems-i ¹⁷bî-ḡurüb ṭulû^c idüb tecellî kıldı. Ol aḡmâr ¹⁸ü kevâkib

dükeli ol şems-i maẓhar-ı zāt-ı ilāhiye [30b] ¹müteveccih olub **الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ**
² **أَسْمَانِ رِسَالَتِ**¹⁰¹ dediler. Cān gözi nazār kılub ³gördi-ki ol kevākib ü aqmār dükeli ⁴nūrı ol
şemsden alurlar. Zerre-veş kā'ināt ⁵anuñ nūrından müstağrak olmuşlar. Cümlesi anuñ
⁶nūrından istimdād iderler ve ol şemsün kırbında ⁷dört bedr-i münīr mişālinde nūrı tecellī
kıldı ve dağı ⁸muẓī' ü maşrıķ yıldızlar mişālinde gāyet-i heybetde envār ⁹göründi. Rūh, bu
müşāhedenüñ şevkınden mest-i ¹⁰bī-hüş oldı. Sefīne-i 'aqla binüb hiss-i bā'ın ¹¹yelkenini açub
deryā-yı hayrete şaldı. Nā-gāh ¹²nesīm-i 'ışķ peydā olub sefīne-i 'aķlı garķ eyledi. ¹³Çün cān
'aķl hicābından hālāş buldı. 'Işķı ¹⁴delīl idinüb gönül tūrına şu'ūd itdi. Vādī-yi ¹⁵eymende
ķarār eyledi tazarru'. Elini cenāb-ı bī-niyāza ķaldırub [31a] ¹lisān-ı hāl-ile münācāt itdi. Bu
müşāhedenüñ mükāşefe-²sinden istifsār itdi. Cenāb-ı zāt-ı aķdesden ³ķalbine bu vech-ile
cevāb geldi-kim ol āyine-i cānda ⁴mün'akis olan 'ālem-i ervāhdur ve ol şems-i ⁵bī-gurüb ki
tūlū' eyledi. Ol maẓhar-ı zāt-ı aħadiyyetdür ⁶ve ol maẓhar-ı şıfāt-ı vāhidiyyet Muhammed
resül-ullah ⁷aleyhi **أَفْضَلُ النَّبِيَّاتِ وَكَامِلُ الصَّلَاةِ تَدْتُ**¹⁰² ve ol ⁸aqmār, ervāh-ı enbiyādur.
'Aleyhimü's-selām ki her ⁹biri semā'-yı risāletde, māh-ı burc-ı nübüvvetde bedr-i dücādur ¹⁰ve
dağı ol şemsün kırbında ol dört ķamer-i bedr-i ¹¹münīr, biri Ĥazret-i Ādem ve biri Ĥazret-i
Mūsā ¹²ve biri Ĥazret-i Dāvud ve biri Ĥazret-i 'İsādur 'aleyhim ¹³ü's-selām ve ol necm-i 'azīm
mişālinde tūlū' iden ¹⁴envār, envār-ı şāhābe-i resüldür kim herbiri burc-ı ¹⁵sa'ādetde necm-i
Hüdādur ve ol kevākib, ervāh-ı [31b] ¹evliyādur ki herbiri meydān-ı fütüvvetde maķbül-i
Ĥudādur. ²Raħimehumallahu-Te'ālā ve ol kevākib, herbiri bir levnde ³olması aña işāretdür ki
Ĥaķ-Te'ālānuñ her şıfatınuñ ⁴nūrı vardır. Herbiri bir şıfata maẓhar düşmişdür. ⁵Bu müşāhede
şevkınden cāna eşer düşüb bir niçe ⁶bunuñ gibi hāller geçdi. Yevmen fe-yevmen ol ziyāde
⁷oldı.

Hikāye

Gicelerde bir gice, vaķt-ı seherde, ⁸şekl-i beşerde beyne's-semā'-yı ve'l-arz bir niçe
⁹envār zāhir oldı. Aralarında birinüñ nūrı cümlesine ¹⁰gālib, sā'iri anuñ nūrından feyz taleb

¹⁰¹ Dua: Ey Osmanlı güneşi! Sana salat ve selam olsun.

¹⁰² Arapça İbare: "Selamlamanın en faziletlisi, salatın en mükemmelidir."

iderler ¹¹ve dağı sâ'irinden bir bölügi mümtâz olmuşlar, ¹²hevâ-yı lâ-mekânda seyr iderler. Nûrları ğâyet ¹³heybetde... Girü 'âlem-i albede bunlardan istifsâr ¹⁴olunub cānān cānibinden cān cenānına ¹⁵cevāb bu vech-ile geldi-ki ol āyine-i cānda **[32a]** ¹mün'akis olan 'âlem-i ervāhda, ol aralıda: ²"Görilen nūr-ı ğālibden su'āl eyle." denildi. Anlara ³teveccüh idüb lisān-ı hāl-ile istifsâr itdüm. Cevāb ⁴virüb buyurdılar-ki: "Bunlar hayātda olan ⁵velīlerdür ve ol, bunlardan mümtâz olanlar kümmelīn ü ⁶muarrebīnlerdür kim ğayr-ullaha mültefit degillerdür ⁷ve benüm ādum 'Abdullahdur dedi ki aña ub-ı ⁸'âlem dirler." Yerinde beyān olunur in-ā'-Allahu-Te'ālā.

⁹İmdi girü tertīb üzre evliyā'-ullahuñ avālını ¹⁰beyān idelüm. İbn-i Mes'ūd, raiyallahü 'anhü, rivāyet ¹¹ider resül-ullahdan, allallahu 'aleyhi ve sellem: ¹²"Çün yer yüzinde üçyüz şah vardır. Ha-Te'ālā ¹³anlaruñ albini Ādem-i şafī albi üzre halk eylemişdür ¹⁴ve dağı kır şah vardır anlaruñ albini Mūsā 'aleyhi's- ¹⁵selām albi üzre halk eylemişdür ve dağı yedi **[32b]** ¹şah vardır, anlaruñ albini İbrāhīm Hālīl-ullah ²albi üzre halk eylemişdür ve dağı be şah ³vardur anlaruñ albini Cebrā'il 'aleyhi's-selām ⁴albi üzre halk eylemişdür ve dağı üç ⁵şah vardır anlaruñ albini Mikā'il 'aleyhi's- ⁶selām albi üzre halk eylemişdür ve dağı ⁷bir kimse vardır anuñ albini İsrāfīl 'aleyhi's- ⁸selām albi üzre halk eylemişdür." İmdi ⁹bilgil kim ol üçyüz kimseye nuabā' ¹⁰dirler. Yirde ve gökde bunlara mafī nesne ¹¹yodur. Halka manıb uladırırlar ve ol ¹²kırlara nücebā' dirler. Bunlar halkuñ ağır yüklerin ¹³çekerler ve halkı iqlāh iderler ve ol yedi ¹⁴kimseye budadā' dirler. ubuñ mülāzımlarıdır ¹⁵ve Şeyh Muiddīn-i 'Arabī, uddise sırruhü'l-'azīz, **[33a]** ¹eydür: "Bunlaruñ atında īmān ü küfr şüret ²baqlamaz. Mescīd ü meyhāne bunlaruñ atında ³birdür ve her yirde Allahı hāzır görürler, hālī ⁴görmezler ve dağı ol be kimseye 'urefā' ⁵dirler. Anlar gizlü sırlara mutali'lerdür ve {ol} ⁶ve dağı ol üç kimse, ki mümtāzlardur, cihānda ⁷yaqlmur yaqlmak ve nebātāt bitmek anlaruñ hūkmindedür. ⁸Ya'nī anlar gökden her atre, ki nāzil ⁹olur, anuñ 'adedin bilürler ve ulüb-ı halka ¹⁰dađı mutali' olurlar ve dağı ol bir kimseye ¹¹ub-ı 'âlem dirler ve dağı dört kimse vardır ¹²anlara evtād dirler. Bunlar cihānuñ dört küe-¹³sinde seyr iderler. Meelā ubü'l-atāb ¹⁴taht-ı vilāyetde ve tedbīr-i memleketde mutaarrıfdur. ¹⁵ubü'l-atāba her feyz, ki iriir, anuñ **[33b]** ¹albinden ulüb-ı evtād iriir. Anlar dağı

²şarka ü garba seyr iderler. Bunlar cihānuñ ³sebeb-i sükunlarıdır ve mīhleridür.” Nitekim ⁴tağlar yerlerüñ mīhleridür ve sebeb-i sükunı ⁵olduğınlayın ki: ¹⁰³ **أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا** ⁶ **وَإِجِبَالًا أَوْنَا دَا** ¹⁰⁴ Anuñ-çün bunlara evtād dediler ⁷ve dağı iki kimsene vardur, kuṭbū¹-aḳṭābuñ ⁸vezīrlere: Birinüñ adı ‘Abdü’r-rabb’dur, kuṭbuñ ⁹şağ tarafında olur ve birinüñ adı ‘Abdü’l- ¹⁰melik’dur, kuṭbuñ şol tarafında olur. Kaçan ¹¹kuṭb dünyādan naql eylese şağ tarafındaki ¹²kuṭb olur. ‘Abdü’l-melik anuñ yirine varur, anuñ ¹³yirine ‘urefādan biri varur. Anuñ yirine dağı ¹⁴muḥtārdan birisi varur. Anuñ yerine büdelā²dan ¹⁵birisi varur. Anuñ yerine dağı nuḳabā²dan birisi **[34a]** ¹varır. Anuñ yerine nücebādan birisi varur. Anuñ ²yirine şuleḥā²dan birisi varur. İlä yevimü¹-l-ḳıyām ³ekşer bu ḳānūn bunlaruñ arasında sorılır. ⁴Cihānda hergiz münḳaṭı⁶ olmaz. Ba⁶zı meşāyih, ⁵rahimehümüllah, buyurmışlar ki: “Şāliḥa ḥātūn ⁶kişiler dağı kırklar maḳāmın bulurlar ammā ⁷gayrı-maḳāma çıkmazlar şāhib-i taşarruf olmazlar ⁸ve dağı bir ṭāife vardur ümenā² dirler. Anlar ⁹bāṭınlarındaki sırrı ḥıfz iderler, izḥār ¹⁰itmezler. Melāmetīler şüretinde yürürler.” ve şallal-¹¹lahu ‘ala seyyidina Muḥammedin ve ālihi ve şāḥbihi.

¹²**Bāb-ı Ḥādī** ‘Aşer

Kuṭb-ı ‘ālemüñ beyānındadır. ¹³Bunun adı ‘ind-allah ‘Abdullahdur. Bunun ḳalbi ¹⁴İsrāfīl ḳalbi muḳābelesindedür. Nefḥ-i şūr-ı ¹⁵ervāḥa İsrāfīl müvekkeldür. Kuṭbū¹-aḳṭāb **[34b]** ¹dağı ervāḥ-ı ḳābilīne esrār-ı rabbānī nefḥ ider. ²Bunuñ menzili İsrāfīl menziletidür ve dağı ³noḳta gibidir. Dā²iredeki şalāḥ-ı ‘āleme ⁴anuñ merkezinde vāḳi⁶ olur ve ḥazret-i resūlüñ, ⁵şallallahu ‘aleyhi ve sellem, rūḥ-ı pākına āyīne ⁶düşüb vāriş-i ma⁶nevīdür. Evliyā²-ullah orta-⁷sında bundan ulu yoḳdur. Cihānda ⁸azl ü ⁸naşb bunun elindedür. Ḥaḳ-Te⁶ālānuñ zāt-ı bī-çünına ⁹ve cemī⁶ şifātına mazḥar düşmişdür. Cemī⁶ ‘āleme ¹⁰Ḥaḳ-Te⁶ālā, kuṭbuñ gönünden tecellī eyler ve dağı ¹¹kuṭbı Ḥaḳ-Te⁶ālā devr itdirür. Erkān-ı dünyāda ¹²güneş devr ittügi gibi ufūḳ-ı semāda ¹³cemī⁶ mevcūdāt bunuñ ḥükmindedür. Zīrā ¹⁴mazḥar-ı tāmdu. Ba⁶deü²-r-resūl.

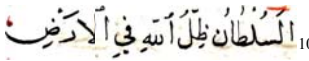
¹⁰³ Nebe, 78/6

¹⁰⁴ Nebe, 78/7

Bāb-ı Şānī ‘Aşer

¹⁵Maḳām-ı kümmeli beyān ider. Bunlar efrād-ı vāşilīnlerdür. [35a] ¹Bunların hūkmi, hūkm-i ḳuṭbdan hāricdür. ²Bunlar hergiz ğayr-ullaha mültefit degillerdür. ³Ġāyet muḳarreblerdür. Bunların ba‘zısı derece-i ⁴ḳuṭbdan yukāru olur ve ba‘zı cezbe-i ilāhī ⁵irüb bī-tevaḳḳuf hiçbir maḳāmda muḳīm olmazlar. ⁶Maḳşūd-ı ḫaḳīḳīlerine irüb fāriğlerdür. ⁷Zīrā ḳuṭbiyyet, mu‘āmele-i ḫalḳdur. Maḳām-ı kümmeliyyet ⁸mu‘āmele-i Ḥaḳdur. Bu cihetden bunlar ḳuṭbdan evlādür ⁹dimişler. Melā’ikeden bir t̄ā’ife vardır, anlara ¹⁰muheyyemün dirler. Anlar Ḥaḳ-Te‘ālānuñ cemāl-i muṭlaḳınıñ ¹¹müşāhedesi deryāsında müstağraḳlardur. Ġāyet-i ¹²ünslerinden ve ḫayretlerinden bilmezler ki Ḥaḳ-Te‘ālā ¹³Ādemi ḫalḳ itdi-mi itmedi-mi ve bunlara Ādeme secde ¹⁴emr olunmadı. Efrād-ı vāşilīn daḫı bu melā’ike ¹⁵muḳābelesindedür. Ġayr-ullah gözlerinden ğā’ib [35b] ¹olmuşdur. Dā’im müşāhede deryāsında müstağraḳlardur. ²Bunların kemālī taḫrīr olunmaḳ mümkin değildir. ³Ve’s-selām.

Bāb-ı Şāliş ‘Aşr

Ṭavāīf-i muḫtelifenüñ ⁴sülūkı beyān ider. Ḳāle’n-nebiyyi şallallahu ‘aleyhi ⁵ve sellem: ¹⁰⁵ ⁶Bilgil-ki lā-nefāis-i ḫalā’iḳden murād, her kişinüñ ⁷şan‘atıdır ki andan dem urur. Geldük imdi ⁸selāṭīn, ḫazret-i Ḥaḳḳın zıllıdır. Nitekim faḫr-i ‘ālem ⁹buyurmuşdur: ¹⁰⁶ ¹⁰Murād, mazḫar ma’nāsıdır ve daḫı ḫalīfe ma’nāsıdır ¹¹dimek olur ki Ḥaḳ-Te‘ālānuñ salṭanatı şıfatına ¹²pādişāhlar mazḫar düşmişlerdir. Ol ¹³şıfātuñ hūkmi bunlarda zāhir olur. Cihānda ¹⁴eger bunlar ‘adl üzre olub ol ismüñ ¹⁵ḫaḳḳını edā iderlerse sa‘adet-i dü-cihānı [36a^{der-kenār}] ¹ḫāşıl kırlırlar. Sulṭāniyyet şıfatınıñ sırrı ²anlara tecellī ider. Anlara daḫı cenāb-ı zāt-ı ḳudsīden feyz-i ³ilāhī yetişüb muḳarreb olurlar ve yer yüzinde Ḥaḳ-⁴Te‘ālānuñ ḫalīfesi olurlar ve bunlar daḫı ⁵ḳuṭb-ı ‘ālemüñ hūkmindedür. Zīrā ḳuṭb-ı ‘ālem ⁶mazḫar-ı tāmmdur ve rūḫ-ı pāk-ı Muḫammediyye vāriş-i ⁷ma‘nevīdir ve sā‘ir ḫalḳ daḫı herbiri bir isme ⁸mazḫar düşmişdür. Ol ismüñ sırrı bunlara ⁹tecellī kıılır. Anları

¹⁰⁵ İbnî Arabî, *el-Fütûḫât*, III, 549.

¹⁰⁶ Beyḫâkî, *Şu‘ab’l-İmân*, VI, 17.

107 **والبر المخرج وللا** 13 **و الله اعلم بالصواب** 12 **10** da'vet idüb murād-ı aşıla 11 yetiştirir. Āhir. 12 **10** kurb-1 Hākka

17 **ثم كتب علي بن ابي طالب رضي الله عنه روح محمد صلعم المرتبي من بهاء الدين زلفه عليه** 15 **تم الرسالة في يد مصطفى بن سعيد بن علي بن محمد عن الله** 14

109 **بشهر صفر الحادي عشر** 18 **السنين ببقا في عنيتهم في سنة**

عن كلام شيخ تايوسي والدمعانا مغني الموسوعي

[36b]

وَالصِّفَاتُ مَعَ مَلَاحِظَةِ الذَّاتِ إِذَا الْأَسْمَاءُ بِاصْطِلَاحِ أَهْلِ الْحَقِّ لَيْسَ هُوَ الذَّنْظُ بَلْ هُوَ الذَّاتُ الْمُتَبَيَّنَةُ بِإِعْتِبَارِ صِفَتِهِ وَجُودِ بَدَأِ الْعِلْمِ وَالْعُدْرَةِ أَوْ عَدَمِيَّةِ كَالْعُدُوسِ وَالسَّلَامِ فَيُظْهَرُ لِلْسَّائِكِ فِي مَقَامِ الرُّوحِ الْأَسْمَاءُ الْأَهْبِيَّةَ الَّتِي هِيَ مِائَةٌ الْأَوَّلُ أَوْ الْوَأَحَدُ عَلِيٌّ وَجُوهٌ مُخْتَلِفَةٌ وَأَخَاهُ شَيْخٌ

لَا يُمْكِنُ لِلْمَجُوبِينَ وَضَمُّهَا فَمَسْمُوعٌ مِنْ كُلِّ اسْمٍ بِإِلَّا جِهَةً وَحَرْفٍ وَصَوْتٍ وَنَزَائِبٍ شَيْءٌ إِذَا أَخْرَجَهُ السَّائِكُ إِلَى عَالَمِ الْأَجْسَامِ يَكُونُ لِنَظَرِ رُكْبَانِ مَرْتَبًا

مَثَلًا يَنْظُرُ اسْمَ اللَّهِ فِي صُورَةٍ يَحْرُسُ مِنْهُ بِالصَّوْتِ وَالْحَرْفِ وَلَا نَزَائِبٍ اللَّهُ فَإِذَا عَادَ السَّائِكُ إِلَى عَالَمِ الشَّهَادَةِ يُعْبَرُ عَمَّا يَسْمَعُ بِحَرْفٍ وَصَوْتٍ وَنَزَائِبٍ

حُرُوفِ سَمُوعَةٍ مَرْتَبَةٍ مِنْ جِهَةٍ كَلَنَظَرِ اللَّهِ وَكَلَاغِيَةٍ مِنَ الْأَسْمَاءِ فَيَكُونُ ذِكْرُ الرُّوحِ مُنْشَاهُنَ الْأَسْمَاءِ وَالرَّجْعَةُ إِلَيْهَا بِالْكَلْبَةِ فَإِذَا دَاوَمَ السَّائِكُ عَلَيَّ لِذِكْرِ

يَكُونُ فَايُنْبَأُ فِي أَوْصَافِهِ وَبَاقِيًا بِأَوْصَافِ الْحَقِّ مُتَخَلِّفًا بِأَخْلَاقِ اللَّهِ تَعَالَى فِي هَذَا الْمَوْضِعِ يَخْتِجُاجُ إِلَى الْمُرْشِدِ الْكَامِلِ غَايَةَ الْأَجْتِنَاجِ إِذْ هُوَ مَقَامُ الْحِجْرَةِ فَإِذَا انْكَشَفَ

اسْمُ اللَّهِ مَثَلًا يَقُولُ الْمُرْشِدُ الْكَامِلُ يُشْتَعَلُّ بِاسْمِ اللَّهِ أَيَّ الذَّاتِ السَّمْعِ بِجَمِيعِ الصِّفَاتِ وَلَا تَلْتَفِتْ غَيْرُهُ كَمَا لَا اسْمَ حَتَّى يَظْهَرَ لَكَ تَفَاصِيلُ الْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ بِجَمِيعِ أَلْوَانِ أَوَانِهِ

وَإِذَا ظَهَرَ اسْمُ السَّمْعِ مَثَلًا يَكُونُ ذِكْرُهُ مُنْشَاهِدَةً الْأَسْمَاءِ السَّمْعِ وَهَكَذَا غَيْرُهَا إِلَى أَنْ يَنْبَغِيَ الْأَسْمَاءُ الْكَلْبِيَّةُ وَفِي هَذَا الْمَقَامِ قَدْ تَخَيَّرَ كَثِيرٌ مِنْ وَصَلِ إِلَيْهِ أَنْ لَا يَنْبَغِي

أَعْلَى تَمَامًا وَجَدَّ حَسْبَ مِنْ مَنْصُورٍ حِينَ ظَهَرَ اسْمُ الْحَقِّ وَانْصَافُ فَرِيدٌ فَإِنَّهُ قَالَ لَا مَرْتَبَةَ أَعْلَى مِنْهَا وَمِنْ إِطْلَاقِ لَفْظِ الْأَسْمَاءِ عَلَى الْمَرْكَبِ مِنَ الصِّفَاتِ وَالْحَرْفِ وَقَعَ الْبَعْضُ

فِي الْفَلْظِ الْعِصُورِ الْعِصْمِ وَإِذَا قَالَ الشَّيْخُ الزَّاهِدُ الْكَلْبِيُّ الشَّيْخُ السَّاعِيَةُ الرَّجْمَةُ الْعَاجِزِينَ وَصُولَهُ إِلَى اسْمِ اللَّهِ اشْتِعَالَ اسْمِهِ فَزَمَّ الشَّيْخُ الصَّافِي أَنَّ مَرَادَهُ شَأْنًا هَذَا اسْمُ الَّذِي هُوَ عَيْنُ

¹⁰⁷ Arapça İbare: Allah, en iyisini bilendir.

¹⁰⁸ Dua: Muhammed oğlu Seyyidî Ali'nin oğlu Mustafa'nın elinde ilerler. Terbiya sahibi olan Hz. Muhammed'in ruhu hürmetine Allah onları bağışlasın. Bahâüddin-zâde rahmet-ullah.

¹⁰⁹ Bekâyî diye meşhur olan Abdülbaki bin Ali'nin eliyle kitaplar tamam oldu. Allah onları affetsin. 4 Cameziye'l-Evvel 980 (12 Eylül 1572).

المسمى ولا يلتفت غيره فإن الذكر في ذلك المنزلة الأسم **وتوهم الغيبة** الشيخ عمر الخلوئي أن المراد اشتغال بلفظ الله وكذا غيره من الأسماء فاشتغلوها بالإسم اللفظية [37b]

في منازلة النفس ولزعموا أن لفظ الله وحجى وغيرها عين المسمى الذات الواجب الوجود فالزمنه من يحدو وحدونا وسعت من بعضهم بقوله إن اللفظ الخارج من الفوهو والله هو عين المسمى وقال بعضهم إن أصل هو الهواء ومنشأ غطيه أنه يهيم من الهواء الخارج من الفوهو وهو اسم والأسم عين المسمى فمع هذا سبهم معكوس وملكوس لأن أسم الله اسم للذات المتعجب بجميع الأوصاف وتفاضيل هذه الأسماء الاصلاحية يحصل بالاشتغال به على تقدير تسليم السلوك به ولفظ هو اسم للذات الأحادية التي لا تأخذ حيز انتفاء جميع السبب والأضاقا والسلوب وبعده لأسم ولا رسم ولا لسان حتى عبر بلفظ الوجود لا يكون

إسماله حقيقة فكيف يشتغل بغيره من الألفاظ ثم الذكر الحقيق وهو مشاهدة جمال الذات وهو مقام قاب قوسين مع بقاء الآدنية [38a]

الآدنية ومقام أو ادني وسعت من رئيس الخلوئي في هذه العصر أن الشخص والتعین لم يرتفع عن سبيل السلب في المراج فقلت هل وجدت الأمر على ما قلته قال لم أصل بقدان مثل ذلك ولكن هكذا وجدت في بعض التفاسير فقلت أن ذلك خلاف ما يجدهل الذوق لأن المراج لا يكون إلا بالبقاء والبقاء لأن التعین و

الشخص ما لم يرتفع لم يحصل الشهود الذي يتم الارتقاء إلى عين الجميع فابن البقا وحالف قوله تعالى أو ادني وقوله عليه السلام لي مع الله وقت إلا أن المعرف

أنه ليس فيه بقية الوجود وهو المعنى بالبقاء التام فقال ذلك القائل يجوز تعينه غير ما نبع فقلت أن التعتب بتعني الآدنية والآدنية فمالم يرتفع لم يصل السالك

إلى الشهود الذاتي واعتباره أن ارتفاع التعین من النبي عليه السلام يكون نصفاً ولا ينطق أن بقاءه انقض فعرنت أنه عاقل عن الفناء والبقاء فابن مقام [38b]

الأرشاد ولا يظن أحد أني لم أسلك مسلكهم فإني جاهدت في طريقيهم سبعة سنة متقطعا عن الحيوان والمالوف وكان غذاي في سبعة أيام قطعة من

الخبز مع الخلد فقال رئيسهم إنك قد وصلت إلى المطلوب وأمر بالخلأفة فعملت أنهم ليسوا في حال حاضر فجمعت عنهم متاً سفالاً ما أتلفت من العير

العزير ولا أقدر أن أكتب تفصيلاً لأجن بيتي وبيته والله أعلم وأحكم ثم كلام شيخ باوسى رحمه رحمة واسعة ٤٨٥ 110

Sıfatlar, zatın mülahazasıyla birliktedir. Çünkü ehl-i hak (tasavvufia meşgul olanlar) istilâhında o lafzın kendisi olmayıp bilakis ilim ve kudret, varlık sıfatlarıyla yahut el-kuddus ve es-selam gibi varlık için olmayan sıfatlarla isimlendirilen zatın kendisidir. Ruh makamında doksan dokuz isim veya çeşitli şekil ve tarzlardaki bin bir ilahî isim senin dilinde zahir olur. Onları vasıf etmek mahcup olanlar için mümkün olmaz. Bu sebeple O; her ismi yönsüz, harfsiz, sessiz ve tertipsiz işitir. Örneğin Allah ismi bir okyanus suretinde çıkar. Allah lafzı onda sessiz, harfsiz ve tertipsiz olarak duyulur. Eğer salık onu gözle görülen âleme çıkarırsa Allah ismi de diğer isimler gibi harf, ses, harflerin tertibiyle oluşmuş olarak işitilen ses gibi olur. Ruhun zikri, isimlerin müşahedesi ve (36a-b) tam olarak ona yönelmesi ile olur. Şayet salık, zikre devam ederse Allah isminin vasıflarında fani, Hakk'ın vasıflarında baki, Allahu-Teâla'nın ahlakında yaratılmış olur. İşte bu durumda kâmil mürşide şiddetle ihtiyaç duyar; zira ulaştığı makam hayret (şaşkınlık) makamıdır. Eğer Allah ismi inkişaf ederse mürşit-i kâmil sana: "Bütün renk ve nurları ile isimlerin ayrıntıları senin için zahir oluncaya kadar sıfatların tamamını kendisinde toplayan Allah ismi ile meşgul ol, bu isimden başkasına iltifat etme." der. Örneğin es-semi ismi zahir olduğu

[39a] 'İlāhiyyāt

²Bir cānda kim 'ulūm leddünī ḥazīnedür

Bir dilde kim ḥaḳāyık ma' nā defīnedür

³Bil ol sevād-ı a'zīm anuñ vüçüdüdur

Bil mışr-ı cāmi' anı ne ğayrı ḥazīnedür

⁴Ömr oldurur ki ma'rifet-i Ḥaḳda şarf ola

Bir dem ki ansız ola izā'at-ı ğabes nedür

zaman es-semi ismini zikretmek, es-semi ismini müşahede etmek olur. Bunun gibi diğer isimleri de bu şekilde, son tamamlanmaya kadar devam eder. Bu makama erişenlerin birçoğu şaşırıp kalmışlardır. Şöyle ki Hüseyin b. Mansur'un bulunduğu Hakk'ın, Allah isminin zuhur edip onunla vasıflanmış olduğu daha yüce merteye yoktur. Çünkü Hüseyin b. Mansur: "Allah isminin mertebeden ve ses ve lafızdan oluşmuş lafızla ilişkilendirilmesinden daha yücresi yok." demiştir. Bazıları anlama kusurundan ötürü yanlış düşmüştür. Şeyh Zâhid el-Kilânî Allah ismi ne vasıl olduğunda Şeyh es-Sâfi'ye: "İsimle meşgul ol!" dediği zaman, Şeyh es-Sâfi, Şeyh Zâhid el-Kilânî'nin muradının, ismin şahitlik ettiğinin bizzat müsemmanın kendisinin olduğunu, başkasına iltifat etmemesi gerektiğini; zira bu menziledeki zikrin ismin müşahedesini olduğunu anladı.

Şeyh Ömer Hulvânî gibi başkaları da Allah lafzının ve bunun gibi başa isimlerinin de lafızlarının murat edildiğini sanmışlardır. Bu sebeple nefis menzillerinde lafzî isimler ile meşgul oldular. Allah ve hayy lafzını (zikretmelerini) onlara gerekli görmüşlerdir. Allah lafzı ve başka lafızlar, vacibü'l-vücut (varlığı gerekli olan, Allah) zatın bizzat kendisidir. Yolumuza uyan bazı kimseler de bu şekilde zikri lüzumlu görmüşlerdir. Bazılarından şöyle dediklerini duydum: "Ağızdan çıkan هو ve الله gibi lafızlar bizzat müsemmanın kendisidir." Bazıları da هو'nun aslının الهواء olduğunu, bu görüşün yanlışlığının kaynağı hiç kuşkusuz şudur ki هو lafzı burundan dışarıdaki havadan bilinir. هو isimdir ve müsemmanın kendisidir. Bütün bu görüşlerle birlikte onların bu yönelimleri birbirine zıttır ve birbirini alt üst etmiştir. Çünkü Allah'ın ismi bütün sıfatlarıyla muttasıf (vasıflanan), cem olmak isteyen zat için bir isimdir. Bu istilâhî isimlerin ayrıntıları, onunla takdir ve teslim-i süluk üzere meşgul olmak suretiyle hasıl olur. هو lafzı teklik özelliği gösteren zatı; yani bütün sebeplerin, yakıştırmaların ve olumsuzlukların sona eriştiği konuma kaynaklık eden zat içindir. (37a-b) Sonrasında Allah'ın varlığı için gerçek anlamda onun zatını ifade eden ne bir isim ne bir resim ne de lisan vardır. Öyleyse onu ifade etmeyen başka lafızlarla nasıl meşgul olsun? Sonrasında - ki o zatın cemalini müşahede olan zikir ve hafî gelmektedir - bu zatın kendisinde yok olduktan sonra onunla varlığını devam ettirme makamıdır. Sonra zatı zikir gelir. Bu benliği yükseltmek suretiyle zatı müşahede, ona en yakın olma makamıdır. Bu aşısındaki Halvetî önderinden, kişinin Mıraç'ta seyyidü'l-mürselinden (peygamberlerin efendisinden, Hz. Muhammed'den) daha yükseğe erişemediğini işittim. Bunun üzerine ben: "Sen onu, o hâl üzere mi buldun?" diye sordum. "Böyle olduğuna henüz ulaşamadım; fakat bazı tefsirlerde bu şekilde buldum." dedi. Bunun üzerine ben: "Bu zevk ehlinin bulunduğu aksine bir durumdur. Çünkü Mıraç ancak fena sonrasında beka ile mümkün olur. Zira gözle görme ve kimliğe bürüme, yükselme olmadan zat-ı şühûd (görmenin kendisi) hasıl olmaz. Bu sebeple de bütünü görme derekesine (en aşağı kat) ulaşamaz. Kaldı ki beka makamı nerede? Allahu-Teâla'nın sözüne muhalif olur veya Resulullah'ın (sav.): "Benim Allah ile geçirdiğim bir vakit vardır." sözüne muhalif olur. Buradaki mana, o vakitte tam bir fena içinde olduğu için vücudun bekası kalmamıştır şeklindedir. Bunu söyleyen "Allah'ın engelsiz olarak görülebileceğinin caiz olduğunu" söylemiş olur. Ben de: "Gözle görmenin bir an içinde iki varlık arasında olmasını gerektirdiğini ifade ederek irtifa olmadığı zaman, salikin zat-ı şühûd ve ona yakinen inanma derecesine ulaşamadığını ve nebi (as.)'nin gözle görme derecesine yükselmesinin nakıs kalacağını ve onun eksik bekasından dolayı anlayamayacağım." derim. Onun fena ve beka hakkında gafil olduğunu anlarım. O takdirde irşat makamı nerede? Kimse benim onların süluklarına, salik olmadığımı sanmasın. Zira ben onların yolunda yedi yıl hayvanat ve alışık olduklarımdan kopmuş olarak yedi gün yiyeceği bir parça ekmek ve sirke olarak çaba gösterdim. Bunun üzerine reisleri: "Sen istenilene ulaştın." dedi ve halifelîği emretti. Bunun üzerine onların hâllerinin farkında olmadığını anladım. Onların arasından aziz ömrümü telef ettiğim için üzgün olarak döndüm ve benimle onlar arasında cereyan edenleri tafsilata muktedir değilim. Allah en iyi bilen ve en iyi hüküm verendir. Şeyh Yâvsi'nin - Allah sonsuz rahmet etsin - sözleri tamamına erdi. 985 Yılı (38a-b)

⁵Ol ulzümüñ egere olur mevci bī-sükūn
Cānlara līk aṭresi nūri sekīnedür

⁶Maḥv-ı fenā-yı zāta bu baḥr ire arḳ olan
İrmege sāḫiline baanuñ sefīnedür

⁷Bir nefis kim göynümiş ola dost şevḳ-le
Ma‘na-yı cemāli ziynetine ‘anberīnedür

⁸Dem ma‘rifetden ursun ol bī-şafā ki anuñ
Göñli olu küdüret kibr ü kīnedür

⁹Hem-dem bize bu urbet iinde āh ü nāledür
Maḥrem bu ḫurḳat iün am ü sūz-ı sīnedür

¹⁰Bil iḫtirāa cān sübuḫāt-ile vechinüñ

¹¹Bu iḳtirāna ‘ışḳ-ı ḫaḳīḳī arīnedür

¹²كُنْتُ كُنْزًا كَانُ ¹¹¹ idi ben gevher-i mestür idüm

¹³Kā’inātuñ keşretinden bī-küdüret dūr idüm

¹⁴Beyt-i me‘mūruñ daḫı ismi ve resmi yoḡ-iken

¹⁵Bu kemāl-i vaşḫ-ı istignā-ile me‘mūr idüm

[39b] ¹Āb u ḫāk ü bād ü āteş bulmadın Ḥaḳdan vüçüd

²Ol hevā nār-ile yanmışdum ‘aceb maḥrūr idüm

³Cürm ü ‘ışyān olmadın ‘abdü’r-raḫīm söylenmedin

⁴Sırr-ile mesrūr idüm ufrān-ile maḡfūr idüm

¹¹¹ Aclūnī, *Keşfu’l-Hafā*, II, 132; İbnī Arabī, *el-Fütūḫāt*, III, 198.

⁵Her neye bakdumsa anda yüzünü gördüm anuñ

⁶Nola eyyām-ı şabāda görmesem ma^çzūr idüm

7Şi‘r-i İllāhī

⁸Benem şāhib kırān fermān benümdür

Benem şāh-ı cihān devrān benümdür

⁹Ƙodum baş ortaya gelsün şalādur

Diñ uş meydān gelen çevgān benümdür

¹⁰Ƙamunuñ yüregi zaħmı ben oldum

Ne bilsünler ki her dermān benümdür

¹¹Göñül ‘arşında ben ol şeh-süvārum

Ki seyrān-gāh idem cevlan benümdür

¹²Ne göñli yıķılır Haķ sözi iden

Haķīķat mü’minem ĩmān benümdür

¹³Göñül göz-ile bak cān maşrıķından

Ʀulū^ç iden meh-i tābān benümdür

¹⁴Çü seyl-i ‘ışķ iletdi ben kavışdum

Bu bahre cünbüş-i ‘ummān benümdür

¹⁵Teferruħ ger iderseñ Nūħ-ı rūħı

Göñülde ğarķ iden Ʀūfān benümdür

[40a] ¹Cihān milkine hiç yok iltifātum

Ne eyletem Ʀut-ki bu vīrān benümdür

²Benüm kim fâriğü'l-bâlem çü geçdüm
Cihândan 'âlem-i 'irfân benümdür

³Ben ol bâğ-ı ma'ârif bülbüliyem
⁴Eşit bu nâle ü efğân benümdür

⁵**Beyt**

⁶Her gice cevlân ider Hakkıñ cemâlin görmege
⁷Arş-ı a'zam dem-be-dem seyrânıdur 'âşıqlarıñ

⁸**Beyt-i Âhir**

⁹İrişdi şems-i nûrınıñ vücûdı kaçresi bahre
¹⁰Ne kaçre 'ayn-ı bahr oldı aña kaçr ü kenâr olmaz

¹¹Tamm

[41a]

¹Bismillāhirrahmānirrahīm

²Ḥamd ü niyāz ol feyyāz-ı bī-niyāz dergāhına ki “kūn” dimek-le ³kā’inātı ‘ademden vücuda getirüb varlığına delīl itdi ⁴ve şalavāt ü selāmı ol ḥabībi vü resūli ḥidmetine ki kullarına ⁵anı hādī-i sebīl itdi ve daḥı āline aşḥābına ve eşyā’ına ⁶ki anları mürşid-i tarīk-i ḥaḳ ü sözlerini selsebīl itdi. ⁷Ba‘de bu risāle-i şerīfenüñ taḥrīrine bā‘iş ve bu ⁸kelimāt-ı laṭīfenüñ taḳrīrine dā‘ī ü münba‘iş oldur ki manzūr ⁹‘ayn ‘ināyet-i Raḥmān, maḥbūb-ı kulüb-ı āferīdegān, ḡibṭa-yı ¹⁰zemīn ü āsumān, zübde-i sülale-yi Āl-i ‘Oṣmān; kelām-ı şerīfi ¹¹ḥikmet-āmīz, rumūz ü işārātı ‘ibret-bīz; saḥn u āferīnlikde ¹²seḥbān-ı maḡlūbī, nükte-perdāzlıkda Selmān-ı Maḥcūbī; efsūn iḥsānı [41b] ¹kulūbuñ şikār-bāzı hümā-yı Cūdī fezā-yı luṭfuñ bülend ²pervāzı; zü’lāl-i ‘aṭlāsı, deryāyı ḥabābe şaymaz. Hümā-yı ³himmeti, ‘anḳāyı zübābe şaymaz. ‘Umūm-ı iḥsānına ‘Arab ü ‘Acem ⁴bende. Fünūn a‘ṭāfından ḳarīb ü ba‘īd şermende. <Maṭbah-ı> ⁵in‘āminuñ ḥalḳ-ı ‘ālem tūşe-beri, süfre-i iḥsānı fazlasınuñ ⁶mūr ü mār behreveri.

Nazm

Ger iḥsān itmege açsa ḥazīne

⁷Deger andan ‘aṭāşā dü-ḥazīneKerem bābında ḥātım bir barmaḡına ⁸degmez

İrem bāḡı luṭfı eşcārınuñ bir budāḡına degmez

Elṭāf ⁹ü iḥsānı kulüb-ı nāsuñ müsterāḳı

‘Ulüvv-i şānı felek-i saltānatuñ müstaḥıḳḳı

¹⁰**Nazm**

Sikender-veş tutarsa tak mı ‘ālem

Selīm Ḥān bin Süleymān oḡlıdur

Bu ¹¹ḳul olursa añu lāyık ḥalāyık

Ki sultān oḡlı sultān oḡlıdur

¹²Hasen hulkı ‘Alī bezl ü saḥāsı
‘Ömer sīretlü ‘Osmān oğlıdur

Bu ¹³sultān ibn-i sultān Sultān Murād Hān bin sultān Sultān Selīm Hān ¹⁴bin sultān Süleymān Hān ṭāle beḳāhü ve nāle münāhü. Sinn-i ḥadāsetde ¹⁵ve zamān-ı şebābetinde ve tāze cüvānlığı çağında hidāyet Ḥaḳḳ-ile [42a] ¹hevā ü hevesden ve ārzü-yı nefsdan giçüb, sülük tarīḳ-i Ḥaḳḳ ²idüb, ḳaṭ‘-ı menāzil ve ṭayy-ı maḳāmāt ḳılıb, üns billāh vāşıl ³olduḳda ‘ulüvv himmetinden ve kemāl-i şefḳatinden ṭālibler ve rāḡıblar ⁴içün aḫvāli, sülük ve seyr-illallah beyān ider. Bir risāleyi ⁵Türkī dilde tahrīr olunub ‘avām ü ḥavāşş müstefīd ü müntefi‘ olsunlar ⁶diyü bu dā‘ı-yı devletlerine ḥiṭāb-ı mustaṭābi ve fermān-ı şerīfleri ⁷olmağın bu bābda Şeyḫ Yusūf-ı Hemedānī ḥazretleri risālesin ⁸münāsib ve maḥall görüb ‘avn ‘ināyet-i feyyāzdan istimdād-ile ⁹tercemeye şürü‘ olundu. Cenāb-ı ‘izzetden mercūdur ki ḥayr-ile ¹⁰itmām müyesser ide. Āmīn yā mu‘īn.

Şāhib-i kitāb, raḥmet-ullahi ¹¹‘aleyh buyurur: “Mefāḥirūñ a‘lāsı ve meā’şirūñ esnası, menāḳıbuñ ¹²ekmeli ve merātibūñ efdali insān ḥaḳḳında ‘ilm ü ma‘rifetdür ki anuñ-la ¹³tevḥīd-i rabbü’l-‘ālemīne ve taşḏīḳ-i enbiyā-yı mürselīne vāşıl ¹⁴olunur ve ‘ulemā’ ü ḥavāşş ‘ibād-ullahdur. Ḥaḳ celle ve ‘alā ḥazretleri ¹⁵bunları mi‘mār-ı dīn-i ḳavīm ve hādī-yi şırāt-ı müştāḳīm itdi. Anuñ-çün [42b] ¹vereşe-i enbiyā’ ve ḥulefā’ ü aşfiyā’ oldılar ve göklerde melekler yerlerde ²‘ulemāya ‘arz-ı maḥabbet ü iştiyāḳ iderler ve deñizlerde balıklar ³anlar-çün istiḡfār iderler. Sultān-ı enbiyā’ ü sened-i aşfiyā’ ḥadīs-i ⁴şerīfide buyurur: “Ḳıyāmetde Ḥaḳ-Te‘ālā ‘ulemāyı ḥaşr idüb, sāir ḥaḳdan ⁵seçüb mümtāz idüb, ḥiṭāb-ı ‘izzet idüb diye ki: İy ‘ulemā’ ḳullarum, ⁶ben size ‘ilmi ‘azāb itmek-çün virmedüm. Sizūñ günāhlarıñız yarlıḡadum. ⁷Varuñ cennetlerüme girüb zevḳler ü şafālar sürüñ diye.” dir.

⁸Pes iy ‘ālim-i fāzıl ve iy ‘ārif-i kāmīl, ‘ilmden murād ḳişi ḥāliḳini ⁹bilüb ve ḳandan gelmişdür ve ḳanda gider ve ne maşlahata gönderilmişdür ¹⁰anı bilmekdir ve ibtidā-yi silsile-i kā’ināt niredendür ve intihā-yı tenezzülāt ¹¹nirede ḳarār itmişdür. Anı añlamaḳdur. İmdi ma‘lūm ola kim ḥazret-i ¹²Ḥaḳ ve fā‘il-i muṭlaḳ kendi nūrından evvel sultān-ı enbiyā’ nuñ; ya‘nī ¹³Muḥammed-i Muşṭafānuñ rūḫını yaratdı. Sā’ir ervāḫı anuñ rūḫından ¹⁴var itdi. ‘Ālem-i

lāhutī bunlara vaṭan kıldı. Anda oldılar, anda ¹⁵turdılar, anı vaṭan-ı aṣlī idindiler. Dört biñ yıl anda üns-i billāh [43a] ¹idüb naẓar-ı Hāḡdan perveriş buldılar. Ba‘de ‘arşı ü kürsī ²ü semavāt ü arzı halk idüb ervāhı esfel-i sāfilīne ³indirdi. Ya‘nī ṭobraḡdan bir kafes düzüb anı cesed ⁴virdi. İnün bu cesedde ḡarār idün diyü emr eyledi. ⁵Emr-i Hāḡḡ-ile ervāḡ ol vaṭandan göçüb ve ol aṣiyāndan ⁶uçub diyār-ı ḡurbete düşüb, ‘ālem-i ceberūta gelüb, andan ⁷‘ālem-i melekūta, andan ‘ālem-i mülke gelüb cesedde ḡarār ⁸itdiler. Herbir ‘āleme, ki uğradı, anuñ nūrından ervāḡuñ ⁹arḡasına bir libās geyürdi. Vardıḡca keṣāfeti ziyāde ¹⁰olub, beden-ile münāsebet idüb, tamām-ı imtizāc kesb itdi. Beden ¹¹hüy-ile ṭobraḡ ṭabī‘at-ile hüylanub, dünyānuñ zevḡın alub, ¹²yemege ve içmege ve giymege ve bağlanmaḡa ve binmege ve inmege meṣḡul olub ¹³vaṭan-ı aṣlī unutdılar ve ol cānibi bi‘l-külliyeye terk itdiler. ¹⁴Maa-hezā bunları ol ‘ālem-i ḡudseden ayırub hicrāna ṣalmaḡdan ¹⁵ve diyār-ı ḡurbete göndermekden murād; vuṣlatuñ ḡadrin bilsünler, [43b] ¹ni‘metün şükrin kılsunlar, eyü yatlu añlasunlar insān-ı kāmil ²olub girü vaṭanlarına gelsünler dimek idi. Çün ³bunlar ‘uhūd-ı sābıḡa unutdılar ve murād olan yolu koyub ⁴yañlış yola gitdiler. ‘Ömr sermāyesini ve beden merkebini ⁵olmaz yirde çürütdiler. Bunlaruñ ‘aḡabince peyḡamberler gönderdi, ⁶kitāblar indirdi. Ya‘nī ḡaber gönderüb eline mektüb virdi ⁷ve içinde yazdı: “Sizi beden merkebine bindirüb ‘ömr ⁸sermāye elinize virüb ve ‘aḡlı temyīz ü teşḡiṣ için ⁹yanıñıza ḡoṣmaḡdan murād, ol diyārda ticāret idüb, bunda ¹⁰rā‘ic-i metā‘ taḡṣīl idüb gelesiz denilmiṣdi. Anda varub ¹¹bu diyāarı unutdınız ve vaṭan-ı aṣlīñizi terk itdiñiz. ¹²İmdi varın Ādemim ne dirse ḡabül idüb elinde olan ¹³mektüb-la ‘amel idesiz.” Ya‘nī peyḡamberlere ittibā‘ idüb ¹⁴kitāblarında olan aḡkāmı öğrenüb ve ba‘de ‘amel idüb ¹⁵inād ü muḡālefet itmeyüb gele gidesiz diyü buyurdi. [44a] ¹Şunlar ki ‘aḡıl ü dānādur. Bu ḡaberi diñleyüb, mefhūmını añlayub, ²amele mübāderet idüb, vaṭan-ı aṣlīsine ḡavuṣub iki cihan ³sa‘ādetin buldılar. Şunlar ki ḡulaḡ ṭutmadılar, baş egmediler, ⁴dünyāda ve āḡiretde ehl-i ḡüsrān olub maḡbūn ḡaldılar. İmdi ⁵ma‘lūm ola-ki bu ṭā‘ir-i ḡudsī, pervāz idüb vaṭan-ı aṣlīsine ⁶ḡitmege iki cenāḡ lāzımdur. Ol iki cenāḡuñ birisi ‘ilm-i bāṭındur. ⁷Yalnız ‘ilm-i zāhir-ile Hāḡḡa varılmaz. Nitekim bir ḡanād-la ḡuş uçmaz. ⁸‘İlm-i zāhir aḡkām-ı ṣer‘iyyeyi ve ādāb-ı dīniyyeyi öğrenüb anuñ-la ⁹amel itmekdür. Ya‘nī ‘ameli lāzım olan tekālīfüñ farzını ve vācibini ¹⁰ve sünnetlerini, ādābını oñatca fehm idüb maḡallī maḡallinden ¹¹ve vaḡtli vaḡtinde

‘ale’l-vechü’t-ta‘zîm edâ’ itmekdür. Bu tekâlîf-i ¹²cismâniyyedir. Anuñ-çün bunun fâ’idesi kıyâmetde cisme durur. ¹³Ol-ki cennetlerde lezzât ü ne‘mât ü nağamât nefâis yeycek ve ¹⁴fâhr geycek ve burâklara binüb, seyr ü temâşâ kılub hür ü ğılmân ¹⁵‘kocmak... Bunlar heb hazz-ı cismânîdür, zevk-i cesedânîdür ve rûhuñ [44b] ¹bundan naşîbi yokdur. Bil-ki rûhuñ naşîbi Haq-Te‘âlânüñ ²likâsına yetişüb cemâlin müşâhede ve dîdârın mu‘âyene kılmakdur. ³Bu devlete vuşul ve bu sa‘adete huşul ‘ilm-i bâtın-la olur, ki ⁴aña ‘ilm-i leddünnî derler, bu dağı hâşıl olmaz. İllâ nefsüñ hiçâbını ⁵göñül <âyinesinden> getürüb başîret gözin feth itmek-le olur. ⁶Tâ kim mücellâ ve muşaffî olub cemâl zîü’l-cemâl veü’l-celâl anda müşâhede ⁷olunmağa kâbil ola. Ol dağı bir zâhiri ü bâtını me‘mür-ı mürşid-i ⁸kâmil ü ‘arif-i vâşıl dilinden telkîn-i tevhîd ile hâşıl olur. ⁹Kaçan kim sâlik hulûş-ı kalb-le silsilesi şahih ü ‘an‘anesi ¹⁰şarîh şeyhden telkîn alub zikre mülâzemet itse zikrûñ nârı ¹¹nefsüñ hiçâblarını yaçar ve nûrı kalbe sirâyet idüb anı muşaykal ¹²âyine gibi ider. Andan tıfl-ı ma‘ânî toğar ki aña veled-i kalb dirler. ¹³Tıfl dedikleri, zîrâ oğlan anadan ve atadan toğar gibi, zikre ¹⁴mülâzemet ü şerî‘ata mütâba‘atdan toğar. Anuñ-çün dirler ve tıfl-ı ¹⁵ma‘ânî dinildiği; zîrâ ma‘arif ve le‘âif ve ma‘ânâ-yi garîbe ve ‘ulüm-ı [45a] ¹leddünniyye andan hâşıl olur, anuñ-çün dirler. Kaçan-kim bu oğlan ²toğa, merâtib-i esmâ’-ile terbiyyet bula ve devâm-ı zikr-ile şifât-ı ³nefs ğubârı bunun silkele. Beden-ile kesb itdiği hiçâblardan ⁴mücerred olub, ‘âlem-i lâhutda ve va‘tan-ı aşlîsinde olan hâlini ⁵bulub, tecellî rabbü’l-erbâba lâyıq olur. Ol vaqt bî-gânelik ⁶gidüb âşinâlık gelür ve dağı vahşet gidüb üns-i billâh-ile ⁷rüşenâlık gelür. Ğayrıdan münka‘atı‘ olur, Haqka vâşıl olur. Ğurbet ⁸gider, kırbet gelür. Allahı bilür. Allahı bulur, tevhîd-i zât hâşıl ⁹olur. Dünyâdan göñli gözi götürülür, kendiden fânî ¹⁰olur. Haq-ı la beka bulur. Gözlerin açsa Haqkı görür yumsa ¹¹Haqkı görür. Haqka ‘aşık olur, ‘ışkında şadık olur. Cihân ¹²katında bir yola degmez. Âhîret ni‘metlerin gerikine şalındurmaz. ¹³Dünyâda iken âhîret ahvâlin müşâhede ider. Nitekim hazret-i ¹⁴resül, şallallahu ‘aleyhi ve sellem, aşhâbını her gün yoklayub ahvâlini ¹⁵tafaħhuş iderdi ve kime buluşsa ma‘âmından su’âl iderdi.

[45b] Hikâye

Bir gün Hârişe dirler bir tâze yigit var-idi. Aña ²râst gelüb: “Bu gice şabâha nice çıkdıñ yâ Hârişe?” dedi. ³Cevâb virüb: “Haq mü’min çıkdım yâ resül-ullah.” dedi. Resül-

⁴ullah, şallallahu ‘aleyhi ve sellem, eytdi: “Her haqqıñ bir haqqıñı vardur. ⁵Senüñ imānıñ haqqıñı nedür? Bize beyān it. Da⁶vāya ma⁶nā ⁶gerek, ‘āşıka hüner.” dedi. Eytdi-kim: “Yā resül-ullah, nefsum ⁷dünyādan çekildi. Yanımda altun-la tobrağ bir oldı. Güyā ki ⁸ehl-i cennete nazar iderüm. Devām üzre tena⁶um ider ve ehl-i cehenneme ⁹nazar iderüm. Muttaşıl ‘azāb çekerler. Pes bu ecelden gündizin ¹⁰ac ü şusız ve giceler uyqusız geçerem.” dedi. Resül-¹¹ullah hażreti: “Yetişmişsin bekle bu maqqāmı yā Hārişe!” dedi. ¹²Ammā bunuñ müşāhedesi mücāhedesine sâbıkdur. Ya⁶nı kim ¹³öñürdi gördi, soñra mücāhedeye başladı ve anuñ-çün ¹⁴dedi-ki: “Şöyle gördüm, şöyle gördüm, ol sebebden ¹⁵ac ü şusız ü uyqusız geçerem.” dedi. Ya⁶nı mücāhede iderüm [46a] ¹dimekdür. Bu ki meczüb derler; ya⁶nı Cānib-i Hağdan bir uğurdan ²kapılmışdur. Bir tã’ifenüñ dağı mücāhedesı müşāhedesinden ³sâbık olur. Ya⁶nı öñürdi mücāhede ider, soñra müşāhede ider. ⁴Aña sâlik derler. Sâlik, pır-perverdür ve meczüb, Hudā-perverdür. ⁵Meşāyih dirler ki: “Meczübdan sâlik yegdür. Zırā meczübuñ ⁶kimseye fã’idesi tokunmaz. Bir gayrıyı irşāda kãdir degildür.” ⁷Ammā sâlik pırden gördüğü gibi āherī irşāda kãdirdür ⁸ve hem sâlik dağı soñra meczüb; ya⁶nı mürīd-iken ol dağı murād ⁹olur. Pes bu ma⁶rifetüñ ve kırbetüñ şemeresi āhiretde vech-ullaha ¹⁰ve likā-yı Hağka nazardur. Ya⁶nı dīdār-ı Hağkı görmekdür. Nitekim sultān-ı ¹¹enbiyā’, şallallahu ‘aleyhi ve sellem, buyurdı ki: “Hağğ-Te‘ālānuñ bir cenneti ¹²vardur. Anda hür ü kuşur ü ‘asl ü lebn ve sã’ir cisme müte‘allık, ¹³sürür ü hıbūr olmaz. Bil-ki anda hemān vech-ullaha nazar vardur.”¹⁴dedi. ¹¹² Kaçan salık ¹⁵bu maqqāma yetişse kendi <ihtiyārından> boşalur. Qararı Hağğ-ile [46b] ¹olur. Nedeñlü ‘ibādeti arturub nefesine fenā virirse ol kadar kırbeti ²ve ma⁶rifeti ziyāde olur. Andan kerāmāt ü velāyāt zuhūr itmege başlar, ³reyhān-ullah olur. Her kim kıkusın alursa Cānib-i Hağka iştiyākı ⁴ziyāde olur. Gören gözlere nūr ve gönüllere sürür ü hıbūr ⁵hãşıl olur. Lākin ol maqqāmda keşf ve kerāmete muqayyed olmamağ gerek. ⁶Zırā hã’il ü hıcbıbdur. Ekşer tenezzül iden maqqām keşfinden sãkıt ⁷olur ve aña iltifātdan, ‘ayn Hağdan dūr olur. Pes ‘arif ⁸aña mã’il olmamağ gerek. Bil-ki anı dağı gayr ü mā-sivā bilmek ⁹gerek. Zırā bunlar heb izhār-ı vücüddur. Aşl maqlüb olan kışı

¹¹² Dua: Bizi âşıklar ve siddıklarla beraber rızıklandır.

¹⁰kendiden fānī olub vücūd-ı Hāḡḡ-la bākī olmaḡdur. Anuñ-çün: ¹¹”Ölüler aşḡāb-ı kerāmet-i maḡcūblardur.” diyü buyurdılar.

¹²Faşl

Bu faşlda rūḡuñ ‘ale’t-tafsīl ‘ālem-i ¹³lāhutden esfel-i sāfilīne gönderildigin beyān idelim. ¹⁴Çün Hāḡ-sübḡānehü ve te‘ālā, ervāḡuñ ḡalbinde tevḡīd cevherin ¹⁵derc idüb, vaḡan-ı aşlīsinden gönderüb, ‘ālem-i ceberūta geldi. **[47a]** ¹Anuñ nūrından arḡasına libās-ı ḡaşş geyürüb ‘ālem-i ²mülke götürdi. Cesedde ḡarār idüb anuñ nūrından daḡı ³bir libās geyürdi. Ceberūtdan geydüḡi libās-ı i‘tibār-ile ⁴rūḡ-ı sultānīdürler ve melekūtdan geydüḡi libās-ı i‘tibār-ile ⁵rūḡ-ı revānī ü seyrānīdürler ve ‘ālem-i mülkden geydüḡi ⁶libās-ı i‘tibār-ile rūḡ-ı cismānīdürler. Maḡsūd bunda geldiginden ⁷yuḡtelsun ve tuḡtelsun, ḡurbet çeksün. ḡalıb-la ḡalb-le; ya‘nī ⁸rūḡ-la beden-le ḡālīḡine ‘ibādet itsün. Ez‘āf-ı muzā‘af ⁹derecāt bulsun dimekdür. Pes ḡöñül mezra‘asına ma‘rifet tuḡmın ¹⁰eküb, tevḡīd şeceressin bitürüb ḡurbet şemeressin ḡaşıl ide ¹¹ve beden mezra‘a ḡizmet tuḡmın eküb şer‘iyyet şeceressinden derecāt ¹²şemeresi ḡaşıl ide. Ba‘de herbir rūḡ için cesedde bir mekān ¹³ta‘yīn eyledi. Rūḡ-ı ḡayvānı mekānın et-ile ḡan arasında ḡodı ¹⁴ve rūḡ-ı revān mekān-ı ḡalbede ḡodı. Rūḡ sultānı mevzi‘ni ¹⁵fu‘ādda ḡıldı ve ‘ālem-i lāhutdan olan rūḡına rūḡu’l-ḡuds **[47b]** ¹derler. Aña maḡallī sırda ḡoydı. Bunlaruñ herbirisinüñ bedende ²ve cesed şehrinde bir dükkānı vardur ve kendiye münāsib metā‘ı ³vardur ve ribḡi ü ticāreti vardur. Rūḡ-ı cismānī dükkānı zāhir-i ⁴bedendür. Cemī‘ a‘zāsı-le metā‘ı şeri‘atdur. Mu‘āmelesi riyāsız ⁵süm‘asız, ferā‘iz ü vācibāt ü sünen-le ve bil-cümle emir-i Hāḡ vārid ⁶olduḡı tekālīf birle ‘āmil olmaḡdur. Ribḡi dünyāda vilāyāt ⁷ve keşf-i kerāmāt ü ‘ālem-i mülkde olanı müşāhededür ve şü üzerinde ⁸yürimek ve hevāda uçmaḡ ve ḡayy-ı mekān itmek ve ırāḡdan işitmek ⁹ve görmekdür. Āḡiretde ribḡi cennetdür, ḡūr ü ḡuşūrdur ve sāīr ¹⁰tena‘umāt-la sürür ve ḡubūrdur. Evvelki cennetde ve geldüñ rūḡ-ı revānuñ ¹¹dükkānı ḡalbdür. Metā‘ı, ‘ilm-i ḡarīḡatdur. Mu‘āmelesi evvelki dört ¹²ismlere iştiḡāldür. Uşūl-i esmā‘, ki on iki ismdür, anlardan ¹³evvelki dört isme meşḡul olmaḡ-la ḡicāb-ı nefsi ḡaldırub, ¹⁴ḡayāt-ı ebediyye virüb, mücellā ü muşaffī ḡılmaḡ-ile ‘ālem-i melekūti müşāhede ¹⁵ider ve envārı mülk ü melekūti zuḡūr idüb cinānı ü nārı **[48a]** ¹ve melā‘ikeyi

müşâhede ider ve bātından bir nuḡḡ ḡāşıl olub ²ḡavāḡırını söyler. Bunun meskeni cennetde ikincisidür ve rūḡ ³sulḡānınuñ dükkānı fu'āddur. Metā'ı ma'arifetdür, mu'āmelesi ⁴şoñra ki dört isme işḡigāldür ki anlar beşinci va altıncı ve yedinci ⁵ve sekizincidür. Ammā ribḡi 'aksin cemāl-ullahdur, rü'yetdür. Mir'āt-ı ḡalbde ⁶bu ḡāifenuñ meskeni üçünci cennetdür. Rūḡ-ı ḡutsīnūñ dükkānı ⁷sırdur, metā'ı 'ilm-i ḡaḡīḡatdür. Ya'nī 'ilm-i tevḡīd-i zātdur ve mu'āmelesi ⁸dört āḡir-ki esmāya mülāzemet itmekdür. Bunun ribḡi ol zıkr ⁹olunan ḡıfl zuhūr itmekdür daḡı anı müşâhede ve mu'āyene ¹⁰itmekdür. Andan-şoñra vech-ulullaha nazardur. Celālinde ¹¹ve cemālinde 'ayn-ı sırr-ile bilā-keyfin ve lā-keyfiyyetin ve lā-teşbiyyetin ¹²bu esmāyı taşrīḡ itmek uşul-ı meşāyiḡe muḡalifdür. Sālikūñ ¹³mücāhedesinden ḡoḡar, kimseye dinmez. Kelime-i şehādetden ḡayrı ¹⁴ḡaḡ-Te'ālā ḡazreti buyurur ki: ¹⁵سُبُلَنَا وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنَّا لِلتَّوْبَةِ 113 Ya'nī şunlar ki bizden yaña gelmege mücāhede idüb [48b] ¹ḡalışalar. Anlara yollarımız ḡösterivirüb ḡolay eydivirirüz ²ve yollarımız dedi cem' ile ḡötürdi. Ya'nī şerī'at yolların ³ve ḡarīḡat yolların ve ma'arifet yolların ve ḡaḡīḡat yolların ⁴dimekdür. ḡaçan sālik dā'iresin tekml̄ itse, bu maḡāmları ⁵ḡeḡüb ḡaḡīḡat vāşıl olsa, ḡördiginden ḡaber virmege ve ⁶müşâhede itdüğün 'ayān ḡöstermege ḡādir olmaz. Zīrā ḡaḡ-Te'ālā ⁷mişālden münezzehdür, şüretden müberrā ü mu'arrādur. Anuñ-ḡün dediler: ⁸مَنْ عَرَفَ اللَّهَ كَلِّ لِسَانَهُ Ya'nī kim-ki Allah-Te'ālāyı ⁹bildi, lisānı ve zübānı ḡutulur.

Faşl

¹⁰Bu faşlda 'ulūmuñ envā'ın beyān idelim. 'Ulūmuñ keşretine ¹¹ḡadd yokdur. Ammā maḡşūd olan sālike dört 'ilmdür: 'İlm-i şerī'at ¹²ve 'ilm-i ḡarīḡat ve 'ilm-i ma'arifet ve 'ilm-i ḡaḡīḡat. 'İlm-i şerī'at emr ¹³ü nehyi ve sār aḡḡāmü'l-ilāḡī bilmekdür. Bunuñ bātını 'ilm-i ¹⁴ḡarīḡatdur ve 'ilm-i ḡarīḡat ḡalb aḡvālını bilmekdür. Aḡlāḡ-ı zemīmesi ¹⁵ḡamīdeye tebdīl ḡılmaḡdur. Zemīme kibr ü 'ucb ü ḡıḡd [49a] ¹ü ḡased ü buḡl ü imsāk ü ḡubb-ı dūnyā ve bunuñ emşāli rezā'il ²ki bunlara ḡicāb-ı nefsdürler. ḡalb mir'āt-ı cemāl-i yārı ḡörmege ³{ḡörmege} māni' olan bunlardur ve aḡlāḡ-ı ḡamīde, taḡvā ⁴ya'nī Allah-Te'ālā ḡorkısı ve teslīm ve rızā' ve ḡanā'at ü tevekkül ⁵buḡz-ı dūnyā ve bezl ü kerem ü saḡā' ve ışlāḡ-ı zāt-ı el-beyn ⁶ve bunuñ

¹¹³ Ankebut, 29/69

emşali ne var-ise... ‘İlm-i ma‘arifet, kişi nefsün fenāsın ⁷ve ‘aczin ve kuşūrın ve bu ma‘kûle nokşānların añlayub ⁸andan hālīkinün kemālin ve kudretin ve kemāl-i hikmetin ve sāir ⁹şifātın ve vahdāniyyet ve neḳāīzden ve neḳāīşden zātı ¹⁰beri ve şānı ‘ulvī idügin bilmekdür ve ‘ilm-i ḥaḳīḳat Ḥaḳḳı ¹¹ḳalb-le müşāhede itmekdür. Bir vech-ile ki keşf-i ḡıṭā’ ü ref‘i ¹²hubub ü perde daḥı olsa tefāvüt itmeye. Nitekim Ḥāzret-i ¹³Alī, kerrem-ullahı vechü, buyurdı ki: مَا أَزْدَدْتُ بَعِيْنَا ¹⁴لَوْ كُنَّا فِي الْخَطَاءِ Ya‘nī eger aradan perde götürülse ¹⁵yaḳīnüm ziyāde olmazdı, dir. Bildiñ-ki bu mertebe devām-ı zıkr-ile [49b] ¹hiĉāb-ı nefsi gönül āyinesi yüzinden gidermeyince ḥāşıl ²olmaz.

Pes ma‘lūm ola-ki sālik bu merātibde şeyṭān ³iḡvāsından ve nefs vesvesesinden ḥalāş olmaz tā kim ⁴maḳām-ı ḥaḳīḳate varmayınca. Zīrā şifāt-ı beşeriyye tecellī Ḥaḳ-ı zātı ⁵olmayınca fenā bulmaz. Mā-dām ki nefis şifātı fenā bulmaya, sālik ⁶cehāletden kurtulmaz. Mā-dām ki cehāletden ḳurtulmaya, ⁷aldanmaḡa ḳābiliyyet zā’il olmaz. Ḳaçan ma‘rifet-i zāt ḥāşıl ⁸olsa ḳurbet-i Ḥaḳ ḥāşıl olur. Andan-şoñra bilā-vāşiṭa her ⁹‘ilmi Ḥaḳ-Te‘ālā ta‘līm ider. Kendi ḳatından ki aña ‘ilm-i leddünnī ¹⁰derler. Pes Ḥaḳḳuñ bildirmesi-ile yine Ḥaḳḳı bilür ve bildirmesi-ile ¹¹Ḥaḳḳa ṭā‘at ü ‘ibādet ḳılır. Hızır ‘aleyhi‘s-selām gibi ḥācesi ¹²Ḥaḳ olur. Ḥaḳdan çekilür, ervāḥ-ı ḳudsiyyeyi müşāhede ¹³ider ve bu ma‘rifet-le ḥaḳīḳat-ı Muḥammediyye daḥı bilür. Ol ‘ālem-i ¹⁴ervāḥdaki ḥāline ḥāli muṭābıḳ olur. Nihāyeti bidayetine; ¹⁵ya‘nī evvelki ḥāline āḥir-ki uyuşur. Andan-şoñra melā’ike [50a] ¹ü ervāḥ-ı enbiyā’ buña vişāl-i ebedī ü ḳurb-ı sermedi ²beşāretin eydürler. İmdi mā-dām ki bu ‘āleme vāşıl olmaya ³ḥaḳīḳāte ‘ālim olmaz. Sālik ‘ilm-i zāhir ü ‘ilm-i bāṭın-la müteḥaḳḳıḳ ⁴olub kevn ü mekāndan ta‘alluḳın ḳaṭ‘ itmeyince bu maḳāma ⁵vāşıl olmaz. Nitekim ḥadīş-i ḳudsīde buyurur: ⁶يَا عَبْدِي إِذَا رَدَّتْ أَنْ تَدْخُلَ الْحَرَمَ فَلَا تَلْتَمِسْ إِلَى الْمَلِكِ وَاللَّوْءِ ¹⁴وَأَلْجِئْ إِلَى رَبِّكَ Ya‘nī iy ḳulum, ḥarem-i ḥāşşma girmek isteseñ mülk ⁸ü melekūta ve kevn ü mekāna iltifātdan gec ve ceberūt ‘āleminden ⁹‘ālem-i lāhuta göc. Zīrā mülk ‘ālime ḥiĉābdur. Ceberūt ḥuzūr-ı ¹⁰Ḥaḳda vāḳıfa ḥiĉābdur. Bu cümleden birisine rāzi olan ¹¹dergāhından merdūd ü <ḳurbetden> maṭrūddur. Murād bundan ¹²ḳurbet-i Ḥaḳdan merdūddur dimekdür, derecāt-ı cennātdan degil.

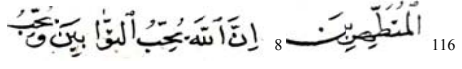
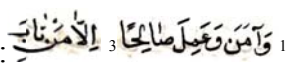
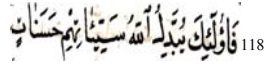
¹¹⁴ Ahmed Hulûsi, *Gavs-ı Â‘zâm Abdülkadir Geylânî “Gavsıye” Açıklaması*, Kitsan Yayınları, İstanbul 2014, s.27.

¹³Faşl

Bu faşlda tevbe ü telkîn ahvâlin ¹⁴beyân idelüm. Ma‘lüm ola ki zıkr olan merâtib-i seniyye ¹⁵ü ma‘kâmât-ı ‘âliye hâşıl olmaz. İllâ tevbe-i naşûh idüb **[50b]** ¹ehlinden telkîn almağ-la olur. Nitekim sâbıkda beyân olundu. ²Ehl-i telkîn şol kimesnedür-ki qalbi anuñ taqî u naqî ola. Ya‘nî ³göñlinde havf-ullah ola, vâşıl olmayam diyü mâ-sivâdan ⁴arınmış ola. Sulţân-ı Hâk gelüb kona diyü. Zîrâ pâdişâhlar ⁵nâ-pâk yire qonmazlar ve olur olmaz maħalle qonaq şalmazlar. ⁶Efvâh-ı ‘âmmeden mesmû‘ olan her kelimededen şemere hâşıl ⁷olmaz. Bil-ki tevħîd tuħmı hayy ü zinde göñülde ekilmek ⁸gerek. Tâ ki qalbi hayy ide ve illâ meyyitüñ meyyite nef‘î qoqunmaz. ⁹Bir tuħm aşlında bâliğ olmasa bitmez. Kur‘ân-ı ‘azîmde tevħîd iki ¹⁰qısmdur. Ya‘nî iki tã’ifeye iki def‘a nâzil olmuşdur: ¹¹Biri ‘avâm için ve biri havâşş için. ‘Avâm için olan ¹²her maħaldeki halkı işrâkdan tevħîde da‘vet için ¹³olandur. Havâşş için olan ¹⁴اولان قاعلم انه لا اله الا الله ¹⁵der. Bu hemân telkîn için nâzil olmuşdur. Sebebi bu idi ¹⁵kim Hâzret-i ‘Alî, kerrem-ullahı vechü, su‘âl itdi hâzret-i resule şal‘am: **[51a]** ¹⁶“Hâk-Te‘âlâya aqreb tıruq qanqısıdur ve ne-ile âsân ²vâşıl olur.” Sâlik: “Yâ resül-ullah!” dedi. Pes resül-ullah ³hâzreti muntazır oldı. Vaħye Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm gelüb ⁴Hâk-Te‘âlâdan bu kelimeyi getürdi. Resül-ullah üç kerre ⁵telkîn itdi. Anlar daħı Hâzret-i ‘Alî’ye telkîn eyledi. ‘Alî Hâzreti daħı gelüb aşhâb-ı Şuffaya telkîn itdi. Aşhâb-ı ⁷Şuffa dört yüz kimse idi. Fuqarâ-yı şahâbeden hemân ⁸tã‘ate ü ‘ibâdete meşğül olub, göñüllerin gözlerin Hâkqa ⁹virüb, resül-ullah mübârek cemâlin müşâhede idüb, hâdîş-i ¹⁰şerîfesin diñlerler idi. Ğazâya gitmezler, oturduqları yirden ¹¹himmet yardımın iderlerdi. Qılıc çekmezler, sekü tıtmazlardı. Ğazâlere: ¹²“Sizüñ menşür ü muzaffer olduğunuz bunlaruñ du‘âsı sebeb-iledür.” diyü ¹³buyururdu.

Bir gün resül-ullah hâzreti bir ğazâdan dönüşde aşhâba ¹⁴buyurdu-ki: “Kiçi ğazâdan ulu ğazâya döndüñ yârân.” didi. ¹⁵Eytdiler ki: “Yâ resül-ullah, bundan büyük ğazâ-mı olur ki kâfirler **[51b]** ¹ve dîn düşmanları-ile muqâtele ü muħarebe idüb baş ü cân ²terkin urduk.” dediler. Buyurdu-kim: “Sizüñ büyük düşmânuñuz ³kendi nefsiñüzdür ve aña ğazâ itmek ğazâlaruñ büyükidür.” dedi.

¹¹⁵ Muhammed, 47/19

⁴Pes imdi muḥabbet-ullah ḥāşıl olmaz tā vücūduñda ‘adüvv-ullah ‘olan nefsi-i emmāreyi ḳahr itmeyince. Nitekim Ḥaḳ-Te‘ālā Ḥazret-i ⁶Dāvud ‘aleyhi’s-selām dedi ki: “Yā Dāvud, nefsiñe ‘adāvet-ile ol benüm ⁷‘adāvetüme ayağ üzre ḳalkmışdır. Benüm emrüne muḥālif ḳullarıma ⁸emr ider. Ulūhiyyet da‘vāsın idüb ḳullarımı benden ayırur.” ⁹diyü buyurdi. Pes nefsi ḳahr eylemek aḥlāk-ı zemīmeden pāk ¹⁰itmek-le olur. Aḥlāk-ı zemīme daḫı üç kısmdur: Bir kısmı behīmīdür. ¹¹Ya‘nī ḥayvānāt şıfatıdır: Keşret ekl ü şurb ü nevm ü ‘abeşıyyāt ¹²ve sâir ḥayvāndan şadır olub anlara maḥşüş olan aḥvāl ¹³gibi. Ḥayvānuñ cüll himmeti hemān yiyüb içüb yatub uyumaḳdur. ¹⁴Bir kısmı daḫı seb‘īdür. Ya‘nī bir yırtıcı cān-verler ḥūylarıdır: Ğāzab ¹⁵gibi, şetm gibi ḥarb ü ḳahr gibi ve āhirleri maḡlūb idüb, kendi [52a] ¹{kendi} kām-rānlıḳ idüb refāhiyyetde ḡayrılarıñ vücūdı ve ‘ademi ²ḳatında bir olmaḳdur. Bir kısmı daḫı şeytānīdür: Kibr gibi, ‘ucb gibi ³ḥased ü ḥıḳd ü buḫl ü buḡz ve bunlarıñ emşāli daḫı her ne var-ise... ⁴Ḳaçan sālīk nefsinı bunlardan pāk eylese bu üç kısmdan ⁵çıḳub insānı-ı kāmīl olur. Ḥicāb-ı nefsi aradan götürüb ⁶‘adüvvü’l-ullahı ḳam‘ ü ḳahr itmek-le Ḥaḳḳuñ maḥbūbı olur. Bunlarıñ ⁷ḥaḳḳında Ḥaḳ-Te‘ālā buyurur ki: ¹¹⁶ Murād bundan hem zāhir zünūbdan ve hem bāında ⁹olan aḥlāk-ı zemīme zünūbdan tevbe idüb kendünü taḥḫīr ¹⁰itmekdür. Pes mürşid-i kāmilden tevbe ü telḳīn almaḳ bu ¹¹taḥḫīrūñ altıdır. Sālīk şıḍḳ-la tevbe idüb telḳīn alub ¹²tevḫīde mülāzemet itse vāki‘asında görür. Taḡlarda ¹³cān-verler ḳırılıb yatur ve ḥār ü ḥaşāḳdan pāk olmuş ¹⁴şahrālara rāst gelür. Ol helāk olan cān-verler bu çirḳīn ¹⁵ḥūylardur ve ol pāk şahrālar bu ḥaşāyiş nā-ma‘ḳūlden muḫahhir [52b] ¹olmuş ḡöñüllerdir ve bunlar Ḥaḳ-Te‘ālānuñ Ḳur‘ānda zıkr idüb ²medḫ itdüḡi ḫāifedür. Bunlar ḥaḳḳında buyurur ki: ¹¹⁷ Ya‘nī yaramazlıḳdan tevbe ide. Telḳīn-ile ⁴īmān-ı şaḫīḫ taḫşīl ide. Fī-sebīl-ullahı riyāsız süm‘asız ‘amel-i ⁵şāliḫ ide. ¹¹⁸ Ḥaḳ-Te‘ālā ⁶anlarıñ seyyi’atını ḥasenāta tebdīl ider.

Geldük imdi tevbe ⁷daḫı iki kısmdur: Biri ‘avām tevbesi ve biri ḥavāşş tevbesi-⁸dür.

‘Avām tevbesi muḥālefetden muvāfaḳata ve ma‘şiyetden ḫā‘ata ⁹ve aḥlāk-ı zemīmeden

¹¹⁶ Bakara, 2/222

¹¹⁷ Meryem, 19/60

¹¹⁸ Furkan, 25/70

hamīdeye rüçü^c itmekdür ve rāḥat-ı ¹⁰bedenden meşakkat-i nefse bu zıkrde sa^cy belīğ ü cidd kavī ¹¹itmek-le olur. Bunun şemeresi caḥīmden cennete rüçü^c itmekdür. ¹²Çün sālīk dünyāda yañlış yoldan dönüb toğrı yola ¹³girdi. Lā-cerem āḥiretde daḥı yolını dālller gitdigi yoldan ¹⁴dönderüb mühtedīler gitdigi yola dönderirler ki ol ¹⁵cennetdür ve ḥavāşş tevbesi bu zıkr olınan tevbe ḥāşıl [53a] ¹olduğdan-şoñra muḳarrebīn ‘arīfler ḥasenātür. <Ma‘arife> ve ²derecāt-ı cenāndan ḳurbete ve lezzāt-ı nefsanıyyeden lezzāt-ı ³rūḥāniyyeye rüçü^c itmekdür. Ya‘nī terk-i mā-sivā-ullah ⁴ve üns-i billāhdur daḥı ‘ayn yaḳīn-ile Ḥaḳḳa nazardur. Bunlara ⁵nisbet ḥasenāt ü derecāt-ı cennāt seyri’āt meşābesindedür. ⁶Nitekim buyuruldı ki:
 حَسَنَاتُ الْأَرَادِيَاتِ الْعَرَبِيَّاتِ ¹¹⁹ ⁷Bil-ki vücūdından daḥı rüçü^c itmekdür. Nitekim buyurdılar: ⁸رَجُودُكَ ذَنْبٌ لَا يَغَاسُ بِدُؤْبِكَ ⁸
 Ya‘nī vücūdun bir ⁹günāhdur ki hiç aña bir günāh ḳıyās olmaz. Vücūdun ¹⁰günāh olması; ya‘nī aḥvāline iltifāt idüb, düzüb, ¹¹ḳoşub nazār-ı nāsda bir ḥoş görünmege muḳayyed olmağdur.

¹²Pes nefsenden daḥı iltifātı ḳaṭ^c idicek bi’l-küllıyye nazārın ¹³Ḥaḳḳa diger. Nitekim sultān-ı enbiyā’ ‘aleyhi’s-selām buyurdı: ¹⁴إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا أَدَّاءُ نَهْمٍ فِي الدُّنْيَا وَقُلُوبُهُمْ تَحْتَ الْعَرْشِ ¹²⁰ ¹⁵Ya‘nī Allah-Te‘ālānuñ dünyāda ḳulları vardur ki bedenleri bunda [53b] ¹gönülleri taht-ı <‘arşdadur>.
 الدُّنْيَا بَلْ حَصَلَ رُبُوبِيَّةٌ صِفَاتُ اللَّهِ تَعَالَى فِي بَرَاتِ الْقَلْبِ ² ³Ya‘nī dünyāda zāt-ı bī-çün rü’yeti ḥāşıl olmaz. Belki ⁴mir’āt-ı ḳalbde şıfāt-ullah görünür. ⁵عَنْهُ رَأَى رَبِّي قَلْبِي ⁵ ⁶Ḥaḳḳa ⁷mir’āt-ı ḳalbde şıfāt-ullah görünür. ⁸Ya‘nī ḳalbüm Rabbümü gördi, dir. ⁹Pes bu müşāhede ḥāşıl olmaz. İllā bir {bir} şeyḥ-i vāşılıñ telḳīnī ⁷ile, ki resül-ullahuñ hem zāhirin mīrāş yimiş ola ve hem ⁸bāṭmın mīrāş yimiş ola, mücerred zāhirin mīrāş yimek-le bu ⁹devlet ḥāşıl olmaz. Nitekim zāhir mīrāşı olmayınca bāṭın ¹⁰mīrāşı müyesser olmaduğı gibi. Zīrā şerī‘at şu-ile evvelen ¹¹kendüni pāk itmeyince esrār-ı ilāhiyyeye ve cevahir-i ‘ulüm-ı ¹²ledünnıyyeye lāyık olmaz. Anuñ-çün cemī‘ enbiyā’ ü mürselīn ‘alī¹³ü’t-te‘āḳub geldiler, kitāblar getürdiler. Ḥaḳḳa şerī‘at ¹⁴ta‘līm kıldılar. Zīrā esrār-ı ilāhiyyeye ü ‘ulüm-ı ledünnıyyeye şer‘-i şerīf-ile ¹⁵amelün nitecesidür ve ‘ilm-i bāṭınun ḳapusu ṭarīḳ-i müstaḳımdür. [54a] ¹Kim-ki bu yoldan ğayrıdan Ḥaḳḳa varmağ <istese> ḳurı ²ärzüdür, hevā-yı nefsdür ve mücerred riyāzet-ile ḥāşıl olan ³mükāşefāt, istidrācdur. Nitekim ba‘zı rāhiblere

¹¹⁹ Arapça İbare: “Mukarrebbinin kötülükleri ebrarın iyilikleri.”

¹²⁰ Abdülkadir Geylânî, *Sırru'l-Esrâr*, s. 38.

keşret ⁴riyāzet-ile küşūfāt-ı kevniyye hāşıl olmak cāiz; ammā ziyade, ⁵delāletine sebep olur. Zīrā bu maḳūle aḥvālūñ ḥuşūlin ⁶görüb dīninūñ ḥaḳlıǵına andan istidlāl ider. Küllī taşallüb ⁷idüb hīc dönmeḳ iḥtimālī ḳalmaz. Dāll ü muḍill olub derekāt-ı ⁸cehennemi ve ṭabaḳāt-ı nāriyyeyi ḳıyāmetde bir bir gezer. Pes ⁹varidāt-ı ḡaybiyye ve ilhāmāt-ı ilāhiyye şerʿ-i şerīf-ile temessük idüb ¹⁰zıkr-ullaha mülāzemetden hāşıl olursa ḥaḳdur, şıḳḳdur ¹¹ve illā evhām ü ḥayālāt ü istidrāc, maḥzdur.

Pes virāşet-i ¹²nebeviyye üç ḳısm oldı: Bir ḳısmı mücerred ʿilm-i zāhir-le ʿulemā-yı ¹³zāhiründür. Halkı Ḥaḳḳa daʿvet iderler. Şerīʿat yolından ¹⁴mevʿize-i ḥasene ile ṭalibūñ şübhesin ḥall idüb, mühimmātın ¹⁵beyān ü tafşıl idüb, muḥālifi ḥüccet ü bürhān-ile ilzām iderler. **[54b]** ¹Bunlar kāyim bi-emr-illāh ve nāşırūʿd-dīn-ullahdur. Bir ḳısmı daḳı ²zāhir mīrāşı aḥz idüb bāṭın mīrāşın daḳı ḳabz idenler ³ve esrār-ı ilāhiyyeye vāḳıf olub ḳulüb-ı nāsı Ḥaḳḳa tevciḥ ⁴idenlerdür. Bunlara zūʿl-cenāḥeyndürler. Nitekim geḳdi. ⁵Bunlarūñ merātibi aʿlādur ve menāşıbı esnādur. Bir ḳısmı daḳı ⁶adl ü siyāset ü halkı ṭavʿan ü kerhen inşāf ü intişāḳa ⁷teklīfdür. Bu mīrāş ümerāya ve selāṭin ü ḥulefāya virilmişdür. ⁸Bu üçden maʿrifet-i ḥaḳīḳiyye ve ḳurbet-i Ḥaḳ ve vuşlat-ı ilāhiyye, ⁹bāṭın mīrāşın yiyüb zülāl-i feyz olan, silsilesi Ḥazret-i ¹⁰Alīye yetişen kāmillerden ve zāhirī ve bāṭınī maʿmūr ve aşıllardan ¹¹müyesser olur.

Faşl

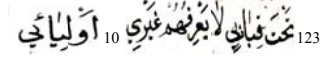
Bu faşlda taşavvufūñ ¹²ehlin ve maʿnāsın beyān idelüm. Ehl-i taşavvufa şūfī didikleri ¹³yā tevḥīd ü maʿrifet nūr-ile bāṭınların taşfiye itdüklerine binaen ¹⁴ola. Yāḥūd aşḫāb-ı Şuffaya mensüb olduklar-çün ola. ¹⁵Yāḥūd şūf geydükleri-çün ola. Her ḳanḳısı olursa **[55a]** ¹taşavvuf dört ḥarfdür. Dört maʿnadan aḥz olunub bu ṭāīfeye ²vazʿ olunmuşdur. Eger ol maʿnalar bulunursa ḥaḳīḳat ³ismi müsemmasına muṭābıḳdur. Gerçekden şūfī dimeḳ-le yād itmege ⁴lāiḳdür. Eger bu maʿnalar bulunmazsa kāzıbdür. Yol uğrısı ⁵şüret-i ḥarāmīsi, taḡyīr-i şekl li-eclīʿl-ekldür.

Taşavvuf lafzınuñ ⁶evvelki ḥarfı tādur. Tā tevbeden alınmışdur ve tevbe iki nevʿdür. ⁷Nitekim beyān itdük: Birisi tevbe-i zāhiriyyedür. Yaʿnī cemīʿ aʿzāsı-ile ⁸zünūbdan ve zemāīm-i aḥlāḳdan ṭāʿāte ve muḥālefātdan muvāfaḳata ⁹rücūʿ itmekdür. İkincisi tevbe-i

bâṭınıyyedür. Ya' nî taşfiye-i kalb-ile ¹⁰aḥlāk-ı zemîmeyi aḥlāk-ı ḥamîdeye ve ḥiṣāl-ı ḥaseneye tebdîl ¹¹itmekdür. Kaçan bu iki ma' nâ ḥāşıl olsa tā ḥarfi makâmı ¹²ḥāşıl olur. Ba' de şâddur. Şād daḥı şafādan aḥz olunmuşdur. ¹³Şafā daḥı iki vech üzerinedür: Biri şafā-yı kalb ve biri ¹⁴şafā-yı sırdur. Şafā-yı kalb küdürāt-ı beşeriyetden ve ğaflāt-ı ¹⁵kalbiyyeden ki keşret-i kelāmdan ve keşret-i ta' āmdan ve mülāḥaza-i **[55b]** ¹umūr-ı dünyeviyyeden ve sā'ir şifāt-ı nefsdan kalbi şāf itmek-le ²olur. Bu zıkr olınan küdürāt ü ğafletden kalbün taşfiyesi ³mülāzemet-i zıkr-ile olur. İbtidāda cehr-ile zıkr ⁴şaykal-ile gönül pāsın açmağ-ıçün ve şifāt-ı nefsi zıkr-i ⁵nār-ile iḥrāk idüb gidermek-ıçün tā ğaflet uykusundan ⁶kalbi uyarub ḥavf ü ḥaşyet ḥāşıl olmağ-ıçündür. Andan-⁷şoñra zıkr-i ḥafîdür. Lisān-ı sırr-ile şafā-yı sır daḥı mā-⁸sivā-yı Ḥaḳḳı mülāḥazadan kesüb şevḳ-i ilāhîden ğayrı cānda ⁹nesne ḳomamaḳdur. Esmā-yı tevḥîde mülāzemet itmek-le kaçan bu maḳām ¹⁰ḥāşıl olsa şād mertebesi tamām olmuş olur. Ammā vav, ¹¹velāyet ḥarflerinden aḥz olunmadur. Velāyet sālike zıkr ¹²olunan taşfiyenün şemeresidür. Velāyetün nişānı ve 'alāmeti ¹³aḥlāk-ullah-ile taḥalluḳ itmekdür. Ya' nî vücūdında taşarruf-ı ¹⁴Ḥaḳḳuñ olmaḳdur. İhtiyārını ihtiyār-ı Ḥaḳda fānî ve muẓmaḥill idüb ¹⁵gördigin Ḥaḳ göstermek-ile ve işitdigin Ḥaḳ işittirmek-ile **[56a]** ¹ve söyledigin Ḥaḳ söyletmek-le ve sā'ir eṭvār ü aḥvālî ²ve ḳabz ü başı taşarruf-ı Ḥaḳdan nāşî ola. Nitekim ḥadîş-i ³ḳudsîde buyurdu ki: **وَبَصْرًا وَبِدًّا وَلسَانًا** ⁴إِذَا الْحَبِيبُ عَمِدَ عَلَيْكَ لَمْ تَسْمَعْهَا ¹²¹ Ḥadîş-i şerîfüñ ma' nāsı zıkr olunan ⁵murād ve keşf olunan merāmdur. Kaçan sālik bu maḳāma gelse ⁶vav ḥarfi ḥaḳḳını virmiş olur. Ammā fā', fenādan aḥz ⁷olunmuşdur. Fenā Ḥaḳdan mā-sivādan sālik, fānî olmaḳdur. ⁸Kaçan şifāt-ı beşeriyeden fānî olsa şifāt-ı Ḥaḳ bākî ḳalır. ⁹Aña fenā yoḳdur. Pes 'abd-i fānî Rabb-ı bākî-ile beḳā' bulur. ¹⁰Ḥayāt-ı ebediyye devletin bulub maḳām-ı rızāda muṭma'in olur. ¹¹Bu maḳām 'amel-i şāliḥ-ile tevḥîde mülāzemetün netîcesüdür. ¹²Nitekim kelām-ı ḳadîmde buyurur: **إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ** ¹³وَأَنْعَمَ الصَّاحُّ بِرَفْعِهِ ¹²² Ya' nî kelime-i ṭayyib, ki kelime-i tevḥîddür, ¹⁴Ḥaḳdan yaña şu'ūd ider. Ammā cenāb-ı 'izzete 'amel-i şāliḥ ulaşdurur. ¹⁵Pes maḳām-ı fenā tamām olıcaḳ tamām-ı ḳurbete 'urüc eylemek müyesser olur. **[56b]** ¹Zîrā mānî' olan 'alā' iḳ ü 'avā' iḳ idi. Bunlardan fānî ²olıcaḳ ol mürğ-i lāhūtî ḳayddan ḥalāş olub ³vaṭan-ı

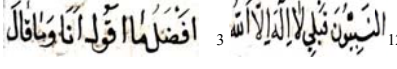
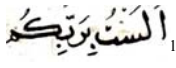
¹²¹ Buhârî, *el-Câmiu's-Sahîh*, Rikâk, 38; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 256.

¹²² Fâtır, 35/10

aşlīsine rücū^c ider ki ol ‘ālem ı̄rbet ü ⁴vuşlatdur. Bu arada şūfī sülūk ve seyrin tamām ider. ⁵Andan dilerse Haq-Te‘ālā bunu nākışları tekml̄ için ⁶gönderür. Gelüb maqām-ı irşādda işlāh için ⁷karār ider. Dilerse <hāşşü’l-hāşş> idüb aḥvālını mestür ⁸ve eṭvārını mektüm ider. Kimse bilmez Allah-Te‘ālādan ⁹gayrı. Nitekim ḥadīş-i qudsīde buyurur ki: ¹⁰ اَوْلِيَائِيْ ¹²³ Ya‘nī benüm evliyām ¹¹izzet ı̄bbeleri altındadır; benden gayrı anları kimesne ¹²bilmez, dir. “Her giceyi kader bil, her kişiyi <Hızır> bil.” ¹³dediklerinüñ aşlı budur.

Faşl

¹⁴Bu faşlda sāliküñ zıkrlerin beyān idelüm. Qāle Allah-¹⁵Te‘ālā: ¹²⁴ وَادْكُرُوا اللّٰهَ كَمَا هَدَيْكُمْ

Ya‘nī Allāhı [57a] ¹zıkr eylen. Merātib-i zıkre sizi delālet itdügi gibi ²ve qale ‘aleyhi’s-selātı ve’s-selām: ³ اَفْضَلُ مَا قَوْلًا اَنَا وَمَا قَالِ ¹²⁵ السَّبِيحُ نَبِيَّ لِلّٰهِ اَللّٰهُ Ya‘nī benüm aqvālümün efḍali ⁴ve benden evvel gelen enbiyānuñ kelimātınun efḍali lā ilāhe illallahdur. ⁵Pes her maqāmuñ bir mertebe-i maḥşūşası vardır: Yā ceḥrdür ⁶yā ḥafīdür. Evvelā Haq-Te‘ālā ı̄ullarını zıkr-i lisāna delālet ⁷itdi. Ba‘de zıkr nefse, ba‘de zıkr ı̄albe, ba‘dehū zıkr ⁸{zıkr} sırıa, ba‘dehū zıkr ḥafīye andan-şoñra ihfā-yı ⁹ḥafīye zıkr-i lisān ı̄albe unutduğın añdırmağ-çün ¹⁰ki ol zamān ki Haq-Te‘ālā ¹²⁶ السَّتِّ بِرَبِّكَ dedi. Ervāḥ ¹¹daḥı “beli” dediler. Dünyāya geldiler ol ‘ahd-ı sābıķı ¹²unutdılar. Nitekim yuķaruda zıkr itdük. Ol unutdıkları ¹³ahdi yine tezkīr ü tenbīh itmekdür. Ammā zıkr-i nefis mesmū^c ¹⁴degüldür. Şavt-ile ḥarf-ile olmaz. Belki bātında ḥiss ü ḥareket ¹⁵olur, andan tuyuur. Zıkr ı̄albün netīcesi ü şemeresi [57b] ¹göñül, Haq-Te‘ālānuñ celālin ve cemālin mülāḥaza itmekdür. Zīrā bu ²zıkr-i ı̄albī ma‘nāda tefekkürdür. Bir sā‘at tefekkür biñ yıllıķ ‘ibādetden ³efḍaldür. Didi-ki bu celāl ü cemāl mülāḥazası-ile olan zıkr-i ⁴ı̄albīdür ve rūḥuñ zıkrinüñ netīcesi ü şemeresi tecelliyāt şıfāt-ı ⁵envārın müşāhede ı̄ılmağdur ve sır-ı zıkrinüñ netīcesi mükāşefāt ⁶esrār-ı ilāhiyyeyi murāķabe eylemekdür. Ḥafī zıkrinüñ netīcesi zāt-ı ı̄adīmün ⁷envār-ı cemālini mu‘āyene eylemekdür. İḥfā-yı ḥafīnün zıkrinüñ neticesi ⁸ḥaķķīķat-i ḥaķķe’l-yakīne nazardur. Bu müşāhede enbiyāya ve kümmel evliyāya ⁹müyesser olur. Pes bu

¹²³ Gazzalī, *İḥyau’l-Ulūmi’d-Din*, III, 447; Hucvīrī, *Keşfü’l-Maḥcūb*, I, 261.

¹²⁴ Bakara, 2/198

¹²⁵ Şa‘rānī, *Levāķıhu’l-Envār*, 11.

¹²⁶ Araf, 7/172

cümleden zâhir oldu ki vuşûlûñ huşûline ¹⁰tarîk, zîkr-ullah imiş ve iki cihânda sa‘âdet ü devlet ¹¹zîkre mülâzemet ü muvâzabet itmeden bulunurmuş.

Beyt

¹²Nedir iki cihânda ‘izzet ü câh

Eşer-i lâ ilâhe illallah

يَا حَبِيبَ 127 اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنَ الْوَالِدِينَ إِلَى الْعَيْنِ دُونَ الْقَمَرَيْنِ 13

Faşl

Bu faşlda zîkrûñ şerâ’i’in ¹⁵beyân idelüm. Evvelâ pâk-ı şahâret; ya‘nî yâ gusl yâ âb-dest [58a] ¹gerek ve ba‘de ibtidâda darb-ı şedîd-le zîkr gerek. Tâ ²zâkirûñ bātımına sirâyet idüb cemî‘ a‘zâsına envâriyıla ³{ile} ve bu envâr-la gönülleri hayât-ı ebediyye bula. ⁴Nitekim buyurdu ki: الْمُؤْمِنُونَ لَا يَمُوتُونَ ¹²⁸ ve dañı buyurdu: يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ ابْصُرْ فِي قُبُورِهِمْ مَا ابْصُرُوا فِي رُؤْيِهِمْ ¹²⁹ ⁶Ya‘nî enbiyânuñ,

‘aleyhimi’s-selâm, ebedî Hağ-Te‘âlâya münâcâtları ⁷eksik olmaz dünyâda ve qabrde. Zîrâ qalb-i hayye uyku ⁸gelmedügi gibi mevt dañı gelmez. Anuñ-çün göz ⁹uyur qalb seyrân ve şayarân ider ve dañı resûl-ullah hażreti ¹⁰buyurdu: قَبْرِهِ عَالِمًا 11 مَنْ مَاتَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ بَعَثَ اللَّهُ فِي قَبْرِهِ مَلَكَيْنِ

عَارِقًا 12 عَارِقًا 130 Ya‘nî bir kimse taleb-i ‘ilmde iken ölse Hağ-Te‘âlâ ¹³anuñ qabrine iki melek gönderür. Aña ‘ilm ü ma‘rifet ta‘lîm iderler. ¹⁴Qıyâmetde qabrinden ‘âlim ü ‘ârif qalkar. Pes hadîş dañı ¹⁵delâlet itdi ki t̄alib dañı olmaya. Qanda qaldı, müntehî olınalar. [58b] ¹Pes ‘âkil ü dānā olanlara vâcib, hayât-ı ebediyye taşşîline ²t̄alib olmağdur. Dünyâda iken bu olmaz. İllâ qalb-i ma‘âşî ³ile olmadın mürşid-i kāmilden telkîn alub zîkr-i Hağğa ⁴müdâvemet itmek-ile olur. Zîkr olınan mağâmât-ı seniyye ⁵hâşıl olunca... Zîrâ دُنْيَا آخِرَتِكَ مَوْزَعَهُ سَيِّدٌ ¹³¹dur. Bunda ⁶ekmeyen kimse anda biçmez.

Faşl

⁷Bu faşlda rü’yet-ullah beyân idelüm. Ma‘lûm ola ki rü’yet ⁸iki vech üzredür: Birisi

¹²⁷ Dua: Allah’ım, bizi hayırla birlikte yüksüz (dünyaya ait yük olmadan) olarak aynı ilme ulaşanlardan eyle.

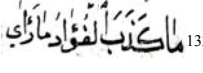
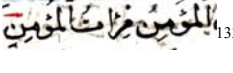
¹²⁸ “Müminler ölmezler.” anlamındaki bu hadisin kaynağı bulunamamıştır.

¹²⁹ Münâvî, *Feyzu’l-Kadîr*, III, 184.

¹³⁰ Abdulkadir Geylânî, *Sırru’l-Esrâr*, s. 48.

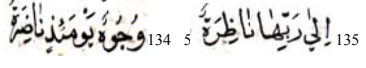
¹³¹ Aclûnî, *Keşfu’l-Hafâ*, I, 495; Gazzâlî, *İhyau’l-Ulûmi’d-Din*, IV, 19.

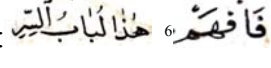
āhirette olur. Bilā-vāsıtatın ⁹Haḫ-Te‘ālānuñ cemālin müşāhede iderler cennette. Eger dünyāda ¹⁰vech-i meşrūh üzre ma‘rifet taḫşīl idüb Haḫḫ-ile āşinālık ¹¹kesb itdi-ise. Birisi daḫı rü‘yet-i şıfāt-ullahdurur. ¹²Dünyāda mir‘āt-ı ḫalb vāsıtası-ile ol mir‘ātta fu‘ād ‘aks-i ¹³cemālin müşāhede eyler. Āyinelerde şuver-i eşyāyı başar gördüğü ¹⁴gibi. Nitekim Haḫ-Te‘ālā buyurdi:

 ¹³² ¹⁵Ya‘nī gönül göz-ile gördüğünde ḫilāf ü yalan degüldür **[59a]** ¹ve daḫı buyurdi: ¹³³ Evvelki mü‘minden ²murād, ḫalb-i mü‘mindir ve ikinciden murād, Allah-Te‘ālādur. Pes ³imdi şol-ki dünyāda mir‘āt-ı ḫalbe şıfāt-ullahı göre. ⁴Āhirette zātını görür. Bilā-keyf cemī‘ da‘vī ki rü‘yet-i ⁵Haḫḫında evliyādan şadır olmışdur. Meşelā Ḥazret-i ‘Alīnūñ ⁶görmedigim Rabba ḫapmazam didiği gibi ve Ḥazret-i ‘Ömerūñ ⁷ḫalbüm Rabbümi gördi didi-ki heb bunlar müşāhede-i ⁸şıfātudur. Nitekim bir kimse pencereden şu‘ā‘-i şemsi görse ⁹veyā şuda veyā āyinede veyā bir muşayḫal nesnede, ol kişi ¹⁰şemsi gördüm demek şaḫīḫdür. Pes ba‘īd degildür. Gönül ¹¹yüzinden nefsūñ ḫicābı keşf olıncaḫ mir‘āt-ı ḫalb envār-ı ¹²ilāhiyye-ile münevver olub daḫı rūḫ, şıfāt-ı Haḫḫı ol mir‘ātta ¹³muşāhede eylemek Haḫ şıfātı zātdan ayru degildür ve şıfāt ¹⁴zātuñ ‘aynı degülse ḫayrı daḫı degüldür. Şıfāt hemān ¹⁵‘aks-ı zātdur ki mir‘āt-ı ḫalbe müşāhede olınur. Ḥikmet iḫtizāsı **[59b]** ¹bu ola-ki bu fānī gözüñ ḫāḫati ve istiḫā‘ati ancaḫ ‘akse ²taḫammül ider. ‘Ayne taḫammül idemez. Vaḫtā ki bu gözde beḫā ³taḫdīr itmedi-ise beḫāsın icāb ider. Nesneye daḫı ḫudret ü ⁴istiḫā‘at virmedi. Zīrā zātını gören göz bāḫī olmak ⁵lāzım gelür. Zīrā kim zāta, naḫar-ı vüçüda beḫā virür. Aña ⁶ölmek ḫarām olur; çünki bu göz fānī oldı, helāki muḫarrer ⁷oldı. Rü‘yete ḫāḫat ü ḫudret daḫı bulmadı. Farzā eger ⁸ölse ḫāḫat getirmez. Nitekim şemsi bi-z-zāt görmege ⁹ḫāḫat getirmeyüb, görmek istese bir mücellā nesnede ‘aksini ¹⁰gördiği gibi, Haḫ-Te‘ālānuñ daḫı zātını müşāhedeye ḫāḫat ¹¹getirmediği sebebden mir‘āt-ı ḫalbe ‘aksini müşāhede eyler ¹²ki aña müşāhede-i şıfāt dirler. Ammā āhirette gözlere ¹³beḫā geldi, fenā iḫtimāli münḫaḫı‘ oldu. Ol beḫāya münāsib ¹⁴başiret ḫuvveti başara virilüb zāt-ullahı bilā-vāsıtatın ¹⁵görürler. Ol vaḫtın naḫar-ı sırruñ olur ki aña ḫıfl-ı ma‘ānī **[60a]** ¹dirlerdi. Pes anda ḫişinūñ bāḫını zāhir olur. Bāḫın gözi ²daḫı zāhir olmak lāzım gelür. Ol bāḫından zāhir olan ³başiret gözi başarda nūr olur. Zāt-ı

¹³² Necm, 53/11

¹³³ Ebû Davud, *es-Sünen*, Edeb, 49.

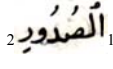
Hakḳ'ı görmege kudret ⁴gelür. Nitekim Haḳ-Te'ālā buyurdu ki: ¹³⁴ ⁵ ¹³⁵

Muşannif bu makamda: diyü buyurdu. Ya'nî zıkr olınan taḫḳîḳ, mağz-ı ⁷kelâmdur. Bundan öte giçmek olmaz, diyü buyurur.

⁸Faşl

Bu faşlda hüçüb-ı zulmāniyye ü nūrāniyye ⁹beyān idelüm. Ya'nî ba'zı ^{hicāblar} vardur zulmānīdür ve ba'zısı ¹⁰nūrānīdür. Göñül gözi açılmağa bu ^{hicāblaruñ} irtfā'i ¹¹lāzımdur ve dünyāda ^{hicābları} ref' itmeyen āhiretde daḥı ¹²maḥcüb olur. Cemāl müşāhedesinden maḥrūm olur. Nitekim ¹³Haḳ-Te'ālā buyurdu: ¹⁴ ¹³⁶ Murād bundan göñül

gözi ¹⁵kör olmadur. Nitekim bir āhir āyetde daḥı buyurdu: [60b] ¹

 ¹³⁷ Ya'nî şān budur, zāhir göz degüldür. Kör olan ³belki şol göğüsde olan göñüllerdür. Bu göñül gözinüñ ⁴körlikine sebep 'ālem-i ervāḥdan müfāreḳat ideliden çok ⁵zamān giçmek-le nisyān ü ğaflet 'ārız olmadur ve ğafletüñ, ⁶nisyānuñ sebebi emr ü nehy-i ilāhiyye cehāletdür. Cehāletüñ sebebi ⁷nefsüñ şıfāt-ı zulmāniyyesi gālib olmaḳdur. Ol şıfāt-ı ⁸zulmāniyyenüñ mişāli sābıḳda zıkr olunduğı gibi kibrdür, ⁹ucbdur, hıḳddur, ḥaseddür, buḥldur, kizbdür. Ğıybet ü nemīme ¹⁰ve bunlaruñ emşāli aḥvāl-i ḥabīse ve ef'āl-i ḳabīḥadan ne-kim ¹¹var-ise ve bu şıfatlaruñ sebebi esfel-i sāfilīne geldigidür ¹²ve bu şıfatlaruñ izālesi mir'āt-ı ḳalbi şayḳal-ı tevḥīd-ile ve ¹³ilm ü 'amel-ile ve zāhiren ve bātinen mücāhede-ile şayḳal ¹⁴lamaḳdur. Pes esmā ü şıfāt nūr-ile ḳalb ḥayāt bulub, vaṭan-ı ašlīsine ¹⁵iñüb, ḳurbete ve vuşlata müştāḳ <olmaḳdur>. Pes bu şıfāt-ı nefsāniyye [61a] ¹ve hüçüb-ı zulmāniyye mürtefi' olduğdan-şoñra rüḥ, envār-ı şıfāt-la ²münevver olur, hüçüb-ı nūrāniyye ḳalur. Meşelā 'ilme ve ma'rifetine ve ³ve maḳāmātına ve keşf-i şuretiyyeye ve ilhāmāt-ı tevārüdüne ve 'arşı ⁴ve kürsī ve cenneti ve cehennemi gördigine ve daḥı bunuñ emşāli ⁵esrāra ve 'ālem-i ğaybdan aḥbāra muṭṭalī' olduğına ḳalb iltifāt ⁶itmek gibi bu cümle ^{hicāb-ı} nūrānīdür. Bunlar daḥı göñülde gitmek

¹³⁴ Kıyame, 75/22

¹³⁵ Kıyame, 75/23

¹³⁶ İsrā, 17/72

¹³⁷ Hac, 22/46

⁷gerek ve bunlar dağı ma'ľlũbdan ğayrı eydũgin añlamak gerekdũr ⁸ve bunlardan dağı fenā bulmak gerek. Tā ki 'ālem-i ħurbete ve vu'ľata ⁹yeti'şebile. Bu dağı ölmezden öñdin ölmek-ile olur. Zīrā ¹⁰sālik bu dũnyādan inĳı'ā' miĳdārınca itti'şāl ħā'şıl olur. ¹¹Vu'şũl-il-Allah'ũñ ma' nāsı bir cism bir cisme vā'şıl olduĳı ¹²gibi degildũr veyā 'ilm, ma' lũma ve 'aĳl, ma' ĳũle ve vehm, mevhũma ¹³vā'şıl olduĳı gibi degildũr. Belki ma' nāsı ğayrdan ¹⁴inĳı'ā' dur. Ķurb ü bu' d mũlāĥaza ve keyf ü cihet ve muĳābele ¹⁵ve itti'şāl ve infi'şāl ĥayāle gelmeksizin mu' ammānuñ Őerhini **[61b]** ¹zевĳ ehli bilũr ve bu rumũzuñ fehmini ol maĳāma varan ²idrāk ĳılır. Ķayrısı ĳıl ü ĳal ve evhām ü ĥayāldũr.

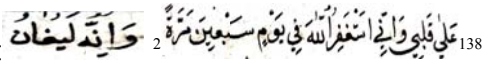
³Fa'şl

Bu fa'şlda ųahāret aĥvālin ⁴beyān idelũm. ųahāret iki nev' dũr: ųahāret-i zāhirdũr ve ⁵ve ųahāret-i bā'tındur. ųahāret-i zāhir Őerī'at Őu-ile olur. ⁶Nitekim fıĳĥ kitāblarında beyān olunmı'şdur. ųahāret-i ⁷bā'tın tevbe Őuyıla olur. Ba' de tezkiye-i nefis ve ta'şfiye-i ⁸ĳalb ve tecliye-i rũĥ itmek-le olur. Nitekim mufa'şşalan herbirisinũñ ⁹aĥvāli ve ųarīĳi beyān olundı ve nitekim ųahāret-i zāhiriyye ¹⁰mũntaĳız olsa; ya' nī āb-dest Őınsa, tecdīde muĥtāc olduĳı ¹¹gibi, ųahāret-i bā'tına dağı Őınsa tecdīd-i tevbeye muĥtāc olur. ¹²ųahāret-i bā'tinenũñ Őınması sābıĳā zıkr olunan {aĥlāĳ} ¹³aĥlāĳ-ı zemīmeden ve ef'āl-i ĥabī'şeden birin irtikāb itmek-ile ¹⁴olur. Me'şelā ğıybet sũylese yā kizb itse yā kibr yā 'ucb ¹⁵yā ĥarāma na'zar itse heb bunlar <ųahāret-i> bā'tınyı ib'āl ider. **[62a]** ¹Dũnũb bunlardan tevbe ve istiĳfār itmek gerek. Tā ki rāsıĳ ²ũ Őābit olub izālesi mũŐkil olmadın ve illā zevāli mũŐkil ³ve ref'ci dũŐvār olur. Sālik bunlardan birin irtikāb eylese ⁴sũlũkında tenezzũl ider, ĳabza dũŐer. İleri varmaĳa ĳādir olmaz, ⁵yolı baĳlanur, sũlũkũ tũtılır; ĥayret ba'şar, iz'ırāba dũŐer. ⁶Tekrār tedārũk idũb, 'an-Őamīmi'l-ĳalb istiĳfār ü tevbe idũb, ⁷gine zıkre mũlāzemet iderse ol ĥicāb ref'ci olub niĳe ⁸terāĳķiler olur. Nitekim Sũleymān Peyĳam-ber, 'aleyhi's-selām, kendiye ⁹pı'ş-keş gelen atları seyr idũb temāşā iderken ikindi ¹⁰namāzı geĳdi. Ķāyet mu'ztarib olub ol atları siñirledi ¹¹ve boyunların urdı. Gõnlinde nedāmet-i tāmme gõrũb Ĥaĳ-Te'ālā ¹²gũneŐi gine ikindi yirine ĳıkardı ve atlardan bedel, yili ¹³emrinde ĳodı. Her neye ve her nereye dilerse taĥtını yil getũrũb ¹⁴alur giderdi. Ata muĥtāc olmazdı. Pes ma' Őiyet irtikābında kemāl-i ¹⁵nedāmet terāĳķiye bā' i'ş <olmaĳ> cā'iz imi'ş. İmdi

sâlik kaçd idüb [62b] ¹tevbesine hâlel getürmemek gerek. Şöyle-ki sehv ü haṭâ-ile ²vâki^c olsa def^ci tevbe ve istiğfâr-ile tevḥîde mülâzemet ³itmek-le gine maḥv itmek gerek. Zîrâ ḥasenât seyyi²âtı maḥv ider. Ḥattâ ⁴şüfîlerden bu maḥûle bir nesne şadır olursa şadaḳa idüb ⁵anuñ âdını ṭarîḳat akcesi ḳomışlardur.

Faşl

⁶Bu faşlda şalat aḥvâlin beyân idelüm. Ma^clûmdur-ki şalat daḥı ⁷iki ḳısmdur: Biri şalat-ı şerî^cat ki kitâblarda anuñ beyânına ⁸ekmel vech üzre tekeffül itmişlerdür. Biri daḥı şalat-ı ṭarîḳatdur. ⁹Ol, ḳalbüñ şalatıdur. Dâima mülâḥaza-i Ḥaḳdan münfekk olmayub, ¹⁰nazarın cemâl-i Ḥaḳḳa diküb, el ḳaldırub, kevn ü mekândan geçdigine ¹¹şalâ idüb, şevḳ-i ilâhî ile celâl-i kibriyâsı ileyinde {ḳıyâm} ¹²ḳıyâm gösterüb, şühüd teḥiyyetinde ^calîü²d-devâm müstağraḳ olub, ¹³tecellî-i zâta muntazır olub ṭurmadur. Bu şalatuñ intikâzı ¹⁴ḳalbe ğaflet ^carız olub mā-sivāya iltifât itmedür. ¹⁵Pes bunun daḥı işlahı ğafletden tevbe idüb gine ḥuzūrını

[63a] ¹tekmîl itmedür. Nitekim sultân-ı enbiyâ buyurur: ¹³⁸

Ya^cnî ³ġâh olur ḳalbüme ğabn olur. Ya^cnî ğaflet ^carız olur. Anuñ ⁴def^c-içün yetmiş kerre istiğfâr iderüm, dir. Ḳaçan şalat-ı ⁵zâhir-le şalat-ı bâṭın cem^c olsa sâlik ḥaḳḳında hem derecât-ı ⁶cinân ve hem ḳurbet-i raḥmân ḥâşıl olub vuşlat kemâlin bulur. ⁷Pes sâlik hem zâhiren hem bâṭinen Ḥaḳḳa ^cibâdet itmiş olur.

⁸Faşl

Bu faşlda zekât aḥvâlin beyân idelüm. ⁹Zekât daḥı iki ḳısmdur: Bir zekât-ı şerî^cdür. Kezâlik fıḳh kitâblarında ¹⁰aḥvâli beyân olunmuşdur. Zekât-ı ṭarîḳat kendüyi Allah rızâsı-çün ¹¹bezl eylemekdür. ^cİlm-i zâhir bilirse anı dirîĝ itmeye ṭaliblerden. ¹²Eger ^cilm-i bâṭın bilirse dirîĝ itmeye sâliklerden ve bedenini ¹³dirîĝ itmeye ḥaḳ ḥidmetinden ve varlığını dirîĝ itmeye Ḥaḳ ¹⁴yolına bezl itmekden. Tâ ki güneş gibi göñüller ^culüm ¹⁵nûrından muzî ola ve irşâd-ı şafâsından ervâḥ-ı meyyite, [63b] ¹ḥayât-ı cedîdeye vâşıl ola ve ḥaḳḳ-ı ^câlem mâl ü menâlınden ²tüşe-ber ve mür ü mâr nevâli süfresinden behrever ola ³ve nefsinı ḥidmet-i Ḥaḳḳa ve göñlini maḥabbet-i Ḥaḳḳa ve rûḥını ⁴vuşlat-ı Ḥaḳḳa bezl idüb, kendüligin bi²l-

¹³⁸ Müslim, *el-Câmiu 's-Sahîh*, Zikr, 41.

külliyte Hakkâ teslîm ⁵idüb, vücûd ⁶ilâkasın aradan götürüb tecrîd ü tefrîd ⁶bula. Ol vaqtin halîl-ullah gibi halîl-i Hakk olmağa lâ'ik ⁷ve maḥall ola. Nitekim Hâzret-i İbrâhîm, şalavât-ullah ⁸aleyh, göñlini ⁸rahmâna viridi. Cismini nîrâna viridi. Oğlını kurbâna viridi. ⁹Mâlini zayfâna viridi. Lâ-cerem maḳâm-ı ḥullet bulub halîl-ullah ¹⁰oldı. Pes sâ'ir maḥbûbatı göñülden çıkarmayınca ol ¹¹maḥbûb ele girmez ve ğayrılardan göñlini götürmeyince ¹²Hakk göñle tutmaz. Hakk-Te'âlâ işrâk ü iştirâk sevmez. ¹³Âḥerler maḥabbetinden boşalmayınca maḥabbet-i Hakk göñile girmez.

¹⁴Faşl

Bu faşlda şavm aḥvâlin beyân idelüm. ¹⁵Şavm daḥı iki kısmdur: Birisi şavm-ı şerî'at. Bu şavm gündüzden [64a] ¹aḥşama degin yimekten, içmekden ve cimâ'dan imsâka dirler. Ya'ni ²bu cümleden perhîz itmege dirler. Biri daḥı şavm-ı tarîkatdur. ³Bu şavm, cemî' a'zâyı muḥarremâtdan ve ḳalbi aḥlâḳ-ı zemîmeden ⁴ve mâ-sivâ-yı Hakkâ iltifâtdan imsâka dirler. Evvelki şavmuñ ⁵nihâyeti aḥşâmın ta'âm iftâr-ile olur. Bu şavmuñ nihâyeti ⁶müşâhedeyi dîdâr itmek-ile olur dedikleri şavm-ı tarîḳ, ⁷maḳâmât-ı sülûkı câmi'dür. Zîrâ sâlik zâhir muḥarremâtdan a'zâsı ⁸imsâk ide. Ol-ki menhiyyât-ı şer'dür ve bâtın-ı muḥarremâtdan ḳalbini ⁹imsâk ide. Ol-ki masâvî aḥlâḳ ve ḥaba'ış aḥvâldür ¹⁰ve fu'âdını ğayrılar <maḥabbetinden> imsâk ide ol mâ-sivâyâ ¹¹ta'alluḳdür ve sırrı ğayrılar müşâhedesinden imsâk ide. ¹²Ol-ki zât-ı Hakkdan ğayrına nazardur. Cemî' maḳâmât ü merâtib ¹³taḥşîl idüb merâmı ḥâşıl ve murâda vâşıl olur. Bu cümleñün ¹⁴tarîḳ-i ḥuşûli hemân fânî olanlardan <alâḳayı> ḳaḫ' idüb nazarın ¹⁵bâḳî sultâna, dâîm sübhâne tutmadur. Bu şavmuñ daḥı şındıḳda [64b] ¹⁶ilâcı ü keffâreti tevbe ve istiġfâr ü zikre mülâzemetdür.

³Faşl

Bu faşlda ḥacc aḥvâlin beyân idelüm. Ḥacc daḥı ³iki kısmdur: Ḥacc-ı şerî'at, evvelâ iḥrâm geymekdür ḳavm ü ḳabîlesine ⁴ve iş ü dostına vedâ' idüb gitdikden-şoñra. Ba'dehü ḫavâf-ı ⁵ḳudüm, ba'dehü ⁶Arafâtda vuḳûf, ba'dehü Müzdelife'de ba'dehü kurbân ⁶kesmek Minâ bâzârında, ba'dehü baş tıraş itmek, ba'de Ḥarem-i Şerîfe ⁷girüb Ka'be-yi Müşerrefe yedi kerre ḫavâf itmek, ba'dehü mâ-yı ⁸Zemzemedden içmek, ba'dehü maḳâm-ı İbrâhîmde iki

rek⁶at namāz kılub ⁹evvelā ihrām-la harām itdüklerini şayd ü şikār ü nisādan helāl ¹⁰itmekdür. Bu haccuñ cezāsı caḥīmiden azād olub qahr-ullahdan ¹¹amān ḥāşıl itmekdür. Ba⁶de döniş tavāfın idüb vaṭanına gitmekdür. ¹²Ammā tarīkat hacı ki seyr-illallahdan ⁶ibāretdür. Bu daḥı bir hac-i ¹³ma⁶nevīdür. Bunuñ āzād ü rāhilesi şevkdür. Bunuñ vedā⁶ı, hevā ü ¹⁴hevesi terk idüb tevbe-ile yaramaz hūyları terk itmekdür ¹⁵ve bunuñ ihrāmı şāhib-i telķīn, mürşid-i kāmilden telķīn eylemekdür. **[65a]** ¹Ba⁶dehū bunuñ seferi zikre mülāzemetdür tā ki qalbe ḥayāt-ı ²ma⁶neviyye ḥāşıl olunca. Andan-şoñra sefer müsāfiri şāfī ³kaldığı gibi esmā-yı bāṭına; ya⁶nī esmā-yı şıfāta mülāzemet itmek-le ⁴qalbe şafā virmekdür. Tā ki gide gide sır Ka⁶besi zāhir ⁵ola. Şıfāt-ı cemālūñ envārı zuhūr itmek-ile ol Ka⁶beyi taḥhīr ide ⁶mā-sivādan nazar-ı Ḥaḳka lāiķ olmağ-çün. Ba⁶de rūḥ-ı quds envār-ile ⁷ğasl idüb ol qalb-i ḥareminūñ içinde merküz olan sır Ka⁶be-⁸sine yüz sürüb ism-i şāniyye mülāzemet-ile tavāf-ı kudūm ide. ⁹Ba⁶dehū rūḥuñ mevzi⁶-i münācātı olan ⁶Arafāt-ı qalbe vara ¹⁰üçüncü dördüncü isme mülāzemet-ile. Andan-şoñra fu⁶ād-ı Müzdelife-¹¹sine varub vakfeye tura beşinci altıncı isme mülāzemet-ile. ¹²Andan-şoñra sır Minā⁶’sına gelüb nefsi muṭma⁶’ine qurbān ide ¹³yedinci isme mülāzemet ile. Zīrā yedinci ism fenādur, qahhāriyyet şıfatınuñ ¹⁴zuhūridur. Andan-şoñra ism-i şāmine mülāzemet itmek-le şıfāt-ı ¹⁵beşeriyeden rūḥuñ başın tırāş eyleye. Andan-şoñra bisāt-ı **[65b]** ¹qurb ü üns-i billāhda ⁶ākifīn olan ⁶ārifler-le Ka⁶be-i sır nazarında ²cemāl-i Ḥaḳka müşāhedeye muntazır olub tura onıncı isme ³mülāzemet-ile. Andan-şoñra on birinci on ikinci isme mülāzemet-ile ⁴beḳā Zemzemin içüb ḥayāt-ı ebediyye taḥşıl ide. Andan-şoñra ⁵vech-ullah nazar ve liķā⁶-yı Ḥaḳka vuşüle lāiķ olub ¹³⁹لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ ⁶مَا ¹³⁹zevķin bula. Andan-şoñra ⁷esmā⁶-yı tevḥīde tekrār mülāzemet-ile harām olan seyyi⁶atı, ḥasenāta ⁸tebdıl itmek-ile taşarrufāt-ı nefsdan āzād ola. Andan-şoñra ⁹vaṭan-ı aşlīsine, ⁶ālem-i lāhuta rücū⁶ idüb on ikinci isme ¹⁰mülāzemet-ile seferin tamām idüb, ḥuzūrından gitdigi pādişāhuñ ¹¹dergāhına vāşıl olub ḥavāşş evliyāsından ve güzīde aşfiyāsından ¹²ola. Zīrā kişi hacca varduqdan-şoñra diyārında ve memleketinde ¹³azīz ü muḥterem olur.

¹³⁹ Arapça İbare: “Hiçbir göz görmemiştir; hiçbir kulak duymamıştır.”

Faşl

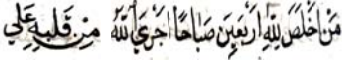
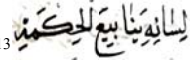
Vecd, sâlik kalbinde ¹⁴bir hâlet bulmaqdur ki anuñ-la ihtiyâr elden gidüb serâsime ¹⁵olub yâ haykırub, na^cre urub düşer yâ kalkar devrân idüb döner, [66a] ¹yâ gögsin döğüb niçe hâlet ider; ammâ bunlardan haberi ²olmaz, nⁱtdigini bilmez. Bunuñ huşûli, zikre mülâzemet-ile kalbe ³hâşıl olan şafâdan kopar. Kaçan nâr-ı zikr zâkirüñ kalbinde ⁴olan küdürâtı ihrâk idüb zülâl-i şâfî gibi mücellâ kalsa ⁵kasâvet-i kalb zâ²il olub, kemâl-i mertebe lînyet ü rikkat hâşıl ⁶olub neden gerekse müte⁷eşsir olur. Şol bir deryâ-yı muşaffî gibi ki ⁷yel esdikce temevvüce başlar. Pes bu dil-i deryâ şıfat dañı elest ⁸ahdinde bir âvâz-ı laţîf ki istimâ^c itmişdi. Anuñ zevki ve ⁹halâveti dimâğında merküz idi. Anuñ zühürından mâni^c olan ¹⁰kalbdeki kasâvet idi. Zikr-ile kasâvet zâ²il olıcağ ¹¹aña beñzer bir şadâ eşitse anı añub, bî-ihtiyâr olub cûşa ¹²gelür. Yâ kendüni biñ cehd-ile zabt idüb dıtrer, endāmına ¹³lerzeler düşer yâhüd na^cre urur zabt idemeyüb ¹⁴aklı zâ²il ¹⁴olur. Düşer yâ ağlar yâ mañzûn olur. Yâ havf ü haşyet gâlib ¹⁵olub müteğayyir olur. Yâ hayret alub sâkit ü şâmit olur. [66b] ¹Yâhüd tefekkür bahrine talub, ²âlem-i ervâhı añub ol ³cânibe çekinir. Yâ bir cezbe galebe idüb bi²l-külliyeye mâ-sivâyı ³göñülden ihrâc ider. Anuñ-çün buyurdı sulţân-ı enbiyâ ki: ⁴جَدَابَةٌ مِنْ جَدَابَاتِ اللَّحِقِ نَوَازِي عَمَلِ الْعَالَمِينَ ¹⁴⁰ Ya^cnî Allah-Te^câlâ ⁵cezbelerden bir cezbe ins ü cinnüñ ⁶ameline berâber olur. ⁶Ekşeriyyen cezbe şavt-ı hasen ve şadâ-yı lezîz istimâ^cından ⁷hâşıl olur. Lâkin buña mañsûs degüldür. Her nesne ki ⁸kalbe hõş gele ve tabi^catına mülâyim ola. Anlardan hâdis ⁹olmağ câiz ve kâbildür. Nitekim dediler: “Her kim-ki semâ^c ¹⁰şavt-ı laţîf tahrik eylemeye veyâ bahâr ü ezhâr ü yâhüd ¹¹üd ü evtâddan bir hâlet bulmaya ol, fâsidü²l-^ciyârdur. ¹²Belki tuyûr ü bahâyimden kemdür.” dediler. Zîrâ tuyûr, Hazret-i ¹³Dāvuduñ âvâzını tırub diñlerlerdi ve dañı deve seferde ¹⁴hõşü²l-hân-ile hõş-hânlık eydivirseler yol¹⁴¹ komyub nice ¹⁵niçe merâhil kaţ^c ider. Ammâ dediler ki: “Kemâl-i vecd oldur-ki [67a] ¹tanîn-i zübâbdan ve şarîr-i bâbdan bir hâlet hâşıl ide.” Ya^cnî mekes ²âvâzesinden kapu şadâsından müte³eşsir ola. Bunun ma^cnâsı ³vecdüñ huşûlinden gerekse olur dimekdür. Hemân şavt-ı ⁴hasene mañşûş degildür. Vecde mu^cteber, bî-ihtiyâr

¹⁴⁰ Sühreverdî, *Avârif*, 89.

¹⁴¹ Metinde *بور* şeklinde yazılmıştır. Türkçede anlamlı böyle bir sözcük olmadığı gibi cümlemin anlamına yol sözcüğü uymaktadır. Bundan dolayı söz konusu sözcük yor olarak değil yol olarak okunmuştur.

olandur. ⁵Tekellüf birle olan riyā ü süm‘adan nāşīdür, i‘tibārı yokdur. ⁶Muḥaşşıl, bī-ihtiyār olucaḡ ḫālet-i mezmūme degildür. Zīrā ⁷resül-ullah ḫāzreti, şal‘am, ba‘zı ebyāt ü eş‘ār oḡunducaḡda ⁸tevācüd idüb mübārek başların şalduḡı şāyi‘adur ve ba‘zı ⁹evliyā’ vecd ḫareketinden medhūş oldukları meşhūrdur.

¹⁰Faşl

Fī-l-ḫalvet ve-l-‘uzlet, bu faşlda ḫalvet ü ‘uzlet ¹¹aḫvālin beyān idelüm. Qāl resül-ullahı şallallahu ‘aleyhi ve sellem: ¹² ¹³ ¹⁴² Ya‘nī bir kimse ḫalvetde oturub ¹⁴kırḡ gün Ḥaḡ-Te‘ālāya ḫāliş ‘amel itse ve riyādan ve süm‘adan ¹⁵şāfī ‘ibādet itse Allah-Te‘ālānuñ göñlinden diline ḫikmet [67b] ¹bıñarların aḡıdıvire. Ya‘nī ne söylerse sözi va‘z ü naşīḫat ²ve ‘ibret ü ma‘rifet ve ḡabüle lā’iḡ kelimāt ola. Her kimse sözinden ³ne eşidirse ḫıfz idüb ḡarb-ı meşel gibi maḡallinde andan ⁴naḡl ide. Nitekim tezkire-i evliyāda meşāyihūñ her birinden ⁵niçe dürlü leḡāif ü ḡarāib ü esrārı cāmī‘ kelimāt ve anca ⁶sözler naḡl olunub eşiden şafālar kesb ider. Pes ⁷ḫalvetden ve ‘uzletden ḡaraż, ḫavāşşı me‘lūfātından kesüb ⁸zıkr-ullaha mu‘tād ḡılmadur. Zīrā taşavvufdan <maḡşūd>, ḡalbi ⁹taşfiye ḡılmaḡdur ve hevā-yı nefsi ḡam‘ ü ḡaḡ‘ itmekdür. Buna ¹⁰ḫalvet ü ‘uzlet mu‘ayyindür. Şöyleki bir tenhā küşede ve ¹¹ḡarañulıḡ yirde oturub zıkre meşḡul ola. Taşfiye-i ¹²ḡalib daḡı ve tezkire-i nefis ü ḡam‘-i hevā daḡı ḡāşıl olur. ¹³Ammā irādet-i şādıḡa ve maḡabbet-i ḡālişe ve tevbe-i naşūḡa ¹⁴gerekdür. Ehl-i sünnet ü cemā‘at aşlī üzre i‘tikād-ı ¹⁵şāḡih ve selef-i şāliḡin āşārına ittibā‘ lāzımdur ki [68a] ¹aşḡāb ü tābi‘in ü meşāyih-i kirām ü ‘ulemā’-yı i‘zām, ki ‘ilm-ile ²‘āmillerdür, anlaruñ işrinden ḡıḡmamāḡ gerek ve şerī‘at-ı muḡahhariye, ³kemāl-i ta‘zīm ve cemī‘ ādāb ü erkānını ihmāl itmemeḡ ⁴gerekdür. ḡaçan bu zıkr olınan şerā’iḡ üzre sālīḡ ⁵oturub zıkre meşḡul olsa Allah-Te‘ālā ‘ilm ü ‘amelin ḡāliş ⁶ider ve ḡalbinini münevver ider. Vücūdını nūrāniyyet ihāḡa ider. ⁷Günāḡı maḡfūr olur. Du‘āsı mesmū‘ ve maḡbūl olur. ⁸Göñli bir baḡrini pāyān gibi olur. Tıfl-ı ma‘ānī anda ⁹ḡavvāş olub ḡaḡīḡat cevherlerin ve ma‘rifet dürlerin iḡrāc ¹⁰ider. Ol deryāda ḡalib şedefi aḡzını levḡ-i maḡfūz cānibinden ¹¹nīsān-ı raḡmete açmışdur. Lā-yezāl seḡāb-ı sübhān ma‘rifet ¹²yaḡmurların yaḡdırub, göñül şedefi anı dürr-i

¹⁴² Gazzalī, *İḡyau’l-Ulūmi’d-Din*, IV, 382; Süyütī, *Cāmiu’s-Saḡir*, II, 137.

şāh-vār ¹³gibi libās-ı hikmete koyub, çıkarub dilinden taşra ¹⁴icrā' ider. Ne bu bahre nihāyet vardur ne hūd. Ol ¹⁵cevāhire inkiṭā' ü gāyet vardur. Söyledükce ziyāde olur, [68b] ¹eşdikce artar. Ol cevāhir-i nefīse kulūbde maḥfūz olur ²ve evrākda meşūr olur. Gāh manzūm edā' olunur ³ve gāh menşūr olur. Bu bahre sāhil ü nihāyet ve bu cevāhire ⁴iḥşā' ü gāyet olmaduđı gibi bu evşāfına dađı ḥadd ⁵ü 'add yokdur. Bu kadar-ile iktifā' idüb sözi ⁶bu arada qarār itdirelüm.

Faşl

⁷Bu faşlda ḥalvetīlerūñ evrādın beyān eyleyelüm. Zīrā ⁸şāhib-i kitāb ḥalvetīdür. Pes eger sālīk, ḥalvetde ise ⁹lāzım aña budur-ki ṭahāret-i dā'ime üzre olub şavmdan ¹⁰ḥalī olmaya. Eger kādir olursa ve pes vaḳti vaḳtlü, ¹¹vaḳt-ile cemā'at-ile edā' ide ve bu namāzlaruñ erkān ¹²ü vācibātından ve sünen ü ādābından hiç nesne terk ¹³itmeye ve ferāyızden āher on iki rek'ata değin teheccüd ¹⁴kıla ve güneş toğduğdan-şoñra iki rek'ata işrāk ¹⁵kıla ve ba' dehū iki rek'at dağı istihāre niyyet-ile kıla [69a] ¹ve altı rek'at şalāt-ı duḥā niyyetine kıla ve kādir olursa ²{olursa} günde bir kerre tesbīḥ namāzın kıla. Günde ³kādir olmazsa her cum'a gün kıla. Kādir olmazsa ⁴ayda bir kerre kıla. Kādir olmazsa yılda bir kerre kıla. ⁵Kādir olmazsa 'ömrinde bir kerre kıla. Bu namāzuñ kılinması ⁶ṭarīḳi ve şevābı kitāblarda mufaşşıl ü meşrūḥdur. Tafşīl-ile ⁷{tafşīl-ile} ihtiyāc yok ve bir kerre du'ā-yı seyfī oğıya. ⁸Zīrā ol du'āda 'acāyib-i temcīdāt ve ğarā'ib-i tesbīḥāt ⁹ve taḥmīdāt vardur. Kul ḥaḳķında belki andan artuğ ¹⁰münācāt müyesser değildir. Olsa dağı elfāzı muğāyirdür. ¹¹Ma'nāda birdür ve Qur'an-ı 'azīmden ikiyüz āyet miḳdārı ¹²aḥzāb oğıya. Andan-şoñra zikre meşğül ola. ¹³Yā cehr-ile, eger cehr-ile me'mūr-ise yā iḥfā-ile. ¹⁴Eger zikr-i ḥāfī-ile zākir-ise ve dağı evrād ü ¹⁵ezkārden gönline ne hōş gelürse yorulduğca [69b] ¹birbirisine intikāl ide. Lākin kanķı ism-ile müsem mā ise andan ²ayrılmamaķ gerek. Ḥayrdur, bu zikr olınan ḥalvet ḥalīdür. ³Dā'iresin tek mīl idince sālīk seyrin tamām idüb, ⁴şifāt-ı beşeriyeyi izāle idüb, ḥalvetden ḥurūc itdikden- ⁵şoñra bir kayd-ile muḳayyed olmaz. Meşūr ü ma' hūd olan ⁶ṭā'atlerden ve 'ibādetlerden ğayrı bu zikr olınanlar ⁷evvelā nefsi me'lūfātından kesmek içündür. Ba'de'l-ḥuşul ⁸tekellüfe ihtiyāc ḳalmaz. Zīrā gönül deryā olduğdan ⁹şoñra deryāya bulanmaķ gelmez. Her ne mertebe evrād-

ile ¹⁰iktifā' iderse kendinüñ re'yine rāci'dür. Ba' dehü ¹¹vākı'āt aḥvāli ve dūşlar ta'biri kaldı. 'Ale't-tafşıl ¹²beyānına bu risāle taḥammül itmedüg-çün ve kitāblarda ¹³mufaşşıl ü meşrūḥ olduĝ-içün terk olındı. Eger ¹⁴murād olunub rüzgār el virürse gine beyān olına.

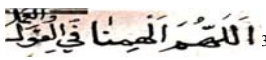
¹⁵ وَإِخْلُصْ لَهُمُ الْيَوْمَ الَّذِي خَلَقْتَهُمْ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى سَيِّدِ الْإِنَامِ ¹⁴³ [70a] ¹ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ الْكِرَامِ الْعِظَمَاءِ ¹⁴⁴ ²du'ā idelüm ki āfitāb-ı cemālün her gün cihān yüzine ³toĝmadan ḥālī olmasun. Kaşab, şeker-riz oldukça; ⁴şabā, seher-ḥiz oldukça 'ömrün kıyım, devletün dāim ⁵olsun. İki cihānda murāduñ ḥāşıl, ⁶maṭlūbuña vāşıl olasın. ⁷Āmīn yā mücībü's-sā'ilīn. ⁸Bezmü'l-'ayān.

¹⁴³ Arapça İbare: "Tamamladığım için Allah'a hamd olsun. İnsanların efendisine salat ve selam olsun."

¹⁴⁴ Arapça İbare: "Yüce ikram sahibi olan Hz. Muhammed, ailesi ve ashabı (için)"

[71a]

¹Risāle

²Bismillāhirrahmānirrahīm ³اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى النَّبِيِّ وَالْآلِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ⁴Ya‘nī “ilham”

diyü Hâk-Te‘ālā bir kimsenüñ gönline bir ma‘nā ⁵düşürivirmege dirler. Kendinüñ fikri ⁶ve mülâhazası yoğ-iken; ya‘nī bir bilmedigi nesneyi ⁷çalbine bildirmege dirler, kendi esbābına mübāşeret ⁸itmeksizin. Ammā esbābına mübāşeret idüb ve ⁹alāmetinden istidlāl-ile olana “firāset” dirler. ¹⁰Meşelā bir kimsenüñ ba‘zı aḥvālinden hırlu mıdır ¹¹hırsız mıdır bilmek gibi bu maḳūleye firāset ¹²dirler ve bir nesnenüñ gā‘ibde iken şüretin ¹³göstermege “keşf ü mükāşefe” dirler, ilhām [71b] ¹dimezler. Meşelā gā‘ibde ḥāzret-i resul, şallallahu ‘aleyhi ²ve sellem, Mi‘rācdan ḥaber virdükde evvel: “Ḳudse ³vardum.” didi. Ḳudsden ḥaber şordılar. Gice-ile geçüb ⁴tamām şüretin iḥāta itmiş idi. Tereddüd eyledi, ⁵Derḥāl Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām Ḳudsün şüretin ⁶getürüb öñinde ḳodı. Her neresinden şordılar ⁷ise ḥaber virdi. Bu maḳūle, her nesnenüñ şüretin ⁸göstermek keşfdür, ilhām degildir ve daḥı ⁹Ḥāzret-i ‘Ömer diyār-ı ‘Aceme ‘asker gönderdi. Sāriye ¹⁰dirler, bir ḳulını ser-‘asker itdi. Nihāvend taḡı ¹¹dirler, bir taḡ ardından kāfir pusu idüb ‘asker-i ¹²İslāmī başmaḳ istedi. Medīneden bir aylık yol ¹³idi. Ḥāzret-i ‘Ömer, raḍiyallahü ‘anhü, cum‘a gün minber ¹⁴üzerinden: “Taḡ ardında pusu var. Şaḳın yā Sāriye!” ¹⁵dedi. Leşker-i İslām, Ḥāzret-i ‘Ömerün sözün eşidüb [72a] ¹döndiler, küffārı ḳırdılar. Eger Hâk-Te‘ālā ol ‘askerün ²şüretin Ḥāzret-i ‘Ömere gösterüb didi-ise keşfdür. ³Eger keyfiyyet-i ḥālī i‘lām idüb şüretin görmedin ⁴bildir dise ilhāmdur. Kezālik Sāriye daḥı Ḥāzret-i ‘Ömerün ⁵şüretin ve şadāsın eşitdigi keşfdür. Çünki ⁶keşf-ile ve ilhām-ile ve firāset-ile mā-beynlerinde olan ⁷farḳ zāhir oldı.

Ma‘lüm ola-ki ilhām daḥı birkaç ⁸nev‘dür ve bir ḥayli aḳsāmı ve eşnāfı vardur. Uyanıklık ⁹ḥālinde olur ve beyne’n-nevm ve’l-yakāza olur ve tamām ¹⁰uyḳu ḥālinde olur. Uyanık ḥālde olan meşelā ¹¹ol iki ḥaşm ki birisinüñ ḳoyunu birisinüñ taḥılını ¹²yimişdi. Dāvut Peyḡam-bere, ḳadıya ḫurdılar. Ḳoyunu taḥıl ¹³issine ve taḥılı ḳoyun issine ḥükm eyledi. Süleymān ‘aleyhi’s-selām ¹⁴geldi: “Baba bir ḡayrı ḥükm daḥı var ki ol ikiye ¹⁵enfa‘dur.” didi. “Ḳoyunu taḥıl issine vir şaḡını ḫursın. [72b] ¹Taḥıl gine yirine gelince ve taḥılı ḳoyun issi tumār

¹⁴⁵ Arapça İbare: “Ey Allah’ım! Feyiz tarikiyle kalbde mana düşünerek sözde ve amelde bize ilham et.”

itsün, ²şu-ile şuvarsun ve çevresin gözetsün. Tamām ³olınca şofra ol koyunu issine ve ol tahılı şāhibine ⁴virsünler.” didi. Hāḡ-Te‘ālā: **وَفَضَّمْنَاَهَا سَلِيمَانَ**¹⁴⁶ diyü buyurur. ⁵Ya‘nī: “Süleymāna vech-i ḡkmi añlatduḡ, bildirdik.” dir. ⁶Bu ilhāmdur ve daḡı Meryem Ana Ḥāzret-i ‘İsā’yı, ‘aleyhi’s-selām, ⁷toḡurduḡda bir ḡrı ḡurmā ağacı dibinde idi. ⁸Ḥurmāyı silkmek ilhām itdi. Tāze ḡurmā dökilüb ⁹yidi. Ḥaml ü vaz‘ iden ḡātūnlara ḡurmā yimek eyüdü ¹⁰ve daḡı Mūsānuñ, ‘aleyhi’s-selām, anasına şanduḡa koyub deryāya ¹¹şalmaḡı ḡōñline düşürdi ki ilhāmdur ve daḡı ¹²bunuñ emşāli ḡalbe bir nesne toḡar. Şeksiz ve şübhesiz ¹³bu şöyledür diyü kişi ḡükm ider. Ḥāḡīḡat-i ḡāle ¹⁴yaḡīn ḡāşıl olur ve ‘ilm gelür, buña ilhām ¹⁵dirler. Ba‘dehū beyne’n-nevm ve’l-yaḡāza olan ve ḡālet-i nevmde **[73a]** ¹olan ḡāḡ olur. Şavt ü ḡarf olmaḡsızın Cānib-ı ²Ḥāḡdan bir nidā gelür. Ba‘zı esrār i‘lām ider. ³Nitekim meşāyih-i kibārdan ve ba‘z evliyādan rivāyet ⁴olınur ki: “Ḥāḡ-Te‘ālāyı vāḡı‘ada gördüm. ⁵Ol baña şöyle didi, ben aña şöyle didüm.” ⁶dir. Cümleden birisi Ḥāzret-i Bāyezīd ḡuddise sırrahu: ⁷“Vāḡı‘ada Allahu-Te‘ālāyı gördüm. **يَا رَبِّ ۙ كَيْفَ الْوَصُولُ إِلَيْكَ** ⁸ didim, **دَعْنَفْسَكَ وَتَعَالَى** dedi. Ya‘nī saña ⁹vuşlat nice müyesser olur? didüm. Nefsüñi ḡo-da gelberi ¹⁰dedi.” dir. Bu ilhāmdur ve İbrāḡīm; maḡām-ı şevḡde, ¹¹iştiyāḡ-ı ḡaddden geḡdi. ḡalbüm izḡırāba düşdü. ¹²”Eger cāīz ise bir iḡşān idüb vuşlatuñ ¹³müyesser ḡıl.” didüm. Baña vāḡı‘ada didi ki: “Yā İbrāḡīm, ¹⁴utanmaz mısın? Liḡādan evvel müştāḡuñ ḡalbi sükūn-mı ¹⁵bulur. Var bu du‘āyı eḡlence idin.” deyü buyurdi. **[73b]** ¹Ol dünki ḡün yazılan du‘ādur ve daḡı niḡe ²evliyāya Ḥāḡ-Te‘ālā vāḡı‘asında ba‘zısından şikāyet ³ve ba‘zısından şükrān gösterdi. Mufaşşalan Risāle-i ⁴Ḥuşeyriyyede yazılmışdur. Heb bunlar ilhāmdur ⁵ve ḡāḡ olur-ki şaḡş ḡörünmeksizin ḡātifden ⁶bir āvāz gelür, ferşine cinsinden bir nesneyi i‘lām ⁷iderler. ḡāḡ olur melā’ikenüñ şüretin ḡörürler ⁸ḡāḡ olur enbiyādan bir kimesne yā evliyādan ⁹veyā ‘ulemādan veyā şuleḡādan bilmedüḡi bir nesneyi ḡaber ¹⁰virürler. Yā ḡişinüñ kendi aḡvālinden veyā āfāḡdan ¹¹bir ḡādişeden kendi aḡvāli, yā tenezzülü yā teraḡḡisi ¹²ve sülūkında ḡaḡāsı ve şevābı ve sāīr maḡālibden ¹³bir maḡşüdi ve ḡavādiş-i rüz-ı kār olursa ırāḡ ¹⁴şehrlerde ve ba‘īd memleketlerde vāḡı‘ olan vāḡı‘ātdan ¹⁵ve ḡavādişden ḡaber virirler. Buñlar daḡı ilhāmdur **[74a]** ¹ve ḡāḡ olur yaḡında ve ḡurbında

¹⁴⁶ Enbiyā, 21/79

<ba‘zı> ahvâlden ²âgâh olur. Bunuñ şihhatinüñ ‘alâmeti kimsenüñ ³perdesin yırtmamağdur ve kimsenüñ ‘aybın yüzine ⁴urmamağdur ve kimsenüñ gizli sırrın âşikâra kılmamağdur.

⁵Hikāye

Mekke-i Müşerrefeden bir mükāşif kişiye yoldaş ⁶olub Mışra geldük. “Niçün Mekkedden gitdüñ?” ⁷diyü su‘âl itdük. “Bir mükāşif yoldaşum var-idi. ⁸Her kişi ne şüretde görürse ‘aybın yüzine ururdu. ⁹Aña taḥammül idemeyüb hicābumdan geldüm gitdüm.” diyü ¹⁰cevāb virdi ve daḥı mürüvvet ü fütüvvet ḥükmine ri‘āyet ¹¹itmekdür ve illā raḥmānī olmayub şeytāndan olmasına ¹²‘alāmetdür-ki şaḳınmağ gerek. Bu bābda ekşeri vesāvis-i ¹³şeytāniyye olur. Degme kerre i‘timād itmemek gerek. ¹⁴Raḥmānī olan şalāḥa mukarenet-le olandur ve ba‘dehü ¹⁵kişiye tā‘atden ve ‘ibādetden fütür ü süstlik gelmeye. [74b] ¹<Belki şevki daḥı ziyāde ola ve bunuñ bir maḳām-ı şalavat añlayub> ²ḳalmaya ve illā ḥā’il ü hicāb olur, sülükdan ḳalur ve gāh ³olur ilhām Ḳur’āndan bir sūre öğretmek-ile ve ba‘zı ⁴‘āyāt ilḳā’ itmek-ile olur ve gāh olur āyātuñ ⁵ma‘nāsın öğredirler ve gāh olur ḥurūf-ı muḳaṭṭa‘ātdan ⁶murād ne idügin ilhām iderler ve gāh eḥādīşden ba‘zı ⁷ḥadiş ve aña bir <kelimātından> ba‘zı kelime öğredirler ve gāh ⁸olur ba‘zı ḥarf olur ve rumüz olur. Diḳḳat-ile fehm itsün ⁹diyü imtiḥān iderler. Eger Ḳur’āndan vaḥidiyyetden olursa, ¹⁰muḥkem diḳḳat idüb murād ne idügin kendi bilürse ¹¹bildi. Bilmezse bir gerçekden bilür. Ḥōş-āmed söylemez, ¹²ḥaḳīḳat-i ḥāli beyān ider. Bir kimseden ma‘lūm idinmek ¹³gerek. Zīrā sālīkūñ gāh teraḳḳisine yā tenezzüline işāret ¹⁴olur. Ḥilāfın añlayub ‘araz fevt olur. Āyet-i kerīme ¹⁵ceheleye ilḳā’ cāiz degildir ve degme bir ehl-i ‘ilme [75a] ¹daḥı i‘timād cāiz degildür. Tamām-ı ma‘nāyı fehm ider, ²rumüzı anlar. Kimseye ḥāli i‘lām idüb bundan ³murād nedür, zāhirī ne dimekdür ve neye remz ü işāretdür, ⁴ḥaḳ ne ise beyān idiver dimek gerek. Zīrā ba‘zı āyet ⁵olur zāhirī i‘bāreti ḥōş görünür. Ma‘a-hezā tenezzüle ⁶delālet ider. Bilmeyen ‘aksine ḥaml ider ve ba‘zısunuñ ⁷zāhirī ḥāle münāsib degil gibi görünür. Ammā ḥaḳīḳat ⁸eyüdü. Evvelkinüñ mişāli ¹⁴⁷ gibi bu āyet zāhiren evlā i‘bāreti geldik-çün ¹⁰eyü gibi görünür. Ammā tenezzüle işāretdür, tefsīrde eydür ¹¹ma‘nāsı dimekdür. Ya‘nī biri ¹²biri ardınca sende

¹⁴⁷ Kıyame, 75/34-35

ķabāhat şādır oldu, nekbet ¹³yetişmege yakındır, tedārük eyle. İşlāh-ı ahvāl it; ¹⁴yohsa başıña belā gelür, dimekdür. Bu maķūle huşūş ¹⁵sālik ba‘zı hevā-yı nefis-ile ve şeytān igvāsı-ile veyā insān [75b] ¹tahrīk-ile şerī‘ atdan ħurūc itdügi vaķtda olur. Hemān ²cidd idüb ne maħalde ķuşūr ve taķşīr itdi. Tevbe ü ³istiġfār idüb Ĥaķdan işlāh-ı ħāl it diyü tazarru‘ ⁴itmek gerek veyā bir āher huşūşı için ise ol kimseden ⁵istiġlāl itmek gerek ve şāninci mişāli ¹⁴⁸ ⁶gibi zāhiren fitne gibi görünür. Ammā ħaķīķat ma‘nāsı: ⁷“İy ķulum, seni altun gibi sızırub ķal itdün. Mehekke ⁸çalub imtiġān idüb gördün. Tamam şāf oldun. ⁹Zinhār, gine ālūde-ħāl olma.” dimekdür.

Muġaşşıl ķişi ¹⁰sālik olıķa ahvālınüñ sedādını ve şevābını ef‘ālinden ¹¹ve ‘amelinden yoķlamak gerek. Vāķı‘adan fark müşkildür. ¹²Aķvāl ü ef‘ālī şer‘e muvāfıķ ise şemeresi vāridāt-ı ¹³ġaybiyye ü zevķ-i ilāhī ü şevķ-i Ĥudāyī olur. Ammā ef‘ālī ¹⁴ve ‘ameli şer‘e muġālīf ise her bār bu maķūle bir ķabz ¹⁵ve tenezzül vāķi‘ olduķca dönüb zıkr-ullaha ve tevġīde [76a] ¹meşġül olmaķ gerek. Zīrā zıkr, sālikün kimyāsıdır. ²Ahvālinde ķalblik olsa bu kimyā-ile işlāh itmek ³gerek. Muġaşşal Ĥaķ-Te‘ālā ħaķķında görinen vāķi‘alar rumuzdur, ⁴esrār heb mü’evveldür. Zāhir ve ħaml idüb ta‘bīrinde ħaķā‘ ⁵itmek gerek. Bu maħalde şeytān duġül eydecek maħal-i ġālibdür. ⁶Hiç şeytānuñ girmediği yer ķatı azdur. Gördiginün ⁷zāhirine maġrūr olub aldanmamaķ gerek. İn-şā‘-Allah ⁸ü‘l-eazze, risāleleri yazmaķ müyesser olursa bu bābda ⁹daġı tafşīl yazarız. Şöyle ma‘lūm şerīf buyurıla: ¹⁰“V‘Allahi, v‘Allahi vāķi‘amda sizi arķama alub götürüb ¹¹bir balķıķdan geķürdüm. Getürüb serāyınıza iletdüm.” ¹²Balķıķdan geķirme ħayretten ħalāş itmekdür. ‘Ulemānuñ ¹³ümerāyı ħayretten ħalāş itmesi i‘tikād maħallerini ¹⁴taşġīġ eydivirmekdür. Şöyle fehm olunur-ki ¹⁵zıkr olunan huşūşlarda tereddüdiñiz vardur [76b] ¹ve bir cānibe i‘tikādiñiz muķarrer degüldür. Bu şübheleri ²ħall için naşīhat sebep olub Cānib-i Ĥaķdan tevfiķa ³işāretdür. İn-şā‘-Allah, ħayrlar müyesser ola.

İmdi ⁴benüm pādīşāhum, benüm rūhum. Şeytān bir ġālib-i ħaşmdur. Ĥuşūşen ⁵sālike ġayet ġarīmdür ve salţanat ü emāret vazīfesi ⁶büyük şuġl ü ‘azīm maşlahatdur. Ammā Ĥaķ-Te‘ālā kendi ⁷ķālībini ve ‘aşıķı olan müstemendleri ķurda yidirmez. ⁸Ĥıfz ü ħimāyetden ġāfil

¹⁴⁸ Taha, 20/40

komaz. Mā-dām-ki sālik ⁹hevāya tābi⁶ olub devlet-i dünyāya mağrūr olmaya. ¹⁰Hele bu deñlü icmāle ilhām aḥvāli ma‘lūm oldı. ¹¹Ammā keşfūñ mişālleri, kişi maḳābir ehlinüñ aḥvālini ¹²müşāhede itmek gibi ve cennet ü cehennem aḥvālini ve ¹³kıyāmetüñ sāir aḥvālini göz-ile vāḳı‘ada görmek ¹⁴gibi... Ba‘dehū rū‘yet-ullah; ya‘nī Allahu-Te‘ālā ḫazretini vāḳı‘ada ¹⁵görmek.... Meşāyih-i kibāruñ ve evliyā-yı ‘izāmuñ ba‘zı buyurdıkları [77a] ‘kelimātı naḳl idelüm: “Ne ḫaṭā vāḳı‘a olmaya ve ol bābda ²ḫōş-āmed söylenürse iltifāt ü i‘tibār olunmaya.”

فَالسَّيِّئُ الْإِحْبَاءُ وَلَا بَدِينَ ارْتِفَاعُ الْحِجَابِ لِحُصُولِ الرُّؤْيَةِ وَمَا لَمْ يَرْتَفِعْ كَانَ الْأَذْرَاكُ الْحَاصِلُ بِحُجْرَةِ الْحَجْمَلِ فَكَذَلِكَ مُفْتَبِحَةً سَمِعَهُ اللَّهُ إِنَّ النَّفْسَ مَا دَامَتْ
مُحْجُوبَةً بِعَوَارِضِ الْبَدَنِ وَمُقْتَضِي الشَّهَوَاتِ وَمَا غَلَبَ عَلَيْهِ مِنَ الصِّفَاتِ الْبَشَرِيَّةِ فَإِنَّهَا لَا تَسْتَهَيِّجُ إِلَى الْمَنَاهِكِ وَاللَّيْفُ فِي الْمَعْلُومَاتِ الْخَارِجَةِ عَنِ الْخَيَالِ تِلْكَ هُنَّ الْحَيَاتُ
الْمَعْلُومَاتُ حِجَابٌ عَلَيْهَا بِالضَّرُورَةِ كِحْيَابِ الْإِحْفَانِ عَنِ رُؤْيَةِ الْإِبْصَارِ وَكَذَلِكَ فَالْفَيْضُ الْمَوْجِي عَلَيْهِ السَّلَامُ لِيْنِ بَرَانِي وَقَالَ لِقِيلًا لَا تَنْدُرُكَ الْإِبْصَارُ وَهُوَ
يَجُوزُ رُؤْيَةَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْإِبْصَارِ الْعَيْنِ فِي الدُّنْيَا عَلَى حَيْدٍ يُدْرِكُ الْإِبْصَارَ أَيَّ فِي الدُّنْيَا وَالصَّحِيحُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا دَرَى رُبَّهُ لَعَلَّةَ الْمَعْرَاجِ

الَّذِي يُسَمُّوهُ طَيْلُ الْمَعَالِي لِأَنَّهُ رَبُّ الْجَسَدِ وَرَسُولُهُ الْكَرَامَةُ فَالْجَوَابُ عَنْهُ أَنَّ الْأَقْرَبِيَّ فِيهِ أَنَّهُ لَا جُزْءَ لِحُصُولِ الْإِجْمَاعِ عَلَيْهِ اسْتِوْجَاهًا فِي الرِّسَالَةِ الْبُرْهَانِيَّةِ فَالْعَلِيَّةُ الصَّلَوَةُ وَالسَّلَامُ رَأَيْتُ رَبِّي عَلَى صُورَةٍ
بَيْنَهُ وَبَيْنَ الرَّبِّ قَالَ الْإِمَامُ الْعَرَلِيُّ جُوزَانَ بَرِي الرَّبِّ فِي الْمَنَامِ عَلَى صُورَةٍ جَمِيلَةٍ آخِرُهَا عَلَى النَّبِيِّ الْمَذْكُورِ قَالَ إِنَّ هَذَا الرَّبِّيَّ مِثَالُ عِلْمِهِ اللَّهُ شَائِبٌ مُرَدٌّ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْمُرَادُ مِنْ مِثَالِ هَذَا عَجَلِي مَعْنَى تَعَالَى بِسِفَةِ الرُّؤْيَةِ عَلَى مَا رَوَى الْبُرْجُ وَهُوَ
إِلَّا الْوَارِثُ الْكَامِلُ فِي عِلْمِهِ وَعَمَلِهِ وَحَالِهِ تَعَالَى عَلَى قَدْرِ تَدْبِيرِ تَعَالَى وَرَأَى فِيهِ مِثَالُ عِلْمِهِ وَحَالِهِ وَحَالِهِ
الْفَيْضُ بِجُوزَانَ بَرِي فِي صُورَةٍ مُخْتَلِفَةٍ عَلَى قَدْرِ مُنَاسَبَةِ الرَّأْيِ وَلَا يَرَى كَحَيْفَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ إِلَّا الْوَارِثُ الْكَامِلُ فِي عِلْمِهِ وَعَمَلِهِ وَحَالِهِ

وَبَصِيرَتِهِ ظَاهِرًا وَبَاطِنًا وَكَذَلِكَ فِي سُورَةِ السُّمِّ بِجُوزَانَ رُؤْيَةَ اللَّهِ تَعَالَى فِي الصُّورَةِ الْبَشَرِيَّةِ الْوَارِثِيَّةِ عَلَى الدُّنْيَا وَبِالْمَذْكُورِ تَمَّ الْكَلَامُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ
[78a der-kenār]

وَأَنْتَ أَرْوَمُ الرَّامِينَ رَتِ اِنِّ مَسْتَبِي الْقُرْ 10 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ 150
7Bismillāhirrahmānirrahīm 89

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 151 وَفَرِحَ عَمِّي 12 بَعْدَ خَيْرِ خَيْرٍ أَلْخَيْدِ الشَّفِيفِ 11

¹⁴⁹ el-Iḥyā‘da, rüyetin gerçekleşmesi için perdenin kaldırılması gerekir. Kaldırma gerçekleşmediği sürece hâsıl olan idrak, soyut tahayyül olarak kalır. Bu yüzden sünnet-ullah gereği nefis, bedenın uzuvlarında ve şehvetlerin kaçınılması zor olanlarında mahcup kaldığı sürece beşerî sıfatlar ona galip gelemez. Hayallerin ötesindeki bilgiler hususunda müşāhede ve karşılaşmaya iştıyak duymaz. Aksine bu hayat, onu görmekten alıkoyan gözkapığı gibi zorunlu olarak onlardan alıkoyar. Bu sebeple Musa (as.)‘ya Allahu-Teāla: “Beni göremeyeceksin.”; yine: “Gözler onu idrak edemez. O, gözleri idrak eder.” Yani bu dünyada, doğru olan Resulullah (sav.)‘ın Miraç gecesi Rabb’ini görmediğidir. Sözü bitti.

İmam-ı Kuşeyrî - Allah ruhunu mübarek kılsın - şöyle dedi: “Keramet yoluyla günümüzde dünyada Allah’ı bu gözlerle görmemiz caiz mi?” diye sorulacak olursa cevabım: “Üzerinde icma (toplanma) etmenin caiz olmadığı görüşünün, hakkında daha kuvvetli olduğudur.” Kuşeyrî’nin sözü bitti.

Resullullah (sav.) şöyle dedi: “Rabb’imi en genç delikanlı şeklinde gördüm.” Bazıları: “Bu gibi misallerden muradın, ruhların mertebeleri üzerinde Hak-Teâla’nın rububiyet (terbiye edicilik, yaratıcılık) sıfatının tecellisidir.” demişlerdir. Allah, cesedin mürebbsi olduğu için kendisiyle Rabb’i arasında vesile olacak الطفل kelimesinin manalarını bizatihi kendisi vermiştir.

İmam-ı Gazalî: “Bahsedilen yorumlara istinaden uhrevî olarak Rabb’in rüyada güzel bir surette görülmesi caizdir.” demiştir. Yine şöyle dedi: “Bu görme işi, görenin istidadının güç yetirmesine ve onunla münasebetine göre zatının hakikati olmaksızın Allah’ın yaratacağına misaldir. Zira Allah, suretlerden münezzehtir. Bu kıyasa bakılarak Nebi (sav.)’nin görülmesi de böyledir. Gören kimsenin onunla münasebetinin derecesine göre çeşitli şekillerde görülmesi caizdir. Hakikatü’l-Mahmudiyyeyi (Hz. Muhammed’in mertebesi), ilmi, ameli, hâli, (77a-b) gizli açık basireti ile kemal bulmuş varislerden başkası göremez.

Yine Müslim’in şerhinde bahsi geçen yorumlar çerçevesinde: “Allahu-Teâla’nın nurlu bir beşer suretinde görülmesi caizdir.” dedi. Söz bitti. Allah doğruyu en iyi bilendir. (78a)

¹⁵⁰ Arapça İbare: Allah yolunda giden seyyid kimseden.

¹⁵¹ Yunus 10/107

¹⁵² Dua: Yarabbi, Muhammed hakkına zararımı ve kederlerimi gider.

III. BÖLÜM
DİZİN VE SÖZLÜK

DİZİN VE SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

1. Madde başları ve alt madde başlıklarının sıralanmasında alfabetik sıralama esas alındı.
2. Madde başlarında sözcüklerin hangi dile ait olduğu kısaltma ile yay ayrıç içerisinde (Ar., Far., Soğd.) gösterilmiştir. Sözcüklerin kaynağı noktasında Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Yeni Tarama Sözlüğü, Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi, Divanu Lûgati't-Türk Tercümesi gibi eserlerden yararlanılmıştır.
3. Türkçe ve Türkçeleşmiş olduğu kabul edilen sözcüklerde dil kısaltmasına yay ayrıç içerisinde yer verilmiştir: *ğayretsizlik (Ar.-T.), mührle- (Far.-T.) vb.* Tamamıyla Türkçe olan sözcüklerde dil kısaltması kullanılmamıştır: *kon- (50b/04), siz (43b/07) vb.*
4. Aracı bir dil vasıtasıyla Türkçeye geçen sözcüklerde kaynak dil değil, aracı dil işaret edilmiştir.
5. Madde başı olan sözcüklerin ve ara maddelerin sözcük türleri (isim, sıfat, zarf vb.) belirtilmiştir. Ancak fiiller kendi başına bütünlük taşıdığından fiil görevli sözcükler için kısaltmaya başvurulmamıştır. Çok anlamlı maddelerde sözcük türlerini belirten kısaltmalar, sayının önünde ise bir sonraki tür kısaltmasına kadar, kendinden sonra gelen bütün sayıları kapsamaktadır. Numaradan sonra yazılan sözcük türü kısaltması yalnızca ilgili sayıya aittir.
6. Anlam verilirken genel sözlüklerde olduğu gibi tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık verilmeye çalışılmıştır.
7. Fiil kök ve gövdelerinde mastar eki yerine tire işareti (-) kullanılmış, sözlüğün sıralamasında bu ek (-mAk) dikkate alınmamıştır: *şor-, taşla- vb.*
8. Sözcüklerde karşılık yazılırken asıl anlamlardan yan anlamlara; somut anlamlardan soyut anlamlara doğru bir sıralama yapılmıştır. Sözcüklerin birbiriyle ilgisi açık olmayan birden çok anlamı varsa, bu durumda sözcük her anlam grubu için ayrı madde olarak yazılmış ve yanlarına (I), (II) gibi ayırıcı numaralar verilmiştir:
kim (I) zm. Kimse 02b/03, 48b/08, 66b/09
kim (II) bağ. Ki 07a/05, 28b/03, 51b/02
9. Sözcüklere karşılık verildikten sonra, metnin uzunluğu göz önüne alınarak sözcüklerin geçtiği varak/satır numarası kaydedilmiştir. Sözcük üçten fazla yerde geçiyorsa üç farklı yerdeki varak/satır numarası ile yetinilmiştir.

10. Bir sözcüğün birbirinden farklı anlamları varsa 1., 2., 3., anlam gibi sıralama yapılmış ve bu anlamların metinde geçtiği yerlere örnekler eğik yazı (italik) ile verilmiştir:

- aç-** 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık hâle getirmek *ol deryāda kalb şedefi ağzını levh-i maḥfūz cānibinden nīsān-ı rahmete açmışdur (68a/11, 45a/10)*
2. Temizlemek, arındırmak *şaykal-ile gönül pāsın açmağ-ıçün... (55b/04)*
3. Ayırmak, tahsis etmek *Ger ihsān itmege açsa ḥazīne... (41b/06)*
4. Bir aygıtı, bir düzeni vb. çalışır duruma getirmek *şerī'at gemileri cenāḥlar açub... (16a/05, 30b/11)*

11. Sözcüklerin anlamı verildikten sonra isim ve fiil çekim ekleri verilmiştir. Ekler alfabetik sıraya göre varak/satır numaraları ile gösterilmiştir. Ardından tamlamalara ve atıflara yer verilmiştir.

12. Sözlükte sıralama düzenininin temeli madde başlarıdır. Bunun dışında ara maddeler, deyim ve birleşikler ancak madde başına bağlı olarak dizilmiştir.

13. Atıf yapılan birleşik sözcük ve deyimler “→” işareti ile gösterilmiştir:

çök- *Ayakları üstüne oturmak, çökelmek*

→ *diz çök- 24a/03*

14. Sözcüklerle ilgili birleşik şekiller ve deyimler o sözcük ile başlıyorsa anlamı o sözcük altında verilmiştir; başlamıyorsa atıf yapılmıştır:

ğark (Ar.) *i. Batma, boğulma*

ğ. eyle- *Batırmak 30b/12*

ğ. it- *Boğmak 39b/15*

ğ. ol- *Boğulmak 39a/06*

15. Metin içinde geçen Arapça cümle ve ibareler sözlük içinde ele alınmıştır: *şallallahu 'aleyhi ve sellem (Ar.) cü. "Allah'ın salat ve selamı O'nun üzerine olsun." anlamında Hz. Muhammed'in adı geçerken söylenen dua cümlesi 01a/04, 45b/04, 71b/01*

16. Ses değişikliğine uğrayan sözcüklerin diğer şekillerine “bkz., krş.” işaretleri ile gönderme yapılmıştır.

17. Sözcüklerin mecazlı kullanımında “*mec.*” kısaltması kullanılmıştır. Onun dışında cümle için “*cü.*”, tamlama için “*tam.*”, tasavvuf için “*tas.*”, felsefik için “*fels.*” kısaltmalarına başvurulmuştur.

18. Değişik yazıma sahip sözcükler taksim işareti “/” ile gösterilmiştir: *eşid-/eşit-, de-/di- vb.*

19. Kişi, eser ve yer adları için özel isimler dizini adıyla ayrı bir dizin oluşturulmuştur.

20. Metin içindeki başlıklara (bismillahmanirahim, bab, fasıl, risâle, beyt, nazm, hikâye) sözlükte yer verilmiştir.

21. Yapım eki almış sözcükler (fiilimsi ekleri dışında) için ayrı madde başları yapılmıştır:

mürîd (Ar.) i. Bir şeyhe bağlı olan kimse 15a/13, 15b/04

mürîdsiz (Ar.-T.) sf. Bir şeye bağlı olmayan 05b/08

22. Metinde geçen bir sözcük satır sonuna sığmamışsa ve bir sonraki satırda devam ediyorsa o sözcüğün geçtiği üst satır dikkate alınarak satır numarası verilmiştir: *kendi-liginden (22b/04), la-resim (11b/13) vb.*

SÖZLÜK

Sıra: a b c ç d e f g ğ h ı j k l m n ñ o ö p r s ş t u ü v y z

A

āb (Far.) *i.* Su 39b/01**āb-dest (Far.)** *i.* İbadet etmek için yapılan temizlik 57b/15, 61b/10**‘abd (Ar.)** *i.* Kul, bende**‘a.-i fānī** Geçici olan kul, insan 56a/09**‘a.-ü’r-raḥīm** Allah’ın kulu 39b/03**‘abeşiyât (Ar.)** *i.* İşe yaramaz şeyler, saçmalıklar 51b/11**ac** *sf.* Yiyecek bulamayan 45b/10, 45b/15**‘acāyib (Ar.)** *sf.* Garip, tuhaf, değişik**‘a.-i temcīdāt** Sabah namazı vaktinden evvel minarelerde söylenen niyaz ilâhilerin verdiği değişiklik 69a/08**‘aceb (Ar.)** *sf.* Hayranlık uyandıracak, şaşkınlık yaratacak, garip, tuhaf; hayret, şaşma, acaba 39b/02**‘āciz (Ar.)** *i.* Bir durum karşısında bir şey yapamaz duruma gelen varlık**‘ā. kal-** Uğraştığı hâlde yapmaya gücü yetmemek 01b/05, 08a/11**‘acz (Ar.)** *i.* Gücsüzlük, zayıflık 24a/08, 24a/12**‘a.** in 49a/07**aç-** 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık hâle getirmek *ol deryāda kalb sedefi ağzını levḥ-i maḥfūz cānibinden nīsān-ı raḥmete açmışdur* (68a/11, 45a/10)2. Temizlemek, arındırmak *şaykal-ile gönül pāsın açmağ-ıçün...* (55b/04)3. Ayırmak, tahsis etmek *Ger iḥsān itmege açsa ḥazīne...* (41b/06)4. Bir aygıtı, bir düzeni vb. çalışır duruma getirmek *şerī‘at gemileri cenāḥlar açub...* (16a/05, 30b/11)

a. -mağ 55b/04

a. -mışdur 68a/11

a. -sa 41b/06, 45a/10

a. -ub 16a/05, 30b/11

açıl- 1. Kapalı ve engelli durumdan çıkarılmak, açık hâle getirmek

- ğaybdan bir ʿālem açılır* (23b/08, 09b/06, 60a/10)
2. Genişlemek, genişlik kazanmak, ferahlamak *günlerde bir gün benim āyine-i kalbüm açılıb...* (30a/03)
- a. -ır 23b/08
- a. -mağa 60a/10
- a. -ub 09b/06, 30a/03
- ād** *i.* İsim, ad
- a. ı 33b/08, 33b/09, 34a/13
- a. ını 62b/05
- a. um 32a/07
- ādāb** (Ar.) *i.* Usuller, yollar, kaideler, kurallar 68a/03
- ā. ından 68b/12
- ā. ını 44a/10
- ā.-ı dīniyye** Din kuralları 44a/08
- ʿadālet** (Ar.) *i.* Hakka riayetkârlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk
- gül-deste-i rāğ-ı ʿadālet 03a/09
- ʿadāvet** (Ar.) *i.* Düşmanlık, yağılık 51b/06
- ʿa. üme 51b/07
- ʿadd** (Ar.) *i.* Sayma, sayılma 68b/05
- ʿaded** (Ar.) *i.* Sayı
- ʿa. e 29b/14, 30a/01
- ʿa. i 10b/03, 12a/01
- ʿa. in 29a/13, 33a/09
- ʿadem** (Ar.) *i.* Yokluk, bulunmama 19b/06
- ʿa. de 09a/02
- ʿa. den 03b/15, 41a/03
- ʿa. e 28b/01
- ʿa. i 52a/01
- mağrib-i ʿadem 09a/02; ketm-i ʿadem 08a/07
- ʿademiyyet** *bkz.* ʿadem
- mevcūdāt-ı ʿademiyyet 25a/07
- ʿadl** (Ar.) *i.* Adalet, doğruluk 35b/14, 54b/06
- ʿa. de 02b/13
- ʿadüvv-ullah** (Ar.) *i.* Allah'ın düşmanı, şeytan 51b/04
- ʿa. ı 52a/06
- āf-tāb** (Far.) *i.* Güneş
- ā.-ı felek** Dünyanın güneşi 03b/11
- āfāk** (Ar.) *i.* Her taraf, etraf, çevre
- ā. dan 73b/10
- āferīde-gān** (Far.) *sf.* Yaratılmışlar
- maḥbūb-ı kulūb-ı āferīde-gān 41a/09
- āferīnlik** (Far.-T.) *i.* Beğenme, alkışlama
- a. de 41a/11

āfitāb (Far.) *i.* Güneş

ā.-ı cemāl Yüzünün verdiği aydınlık

70a/02

→ cirm-i āfitāb 04b/13

‘afv (Ar.) *i.* Suçunu bağışlama

‘a. it- Bağışlamak, affetmek 02b/01

ağac/ağaç *i.* Kökü toprak altında olan

uzun ömürlü bitki

a. ı 72b/07

āgāh (Far.) *sf.* Bilgili, haberli, uyanık

ā. ol- Haberdar olmak 74a/02

ağır *sf.* Tartıda çok gelen, hafif olmayan,

taşınması zor olan 32b/12

ağız *i.* Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı

kısımında yer alan ve sindirim

borusunun giriş deliği olan boşluk

a. ina 18b/02

a. ını 68a/10

ağla- Göz yaşı dökmek, ağlamak

a. -r 66a/14

ağyar (Ar.) *i.* Yabancılar, başkaları 01b/09

āh (Far.) *ünl.* Feryat, inleyip sızlama

39a/09

ā. it- Feryat etmek, inlemek 29b/08

aḥad (Ar.) *sf.* Bir (sayı)

→ nūr-ı aḥad 08b/07

āḥadiyyet (Ar.) *i.* Birlik, özellikle Allah'ın

vahdaniyeti 12b/02

→ esrār-ı āḥadiyyet 12a/07;

mazhar-ı zāt-ı āḥadiyyet 07b/11,

31a/05; şem‘-i celāl-i āḥadiyyet

05a/07; şems-i āḥadiyyet 08b/12,

08b/15

aḥaṣṣ (Ar.) *sf.* Daha, en çok, hususî

→ ma‘rifet-i aḥaṣṣ-ı ḥavaṣṣ 25a/15;

ma‘rifet-i aḥaṣṣü'l-ḥavaṣṣ 25b/02

aḥbār (Ar.) *i.* Haberler, söylentiler 61a/05

‘ahd (Ar.) *i.* Yemin, ant, söz verme

‘a. i 57a/13

‘a. inde 66a/08

‘a.-ı sâbık Geçmişte verilen söz

57a/11

āḥer (Ar.) *sf.* Başka, diğer, gayrı 68b/13,

75b/04

ā. ler 63b/13

→ diyār-ı āḥer 28b/07; mevzi‘-i

āḥer 28b/12; şüret-i āḥer 28b/07;

şey-i āḥer 09b/12, 21a/03

āḥerī (Ar.) *sf.* Başka, değişik olan 46a/07

āhīr (Ar.) *zf.* Sonunda, sonra, en sonra

36a/11, 49b/15, 60a/15

ā. leri 51b/15

→ beyt-i āhīr 40a/08; ehl-i āhīr

17a/09; şūret-i āhīr 09b/02

āhīret (Ar.) *i.* Öbür dünya, ahiret 45a/12,

45a/13

ā. de 15a/01, 47b/09, 60a/11

aḥkām (Ar.) *i.* Hükümler, yasalar

a. ı 43b/14

a.-ı şerāyī Şeriatların hükümleri

02a/11, 11a/15, 15a/11

a.-ı şer'iyye Şeriata uygun hüküm-

ler 44a/08

a.-ü'l-ilahī Allah'tan gelen hüküm-

ler 48b/13

aḥḳar (Ar.) *sf.* (Daha, pek, en, çok) hakir

olan

a.-ı eşyā Nesnelerin hakir olması

14b/04

aḥlāk (Ar.) *i.* Ahlak, tabiat, huy 61b/12,

64a/09

a.-ı ḥamīde Övülmeye değer huylar

49a/03, 55a/10

a.-ı zemīme Kötü huylar 48b/14,

51b/09, 64a/03

→ zemāim-i aḥlāk 55a/08

aḥlāk-ullah (Ar.) *i.* Allah'ın ahlakıyla

ahlaklanmak 55b/13

aḥmer (Ar.) *sf.* Kırmızı, kızıl

→ ṭayr-ı aḥmer 10a/04

aḥsen (Ar.) *sf.* (Daha, en veya pek) güzel

a.-i taḳvīm En iyi, güzel kıvamda;

insan 14b/05

aḥşam *zf.* Günün sonu

a. a 64a/01

a. in 64a/05

aḥvāl (Ar.) *i.* Durumlar, hâller; hareketler

51b/12

a. den 74a/01

a. dür 64a/09

a. i 07a/04, 42a/04, 56a/01

a. in 04a/07, 45a/13, 67a/11

a. inde 76a/02

a. inden 71a/10, 73b/10

a. ine 53a/10

a. ini 32a/09, 45a/14, 76b/13

a. inüñ 75b/10

a. lerüñ 16a/09

a. üñ 54a/05

a.-i ḥabīse Kötü hâller 60b/10

→ işlāḥ-ı aḥvāl it- 75a/13

aḥz (Ar.) *i.* Alma, kabul etme

a. it- Kabul etmek 12a/06, 54b/02

a. olun- Alınmak 55a/01, 55a/12,
56a/06

aḥzāb (Ar.) *i.* Kurʿan-ı Kerim’de otuz
cüzden herbirinin dörtte bir kısmı
69a/12

ʿāʾid (Ar.) *sf.* Geri dönen

ʿā. ol- Geri dönmek 12a/11

aḳ- Bir yerden başka bir yere gitmek,
hareket etmek
a. -ar 10b/02

ʿaḳabince (Ar.) *zf.* Hemen arkası sıra 43b/
05

aḳce/aḳçe *i.* Devletlerin para yerine kullan-
dığı madenî para 07a/12
a. ye 07a/11
a. si 62b/05

aḳdes (Ar.) *sf.* En kutlu, kutsal

→ cenāb-ı zāt-ı aḳdes 21b/07,
31a/02

aḳıt- Dışarı vermek, dökmek

a. ıvir- 67b/01

ʿāḳifin (Ar.) *sf.* İbadet edenler 65b/01

ʿāḳil (Ar.) *sf.* Akıllı 02b/11, 44a/01, 58b/01

ʿaḳl (Ar.) *i.* Akıl, us 01a/11, 27a/10, 61a/12

ʿa. dur 14a/05, 14a/15

ʿa. ı 43b/08, 66a/13

ʿa. ları 20a/02

→ dāʾire-i ʿaḳl 07a/03; sefīne-i ʿaḳl
30b/10, 30b/12

aḳmār (Ar.) *i.* Aylar, yıldızlar 30a/14,
30b/03, 31a/08

aḳreb (Ar.) *sf.* (En, pek) yakın 51a/01

ʿaḳs (Ar.) *i.* Ses ve ışık dalgalarının bir
cisme çarpıp geri dönmesi ve bunun
sonucunda duyulan ses, görülen
ışık, yankı

ʿa. e 59b/01

ʿa. in 48a/05

ʿa. ine 17a/13, 75a/06

ʿa. ini 04b/10, 59b/11

ʿa.-i cemāl Güzelliğinin yansıması
58b/12

ʿa.-ı zāt Allah’ın görünmesi 59a/15

aḳsām (Ar.) *i.* Parçalar, bölümler

a. ı 72a/08

aḳtāb (Ar.) *i.* Sahipler, efendiler, azizler,
ulular, tarikat kurucuları

→ ḳuṭbūʾl-aḳtāb 33a/13, 33a/15,
34a/15

aķvāl (Ar.) *i.* Sözlər, lakırdılar 75b/12

a. ümüñ 57a/03

āl (Ar.) *i.* Aile, sülale

ā. ine 41a/05

→ zübde-i sülāle-i Āl-i ‘Osmān
41a/10

al- 1. Herhangi bir şeyi tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak *alam řamunuñ şapusına şurub kimesne girmege şomayam* (6a/07)

2. Soluklanmak *her nefes virüb alduķca* (13a/11)

3. Hissetmek rabbisinüñ қоқusun alub... (10b/10, 46b/03)

4. Götmek *şayret barmağın ki řehādet barmağdur aғzına alub...* (18b/03)

5. Gelmek *dükeli nūrı ol řemsden alurlar* (30b/04)

6. Taşımak *tahtını yıl getürüb alur giderdi* (62a/14)

7. Takip etmek *vāķı‘amda sizi arķama alub götürüb bir balçıķdan geçürdüm* (76a/10)

a. -am 06a/07

a. -asan 06b/07

a. -duķca 13a/11

a. -mağla 50b/01

a. -ub 10b/10, 76a/10

a. -ur 19b/04, 62a/14

a. -urlar 30b/04

a. -ursa 46b/03

→ şayret al- 66a/15; naşib al-
19b/04; telķin al- 52a/10, 52a/11,
58b/03

ā‘lā (Ar.) *sf.* (Daha, en) Yüksek 15a/11

ā. dur 54b/05

ā. sı 42a/11

→ ‘ālem-i ā‘lā 10b/13; firdevs-i
ā‘lā 02b/04

‘alā’ıķ (Ar.) *i.* İlgiler, ilişkiler 56b/01

‘alā’im (Ar.) *i.* Nişanlar, işaretler

‘a.-i nīrān Cehennemın işaretleri
24b/09

‘alāķa (Ar.) *i.* İlgı, ilişki

‘a. yı 64a/14

‘alāmet (Ar.) *i.* İz, işaret, nişan

‘a. dür 74a/12

‘a. i 23a/07, 55b/12, 74a/02

‘a. inden 71a/09

aldan- Aldanmak, kanmak

a. -mağa 49b/07

a. -mamak 76a/07

‘ale’t- tafşîl (Ar.) *zf.* Ayrıntılı olarak, uzun uzadıya 46b/12, 69b/11

‘ale’vechü’l-ta‘zîm (Ar.) *zf.* Düzenli olarak 44a/11

‘alem (Ar.) *i.* Bayrak, sancak 08a/11

‘âlem (Ar.) *i.* Cihan, dünya 08b/09, 23b/08, 56b/03

‘â. de 30a/12

‘â. e 34b/09, 43a/08, 50a/02

‘â. i 01a/06, 22a/11

‘â. inden 08b/03, 50a/08

‘â. ine 08b/04, 19b/06

‘â. üñ 03b/15, 09a/07

‘â.-i â‘lâ Ulu âlem 10b/13

‘â.-i bu‘d Uzak âlem 20a/13

‘â.-i ceberût İlâhî kudret ve azamet âlemi, varlık mertebelerinden ikincisi 43a/06, 46b/15

‘â.-i cenân Kalp âlemi 11b/05

‘â.-i ervâh Ruhlar âlemi 09a/15, 32a/01, 66b/01

‘â.-i ğayb Bilinmeyen, görünmeyen âlem 30a/04, 61a/05

‘â.-i ğaybü’l-ğayb Sırrın da sır

olduğu âlem 23b/07, 30a/06

‘â.-i ğayb ü şehâdet Görünen ve görünmeyen âlem 11a/05

‘â.-i ‘irfân Âlimlerin âlemi 40a/02

‘â.-i kalb Kalp âlemi 31b/13

‘â.-i kuds Kutsal âlem 43a/14

‘â.-i kurb Yakın âlem 20a/13

‘â.-i kurbet Allah’a yakınlık duyulan âlem 61a/08

‘â.-i lâhût Uluhiyet âlemi 45a/04, 50a/09, 65b/09

‘â.-i lâhûtî Uluhiyetle ilgili âlem 42b/14

‘â.-i melekût Allah’ın mutlak hükümdar olduğu âlem 16b/05, 43a/07, 47b/14

‘â.-i mülk Dünya 43a/07, 47a/01, 47b/07

‘â.-i şehâdet Görünen âlem 19a/14

‘â.-i üns Allah’ın kalbî olarak görüldüğü âlem 20a/12

‘â.-i vahşet Korku âlemi 20a/12 → cemî‘-i ‘âlem 05b/11; fahr-i

‘âlem 10a/14, 10b/02, 35b/08; halk-ı ‘âlem 06a/11, 41b/05, 63b/01;

helâk-ı ‘âlem 06b/05; kuṭb-ı ‘âlem 04a/09, 26b/06, 36a/05; şalâh-ı

‘âlem 34b/03

- aleyhi (Ar.)** *i.* Onun üzerine 31a/06, 63b/07
a. ında 22b/11
- ‘aleyhi’s-selām (Ar.)** *cü.* “Ona selam olsun” manasında din büyüklerinin adı anılırken kullanılan bir söz 08b/14, 51a/03, 62a/08
a. ındadır 56b/11
- ‘aleyhimi’s-selām (Ar.)** *cü.* Onlara selam olsun 31a/08, 31a/12, 58a/06
- alın-** Gelmek, uyarlanmak
a.-mışdur 55a/06
- ‘ālī (Ar.)** *sf.* Değeri yüksek, şerefli 44a/11
- ‘ā. -ü’d-devām** Devamlı olarak 62b/12
- ‘ā. -ü’l-infirād** Yalnız kalma şerefine sahip olan 11b/15
- ‘ā. -ü’t-te‘ākub** Ardınca gelme şerefine sahip olan 53b/12
- ‘ālim (Ar.)** *sf.* Bilgili, bilgin 50a/03, 58a/14
‘ā. e 50a/09
- ‘ā. ol-** Bilen olmak, bilgili olmak 14a/10
- ‘ā.-i fāzıl** Fazilet sahibi bilgin 42b/08
- ‘āliyye (Ar.)** *i.* Bir şeyin en yukarısı, tepesi
→ maḳāmāt-ı ‘āliyye 50a/15
- alt** *i.* Üst karşıtı, alt, aşağı
a. ıdur 52a/11
- altı** *sf.* Altı sayısı 69a/01
- altıncı** *sf.* Altıncı 48a/04, 65a/11
- altmış** *sf.* Altmış sayısı 10a/08
- altun** *i.* Kıymetli element 75b/07
a. la 45b/07
- ālūde-ḥāl (Far.-Ar.)** *sf.* Bulaşmış olan 75b/09
- amān (Ar.)** *i.* Bağış, bağışlama 17a/09, 64b/11
- ‘amel (Ar.)** *i.* Bir amaçla yapılan iş, fiil, eylem; dinî emirleri yerine getirmek için yapılan iş 60b/13
‘a. den 23a/08
‘a. e 44a/02
‘a. i 44a/09, 75b/14
‘a. in 68a/05
‘a. inden 15b/01, 75b/11
‘a. ine 66b/05
‘a. üñ 53b/15
‘a. it- Davranmak, hareket etmek 43b/13, 44a/09, 67a/14
‘a.-i şālīḥ Allah rızası için yapılan her türlü ibadet, iyi hareket 02b/04, 56a/11, 56a/14

‘**āmil** (Ar.) *i.* Tacir, tüccar kişi. 47b/06

‘ā. lerdür 68a/02

āmīn (Ar.) *cü.* Amin, Allah kabul etsin!

19a/01, 42a/10, 70a/07

ammā (Ar.) *bağ.* Ama, fakat, lakin, ancak

05b/13, 45b/12, 76b/11

‘**ämme** (Ar.) *sf.* Umumî, genel, herkese ait

olan

→ efvāh-ı ‘ämme 50b/06

ān (Ar.) *i.* Lahza, pek az bir zaman

ā. da 07b/05

añ- Zikretmek, söylemek

a. -ub 66a/11, 66b/01

‘**an-şamīmü’l-ğalb** (Ar.) *i.* Canı gönülden

62a/06

ana *i.* Anne

a. dan 44b/13

a. sina 72b/10

aña *zm.* Ona 04b/07, 47b/01, 74b/07

‘**an‘ane** (Ar.) *i.* Rivayet, gelenek

‘a. si 44b/09

‘**anaşır** (Ar.) *i.* Elemanlar, öğeler 09b/09

‘a. dur 16b/02

→ rūḥ-ı ‘anaşır 19a/14

‘**anberīn** (Ar.-Far.) *sf.* Amber kokulu

‘a. edür 39a/07

anca *zf.* O kadar, öyle 67b/05

ancağ *zf.* Sadece, yalnız 59b/01

anda *i.* 1. Orada *vücūd tağlarıdır anda yıllerde esüb daḥı gümbürderse...*

(16b/01, 42b/14, 46a/13)

2. Oraya *anda varub bu diyârı unut-dınız* (43b/10)

3. Onda *ķabiliyyet kesb ider anda fenā bulur* (19a/06, 26b/03, 26b/14)

4. O zaman, o vakitte *her ānda ħācet dilini benüm dergāhuma ‘arż idüb...* (13a/13)

andan *i.* 1. Ondan *andan baķıyye-i beşeriyyet maḥv idüb fānī kıllur*

(05b/03, 13a/01, 45a/01)

2. Oradan *‘ālem-i ceberūta gelüb andan ‘ālem-i melekūta andan ‘ālem-i mülke gelüb cesedde ķarār itdiler* (43a/06)

3. Ondan sonra, o zamandan sonra *andan-şoñra nūr-ı celāl zāhir olur* (17b/14, 28a/15, 48a/10)

añdır- Hatırlamak, anımsatmak

a. -mağ 57a/09

anı *zm.* Onu 05b/08, 43a/03, 68a/12

‘ankā (Ar.) *i.* İsmi olup cismi olmayan bir kuş

‘a. yı 41b/03

añla- Bir şeyin gerçeğini, aslını duygu ve düşünce yoluyla idrak etmek

a. -mağ 61a/07

a. -mağdur 42b/11

a. -mayub 14b/07

a. -r 18b/10, 75a/02

a. -sunlar 43b/01

a. -yub 44a/01, 49a/07, 74b/14

anlar *zm.* Onlar 26b/10, 33a/05, 51a/05

a. a 02a/04, 29a/01, 51b/12

a. dan 02a/13, 20a/03, 66b/08

a. ı 20b/13, 29a/04, 56b/11

a. uñ 02b/01, 32b/01, 52b/06

añlat- Söylemek, nakletmek

a. -duğ 72b/05

ansız *zf.* Onsuz 39a/04

anuñ *zm.* Onun, onun için 01b/02, 66b/03

a. la 16a/01, 42a/12, 65b/14

ara *i.* 1. İçinde *nitekim nāsuñ arasında bir řāife vardır kim dāīm halk arasında olurlar* (29a/03, 31b/09)

2. Yer, mevki *sözi bu arada řarār*

itdirelüm (68b/06, 63b/05)

3. Esna, sıra, vakit *bu arada řūfī sülük ve seyrin tamām ider* (07b/05, 56b/04)

4. Orta *rūh-ı hayvānı mekānın et-ile řan arasında şodı* (47a/13)

a. da 56b/04, 68b/06

a. dan 07b/05, 63b/05

a. larında 31b/09

a. sında 29a/03, 34a/03, 47a/13

ara- Bulmaya çalışmak

a. -mağa 21a/03

aralık *i.* Belli bir zaman

a. da 18a/10, 18a/11, 32a/01

‘araz (Ar.) *i.* İşaret, âlamet 74b/14

ard *i.* Arka taraf, peş

a. ina 15b/14

a. inca 75a/12

a. inda 71b/14

a. indan 71b/11

arın- Temizlenmek

a. -mış 50b/04

‘arız (Ar.) *sf.* Gelen

‘ā. ol- Gelmek 60b/05, 62b/14, 63a/03

- ‘ārif (Ar.)** *sf.* Bilen, bilgili, irfan sahibi
01b/13, 24b/07, 58a/14
‘ā. i 25b/09
‘ā. ler 53a/01; 65b/01
‘ā. uñ 09b/05, 24b/02
‘ā. ol- Bilgili olmak, irfan sahibi
olmak 18a/13
‘ā.-i kāmīl Olgunluğa erişmiş bilgin
42b/08
‘ā.-i vāşıl Allah’a ulaşmış bilgin
44b/08
→ sālik-i ‘ārif 18a/05
- ‘ārifān (Ar.-Far.)** *i.* Arifler, bilginler
24a/01
→ başar-ı ‘ārifān 03a/13
- ‘ārifīn** *bkz.* ‘ārifān
→ sulṭānū’l ‘ārifīn 06a/04; tācū’l
‘ārifīn 25b/08
- arka** *i.* Vücudun belden boyuna kadar olan
sırt kısmı
a. ma 76a/10
a. sına 43a/09, 47a/01
a. sında 14a/15
- ‘arş (Ar.)** *i.* 1. Dokuzuncu gök, gökyüzü
*‘ayn-ile nazar kılmaz ‘arşuñ
devrinüñ merkezi anuñ kalbi olur*
(24b/11)
2. Taht *göñül ‘arşında ben ol şeh-
sivārum* (39b/11)
‘a. 22b/13
‘a. da 10a/01
‘a. ı 43a/01, 61a/03
‘a. ında 39b/11
‘a. uñ 24b/11
‘a-ı a‘zam En yüksek gök tabakası,
Allah’ın katı 40a/07
‘a.-ı ‘azīm Ulu gökyüzü 22b/11
→ fevķ-i ‘arş 10a/06; kalb-i ‘arş
18b/04; seyr-i ‘arş ü ķürsī 16b/07;
taht-ı ‘arş 53b/01
- art-** Çoğalmak, fazlalaşmak, iyileşmek
a. -ar 68b/01
- artık/artuk** *zf.* Başka, gayrı 14b/04,
69a/09
- artur-** Arttırmak
a. -ub 46b/01
- arż (Ar.)** *i.* Toprak, yeryüzü
a. ı 43a/02
- ‘arż (Ar.)** *i.* Bir büyüğe sunma, gösterme,
bildirme, söyleme
a. it- Bildirmek 07a/01, 13a/14,
24b/10
a. kı1- Söylemek 13b/03
a. ol- Göstermek 16b/06

- a. olun-** Bildirilmek 13b/13, 17a/11, 26b/08
- a.-ı maḥabbet** Sevgi gösterme 42b/02
- ārzū (Far.)** *i.* Arzu, heves, istek
 ā. dur 54a/02
 ā.-yı **nefs** Canın isteği 42a/01
 ā.-yı **nefsāniyye** Nefsle ilgili istekler 17a/01
- ārzūla- (Far-T.)** Arzulamak, istemek
 ā. -yub 10b/15
- āsān (Far.)** *zf.* Kolay 51a/01
- āṣār (Ar.)** *i.* İzler, işaretler
 ā. ma 67b/15
- aṣfiyā' (Ar.)** *i.* Samimî dostlar, azizler
 42b/01
 a. sından 65b/11
 → sened-i aṣfiyā' 42b/03
- aṣḥāb (Ar.)** *i.* Sahipler, mâlik ve mutasarrıf olanlar 68a/01
 a. a 51a/13
 a. ma 41a/05
 a. mı 45a/14
 a.-ı **kerāmāt-i maḥcūb** Utangaç, kerametler sahibleri 46b/11
 a.-ı **Şuffa** Medine'de Mescid-i Nebevî civarında "Suffa" denilen misafirhanede Hz. Muhammed tarafından yedirilip içirilen fakir Müslümanlar 51a/07, 54b/14
- ‘asker (Ar.)** *i.* Er 71b/09
 ‘a. üñ 72a/01
 ‘a.-i **İslāmī** Müslüman er 71b/11
- aşl/aşıl (Ar.)** *i.* 1. Kaynak, kök, mebde *bir tuḥm aşında bâliḡ olmasa bitmez* (50b/09)
 2. Bir şeyin örneği değil kendisi, kopya suret ve tercüme olmayan şekli *zāhiri ve bâtinī ma‘mūr ve aşıllardan müyesser olur* (54b/10)
 3. Temel, esas *her kişiyi Hızır bil dediklerinüñ aşlı budur* (18b/14, 46b/09, 56b/13)
 a. ı 56b/13
 a. ında 50b/09
 a. lardan 54b/10
 → murād-ı aşl 36a/10
- aşlī (Ar.)** *sf.* Gerçek, hakikî 67b/14
 → maḳām-ı aşlī 20b/11; vaṭan-ı aşlī 10b/15, 56b/03, 60b/14; vücūd-ı şerīf-i aşlī 12b/08
- āsumān (Far.)** *i.* Gök, gökyüzü, sema
 ā. -ı **lā-mekān** Bir yere ihtiyacı ol-

- mayan gökyüzü 08b/13
→ ğıbṭa-yı zemīn ü āsumān 41a/10
- ‘āşık (Ar.)** *i.* Âşık, tutkun
‘ā. a 45b/06
‘ā. ı 76b/07
‘ā. laruñ 40a/07
‘ā. ol- Âşık olmak, tutkun olmak
45a/11
- āşikār (Far.)** *sf.* Açık, belli, meydanda
ā. kı1- Ortaya çıkarmak 74a/04
- āşinā (Far.)** *i.* Bildik, tanıdık
ā. ol- Bilmek, tanımak 02a/07
- āşinālık (Far.)** *i.* Tanıma, tanışıklık 45a/06,
58b/10
- āşiyān (Far.)** *i.* Mesken, ev
ā. dan 43a/05
- ‘aşk (Ar.)** *i.* Sevgi
‘a.-ı ilahī Allah’a duyulan sevgi
22b/08
- ‘aşr/‘aşer (Ar.)** *sf.* On sayısı
→ bāb-ı ‘aşr 04a/08, 27b/15; bāb-ı
ḥādī ‘aşr 04a/09, 34a/12; bāb-ı şālīş
‘aşr 35b/03; bāb-ı şānī ‘aşr 04a/10,
34b/14; bāb-ı şelāşe ‘aşr 04a/11
- at** *i.* Binme, yük çekme ve taşıma hizmet-
lerinde kullanılan hayvan
- a. a 62a/14
a. lardan 62a/12
a. ları 62a/09, 62a/10
- at-** Atmak, fırlatmak
a. -ar 16a/11
- ata** *i.* Baba
a. dan 44b/13
- a‘ṭāf (Ar.)** *i.* Merhametler; şefkatler
a. indan 41b/04
- ‘aṭāşā (Ar.)** *i.* Susamış olanlar 41b/07
- āteş (Far.)** *i.* Od, hararet 39b/01
- aṭlās (Ar.)** *i.* Atlas denizi
→ zülāl-i aṭlās 41b/02
- ‘avā’ik (Ar.)** *i.* Engeller, zor işler 56b/01
- ‘avālim (Ar.)** *i.* Dünyalar 09a/11
‘a.-i bī-nihāye Sonu olmayan
dünyalar
- ‘avām (Ar.)** *i.* Herkes, kaba ve cahil halk,
ayak takımı 42a/05, 50b/11, 52b/08
→ ma‘rifet-i ‘avām 25a/14, 25b/01
- āvāz (Far.)** *i.* Ses, seda 73b/06
ā. ını 66b/13
ā.-ı laṭīf Hoş ses 66a/08
- āvāze (Far.)** *i.* Yüksek ses
ā. sinden 67a/02

avdet (Ar.) *i.* Dönüş, geri geliş

‘a. it- Evvelce olduğu yere geri dönmek 06b/14

‘avn (Ar.) *i.* Yardım 42a/08

ay *i.* Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri

a. da 69a/04

ayağ *i.* Vücudun ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı 51b/07

a. ı 22b/11

‘ayān (Far.) *sf.* Belli, açık, meydanda, ortada 17a/07, 48b/06

‘a. dur 24b/15

‘a. it- Meydana çıkmak 08b/03, 20b/10

‘a. ol- Ortaya çıkmak 16b/11, 22a/12, 27a/08

→ bezmü’l-‘ayān 70a/08

āyāt (Ar.) *i.* Kur’an’ın cümleleri 74b/04

ā. uñ 74b/04

‘ayb (Ar.) *i.* Kusur, eksiklik, utanılacak hâl ve davranış

‘a. ın 74a/03, 74a/08

‘a. uñ 06b/03

‘a. uñı 06a/10

āyet (Ar.) *i.* Kur’an’ın herhangi bir cümlesi

69a/11, 75a/04, 75a/09

ā. de 60a/15

ā. i 10a/13

ā.-i kerīme Kutsal ayet 74b/14

ayır- Uzaklaştırmak

a. -ub 43a/14

a. -ur 51b/08

āyīne (Far.) *i.* Ayna 34b/05, 44b/12

ā. de 59a/09

ā. lerde 58b/13

ā. si 49b/01

ā. sinde 04b/12, 05a/13

ā. sinden 44b/05

ā. sinüñ 04b/08

ā. ol- Göstermek 01a/05

ā.-i cemāl-i ulūhiyyet Allah’ın güzelliğinin aynası 08b/08

ā.-i cān Gönül aynası 30a/08, 31a/03, 31b/15

ā.-i cemāl Güzelliğinin aynası 08b/08

ā.-i dil Gönül aynası 22a/07

ā.-i kalb Yüreğinin aynası 30a/03

aylık *sf.* Bir ay süren 71b/12

‘ayn (Ar.) *i.* Aslı, kendisi, bir şeyin tıpkısı; göz, bakış 24b/10, 41a/09

- ‘a. e 59b/02
- ‘a. ı 59a/14
- ‘a.-ı **baħr** Denizin kendisi 40a/10
- ‘a.-ı **nār** Ateşin kendisi 07a/08
- ‘a.-ı **sırr** Sırrın aslı 48a/11
- ‘ayne’l-yaķın (Ar.) sf.** Bir şeyi kendi gözüyle görüp mahiyetini bilme 27a/10, 27a/11
- ‘a. dür 25b/01
- ‘a. e 27a/09, 27b/02, 27b/04
- ayrıl-** Uzaklaşmak, ondan ayrı düşmek
- a. -mamaķ 69b/02
- ayru i.** Ayrı, uzak 59a/13
- az sf.** Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik
- a. dur 76a/06
- a’zā (Ar.) i.** Organlar, üyeler
- a. sı 55a/07, 64a/07
- a. sı ile 47b/04
- a. sına 58a/02
- a. yı 64a/03
- ‘azāb (Ar.) i.** İşkence, keder 16b/07, 45b/09
- ‘a. it- Eziyet etmek, kederlendirmek 14b/12, 42b/06
- şiddet-i ‘azāb 14b/13
- āzād (Far.) sf.** Kurtulmuş, serbest olan 64b/13
- ā. ol-** Kurtulmak 06a/08, 65b/08
- a’zam (Ar.) i.** Büyük
- ğavşü’l-a’zam 13a/07
- ‘azamet (Ar.) i.** Büyüklük, ululuk 08a/02
- ‘a. de 12a/08
- ‘a. inden 24a/03
- dergāh-ı ‘azamet 24a/03
- āzāmet-ullah (Ar.) tam.** Allah’ın ululuğu
- ā. ı 10b/06
- ‘azīm (Ar.) sf.** Büyük, ulu, iri 76b/06
- ‘arş-ı ‘azīm 22b/11; cenāb-ı ‘azīmü’ş-şān 03b/10; Qur’an-ı ‘azīm 69a/11; necm-i ‘azīm 31a/13; sevād-ı ‘azīm 39a/03
- ‘azīz (Ar.) sf.** 1. Yüce, değerli, mukaddes
- iy ‘azīz bilgil kim bunca ‘avālim bī-nihāye kim görürsin (09a/11, 18a/04, 30a/02)*
2. Hürmet edilen, dost *ve dahı ol ‘azīze bu resme vicdānı zevķ hāşıl olmış (11b/09)*
3. Keramet sahibi eren, veli *ammā ‘azīzlerimizden birisi eyder benüm gönlime Cenāb-ı Hāķdan lāyih olan budur (17b/11)*

4. Benzeri bulunmayan, kudret sahibi, mağlup edilmesi mümkün olmayan *ism-i müntakim hükmince ol 'azīz zü'l-intikāmdur* (7b/15, 14b/11)
- ‘a. e 11b/09
- ‘a. lerden 10b/06
- ‘a. lerimiz 16a/07
- ‘a. lerimizden 17b/11, 25b/11, 30a/02
- ‘a. üñ 11a/07
- ‘a.-i **dü-cihān** İki dünyanın mübarek kişisi 04b/02
- ‘azl (Ar.) *i.* İşinden çıkarma, yol verme 34b/07
- ‘azm (Ar.) *i.* Karar, niyet
- ‘a. it- Karar vermek, niyet etmek 29a/06
- B**
- bā-şevāb** (Ar.) *zf.* Doğrulukla, doğruca, sevap ile
→ ebvāb-ı bā-sevāb 04a/15
- bāb** (Ar.) *i.* Bir kitabın bölümlerinden her biri 03b/14
- b. da 42a/07, 74a/12, 77a/01
- b. nda 41b/07
- b.-ı ‘aşr** Onuncu bölüm 04a/08, 27b/15
- b.-ı evvel** Birinci bölüm 03b/14, 07b/10
- b.-ı hādī aşr** On birinci bölüm 04a/09, 34a/12
- b.-ı hāmīs** Beşinci bölüm 04a/04, 19a/09
- ‘a.-i **men** Aziz kişi 07b/15
- b.-ı rābi‘** Dördüncü bölüm 04a/02, 15a/04
- b.-ı sābi‘** Yedinci bölüm 04a/06, 21a/15
- b.-ı sādīs** Altıncı bölüm 04a/05, 20a/05
- b.-ı şāliş** Üçüncü bölüm 04a/01, 13a/04
- b.-ı şāliş ‘aşr** On üçüncü bölüm 35b/03
- b.-ı şāmin** Sekizinci bölüm 04a/07, 23a/12
- b.-ı şānī** İkinci bölüm 03b/15
- b.-ı şānī ‘aşer** On ikinci bölüm 04a/10, 34b/14
- b.-ı selāşe ‘aşr** On üçüncü bölüm 04a/11
- b.-ı tāsi‘** Dokuzuncu bölüm 04a/08,

- 25a/10 (43a/12)
 → şarīr-i bāb 67a/01 b. -mağa 43a/12
 b. -ur 62a/05
- baba** *i.* Çocuk sahibi 72a/14
- bād** (Far.) *i.* Rüzgâr, yel, hava 39b/01
- ba‘de** (Ar.) *zf.* Sonra 41a/07, 65a/06
- b.-l-vuşlat** Kavuşmadan sonra 23a/11
- b.-ü‘r-resûl** Peygamberden sonra 34b/14
- b.-l-ħuşûl** Üredikten, türedikten, çıktuktan sonra 69b/07
- ba‘dehû** (Ar.) *zf.* Onlardan sonra 03b/13, 27a/06, 76b/14
- bāğ** (Far.) *i.* Bağ, büyük bahçe, bostan
 b. ı 41b/08
b.-ı ma‘ārif Marifetler bahçesi 40a/03
 → miyve-i bāğ-ı celālet 03a/08
- bağla-** Engellemek, kapatmak
 b. -maz 33a/02
 b. -mişlardur 29b/10
- bağlan-** 1. Kapanmak *yolı bağlanur sülûkı fütülur* (62a/05)
 2. Sevmek, içten bağlı olmak *giymege ve bağlanmağa ve binmege ve inmege meşğül olub...*
- bahā** (Far.) *i.* Bedel, değer, kıymet
 b. sın 01b/04
- bahār** (Far.) *i.* Kış ile yaz arasında 21 Mart’tan 21 Haziran’a kadar süren mevsim, ilkbahar 66b/10
- bahāyim** (Ar.) *i.* Dört ayaklı hayvanlar, canavarlar
 b. den 66b/12
- baħr** (Ar.) *i.* Deniz 39a/06
 b. e 39b/14, 40a/09, 68b/03
 b. i 16a/13
 b. ine 01a/10, 66b/01
 b. ini 68a/08
b.-i ‘amîk Derin deniz 16a/12
b.-i ħayret Hayret denizi 17b/06
 → ‘ayn-ı baħr 40a/10
- ba‘īd** (Ar.) *sf.* 1. Uzak, ırak *bende fūnūn a‘ġāfından ħarīb ü ba‘īd...* (41b/04, 73b/14)
 2. Olması ihtimalden uzak bulunan, beklenmeyen *şemsi gördüm dimek şahīhdür pes ba‘īd degıldür* (02a/12, 59a/10)

- b. ol-** Gerçekleşmesi imkânsız olmak 02a/12
- bā'ış (Ar.) sf.** Sebep olan, icap ettiren 08b/11, 41a/07
- b. ol-** Sebep olmak 12b/01, 62a/15
- bağ-** Gözleri bir şey üzerine çevirmek
b. -anuñ 39a/06
b. -dumsa 39b/05
- bağıyye (Ar.) i.** Geri kalan, kalıntı, artık
b.-i beşerıyyet İnsanlıktan geriye kalan 05a/10, 05b/03
- bākī (Ar.) sf.** Ebedî, ölümsüz 21b/13, 56a/08, 64a/15
b. ol- Ebedî olmak, ölümsüzleşmek 46b/10, 59b/04
→ Rabb-ı bākī 56a/09
- bāl (Far.) i.** Kalp, yürek, gönül; kol 22b/03
→ fāriğü'l-bāl 40a/02
- balçık i.** Koyu kıvamda özlü ve yapışkan çamur
b. dan 76a/11, 76a/12
- balık i.** Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan omurgalı hayvanların ortak adı
b. lar 42b/02
- bāliğ (Ar.) sf.** Erişmiş, vasıl olmuş, varan, yetişen
b. ol- Erişmek, olgunlaşmak 50b/09
- baña zm.** Ben zamirinin yönelme hâli, bana 11a/11, 13a/08, 73a/13
- bār (Far.) i.** Yük, ağırlık veren şey, sıklet 75b/14
- barmağ i.** İnsanın ve bazı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemlili uzantılardan her biri
b. dur 18b/02
b. ın 18b/02
b. ma 41b/07
- baş-** 1. Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak *dā'ire-i edebden bir kadem taşra basmaya* (07a/01)
2. Ansızın saldırmak, gâfil avlamak *kāfir pusu idüb 'asker-i İslāmī başmak istedi* (71b/12)
b. -mak 71b/12
b. -maya 07a/01
→ hayret baş- 62a/05; kadem baş- 20b/15, 27b/01

başar (Ar.) *i.* Göz; görme, görme hassası

28b/13, 58b/13

b. a 59b/14

b. da 60a/03

b.-ı ‘arīfān Âlimlerin gözü 03a/13

başiret (Ar.) *i.* Kalp gözüyle görerek bir

şeyin gerçeğini kavrama, idrak

etme 04a/15, 23a/08, 60a/03

başiretī (Ar.) *sf.* Kalp gözüyle kavrayan,

idrak eden 09b/05

basīṭ (Ar.) *sf.* Sade, düz, arızasız, engelsiz

17b/15

başṭ (Ar.) *i.* Açma, yayma, uzun uzadıya

anlatma

→ kabz u başṭ 56a/02

baş *i.* İnsan vücudunun duyu organlarının

bulunduğu en üst, hayvan vücudu-

nun en ön kısmı, kafa 51b/01,

64b/06

b. ın 65a/15

b. ifā 75a/14

b. ların 67a/08

b. eg- Direnmekten vazgeçip emir

altına girmek 44a/03

b. ko- Ölümü göze almak 39b/09

başla- 1. Bir işi yapmak üzere harekete

geçmek *şoñra mücāhideye başladı*

(45b/13, 10b/11)

2. Belirmek, görünmek, ortaya

çıkma *andan kerāmāt ü velāyāt*

zuhūr itmege başlar (46b/02)

b. -dı 45b/13

b. -r 16b/03, 46b/02, 66a/07

b. -yub 10b/11

bāṭıl (Ar.) *sf.* Gerçekle ilgisi bulunmayan,

boş, temelsiz 09b/13

bāṭın (Ar.) *sf.* Gizli, görünmeyen 24b/03,

53b/09, 60a/01

b. da 02a/07, 52a/08, 57a/14

b. dan 48a/01, 60a/02

b. ı 44b/07, 48b/13, 60a/01

b. ın 53b/08

b. ina 58a/02

b. ların 54b/13

b. larındaki 34a/09

b.-ı muḥarremāt Haram ve yasak

olan şeylerin görünmemesi 64a/08

→ esmā³-yı bāṭın 65a/03; ḥiss-i

bāṭın 30b/10; ‘ilm-i bāṭın 44a/06,

53b/15, 63a/12; ‘ilm-i bāṭınla

44b/03, 50a/03; şalat-ı bāṭın

- 63a/05; tahâret-i bâtın 61b/05,
61b/07, 61b/15
- bâṭınen (Ar.)** *zf.* Dahilen, iç yüzünde;
içinden olarak 60b/13, 63a/07
- bâṭınî (Ar.)** *sf.* Gizli olan, görünmez olan,
sırla ilgili 54b/10
- bâṭıniyye (Ar.)** *i.* Batıl mezheplerden biri
olup ayetlerin dış anlamlarından
ziyade batın, iç anlamlarına önem
verdikleri için Allah sıfatlarının
bazılarını şüpheli gösterirler;
Hasan Sabbah'ın tarikatı
→ tevbe-i bâṭıniyye 55a/09
- baʿz (Ar.)** *i.* Birkaç, bir miktar, bir kısım,
bir takım 19b/14, 29a/11, 73a/03
b. lar 13b/14, 14a/01
- bāzār (Far.)** *i.* Çarşı, pazar
b. ma 01a/12
b. ında 64b/06
b.-ı ʿışk Aşk pazarı 01b/15
- baʿzı (Ar.)** *zf.* Birazı, bir kısmı; kimi
05a/05, 35a/04, 76b/15
b. lar 13b/15
b. sı 09b/02, 35a/03, 60a/09
b. sından 73b/02, 73b/03
b. sunuñ 75a/06
- bedel (Ar.)** *i.* Bir şeyin karşılığı 62a/12
- beden (Ar.)** *i.* Vücut, gövde 43a/10, 45a/03,
47a/11
b. de 47b/01
b. den 11a/03
b. ini 63a/12
b. le 47a/08
b. leri 53a/15
→ rāḥat-ı beden 52b/10; zāhir-i
beden 47b/04
- bedr (Ar.)** *i.* Ayın on dördüncü gecesi,
dolunay
b.-i dücā Karanlıkta gürünen dolu-
nay 31a/09
b.-i münîr Parlak dolunay 30b/07
→ kamer-i bedr 09a/04; kamer-i
bedr-i münîr 09a/03, 31a/10
- behîmî (Ar.)** *sf.* Hayvana mensup, hayvanî
b. dür 51b/10
- behrever (Far.)** *sf.* Hisse ve nasibini almış
41b/06, 63b/02
- beḳā (Ar.)** *i.* Devam, sebat, evvelki hâl
üzere kalmak, bakılık 45a/10,
56a/09, 65b/04
b. sın 59b/03
b. ya 59b/13

- b.-yı ḥakīkī** Gerçek kalıcılık 21b/11, 22b/15
- bekle-** Beklemek, bir iş oluncaya kadar durmak 45b/11
- belā (Ar.)** *i.* Büyük sıkıntıya veya zarara sebep olan olay, afet 75a/14
- belī (Far.)** *zf.* Evet, pekiyi, tamam 57a/11
- belīg (Ar.)** *i.* Düzgün söz veya eser 52b/10
- belki (Far.)** *bağ.* Belki, ihtimal, olabilir 28a/13, 66b/12
- ben** *zm.* Teklik birinci şahıs zamiri, ben 06b/06, 39a/12, 73a/05
b. de 41b/04
b. den 18b/03, 51b/08, 57a/04
b. em 10a/11, 39b/08, 39b/08
b. i 13a/14
b. üm 10a/05, 40a/02, 76b/04
b. ümdür 39b/08, 40a/01, 40a/04
- bende-vār (Far.)** *zf.* Kul, köle gibi bağlı → mümkināt-ı bende-vār 04b/03
- benlik** *i.* Benlik, şahsiyet 27a/13
- beñze-** Andırmak, benzemek
b. -mez 10b/04
b. -r 20b/12, 66a/11
- berāber (Far.)** *i.* Beraber, denk, eşit
b. ol- Bir arada olmak 66b/05
- berekāt (Ar.)** *i.* Bolluklar
b. ından 02b/01
- beri** *e.* Bu tarafa, bu yana 10b/02, 49a/10
- berk (Ar.)** *i.* Sağlam, sıkı, kuvvetli, sert
b.-i ḥāṭif Sesi işitilip de kendisi görülmeyen kimsenin sesinin kuvveti 15b/11
- berrāk (Ar.)** *sf.* Duru, temiz 16b/12
- beş** *sf.* Beş sayısı 32b/02, 33a/04
- beşāret (Ar.)** *i.* Müjde, muştu
b. in 50a/02
b. üñ 03a/02
- beşer (Ar.)** *i.* İnsan
→ şekl-i beşer 31b/08
- beşeriye (Ar.)** *sf.* İnsana mensup olan, insanî
→ evsāf-ı beşeriyye 06a/01; şifāt-ı beşeriyye 49b/04, 56a/08, 69b/04
- beşeriyyet (Ar.)** *i.* İnsanlık 05a/07, 10b/08, 19a/06
b. den 21b/12
b. e 06b/14
→ bağıyye-i beşeriyyet 05a/10, 05b/03; evsāf-ı beşeriyyet 04b/14;

- küdürât-ı beşeriyet 55a/14; nâr-ı beşeriyet 05a/08; rüsüm-ı beşeriyet 21b/06, 22b/15; vücūd-ı beşeriyet 07a/06, 22b/06
- beşinci sf.** Beşinci olan 48a/04, 65a/11
- bey^ç (Ar.) i.** Satma, satılmış, satın alma 28b/04
→ ehl-i bey^ç 28b/03
- beyân (Ar.) i.** Açıklama, anlatma, bildirme 54a/15
b. a 23a/10, 29b/11
b. ina 62b/07, 69b/12
b. ında 08a/11, 25a/10
b. ındadur 07b/13, 23a/12, 34a/12
b. a getir- Açıklamak, anlatmak 01b/05
b. eyle- Bildirmek, anlatmak 02a/13, 68b/07
b. it- Açıklamak, bildirmek 03b/15, 19a/10, 75a/04
b. olun- Anlatılmak, açıklanmak 32a/08, 50b/01, 69b/14
- beyne'n-nevim ve'l-yakaza (Ar.) zf.** Uyku ile uyanıklık arasında 72a/09, 72b/15
- beyne's-semâ' ve'l-arz (Ar.) zf.** Gökyüzü ile yeryüzü arasında 31b/08
- beyt (Ar.) i.** Beyit; mesken, hane 15a/12, 40a/05, 57b/11
b.-i âhir Son beyit 40a/08
b.-i ma'mûr Kâbe 39a/14
- bezl (Ar.) i.** Bol bol verme, saçma 49a/05
b. eyle- Cömert davranmak 63a/11
b. it- Saçmak, dağıtmak 63a/14, 63b/04
→ âlî-yi bezl 41b/12
- bezm (Far.) i.** İçkili, eğlenceli meclis, dernek
b.-ü'l-'ayân Bilinen meclis 70a/08
- bînar i.** Yerden kaynayan su
b. ların 67b/01
- bî-'add (Far.) sf.** Sayısız
→ şenâ-yı bî-'add 01a/02
- bî-bahâ (Far.) sf.** Paha biçilemeyecek kadar değerli
→ durer-i bî-bahâ 01b/07
- bî-cihet (Far.-Ar.) sf.** Yönü belirsiz 11b/11, 22a/12, 27a/08
- bî-cirm (Far.-Ar.) sf.** Cisimsiz 17b/02
- bî-çâre (Far.) sf.** Çaresiz, zavallı
b.-i hayr-du'â Hayır duası eden zavallı insan 02a/15

bī-çun (Far.) *sf.* Emsalsiz, eşsiz, sebep sorulmaz; Allah

b. dur 26b/13

→ cemāl-i bī-çun 20b/09, 27a/08;

zāt-ı bī-çun 01a/05, 23b/11, 53b/03

bi-emr-illāh (Ar.) *zf.* Allah'ın emriyle
54b/01

bī-gāne (Far.) *sf.* Kayıtsız, ilgisiz, dünya ile ilgisini kesmiş olan

b. lerdür 28b/06

→ şüret-i bī-gāne 02a/07

bī-gānelik (Far.) *i.* Kayıtsızlık, ilgisizlik, dünya ile ilişkisini kesmiş olma
45a/05

bī-ğurüb (Far.-Ar.) *sf.* Batmayan, batışı olmayan

→ şems-i bī-ğurüb 30a/14, 31a/05

bī-ğaberlik (Far.-Ar.) *sf.* Habersizlik, bilgisizlik; vurdumduymazlık

b. dūr 24a/06

bī-ğad (Far.) *sf.* Hadsiz, sınırsız, pek çok
30a/09

→ ħamd-i bī-ğad 01a/02

bi-ğağikat (Ar.) *zf.* Gerçeği ile

b.-i'l-ğāl Durumun gerçeği ile
19a/08

bī-ğarf (Far.-Ar.) *sf.* Sözsüz, lakırdısız
11b/11

bī-ğicāb (Far.-Ar.) *sf.* Utanmayan 26a/09

bī-ğüş (Far.) *sf.* Kendinden geçmiş, sersem, şaşkın 30b/10

bī-ğıtiyār (Far.-Ar.) *zf.* Kendiliğinden, elde olmayarak 06b/06, 22b/09, 67a/06

bī-ğüdüret (Far - Ar.) *sf.* Bulanık olmayan, açık 39a/13

bī'l-ğülliyye (Ar.) *zf.* Büsbütün, bütün bütün 05a/07, 11a/03, 53a/12

bī-levn (Far.-Ar.) *sf.* Renksiz
b. dūr 18a/04

bī-mağāmlık (Far.-Ar.) *i.* Makamsızlık
17a/12

bī-mekān (Far.-Ar.) *sf.* Yersiz, yurtsuz
23b/13

bī-nihāye (Far.-Ar.) *sf.* Nihayetsiz, sonsuz
09a/11, 17b/02

b. dūr 01b/02

b. sinde 06a/15

b. sinden 08a/10

→ 'avālim-i bī-nihāye 09a/11;

envār- ı bī-nihāye 10b/09; kevākib-

i bī-nihāye 30a/07

bī-niṣān (Far.) *i.* Nişansız, işaret-siz 23b/14

bī-niṣānlık (Far.) *i.* İşretsizlik, belirsizlik

b. dur 24a/06

bī-niyāz (Far.) *sf.* Muhtaç olmayan, ihtiyacı olmayan

→ cenāb-ı bī-niyāz 30b/15; feyyāz-

ı bī-niyāz 41a/02; ḥazret-i bī-niyāz

06b/15

bī-reng (Far.) *sf.* Renksiz 02a/02, 25a/06

b. dūr 23b/04

→ deryā-yı bī-reng 10b/15

bī-renglik (Far.) *i.* Renksizlik

b. den 25a/06

bī-ṣafā (Far.-Ar.) *sf.* Neşesiz 39a/08

bī-ṣavt (Far.-Ar.) *sf.* Sessiz, sedasız 11b/11

bī-sükūn (Far.-Ar.) *sf.* Hareketsizlik 39a/05

bī-tevaḳḳuf (Far.) *zf.* Durmadan 35a/05

bī-vāsīta (Far.-Ar.) *sf.* Vasıtasız, araçsız,

aracısız 12b/04, 12b/10, 21a/04

bi-z-zāt (Ar.) *zf.* Kendi, kendisi 59b/08

bī-zamān (Far.-Ar.) *sf.* Zamansız 23b/13

biç- Kesmek, kökünü kazımak

b. -mez 58b/06

bidāyet (Ar.) *i.* Başlama, başlangıç

b. ine 49b/14

b.-i kelām Sözün başlangıcı 27a/01

bil- Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, anlamak, gerçeğine erişmek

39a/03, 44b/01, 56b/12

b. -di 48b/09, 74b/11

b. -diñ 49a/15

b. -en 19a/07

b. -eydi 13a/10, 13a/13

b. -gil 09a/11, 21b/05, 35b/06

b. -irse 63a/11, 63a/12

b. -irsin 06b/08, 10a/07

b. -medigi 71a/06

b. -medügi 73b/09

b. -mek 46b/08, 71a/11

b. -mekdir 42b/10

b. -mekdür 14a/07, 25b/04, 49a/10

b. -meyen 75a/06

b. -meyüb 14b/08

b. -mez 05a/04, 56b/08, 66a/02

b. -mezler 01b/04, 35a/12

b. -mezse 74b/11

b. -sin 07a/10

b. -sünler 18b/06, 39b/10, 43a/15

b. -üb 42b/09

b. -ür 45a/08, 49b/10, 74b/11

- b. -ürler 33a/09
b. -ürse 74b/10
- bil-cümle (Ar.)** *zf.* Hep, bütün, toptan
47b/05
- bilā-cism (Ar.)** *sf.* Cisimsiz, suretsiz 11b/
13
- bilā-keyf (Ar.)** *sf.* Keyifsiz, isteksiz,
memnuniyetsizlik 59a/04
b. in 48a/11
- bilā-keyfiyyet** *bkz. bilā-keyf*
b. in 48a/11
- bilā-maddeten (Ar.)** *sf.* Maddesiz, gözle
görünmez 10b/05
- bilā-vāşıta (Ar.)** *sf.* Vasitasız, araçsız,
doğrudan doğruya 49b/08
- bilā-vāşıtatın (Ar.)** *zf.* Vasitasız, araçsız,
doğrudan doğruya 58b/08, 59b/14
- bildir-** Bilinir duruma koymak, açıklamak,
haber vermek 72a/04
b. -dik 72b/05
b. -ir 25b/15
b. -mege 71a/07
b. -mesi 49b/10, 49b/10
- bile** *zf.* Beraber, birlikte 17b/10, 18a/12
- billāh (Ar.)** *zf.* Allah için 07b/03, 42a/02
→ üns-i billāh 42b/15
- bin (Ar.)** *i.* Oğul 41b/10, 41b/13, 41b/14
- bin-** Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine
çıkıp oturmak
b. -mege 43a/12
b. -üb 30b/10, 44a/14
- biñ** *sf.* Bin sayısı 07a/11, 12a/01, 42b/15
b. de 27b/01
- binaen (Ar.)** *zf.* ... den dolayı, ötürü, için;
dayanarak, yapılarak 54b/13
- bindir-** Birini bir şey üzerine çıkarmak,
çıkarıp oturtmak
b. -üb 43b/07
- bir** *sf.* 1. Bir (Sayı sıfatı) *ol iki cenāhuñ birisi ‘ilm-i bāṭındur* (44a/06, 55a/07, 76b/04)
2. Bir (Belirsizlik sıfatı) *günlerde bir gün...* (01a/10, 34a/08)
3. *i.* Aynı, beraber, eşit *mescīd ü meyḥāne bunlaruñ katında birdür* (33a/03)
b. dür 27a/03, 33a/03, 69a/11
b. isi 44a/06, 55a/07, 63b/15
b. isinüñ 72a/11, 72a/11

birbiri *i.* Birbiri, yekdiğer

b. sine 69b/01

biri *zm.* Bir tanesi, herhangi biri, her biri

05b/14, 50b/11, 75a/12

b. n 61b/13, 62a/03

b. nden 19b/13, 67b/04

b. ne 10b/04, 26a/12, 29b/07

b. nüñ 02a/14, 30a/11, 33b/09

b. si 09b/13, 33b/14, 34a/02

b. sine 50a/10

birinci *sf.* Birinci olan 65b/03

birkaç/birkaç *sf.* Az sayıda, birkaç 03b/09,

72a/07

birle *e.* İle 04b/09, 23a/03, 67a/05

bisât (Ar.) *i.* Kilim, minder, döşeme, keçe,

yaygı

b.-ı kurb Allah'a yakınlığın hissedildiği minber 65a/15

bismillāhirrahmānirrahīm (Ar.) *cü.* “Esir-

geyen, bağışlayan Allah'ın adıyla

anlamındadır 01a/01, 41a/01,

71a/02

bit- Büyümek, yetişmek

b. -mek 33a/07

b. -mez 50b/09

bitür- Tamamlamak, sonuçlandırmak

b. -üb 47a/10

biz *zm.* Çokluk birinci şahıs zamiri, biz

06a/10, 27a/01

b. dedür 11b/07

b. den 48a/15

b. e 39a/09, 45b/05

b. ümle 06b/02

boşal- Dışarıya akmak, çıkmak

b. -mayınca 63b/13

b. -ur 46a/15

boyan- Renk kazanmak

b.-ub 19b/09

boyun *i.* Vücudun omuzlarla baş arasında

kalan ve başı bedene bağlayan

kısmı

b. ların 62a/11

boz- Bozguna uğratmak, yenmek

b. -ub 10b/13

bölük *i.* Bölünmüş bir bütünün parçası,

kısım 16b/03

b. i 31b/11

böyle *zf.* Bunun gibi, bu türlü 10b/02,

18a/04, 18b/06

bu *sf.* veya *zm.* Bu 01a/09, 39a/11, 76b/10

b. dur 05b/14, 24a/01, 68b/09

b. na 67b/09
 b. nda 24b/12, 43b/09, 58b/05
 b. ndan 23b/06, 50a/11, 75a/02
 b. nı 56b/05, 74b/01
 b. nlar 16a/13, 29b/05, 73b/04
 b. nlara 20b/12, 36a/08, 54b/04
 b. nlarda 35b/13
 b. nlardan 18b/07, 28b/12, 66a/01
 b. nlardur 49a/03
 b. nları 18a/13, 29a/14, 43a/14
 b. nlaruñ 28a/10, 47b/01, 60b/10
 b. nun 07a/02, 34b/08, 67a/02
 b. nunla 14a/01
 b. nuñ 31b/06, 52b/11, 74a/02
 b. ña 50a/01, 66b/07, 72b/14
 b. ñlar 73b/15

bu^çd (Ar.) *i.* Uzaklık 61a/14
 → ‘ālem-i bu^çd 20a/13

budağ *i.* Kesilen bir dalın ağaçta kalan kısmı, dal
 b. ma 41b/08

buğz (Ar.) *i.* Kin, nefret, sevmeme 52a/03
b.-ı dünyā Dünyayı sevmeme, ilgi göstermeme 49a/05

buğl (Ar.) *i.* Cimrilik, pintilik 11b/07, 49a/01, 52a/03
 b. dur 60b/09

bul- 1. Bir kimse veya bir durumla karşılaşmak *nazar-ı hağdan perve-eriş buldılar* (43a/01)
 2. Elde etmek, meydana çıkarmak, erişmek *‘Ālemüñ ‘ademden vücūda gelüb ta‘ayyün bulduğın beyān ider* (09a/07, 59b/07, 61a/08)
 3. Nâil olmak, ulaşmak *toğa merātib-i esmā²-ile terbiyyet bula* (22b/12, 44a/03, 45a/02)
 4. Görmek *ma‘rifet budur-ki vağdeti keşretde ve kesreti vağdetde bulasın* (26a/15)
 5. Seçmek, uygun saymak *iy cevāhir-i ma‘āniye şarrāf bulmayub...* (01b/12)
 b. -a 45a/02, 58a/03, 65b/06
 b. -asın 26a/15
 b. -dı 30b/13
 b. -dılar 43a/01, 44a/03
 b. -duğın 09a/07
 b. -madı 59b/07
 b. -madın 39b/01
 b. -mağ 61a/08
 b. -mağdur 65b/14
 b. -maya 22b/12, 66b/11
 b. -mayacak 29b/06
 b. -mayub 01b/12

b. -maz 49b/05

b. -mışdur 05b/12

b. -sun 47a/09

b. -ub 05a/14, 63b/09

b. -umaz 22a/14

b. -ur 19a/06, 45a/08, 73a/15

b. -urlar 29a/09, 34a/06

→ fenā bul- 18a/12; ĥalāř bul-

4b/02; ta'ayyūn bul- 19b/09; yol

bul- 01b/09; zūhūr bul- 09b/15

bulan- Yoğrulmak, karışmak

b. -mağ 69b/09

bulun-/bulın- 1. Elde edilmek, ele geğirilmek, ulaşmak *zıkre mü-lāzemet ü muvāzabet itmeden bulunurmuş* (57b/11)

2. Belirlenmek, tesbit edilmek, anlaşılmak *eger ol ma'nālar bulunursa* (28b/08, 55a/04)

3. Var olmak, mevcut *olmak bir sā'atde yüz yirde bulınalar ve diledüğleri nesnede taşarruf ideler* (14a/10, 28b/08, 28b/10)

b. -alar 28b/10

b. -maz 14a/10

b. -mazsa 55a/04

b. -urlar 28b/08

b. -urmuş 57b/11

b. -ursa 55a/02

buluş- Belli bir yerde bir araya gelmek

b. -sa 45a/15

bunca *sf.* Bu kadar, bu denli, böyle 09a/11

burc (Ar.) *i.* Kale surlarının gerekli yerle-

lerine yapılan savunma kuleleri

b. indan 04b/11, 22a/11

b.-ı sa'ādet Saadet kalesi 31a/14

b.-ı vāĥidiyyet Allah'ın birliğinin kalesi 08b/12

→ māh-ı burc-ı nübüvvet 31a/09;

mihr-i burc-ı kām-kārī 03a/10

būstān (Far.) *i.* Baę, bahęe

→ řükūfe-i nihāl-i būstān-ı ĥilāfet 03a/08

buyur- Kesin olarak yapılmasını emretmek, söylemek, demek

b. -dı 02a/05, 51a/14, 73a/15

b. -dıkları 76b/15

b. -dılar 08a/15, 32a/04, 53a/07

b. -du 56a/03, 58a/04, 60a/04

b. -mış 18a/04

b. -mışdur 35b/09

b. -mışlar 34a/05

b. -mışlardur 11a/09, 27b/03

- b. -ur 08a/03, 50a/05, 72b/04
 b. -urdu 51a/13
- buyurul-/buyır-** Emredilmek, ferman veril-
 mek
 b. -a 76a/09
 b. -dı 53a/06
- büdalā'** (Ar.) *sf.* Budala, sersem, akılsız
 32b/14
 b. dan 33b/14
 b. sı 28a/11
- bülbül** (Ar.) *i.* Güzel sesiyle bilinen kuş
 b. iyem 40a/03
- bülend** (Far.) *sf.* Yüksek, yüce, ulu 41b/01
- bürhān** (Ar.) *i.* Delil, ispat, tanık 54a/15
- büyük** *sf.* Üstün niteliği olan, önemli
 51a/15, 51b/02, 76b/06
 b. idür 51b/03

C

- cāh** (Ar.) *i.* İtibar, makam, mevki 57b/12
- caḥīm** (Ar.) *i.* Cehennem, tamu
 c. den 52b/11, 64b/10
- cā'iz** (Ar.) *sf.* İzin verilmiş, uygun olan
 20a/03, 54a/04, 75a/01
 c. dür 18b/12

- cāmi'** (Ar.) *i.* İçinde namaz kılınan ibadet
 yeri, mescit; içinde bulunan, derle-
 yen, toplayan 67b/05
 c. dür 64a/07
 → mışr-ı cāmi' 39a/03

- cāmi'a** (Ar.) *i.* Topluluk
 → nüṣṣa-i cāmi'a 21a/04

- cān** (Far.) *i.* Can, ruh; gönül 01a/12,
 27a/07, 51b/01
 c. a 31b/05
 c. da 20b/04, 39a/02, 55b/08
 c. ı 15a/13
 c. ıma 06b/05
 c. lara 39a/05
 c. umda 06b/06
- c. vir-** Gönül vermek 28a/15
 → āyine-i cān 30a/08, 31a/03,
 31b/15; ḥazāine-i cān 01b/11; hümā-
 yı cān 21b/08; sem'-i cān 01b/10,
 20b/03, 26b/05; Yusūf-ı cān 04b/01

- cān-ver** (Far.) *i.* Canavar
 c. ler 51b/14, 52a/13, 52a/14

- cānān** (Far.) *i.* Sevgili, gönül verilmiş,
 Allah 11b/11, 31b/14
 → cemāl-i cānān 28b/01; vāşıl-ı
 cānān 15a/13

cānib (Ar.) *i.* Taraf, cihet, yan

c. e 66b/02, 76b/01

c. i 43a/13

c. inden 11b/11, 31b/14, 68a/10

c.-i Hāk Allah'tan 46a/01, 73a/01

c.-i Hāk Allah tarafından 20b/08

cāvidānī (Far.) *sf.* Daimi kalacak olan,

sonrasız, ebedî

→ hayāt-ı cāvidānī 21b/11

cebel (Ar.) *i.* Dağ

c.-i Tūr Tur dağı 06b/11

ceberūt (Ar.) *i.* Ululuk, kudret, icbar, zor-

lama, Allah'ın yüce kudreti 50a/08,

50a/09

c. dan 47a/03

→ 'ālem-i ceberūt 43a/06, 46b/15

cebīn (Ar.) *sf.* Alın

c.-i hūbān Güzellerin alın 03a/14

cedīde (Ar.) *sf.* Yeni

→ hayāt-ı cedīde 63b/01

cehālet (Ar.) *i.* Cahillik, bilmezlik

c. den 49b/06, 49b/06

c. dūr 60b/06

c. üñ 60b/06

cehd (Ar.) *i.* Çalışma, çabalama 66a/12

cehele (Ar.) *sf.* Bilgisizler

c. ye 74b/15

cehennem (Ar.) *i.* Cehennem, tamu 76b/12

c. den 06a/08

c. i 61a/04

→ derekāt-ı cehennem 54a/08; ehl-i

cehennem 45b/08

cehl (Ar.) *i.* Bilmezlik 15b/06, 25a/02

→ izāle-i cehl 21b/06

cehr (Ar.) *i.* Yüksek sesle söyleme 55b/03,

69a/13, 69a/13

c. dūr 57a/05

celāl (Ar.) *i.* Allah'ın kahredici sıfatı 17b/

08, 17b/09, 57b/03

c. e 17b/01

c. in 57b/01

c. inde 48a/10

c.-i kibriyā Allah'ın yok ediciliği

62b/11

→ dārü'l-celāl 14b/12; nūr-ı celāl

17b/14, 22a/11, 23b/01; şem^c-i

celāl-i aḥadiyyet 05a/07

celālet (Ar.) *i.* Büyüklük

→ miyve-i bāğ-ı celālet 03a/08

celālī (Ar.) *sf.* Ulu, yüce; Allah'a ait

→ şevk-i cemāl-i zi'l-celālī 16b/15

cem' (Ar.) *i.* Toplama, yığma, bir araya getirme 48b/02

c. eyle- Toplamak 01a/11

c. ol- Toplamak, bir araya getirmek 01b/03, 26a/02, 63a/05

cemā'at (Ar.) *i.* İmamın arkasında namaz kılanlar 67b/14, 68b/11

cemāl (Ar.) *i.* Yüz güzelliği, güzellik 17b/08, 44b/06, 60a/12

c. dür 25a/02

c. i 14a/11

c. in 40a/06, 44b/02, 58b/09

c. inde 48a/11

c. inden 16b/10

c.-i bī-çun Benzersiz güzellik 20b/09, 27a/08

c.-i cānān Gönüllerin güzelliği 28b/01

c.-i Hāk Allah'ın güzelliği 26a/09

c.-i Hāk Allah'ın güzelliği 62b/10, 65b/02

c.-i muṭlak Eşi benzeri olmayan güzrellik 35a/10

→ āfitāb-ı cemāl 70a/02; āyine-i cemāl-i ulūhiyyet 08b/08; envār-ı cemāl 57b/07; 'aks-i cemāl 58b/13; ma'na-yı cemāl 39a/07; mir'āt-ı

cemāl-i yār 49a/02; müşāhede-i

cemāl 26a/11; müşāhede-i cemāl-i

ḥayy 15a/02; müşāhede-i cemāl-i

ulūhiyyet 20b/01; nūr-ı cemāl

18a/03, 23b/02; sıfat-ı cemāl

65a/05; şevk-i cemāl-i zi'l-celālī

16b/15

cemāl-ullah (Ar.) *tam.* Allah'ın lütfu

c. dur 48a/05

cemī' (Ar.) *sf.* Cümle, bütün, hep 07b/03, 34b/09, 68a/03

c.-i 'ālem Herkes, bütün dünya 05b/11

cenāb (Ar.) *i.* "Şeref, onur ve büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret **c.-ı Hāk** Allah 06a/09, 07b/12, 20b/06

c.-ı 'azīmü's-şān Şanı, ünü yüce olan 03b/10

c.-ı bī-niyāz Hiçbir şeye muhtaç olmayan, Allah 30b/15

c.-ı ğayb-i hüviyyet Hakikî yokluğun onuru 12b/08

c.-ı Hāk Allah 04a/03

c.-ı hüviyyet Hakikatin büyüklüğü 01a/03

c.-ı 'izzet Allah 06b/04, 42a/09,

- 56a/14
- c.-1 zāt-1 aḳdes** Allah 21b/07, 31a/02
- c.-1 zāt-1 ḳuds** Allah 15a/04
- c.-1 zāt-1 ḳudsī** Allah 36a/02
- cenāh (Ar.)** *i.* 1. Kanat, kuş kanadı *gıtmege iki cenāh lāzımdur ol iki cenāhuñ birisi ‘ilm-i bātındur* (44a/06)
2. Yelken *şerī‘at gemileri cenāhlar açub...* (16a/05)
- c. lar 16a/05
- c. uñ 44a/06
- cenān (Ar.)** *i.* Kalp, gönül, yürek
- c. na 31b/14
- ‘ālem-i cenān 11b/05; derecāt-ı cenān 53a/02
- cennāt (Ar.)** *i.* Cennetler, bahçeler
- derecāt-ı cennāt 50a/12, 53a/05
- cennet (Ar.)** *i.* İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükafat olarak konulacakları, güzellik ve nimetlerle dolu yer
- 76b/12
- c. de 47b/10, 48a/02, 58b/09
- c. dür 47b/09, 52b/15
- c. e 06a/08, 28a/12, 52b/11
- c. i 46a/11, 61a/04
- c. lerde 44a/13
- c. lerüme 42b/07
- ehl-i cennet 45b/08
- cesed (Ar.)** *i.* Ölü vücut 43a/03, 47b/02
- c. de 43a/04, 47a/02, 47a/12
- cesedānī (Ar.)** *sf.* Ölü vücutlara özgü
- zevḳ-i cesedānī 44a/15
- cevāb (Ar.)** *i.* Karşılık 03a/05, 26b/14, 31b/15
- c. ı 26b/15
- c. nda 26b/09
- c. ol-** Yanıt vermek 26b/12
- c. vir-** Karşılık vermek 03a/06, 45b/03, 74a/10
- c.-1 şahīh** Doğru yanıt 26b/11
- cevāhir (Ar.)** *i.* Cevherler, kıymetli taşlar; mayalar, özler
- c. e 68a/15, 68b/03
- c.-i ma‘anī** Anlamın özü 01b/12
- c.-i nefis** Güzel cevherler 68b/01
- c.-i ‘ulūm-ı leddünniyye** Uluhiyyet âlemiyle ilgili bilimlerin özü
- 53b/11
- esrār-ı cevāhir-i rabbānī 03a/04; esrār-ı rabbānī-i cevāhir 01b/14, 03b/09; gencīne-i cevāhir-i ma‘anī 02b/09
- cevher (Ar.)** *i.* Var olan bir şeyin özü

- c. in 46b/14
c. lerin 68a/09
- cevlān (Ar.)** *i.* Dolaşma, dolanma, gezinme
39b/11
c. **it-** Dolanmak, gezinmek 40a/06
- cezā (Ar.)** *i.* Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen karşılık
c. sı 64b/10
- cezbe (Ar.)** *i.* Ruhun hayret ve sevince kapılarak sanki cesetten hariç bulunuyormuş gibi olması, heyecana gelmesi; tarikat ehlinin kendinden geçme hâli 05b/10, 15b/01, 66b/06
c. lerden 66b/05
c. si 05b/04
c.-i **Hak** Allah'tan gelen cezbe 22b/03, 27a/06
c.-i **ilahî** Allah'la ilgili kendinden geçme 35a/04
c.-i **ilahiyye** Allah'tan gelen cezbe 15a/15, 27b/06
- cidd (Ar.)** *i.* Bir işi gerçekten çalışıp işleme
52b/10
c. i 75b/02
- cihān (Far.)** *i.* Dünya, yeryüzü 15b/01, 44a/02, 70a/02
c. da 33a/06, 57b/10, 70a/05
c. dan 40a/02
c. ı 29b/07
c. uñ 33a/12, 33b/02
→ ebnā²-yı cihān 03a/01; lezāīz-i cihān 24b/09; şāh-ı cihān 39b/08
- cihet (Ar.)** *i.* 1. Sebep, vesile, bahane *cihet ve muḳābele ve ittişāl ve infişāl hayāle gelmeksizin...* (61a/14)
2. Taraf, yön *bir cihet cenāb-ı ğayb-i hüvviyyetedür* (12b/08, 23b/09, 35a/08)
c. de 12b/09
c. den 12a/12, 35a/08
c. i 12b/09, 12b/11
- cilā^c (Ar.)** *i.* Parlaklık.
→ kuḥl-i cilā^c 03a/13
- cilve (Ar.)** *i.* Tecelli, görünme 04b/01
- cimā^c (Ar.)** *i.* İnsanlarda çiftleşme
c. dan 64a/01
- cinān (Ar.)** *i.* Cennetler, uçmaklar; bahçeler
16b/06, 29b/01
c. da 29b/03
c. ı 29b/04, 47b/15

- derecāt-ı cinān 63a/06; lezāīz-i cinān 29b/03
- cināniyye (Ar.)** *i.* Cennetler, uçmaklar; bahçeler
→ lezāīz-i cināniyye 17a/01
- cinn (Ar.)** *i.* Gözle görünmez bir yaratık
c. üñ 66b/05
- cins (Ar.)** *i.* Başlıca nitelikleri aynı olan varlık veya nesnelere topluluğu
c. inden 73b/06
- cirm (Ar.)** *i.* Cisim, hacim, oylum 15b/13
c.-i āfitāb Güneşin cismi 04b/13
- cism (Ar.)** *i.* Beden, gövde, madde 09b/04, 61a/11
c. e 44a/12, 46a/12, 61a/11
c. i 28b/15
c. ini 16a/11, 63b/08
c. leri 28b/11, 29a/02
- cismānī (Ar.)** *sf.* Bedenle ilgili
c. den 11b/06
→ çāh-ı cismānī 04b/01; hazz-ı cismānī 44a/15; rūh-ı cismānī 47a/06, 47b/03
- cismāniyye** *bkz.* **cismānī**
→ tekālīf-i cismāniyye 44a/12
- cismāniyyet (Ar.)** *i.* Cisim, vücut
c. ini 15b/05
- civār (Ar.)** *i.* Çevre, yakın
c.-ı Muştafa Hz. Muhammed'in çevresi 02b/04
c.-ı rabbü'l-‘ālemīn Allah'ın yakını 20a/11
- cum‘a (Ar.)** *i.* Cuma günü 69a/03, 71b/13
- cūş (Far.)** *i.* Coşma, taşma
c. a gel- Kendinden geçmek 66a/11
c. it- Coşmak 22b/09
- cüll (Ar.)** *i.* Çul 51b/13
- cümle (Ar.)** *sf.* Bütün, hep 08b/08, 19a/01, 61a/06
c. den 50a/10, 64a/02, 73a/06
c. müzi 08a/11
c. nüñ 64a/13
c. si 06a/08, 19b/07, 30b/05
c. sine 31b/09
c. ye 13a/03
c. yi 10b/04
- cümleten (Ar.)** *sf.* Bütün, hep, hep birlikte
18a/15
- cünbüş (Far.)** *i.* Eğlenti, zevk
c.-i ‘ummān Bütün zevk 39b/14
- cürm (Ar.)** *i.* Suç 39b/03

cüvân-baht (Far.) *sf.* Bahtı açık, talihli, şanslı

→ şāhzāde-i cüvân-baht 03a/07

cüvānlık (Far.-T.) *i.* Gençlik, delikanlılık
c. 1 41b/15

cüz'î (Ar.) *sf.* Az, pek az, az miktarda
14a/09

Ç

çağ *i.* Hayatın çocukluk, gençlik gibi türlü dönemlerinden her biri, yaş
ç. ında 41b/15

çağır- Seslenmek, bağırarak, haykırmak
ç. -am 06a/14

çāh (Ar.) *i.* Kuyu
ç.-ı cismānī Beden, ten 04b/01

çal- Vurmak, çarpmak
ç. -ar 16a/09
ç. -ub 75b/08

çalış- Gayret etmek, emek harcamak
ç. -alar 48b/01

çār (Far.) *sf.* Dört 09b/09

çār-sū (Far.) *i.* Dört tarafı olan yer; pazar,
çarşı

ç.-yı inkıyād Boyun eğilen yer
01b/15

çāşnī (Far.) *i.* Çeşni, lezzet, tat; tadımlık
ç. sinden 02a/10

çehār-yār (Far.) *i.* Dört dost (halife)
ç. ina 01a/08

çek- 1. Kendine doğru çekmek *kılc çekmezler sekü tutmazlardı* (51a/11)

2. Sıkıntı içinde olmak *muttaşıl 'azāb çekerler* (45b/09)

3. Bir şeye tahammül etmek, katlanmak *bunlar halkuñ ağır yüklerin çekerler* (32b/13, 47a/07)

ç. -erler 32b/13, 45b/09

ç. -mezler 51a/11

ç. -sün 47a/07

→ riyāzet çek- 22a/04

çekil- Geri gitmek, ricat etmek
ç. -di 45b/07

ç. -ür 49b/12

çekin- Kendini bir şeyden kurtarmak için çekmek
ç. -ir 66b/02

çevgān (Far.) *i.* Allah'ın ezeldeki takdiri
39b/09

çevre *i.* Etraf, yöre

ç. sin 72b/02

çık- 1. Yüksekteki bir yere erişmek

vāhidiyyet ʿālemine çıkarub...

(08b/05, 34a/07)

2. Durmak, uymak *anlaruñ işrinden*

çıkmamak gerek (68a/02)

3. Ortaya çıkmak, belirlemek *tālīb*

hudūşdan çıkar (19a/08)

4. Ayrılmak, ilgisini kesmek

mürşid-i kāmīl irşādınuñ

taşarrufından çıkar (27b/05)

5. Olmak, hâline gelmek *hak*

mü'min çıkıdum (45b/03)

6. Dayanmak *bu gice şabāha nice*

çıkduñ yā Hārīşe dedi (45b/02)

ç. -ar 19a/08, 27b/05

ç. -ardı 08b/05

ç. -arub 08b/05

ç. -dum 45b/03

ç. -duñ 45b/02

ç. -mamak 68a/02

ç. -mazlar 34a/07

ç. -ub 52a/05

çıkār- 1. Dışarı çıkarmak *pes sâ'ir*

maḥbūbātı gönülden çıkarmayınca

ol maḥbūb ele girmez (63b/10)

2. Giyilen şeyleri vücuttan ayırmak

libās-ı hikmete koyub çıkarub

dilinden taşra icrā' ider (68a/13)

3. Yüksek bir yere taşımak, yukarı

iletmek *güneşi gine ikindi yirine*

çıkardı (62a/12)

ç. -dı 62a/12

ç. -mayınca 63b/10

ç. -ub 68a/13

çirkīn (Far.) *sf.* Pek kirli, güzel olmayan

52a/14

çok *zf.* Sayı, güçlük, süre vb. bakımından

aşırılık bildirir 07a/03, 60b/04

çök- Ayakları üstüne oturmak

→ diz çök- 24a/03

çü (Far.) *bağ.* Ne vakit ki, vakta ki, gibi

39b/14, 40a/02

çün (Far.) *bağ.* Çünkü, gibi, ne zaman ki,

...dığı zaman, nice, nasıl, niçin,

dolayı 01b/05, 46b/14, 75a/09

ç. dür 14b/08, 19b/12

çünkü (Far.) *bağ.* Çünkü, zira, madem ki,

...dığında, ..dığı vakit, ..ınca 06a/06,

20b/07, 59b/06

çürüt- Çürümesine sebep olmak

ç. -diler 43b/05

D

da *bağ.* Dahi, bile, hatta, üstelik 20a/04,
73a/09

dağı *bağ.* Da, de, ve, dahi, daha, ayrıca,
üstelik, artık, bundan başka, o
kadar, hâlâ 01b/08, 33a/10, 76a/09

dā'ī (Ar.) *sf.* 1. Dua eden *kelimāt-ı*
laṭīfenüñ takrīrine dā'ī münba'is
oldur (41a/08)

2. Davet eden, sebep *olan bu dā'ī-yi*
devletlerine hiṭāb-ı mustaṭābi ve
fermān-ı şerīfleri olmağın bu
bābda Şeyḫ Yusūf-ı Hemedānī
ḫazretleri risālesin münāsib ve
maḫall görüb... (42a/06)

d.-yi devlet 42a/06

dā'im (Ar.) *zf.* Sürekli olarak, her zaman
11b/08, 35b/01, 70a/04

dā'imā (Ar.) *zf.* Her vakit 62b/09

dā'ime (Ar.) *sf.* Devamlı, sürekli
→ ṭahāret-i dā'ime 68b/09

dā'ire (Ar.) *i.* Çember, içinde bulunan
sınır

d. deki 34b/03

d. sin 48b/04, 69b/03

d.-i 'aql Akıl dairesi 07a/03

d.-i edeb Terbiye dairesi 07a/01

dāll (Ar.) *sf.* Sapıtılmış, doğru yoldan
ayrılmış 54a/07

d. ler 52b/13

dānā (Far.) *sf.* Bilen, bilici, âlim 02b/11,
58b/01

d. dur 44a/01

dār (Ar.) *i.* Yurt, yer

d.ü'l-celāl Yücelik yeri 14b/12

dārb (Ar.) *i.* Vurma, vuruş

d.-ı mesel Atasözü 67b/03

d.-ı şedīd Şiddetli darbe 58a/01

da'vā (Ar.) *i.* Bir mesele üzerinde hususî
bir fikir sahibi olma, iddia

d. dan 05b/11

d. nuñ 05a/06

d. sin 51b/08

d. ya 45b/05

d.-yı ene'l-ḫaḫ Ene'l-Hak iddiası
05a/05, 05b/10, 06b/13

d.-yı ḡalaṭ Yanlış iddia 05a/06

da'vet (Ar.) *i.* Çağırma, gelmesini isteme
50b/12

d. it- Çağırma 22b/04, 54a/13

da'vī (Ar.) *i.* bkz. da'vā 59a/04

- de-** Demek, söylemek
 d. -di 06a/12, 48b/02, 73a/10
 d. -dikleri 44b/13, 64a/06
 d. -diklerinüñ 56b/13
 d. -diler 30b/02, 51b/02, 66b/15
 d. -r 50b/14
 d. -rler 44b/04, 46a/04, 49b/10
 d. -yiceñ 06b/08
 d. -yü 73a/15
- def^c (Ar.)** *i.* Öteye itme, kovma, savma, giderme 63a/04
 d. i 13b/13, 62b/02
d. it- Def etmek, kovmak 16b/10, 22a/06
d. ol- Çekip gitmek, uzaklaşmak, yok olmak 16b/14, 17a/03, 23a/01
- def^a (Ar.)** *i.* Kere, kez, yol 50b/10
- def^{ñe} (Ar.)** *i.* Kıymet ve değeri olan mal, kimse veya söz
 d. dür 39a/02
- deg-** Ulaşmak, erişmek, dokunmak, isabet etmek
 d. -er 41b/07, 53a/13
 d. -mez 41b/08, 41b/08, 45a/12
- degil/degül** *i.* -im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve imiş, ise, iken'in başına gelerek cümlelerin anlamını olumsuz hâle getiren sözcük 50a/12, 75a/07
 d. dir 06a/03, 29b/15, 74b/15
 d. dür 01b/07, 57a/14, 76b/01
 d. lerdür 03a/02, 32a/06, 35a/02
 d. se 59a/14
- degin** *e.* Kadar, dek 64a/01, 68b/13
- degme** *sf.* Her, her bir, herhangi bir, gelişigüzel 01b/06, 74a/13, 74b/15
- dek** *e.* Kadar, değin 08a/09
- dekākīn (Ar.)** *i.* Dükkânlar
d.-i müşāhede Allah'ın âleminin dükkânları 01b/15
- delālet (Ar.)** *i.* Delil, işaret, nişan
 d. ine 54a/05
d. it- Bir şeyin şöyle veya böyle olduğunu göstermek 57a/01, 58a/15, 75a/06
- delīl (Ar.)** *i.* Bir şeyin varlığını ispatlamaya yarayan şey, kanıt
 d. e 26a/01
d. it- İspatlamak 30b/14, 41a/03
- dellāl (Ar.)** *i.* Tellal, satılacak şey satan
 d. inüñ 01a/12
- dem (Far.)** *i.* An, zaman, vakit, devir, nefes, soluk 39a/04, 39a/08
 d. de 22b/03

- d. ur-** Bahsetmek, söz etmek, iddia-sında bulunmak 35b/07
- dem-be-dem (Far.)** *zf.* Daima 40a/07
- denil-** Söylenmek, sözü edilmek
- d. -di 26b/02, 26b/07, 32a/02
- d. -digi 44b/15
- d. -mişdi 43b/10
- deñiz** *i.* Yeryüzünün büyük bir kısmını kaplayan tuzlu su kütlesi
- d. den 02a/12
- d. lerde 42b/02
- deñli/deñlü** *e.* Kadar 29a/15, 76b/10
- derc (Ar.)** *i.* Toplama, biriktirme
- d. it- Toplamak 46b/15
- derecāt (Ar.)** *i.* Dereceler 47a/09, 47a/11
- d.-ı cenān** Gönlün dereceleri 53a/02
- d.-ı cennāt** Cennetlerin dereceleri 50a/12, 53a/05
- d.-ı cinān** Cennetlerin dereceleri 63a/05
- derece (Ar.)** *i.* Mertebe
- d. de 05a/03
- d.-i ilhāk** Karışma derecesi 12b/10, 12b/11
- d.-i kuṭb** Kutbun mertebesi 35a/03
- derekāt (Ar.)** *i.* Basamaklar, katlar
- d.-ı cehennem** cehennem katları, tabakaları 54a/07
- der-gāh (Far.)** *i.* Tarikatlarda dervişlerin zikir ve ibadet ettikleri ve içinde tarikatın gerektirdiği biçimde yaşadıkları yer, tekke
- d. ma 41a/02, 65b/11
- d. ndan 50a/11
- d. uma 13a/14
- d. uña 06a/15
- d.-ı ‘azamet** 24a/03
- derhāl (Far.)** *zf.* Hemen, o anda, şimdi 20b/04, 71b/05
- dermān (Far.)** *i.* Çare, ilaç 39b/10
- deryā (Far.)** *i.* Deniz, nehir 10a/14, 24b/08, 69b/08
- d. da 21a/06, 68a/10
- d. nuñ 10b/03
- d. sında 30a/13, 35a/11, 35b/01
- d. sinuñ 06a/14
- d. ya 29a/05, 69b/09, 72b/10
- d. yı 10b/01, 11b/09, 41b/02
- d.-yı bī-reng** Renksiz deniz 10b/15
- d.-yı evşāf** Sıfatlarının denizi 08a/10
- d.-yı ḥayret** Hayret denizi 30b/11

- d.-yı hüküm** Hüküm denizi 02a/01
- d.-yı muşaffî** Temiz deniz 66a/06
- d.-yı müşâhede** Allah'ın görüldüğü âlem 11b/09
→ dil-i deryâ 66a/07
- deryâ-vâr (Far.) sf.** Deniz gibi olan 22b/09
- dest-gîr (Far.) sf.** Elinde tutan, yardımcı
d. ol- Yardımcı olmak 15b/04
- destür (Far.) i.** Müsaade, izin 25a/05
- devâm (Ar.) i.** Daim olma, bir hâlde bulunma, sürme 45b/08
d.-ı zikr 22a/04, 49a/15
→ 'alîü'd-devâm 62b/12
- deve i.** Geviş getiren sırtı bir veya iki hörgüçlü, bacakları ve boynu çok uzun hayvan 66b/13
- devlet (Ar.) i.** 1. Saltanat, hükümdarlık *şabâ seher-hîz oldukça 'ömrüñ kâyim devletüñ dâim olsun* (42a/06, 70a/04)
2. Büyük saadet, zenginlik *mîrâş yimek-le bu devlet hâşıl olmaz* (44b/03, 53b/09, 57b/10)
3. Büyük rütbe, *mevki hayât-ı ebediyye devletin bulub maķâm-ı rızâda muṭma'in olur* (56a/10)
- d. e** 44b/03
- d. in** 56a/10
- d. üñ** 70a/04
- d.-i dünyâ** Dünya mutluluğu 76b/09
→ dâ'î-yi devlet 42a/06
- devr (Ar.) i.** Bir şeyin çevresinde dolaşma
d. inüñ 24b/11
d. it- Dönmek, kendi mihveri etrafında hareket etmek 34b/11, 34b/12
- devrân (Ar.) i.** Dünya, felek, zaman, talih, devir 39b/08
d. it- Dolaşmak 65b/15
- di-** Duygu ve düşüncelerini sözle anlatmak, söylemek
d. -di 06a/05, 26a/13, 73a/13
d. -digi 59a/06
d. -dikleri 54b/12
d. -diler 19a/03
d. -dim 73a/08
d. -düm 73a/05, 73a/09, 73a/13
d. -mek 12a/06, 43b/02, 75a/04
d. -mekle 41a/02
d. -mekdür 46a/01, 67a/03, 75b/09
d. -mezem 06b/06
d. -mezler 71b/01
d. -mişler 35a/09
d. -r 07b/07, 49a/15, 73a/10

- d. -rler 15a/06, 44b/14, 72b/15
d. -rlerdi 60a/01
d. -rse 43b/12
d. -se 72a/04
d. -ye 13a/11, 42b/05, 42b/07
d. -yeydi 13a/15
d. -yü 12a/05, 43b/15, 75b/03
- dīb** *i.* Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı, dip
d. inde 08a/12, 72b/07
- dīdār** (Far.) *i.* 1. Yüz, çehre *cemālin müşāhede ve dīdārın mu‘āyene kılmakdur* (44b/02, 46a/10)
2. Görme, görüşme *müşāhedeyi dīdār itmek-ile olur* (64a/06)
d. in 44b/02
d. it- Görmek 64a/06
d.-ı Hakk Alah'ı görme 46a/10
- dik-** Bakmak, dikkatini vermek
d. -üb 62b/10
- dikḳat** (Ar.) *i.* Dakiklik, incelik, doğruluk, önem verme 74b/08
d. it- 74b/10
- dil** (Far.) *i.* Gönül
d. de 39a/02, 42a/05
- d. den 30a/03
d. dir 07b/15
d. i 08a/07, 22b/07
d. inden 44b/08, 68a/13
d. ine 67a/15
d. ini 13a/14
d.-i deryā Gönül denizi 66a/07
→ āyine-i dil 22a/07
- dile-** Arzu etmek, talep etmek, istemek, rica etmek
d. -di 12a/13
d. -digim 08b/01
d. -dügleri 28b/10
d. -rse 56b/05, 56b/07, 62a/13
- dimāg** (Ar.) *i.* Akıl, zihin
d. nda 66a/09
- dīn** (Ar.) *i.* Allah'a inanma ve bağlanma
51b/01
d. inüñ 54a/06
→ mi‘mār-ı dīn-i ḳavīm 42a/15
- diñ** *zf.* Şimdi 39b/09
- din-** Susmak
d. -mez 48a/13
- dīn-ullah** (Ar.) *tam.* Allah'ın dini
→ nāşirü'd-dīn-ullah 54b/01

dinil- Denilmek, söylenmek

d. -di 26a/15

diniye (Ar.) sf. Dinle ilgili olan

→ ādāb-ı diniyye 44a/08

diñle- İşitmek için kulak vermek

d. -rler 51a/10

d. -rlerdi 66b/13

d. -yüb 44a/01

dirîğ (Far.) i. Esirgeme, koruma

d. it- Esirgemek 63a/11, 63a/12,
63a/13

ditre- Titremek

d. -r 66a/12

dîvân (Far.) i. Mecmua, kitap

d. ında 02b/02

diyâr (Ar.) i. Memleket, ülke

d. da 43b/09

d. ı 43b/11

d. ında 65b/12

d.-ı ‘Acem İran ülkesi 71b/09

d.-ı āher Ulaşılabacak son yer 28b/07

d.-ı ğurbet Yabancı olunan yer

11a/01, 43a/06, 43a/15

diz i. Bacakta uylukla baldırım birleştigi

oynak kısım

d. çök- Boyun eğmek 24a/03

dost (Far.) i. Yakın arkadaş, ahbab, dost

39a/07

d. a 28a/14

d. ına 64b/04

d. ını 20b/05

dög- Vurmak, çarpmak

d. -üb 66a/01

dökil- Düşmek, saçılmak

d. -üb 72b/08

dön- 1. Bir yere geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek *Ḥazret-i ‘Ömerüñ sözün eşidüb döndiler küffârı kırdılar* (72a/01)

2. Değişmek, başka bir hale geçmek *kiçi ğazādan ulu ğazāya döndüñ yārān didi* (51a/14, 75b/15)

3. Kendi ekseninde veya başka bir şeyin etrafında hareket etmek *yā ḥayķırub na‘re urub düşer yā kalķar devran idüb döner* (64b/11, 65b/15)

4. Vazgeçmek *küllî taşallüb idüb hic dönmek ihtimāli kalmaz* (52b/12, 54a/07, 62a/01)

d. -diler 72a/01

d. -düñ 51a/14

d. -er 65b/15

d. -iş 64b/11

- d. -mek 54a/07
d. -üb 52b/12, 62a/01, 75b/15
- dönder-** Bir tarafa doğru yöneltmek, geri çevirmek, döndürmek
d. -emeyeler 05b/11
d. -imezler 26a/03
d. -irler 52b/14
d. -üb 52b/14
- dönüş** *i.* Dönmek işi veya biçimi
d. de 51a/13
- dördinci** *sf.* Dördüncü olan 14b/01, 65a/10
- dört** *i.* Dört sayısı 14a/02, 42b/15, 55a/01
- du‘ā (Ar.)** *i.* Dua, Allah’a yalvarma, yakarma
d. da 69a/08
d. dur 73b/01
d. ları 02b/01
d. sı 51a/12, 68a/07
d. yı 73a/15
d. it- Allah'a yalvarmak 70a/02
d.-yı seyfi Kılıç duası 69a/07
- duḥā (Ar.)** *i.* Kaba kuşluk vakti, ilk kuşluk vakti
→ şalat-ı duḥā 69a/01
- duḥūl (Ar.)** *i.* İçeri girme, içine girme
d. eyt- İçine girme 76a/05
- dūr (Far.)** *zf.* Uzak 39a/13, 46b/07
- durur** Ek-fiilin geniş zamanının 3. tekil şekli 25a/10, 44a/12
- düş (Far.)** *i.* Rüya
d. lar 69b/11
- dūzah (Far.)** *i.* Cehennem, tamu 14b/08
- dü-cihān (Far.)** *i.* İki cihan (Dünya ve ahiret)
d. dan 02a/08
→ ‘azīz-i dü-cihān 04b/03; sa‘ādet-i dü-cihān 35b/15
- dü-ḥazīne (Far.-A.)** *i.* İki hazine 41b/07
- dücā’ (Ar.)** *i.* Karanlık
→ bedr-i dücā’ 31a/09
- dükeli** *zm.* Hep, hepsi, bütün, cümle, herkes 01b/04, 25b/07, 30b/03
- dükkān (Ar.)** *i.* İçinde öteberi satılan iş yeri
47b/02, 48a/03, 48a/06
- dünki** *sf.* İçinde bulunulan günden bir önceki güne ait, dünkü 73b/01
- dünyā (Ar.)** *i.* İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, âlem 10a/12, 49a/01
d. da 15a/01, 52b/12, 60a/11
d. dan 33b/11, 45a/09, 61a/10

d. nuñ 43a/11

d. ya 57a/11

→ buğz-ı dünyā 49a/05; devlet-i dünyā 76b/09; erkān-ı dünyā 34b/11; ħubb-ı dünyā 49a/01

dünyeviye (Ar.) *sf.* Dünyaya ait, dünyayla ilgili

→ mülāhaza-i umūr-ı dünyeviyye 55b/01

dür/dürr (Ar.) *i.* İnci

d. ler 47b/01

d. lerin 68a/09

d. lerini 02b/10

d. lerinüñ 01b/13,03b/08

d.-i dürc-i şeh-r-yār Padişahın inci kutusu 03a/09

d.-i esrār Sırların kutusu 01b/11

d.-i şāh-vār Padişaha yakışacak surette olan inci 68a/12

dürc (Ar.) *i.* Kutu

→ dürr-i dürc şeh-r-yār 03a/09

dürer (Ar.) *i.* Büyük inci taneleri

d. ler 01a/08

d. lerin 01a/11

d. üñ 01b/04

d.-i bī-bahā Değer biçilemeyen inciler 01b/07

d.-i ħazā'ın-i sultānān Sultanların hazinelerinin incileri 01b/02

d.-i ma'ānī Anlam, mana incileri 01b/03, 02a/10, 03a/03

→ şedef-i dürer 02b/09

dürlü *sf.* Çeşit 67b/05

d. dür 23a/06

- düş-**
1. Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek *yā ħayķırub na' re urub düşer yā kalker* (65b/15, 66a/14)
 2. Bir yerde bulunmak, gelmek *ol 'ālem-i ünsden bu 'ālem-i vaħşete düşdi* (07a/05, 20a/13, 43a/06)
 3. Yayılmak, bulunmak *anuñ mevci düşer lezā'iz-i cihān ve 'ālā'im-i nīrān anuñ vücūdunda zāhir olur* (24b/08)
 4. Sıkıntıya *düşmek kalbüm iztirāba düşdü* (18b/13, 73a/11)
 5. Değişmek *ħālden ħāle düşmek 'ārifi ma'rūfında men' itmeye* (25b/09)
 6. Görülmek, ortaya çıkmak *bu müşahede şevķinden cāna eşer düşüb...* (31b/05)

- d. -di 20a/13
- d. -dü 73a/11
- d. -endir 07a/05
- d. -er 24b/08, 65b/15, 66a/14
- d. -mek 25b/09
- d. -mesin 18b/13
- d. -üb 14b/08, 43a/06
- ıztırāba düş- 62a/05; ilhāda düş- 17b/03; maḫḫar düş- 19b/10, 29b/14, 36a/08
- düşmān (Far.)** *i.* İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, hasım
- d. ları 51b/01
- d. uñuz 51b/02
- düşür-** 1. Hata yapmak *ṭālibler ilhāda düşmesin diyü...* (18b/11)
2. İçine doğmak *deryāya şalmağı göñline düşürdi ki ilhāmdur* (71a/05, 72b/11)
- d. -di 72b/11
- d. -mez 18b/11
- d. -ivirmege 71a/05
- düşvār (Far.)** *zf.* Güç, zor 62a/03
- düz-** Tanzim etmek, tertip etmek, yapmak, meydana getirmek, hazırlamak
- d. -üb 43a/03, 53a/10
- E**
- ebed (Ar.)** *i.* Sonu olmayan gelecek zaman, sonsuz 29a/15
- ebedī (Ar.)** *sf.* Sonu olmayan, sonsuz 11a/01, 58a/06
- vişāl-i ebedī 50a/01
- edebiye (Ar.)** *sf.* Zevalsiz, sonu olmayan
- ḫayāt-ı ebediyye 47b/14, 56a/10, 65b/04
- ebnā' (Ar.)** *i.* Oğullar , insanlar
- e.-yı cihān** Dünyadaki insanlar 03a/01
- ebvāb (Ar.)** *i.* Kısımlar, bölümler
- e.-ı bā-şevāb** Doğruluğun bölümleri 04a/15
- ebyāt (Ar.)** *i.* İki mısradan meydana gelen manzum sözler 67a/07
- ecel (Ar.)** *i.* Her canlı için takdir edilmiş ölüm zamanı, ömrün son demi
- e. den 45b/09
- eczā (Ar.)** *i.* Cüzler, parçalar
- e. nuñ 09b/13
- edā (Ar.)** *i.* Üzerine borç olan şeyi yerine getirme
- e. it-** Yerine getirmek, yapmak 35b/15, 44a/11, 68b/11

- e. olun-** Yerine getirilmek, yapılmak 68b/02
- edeb (Ar.)** *i.* Söz ve davranışlardaki ölçülülük, terbiye
→ dā'ire-i edeb 07a/01
- ef'āl (Ar.)** *i.* İşler, ameller
e. i 75b/12, 75b/13
e. inden 75b/10
e. üñ 18a/06
e.-i habīse Kötü işler, ameller 61b/13
e.-i kabīha Çirkin ameller 60b/10
- efdal (Ar.)** *sf.* En faziletli, âlâ
e. dür 57b/03
e. i 42a/12, 57a/03, 57a/04
- efgān (Far.)** *i.* İstırap ile haykırma, bağırıp çağırma; inleme, bağırışma 10b/11, 40a/04
- eflāk (Ar.)** *i.* Felekler, gökler 22b/10
- efrād (Ar.)** *i.* Erler, kişiler
e.-1 evliyā Veli olan kişiler 04a/09
e.-1 evliyā-ullah Allah'ın velisi olan kişiler 28a/01
e.-1 vāsilīn Hedefine ulaşmış kişiler 34b/15, 35a/14
- efsūn (Far.)** *i.* Büyü, sihir 41a/12
- efvāh (Ar.)** *i.* Ağızlar, ağıza benzeyen türlü delikler
e.-1 'āmmē Bütün ağızlar 50b/06
- eg-** Direnmekten vazgeçmek
→ baş eg- 44a/03
- eger (Far.)** *bağ.* Eğer, şayet, veya 02a/10, 35b/14, 74b/09
- egerçi (Far.)** *bağ.* Her ne kadar, ... olsa da, ise de 28b/04, 39a/05
- eglence** *i.* Vakit geçirme 73a/15
- eḥādīs (Ar.)** *i.* Hadisler
e. den 74b/06
- ehl (Ar.)** *i.* Sahip, malik, ehil
e. i 61b/01
e. in 54b/12
e. inden 50b/01
e. inüñ 76b/11
e.-i āḥir Son sahip 17a/08
e.-i arz İnsan 22b/12
e.-i bey' Satıcı 28b/03
e.-i cehennem Cehennemlik, günahkâr 45b/08
e.-i cennet Cennetlik olanlar, günahkâr olmayanlar 45b/08
e.-i ḥüsrān Hüzün sahibi 44a/04
e.-i 'ilm Âlim, bilgin 74b/15

- e.-i mükāşefe** Allah'ın sırlarını gören 26b/08
- e.-i sünnet ü cemā'at** Peygamberimizle dostlarına inananlar 67b/14
- e.-i taşavvuf** Tasavvufla uğraşan 54b/12
- e.-i telkîn** Fikir sahibi 50b/02
- e.-i ticāret** Ticaretle uğraşan 28b/03
- ehl-ullah (Ar.) i.** Veli, evliya 29a/08
- ek-** Ürün elde etmek için toprağa tohum atmak veya gömmek
- e. -meyen 58b/06
- e. -üb 47a/10, 47a/11
- ekil-** Ekmek işi yapılmak
- e. -mek 50b/07
- ekl (Ar.) i.** Bir şey yeme, yenilme 51b/11
→ li-ecli'l-ekl 55a/05
- ekmel (Ar.) sf.** Daha (en, pek) kamil, mükemmel ve kusursuz olan, en uygun 62b/08
- ekşer (Ar.) sf.** En çok, daha ziyade 15b/10, 27b/01, 46b/06
- ekşerî (Ar.) zf.** Çoğu zaman, çok defa 74a/12
- ekseriyyen (Ar.) zf.** Genellikle, çoğunlukla 66b/06
- eksik i.** Mevcut olmadığı için ihtiyaç duyulan şey, noksan 07a/12
- e. ol-** Olması gerekenden daha az olmak 58a/07
- el i.** 1. Kolun bilek mafsalsından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı *nazarın cemāl-i Haqq'a diküb el kıaldırub kevn ü mekāndan geçdigine şalā idüb...* (30b/15, 43b/12, 62b/10)
2. Sahiplik, mülkiyet *cihānda 'azl ü naşb bunun elindedür* (34b/08)
- e. inde 43b/12
- e. indedür 34b/08
- e. ine 43b/06
- e. ini 30b/15
- e. lerin 24a/03
- e. üme 06a/06
- e. den al-** Mahrum bırakmak 06b/07
- e. den git-** Yitirmek 65b/14
- e. e gir-** Elde etmek, ona sahip olmak 02a/14, 63b/11
- e. vir-** Yardım etmek 11a/04, 43b/08, 69b/14
- el-amān (Ar.) e.** Yardım ve şikâyet edatı olarak “aman, medet” anlamında

- olup “Bıktım, artık, illallah, usan-
dım, yeter, sus” gibi anlamlarda
kullanılır 17a/10, 17a/10
- el-beyn (Ar.)** *i.* Arasında
→ işlâh-ı zât-ı el-beyn 49a/05
- el-sultânü binü el-sultân ve'l-ḥakānū binü**
el-ḥakān (Ar.-T.) *sf.* Sultan ve hakan oğlu
03a/10
- elest (Ar.)** *i.* İnsanların yaratılışının başlan-
gıcı 66a/07
- elestü bi-rabbiküm (Ar.)** *cü.* “Ben sizin
Rabbiniz değil miyim?” denildiği
zaman, insanların yaratılışının baş-
langıcı
e. de 12b/15
- elfāz (Ar.)** *i.* Lafızlar, sözler
e. ı 69a/10
- elṭāf (Ar.)** *sf.* İyilikler, iyilikseverlikler;
okşamalar, nezaketler 15a/01, 41b/
08
e.-ı ilahī Allah’tan gelen iyilikler
20b/8
- elvān (Ar.)** *i.* Renkler, çeşitler farklar 18a/
/15, 25a/05
e. a 20b/01
e.-ı muḥtelife Farklı renkler 19b/05
- emānet (Ar.)** *i.* Saklaması veya birine
teslim etmesi için bırakılan şey
13b/12, 13b/14
e. i 13b/04, 13b/10, 14a/14
- emāret (Ar.)** *i.* Emirlik, beylik, prenslik
76b/05
- emir** *bkz.* **emr**
e.-i Ḥak Allah’ın buyruğu 47b/05
- emmāre (Ar.)** *sf.* Emreden, emredici,
cebreden
→ nefs-i emmāre 51b/05
- emr (Ar.)** *i.* Bir şeyin yapılması veya yapıl-
maması hususunda bildirilen kesin
hüküm 10b/05, 60b/06
e. de 15b/07, 17b/13, 17b/15
e. inde 62a/13
e. üme 51b/07
e.-i Ḥakk Allah’ın emri 43a/05
e. eyle- Bildirmek, buyurmak 43a/
04
e. it- Buyurmak, emretmek 51b/08
e. olun- Buyurulmak, emredilmek
35a/14
→ evvel-i emr 16b/09
- emşāl (Ar.)** *i.* Benzer olanlar 49a/01,
60b/10, 72b/12

emvāc (Ar.) *i.* Dalgalar

→ zühür-ı emvāc 21a/05

enbiyā' (Ar.) *i.* Keramet sahibi olanlar, erenler; Allah'a daha yakın bulunanlar 12b/13, 53b/12

e. dan 73b/08

e. nuñ 05b/07, 58a/06 e.

ya 57b/08

→ ervāh-ı enbiyā' 12b/13, 31a/08, 50a/01; hātem-i enbiyā' 28a/11; sulṭān-ı enbiyā 42b/03, 53a/13, 66b/03; taşdıķ-i enbiya-yı mürselīn 42a/13, vereş-e-i enbiyā' 42b/01

endām (Far.) *i.* Vücut, beden, insan azası; biçim; boy, boy pos, cisim

e. na 66a/12

ene'l-ḥaķ (Ar.) *cü.* Hallāc-ı Mansur'un söylediği "Ben Hakkım" manasındaki sözü 05b/13, 07b/07

→ da'vā-yı ene'l ḥaķ 05a/05, 05b/10, 06b/13; nidā-yı ene'l-ḥaķ 06a/02, 07b/06

enfa' (Ar.) *sf.* En nāfi, daha faydalı

e. dur 72a/15

envā' (Ar.) *i.* Çeşitler, türler

e. in 48b/10

e.-i 'ibādet İbadet türleri 28a/13

e.-i ni'am Nimetlerin çeşitleri 15a/02

envār (Ar.) *i.* Ziyalar, aydınlıklar, ışıklar, parlaklıklar 16a/01, 31a/14, 65a/06 e. dan 15b/08

e. ı 47b/15, 58a/02, 65a/05

e. nda 18a/12

e. uñ 23b/07 e

e. it- Aydınlatmak 16a/02

e.-ı bī-nihāye Sonu olmayan aydınlıklar 10b/09

e.-ı cemāl Yüzün aydınlıkları 17a/15, 57b/07

e.-ı ğayb Bilinmeyenden gelen aydınlıklar 23a/09

e.-ı ilahiyye Allah'tan gelen aydınlıklar 59a/11

e.-ı ism Adın parlaklıkları 18a/15

e.-ı muḥriķ ü muġnī Yok eden ve doyuran nurlar 19a/04

e.-ı şahabe-i resūl Peygamberin sahabelerinin nurları 31a/14

e.-ı şifāt Sıfatlarının aydınlıkları 17b/05, 23a/09, 61a/01

→ müşāhede-i envār it- 16a/02; şifāt-ı envār 57b/05; taḥt-ı envār-ı kıbāb 02a/03

erbāb (Ar.) *i.* Ehil, muktedir

→ rabbū'l-erbāb 45a/05

erkān (Ar.) *i.* Esaslar, âdetler, reisler
68b/11

e. ını 68a/03

e.-ı dünyā Dünyanın âdetleri 34b/11

ervāḥ (Ar.) *i.* Canlar, hayatın cevherleri,
ruhlar 43a/05, 57a/10

e. ı 42b/13, 43a/02

e. ından 12b/14

e. uñ 43a/08, 46b/14

e.-ı enbiyā Peygamberlerin ruhları
12b/13, 31a/08, 50a/01

e.-ı evliyā Ermişlerin ruhları 31a/15

e.-ı kâbil Yaşayanların ruhları
34b/01

e.-ı kudsıyye Mübarek canlar
49b/12

e.-ı meyyit Ölülerin ruhları 63a/15

e.-ı mü'mîn Müslümanların canları
12b/15

→ 'âlem-i ervāḥ 09a/15, 49b/14,
66b/01; nefḥ-i şūr-ı ervāḥ 34a/15

es- Bir yönden bir yöne hissedilir şekilde
hareket etmek

e. -dikce 66a/07

e. -üb 16b/01

esbāb (Ar.) *i.* Vasıtalar, lazımlar

e. ına 71a/07, 71a/08

eşer (Ar.) *i.* Etki, iz, belirti 31b/05

e.-i lâ ilahe illallāh 57b/12

esfel (Ar.) *sf.* En sefil, pek aşağı, çok
bayağı

e.-i sāfilîn Cehennem 14b/08, 43a/
02, 60b/11

esmā' (Ar.) *i.* İsimler, adlar 17b/05, 60b/14

e. nuñ 18a/08, 18a/12

e. ya 48a/08

e. yı 48a/12

e.-yı bātın Gizli adlar 65a/03

e.-yı eşyā Nesnelere isimleri
14a/09

e.-yı şifāt Vasıfların adları 65a/03

e.-yı tevḥīd Allah'ın birlik isimleri
55b/09, 65b/07

→ merātib-i esmā' 45a/02; uşul-i
esmā' 47b/12

esnā (Ar.) *sf.* "Efdal" gibi bülent, yüksek
şey

e. dur 54b/05

e. sı 42a/11

eşnāf (Ar.) *i.* Neviler, çeşitler, cinsler,
zümreler, kategoriler

e. ı 72a/08

esrār (Ar.) *i.* Gizlenen ve bilinmeyen şeyler, aklın ermeyeceği şeyler, sırlar 73a/02, 76a/04

e. a 61a/05

e. ı 67b/05

e.-ı ahadiyyet Vahdaniyetin sırları 12a/07

e.-ı cevāhir-i rabbānī Allah'la ilgili özlerin sırları 03a/03

e.-ı ilahiyye Allah'la ilgili sırlar 53b/11, 54b/03, 57b/06

e.-ı rabbānī Allah'la ilgili sırlar 34b/01

e.-ı rabbānī-i cevāhir Cevherlerin Allah'la ilgili sırları 01b/14,03b/09
→ dürr-i esrār 01b/11; hazīne-i esrār-ı rabbāniyye 02b/08

eş- Hızlı gitmek, hızlanmak

e.-dikce 68b/01

eş'ār (Ar.) *i.* Vezinli ve kafiyeli sözler 67a/07

eşcār (Ar.) *i.* Ağaçlar

e. inuñ 41b/08

eşit-/eşid- İştirmek, duymak 40a/04

e. -digi 72a/05

e. -en 67b/06

e. -ir 07a/14

e. -irse 67b/03

e. -se 66a/11

e. -üb 71b/15

eşkāl (Ar.) *i.* Biçimler, suretler, tarzlar 20b/01

eşyā' (Ar.) *i.* Nesnelere, mevcut olan şeyler 09b/07, 14b/13, 19b/01

e. ma 41a/05

e. nuñ 09b/01

e. yı 14b/06

e.-yı muhtelife Çeşitli nesnelere 19b/04

→ ahkar-ı eşyā' 14b/04; esmā-yı eşyā' 14a/09; şüver-i eşyā' 58b/13

et *i.* İnsan ve hayvan vücudunda kemikle deri arasında bulunan kısmı

e. ile 47a/13

eṭrāf (Ar.) *i.* Yanlar, uçlar, kıyıları

e. indaki 16a/14

eṭvār (Ar.) *i.* Hâl ve hareketler, işler, tarzlar 56a/01

e. mı 56b/08

evāmır (Ar.) *i.* Emirler, buyruklar

e. e 15a/10

e.-i ilahiyye Allah'tan gelen emirler 11a/14

evhām (Ar.) *i.* Zanlar, kuşkular, kuruntular
54a/11, 61b/02

evlā (Ar.) *i.* Daha uygun, yeğ, müreccah
27a/15, 75a/09
e. dur 35a/08

evliyā (Ar.) *i.* Allah'ın sevgilisi olan seçkin
kullar, veliler, ermişler 06b/09, 24a/
01, 67a/09
e. dan 12b/14, 73b/08
e. m 56b/10
e. sından 65b/11

e. ya 57b/08, 73b/02

e. y1 12b/14

e.-y1 'izām Ulu veliler 76b/15

e.-y1 taht-ı kıbāb Kubbe altındaki
ermişler 02a/05

→ efrād-ı evliyā² 04a/09; ervāḥ-ı
evliyā² 31b/01; meşārib-i evliyā²
19b/12; tezkire-i evliyā² 67b/04

evliyā-ullah (Ar.) tam. Allah'ın evliyası,
erenleri 26b/06, 28a/06, 34b/06
e. uñ 32a/09

→ efrād-ı evliyā-ullah 28a/01

evrād (Ar.) *i.* Okunması âdet olunan dinî
dualar 69a/14, 69b/09
e. m 68b/07

evrāk (Ar.) *i.* Yapraklar, kâğıtlar
e. da 68b/02

evşāf (Ar.) *i.* Sıfatlar, vasıflar, nitelikler
03a/06, 25a/03
e. ı 29b/11

e. ma 68b/04

e.-ı beşeriyye İnsanın sıfatları
06a/01

e.-ı beşeriyet İnsanlıkla ilgili
sıfatlar 04b/14

→ deryā-yı evşāf 08a/10

evtād (Ar.) *i.* Ağaç veya demir kazıklar,
direkler; din büyükleri 33a/12
e. dan 66b/11

→ kulüb-ı evtād 33b/01

evtādān (Ar.-Far.) *i.* Ağaç veya demir
kazıklar, direkler 33b/06

evvel (Ar.) *zf.* Önce, ilk olarak 05a/09,
42b/12, 73a/14

e.-i emr Buyruktan önce 16b/09

→ bāb-ı evvel 03b/14, 07b/10

evvelā (Ar.) *zf.* İlk önce, ilk olarak 57a/06,
64b/03, 69b/07

evvelen (Ar.) *zf.* Birinci, ilk olarak 53b/10

evvelki (Ar.) sf. Birinci, önceki 12b/09,
47b/13, 64a/04
e. nüñ 75a/08

eyle zf. Öyle, o kadar, o şekilde 12b/06

eyle- Etmek, yapmak anlamında yardımcı
fiil 17a/10

e. -r 16a/12, 17b/02

e. -se 11b/01, 15a/14

→ beyān eyle- 02a/13, 68b/07; bezl

eyle- 63a/11; cem^ʿ eyle- 01a/11;

emr eyle- 43a/04; ğarḳ eyle-

30b/12; ḥalk eyle- 01a/03, 14b/06,

32b/08; ḥaşr eyle- 08a/12; ḥükm

eyle- 72a/13; ĩcād eyle- 01a/06;

iḥāṭa eyle- 16b/01; irtikāb eyle-

62a/03; istiġfār ü tevbe eyle-

18b/14; ḳahr eyle- 51b/09; ḳarār

eyle- 30b/15; ḳıyās eyle- 29b/10;

maẓhar eyle- 18b/15; meyl eyle-

29b/03; mu^ʿāyene eyle-

57b/07; murāḳabe eyle- 57b/06;

müşāhede eyle- 58b/13, 59a/13,

59b/11; naḳl eyle- 33b/11; nazār

eyle- 25b/07; pāk eyle- 52a/04;

riḥlet eyle- 20a/12; su^ʿāl eyle-

32a/02; taġyīr eyle- 15a/01; taḥrīk

eyle- 66b/10; ta^ʿyīn eyle- 47a/13;

tecellī eyle- 08b/13, 18b/01;

tecribe eyle- 18b/10; tedārük eyle-

75a/13; telḳīn eyle- 51a/05, 64b/15;

tereddüd eyle- 71b/04; teslīm eyle-

01b/08; tırāş eyle- 65a/15; tuḥfe

eyle- 02b/11; ṭulu eyle- 31a/05;

ʿurüc eyle- 56a/15; yād eyle-

02a/15; zıkr eyle- 57a/01

eylet- 1. Yaptırmak, inşa ettirmek, imal
ettirmek *bir balçıḳdan geçürdüm
getürüb serāyiñıza eyletdüm*
(76a/11)

2. Yapmak, etmek *Ne eyletem ṭut-
ki bu vīrān benümdür* (40a/01)

e. -düm 76a/11

e. -em 40a/01

eymen (Ar.) i. Sağ taraf

→ vādī-yi eymen 30b/15

eyt-/eyd- Söylemek, demek *krş. it-*

e. -di 10a/10, 45b/06

e. -diler 14a/01, 51a/15

e. -irler 29b/13

e. -ivirirüz 48b/01

e. -ivirseler 66b/14

e. -ügin 61a/07

e. -ür 01a/09, 33a/01, 75a/10

e. -ürler 50a/02

→ ‘afv eyt- 02b/01; duḥūl eyt- 76a/05; taṣḥīḥ eyt- 76a/14; tekmīl eyt- 03b/13

eyü *sf.* İyi, güzel, hoş 43b/01, 75a/10

e. dür 72b/09, 75a/08

eyyām (Ar.) *i.* Günler, zaman

e.-1 **ṣabā** Sabah zamanı 39b/06

ez’āf (Ar.) *sf.* Bir şeyi iki misli yapan fazlalıklar, katlar

e.-1 **muzā’af** Kat kat, pek çok 47a/08

ezel (Ar.) *i.* Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, ebedin karşısı 29a/15

→ maşrıḳ-ı ezel 08b/13

ezeliyyet (Ar.) *i.* Ezelilik, başlangıçsızlık

→ ‘ināyet-i ezeliyyet 20b/02

ezhār (Ar.) *i.* Çiçekler 66b/10

ezkār (Ar.) *i.* Zikirler

e. dan 69a/15

F

fā’ (Ar.) *i.* Osmanlı alfabesinin yirmi üçüncü harfi olup ebced hesabında seksen sayısının karşılığıdır 56a/06

fahr (Ar.) *i.* Övünme, iftihar, gururlanma, iftihar sebebi, övünç kaynağı 44a/14

f.-i **‘ālem** Hz. Muhammed 10a/14, 10b/02, 35b/08

fā’ide (Ar.) *i.* Menfaat, kazanç, yarar, fayda 27b/07

f. si 44a/12, 46a/06

fā’il (Ar.) *sf.* İşleyen, yapan

f.-i **muḥtār** Allah 12a/12

f.-i **muṭlaḳ** Allah 42b/12

faḳīr (Ar.) *i.* Yoksul, muhtaç, zavall 01a/09

fānī (Ar.) *sf.* Ölümlü, baki olmayan 55b/14, 59b/01

f. **ḳıl-** Yok etmek 05b/03, 21a/01

f. **ol-** Bir şey uğruna kendi varlığını ve nefsinin yok etmek,

kendini yok edecek kadar o şeye

bağlanmak, ölmek 45a/09, 56a/08,

64a/14

→ ‘abd-i fānī 56a/09

farāza *bkz.* farza 18b/06

fāriḡ (Ar.) *sf.* 1. Rahat, asude *Ḥaḳ-ile āşinā olub dü-cihāndan fāriḡ olmışlardır* (02a/08)

2. Boş kalmış, işini bitirmiş

- mağşūd-ı haḳīḳīlerine irüb fāriğlerdür* (35a/06)
f. lerdür 35a/06
f. **ol-** Huzura kavuşmak 02a/08
f. **ü'l-bāl** Başı dinç, gönlü rahat, kayıtsız 40a/02
- farḳ** (Ar.) *i.* İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık 72a/07, 75b/11
f. **it-** Ayırmak, seçmek, fark etmek, başkalaşmak 15b/15, 18a/13, 23b/05
- farz** (Ar.) *i.* Yapılması dinen zarurî olan şey
f. mı 44a/09
- farza** (Ar.) *zf.* Farz edelim ki, diyelim ki, turalım ki, ola ki 59b/07
- faşāḥāt** (Ar.) *i.* Güzel ve açık konuşma, iyi söz söyleme yeteneği
→ ziyet-i nigār-hāne-i faşāḥāt 03a/09
- fāsīd** (Ar.) *sf.* Fesada uğramış, bozulmuş
f. **ü'l-ıyār** Mutluluğu bozulmuş 66b/11
- faşl** (Ar.) *i.* Bir kitabın başlıca bölümlerinden her biri 46b/12, 56b/13, 68b/06
f. da 46b/12, 57b/14, 68b/07
- fāzıl** (Ar.) *sf.* Fazilet sahibi, faziletli
→ 'ālim-i fāzıl 42b/08
- fazla** (Ar.) *zf.* Gerçeğinden çok, aşırı, ziyade
f. sınıñ 41b/05
- feh̄m** (Ar.) *i.* Anlama, anlayış, idrak
f. ini 61b/01
f. **it-** Anlamak, idrak etmek 44a/10, 74b/08, 75a/01
f. **olun-** Anlaşılmak 76a/14
- felek** (Ar.) *i.* Âlem, dünya
f. i 16b/04
f. **-i ḳalb** Kalp dünyası 16b/12
f. **-i salṭanat** Hükümdarlık dünyası 41b/09
→ āftāb-ı felek 03b/11
- fenā** (Ar.) *i.* Gelip geçici olma, devamlı ve kalıcı olmama, yokluk 04a/06, 46b/01, 61a/08
f. dan 56a/06
f. dur 65a/13
f. sı 18b/09
f. sın 49a/06
f. **bul-** Yok olmak 18a/12
f. **-yı ḥaḳīḳī** Gerçek yokluk 22b/14
f. **-yı ihtāriyye** İsteğin geçiciliği 05a/09

- f.-yı mahz** Halisliğin yok olması
27a/12
→ mahv-ı fenā-yı zāt 39a/06;
maḳām-ı fenā 23b/02, 56a/15
- ferā'iz (Ar.)** *i.* Farzlar 47b/05
f. den 68b/13
- ferd (Ar.)** *sf.* Tek, yalnız olan şey; eşi
bulunmayan 08b/01
- fermān (Far.)** *i.* Emir, buyruk 39b/08
f.-ı şerīf Mübarek olan buyruk
42a/06
- ferş (Ar.)** *i.* Yayılan, yaygı, şilte, halı,
seccade, hasır
f. ine 73b/06
- fesād (Ar.)** *i.* Bozukluk, fenalık, kötülük
f. a 05b/11
f. idur 05a/10
- feth (Ar.)** *i.* Bir yeri savaşla düşman
elinden alma, zaptetme
f. it- Ele geçirmek, zaptetmek 44b/
05
- fevk (Ar.)** *i.* Üst, üst taraf, yukarı (maddî-
manevî)
f. inde 10a/03
f.-i 'arş Gökyüzünün üstü 10a/06
- fevkānī (Ar.)** *sf.* Üstte olan, yukarıda
bulunan 27a/04
- fevt (Ar.)** *i.* Kaybolma, elden kaçırma
f. ol- Yok olmak 74b/14
- feyyāz (Ar.)** *sf.* Feyiz, bereket ve bolluk
veren; Allah
f. da 11b/07
f.-ı bī-niyāz Hiçbir şeye muhtaç
olmayan Allah 41a/02
f.-ı ḥāzret i lā-yezālī 26a/05
→ 'ināyet-i feyyāz 42a/08
- feyz (Ar.)** *i.* Verimlilik, bereket, feyiz,
bolluk 05a/02, 15b/03, 33a/15
f. ine 26a/05
f.-i ilahī Allah'tan gelen bereket
11a/04, 36a/02
f.-i lā-yezālī Sonu olmayan feyiz
30a/05
f.-i rabbānī Allah'tan gelen bolluk
12b/03
→ zülāl-i feyz 54b/09
- feyzān (Ar.-Far.)** *i.* Bolluklar, fazlalıklar;
ilimler, irfanlar
f. mı 12b/10
f.-ı ilahiyye Allah'tan gelen ilimler
12b/11

- fezā'** (Ar.) *i.* Ucu bucağı bulumayan boşluk, sonsuzluk
f. dan 26a/07
f.-yı hāzır Mevcut olan sonsuzluk 26a/06
f.-yı nūrānī Aydınlık içindeki sonsuzluk 28a/08
f.-yı selāmet Kurtuluşun sonsuzluğu 05a/15
→ hümā-yı Cūdī-yi fezā'-yı luṭf 41b/01
- fıkh** (Ar.) *i.* Şeriat ilmi, şeriatın usul ve hükümleri, fıkıh 61b/06, 63a/09
- fi-l-ḥalvet** (Ar.) *i.* Tenhaya çekilmek, halvette olma 67a/10
- fi-l-ḥāl** (Ar.) *zf.* Bu anda, hemen, şimdi 18a/01
- fī-sebīl-ullāh** (Ar.) *zf.* Allah yolunda, karşılık beklemeksizin 52b/04
- fī-zemānīnā** (Ar.) *zf.* Zamanımızda 03a/06
- fidā'** (Ar.) *i.* Bir esiri kurtarmak için verilen şey, fidye
f. kıl- Tercih etmek 28a/14
- fıkr** (Ar.) *i.* Düşünce, fikir
f. i 71a/05
- f. den 22b/08
f. it- Düşünmek 10b/06
- fi'1** (Ar.) *i.* İş, amel, eylem 07b/04
- firāset** (Ar.) *i.* Anlayışlılık, çabuk sezgiş 71a/09, 71a/11, 72a/06
- firdevs** (Far.) *i.* Cennet
f.-i a'lā Cennetteki altıncı bahçe 02b/04
- fitne** (Ar.) *i.* Karışıklık, fitne, bela, mihnet 75b/06
- fu'ād** (Ar.) *i.* Kalp, yürek, gönül
f. da 47a/15
f. dur 48a/03
f. mı 64a/10
f.-ı Müzdelife Müzdelife'nin kalbi 65a/10
- fuḳāra** (Ar.) *i.* Fakirler, yoksullar
f.-yı şāhābe Sahaberlerin yoksullukları 51a/07
- fünūn** (Ar.) *i.* İlimler, fenler 41b/04
- fūrḳat** (Ar.) *i.* Ayrılık 22a/15
- fütūr** (Ar.) *i.* Zayıflık, gevşeklik, bezginlik, usanma 74a/15

fütüvvet (Ar.) *i.* Cömertlik, el açıklığı
74a/10

→ meydān- ı fütüvvet 31b/01

füyüz (Ar.) *i.* İlimler

f.-ı lā-yezālī Sonu olmayan ilimler
02b/10

G

ġabes (Ar.) *sf.* Karanlık (gece)

→ izā^ʿat-ı ġabes 39a/04

ġabn (Ar.) *i.* Alışverişte hile, aldatma,
yalancılık 63a/03

ġāfil (Ar.) *i.* Gaflete düşmüş, habersiz
kimse 76b/08

ġ. kı1- Gaflete düşürmek 28b/04

ġaflāt (Ar.) *i.* Gafillikler, dalgınlıklar

ġ.-ı ħalbiyye Kalpten gelen gafillik-
ler 55a/14

ġaflet (Ar.) *i.* Gafillik, habersiz olma,
dalgınlık 55b/05, 60b/05, 63a/03

ġ. den 21b/07, 62b/15

ġ. i 15b/06

ġ. üñ 60b/05

→ ħāb-ı ġaflet 27a/07; perde-i
ġaflet 09a/15; ref^ʿ-i ġaflet 21b/07

ġāh (Far.) *zf.* Bazen, kah 17b/05, 63a/03,
74b/13

ġāhī (Far.) *zf.* Bazen, bazı zaman 16a/04,
16a/07, 17b/01

ġā'ib (Ar.) *i.* Görünmeyen, hazır olmayan,
kayıp 29a/09

ġ. de 71a/12, 71b/01

ġ. ol- Kaybolmak 28b/15, 35a/15

ġalat (Ar.) *i.* Yanlış, hata

ġ. it- Hataya düşmek 05a/13

→ da^ʿvā-yı ġalat 05a/06

ġalebe (Ar.) *i.* Üsütnlük, üstün

ġ. si 23b/07

ġ. it- Yenmek, mağlup etmek, üs-
tün gelmek 06a/05, 23a/09, 66b/02

ġālib (Ar.) *sf.* Üstün, güçlü, baskın
31b/10

ġ. ol- Üstün gelmek, yenmek
60b/07, 66a/14

ġ.-i ħaşm Düşmanın üstünlüğü
76b/04

→ maḥal-i ġālib 76a/05; nūr-ı ġālib
32a/02

ġām (Ar.) *i.* Keder, tasa, dert 39a/09

ġarā'ib (Ar.) *i.* Tuhaf şeyler 67b/05

- ġ-i tesbīhāt** Sabah okunan niyazî ilahilerin verdiği şaşkınlık 69a/08
- ġaraż (Ar.)** *i.* Maksat, niyet 67b/07
- ġarb (Ar.)** *i.* Güneşin battığı taraf, günbatısı, batı
ġ. a 33b/02
- ġarīb (Ar.)** *sf.* Tuhaf, anlaşılması zor
→ ma‘ānā-yi ġarīb 44b/15
- ġarīm (Ar.)** *sf.* Hasım, rakip
ġ. dür 76b/05
- ġarķ (Ar.)** *i.* Batma, boğulma
ġ. a 17b/07, 23b/15
ġ. eyle- Batırmak 30b/12
ġ. it- Boğmak 39b/15
ġ. ol- Boğulmak 39a/06
- ġasl (Ar.)** *i.* Temizlenme, yıkanma
ġ. it- Temizlenmek 65a/07
- ġavş (Ar.)** *sf.* Yardımcı, imdada yetişen
ġ.ü'l-a‘zam Tarikat kurucusu
13a/07
- ġavvās (Ar.)** *i.* Denize dalan kimse, dalgıç
68a/09
- ġavvāş-vār (Ar.- Far.)** *i.* Dalgıç gibi 01a/10
- ġayb (Ar.)** *i.* Bilinmemek, görünmemek, kayıp
ġ. ol- Kaybolmak 07b/05, 23b/14
→ ‘ālem-i ġayb 30a/05, 61a/05;
‘ālem-i ġayb ü şehādet 11a/05;
cenāb-ı ġayb-i hüviyyet 12b/08;
envār-ı ġayb 23a/09; ġülzār-ı ġayb
10b/10; hātif-i ġayb 03a/04;
hazīne-i ġayb 12a/14, 19b/06;
nidā’-yı ġayb 03b/07
- ġaybī (Ar.)** *sf.* Bilinmeyen, görünmeyen
01b/10
- ġaybiyye (Ar.)** *sf.* Göze görünmeyen şeylere ait, görünmezlik dünyasına mensup
→ varidāt-ı ġaybiyye 54a/09, 75b/13
- ġaybü'l-ġayb (Ar.)** *sf.* Bilinmeyen içinde bilinmeyen olan, sırrın içinde sır olan 04b/11, 16b/09, 22a/08
→ ‘ālem-i ġaybü'l-ġayb 23b/07, 30a/06
- ġāyet (Ar.)** *i.* 1. Nihayet, uç, son *ol cevāhire inķitā‘ ü ġāyet vardur* (30b/08, 68a/15, 68b/04)
2. Çok, fazla, son derece *bilgil kim Haķ-Te‘ālānuñ zāt-ı pākī ġāyet ‘azametde ve istiġnādudur* (12a/08, 16b/11, 35a/03)

- ğ. de 16b/11, 30a/11
- ğ.-i heybet** Ululuğunun sonu 30b/08
- ğ.-i üns** Allah'ın insan gönlünde görünmesinden sonra 35a/11
- ğāyib (Ar.)** *bkz. ġā'ib*
- ğ. ol-** Görünmez olmak 28b/13
- ğayr (Ar.)** *i.* Başkası 46b/08
- ğ. da 14a/10
- ğ. dan 61a/13
- ğ.-ı hātif** Sesi işitilip de kendisi görülmeyen (kimse) 11b/10
- ğ.-i mahşüş** Özgü olmayan 09a/12
- ğayr-ullah (Ar.)** *tam.* Allah'tan başka 35a/15
- ğ. a 32a/06, 35a/02
- ğ. uñ 02a/04
- ğayretsizlik (Ar.-T.)** *i.* Çalışmamazlık; kıskanmazlık 11b/06
- ğayrı (Ar.)** *i.* Başka, başka şey, özge 02a/06, 39a/03, 72a/14
- ğ. da 13b/07
- ğ. dan 28b/06, 54a/01
- ğ. lar 64a/10, 64a/11
- ğ. lardan 63b/11
- ğ. laruñ 52a/01
- ğ. na 64a/12
- ğ. sı 61b/02
- ğ. ya 25b/07
- ğayrı-makām (Ar.)** *sf.* Başka makam
- ğ. a 34a/07
- ğayūr (Ar.)** *sf.* Gayretli, çok çalışkan (Allah'ın adlarından biri) 14b/10
- ğazā (Ar.)** *i.* Din uğruna savaş 51a/15
- ğ. dan 51a/13, 51a/14
- ğ. laruñ 51b/03
- ğ. ya 51a/10, 51a/14
- ğ. it-** Din için savaşmak 51b/03
- ğazāb (Ar.)** *i.* Hiddet, öfke 51b/14
- ğāzī (Ar.)** *i.* Gaza eden
- ğ. lere 51a/11
- geç-/giç-** 1. Bir yerden geçmek *Ḳudsden haber şordılar gice-ile geçüb tamām şūretin ihāta itmiş idi* (15b/11, 15b/14, 71b/03)
2. Bir yeri aşmak, geçmek *el ḳaldırub kevn ü mekāndan geçdigine şalā idüb...* (48b/05, 62b/10)
3. Geçip gitmek, sona ermek *bunuñ gibi hāller geçdi* (31b/06, 62a/10)
4. Yaşamak, ömür sürmek *pes bu ecelden gündizin ac ü şusız ve giceler uykusız geçerem dedi*

(45b/10, 45b/15)

5. Bırakmak, vazgeçmek *kevn ü mekâna iltifâtdan gec* (40a/02, 50a/08, 73a/11)

6. Bahsedilmek *nitekim geçdi* 54b/04

g. -di 31b/06, 62a/10, 73a/11

g. -digine 62b/10

g. -düm 40a/02

g. -er 15b/11, 15b/14

g. -erem 45b/10, 45b/15

g. -mek 60a/07, 60b/05

g. -üb 42a/01, 48b/05, 71b/03

geçir-Yapmak, etmek

g. -düm 76a/11

g. -me 76a/12

gel- 1. Bir mesafe katedip uzak bir yerden daha yakın bir yere gelmek *Süleymân 'aleyhi's-selâm geldi baba bir gayrı hükm dahtı var ki ol ikiye enfa'dur didi* (72a/14)

2. Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek *sâlik şimdiden göre geldiği nesneyi unıdır* (22b/07, 47b/10, 57a/11)

3. Ortaya çıkmak, zuhur etmek *gine dâ'ire-i 'akla geldiği gibi ol ahvâli*

kendiye isnâd idüb i'tikâd kılan ol varṭa-i helâka düşendir (07a/03, 30a/01, 75a/09)

4. Düşmek, rast gelmek *rûḥ-ı insân gine şüret-i ma'nevîsi üzerine geldi* (09b/04, 60b/11)

5. Daha önce değinilen bir kouyu ele almak *ammâ geldük sâlikden ene'l-ḥaḳ zâhir olmak iki nev' üzredür* (05b/13)

g. -di 09b/04, 31a/03, 72a/14

g. -digi 07a/03, 22b/07

g. -digidür 60b/11

g. -diginden 47a/06

g. -dik 75a/09

g. -dikde 19a/14

g. -diklerini 30a/01

g. -diler 53b/13, 57a/11

g. -dügin 04a/01

g. -dük 05b/13, 74a/06

g. -düm 74a/09

g. -dün 47b/10

g. -e 43b/15

g. -en 57a/04, 62a/09

g. -esiz 43b/10

g. -ince 72b/01

g. -medügi 58a/08

g. -mege 48a/15

g. -mek 05a/04, 29b/14
 g. -meksizin 61a/15
 g. -meye 74a/15
 g. -mez 11b/05, 69b/09
 g. -mişdür 42b/09
 g. -se 56a/05
 g. -sün 39b/09
 g. -sünler 43b/02
 g. -üb 03a/05, 43a/06, 65a/12
 g. -ür 06b/06, 45a/08, 75a/14
 g. -ürler 28b/02
 g. -ürse 29a/12
 → cūşa gel- 66a/12; hoş gel- 66b/08, 69a/15; lāzım gel- 59b/05, 60a/02; rāst gel- 45b/02, 52a/14; vücuda gel- 08a/08, 08b/07, 09b/03; zühūra gel- 08b/09, 09b/02

gelberi *i.* Çağrılan tarafa hareket etme 73a/09

gemi *i.* Su üstünde giden büyük taşıt, gemi
 g. leri 16a/04

gencīne (Far.) *i.* Hazine, define
g.-i cevāhir-i ma‘ānī Anlam cevherlerinin bulunduğu hazine 02b/09

ger (Far.) *bağ.* Eğer, şayet 39b/15, 41b/06

gerçek *i.* Aslı olan, uydurma olmayan

g. den 55a/03, 74b/11

gerçi *zf.* Her ne kadar ise de 18b/12

gerek *i.* Gerekli, lazım 18b/01, 45b/06

g. dür 61a/07, 67b/14, 68a/04

g. se 66a/06

geriki *sf.* Sona kalan, en son

g. ne 45a/12

getir-/getür- 1. Gelmesine sebep olmak,

iletmek, nakletmek *birkaç varaka taḥrīr idüb cenāb-ı ‘azīmü’ş-şāna getürdi* (3b/10, 51a/04, 76a/11)

2. Nakletmek, hikâye etmek, rivayet etmek *cemī‘ enbiyā’ ü mürselīn ‘alīū’t-te‘ākub geldiler kitāblar getürdiler* (53b/13)

3. Bir şeyi yanında bulundurmak
‘ışk bāzārına getürüb ḥaḳīḳat mīzānında tartdı (01a/12)

4. Temizlemek *illā nefsüñ ḥicābını gönül āyinesinden getürüb basiret gözin feth itmek-le olur* (44b/05)

g. -di 03b/10, 51a/04

g. -diler 53b/13

g. -üb 01a/12, 44b/05, 76a/11

→ beyāna getür- 01b/05; ḥalel

getir- 62b/01; t̄ā‘at getir- 19a/03;

t̄āḳat getir- 12b/04, 19a/07,

- 59b/11; vücūda getir- 11b/14,
13a/02, 19a/12; zūhūra getir-
12b/14
- gevher (Far.)** *i.* Elmas, mücevher, inci
g-i mestūr Gizli inci, hazine 39a/12
- gey-/giy-** Giymek
g. -dügi 47a/03, 47a/04, 47a/05
g. -dükleri 54b/15
g. -mege 43a/12
g. -mek 09b/05
g. -mekdür 64b/03
g. -üb 19a/14, 21b/11
- geycek** *i.* Giyecek, kıyafet 44a/14
- geyür-** Giydirmek
g. -di 43a/09, 47a/03
g. -üb 47a/01
- gez-** Bir yerde bir yöne doğru sürekli yer
değiştirmek, hareket etmek, dolaş-
mak
g. -er 54a/08
- ġibṭa (Ar.)** *i.* Aynı hâli şiddetli arzu etme,
imrenme
ġ.-yı zemīn ü āsumān Gökyüzünde
ve yeryüzünde kendisine imrenilen
41a/09
- ġilmān (Ar.)** *i.* Delikanlılar, gençler 44a/14
- ġ. a 29b/02
- ġıṭā (Ar.)** *i.* Örtü
→ keşf-i ġıṭā 49a/11
- ġıybet (Ar.)** *i.* Aleyhinde bulunma, arka-
sında söyleme, çekiştirme, dediko-
du yapma 60b/09, 61b/14
- ġibi** *e.* Benzer, benzeyen 02b/12, 34b/12,
76b/14
g. dir 34b/03
- ġice/ġiçe** *i.* Güneş battıktan sonra başlayan
ve gün ağarana kadar süren karanlık
zaman, gece 24b/13, 40a/06, 71b/03
g. ler 45b/10
g. lerde 31b/07
g. si 10a/14
g. yi 56b/12
- ġine** *zf.* Tekrar, yine 07a/03, 62a/07,
75b/09
- ġir-** 1. Yönelmek, yürümek *toġrı yola*
girdi (52b/13)
2. İçinde olmak *anlar nāra girirler*
iḥrāk olmazlar (29a/07, 76a/06)
3. Tâbi olmak, uymak *anlardan*
birinüñ mübārek eline ġirüb nazar-ı
kimyālarinuñ pertevi toġınacak
olursa sen bī-çāre-i ḥayr-du‘ā-ile

yād eyleye (02a/14)

4. İntikal etmek, geçmek *saḥāvet-i nefs-ile girerler* (06a/07, 28a/13, 28a/14)

5. (Bir yere) konmak *cümlesi cehennemden āzād olub cennete gireler didi* (06a/08)

6. Yerleşmek *iy ḫulum ḫarem-i ḫāşşma girmek isteseñ mülk ü melekūta ve kevn ü mekāna iltifātdan gec* (42b/07, 50a/07, 63b/13)

g. -di 52b/13

g. -eler 06a/08

g. -erler 28a/14

g. -irler 29a/07

g. -medigi 76a/06

g. -mege 06a/07

g. -mek 50a/07

g. -mez 63b/13

g. -mezler 28a/13

g. -üb 02a/14, 64b/07

→ ele gir- 63b/11

girü zf. Artık, bundan sonra 27a/01, 31b/13, 43b/02

git-/gid- 1. Gitmek, uzaklaşmak *iş ü dostına vedā^c idüb gitdikden-*

şoñra... (15b/14, 43b/15, 64b/04)

2. Bir yere doğru yönelmek *gazāya gitmezler oturduḫları yirden himmet yardımın iderlerdi* (51a/10, 64b/11)

3. Yol almak, yolda ilerlemek *yolını dālller gitdigi yoldan dönderüb mühtedīler gitdigi yola dönderirler* (43b/04, 52b/13)

4. Elden çıkmak, yok olmak *ol eczānuñ birisi gitdigi gibi vücūd bātıl ola* (09b/13, 45a/06, 45a/06)

5. Temizlemek *şifāt-ı nefs-i zikr-i nār-ile iḫrāk idüb gidermek-içün...* (55b/05, 61a/06)

6. Taşımak, sürüklemek *taḫtını yil getürüb alur giderdi* (62a/14)

7. Ulaşmak *vaḫan-ı aşlīsine gitmege iki cenāḫ lāzımdur* (10b/15, 44a/06)

g. -digi 09b/13, 52b/13, 65b/10

g. -dikden 64b/04

g. -diler 43b/04

g. -düm 74a/09

g. -düñ 74a/06

g. -e 65a/04, 65a/04

g. -er 15b/14, 42b/09, 45a/08

g. -erdi 62a/14

g. -ermek 55b/05

- g. -esiz 43b/15
- g. -mege 44a/06
- g. -mek 10b/15, 24b/03, 61a/06
- g. -mekdür 64b/11
- g. -mezler 51a/10
- g. -üb 45a/06, 45a/06
- elden git- 06a/05, 65b/14
- giydir-** *bkz. geyür-*
- g. -meyince 49b/01
- gizli/gizlü** *sf.* Açıkça görülmeyen, başkalarından saklanan 06a/10, 33a/05, 74a/04
- göç-** Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek 50a/09
- g. -üb 43a/05
- gögüs** *i.* Vücutun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü, sine
- g. de 60b/03
- g. in 66a/01
- gök** *i.* Yeryüzünün üstünü kaplayan kubbe biçimindeki mavi boşluk, sema, gökyüzü 29a/14
- g. de 32b/10
- g. den 33a/08
- g. lerde 42b/01
- gönder-** Gitmesini sağlamak veya gitmesi-ne yol açmak, yollamak
- g. -di 43b/05, 71b/09
- g. -mekden 43a/15
- g. -üb 43b/06, 46b/15
- g. -ür 56b/06, 58a/13
- gönderil-** Gönderilmek işi yapılmak veya göndermek işine konu olmak
- g. -digin 46b/13
- g. -mişdür 42b/09
- göñül** *i.* Bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin manevî yönü, yürek 01a/10, 39b/13, 69b/08
- g. de 14a/12, 39b/15, 50b/07
- g. den 61a/06, 63b/10, 66b/03
- g. e 63b/12, 63b/13
- g. i 04b/08, 39a/08, 68a/08
- g. ime 17b/12
- g. inde 50b/03, 62a/11
- g. inden 16b/14, 27b/10, 67a/15
- g. ine 05b/15, 29a/11, 72b/11
- g. ini 63b/03, 63b/07, 63b/11
- g. ler 63a/14
- g. lerdir 52b/01
- g. lerdür 60b/03
- g. lere 46b/04

g. leri 53b/01, 58a/03

g. lerin 51a/08

- gör-** 1. Bir nesne veya bir varlığı hissetmek, bakmak *Hâzret-i 'Ömerüñ kalbüm Rabbumı gördi didiği heb bunlar müşâhede-i şıfâtdur* (55b/15, 59a/07, 76a/06)
2. Şahit olmak, müşahede etmek *ammā sâlik pîrden gördiği gibi âher-i irşâda kâdirdür* (10a/09, 46a/07)
3. Anlamak *hakîkat mîzânında tartdı gördi herbirünüñ kıymeti bî-nihâyedür* (01b/01, 30b/03, 75b/08)
- g. -di 01b/01, 30b/03, 59a/07
- g. -digi 01b/06, 59b/10
- g. -digin 55b/15
- g. -diginde 58b/15
- g. -diginden 48b/05
- g. -digine 61a/04
- g. -diginüñ 76a/06
- g. -dügi 58b/13
- g. -düm 10a/09, 73a/07
- g. -düñ 75b/08
- g. -en 46b/04, 59b/04
- g. -icek 17a/08
- g. -imez 28b/13
- g. -imezsın 21b/15

g. -medigim 59a/06

g. -medin 72a/03

g. -mege 40a/06, 60a/03

g. -mek 59b/09, 76b/15

g. -mekdür 46a/10, 47b/09

g. -mesem 39b/06

g. -meye 25b/06

g. -mez 22b/07, 23b/06

g. -mezler 29a/05, 33a/04

g. -mişdi 10a/15

g. -se 59a/08

g. -üb 42a/08, 54a/06, 62a/11

g. -ür 04b/15, 24a/01, 59a/04

g. -ürler 28b/01, 73b/07

g. -ürse 74a/08

g. -ürsin 09a/12

g. -düm görelden 10b/01

göre e. Göz önünde tutulursa, bakılırsa, nazaran 11b/03, 22b/06, 59a/03

görül-/göril- Varlığı gözle hissedilmek

g. -en 32a/02

görün-/görin- Kendini göstermek, zuhur etmek

g. -di 30a/08, 30b/09

g. -digi 04b/13, 04b/13

g. -en 76a/03

g. -mege 53a/11

g. -meksizin 73b/05

g. -mez 28b/15

g. -ür 15a/05, 53b/04, 75b/06

göster-1. Görülmesini sağlamak *ol 'askerüñ*

şüretin Hâzret-i 'Ömere gösterüb didi-ise keşfdür (48b/06, 55b/15, 72a/02)

2. Göstermek, işaret etmek *çalışalar anlara yollarımız gösterivirüb kolay eydivirirüz* (48b/01)

3. (Bir niteliğini) ortaya koyacak tarzda davranmak *ba'zısından şikāyet ve ba'zısından şükrān gösterdi* (02a/07, 73b/03)

g. -di 73b/03

g. -diler 02a/07

g. -ivirüb 48b/01

g. -mege 48b/06, 71a/13

g. -mek 55b/15, 71b/08

g. -üb 72a/02

→ kıyām göster- 62b/12

götür-/götür- 1. Taşımak, ulaştırmak,

iletmek *anuñ nūrından arkasına libās-ı haşş geyürüb 'ālem-i mülke götürdi* (14a/15, 47a/02, 48b/02)

2. Almak, kaldırmak *ol hicābları bir bir nazarından götürür ve cemāl-i*

bī-çünını 'ayān ider (16a/11, 52a/05, 76a/10)

g. -di 47a/02, 48b/02

g. -mekden 14a/15

g. -meyince 63b/11

g. -üb 16a/11, 52a/05, 76a/10

g. -ür 20b/09

götürül-/götürül- Götürmek işi yapılmak

g. -e 09a/15

g. -se 49a/14

g. -üb 23b/09

g. -ür 24b/03, 45a/09

göynü- Yanmak

g. -miş 39a/07

göz i. İnsanda ve hayvanda görme organı

26a/10, 58a/08, 76b/13

g. de 59b/02

g. den 28b/13

g. i 09b/05, 30b/02, 60a/14

g. in 44b/05

g. inden 09a/14, 10b/07

g. ine 04a/15

g. inüñ 60b/03

g. lere 46b/04, 59b/12

g. lerin 45a/10, 51a/08

g. lerinden 35a/15

g. lerine 29b/06

- g. ünden 23b/14
- g. üñ 59b/01
- g. қо-** Ele geçirmek istemek 24b/10
- gözet-** Beklemek, gözetlemek, kollamak,
dikkatle bakmak
g. sün 72b/02
- ğubār (Ar.)** *i.* Toz
ğ. ını 30a/03
ğ.-ı mā-sivā Dünyayla ilgili şeylerin
bıraktığı toz 04b/08, 22a/07
→ şifāt-ı nef's-i ğubār 45a/03
- ğufrān (Ar.)** *i.* Affetme, merhamet etme,
yargılama 39b/04
- güne (Far.)** *sf.* Renk 30a/10
- ğurbet (Ar.)** *i.* Vatanından ayrı yaşamının
verdiği duygu, gariplik, yabancılık;
yabancı yer 39a/09, 45a/07, 47a/07
→ diyār-ı ğurbet 11a/01, 43a/06,
43a/15
- ğurūb (Ar.)** *i.* Bir gök cisminin batıda
görünmez olması, batması
ğ. ı 24b/15
- ğurūr (Ar.)** *i.* Kendini beğenme 05a/11
- ğusl (Ar.)** *i.* Maddî ve manevî kirlerden
arınmak için yıkanma, temizlenme
57b/15
- gūyā (Far.)** *i.* Sanki, diyelim ki 45b/07
- gül (Far.)** *i.* Gül ağacının güzel kokulu, pek
çok çeşidi bulunan çok makbul
çiçeği 29a/14
- gül-deste (Far.)** *i.* Gül demeti
g.-i rāğ-ı 'adālet Adalet bahçesinin
gül demeti 03a/08
- gül-zār (Far.)** *i.* Gül bahçesi
g.-ı ğayb Bilinmeyen gül bahçesi
10b/10
- gümbürde-** Gümbür diye ses çıkarmak
g. -rse 16b/02
- gün** *i.* Zaman, vakit 01a/10, 30a/02, 73b/01
g. de 69a/02, 69a/02
g. i 06a/06, 10a/11
g. lerde 01a/10, 26a/04, 30a/02
g. lerüñ 10a/11
- günāh (Far.)** *i.* Allah'ın emirlerine aykırı
davranış 06b/08, 53a/09, 53a/10
g. dur 53a/09
g. ı 68a/07
g. laruñız 42b/06
- gündüz/gündiz** *i.* Güneşin doğuşu ile batışı
arasındaki aydınlık zaman 24b/14

g. den 63b/15
 g. in 45b/09
güneş *i.* Dünya ve diğer gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara gerekli enerjiyi veren gök cismi 15b/13, 34b/12, 68b/14
 g. den 02a/12
 g. i 62a/12
güzide (Far.) *sf.* Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş 65b/11

H

hāb (Far.) *i.* Uyku
 h.-ı **gāflet** Gaflet uykusu 27a/07
habābe (Ar.) *i.* Su üzerinde olan hava kabarcıkları 41b/02
haba'ış (Ar.) *i.* Kötü şeyler, kötülükler 64a/09
haber (Ar.) *i.* Son ve yeni havadis, bilgi, ağızdan ağza dolaşan söz 43b/06, 48b/05
 h. i 24a/06, 44a/01, 66a/01
 h. in 24a/05
 h. **sor-** Ne durumda olduğunu öğrenmek istemek 71b/03
 h. **vir-** Bir konuyla ilgili bilgi ver-

mek 24a/09, 24a/14, 73b/15
haber-dār (Ar.-Far.) *sf.* Haberi olan, vâkıf 02b/12
 h. **ol-** Haberi olmak, bilmek 28b/09
habīb (Ar.) *i.* “Allah’ın sevgilisi” anlamında Hz. Muhammed’i ifade eder
 h. i 41a/04
 h. ine 24a/10
 h. ünüñ 11b/12
habīse (Ar.) *i.* Fena huy, çirkin şey, kötü hareket
 → ahvāl-i habīse 60b/10; ef‘āl-i habīse 61b/13
hacc (Ar.) *i.* Kâbe’yi ziyaret etme, hac 28a/12, 64b/02, 64b/02
 h. a 65b/12
 h. ı 64b/12
 h. uñ 64b/10
 h.-ı **şerī‘at** Dini kurallara uygun hac 64b/03
 h.-i **ma‘nevī** Kişinin iç dünyasında yaptığı hac 64b/12
hāce (Far.) *i.* Hoca, molla, efendi, üstat
 h. si 49b/11
hācet (Ar.) *i.* İhtiyaç, gerekli ve lüzumlu olan şey 13a/13

- ḥadāset (Ar.)** *i.* Gençlik, tazelik
 → sinn-i ḥadāset 41b/14
- ḥadd (Ar.)** *i.* Sınır; bir şeyin nihayeti, sonu
 48b/11, 68b/04
 → iştīyāk-ı ḥadd 73a/11
- ḥādī (Ar.)** *sf.* Hidayet eden, doğru yolu gösteren; önde giden (kimse)
ḥ.-i sebil Doğru yolu gösteren, Hz. Muhammed 41a/05
ḥ.-yi şırāt-ı müstakīm Doğru yolun önderi, Hz. Muhammed 42a/15
 → bāb-ı ḥādī ‘aşr 04a/09, 34a/12
- ḥadīş (Ar.)** *i.* Peygamberimizin kutsal sözü
 58a/14, 66b/08, 74b/07
 ḥ. üñ 21a/12, 23a/04
 ḥ. inüñ 11a/06
ḥ.-i kudsī Kutsal söz, kutsal hadis 07a/15, 50a/05, 56b/09
ḥ.-i şerīf Mübarek olan söz 42b/03, 51a/09, 56a/04
- ḥādīse (Ar.)** *i.* Ortaya çıkan olay
 ḥ. den 73b/11
- ḥaḍravāt (Ar.)** *sf.* Daha, pek, çok, en yeşiller 16a/15
- ḥafī (Ar.)** *sf.* Gizli, saklı 21a/15, 57b/06
 ḥ. dür 57a/06
- ḥ. ye 57a/08**
 → ihfā-yı ḥafī 57a/09, 57b/07;
 zıkr-i ḥafī 55b/07, 69a/14
- ḥā’il (Ar.)** *sf.* İki şey arasında veya bir şey önünde perde olan, mani olan, engel 46b/06, 74b/02
- Ḥaḳ celle ve ‘alā (Ar.)** *cü.* “ Hakk’ın büyüklüğü ve yüceliği artsın.” anlamına gelen saygı sözü 02b/04, 18b/14, 42a/14
- ḥāk (Far.)** *i.* Toprak 39b/01
- ḥak-pāy (Ar.)** *i.* Ayağın toprağı, ayağın tozu, ayağın bastığı toprak
 ḥ. ı 03a/13
- ḥaḳ sübhānehü ve te‘alā (Ar.)** *sf.* Her türlü kusurdan ve beşerî nitelik ve zaaflardan uzak olan Allah 46b/14
- ḥaḳāyık (Ar.)** *i.* Hakikatler, gerçekler, doğrular 39a/02
- ḥaḳīkat (Ar.)** *i.* Gerçek olan, asıl, doğru; Allah'a erişme yolunda bir makam 01b/01, 39b/12, 75b/06
 ḥ. de 19a/06, 19b/04, 50a/03
 ḥ. i 45b/04
ḥ.-ı Muḥammediyye Hz. Muhammed’in makamı 49b/13

- h.-i haqqe'l-yakīn** Gerçekliğini şüphesiz olmayan doğruluk 57b/08
- h.-i hāl** İçinde bulunulan durumun aslı 72b/13, 74b/12
→ 'ilm-i haqqīkat 48a/07, 48b/12, 49a/10; maqām-ı haqqīkat 49b/04; üns-i haqqīkat 22a/02
- haqqīkī (Ar.) sf.** Bir şeyin benzeri olmayıp kendisi durumunda olan, sahici, doğru, gerçek
→ beqā-yı haqqīkī 21b/11, 22b/15; fenā-yı haqqīkī 22b/14; 'ışk-ı haqqīkī 39a/11; maqşūd-ı haqqīkī 20b/14, 35a/06; şems-i haqqīkī 19b/05
- haqqīkiyye** *bkz.* haqqīkī
→ ma'rifet-i haqqīkiyye 54b/08
- haqqīr (Ar.) sf.** İtibarsız, değersiz, aşağı, bayağı
h. e 03a/05, 19a/03
h. i 02b/03
h. it- Değersiz hâle getirmek 18a/05
→ za'if-i haqqīr 01a/09
- haqqe'l-yakīn (Ar.) sf.** Gerçekliğine hiç şüphesiz olmayan 27b/02
h. dür 25b/02
- haqlık (Ar.-T.) i.** Varlığı ezelden ebede sabit olma durumu, doğruluk
h. ma 54a/06
- hāl (Ar.) i.** Durum, vaziyet, oluş, bulunuş
01b/09
h. den 25b/08
h. dür 05a/04
h. e 16a/12, 25b/09, 75a/07
h. i 06b/08, 49b/14, 75a/02
h. idür 69b/02
h. inde 72a/09, 72a/10
h. inden 28b/08
h. ine 49b/14, 49b/15
h. ini 45a/04
h. ler 31b/06
→ bī-haqqīkati'l-hāl 19a/08, 20b/06; haqqīkat-i hāl 72b/13, 74b/12; lisān-ı hāl 07b/07, 17a/04, 32a/03
- halā'ik (Ar.) i.** Mahlûklar, yaratılan insanlar
→ lā-nefāis-i halā'ik 35b/06
- halāş (Ar.) i.** Kurtulma, kurtuluş 05a/14, 07b/04, 30b/13
h. bul- Kurtulmak 04b/01
h. it- Kurtarmak 05b/08, 28a/07, 76a/13
h. ol- Kurtulmak 49b/03, 56b/02

ḥalāvet (Ar.) *i.* Tatlılık, şirinlik

ḥ. i 66a/09

ḥalāyık (Ar.) *i.* Yaratılmış olanlar, insanlar

41b/11

ḥalel (Ar.) *i.* Bozma, bozukluk, eksiklik

ḥ. getir- Bozmak, zarar vermek

62b/01

ḥalet (Ar.) *i.* Hâl, nitelik, keyfiyet 19a/15,

65b/14, 67a/01

ḥ. i 05a/02, 07a/02

ḥ. it- Farklı durumlar içinde olmak

66a/01

ḥ.-i mezmûme Beğenilen hâl 67a/06

ḥ.-i nevm Uyku hâli 72b/15

ḥ.-i zevkiyye İnsana keyif veren hâl

25b/12

ḥālī (Ar.) *sf.* Tenha, boş, sahihsiz yer

33a/03, 68b/10, 70a/03

ḥālī (Ar.) *sf.* Hâle mensup, şimdiki

19b/01

→ keyfiyyet-i ḥālī 72a/03

ḥalīfe (Ar.) *i.* Hz. Muhammed'den sonra

onun vekili olarak din ve dünya

işlerinde bütün Müslümanların

önderi 35b/10

ḥ. si 36a/04

hālīk (Ar.) *sf.* Helak olan, miskinlik içinde

ölen

h. ine 47a/08

h. ini 42b/08

h. inüñ 49a/08

ḥalīl (Ar.) *sf.* Samimi (dost)

ḥ.-i ḥaḳ Hz. İbrahim, sadık dost

63b/06

ḥalīl-ullah (Ar.) *i.* Halis, sadık dost;

İbrahim ‘aleyhi’s-selam 63b/06,

63b/09

ḥālīş (Ar.) *sf.* Hilesiz, katkısız 67a/14

ḥ. it- Saf hâle getirmek 68a/05

→ maḥabbet-i ḥālīş 67b/13

ḥalḳ (Ar.) *i.* 1. Yaratma, yaratılma *cenāb-ı*

hüviyyetine muhtaşşdur ki ḥalḳ

eyledi (01a/03, 29b/01, 43a/02)

2. İnsanlar *dükeli ḥalḳ anuñ*

göñlinden istimdād taleb iderler

(27b/10, 29a/04)

ḥ. a 28b/07, 32b/11, 53b/13

ḥ. dan 42b/04, 49b/12

ḥ. ı 05b/11, 32b/13, 54b/06

ḥ. muñ 15b/01, 27b/08

ḥ. uñ 29a/11, 32b/12

ḥ. eyle- Yaratmak 01a/03, 14b/06,

32b/08

- h. it-** Yaratmak 35a/13, 43a/02
- h. olun-** Yarattılmak 09a/15, 29b/01
- h.-ı 'ālem** Dünyadaki tüm insanlar 06a/11, 41b/05, 63b/01
→ **ḳulüb-ı halk** 33a/09; **mu'āmele-i halk** 35a/07
- hall (Ar.) i.** Çözme, çözülme, karışık bir meselenin içinden çıkma; karar verip neticeye varma 76b/02
- h. it-** Çözmek, ortadan kaldırmak 54a/14
→ **ışlāh-ı hall it-** 75b/03
- halled-Allah (Ar.) cü.** Allah daim ve baki etsin 03a/12
- halvet (Ar.) i.** 1. Yalnız kalma, tenhaya çekilme *bu faşlda halvet ü 'uzlet aḥvālin beyān idelüm* (16a/12, 67a/10, 69b/04)
2. Tenha yer *ya'nī bir kimse halvetde oturub...* (67a/13, 68b/08)
h. de 67a/13, 68b/08
h. den 67b/07, 69b/04
- halvetī (Ar.) sf.** Halvetle ilgili olan
h. dür 68b/08
h. lerüñ 68b/07
- hamd (Ar.) i.** Tanrıya olan şükran duygularını bildirme 41a/02
- h. it-** Şükretmek 14b/13
- h.-i bī-ḥad** Pek çok kere şükürler olsun 01a/02
- hamīde (Far.) sf.** Öğülmeye değer
h. ye 48b/15, 52b/09
→ **aḥlāk-ı hamīde** 49a/03, 55a/10
- hāmīs (Ar.) sf.** Beşinci
→ **bāb-ı hāmīs** 04a/04
- haml (Ar.) i.** 1. Gebe olma, gebelik *ḥaml ü vaż' iden ḥātūnlara ḥurmā yimek eyüdü* (72b/09)
2. İsnat, atıf *bilmeyen 'aksine ḥaml ider* (75a/06, 76a/04)
- h. it-** İsnat etmek, dayanmak 75a/06, 76a/04
- ḥams (Ar.) sf.** Beş
→ **bāb-ı ḥams** 19a/09
- hān (Far.) sf.** Okuyan 41b/10, 41b/13, 41b/14
→ **ḥoşü'l-hān** 66b/14
- hancer (Ar.) i.** Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak, hançer 06a/06
- hāne (Far.) i.** Ev, sonuna geldiği sözcüklerin bulunduğu yeri ifade eden isimler yapar

- ziynet-i nigār-hāne-i faşāhāt
03a/09
- hār (Far.)** *i.* Diken 52a/13
- hārām (Ar.)** *sf.* Dîn kurallarına aykırı olan,
helal karşıtı
h. a 61b/15
h. **it-** Yasaklamak 64b/09
h. **ol-** Yasaklanmak 59b/06, 65b/07
- hārāmī (Ar.)** *i.* Haydut, hırsız, yol kesen
kimse
→ şüret-i hārāmī 55a/05
- hārb (Ar.)** *i.* Savaş, cenk 51b/15
- hāreket (Ar.)** *i.* Bir nesnenin konumunu
veya durumunu değiştirmesi, kımıldama 57a/14
h. inden 67a/09
h. **it-** Yerini veya durumunu değiştirmek, kımıldamak 16a/08
- hārf (Ar.)** *i.* Alfabeyi meydana getiren
işaretlerden her biri 26b/04, 57a/14,
74b/08
h. dūr 55a/01
h. i 55a/06, 55a/11, 56a/06
h. lerinden 55b/11
- hāric (Ar.)** *i.* Dışarı çıkan, dışta
h. dūr 35a/01
- hāsed (Ar.)** *i.* Kıskançlık, çekememezlik,
haset 49a/01, 52a/03
h. dūr 60b/09
- hāsen (Ar.)** *sf.* Güzel, hüsünlü 41b/12
→ şavt-ı hāsen 66b/06
- hāsenāt (Ar.)** *i.* İyilikler, iyi haller, iyi işler
53a/05, 62b/03
h. a 52b/06, 65b/07
h. dur 53a/01
- hāsene (Ar.)** *i.* İyilik, hayırlı iş
→ hıřāl-ı hāsene 55a/10; mev‘ize-i
hāsene 54a/14; şavt-ı hāsene 67a/04
- hāşıl (Ar.)** *i.* Meydana gelme, ortaya çıkma
64a/13, 70a/05
h. **it-** Elde etmek, ele geçirmek
04b/10, 47a/10, 67a/01
h. **kıl-** Ortaya çıkartmak 36a/01
h. **ol-** Elde edilmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak 05a/10, 46b/05,
72b/14
- hāşm (Ar.)** *i.* Düşman 72a/11
→ gālib-i hāşm 76b/04
- hāşş (Ar.)** *i.* Mahsus, özel, hususî
h. ü ‘ām Herkes 27a/15
→ hārem-i hāşş 50a/07; libās-ı hāşş
47a/01

hāşşa (Ar.) *i.* Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, özellik

h. sından 02b/12

hāşşeten (Ar.) *zf.* Hususî olarak 14b/03, 29b/13

hāşşiyet (Ar.) *i.* Kuvvet, tesir 13b/11, 19a/13, 19b/02

hāşşü'l-hāşş (Ar.) *sf.* En has, en güzel 56b/07

hāşā (Ar.) *ünl.* Asla, katiyen, hiçbir vakit, Allah göstermesin, uzak olsun 16a/13

h. ü **kellā** Allah göstermesin 18b/08

hāşāk (Far.) *i.* Çöp, sürpüntü h. dan 52a/13

hāşāyiş (Ar.) *i.* Kuru otlar 52a/15

hāşr (Ar.) *i.* 1. Toplama, cem etme *Hāk-Te'ālā cümlemüzi 'alemi dibinde hāşr eyleye* (08a/12)

2. Ölülere diriltip mahşere çıkarma; kıyamet *hāşrde veyā mīzānda veyā dārü'l-celālede qahhāriyyeti şıfat-ile bir 'azāb ider* (14b/11, 42b/04)

h. de 14b/11

h. **eyle-** Toplamak 08a/12

h. **it-** Diriltmek 42b/04

hāşyet (Ar.) *i.* Korku, korkma 55b/06, 66a/14

hāţā (Ar.) *i.* Yanlılık, yanılma, günah, kusur, kabahat 62b/01, 77a/01 h. sı 73b/12

h. **it-** Yanlış hareket etmek, yanılmak 76a/04

hāţab (Ar.) *i.* Odun 07a/08

hātem (Ar.) *i.* En son; mühür

h. **-i enbiyā'** Hz. Muhammed 28a/11

h. **-ü'l-vilāyet** Muhabbetin mühürü 13a/07

hāţif (Ar.) *sf.* Sesi işitilip de kendisi görülmeyen (kimse), çağırıcı h. den 01b/10, 73b/05 h. üñ 12a/05

h. **-i ğayb** Görünmeyen çağırıcı 03a/04

h. **-i ihvān-ı zamān** Zamanın samimî dostlarının sesi 02b/15 → berķ-i hāţif 15b/11; ğayr-ı hāţif 11b/10

hāţim (Ar.) *i.* Bitirme, tamamlama 41b/07

hāţā (Ar.) *bağ.* Bile, dahi, bundan başka, üstelik, hem de 62b/03

ḥātūn (Ar.) *i.* Kadın, hanım, eş, zevce
34a/05

ḥ. lara 72b/09

ḥavādiş (Ar.) *sf.* Haberler, yeni sözler
ḥ. den 73b/15

ḥ.-i rūz-ı kār Çalışırken gelen
haberler 73b/13

ḥavāss (Ar.) *i.* Duygular

ḥ. ı 67b/07

ḥ.-ı zāhir Ortada olan duygular
26a/11

ḥavaşş (Ar.) *i.* Muhterem, saygın olanlar
42a/05, 52b/07, 65b/11

→ maʿrifet-i aḥaşş-ı ḥavāşş 25a/15;
maʿrifet-i aḥaşşü'l-ḥavāşş 25b/02;
maʿrifet-i ḥavāşş 25a/15, 25b/01

ḥavātır (Ar.) *i.* Hatıralar, fikirler, düşün-
celer

ḥ. ını 48a/02

ḥ.-ı kalbiyye Kalple ilgili düşün-
celer 17a/03

ḥ.-ı mā-sivā Dünya malıyla ilgili
düşünceler 22a/05

ḥavf (Ar.) *i.* Korku 55b/06, 66a/14

ḥ. ından 22b/01

ḥavf-ullah (Ar.) *tam.* Allah korkusu 50b/03

ḥavşala (Ar.) *i.* Anlayış, akıl; zihin
ḥ. sı 15b/09

ḥāy (Far.) *ünl.* Vay, eyvah 18b/03

ḥayāl (Ar.) *i.* Aslı olmadığı hâlde zihinde
kurulan şey 15b/15

ḥ. dür 61b/02

ḥ. e 61a/15

ḥ. i 16b/14

→ ḥiss-i ḥayāl ü vehm 23b/08

ḥayālāt (Ar.) *i.* Hayaller 54a/11

ḥayāt (Ar.) *i.* Yaşayış, canlı olma, dirilik,
yaşam, ömür

ḥ. da 32a/04

ḥ.-ı cāvidānī Ebedî hayat 21b/11

ḥ.-ı cedīde Yeni hayat 63b/01

ḥ.-ı ebediyye Sonsuzluğun olduğu
yaşam 47b/14, 56a/10, 65b/04

ḥ.-ı maʿneviyye İç dünyayla ilgili
hayat 65a/01

→ zıkr-i ḥayāt 13a/13

ḥaykır- Çok yüksek sesle bağırarak, hay-
kırmak

h. -ub 65b/15

ḥaylī (Far.) *sf.* Oldukça fazla, çokça, epey
72a/08

ḥayr (Ar.) *i.* İyilik, fayda 42a/09

ḥ. dur 69b/02

ḥ. lar 76b/03

ḥayr-du‘ā (Ar.) *i.* Bir kimseye iyilik

dilemek için yapılan dua 02b/03

→ bī-çāre-i ḥayr-du‘ā 02a/15

ḥayrān (Ar.) *i.* Şaşkın, şaşırıp kalmış, hay-

rette kalmış, tutulmuş

ḥ. kal- Şaşırıp kalmak, çok beğen-
mek 01b/12, 18b/05

ḥ. ol- Şaşırıp kalmak, çok beğen-
mek, hayranlık duymak 17b/06

→ mest-i ḥayrān 22b/01

ḥayret (Ar.) *i.* Bir durum veya bir şey

karşısında ne yapacağını, ne hüküm
vereceğini bilememe, şaşırma, şa-
şırıp kalma 10b/08, 18b/02

ḥ. de 23b/11

ḥ. den 76a/12, 76a/13

ḥ. lerinden 24a/02, 35a/12

ḥ. al- Şaşırmaq 66a/15

ḥ. baş- Şaşkın hâle gelmek 62a/05

ḥ.de kal- Şaşırmaq 24a/12

→ baḥr-i ḥayret 17b/06; deryā-yı

ḥayret 30b/11

ḥayrlu (Ar.-T.) *sf.* Faydalı, makbul

ḥ. ol- Faydalı olmak 15b/01

ḥayvān (Ar.) *i.* İnsan dışındaki canlı ve yer

değiştirebilme yeteneği olan varlık

ḥ. dan 51b/12

ḥ. uñ 51b/13

→ rūḥ-ı ḥayvān 47a/13

ḥayvānāt (Ar.) *i.* Hayvanlar 51b/11

ḥayy (Ar.) *i.* Diri, canlı 08b/01, 50b/07,

50b/08

→ kalb-i ḥayy 58a/07; müşāhede-i

cemāl-i ḥayy 15a/02

ḥazā‘īn (Ar.) *i.* Hazine

→ dūrer-i ḥazā‘īn-i sultānān 01b/02

ḥazıq (Ar.) *sf.* İşinin ehli, usta, eli uz

ḥ. ol- İşinin ehli olmak 18a/05

→ rūḥ-ı ḥazıq 18a/09; sālīk-i ḥazıq

11a/07, 18b/09

ḥazır (Ar.) *i.* Mevcut olan, bizzat bulunan,

sözü edilen yerde var olan 33a/03

→ fezā-yı ḥazır 26a/06

ḥazīne (Ar.) *i.* 1. Toplu hâlde bulunan altın,

gümüş, mücevher vb. maddî değeri

yüksek şeylerin bütünü *Bir cānda*

kim ‘ulūm leddünī ḥazīnedür

(02b/08, 39a/02)

2. Devlet malı, devlet parası ve

bunların saklandığı yer *ger iḥsān*

itmege açsa hazîne... (01b/08,

02b/11, 41b/06)

h. dür 39a/02, 39a/03

h. sine 02b/11

h. ye 01b/08

h.-i esrâr-ı rabbâniyye Allah'ın sırlarının saklandığı hazine 02b/08

h.-i ğayb Bilinmeyen hazine 12a/14, 19b/06

→ dürr-i esrâr-ı hazîne-i cân 01b/11

hazîne-dâr (Ar.-Far.) *i.* Bir hazineyi korumakla görevli kişi

h. larıdır 01b/14

hazîre (Ar.) *i.* Etrafında duvar veya çit bulunan ağıl, mezarlık ve saire

h.-i kıuds Cennet, cennet bahçesi 02a/03

hazret (Ar.) *i.* Bir saygı ve ululama ifadesi olarak büyük zatlara verilen unvan, zat 02a/02, 26b/02, 29b/10

h. i 45b/11, 51a/03, 67a/07

h. ine 111b/4, 18b/13

h. ini 76b/14

h. leri 18b/15, 42a/14

h. üme 13a/12

h.-i bî-niyâz Allah 06b/15

h.-i Hak Allah 42b/11

h.-i Hak Allah 10b/03, 35b/08

h.-i resûl Hz. Muhammed 09b/15, 34b/04, 71b/01

→ feyyâz-ı hazret-i lâ-yezâlî; 26a/05; mazhar-ı hazret-i hak 08a/12; sâlik-i râh-ı hazret 22a/01

hazz (Ar.) *i.* Hoşlanma, zevklenme, sevinç, memnuluk

h.-ı cismânî Bedenle ilgili zevk 44a/15

heb *zf.* 1. Tamamıyla, tamamen, hep, bütün *hâşâ heb bunlar istiğrâk-ı 'unşurî ve talâtîf-i 'unşurî mâ'idür* (16a/13, 46b/09, 73b/04)

2. Sürekli olarak, her zaman, daima *dükeli varlık heb Haquñ olur* (23a/04, 23b/15, 76a/04)

heft (Ar.) *sf.* Yedi 22b/10

helâk (Ar.) *i.* Ölme, mahvolma, yok olma h. i 59b/06

h. ol- Mahvolmak, yok olmak 52a/14

h.-ı 'âlem Dünyanın yok olması 06b/05

→ varṭa-i helâk 05a/14, 07a/05, 07b/03

- helâl (Ar.)** *i.* Dinen yasak ve haram olmayan şey
- h. it-** Yaptığı veya verdiği şeyi gönülden bağışlamak 64b/09
- hele (Far.)** *bağ.* Özellikle, bu durumda, hiç olmazsa, her şeyden önce, sonunda 76b/10
- hem (Far.)** *bağ.* Üstelik, bir de, şu da var ki, zaten 46a/08, 63a/07
- hem-dem (Far.)** *i.* Sıkı fıkı, canciğer arkadaş 39a/09
- hem-mazhar (Ar.)** *i.* Bir şeyin aynı yerde görünmesi
- h. ol-** Aynı yerde görünmek 14b/02
- hem-zulmānī (Ar.)** *i.* Aynı karanlık içinde 18a/02
- hemān (Far.)** *zf.* Derhal, çabucak, vakit geçirmeden 15a/13, 50b/14, 75b/01
- heme (Far.)** *sf.* Cümle, bütün, hep 24b/06
- her (Far.)** *sf.* Her, herbir, tamamı, bütünü 02b/03, 39b/10, 75b/14
- herbir** *zm.* Ayrı ayrı hepsi 10a/11, 19b/03, 47a/12
- h. i** 30a/10, 31b/04, 36a/07
- herbiri** *zm.* Ayrı ayrı hepsi 20b/13
- h. nde** 19a/13
- h. nūñ** 01b/01, 08a/06, 19b/01
- h. si** 10b/04
- h. sinūñ** 47b/01, 61b/08
- hergiz (Far.)** *zm.* İnsanların bütünü, herkes; hiçbir şey 06b/01, 26b/01, 35a/02
- hesāb (Ar.)** *i.* Hesap, sayma
- h. mca** 10a/12
- heşt-behişt (Far.)** *i.* Kur'an-ı Kerim'de adı geçen sekiz cennet 29b/06
- h. üñ** 24b/10
- hevā (Ar.)** *i.* Heves, istek, arzu; sevgi, hoşlanma 39b/02, 42a/01, 64b/13
- h. da** 47b/08
- h. ya** 76b/09
- h.-yī hüviyyet** Hakikî arzu 21b/08
- h.-yī lā-mekān** Allah'ın sevgisi 31b/12
- h.-yī nefis** Bedensel arzu 20b/06, 54a/02, 75a/15
- **ḡam^c-i hevā** 67b/12
- heves (Ar.)** *i.* Arzu, istek
- h. den** 42a/01
- h. i** 64b/14
- heybet (Ar.)** *i.* Ululuk, büyüklük, azamet, gösteriş

- h. de 31b/13
→ ğāyet-i heybet 30b/08
- hezārān (Far.)** *i.* Binler 28a/15
- hıfz (Ar.)** *i.* Koruma, saklama, muhafaza etme 76b/08
h. it- Saklamak 34a/09, 67b/03
- hıkd (Ar.)** *i.* Kin tutma, öç almak için fırsat bekleme 48b/15, 52a/03
h. dur 60b/09
- hın/hīn (Ar.)** *i.* An, zaman, vakit, sıra
h. da 05a/11, 07b/07
h. ında 26a/06
h.-i müşāhede Allah âleminin görüldüğü zaman 23a/08
- hırlu sf.** İyi, hayırlı, uğurlu 71a/10
- hırsız sf.** Kötü, hayırsız, uğursuz 71a/11
- hışāl (Ar.)** *i.* Huylar, tabiatlar, ahlaklar
h.-ı hasene Güzel huylar 55a/10
- hicāb (Ar.)** *i.* 1. Utanma, sıkılma *niçe biñ hicāb bir maħcūb-ile oldı* (20a/14, 30b/13, 44b/04)
2. Perde *ħalb gözinden hicāb ref'olub...* (10b/07, 20b/09, 60a/10)
h. dur 20b/13, 46b/06, 50a/10
h. ı 20a/10, 25a/02, 59a/11
h. ından 30b/13
- h. ını** 44b/04
h. lar 60a/09
h. lardan 45a/03
h. ları 20b/09, 60a/11
h. larını 44b/11
h. laruñ 60a/10
h. umdan 74a/09
h. ol- Perde olmak, engel olmak 25b/10, 74b/02
h.-ı nefs Nefsin utanmaları 47b/13, 49a/02, 49b/01
h.-ı nefsī Bedensel isteklerden doğan perde 52a/05
h.-ı nūrānī Aydınlanmayla ortaya çıkan utanma 61a/06
- hicrān (Ar.)** *i.* Ayrılık
h. a 43a/14
- hiç/hīc (Far.) sf.** 1. Hiçbir *ħiyāmı hiç bir şey'e muħtāc degildir* (12a/09, 25a/04, 68b/12)
2. *zf.* Asla, hiç *ħalmadı cānumda hiç şabr ü ħarār* (06b/06, 53a/09, 76a/06)
- hiçbir (Far.-T.) sf.** Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile

- cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını anlatır 24a/09, 35a/05
- hiçbiri (Far.-T.)** *zm.* Olumsuz cümlelerde yerini tuttuğu ismin cinsinden olan şeylerden bir tanesinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını anlatır 13b/03
- hidāyet (Ar.)** *i.* Doğru yola ulaşma 41b/15
- hidmet (Ar.)** *i.* Hizmet, iş; yardım
 h. ine 41a/04
 h. inden 63a/13
h.-i Hakk Allah'ın yardımı 63b/03
- hikāye (Ar.)** *i.* Anlatma, olmuş bir hadise 31b/07, 45b/01, 74a/05
- hikāyet** *bkz.* **hikāye** 06a/03
- hikmet (Ar.)** *i.* Allah'ın kulun kalbine eşyanın hakikatı hakkında koyduğu, kalbî ilim 59a/15, 67a/15
 → kemāl-i hikmet 49a/08; libās-ı hikmet 68a/13
- hikmet-āmiz (Ar.-Far.)** *sf.* Hikmetle karışık 41a/11
- hilāf (Ar.)** *i.* Yalan 58b/15
 h. in 74b/14
- hilāfet (Ar.)** *i.* Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği, halifelik
- şükūfe-i nihāl-i büstān-ı hilāfet 03a/08
- himāyet (Ar.)** *i.* Koruma, korunma
 h. den 76b/08
- himmet (Ar.)** *i.* Yardım, himmet, iyilikle davranma 51a/11
 h. inden 42a/03
 → hümā-yı himmet 41b/03
- hiss (Ar.)** *i.* Dış dünyaya ait etkileri beş duyu yoluyla idrak etme, duygu 57a/14
h.-i bāṭın Gizli duygu 30b/10
h.-i hayāl ü vehm Düş ve kuruntu duygusu 23b/08
h.-i zāhir Görünen duygu 23a/07
- hiṭāb (Ar.)** *i.* Bir veya birçok kimseye ağızdan veya yazı ile söyleme 06a/09
 h. ı 20b/03, 27a/06, 27b/12
h. kı1- Söylemek 06b/11
h.-ı 'izzet Allah'ın seslenmesi 42b/05
h.-ı müsteṭāb Güzel, hoşça söyleme 02b/05, 02b/15, 42a/06
- hiżmet (Ar.)** *i.* Başkalarına ait yapılması gereken günlük işleri yapma 47a/11

hod (Far.) *sf.* Kendi, bizzat, dahi, de
18b/03

hoş (Far.) *sf.* Duyguları okşayan, güzel, iyi
53a/11, 75a/05

h. gel- Hoşuna gitmek 66b/08, 69a/
15

h. ü'l-hân Güzel okuyan 66b/14

hōş-āmed (Far.) *cü.* Hoş geldi 74b/11,
77a/2

hōş-hānlık (Far.-T.) *tam.* Okuyuş güzelliği
66b/14

hübān (Far.) *sf.* Güzeller, iyiler
→ cebīn-i hübān 03a/14

hubb (Ar.) *i.* Sevgi
h.-ı dünyā Dünya ilgisi 49a/01

hubub (Ar.) *i.* Su üzerindeki kabarcıklar
49a/12

hubūr (Ar.) *i.* Sevinç 46a/13, 46b/04
h. dur 47b/10

hūd (Far.) *i.* Zırh başlık, miğfer 68a/14

Hudā-perver (Far.) *sf.* Allah'a ibadet eden,
tapınan
H. dūr 46a/04

Hudāyī (Far.) *i.* Allah'a mensup, Allah'tan
gelen

→ şevk-i Hudāyī 75b/13

hudūş (Ar.) *i.* Sonradan peyda olma
h. dan 19a/08

hulefā' (Ar.) *i.* Halifeler 42b/01
h. ya 54b/07

h.-yı resül-i Hudā' Hz. Muhammed'
in halifeleri 01a/08

hulq (Ar.) *i.* Huy, tabiat, güzel ahlak
h.-ı 'Alī Hz. Ali gibi tabiata sahip
41b/12

hullet (Ar.) *i.* İçten sevgi, hakikî dostluk,
arkadaşlık
→ maḳām-ı hullet 63b/09

hulūş (Ar.) *i.* Hâlislik, safîlik, gönül
temizliği
h.-ı kalb Kalbin temizliği 44b/09

hūr (Ar.) *i.* Cennet kızları, huriler 44a/14,
46a/12, 47b/09
h. a 29b/02

hurkat (Ar.) *i.* Yanma, yanıklık; çıban
39a/09

hurmā (Ar.) *i.* Hurma ağacı ve bu ağacın
meyvesi 72b/07, 72b/08, 72b/09
h. yı 72b/08

hürşīd (Far.) *i.* Güneş 16b/12

hurūc (Ar.) *i.* Çıkış, çıkma; dışarı çıkma;
ayaklanma

h. it- Çıkmak 69b/04, 75b/01

hurūf (Ar.) *i.* Harfler

h.-ı muḳaṭṭa'āt Bitişik olmayan
harfler 74b/05

hurūş (Far.) *i.* Coşma, çağılı, gürültü

h. it- Coşmak 22b/09

huşūl (Ar.) *i.* Üreme, türeme, çıkma 44b/03

h. i 66a/02

h. in 54a/05

h. inden 67a/03

h. ine 57b/09

→ **ṭarīḳ-i huşūl** 64a/14

huşuş (Ar.) *i.* Bakım, iş; şekil, yol, konu
75a/14

h. ı 75b/04

h. larda 76a/15

huşūşen (Ar.) *zf.* Hususî olarak, hele, ayrı-
ca 76b/04

hūy (Far.) *i.* Tabiat, mizaç, ahlak; âdet
43a/11

h. lardur 52a/15

h. ları 64b/14

h. larıdur 51b/14

hūylan- (Far.-T.) *i.* Huy edinmek, âdet

edinmek

h. -ub 43a/11

huzūr (Ar.) *i.* 1. Gönül rahatlığı, huzur
cehli 'ilme ve ḡafleti huzūra ve
keşāfeti leṭāfete ve zulmāniyyeti
nūrāniyyete münḳalib olur (15b/06,
62b/15)

2. Kat, makam *kim mürşid-i kāmīl*
huzūrında ḳānūn-ı ṭarīḳat üzre
riyāzet çeküb... (22a/03, 50a/09,
65b/10)

h. a 15b/06

h. mda 22a/03

h. mndan 65b/10

h. mı 62b/15

h. umda 13a/10

h.-ı Hāḳ Allah katı 50a/09

hüccet (Ar.) *i.* Senet, vesika, delil 54a/15

hücüb (Ar.) *i.* Perdeler

h.-ı nūrāniyye Aydınlığın perdeleri
61a/02

h.-ı zulmāniyye Karanlığın perdele-
ri 60a/08, 61a/01

hüdā (Ar.) *i.* Doğru yol gösterme

→ **necm-i hüdā** 31a/15; **nücümü'l-**
hüdā 01a/08

hüküm (Ar.) *i.* Emir, hükümranlılık; karar
72a/14

h. i 35a/01, 35b/13

h. ince 13b/10, 14b/11

h. indedür 26b/07, 33a/07, 36a/05

h. ine 74a/10

h. eyle- Karar vermek 72a/13

h. it- Hüküm sürmek, hükmetmek
17b/04, 25b/15, 72b/13

h.-i kuṭb Manevî derecesi büyük,
veli kulun hükmü 35a/01

→ vech-i hüküm 72b/05

hümā (Far.) *i.* Saadet, kutluluk

h.-yı cān Gönül saadeti 21b/08

h.-yı Cūdī Cudi dağının saadeti
41b/01

h.-yı himmet İyilik yapmanın ver-
diği mutluluk 41b/02

→ mäh-ı hümā 03b/12

hüner (Far.) *i.* Bir işte gösterilen ustalık,
beceriklilik, maharet 45b/06

hüsrān (Ar.) *i.* Zarar, ziyan, hüzün

→ ehl-i hüsrān 44a/04

hüviyyet (Ar.) *i.* Mahiyet, hakikat, esas

h. inde 24a/07

→ cenāb-ı gayb-i hüviyyet 12b/09;

cenāb-ı hüviyyet 01a/03; hevā-yı
hüviyyet 21b/08

I

ırak *i.* Uzak 73b/13

1. dan 47b/08

1. 1 27a/05

īṣāl (Ar.) *i.* Vusul buldurma, buldurulma;
vardırma, vardırılma, ulaştırma,
ulaştırılma

ī. it- Ulaştırmak 12b/03

ışlāḥ (Ar.) *i.* İyileştirme, düzeltme 56b/06

1. 1 62b/15

1. it- Düzeltmek, iyileştirmek 32b/
13, 76a/02

1.-1 aḥvāl it- İçinde bulunulan hâlleri
düzeltmek 75a/13

1.-1 ḥāl it- İçinde bulunulan durumu
düzeltme 75b/03

1.-1 zāt-ı el-beyn Gibi şeyler arasın-
da kendini düzeltme 49a/05

ışk (Ar.) *i.* Aşk, muhabbet, sevgi 01a/12

ı. 1 30b/13

ı. ında 45a/11

ı.-1 ḥakīkī Gerçek aşk 39a/11

→ bāzār-ı ʿışk 01b/15; nesīm-i ʿışk
30b/12; seyl-i ʿışk 39b/14

ıtlāk (Ar.) *i.* Salıverme, koyuverme, boşan-
ma, bırakma

1. **it-** Salmak, bırakmak 17b/02

1. **olun-** Salıverilmek, bırakılmak
17b/05

→ nār-ı ıtlāk 07a/09

ıttılāʿ (Ar.) *i.* Öğrenme, tanıma, bilme,
haberli olma

1. ı 02a/04

ʿıyār (Ar.) *i.* Saadete doğru gitme

→ fāsıdü'l-ʿıyār 66b/11

ıztırāb (Ar.) *i.* Maddî veya manevî acı,
eziyet 11a/02

1. **a düş-** Acı çekmek, sıkıntı yaşa-
mak 62a/05, 73a/11

ıztırārī (Ar.) *sf.* Mecburî, zorunlu

→ mevt-i ıztırārī 21b/09

İ

i- Cevher fiili

i. -di 13a/11, 51a/07, 74a/07

i. -düm 39a/12, 39a/15, 39b/06

i. -ken 11b/10, 46a/08, 71a/12

i. -miş 11b/05, 57b/10, 62a/15

i. -se 14b/14, 52a/03, 75b/14

→ mektüm i-di 19b/07; mevcüd i-
di 19b/07; muntazır i-düm 26a/05;
müteffekkir i-düm 26a/04; var i-di
20a/11, 30a/11, 45b/01; var i-se
20b/13, 49a/06; yoğ i-di 20a/10

ʿibād-ullah (Ar.) *tam.* Allah'ın kulları,
insanlar

ʿi. dur 42a/14

ʿibādāt (Ar.) *i.* İbadetler 16a/02

ʿibādet (Ar.) *i.* Allah'ın emirlerini yerine
getirme, tapma 49b/11

ʿi. den 57b/02, 74a/15

ʿi. e 05a/03, 51a/08

ʿi. i 46b/01

ʿi. lerden 69b/06

ʿi. **it-** Allah'ın emirlerini yerine
getirmek 47a/08, 63a/07, 67a/15

→ envāʿ-i ʿibādet 28a/13

iʿbāret (Ar.) *i.* -den meydana gelmiş; bir
şeyin aynı; başkası, başka bir şey
değil

i. dür 21b/06, 25b/12, 64b/12

i. i 75a/05, 75a/09

ibn (Ar.) *i.* Oğul

i.-i sultān Sultan oğlu 41b/13

‘ibret (Ar.) *i.* Bir olaydan çıkarılan uyarıcı ders 67b/02

‘ibret-bīz (Ar.-Far.) *zf.* İbret vererek 41a/11

ibtāl (Ar.) *i.* Boş, hükümsüz bırakma, bırakılma, bozma; boşa çıkarma
i. it- Geçersiz hâle getirmek 61b/15

ibtidā (Ar.) *i.* Başlangıç
i. da 55b/03, 58a/01
i.-yi silsile-i kā’ināt Evrenin başlangıcı 42b/10

īcāb (Ar.) *i.* Lazım gelme, gerek
ī. it- Gerekmek 59b/03

īcād (Ar.) *i.* Vücuda getirme, yaratma
ī. eyle- Yaratmak 01a/06
ī.-ı mümkünāt Olabilenleri yaratma 12b/01

icmāl (Ar.) *i.* Öz, özet
i. e 76b/10

icrā’ (Ar.) *i.* Yapma, yerine getirme
i. it- Yerine getirmek 11b/01, 15a/11, 68a/14

ictināb (Ar.) *i.* Sakınma, çekinme, uzaklaşma 11a/15

iç *i.* 1. İç, dahil *ya’nī haber gönderüb eline mektüb viridi ve içinde yazdı*

(43b/07)

2. Gönül, kalp, yürek, vicdan *hem-dem bize bu ğurbet içinde āh ü nāledür* (39a/09, 65a/07)

i. inde 39a/09, 43b/07, 65a/07

iç- Sıvıyı ağza alıp yutmak

i. -mege 43a/12

i. -mek 64b/08

i. -mekden 64a/01

i. -üb 51b/13, 65b/04

içre *zf.* İçinde, arasında, içine, vaktinde, -de 39a/06

içün *e.* Sebebiyle, -den ötürü, amacıyla 01a/05, 47a/12, 76b/02
i. dür 15a/02, 55b/06, 69b/07

i’dām (Ar.) *i.* Bir kimseyi kanun gereğince öldürme
i. indan 12a/11

idin- Edinmek, sahip olmak

i. -diler 42b/15

idrāk (Ar.) *i.* Anlayış, anlama yeteneği 23b/09

i. it- Bir şeyi anlamak 18a/02

i. kııl- Anlamak 61b/02

idügi *sf.* Olduğu

i. n 18b/06

- ifākat (Ar.)** *i.* Sarhoşluk veya baygınlıktan ayılma 25b/06
i. ı 64b/15
i. la 64b/09
- iftār (Ar.)** *i.* Oruç açma 64a/05
- iğvā (Ar.)** *i.* Azdırma, baştan çıkarma, yolunu şaşırtma, ayartma
i. sı 75a/15
i. sından 49b/03
- iḥāta (Ar.)** *i.* Bir şeyin etrafını çevirme, sarma, kuşatma, etrafı çevrilme
i. **eyle-** Etrafı çevirmek 16a/15
i. **it-** Sarmak 10b/09, 68a/06, 71b/04
- iḥfā (Ar.)** *i.* Gizleme, saklama, saklanılma
69a/13
i.-yı **ḥafī** Sırrı gizleme 57a/08, 57b/07
- iḥmāl (Ar.)** *i.* Önem vermeme, boşlama, terk etme
i. **it-** Önem vermemek 68a/03
- iḥrāc (Ar.)** *i.* Dışarı atma, çıkarma
i. **it-** Çıkarmak 28a/08, 66b/03
- iḥrāk (Ar.)** *i.* Yakma, yakılma
i. **it-** Yakmak 55b/05, 66a/04
i. **ol-** Yanmak 05a/08, 29a/07
- iḥrām (Ar.)** *i.* Hacıların Kabe'ye tavaf için Mekke dışında örtünmeye mecbur oldukları dikişsiz bürgü 64b/03
- iḥşā' (Ar.)** *i.* Sayma, sayılma 68b/04
- iḥsān (Ar.)** *i.* Bağışlama, bağışta bulunma, lütuf
i. ı 41a/12, 41b/09
i. **it-** Bağışlamak 41b/06, 73a/12
→ süfre-i iḥsān 41b/05; 'umūm-ı iḥsān 41b/03; ve'l-iḥsān 03a/12
- iḥtāriyye (Ar.)** *sf.* Red veya kabulü isteğe bağlı, bırakılmış olan
→ fenā-yı iḥtāriyye 05a/09
- iḥtilāf (Ar.)** *i.* Farklılık, ayrılık
i. ını 04a/04
- iḥtilāfāt (Ar.)** *i.* Farklılıklar anlaşmazlıklar, aykırılıklar
i. ın 19a/10
- iḥtimāl (Ar.)** *i.* Mümkün olma, olasılık
i. i 54a/07, 59b/13
- iḥtirāk (Ar.)** *i.* Tutuşup yanma
i. a 39a/10
- iḥtiyāc (Ar.)** *i.* Gereklilik, eksiklik duyma
26a/01, 69a/07, 69b/08
i. ı 21a/03
i. ın 06b/15

ihtiyār (Ar.) *i.* Kendi arzusuyla hareket etme 06a/05, 65b/14

i. ı 06b/07

i. ından 46a/15

i. ını 55b/14

i.-ı Hāk Allah'ın istediği gibi hareket etme 55b/14

ihtiyārī (Ar.) *sf.* Red veya kabulü isteğe bırakılmış olan

→ mevt-i ihtiyārī 21b/10

iḥvān (Ar.) *i.* Sadık, samimi, candan dostlar
→ hātif-i iḥvān-ı zamān 02b/15

iki *sf.* İki sayısı 05b/13, 44a/02, 72a/11
i. si 17b/10
i. ye 72a/14

iki yüz *sf.* İki yüz sayısı 69a/11

ikinci *sf.* İkinci sırada olan 14a/14, 65b/03, 65b/09
i. den 59a/02
i. si 55a/09
i. sidür 48a/02

ikindi *i.* Öğle ile akşam arasındaki zaman 62a/09, 62a/12

iktibās (Ar.) *i.* Ödünç alma
i. it- Ödünç almak 24b/12

iktidā' (Ar.) *i.* Tâbi olma, uyma 20a/03

iktifā' (Ar.) *i.* Yeter bulma, aza kanaat etme, yetinme

i. it- Az ile yetinmek 68b/05, 69b/10

iktirān (Ar.) *i.* Yanına gelme, yaklaşma
i. a 39a/11

iktizā (Ar.) *i.* Gerektirme
i. sı 59a/15

ilā (Ar.) *e.* -e kadar, -e değin 03a/12, 15a/10, 34a/02

'ilāc (Ar.) *i.* Çare, deva, tedbir
'i. ı 64b/01

ilahī (Ar.) *sf.* Allah'a mensup, Allah ile ilgili
→ aḥkāmü'l-ilahī 48b/13; 'ışık-ı ilahī 22b/08; cezbe-i ilahī 35a/04; elṭāf-ı ilahī 20b/8; feyz-i ilahī 11a/04, 36a/03; nūr-ı ilahī 05a/13; şevk-i ilahī 55b/08, 62b/11; şî'ir-i ilahī 39b/07; zevk-i ilahī 75b/13

ilahiyyāt (Ar.) *i.* Felsefenin Allah'tan ve Allah ile ilgi konulardan bahseden kısmı 39a/01

ilahiyye (Ar.) *i.* Bir şeyin Allah'ın birliğinde saklı anlamına gelen bir sözcük
→ cezbe-i ilahiyye 15a/15, 27b/06;

envār-ı ilahiyye 59a/12; esrār-ı ilahiyye 53b/11, 54b/03, 57b/06; evāmir-i ilahiyye 11a/15; feyzān-ı ilahiyye 12b/11; ilhāmāt-ı ilahiyye 54a/09; nehy-i ilahiyye 60b/06; şems-i mazhar-ı zāt-ı ilahiyye 30a/15; vuşlat-ı ilahiyye 54b/08

‘ilāka (Ar.) *bkz.* ‘alāka
i. sını 63b/05

‘ilām (Ar.) *i.* Bildirme, bildirilme, anlatma
‘i.ı 25b/13
‘i. it- Bildirmek, anlatmak 72a/03, 73a/02, 75a/02

ile *e.* İsimlerin sonuna gelerek beraberlik, refakat, vasıta, araç, hâl birbirine bağlar 02a/06, 39a/10, 76b/13
i. dür 01b/06, 15a/15, 51a/12

ileri *zf.* Bir yerin veya şeyin arka kabul edilen kısmına göre önde bulunan taraf, ön taraf 25a/04, 27b/07, 62a/04

iley *i.* Huzur, ön, kat, yan, karşı taraf
i. inde 04b/04, 62b/11

ileyh (Ar.) *zm.* Ona 19a/09

ilhād (Ar.) *i.* Allah’ın varlığına, birliğine inanmama, dinsizlik

i. a düş- Allah’ın birliğini inkar etme 17b/03, 18b/10, 18b/13

ilhāk (Ar.) *i.* Katma, katılma; karışma
→ derece-i ilhāk 12b/10, 12b/12

ilhām (Ar.) *i.* Allah tarafından ilahî feyiz yoluyla gönle verilen ilahî duygular 02b/05, 71a/04, 76b/10
i. dur 72a/04, 73a/10, 73b/15
i. it- İçer doğmasına sebep olmak 72b/08, 74b/06
→ tür-ı ilhām 03a/05

ilhāmāt (Ar.) *i.* İlhamlar

i.-ı ilahiyye Allah’tan gelen ilhamlar 54a/09

i.-ı tevārüd Ard arda gelen ilhamlar 61a/03

ilet- Götmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek

i. -di 39b/14

ilkā’ (Ar.) *i.* Telkin etme, ilham etme 74b/15

i. it- Telkin etmek 74b/04

illā (Ar.) *zf.* İlle, mutlaka 02a/08, 44b/04, 74b/02

‘ilm (Ar.) *i.* İlim, bilgi 11a/12, 42a/12, 72b/14

- ‘i. den 42b/08
- ‘i. dūr 14a/01, 48b/11
- ‘i. e 15b/06, 61a/02
- ‘i. i 42b/06, 49b/09
- ‘i.-i **bāṭın** Sezgisel bilgi 44a/06, 50a/03, 63a/12
- ‘i.-i **hakīkat** Gerçek bilgi 48a/07, 48b/12, 49a/10
- ‘i.-i **kaḍīm** Başlangıcı olmayan bilgi 12a/14, 19b/07
- ‘i.-i **leddünnī** Allah’ın sırlarıyla ilgili bilim 44b/04, 49b/09
- ‘i.-i **ma‘rifet** Ustalık bilgisi 48b/12, 49a/06
- ‘i.-i **şerī‘at** Din kurallarıyla ilgili bilgi 48b/11, 48b/12
- ‘i.-i **ṭarīkat** Tarikat bilgisi 47b/11, 48b/13, 48b/14
- ‘i.-i **tevḥīd-i zāt** Allah bilgisi 48a/07
- ‘i.-i **zāhir** Ortada olan bilgi 44a/07, 54a/12, 63a/11
- ehl-i ‘ilm 74b/15; mehbiṭ-i ‘ilm-i leddünnī 02b/13; ṭaleb-i ‘ilm 58a/12
- ‘ilme’l-yaḳīn (Ar.) *sf.* Kesin olarak elde edinilmiş bilgi 27a/10
- ‘i. den 27a/09, 27b/02
- ‘i. dūr 25b/01
- ma‘rifet-i ‘ilme’l-yaḳīn 27a/02
- iltifāt (Ar.) i.** 1.Yüzünü çevirip bakma *aña iltifātdan ‘ayn-ı Haḳdan dūr olur* (46b/07, 53a/12, 64a/04)
2. Dikkat, ilgi *ol bābda ḥōṣ-āmed söylenürse iltifāt ü i‘tibār olunmaya* (40a/01, 50a/08, 77a/2)
- i. dan 46b/07, 50a/08, 64a/04
- i. ı 53a/12
- i. um 40a/01
- i. it- İlgi göstermek 53a/10, 61a/05, 62b/14
- ilzām (Ar.) i.** Cevap veremez hâle getirme
- i. it- Cevap vermez hâle getirmek 54a/15
- īmān (Ar.) i.** İnanma, inanç 16a/03, 33a/01, 39b/12
- ī. dur 13b/15, 14a/11, 14b/01
- ī. muñ 45b/05
- ī.-ı **ṣaḥīḥ** Gerçek inanç 52b/04
- imdi** *zf.* Şimdi, artık, o hâlde, bundan sonra 02b/02, 32a/09, 76b/03
- imkān (Ar.) i.** Olabilecek vaziyette bulunma
- ḳaderi’l-imkān 15a/11

imkāniyyet (Ar.) *i.* Olabilirlik 19b/08

imsāk (Ar.) *i.* 1. Bir şeyden el çekme, per-
hiz *zīrā sālīk zāhir muarremāt-*
dan a‘zāsı imsāk ide (49a/01, 64a/
08, 64a/11)

2. Zamanında oruca başlama
aḥşama degin yimekten içmekden
ve cimā‘dan imsāka dirler (64a/01,
64a/04)

i. a 64a/01, 64a/04

i. it- El çekme 64a/08, 64a/10, 64a/
11

imtiḥān (Ar.) *i.* Deneme, sınama, tecrübe

i. it- Denemek, tecrübe etmek 74b/
09, 75b/08

imtişāl (Ar.) *i.* Alınan emre boyun eğme

11a/15, 15a/10

imtizāc (Ar.) *i.* İyi geçinme, uyuşma,
karışmak

i. it- Karışmak 17a/14, 17b/10
→ tamām-ı imtizāc 43a/10

in-şā‘-Allah (Ar.) *cü.* Allah isterse, Allah
nasip ettiyse 76b/03

in-şā‘-Allahü’l-e‘azz (Ar.) *cü.* Aziz Allah
isterse 76a/07

in-şā‘-Allahu Te‘ālā (Ar.) *cü.* Allahu Te‘ala
isterse 32a/08

in- Aşağıya doğru gelmek, inmek

i. -mege 43a/12

i. -üñ 43a/04

iñ- Gitmek, varmak

i. -üb 60b/15

inād (Ar.) *i.* Israr, ayak direme, dediğinden
vazgeçmemek 43b/15

in‘ām (Ar.) *i.* Nimet verme, iyilik etme

→ maḥbah-ı in‘ām 41b/05

‘ināyet (Ar.) *i.* Yardım, iyilik, ihsan

‘i.-i ezeliyyet Geçmişte yapılan ih-
san 20b/02

‘i.-i feyyāz Allah’ın yardımı 42a/08

‘ind-allah (Ar.) *i.* Allah katında, yanında
34a/13

indir- Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya
yukarıdan aşağıya inmesini sağla-
mak

i. -di 43a/03, 43b/06

infirād (Ar.) *i.* Yalnız olma, yanında kimse
bulunmama

→ ‘ālū’l-infirād 11b/15

infişāl (Ar.) *i.* Ayrılma, yerinden ayrılma,
yerini bırakıp gitme 61a/15

- inʿidām (Ar.)** *i.* Yok olma
i. in 23b/11
→ rūḥ-ı insān 09b/03, 09b/11,
19a/12; şüret-i insān 14b/14
- inkār (Ar.)** *i.* Reddetme, inkâr 20a/03
- inḳiṭāʾ (Ar.)** *i.* Kesilme; arası kesilme
61a/10, 68a/15
i. dur 61a/14
- inḳiyād (Ar.)** *i.* Boyun eğme, kendini teslim etme
→ çār-sū-yı inḳiyād 01b/15
- inniyet (Ar.)** *i.* fels. İnni (olaylardan ve denemelerden elde edilen) önerme özelliği, deneyim 07a/07, 07a/10, 07a/13
- ins (Ar.)** *i.* İnsan 66b/05
- inṣāf (Ar.)** *i.* Hakk’a ve adalete uygun davranış, nefse değil vicdana göre hareket etme 54b/06
- insān (Ar.)** *i.* Kişi, âdemoğlu, birey 04a/01, 21a/04, 75a/15
i. da 13b/11
i. dadur 14a/13
i. dan 13b/07, 14a/10
i. ı 14b/05
i. uñ 13a/09, 14b/04, 25a/04
i.-ı kāmīl Olgunluğa erişmiş kişi
23a/05, 43b/01, 52a/05
- insānī (Ar.)** *sf.* İnsana yakışan, insanca
→ şüret-i insānī 14b/15
- insilāḥ (Ar.)** *i.* Soyulma, sıyrılıp çıkma
i.-it Soyup çıkarmak 11a/03
- inṭāk (Ar.)** *i.* Söyletme, dile getirme, söyletilme
i. ol- Dile getirmek 07b/09
- intihā (Ar.)** *i.* Nihayet bulma, bitme
i.-yı tenezzülāt İnmelerin sona ermesi 42b/10
- intikāl (Ar.)** *i.* Göçme
i. it- Göçmek 69b/01
- intikāz (Ar.)** *i.* Bozulma, çözülme
i. ı 62b/13
- intiṣāk (Ar.)** *i.* Sıra ile düzgün dizilme, yerli yerine konulma, düzgün olma
i. a 54b/06
- ir-** Ulaşmak, erişmek, varmak, kavuşmak
i. -di 01b/11, 06a/09, 26b/05
i. -digi 18b/04
i. -dükden 27b/04
i. -e 22b/03
i. -emez 27b/03
i. -er 05b/06, 27b/02

- i. -ince 20b/11
- i. -ivüre 22b/05
- i. -mege 05a/15, 39a/06
- i. -mezden 05a/09
- i. -se 20b/04, 23b/02
- i. -üb 05b/05, 20b/03, 35a/06
- irâdet (Ar.)** *i.* İrade, dileme, istek
- i.-i şādık** Değişmeyen irade 67b/13
- irfān (Ar.)** *i.* İlahî bir feyiz olarak kâinatın sırlarını bilme kudreti 16a/03
- ‘âlem-i irfān 40a/02
- iriş-** Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak
- i. -di 40a/09
- i. -ir 33a/15, 33b/01
- i. -üb 05b/07,05b/10
- irişdir-** Ulaştırmak, kavuşturmak
- i. -ir 05b/04, 12b/12
- irşād (Ar.)** *i.* Doğru yolu gösterme
- i. a 46a/07
- i. inuñ 15a/14, 27b/05
- i.-ı şafā 63a/15
- maḳām-ı irşād 56b/06
- irtifā’ (Ar.)** *i.* Yükselme
- i. i 60a/10
- irtikā’ (Ar.)** *i.* Yukarı çıkma, yükselme, yüksek dereceye ulaşma
- i. it-** Yükselmek 17b/01
- irtikāb (Ar.)** *i.* Kötü bir iş yapma
- i. nda 62a/14
- i. eyle-** Kötü bir iş yapmak 62a/03
- i. it-** Kötü bir iş yapmak 61b/13
- ism (Ar.)** *i.* Ad, isim 65a/13, 69b/01
- i. de 18b/09
- i. dür 47b/12
- i. e 14b/03, 47b/13, 65b/09
- i. i 07a/08, 39a/14, 55a/03
- i. ine 14b/10, 29b/13
- i. lere 47b/12
- i. üñ 18a/06, 35b/14, 36a/08
- i.-i müntakim** İntikam alma ismi 14b/11
- i.-i şāmin** Sekizinci adı 65a/14
- i.-i şāniyye** İkinci adı 65a/08
- i.-i zāt** Kendi adı 18b/06
- envār-ı ism 18a/15
- isnād (Ar.)** *i.* Atfetme, yükleme
- i. it-** Atfetmek, yüklemek 07a/04
- i. olun-** Atfedilmek, yüklenilmek 07b/04
- işr (Ar.)** *i.* İz, işaret, nişane
- i. inden 68a/02
- issi** *i.* Sahip, malik 72b/01
- i. ne 72a/13, 72a/13, 72b/03

iste- Arzulamak, istek duymak, dilemek

i. -di 71b/12

i. -se 54a/01, 59b/09

i. -señ 50a/07

isti'dād (Ar.) *i.* Kabiliyet, anlayışlılık

04b/10, 12b/07, 19a/05

i. ın 22a/09

i. ma 11b/03, 15b/08, 20a/10

istidlāl (Ar.) *i.* Bir delile dayanarak bir şeyden netice çıkarma, delil ile anlama 71a/09

i. **it-** Delil ile anlamak 54a/06

istidrāc (Ar.) *i.* Derece derece ilerleme

54a/11

i. dur 54a/03

istifsār (Ar.) *i.* Sorma, sorulma

i. **it-** Sormak 26b/15, 31a/02, 32a/03

i. **ol-** Sormak, sorulmak 18b/07

i. **olun-** Sorulmak 31b/13

istiğfār (Ar.) *i.* Günâhın bağışlanmasını dileme, tövbe etme 62a/06, 62b/02, 64b/01

i. **it-** Tövbe etmek 06b/14, 42b/03, 75b/03

i. **ü tevbe eyle-** Tövbe etmek 18b/13

istiğnā' (Ar.) *i.* Aza kanaat etme

i. dadur 12a/08

→ kemāl-i vaşf-ı istiğnā' 39a/15

istiğrāk (Ar.) *i.* Kendinden geçip dünyayı unutmama

i. ma 16a/10

i. -ı **'unşurī** Unsurların kendinden geçmesi 16a/13

istiḥāre (Ar.) *i.* Bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak üzere abdest alıp dua edip uykuya dalma 68b/15

istiḥlāl (Ar.) *i.* Helalleşme, helal edilmesini isteme

i. **it-** Helalleşmek 75b/05

istimā' (Ar.) *i.* Dinleyip kabul etme, kulak verip dinleme

i. ından 66b/06

i. **it-** Kulak vermek, dinlemek 23a/03, 66a/08

istimdād (Ar.) *i.* Medet, yardım isteme 27b/11, 42a/08

i. **it-** Yardım etmek 30b/06

istiṭā'at (Ar.) *i.* Takat, kudret, güç yetme 59b/04

i. i 59b/01

i. **ḳıl-** Kuvvet vermek 03b/08

‘iṣyān (Ar.) *i.* Karşı gelme, baş kaldırma
39b/03

‘i. iñı 02b/01

iṣ *i.* Eş, arkadaş 64b/04

i. inde 26a/12

iṣārāt (Ar.) *i.* İşaretler, alametler

i. ı 41a/11

iṣāret (Ar.) *i.* Belirti, nişan, iz 11a/09

i. dür 11a/06, 31b/03, 76b/03

i. i 15a/14

i. ini 03b/08

i. üñ 03a/01

i. ol- Belirtmek 16a/10, 74b/13

iṣgāl (Ar.) *i.* Meşgul etme, işle uğraştırma

i. dür 47b/12, 48a/04

iṣit- Duymak

i. -digin 55b/15

i. -mek 47b/08

i. -ür 21a/11

iṣitil- Duyulmak

i. -ir 11b/12

iṣittir- İşitmesini sağlamak, duyurmak

i. -mek 55b/15

iṣli *sf.* İşi olan 26a/12

iṣrāk (Ar.) *i.* Allah’a ortak koşma 63b/12

i. dan 50b/12

iṣrāk (Ar.) *i.* Güneşin doğup etrafı ışıklan-
dırması 68b/14

iṣrākī (Ar.) *sf.* Yansıma

i. dür 14a/12

iṣtiğāl (Ar.) *i.* Meşgul olma, bir işle uğraş-
ma 48a/04

iṣtirāk (Ar.) *sf.* Ortak olma, ortaklık 63b/12

iṣtiyāk (Ar.) *i.* Özlem, hasret

i. ı 46b/03

i. it- Özlemek 42b/02

i.-ı ḥadd Son istek 73a/11

it-/id- Yapmak; ortaya koymak, meydana
getirmek anlamında yardımcı fiil

i.-di 10a/08, 71b/10

i. -digüñ 26b/05

i. -dügin 49a/10

i. -e 08a/01, 42a/10, 65a/08

i. -ecek 06a/10, 29b/08

i. -em 39b/11

i. -en 39b/12, 39b/13

i. -er 17b/12, 44b/12

i. -erken 28b/07

i. -erler 16a/07

i. -erlerdi 51a/11

i. -erseñ 39b/15

i. -in 73a/15

i. -me 06a/12

- i. -medi 35a/13
i. -mege 20b/11
i. -mek 47b/08, 61b/08
i. -mekle 52b/11
i. -mekdür 57a/13
i. -üb 05a/06, 43a/01, 71b/11
→ aḥz it- 12a/06, 54b/02; ‘amel it- 43b/13, 43b/14, 44a/09; ‘arz it- 07a/01, 13a/14, 24b/10; ‘avdet it- 06b/14; ‘ayān it- 08b/03, 20b/10; ‘azāb it- 14b/13, 42b/06; ‘azm it- 29a/06; beyān it- 03b/15, 55a/07, 75a/04; bezl it- 63a/14, 63b/04; cevlān it- 40a/06; cidd it- 75b/02; cūş it- 22b/09; da‘vet it- 22b/04, 36a/10, 54a/13; def^c it- 16b/10, 22a/06; delālet it- 57a/01, 57a/07, 58a/15; delīl it- 30b/14, 41a/03; derc it- 46b/15; devr it- 34b/11, 34b/12; devrān it- 65b/15; dīdār it- 64a/06; diḳḳat it- 74b/10; dirīġ it- 63a/11, 63a/12, 63a/13; du‘ā it- 70a/02; edā it- 35b/15, 44a/11, 68b/11; efgān u tazarru^c it- 10b/11; emr it- 51b/08; envār it- 16a/02; fark it- 15b/15, 18a/13, 23b/06; fehm it- 44a/10, 74b/08, 75a/01; feth it- 44b/05; fikr it- 10b/07; ġalat it- 05a/13; ġalebe it- 06a/05, 16a/01, 23b/05; ġarḳ it- 39b/15; ġasl it- 65a/07; ġazā it- 51b/03; hādī-i sebil it- 41a/05; ḥaḳīr it- 18a/05; ḥalāş it- 05b/08, 28a/08, 76a/12; ḥālet it- 66a/01; ḥalīş it- 68a/06; ḥalk it- 35a/13, 43a/02; ḥall it- 54a/14; ḥamd it- 14b/13; ḥaml it- 75a/06, 76a/04; ḥarām it- 64b/09; ḥareket it- 16a/08; ḥāşıl it- 04b/10, 22a/10, 47a/12; ḥaşr it- 42b/04; ḥaḩā it- 76a/05; ḥelāl it- 64b/10; ḥıfz it- 34a/09, 67b/03; ḥurūc it- 69b/04, 75b/01; ḥurūş it- 22b/10; ḥükm it- 17b/04, 25b/15, 72b/13; ışāl it- 12b/03; ışlāḩ-ı aḩvāl it- 75a/13; ışlāḩ-ı ḥall it- 75b/03; ışlāḩ it- 32b/13, 76a/02; ıtlāk it- 16/07; ‘ibādet it- 47a/08, 63a/07, 67a/15; ibḩāl it- 61b/15; ĩcāb it- 59b/03; icrā’ it- 11b/01, 15a/12, 68a/14; idrāk it- 18a/02; ihāḩa it- 10b/09, 68a/06, 71b/04; ihmāl it- 68a/03; iḩrāc it- 28a/08, 66b/03, 68a/10; iḩrāk it- 55b/05, 66a/04; ihşān it- 41b/06, 73a/12; iḩtibās it- 24b/12; iktifā’ it- 68b/05, 69b/10; ‘ilām it- 72a/03, 73a/02, 73b/07;

ilhām it- 72b/08, 74b/06; ilkāʾ it- 74b/04; iltifāt it- 53a/10, 61a/06, 62b/14; ilzām it- 54a/15; imsāk it- 64a/08, 64a/09, 64a/10; imtiḥān it- 74b/09, 75b/08; imtizāc it- 17a/15, 17b/10; insilāḥ it- 11a/03; intiḳāl it- 69b/01; irtikāʾ it- 17b/01; irtikāb it- 61b/13; isnād it- 07a/04; istidlāl it- 54a/06; istifsār it- 26b/15, 31a/02, 32a/03; istiḡfār it- 06b/14, 42b/03, 62a/01; istiḥlāl it- 75b/05; istimāʿ it- 23a/03, 66a/08; istimdād it- 30b/06; iṣṭiyāk it- 42b/02; iʿtimād it- 74a/13; ittibāʿ it- 43b/13; izāle it- 69b/04; izdivāc it- 09b/12; izḥār it- 01a/07, 06a/11, 34a/10; ḳabūl it- 04b/10, 12b/06, 43b/12; ḳabz it- 54b/02; ḳahr it- 51b/05, 52a/06; ḳāl it- 75b/07; ḳarār it- 22b/12, 42b/11, 68b/06; ḳaṣd it- 62a/15; ḳaṭʿ it- 20b/13, 50a/04, 53a/12; ḳavī it- 52b/10; kesb it- 09a/05, 19a/05, 29a/01; ḳīl ü ḳal it- 06b/02; ḳiyās it- 27a/15; kızb it- 61b/14; ḳurbān it- 65a/12; maḡlūb it- 51b/15; maḡv it- 05b/03, 14a/13, 62b/03; maʿlūm it- 74b/12; medḥ it- 08a/02, 52b/02; mektūm it- 12a/15, 56b/08; menʿ it-

25b/09; mevcūd it- 12a/14; muʿayene it- 48a/10; muḡalefet it- 43b/15; muḡarebe it- 51b/01; muvāzabet it- 57b/11; muzmaḥill it- 55b/14; mübāderet it- 44a/02; mübāşeret it- 71a/08, 71a/08; mücāhede it- 48a/15; mücāhide it- 45b/15, 46a/03; müdāvemmet it- 22a/06, 58b/04; müfāreḳat it- 60b/04; mülāḡaza it- 57b/01; mülāzemet it- 44b/10, 48a/08, 52a/12; mümtāz it- 42b/05; münācāt it- 31a/01; münāsebet it- 43a/10; münevver it- 68a/06; müşāhede-i envār it- 16a/02; müşāhede it- 09b/07, 46a/03, 76b/12; naḳl it- 20a/09, 67b/04, 77a/01; naḡar it- 02b/03, 22b/13, 61b/15; nefḥ it- 34b/01; nidā it- 06a/14, 06b/10; pāk it- 51b/10, 53b/11; perḡiz it- 64a/02; pervāz it- 21b/09, 22b/10; refʿ it- 60a/11; riʿāyet it- 74a/11; rivāyet it- 32a/11; rücūʿ it- 13a/12, 52b/11, 65b/09; şadaḳa it- 62b/04; şāf it- 55b/01; şalā it- 62b/11; sebt it- 02b/02; secde it- 04b/04, 05a/12, 06b/01; selsebil it- 41a/06; şenā it- 10a/02;

seyr it- 15a/05, 33b/02, 62a/09;
 sirāyet it- 44b/11, 58a/02; su'āl it-
 25b/03, 50b/15, 74a/07; şu'ūd it-
 04b/02, 30b/14, 56a/14; şürū' it-
 17a/05; tafahḥuş it- 45a/15; tafşīl
 it- 54a/15; taġlīt it- 05a/11; taḥalluḳ
 it- 55b/13; taḥammül it- 59b/02,
 69b/12, 74a/09; taḥrīr it- 03b/10;
 taḥşīl it- 13b/01, 21b/08, 43b/10;
 taḳdīr it- 59b/03; taḳrīr it- 27a/01;
 taḳşīr it- 75b/02; ṭaleb it-05a/02,
 17a/12, 27b/11; ta'lim it- 15b/05,
 49b/09, 58a/13; tamām it- 20b/15,
 56b/04, 65b/10; tār u mār it-
 29b/08; taşallüb it- 54a/07; taşarruf
 it- 05b/01, 28b/08, 28b/11; taşfiye
 it- 54b/13; taşrīḥ it- 48a/12; taḥhīr
 it- 52a/10, 65a/05; ṭavāf it- 64b/07;
 ṭayarān it- 16b/05, 58a/09; tażarru'
 it- 75b/04; tebdīl it- 15b/05, 55a/11,
 65b/08; tecellī it- 17b/06, 18a/14,
 36a/02; tedārük it- 62a/06; tefāvüt
 it- 49a/12; tehlīl it- 11b/15;
 tekeffül it- 62b/08; tekmīl it-
 48b/04, 63a/01, 69b/03; telḳīn it-
 51a/05, 51a/06; temāşā it- 62a/09;
 temennī it- 11a/02, 13a/13, 23b/11;
 temessük it- 54a/09; tena'um it-

45b/08; tenbīh it- 57a/13; tenezzül
 it- 46b/06, 62a/04; tenzīh it-
 14a/08; terk it- 43a/13, 43b/11,
 64b/14, 68b/13; tesbīḥ it- 10a/05;
 teslīm it- 13b/11, 13b/13, 63b/05;
 teşbīh it- 10a/05, 11b/15; tevācüd
 it- 67a/08; tevbe it- 52a/09, 52a/11,
 62a/06; tevcīh it- 54b/04; teveccüh
 it- 32a/03; tezeḳkür it- 18a/08,
 18a/09; tezellül it- 04b/07,04b/15;
 tımār it- 72b/01; tırāş it- 64b/06;
 ticāret it- 43b/09; ṭulū' it- 04b/11,
 19a/15, 31a/13; 'urūc it- 10b/14,
 11a/04; va'z it- 72b/09; vedā' it-
 64b/04; yād it- 20b/05, 55a/03; zabṭ
 it- 66a/12, 66a/13; zıkr it- 02b/04,
 52b/01, 57a/12; zuhūr it- 05a/12,
 16a/11, 48a/09

i'tibār (Ar.) *i.* Ehemmiyet, önem verme,
 saygı gösterme, hürmet

i. 1 67a/05

i. olun- Değer verilmek 77a/2
 → libās-ı i'tibār 47a/03, 47a/04,
 47a/06

i'tikād (Ar.) *i.* İnanma, gönülden tasdik
 ederek inanma 76a/13

i. dan 26a/03

- i. in̄ız 76b/01
- i. kı1-** İnanmak 07a/04
- i.-ı şahih** Gerçek inanç 67b/14
- i'timād (Ar.)** *i.* Emniyet, güven, güvenme
75a/01
- i. it-** Güvenmek, inanmak 74a/13
- itmām (Ar.)** *i.* Tamamlama 42a/10
- ittibā' (Ar.)** *i.* Tâbi olma, uyma, ardı sıra
gitme 67b/15
- i. it-** Uymak 43b/13
- ittişāl (Ar.)** *i.* Bitişme, kavuşma, ulaşma
61a/10, 61a/15
- iy ün1.** Ey, yā, hey 01b/11, 24a/01, 75b/07
- izā'at (Ar.)** *i.* Zayi etme, kaybetme
- i.-ı ğabes** Karanlığın kaybolması
39a/04
- izāfet (Ar.)** *i.* İki şey arasındaki bağ, ilgi
14a/05
- i. i** 14a/04
- izāfī (Ar.)** *zf.* Bağlı bulunduğu şey ile
değişen
→ rūh-i izāfī 14a/14
- izāle (Ar.)** *i.* Giderme, giderilme; yok etme
i. si 60b/12, 62a/02
- i. it-** Yok etmek 69b/04
- i.-i cehl** Cehaleti giderme 21b/06
- i'zām (Ar.)** *i.* Büyükler, ulular
→ evliyā-yı i'zām 76b/15; 'ulemā'-
yı i'zām 68a/01
- izdivāc (Ar.)** *i.* Evlenme, birbirine eş olma
i. it- Eş olmak 09b/12
- izhār (Ar.)** *i.* Gösterme, meydana çıkarma
i. it- Göstermek 01a/07, 08b/02
- i.-ı vücūd** Vücudun ortaya çıkması
46b/09
- izmihlāl (Ar.)** *i.* Yok olma, yok olup bitme
i. inden 21b/06
- 'izz (Ar.)** *i.* Yücelik, ululuk
'i. ün 06a/13
- 'izzet (Ar.)** *i.* Değer, kıymet, yücelik, şeref
56b/11, 57b/12
'i. i 14b/07
→ cenāb-ı 'izzet 06b/04, 42a/09,
56a/14; hitāb-ı 'izzet 42b/05

K

- ķabāhat (Ar.)** *i.* Āirkin hareket, uygunsuz
iş, kusur, suç 75a/12
- ķabīha (Ar.)** *sf.* Āirkin, yakışksız, fena,
ayıp (şey)
→ ef'āl-i ķabīha 60b/10

ķābil (Ar.) sf. Olan, olabilir, mümkün
44b/07

ķ. dūr 66b/09

→ ervāh-ı ķābil 34b/01

ķābīl (Ar.) sf. Sınıf, tür

ķ. inden 14b/09

ķābīle (Ar.) i. Aynı soydan gelen ve bir başkanın yönetiminde yaşayan göçebe topluluk, boy

ķ. sine 64b/03

ķābiliyyet (Ar.) i. Anlama, anlayış, kabul edilebilirlik 19a/05, 49b/07

ķābīn (Ar.) sf. Olanlar, olabilirler, mümkün olanlar 34b/01

ķabl (Ar.) zf. Ön, önce, öndeki, evvel, evvelki

ķ.e'l-vuṣlat Kavuşma öncesi 15a/05

ķabr (Ar.) i. Kabir, mezar 16b/08

ķ. de 58a/07

ķ. inden 58a/14

ķ. ine 58a/13

ķābūl (Ar.) i. Benimseme, razı olma, inanca 67b/02

ķ. it- Kabul etmek 04b/10, 22a/09, 43b/12

ķ. kıl- Razı olmak 13b/13, 17a/11

ķabz (Ar.) i. 1. El ile tutma *bāṭın mīrāşın daḥı ķabz idenler...* (54b/02, 62a/04)

2. Peklik, amelsizlik *her bār bu maķūle bir ķabz ve tenezzül vāķi'c oldukça...* (75b/14)

ķ. it- Elinde tutmak 54b/02

ķ. u baṣ Kapanıp açılma, daralıp genişleme 54b/02, 56a/02

ķaçan zf. Her ne vakit, ne zaman, ne zaman ki; nasıl 04b/06, 46a/14, 68a/04

ķadar (Ar.) e. Kadar, miktar, ... denli, ... derece 46b/01, 68b/05

ķaddes-ullahu ervāhehüm (Ar.) cü. Allah mukaddes ve mübarek eylesin, aziz ruhlulardan olsun 27b/03

ķadem (Ar.) i. Ayak, adım 07a/01, 28b/11

ķ. baṣ- Ayak basmak, gelmek 20b/15, 27b/01

ķ. ur- Adım atmak 20b/11, 21b/13, 27b/13

ķader (Ar.) i. Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü 27a/15, 27b/10

- ķ. i'l-ımkān** Gerçekleşecek hükümler 15a/11
- ķadı (Ar.)** *i.* Halk arasında her türlü davayı hâll etmek üzere devlet tarafından tayin edilen memur
ķ. ya 72a/12
- ķādīm (Ar.)** *sf.* Öncesini bilir kimse bulunmayan, öncesi bilinmeyen şey, eski 08b/01
→ 'ilm-i ķādīm 12a/14, 19b/07;
kelām-ı ķādīm 04a/13, 24a/10, 56a/12; üns-i ķādīm 20a/14, 20b/04; zāt-ı ķādīm 57b/06
- ķādīmī (Ar.)** *sf.* Eskiden beri var olan, eski 20b/05
- ķādir (Ar.)** *i.* Kudret sahibi; kudretli, kuvvetli, Allah 08b/01, 46a/06, 48b/06
ķ. dür 28b/09, 46a/07
ķ. ol- Gücü yetmek 62a/04, 68b/10, 69a/05
- ķadr (Ar.)** *i.* Değer, itibar
ķ. in 43a/15
- ķāf (Far.)** *sf.* Yaran, yarıcı 09a/03
- ķafeş (Ar.)** *i.* Kaçmalarını önlemek için hayvanların içine kapatıldığı, aralıklı olarak yapılmış mahfaza 43a/03
- ķ.-i 'unşurī** Ögesel kafes 10b/13
- ķāfir (Ar.)** *i.* Hakk'ı tanımayan 71b/11
ķ. ler 51a/15
- ķahhariyyet (Ar.)** *i.* Ziyadesiyle kahrolmuş, yok edilmiş 65a/13
ķ. i 14b/12
- ķahr (Ar.)** *i.* Galip gelip ezme, perişan etme, zulüm, yok etme 51b/15
ķ. eyle- Yok etmek 51b/09
ķ. it- Mahvetmek 51b/05, 52a/06
- ķahr-ullah (Ar.)** *tam.* Allah'ın kahrı, cezalandırması
ķ. dan 64b/10
- ķā'im (Ar.)** *sf.* Ayakta duran
ķ. dir 12a/09
- ķā'ināt/kayināt (Ar.)** *i.* Dünya 23b/14, 30b/04
ķ. ı 41a/03
ķ. uñ 39a/13
→ ibtidā-yi silsile-i ķā'ināt 42b/10;
maşdar-ı ķā'ināt 07b/12
- ķāl (Ar.)** *i.* Söz, laf
ķ. it- Söz söylemek 75b/07
ķ.e'n-nebiyyi Hz. Muhammed'in

sözü, hadis 15a/07, 35b/04

ķ. resūl-ullah Hz. Muhammed'in

sözü, hadis 67a/11

→ ķīl ü ķāl 61b/02; lisān-ı ķāl
07b/08, 17a/04

ķal- 1. Var durumda olmak, mevcut

bulunmak *mişkāl-i zerre inniyet
ķalacak olursa...* (07a/10, 19a/06
69b/11)

2. Muhtaç olmak *tekellüfe ihtiyāc
ķalmaz* (69b/08)

3. Bir şeyin etkisine maruz *kalmak*
*'arş-ı 'azīm ayağı altında ķalub
kevneynde ķonub ķarār itmege bir
şecer bulmaya* (22b/11)

4. Geri kalmak *dili zikrden ve göñli
fikrden ķalur* (22b/08, 66a/04)

5. Olmak *fānī olsa şifāt-ı Haķ bākī
ķalur* (56a/08)

6. Yetinmek *bunı bir maķām
şalavat añlayub ķalmaya* (74b/02)

ķ. -acak 07a/10

ķ. -asan 06b/07

ķ. -dı 58a/15, 69b/11

ķ. -dığı 65a/03

ķ. -madı 06b/06

ķ. -maya 22b/03, 74b/02

ķ. -maz 19a/06, 69b/08

ķ. -sa 21b/14, 66a/04

ķ. -ub 22b/11

ķ. -ur 22b/08, 56a/08, 74b/02

→ 'āciz ķal- 01b/05, 08a/11; ģayrān
al- 01b/12, 18b/05; ģayretde ķal-
24a/13; maģbūn ķal- 44a/04

ķalb (Ar.) i. Gönül, yürek 09a/14, 48b/14

ķ. de 16a/03

ķ. deki 66a/10

ķ. dür 47b/11

ķ. e 44b/11, 57a/07, 72b/12

ķ. i 02b/13, 32b/04, 73a/14

ķ. inde 46b/14, 66a/03

ķ. inden 24b/12, 33b/01

ķ. ine 05b/01, 31a/03, 71a/07

ķ. ini 32a/13, 64a/08, 68a/06

ķ. le 47a/07, 49a/11

ķ. leri 02b/08

ķ. üm 53b/05, 59a/07, 73a/11

ķ. üme 63a/03

ķ. ümi 30a/05

ķ. üñ 55b/02, 57a/15, 62b/09

ķ. üñden 22a/05

ķ.-i 'arş Gökyüzünün merkezi 18b/
04

ķ.-i Ĥarem Ka'be'de bir yer 65a/07

ķ.-i ģayy Canlı kalbe 58a/07

ķ.-i ma'āşī Asi gönül 58b/02

ķ.-i mü'min Müslüman kalbi 59a/02
 → 'ālem-i ķalb 31b/13; Arafāt-ı
 ķalb 65a/09; āyine-i ķalb 30a/03;
 felek-i ķalb 016b/12; ĥulūş-ı ķalb
 44b/09; ķasāvet-i ķalb 66a/05;
 mekān-ı ķalb 47a/14; mir'āt-ı ķalb
 48a/05, 59a/03, 60b/12; şafā-yı
 ķalb 55a/13, 55a/14; taşfiye-i ķalb
 22a/04, 55a/09, 67b/12; veled-i
 ķalb 44b/12

ķalbī (Ar.) sf. Gönülle ilgili, içten 09b/06

→ zıkr-i ķalbī 17a/03, 57b/02,
 57b/04

ķalbiyye bkz. ķalbī

→ ġaflāt-ı ķalbiyye 55a/15;
 ĥavātır-ı ķalbiyye 17a/03

ķalbliķ (Ar.-T.) i. Gönülülük, yüreklilik
 76a/02

ķaldır- Yukarı doğru hareket ettirmek

ķ. -ub 24a/03, 47b/13, 62b/10

ķāle (Ar.) Arapça'da "dedi, söyledi"
 anlamına gelen bir fiil

ķ. aleyhi's-selatı ve's-selām 57a/02

ķ. Allah Te'ālā 56b/14

ķ. Allahu Te'ālā 07b/13, 20a/06

ķ. resül-ullah 02b/07, 28a/04

ķ. resül-ullah şallallahu 'aleyhi ve
 sellem 21b/02, 23a/14, 25a/12

ķ. resül-ullahı 20a/07

ķālīb (Ar.) i. Vücut, beden

ķ. la 47a/07

ķalk- Canlanmak, harekete geçmek

ķ. -ar 58a/14, 65b/15

ķ. -mışdur 51b/07

ķam' (Ar.) i. Ezme, kırma; zapt etme

52a/06, 67b/09

ķ.-i hevā İsteġi kırma, bırakma
 67b/12

ķām-kārī (Far.) i. Mutluluk, murada ermiş-
 lik

→ mihr-i burc-ı ķām-kārī 03a/10

ķām-rānliķ (Far.-T.) i. Arzusuna, isteġine
 kavuşmuş olma; mutluluk 52a/01

ķamçı i. Ucuna ince deri, meşin veya ip
 bağlanmış bir değnekten ibaret
 vurma aleti, kırbaç 06a/06

ķamer (Ar.) i. Ay 15b/12, 30a/09

ķ.-i bedr Dolunay 09a/04

ķ.-i bedr-i münīr Parlak dolunay
 09a/03, 31a/10

ķ.-i şubĥ Sabah görünen ay 08b/14

kāmīl (Ar.) *sf.* Kemale ermiş, olgun;
âlim, bilgin, geniş bilgili kimse
k. ler 01b/13
k. lerden 54b/10
→ ‘arīf-i kāmīl 42b/08; insān-ı
kāmīl 23a/06, 43b/01, 52a/05;
me‘mur-ı mürşid-i kāmīl 44b/08;
mürşid-i kāmīl 05a/15, 27b/05,
64b/15

ķamu *i.* Herkes, hepsi 25a/08
ķ. nuñ 39b/10

ķan *i.* Damarların içinde dolaşarak vücut
dokularını besleyen kırmızı renkli
sıvı 47a/13

ķanā‘at (Ar.) *i.* Yeter bulma, yetinme
49a/04

ķanad *i.* Kuşlarda ve böceklerde gövdenin
iki yanında yer alan ve uçmayı
sağlayan açılır kapanır bir çift
organ
ķ. la 44a/07

ķanda *zf.* Nerede, nereye 42b/09, 58a/15

ķandan *zf.* Nereden 42b/09

ķankı *sf.* Hangi, hangisi 03a/03, 21a/02,
69b/01

ķ. sı 54b/15

ķ. sıdur 51a/01

ķanūn (Ar.) *i.* Kurallar 34a/03

ķ.-ı tarīķat Tarikat kuralları 11b/01,
22a/03

ķapıl- Cazibesine tutulmak

ķ. -mışdur 46a/02

ķapu *i.* 1. Giriş çıkışı sağlamak için bir
yere yerleştirilen tahta yahut
demirden açılır kapanır düzen *ya ‘nī
mekes āvāzesinden ķapu şadāsın-
dan mūte‘eşşir ola* (06a/07, 67a/02)
2. Belli bir maksatla belli bir şey
elde etmek için başvuru alan yer
*‘ilm-i bā‘īnuñ ķapusu tarīķ-i
mūstaķīmdür* (53b/15)

ķ. sı 53b/15

ķ. sina 06a/07

ķār (Ar.) *i.* Amel, iş, güç

→ havādiş-i rüz-ı ķār 73b/13

ķa‘r (Ar.) *i.* Derinlik 40a/10

ķarañulıķ *i.* Işıklı olmama durumu, karanlık
67b/11

ķarār (Ar.) *i.* Devam, süreklilik, yerinde ve
sözünde durma 06b/06

ķ. ı 46a/15

- ķ. eyle-** Durmak 30b/15
- ķ. it-** Bulunmak, durmak 22b/12, 47a/02, 68b/06
- ķarındaş** *i.* Kardeş
ķ. um 10a/06, 23a/15
- ķariş-** Bir araya gelmek, katılmak, dahil olmak
ķ. -ub 18a/12
- ķarīb (Ar.)** *sf.* Yakın, uzak olmayan; soyca yakın 41b/04
- ķarīne (Ar.)** *i.* Karışık bir iş veya meselenin çözümlmesine yarayan ipucu
ķ. dür 39a/11
- ķarşu** *i.* Karşı 15a/15
- ķarşula-** Gelen bir kimseye karşı çıkmak, karşılamak
ķ. -yub 20b/08
- ķaşab (Ar.)** *i.* Kamış, şeker kamışı 70a/03
- ķasāvet (Ar.)** *i.* Gam, keder, tasa 66a/10, 66a/10
ķ.-i **ķalb** Kalbin kederi 66a/05
- ķaşd (Ar.)** *i.* Bile bile yapma
ķ. it- Bilerek yapmak 62a/15
- ķat (Ar.)** *i.* Huzur, ön, yan, nezd; yüz, yer 29a/14, 29a/14
- ķ. ı** 76a/06
- ķ. inda** 01b/02, 52a/02
- ķ. indan** 49b/09
- ķat⁶ (Ar.)** *i.* Kesme, kesilme; biçilme
ķ. it- Yol almak, kat etmek 20b/13, 53a/12, 67b/09
- ķ. ol-** Kesilmek, bitmek 23b/12
- ķ.-ı menāzil** Durakları geride bırakma 42a/02
- ķatre (Ar.)** *i.* Damla 02a/12, 08a/10, 40a/10
ķ. si 39a/05, 40a/09
ķ. sinūñ 29a/13
- ķatre-veş (Ar.-Far)** *tam.* Damla gibi 02a/02
- ķavī (Ar.)** *sf.* Kuvvetli, güvenilir, sağlam
ķ. it- Sağlamlaştırmak 52b/10
- ķavīm** *bkz.* **ķavm**
→ mi⁶mār-ı dīn-i ķavīm 42a/15
- ķavm (Ar.)** *i.* Halk, topluluk, millet 64b/03
- ķavuş-/ķaviş-** Bir araya gelmek, birleşmek, ulaşmak
ķ. -dum 39b/14
ķ. -ub 44a/02
- ķayd (Ar.)** *i.* Pranga, bağlama, bağ, bağlayacak şey 69b/05
ķ. dan 56b/02

ķāyim (Ar.) *sf.* Ayakta duran, yıkılmayan
54b/01, 70a/04

ķayyūm (Ar.) *i.* Allah 08b/01

ķāzib (Ar.) *sf.* Yalan, uydurma
k. dūr 55a/04

ķāziyye (Ar.) *i.* Cümle, söz 01b/06
ķ. since 10b/14, 11b/03, 19b/08

ķeffāret (Ar.) *i.* Bir günaha karşı tutulmak
üzere yapılan ve tutulan şey
k. i 64b/01

ķelām (Ar.) *i.* Söz, ifade 08a/01, 11a/14
k. mı 12a/05

ķ.-ı Hāk Allah'ın sözü, Kur'an-ı
Kerim 23a/03

ķ.-ı ķadīm Kur'an-ı Kerim 04a/13,
24a/10, 56a/12

ķ.-ı ķerīf Mübarek sözü 41a/10
→ bidāyet-i ķelām 27a/01; ķeşret-i
ķelām 55a/15; mağz-ı ķelām
60a/07;

ķelīm (Ar.) *i.* Tur-ı Sina'da Cenab-ı Hak
ile konuşması dolayısıyla Hz.
Musa'nın unvanı
k. ine 06b/11

ķelimāt (Ar.) *i.* Kelimeler, sözler 06a/10,
28b/07, 67b/05

k. dan 18b/14

k. ı 77a/01

k. ndan 74b/07

k. muñ 57a/04

ķ. olun- Konuşulmak, söylenmek
26b/03

ķ.-ı laṭīfe Hoş sözler 41a/08

ķelime (Ar.) *i.* Cümle, kelam, söz 74b/07
k. den 50b/06

k. yi 51a/04

ķ.-i ķehādet "Allah'tan başka ilah
yoktur ve Hz. Muhammed O'nun
elçisidir." sözü 48a/13

ķ.-i ṭayyib Güzel söz 56a/13

ķ.-i tevḥīd "Allah'tan başka ilah
yoktur ve Hz. Muhammed O'nun
elçisidir." sözü 22a/07, 56a/13

ķ.-i tevḥīd-i mıṣķāl Parlaklık veren
ķelime-i tevḥid 04b/09

ķellā (Ar.) *zf.* Hiç, asla, katiyen
→ ḥāṣā ü ķellā 18b/08

ķem (Far.) *sf.* Kötü, fena, değersiz
k. dūr 66b/12

ķemā (Ar.) *e.* Gibi, olduğu üzere 02b/07

ķemal (Ar.) *i.* Olgunluk, eksiksizlik, yet-
kinlik, mükemmellik
k. i 29a/10, 35b/02

- k. in 49a/08, 63a/06
- k. ini 01a/07
- k.-i hikmet** kalbî ilmin eksiksizliği
49a/08
- k.-i kudret** Gücünün kusursuzluğu
08b/02
- k.-i mertebe** İçinde bulunulan derecenin mükemmeliği 66a/05
- k.-i nedâmet** Pişmanlığın verdiği olgunluk 62a/14
- k.-i şefkat** Merhametin eksiksizliği
42a/03
- k.-i ta'zîm** Güzeliğinin mükemmeliği 68a/03
- k.-i vaşf-ı istiğnâ** Az ile yetinmenin verdiği olgunluk 39a/15
- k.-i vecd** Kendinden geçmenin verdiği olgunluk 66b/15
→ kesb-i kemâl 14a/01; maḳâm-ı kemâl 04a/10
- kemîne (Far.)** *sf.* Âciz, hakir; zavallı
06a/09
k. ye 26a/08
- kenâr (Far.)** *i.* Kıyı, kenar 40a/10
k. a 016b/03
k. ı 25a/01
- kendi/kendü** *zm.* Kişinin öz varlığı, kendisi
01a/03, 42b/12, 76b/06
k. de 22a/14, 27b/09
k. den 45a/09, 46b/10
k. leri 02a/06
k. n 63b/04
k. nden 22b/04
k. niñ 10a/03
k. ni 18b/10, 53b/11, 66a/12
k. nü 52a/09
k. nüñ 13b/02, 69b/10, 71a/05
k. yden 05a/01
k. ye 04b/15, 47b/02, 62a/08
k. yi 63a/10
- kendülik** *i.* Mevcudiyet, varlık
k. inden 21b/10, 22a/13
- kenz (Ar.)** *i.* Hazine, define, yeraltında saklı değerli eşya
k.-i maḳfî Gizli hazine 08b/02
- kerâmât (Ar.)** *i.* Kerametler 46b/02
→ keşf-i kerâmât 47b/07; aşḫâb-ı kerâmât-i maḳcüb 46b/11
- kerâmet (Ar.)** *i.* Ermiş kişilerde bulunan olağan üstü hâl, mucize
k. e 46b/05
- kerem (Ar.)** *i.* Cömertlik, iyilik, el açıklığı, bağış 15a/01, 18b/15, 49a/05

- k. üñ 06a/14
- kerhen (Ar.)** *zf.* İstemeyerek, zorla 54b/06
- kerīme (Ar.)** *i.* Ayet
→ āyet-i kerīme 74b/14
- kerre (Ar.)** *i.* Defâ, kez, kere 10a/09, 51a/04, 74a/13
- kerrem-ullahı vechü (Ar.)** *cü.* “Allah onun yüzünü ağartsın.” anlamında olan bu söz Hz. Ali’nin adıyla birlikte kullanılmaktadır 49a/13, 50b/15
- kes-** 1. Hayvanı başından ayırmak
ba‘dehū ħurbān kesmek Minā bāzārında ba‘dehū baş tırāş itmek... (64b/06)
2. Son vermek, ilgisini koparmak
evvelā nefsi me‘lūfātından kesmek içündür (69b/07, 55b/08, 67b/07)
3. Belirtmek, kesinleştirmek
nitekim şer‘ā bir mükāteb biñ akçeye kesilse bir akçe eksik virse āzād olmaz (07a/12)
- k. -mek 64b/06, 69b/07
k. -üb 55b/08, 67b/07
- keşāfet (Ar.)** *i.* Kalabalık, çokluk
k. i 15b/06, 43a/09
- kesb (Ar.)** *i.* Çalışıp kazanma, edinme
k.-i kemāl Olgunluk kazanma 14a/01
k. it- Kazanmak, elde etmek 09a/05, 29a/01, 43a/10
- kesil-** 1. Bitmek, tükenmek, sona ermek
bundan-şoñra sālīk nesne görmez olur ve envāruñ galebesi kesilür (23b/07)
2. Değer biçmek *nitekim şer‘ā bir mükāteb biñ akçeye kesilse bir akçe eksik virse āzād olmaz* (07a/12)
- k. -se 07a/12
k. -ür 23b/07
- keşret (Ar.)** *i.* Çokluk, bolluk, kalabalık
51b/11, 54a/03
k. de 26a/14
k. i 26a/14
k. inden 39a/13
k. ine 48b/10
k.-i kelām Sözün çokluğu 55a/15
k.-i ta‘ām Yemeklerin bolluğu 55a/15
- keşf (Ar.)** *i.* Açma, meydana çıkarma, gayp âlemine ait olaylara vâkıf olma
27a/11, 46b/05, 72a/06

k. dūr 71b/08, 72a/05
 k. i 29b/15
 k. inden 46b/06
 k. üñ 76b/11
k. ol- Ortaya çıkmak 11a/12
k. olun- Açılmak 56a/05, 59a/11
k.-i ğitā' Örtüyü açma 49a/11
k.-i kerāmāt Mucizelerin ortaya çıkması 47b/07
k.-i şüretiyye Şekillerin ortaya çıkması 61a/03
k.-i şuver-i muhtelif Çeşitli şekillerin ortaya çıkması 16b/08
k.-i tām̄m Mükemmelliğin ortaya çıkması 27a/11
ketb (Ar.) *i.* Yazma
 k. ol- Yazmak 18b/12
ketm (Ar.) *i.* Bir sözü, bir haberi, bir sırrı saklama; gizli tutma, göstermeme
k.-i 'adem Yokluğun sırrı 08a/07
kevākib (Ar.) *i.* Yıldızlar 30a/15, 30b/03, 31b/02
 k. den 30a/10
k.-i bī-nihāye Sonu olmayan yıldızlar 30a/07
kevn (Ar.) *i.* Var olma, varlık, vücut 22a/12, 50a/04, 62b/10

kevneyn (Ar.) *i.* Dünya ve ahiret
 k. de 22b/11
 → şarrāf-ı kevneyn 01b/03
kevniyye (Ar.) *sf.* Dünya ve ahiretle ilgili olan
 → küşūfāt-ı kevniyye 54a/04
keyf (Ar.) *i.* Neşe, hafif sarhoşluk; arzu, heves, istek 61a/14
keyfiyyet (Ar.) *i.* Bir şeyin taşıdığı hâl, vasıf, nitelik
k.-i hālī Şimdiki hâl 72a/03
kezalik (Ar.) *zf.* Keza, bu; bu da öyle 63a/09, 72a/04
ķıbāb (Ar.) *i.* Tepesi yarım küre şeklinde olan bina damları, kubbe
 → evliyā'-yı taht-ı ķıbāb 02a/05; taht-ı envār-ı ķıbāb 02a/03
ķıl (Ar.) *i.* Söz 26b/12
ķ. ü ķāl Dedikodu yapmak, çok konuşmak 06b/02, 61b/02
ķıl- 1. Yapmak, etmek, eylemek, kılmak anlamında yardımcı fiil *mücellā ü muşaffī ķılmağ-ile 'ālem-i melekūti müşāhede ider* (30a/04, 42b/14, 47b/14)
 2. (Namaz için) Eda etmek, yerine

getirmek *on iki rek'ata deĝin*
teheccüd kıla (68b/14, 69a/04,
 69a/05)
 . -a 68b/14, 69a/04, 69a/05
 . -maĝ 47b/14
 . -mışdum 30a/04
 . -sunlar 43b/01
 . -ub 42a/02
 . -ur 49b/11
 → 'arz kıla- 13b/03, ařıkāra kıla-
 74a/04, fānī kıla- 05b/03, 21a/01;
 fidā' kıla- 28a/15; ĝāfil kıla- 28b/04;
 hāřıl kıla- 36a/01; hiřāb kıla- 06b/11;
 idrāk kıla- 61b/02; istiřā'at kıla-
 03b/08; i'tikād kıla- 07a/05; kabūl
 kıla- 13b/13, 17a/12; maħv kıla-
 03b/13; mu'āyene kıla- 44b/02;
 muķābil kıla- 30a/05; mu'tād kıla-
 67b/08; müřāhede kıla- 05a/03,
 23b/02, 57b/05; müyesser kıla-
 73a/13; namāz kıla- 64b/08; nazar
 kıla- 24b/11, 30b/02; nidā kıla-
 26a/08, 26a/13; pinhān kıla- 01b/11;
 řenā kıla- 11b/15; su'al kıla- 26a/15,
 26b/09; tabiyye kıla- 19a/13; şaleb
 kıla- 13b/10; talīm kıla- 53b/14;
 tasfiye kıla- 67b/09; tebdīl kıla-
 48b/15; tecellī kıla- 02a/09, 22b/05,

36a/09; temāřā kıla- 44a/14; vaşan
 kıla- 42b/14, 47a/15

ılıc *i.* elikten yapılmış, uzun, kesici si-
 lah; kılıç 51a/11

ılın- Yapılmak

. -ması 69a/05

ır- Öldürmek

. -dılar 72a/01

ırān (Ar.) *i.* Yakınlık 39b/08

ırıl- Gücünü kaybetmek

. -ub 52a/13

ırķ *sf.* Kırk sayısı 32a/14, 67a/14

. lar 34a/06

. lara 32b/12

ısm (Ar.) *i.* Pay, bölük, parça 54a/12

. dan 52a/04

. dur 50b/10, 62b/07, 64b/03

. ı 51b/10, 54a/12, 54b/05

ıyām (Ar.) *i.* Ayaĝa kalkma, ayakta durma
 62b/11

. ı 12a/09

. göster- Ayaĝa kalkmak 62b/12

ıyāmet (Ar.) *i.* Ahiret hayatının başlangıcı
 olan zaman 06a/06, 54a/08

- ķ. de 42b/04, 44a/12, 58a/14
ķ. ũñ 76b/13
- ķiyās (Ar.)** *i.* Bir Şeyi diğer bir Şeye gre değerlendirme, karŐılaŐtırma 53a/09
- ķ. eyle-** KarŐılaŐtırmak 29b/09
- ķ. it-** KarŐılaŐtırmak 27a/15
- ķıymet (Ar.)** *i.* Değer
ķ. i 01b/01
- ki (Far.)** *bağ.* Ki, iin, maksadıyla, zira 01a/03, 49b/15, 76a/14
- kibār (Ar.)** *sf.* Bũyũkler, ulular
→ meŐāyih-i kibār 73a/03, 76b/15
- kibr (Ar.)** *i.* Kendini beğenme, bũyũklenme 39a/08, 52a/02, 61b/14
k. dũr 60b/08
- kibriyā (Ar.)** *i.* Allah
→ celāl-i kibriyā 62b/11
- kici** *sf.* Kũũk 51a/14
- kim (I)** *zm.* Kimse 02b/03, 48b/08, 66b/09
k. dũr 24a/05
k. e 45a/15
k. i 09a/12, 09a/12
k. ine 09a/13, 09a/13
- kim (II)** *bağ.* Ki 07a/05, 28b/03, 51b/02
- kimesne** *i.* Kimse 06a/07, 27b/08, 73b/08
k. dũr 50b/02
k. ler 18b/11
- kimi** *zm.* Bahsedilen kimse veya Şeylerden bir kısmını kastetmek iin tekrar edilerek kullanılır 09a/12, 30a/11, 30a/12
- kimse** *i.* Kişi, hi kimse 06b/01, 33a/11, 67b/02
k. den 74b/12, 75b/04
k. nũñ 19b/13, 71a/04, 74a/04
k. ye 25a/05, 33a/10, 75a/02
- kimsene** *bkz.* **kimesne** 15a/10, 33b/07
- kimyā (Ar.)** *i.* Bakır, kurŐun vb. madenleri iksir denilen maddeyi ilave ederek gũmũŐ veya altına dnũŐtũrme ilmi, simya 76a/02
k. sđdur 76a/01
→ nazar-ı kimyā 02a/14
- kīne (Far.)** *i.* Gnũlde gizlenen dũŐmanlık
k. dũr 39a/08
- kirām (Ar.)** *sf.* Soyu temizler; ulular, Şeref- liler
→ meŐāyih-i kirām 68a/01
- kişi** *i.* Kişi, kimse, insan 42b/08, 65b/12, 76b/11

k. ler 34a/06

k. nüñ 35b/06, 73b/10

k. ye 74a/05, 74a/15

k. yi 56b/12

kitāb (Ar.) *i.* Bir araya getirilmiş yazılı yapraklardan meydana gelen bütün, kitap, eser

k. lar 43b/06, 53b/13

k. larda 62b/07, 69b/12

k. larında 43b/14, 63a/09

→ şāhib-i kitāb 42a/10, 68b/08

kizb (Ar.) *i.* Yalan söyleme, yalan

k. dür 60b/09

k. it- Yalan söylemek 61b/14

ko-/koy- 1. Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek *nefsüñi ko-da gelberi dedi* (73a/09)

2. Bırakmak, yerleştirmek *rūh-ı hayvānı mekânın et-ile kan arasında kodı* (47a/13, 55b/09, 71b/06)

3. Müsaade etmek, izin vermek *şamunuñ kapısına turub kimesne girmege komayam* (06a/07)

4. Feda etmek *Kodum baş ortaya gelsün şalādur* (39b/09)

5. İsim vermek *anuñ ādını tarīkat akcesi komışlardur* (62b/05)

ķ. -dı 47a/13, 47a/14, 71b/06

ķ. -dum 39b/09

ķ. -mamaķdur 55b/09

ķ. -mayam 06a/07

ķ. -mayub 66b/14

ķ. -maz 76b/08

ķ. -mışlardur 62b/05

ķ. -ub 01a/11, 43b/03, 72b/10

→ göz koy- 24b/10

ķoc- Bir yere ivedilikle gitmek

ķ. -maķ 44a/15

ķoku *i.* Cisimlerden yayılan zerrelere bu- run zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu

ķ. sın 46b/03

ķ. sun 10b/10

ķolay *zf.* Sıkıntısız bir şekilde 48b/01

ķon- 1. Bir yere inip oturmak, konaklamak, konuk olmak *sultān-ı haķ gelüb ķona diyü zīrā pādişāhlar nā-pāk yire ķonmazlar* (50b/04, 50b/05)

2. Yurt edinmek *‘arş-ı ‘azīm ayağı altında ķalub kevneynde ķonub ķarār itmeğe...* (22b/11)

ķ. -a 50b/04

ķ. -mazlar 50b/05

ķ. -ub 22b/11

konak *i.* Misafir 50b/05

kop- Ortaya çıkmak, meydana gelmek, zühür etmek

ķ. -ar 66a/03

korķı *i.* Bir tehlike karşısında duyulan ürkütücü duygu, korku

ķ. sı 49a/04

koş- Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak

ķ. -mağdan 43b/09

ķ. -ub 53a/11

koynun *i.* Geviş getirenlerden, eti, sütü ve yapağısından yararlanan evcil hayvan 72a/13, 72b/01

ķ. ı 72a/11, 72a/12, 72b/03

kör (Far.) sf. Görmeyen

k. ol- Gözleri görmez olmak 60a/15, 60b/02

körlik *i.* Birbirinin inadına hareket etme

k. ine 60b/04

ķubbe (Ar.) i. Gökyüzü

ķ. leri 56b/11

ķuddise sırrahu (Ar.) cü. Sırrı mukaddes olsun 06a/04, 25b/08, 73a/06

ķuddise sırruhü'l-‘azīz (Ar.) cü. Allah aziz ruhunu mübarek kılsın 32b/15

ķudret (Ar.) i. Kuvvet, güç; Allah'ın dilediği her şeyi yapması şeklinde tecellî eden sıfatı 07b/04, 59b/03, 60a/03

ķ. in 49a/08

→ kemāl-i ķudret 08b/03; lisān-ı ķudret 06a/03, 06b/10

ķuds (Ar.) i. Kutsallık, mübareklik

ķ. den 71b/03

ķ. e 71b/02

ķ. üñ 71b/05

→ ‘ālem-i ķuds 43a/14; cenāb-ı zāt-ı ķuds 15a/04; ħazīre-i ķuds 02a/03; rūĥ-ı ķuds 65a/06; rūĥü'l-ķuds 47a/15

ķudsī (Ar.) sf. Kutsal, mübarek olan

→ cenāb-ı zāt-ı ķudsī 36a/02; ħadīş-i ķudsī 07a/15, 50a/05, 56b/09; rūĥ-ı ķudsī 48a/06; ĩā'ir-i ķudsī 44a/05

ķudūm (Ar.) i. Uzak bir yoldan, yerden gelme; ayak basma

→ ĩavāf-ı ķudūm 64b/05, 65a/08

kuhl (Ar.) *i.* Göz ilacı

k. -i cilā' Aydınlık veren göz ilacı
03a/13

kul (Ar.) *i.* Allah tarafından yaratılmış

olan, köle 41b/11, 69a/09

ķ. mı 71b/10

ķ. lar 15a/02

ķ. ları 53a/15

ķ. larıma 51b/07

ķ. larına 11b/08, 41a/04

ķ. larımı 57a/06

ķ. larum 42b/05

ķ. larımı 51b/08

ķ. um 50a/07, 75b/07

ķulak *i.* Başın iki yanında bulunan işitme
organı

ķ. tut- Kulak vermek, dinlemek
44a/03

ķulüb (Ar.) *i.* Kalpler, gönüller

ķ. de 68b/01

ķ. uñ 41b/01

ķ.-ı evtād Din büyüklerinin kalpleri
33b/01

ķ.-ı halk İnsanların gönülleri 33a/09

ķ.-ı nās İnsanların gönülleri 41b/09,
54b/03

→ maħbūb-ı ķulūb-ı āferīde-gān
41a/09

ķulzüm (Ar.) *i.* Deniz

ķ. uñ 39a/05

ķum *i.* Kaya ve maden parçalarının doğal
tesirlerle ufalanıp parçalanması
sonucu ortaya çıkan ufak ve sert
tanecikler

ķ. dan 10a/14, 10b/03

ķ. ı 10b/03

ķurb (Ar.) *i.* Yakın olma, yakınlık; ezelden
yani ervah âleminde Allah ile kul
arasında geçen ahde vefa 61a/14
ķ. mda 30b/06, 74a/01

ķ.-ı Hakk Allah'a yakınlık 36a/09

ķ.-ı sermed Daimî yakınlık 50a/01

→ 'ālem-i ķurb 20a/13; bisāṭ-ı ķurb
65b/01; şāh-nişīn-i ķurb 15a/15

ķurbān (Ar.) *i.* Allah yolunda kesilen hay-
van 64b/05

ķ. a 63b/08

ķ. it- Bir hayvanı kurban niyetiyle
kesmek 65a/12

ķurbet (Ar.) *i.* Allah'a yakınlık 21b/08,
47a/10, 56b/03

ķ. den 50a/11

- ķ. e 53a/02, 60b/15
- ķ. i 46b/01
- ķ. üñ 46a/09
- ķ.-i Hıaķ** Allah'a yakınlık 49b/08, 50a/12, 54b/08
- ķ.-i rahmān** Allah'a yakınlık 63a/06
→ 'ālem-i ķurbet 61a/08; tamām-ı ķurbet 56a/15
- ķurd** *i.* Köpekgillerden, gri sarı renkli yırtıcı, etçil memeli hayvan
- ķ. a 76b/07
- küre (Ar.)** *i.* Yeryüzü, dünya, küre 04b/04
- ķurı** *sf.* 1. Nemi ve suyu olmayan, kuru *bir ķurı ħurmā ağacı dibinde idi* (29a/05, 72b/07)
2. mec. Duygudan uzak, bir anlam ifade etmeyen, boş *ķim-ķi bu oldan ğayrıdan Hıaķķa varmaķ istese ķurı ārzūdur* (54a/01)
- ķ. da 29a/05
- ķurtul-** Selamete çıkmak, rahata ermek; bir tehlikeden uzaklaşmak
- ķ. -maya 49b/06
- ķ. -maz 49b/06
- ķuşūr (Ar.)** *i.* 1. Ayıp, sakatlık; özür, yersiz hareket *nefsūñ fenāsın ve*

'aczin ve ķuşūrın ve bu maķūle noķşānların añlayub... (49a/07)

2. Köşkler *bunlar ħūra ü ķuşūra ü ğılmāna ve vildāna ve lezāīz-i cināna herģiz meyl eylemezler* (29b/02)

ķ. a 29b/02

ķ. dur 47b/09

ķ. ın 49a/07

ķuş *i.* Yumurtlayan omurgalılarından gagalı, kanatlı, uçucu hayvanların ortak adı

10a/01, 44a/07

kūşe (Far.) *i.* Yer, yan, taraf, köşe

ķ. de 67b/10

ķ. sinde 33a/12

ķuķb (Ar.) *i.* Manevî derecesi büyük, veli bir kuldur ve âlemin ruhu olarak değerlendirilen; halkı Hakk'a götürmekle görevli kimse 33b/11, 33b/12

ķ. dan 35a/08

ķ. ı 34b/11

ķ. üñ 32b/14, 33b/10, 34b/10

ķ.-ı 'ālem Âlemin veli kulu 04a/09, 26b/06, 36a/05

ķ.ü'l-aktāb Büyük veli kullar 33a/13, 33a/15, 34a/15

→ derece-i k̄uṭb 35a/04; h̄ukm-i k̄uṭb 35a/01

k̄uṭbiyyet (Ar.) *i.* Kutup mertebesine erme imtiyazı 35a/07

k̄uvvet (Ar.) *i.* Güç, kudret
k. i 05b/09, 21a/10, 59b/14

k̄udūrāt (Ar.) *i.* Kederler, sıkıntılar, üzüntüler 55b/02
k. ı 66a/04
k.-ı beşeriyet İnsanın kederleri 55a/14

k̄udūret (Ar.) *i.* Gam, tasa, kaygı 39a/08

k̄üffār (Ar.) *i.* Kâfirler
k. ı 72a/01

k̄üfr (Ar.) *i.* Allah'a ve dinine ait şeylere inanmama 33a/01
k. dür 18b/12
k. i 14a/12

k̄ül *i.* Yanan şeylerden geriye kalan toz hâlindeki madde 29b/09
k. ol- Tamamen yanmak 18a/02

k̄üll (Ar) *zf.* Hep, bütün, çok
→ maḏhar-ı küll 08b/07

k̄üllî (Ar.) *sf.* Umumî, bütün, çok 54a/06
k. ye 14a/10

k̄ümmel (Ar.) *i.* Kâmillik, olgunluk 57b/08
→ maḑām-ı k̄ümmel 34b/15

k̄ümmelîn (Ar.) *i.* Kâmillik 32a/05

k̄ümmeliyyet (Ar.) *i.* Kâmillik, olgunluk
→ maḑām-ı k̄ümmeliyyet 35a/07

k̄ün (Ar.) *cü.* Ol, olsun 10b/05, 41a/02

k̄ürsî (Ar.) *i.* Arş-ı azam'ın altında bir düzlükte yer alan, levh-i mahfuzun bulunduğu yer 43a/01, 61a/04
→ seyr-i 'arş ü kürsî 16b/07

k̄üşūfāt (Ar.) *i.* Görmeler, meydana çıkma- lar
k.-ı kevnîyye Dünya ve ahiretle ilgili ortaya çıkanlar 54a/04

L

lā ilahe illallāh (Ar.) *cü.* Kelime-i tevhid sözünün ilk cümlesi
→ eṣer-i lā ilahe illallāh 57b/12

lā-cerem (Ar.) *sf.* Mutlaka, şüphesiz 01b/07, 52b/13, 63b/09

lā-keyfiyyet (Ar.) *i.* Keyifsizlik
l. in 48a/11

lā-mekān (Ar.) *sf.* Mekânsız, yersiz, yere ihtiyacı olmayan; Allah

- āsumān-ı lā-mekān 08b/14;
hevā-yı lā-mekān 31b/12
- lā-nefā'is (Ar.)** *sf.* Güzel olmayan
1.-i **ḥalā'ik** Mahlukların güzel
olmayanları 35b/06
- lā-resim (Ar.)** *sf.* Suretsiz 11b/13
- lā-reyb (Ar.)** *sf.* Şüphesiz
→ nidā-yı lā-reyb 03a/05
- lā-ta'ayyün (Ar.)** *sf.* Meydana çıkmayan,
belli olmayan, belirmeyen 08b/03
- lā-teşbiyyet (Ar.)** *i.* Benzersizlik
1. in 48a/11
- lā-yezāl (Ar.)** *sf.* Zevalsiz, bitimsiz 68a/11
- lā-yezālī (Ar.)** *sf.* Sonu olmayan
→ feyyāz-ı ḥazret-i lā-yezālī
26a/05; feyż-i lā-yezālī 30a/05;
füyüz-ı lā-yezālī 02b/10
- lafz (Ar.)** *i.* Söz
1. inuñ 55a/05
- lāhut (Ar.)** *i.* Uluhiyyet âlemi
→ 'âlem-i lāhūt 45a/04, 50a/09,
65b/09
- lāhutī (Ar.)** *sf.* Uluhiyyet âlemiyle ilgili
olan
- 'âlem-i lāhūtī 42b/14; mürğ-i
lāhūtī 56b/02
- lā'ik** *bkz.* **lāyık** 67b/02
- lākin (Ar.)** *bağ.* Ama, fakat, ancak 46b/05,
66b/07, 69b/01
- laṭīf (Ar.)** *sf.* Yumuşak, hoş, güzel
→ āvāz-ı laṭīf 66a/08; şavt-ı laṭīf
66b/10
- laṭīfe (Ar.)** *i.* Güldürmek, eğlendirmek
amacıyla söylenen nükteli söz
→ kelimāt-ı laṭīfe 41a/08
- lāyih** *bkz.* **lāyık**
1. **ol-** Uygun olmak 17b/12, 19a/03,
25b/11
- lāyık (Ar.)** *sf.* Bir şeyi hak edecek nitelikte
olan, uygun 01b/07, 41b/11, 63b/06
1. dur 55a/04
1. ı 03a/04
1. **ol-** Uygun olmak 14a/07, 45a/05,
65b/05
- lāzım (Ar.)** *i.* Gerekli, lüzumlu 44a/09,
68b/09
1. dur 06b/13, 44a/06, 67b/15
1. **gel-** Gerekmek 59b/05, 60a/02

leddünnî (Ar.) *sf.* Allah sırlarına bilgisine ait, onunla ilgili 39a/02

→ ‘ilm-i leddünnî 44b/04, 49b/09;
mehti-i ‘ilm-i leddünnî 02b/13

leddünniye (Ar.) *sf.* Allah bilgisine ve sırlarına ait, onunla ilgili

→ cevâhir-i ‘ulûm-ı leddünniyye 53b/12; ‘ulûm-ı leddünniyye 45a/01, 53b/14

leme‘ân (Ar.) *i.* Parlama, parıldama 15b/10, 17b/13

lerze (Far.) *i.* Titreme, titreyiş

l. ler 66a/13

leşker (Far.) *i.* Asker

l.-i **İslâm** İslamiyet için savaşılan asker 71b/15

leţâfet (Ar.) *i.* Hoşluk, incelik, güzellik 29a/01

l. e 15b/06

leţâif (Ar.) *i.* Latifeler, güldürecek güzel sözler ve hikâyeler 44b/15, 67b/05

levh (Ar.) *i.* Yaratılmışlar hakkındaki bütün bilgiyi kapsayan kitap

l.-i **maḥfûz** Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevî levha, ilm-i ilahî 68a/10

levn (Ar.) *i.* Renk 17a/14

l. de 31b/02

l. ini 18a/10

leyle (Ar.) *i.* Bir tek gece

l.-i **muḥlim** Karanlık gece 16b/09

leyse fî-cubbetü'l-vücūd (Ar.) tam. Vücut elbisesinin yokluğu içinde 24b/07

lezâ'iz (Ar.) *i.* Tatlı şeyler, zevk alınacak şeyler

l.-i **cihân** Dünyanın zevkleri 24b/08

l.-i **cinân** Cennetin zevkleri 29b/02

l.-i **cinâniyye** Cennetle ilgili zevkler 17a/01

lezîz (Ar.) *sf.* Tatlı, güzel, hoş olan

→ şadâ-yı lezîz 66b/06;

lezzât (Ar.) *i.* Tatlar, çeşniler 44a/13

l.-ı **nefsâniyye** Nefisle ilgili tatlar 53a/02

l.-ı **rûhâniyye** Ruhla ilgili tatlar 53a/02

lık (Far.) *bag.* Lakin, fakat, ancak 39a/05

li-ecl (Ar.) *zf.* -den dolayı, için, maksadıyla

l. i'1-ekl Yemek için 55a/05

libās (Ar.) *i.* Elbise 43a/09, 47a/03

l. ın 09b/04

l.-ı **ḥāşş** Özel elbise 47a/01

1.-ı hikmet Hikmet elbisesi 68a/13

1.-ı i'tibār Saygınlık elbisesi 47a/03,
47a/04, 47a/06

likā (Ar.) *i.* Yüz, çehre

l. dan 73a/14

l. sına 44b/02

1.-yı Hakk Allah'ın yüzü 46a/10,
65b/05

līkin (Far.) *bağ.* Lakin 19b/07

līnyet (Ar.) *i.* Yumuşaklık, mülayimlik, is-
hal 66a/05

lisān (Ar.) *i.* Dil

l. ı 48b/09

1.-ı Cibrīl Cebrail'in dili 24a/10

1.-ı hak Doğru dil 06b/09

1.-ı hāl Hâl dili 07b/07, 17a/04,
32a/03

1.-ı kāl Konuşma 07b/08, 17a/04

1.-ı kudret Allah'ın dilediği şeyi
yapması şeklinde tecelli eden
sıfatının dili 06a/03, 06b/10

1.-ı sırr Sırrın dili 55b/07

→ zıkr-i lisān 57a/06, 57a/09

luṭf (Ar.) *i.* İyilik, lütuf, ihsan 11b/08

l. ı 23b/03, 41b/08

l. indan 06b/09, 18b/15

l. uñ 06a/14

→ hümā-yı Cūdī-yi fezā-yı luṭf
41b/01; yevmi'l luṭf 03a/12

M

mā' (Ar.) *i.* Su

m.-yı Zemzem Zemzem suyu
64b/07

mā-beyn (Ar.) *i.* Ara

m. lerinde 72a/06

mā-ḥalaḳ Allahu (Ar.) *i.* Allah'ın yarattığı
her şey 08b/06

mā-sivā (Ar.) *i.* Allah'tan başka bütün
varlıklar, dünyayla ilgili şeyler
04b/07, 30a/03, 46b/08
m. dan 50b/03, 56a/07, 65a/06

m. ya 62b/14, 64a/10

m. yı 66b/02

m.-yı Hakk Allah'tan başka bütün
varlıklar 55b/07, 64a/04

→ ğubār-ı mā-sivā 04b/08, 22a/07;
ḥavāṭır-ı mā-siva 22a/05

mā-sivā-ullah (Ar.) *i.* Allah'tan başka bü-
tün varlıklar

→ terk-i mā-sivā-ullah 53a/03

maa-hezā (Ar.) *zf.* Böyle iken, bununla
beraber 43a/14, 75a/05

ma‘ānī (Ar.) *i.* Anlam *krş.* **ma‘nā** 01a/11
m. de 57b/02

ma‘ānī (Ar.) *i.* Manalar, anlamlar, gerçek-
ler 01b/13, 02b/10
m.-yi ğarīb Tuhaf manalar 44b/15
→ cevāhir-i ma‘ānī 01b/12; dūrer-i
ma‘ānī 01b/03, 02a/10, 03a/03;
gencīne-i cevāhir-i ma‘ānī 02b/09;
tıfl-ı ma‘ānī 44b/12, 59b/15,
68a/08

ma‘ārif (Ar.) *i.* Marifetler, bilimler 44b/15
m. e 53a/01
→ bāğ-ı ma‘ārif 40a/03

ma‘āşī (Ar.) *sf.* Asilikler, isyanlar, itaat-
sizlikler
→ kalb-i ma‘āşī 58b/02

mādām/mādāmki (Ar.) *bağ.* Madem,
çünkü, değil mi ki 21b/12, 49b/05,
76b/08

mağbūn (Ar.) *sf.* Şaşkın, şaşırılmış
m. kal- Şaşırılmak 44a/04

mağfūr (Ar.) *sf.* Allah tarafından günahları
affedilmiş olması için dua edilen
ölmüş, yargılanmış (kimse) 39b/04,
68a/07
m. lar 02b/02

mağlūb (Ar.) *sf.* Yenik düşmüş, yenilmiş
m. it- Yenmek 51b/15

mağrib (Ar.) *i.* Garp, batı
m.-i ‘adem Yokluk âleminin batısı
09a/02

mağrūr (Ar.) *sf.* Kanan, aldanan
m. ol- Aldanmak 76a/07, 76b/09

mağz (Far.) *i.* İç, öz
m.-i kelām Sözüün özü 60a/06

māh (Far.) *i.* Ay
m.-i burc-ı nübüvvet Peygamberlik
kalesinin ayı 31a/09
m.-i hümā Mutluluk veren ay,
padişah 03b/12
m.-i tābān Parlak ay 16b/10

maḥabbet (Ar.) *i.* Sevgi, dostluk
m. inden 63b/13, 64a/10
m.-i Ḥaḳ Allah sevgisi 63b/13
m.-i Ḥaḳḳ Allah sevgisi 63b/03
m.-i ḥāliş İçten sevgi 67b/13
→ arz-ı maḥabbet 42b/02

maḥal *bkz.* maḥall
m. de 75b/02, 76a/05
m. lerini 76a/13
m.-i ğālib Galip olunan yer 76a/05

maḥall (Ar.) *i.* Yer, mekân 42a/08, 63b/07

m. deki 50b/12

m. inde 67b/03

maḥalle (Ar.) *i.* Bir şehir veya kasabanın bölündüğü kısımlardan her biri 50b/05

maḥallī (Ar.) *sf.* Bir yere mahsus, yerli 44a/10, 47b/01

m. nden 44a/10

maḥbūb (Ar.) *i.* Sevilen kimse, sevgili 63b/11

m. ı 52a/06

m.-ı kılūb-ı āferīde-gān Yaratılmışların gönüllerinin sevgilisi 41a/09

maḥbūbāt (Ar.) *sf.* Sevilmişler, sevilenler, sevgililer

m. ı 63b/10

maḥcūb (Ar.) *sf.* Utanan, utangaç 20a/14

m. ol- Utanmak 20b/01, 21b/15, 60a/12

→ aşhāb-ı kerāmet-i maḥcūb 46b/11

maḥcūbī (Ar.) *sf.* Utangaç, utanmış olan

→ Selmān-ı maḥcūbī 41a/12

maḥfī (Ar.) *sf.* Gizli, saklı 32b/10

m. dür 19b/02

→ kenz-i maḥfī 08b/02

maḥfūz (Ar.) *sf.* Hıfz olunmuş, saklanmış, korunmuş

m. ol- Korunmak 02a/03, 68b/01

→ levḥ-i maḥfūz 68a/10

maḥlūk (Ar.) *i.* Canlı, yaratık

m. ı 10b/04

maḥlūkāt (Ar.) *i.* Canlılar, yaratıklar 08a/06, 26a/02

m. a 13b/02

m. uñ 11b/15

maḥlūṭ (Ar.) *sf.* Katılmış, karıştırılmış, karışık

m. lardur 28b/05

m. ol- Karıştırmak 02a/06

maḥrem (Ar.) *i.* Gizli olan herkese söylenmeyen, sır 39a/09

maḥrūm (Ar.) *sf.* İstedliğini elde edemeyen

m. ol- Mahrum olmak, nasipsiz kalmak 60a/12

maḡrur (Ar.) *sf.* İçi hararetili, ateşli, ateşlenmiş, kızmış 39b/02

m. ol- Gururlanmak 76a/05

maḥşūş (Ar.) *i.* Hususileşmiş, has, özgü
09a/12, 51b/12, 67a/04

→ ğayr-i maḥşūş 09a/12; mertebe-i
maḥşūş 57a/05

maḥūd (Ar.) *sf.* Bilinen 69b/05

maḥv (Ar.) *i.* Yok etme, ortadan kaldırma

m. it- Yok olmak 05b/03, 14a/12,
62b/03

m. kı1- Yok etmek, ortadan kalk-
mak 03b/12

m. ol- Yok olmak, ortadan kalkmak
06a/01, 17a/02, 25a/03

m.-ı fenā-yı zāt Kendi yokluğunu
ortadan kaldırma 39a/06

maḥz (Ar.) *i.* Halis, sade

m. dur 54a/11

m. ol- Halis olmak 20a/01

→ fenā-yı maḥz 27a/12

maḥzūn (Ar.) *sf.* Hüzünlü, tasalı, kaygılı

m. ol- Hüzünlenmek, kaygılanmak
66a/14

mā'ī (Ar.) *sf.* Su renginde, mavi

m. dür 16a/14

mā'il (Ar.) *sf.* Hevesli, istekli, düşkün

m. ol- Düşkün olmak 46b/08

ma'iyet (Ar.) *i.* Beraberlik, arkadaşlık
m. le 17b/11

maḳābir (Ar.) *i.* Mezarlar 76b/11

maḳām (Ar.) *i.* Mansıp, mevki, derece, yer,
durak 18b/07, 74b/01

m. a 05b/08, 27b/01, 61b/01

m. da 06b/09, 35a/05, 60a/05

m. dan 17a/15

m. dur 21a/06

m. ı 45b/11, 55a/11

m. ın 04a/08, 34a/06

m. ından 45a/15

m. ını 11a/08

m. inuñ 04a/06, 25a/10

m. ları 48b/04

m. uñ 57a/05

m.-ı aslī Asıl mevki 20b/11

m.-ı fenā Yokluk derecesi 23b/02,
56a/15

m.-ı ḥaḳīḳat Gerçek mevki 49b/04

m.-ı ḥullet Hakikî dostluk makamı
63b/09

m.-ı İbrāhīm Hz. İbrahim makamı
64b/08

m.-ı irşād Doğru yolu gösterme
makamı 56b/06

m.-ı kemāl Olgunluk makamı 04a/

- 10
m.-i kummel Kâmillerin mevki 34b/
 15
m.-i kümmeliyyet Olgunluk derecesi 35a/07
m.-i ma'rifet Hünerlik makamı 20b/
 15
m.-i rızā Rıza makamı 27b/06, 56a/
 10
m.-i şalavaṭ Hz. Muhammed için
 dua okunan makam 74b/01
m.-i şevḳ Arzu makamı 73a/10
m.-i vahdet-i muṭlaḳ Mutlak varlık
 makamı 27a/13
m.-i cem'iyet Topluluk derecesi
 11a/04
maḳāmāt (Ar.) *i.* Makamlar, mevkiler
 17a/11, 23b/12, 64a/12
 m. ina 61a/03
m.-i 'āliyye Yüce makamlar 50a/15
m.-i seniyye Yüce makamlar 08b/
 04
m.-i sülūk Yolculuğun mevkileri
 64a/07
 → muḡnī-yi maḳāmāt 05b/04;
 ṭayy-ı maḳāmāt 42a/02
- maḳbūl (Ar.)** *sf.* Kabul gören, beğenilmiş,
 hoş karşılanmış 02a/02, 68a/07
m.-i Ḥudā Allah'ın saygın insanları
 31b/01
maḳşūd (Ar.) *i.* İstenen, niyet edilen, istek,
 arzu, maksat, söylenmek istenen
 47a/06, 48b/11, 67b/08
 m. ını 27b/08, 73b/13
m.-i ḥaḳīḳī Esas amaç 20b/13,
 35a/06
maḳūl (Ar.) *sf.* Söylenilmiş, denilmiş, söy-
 lenilen (söz)
 m. e 49a/07, 62b/04, 75b/14
maḳūle (Ar.) *i.* Aralarında herhangi bir
 yönden ilgi veya benzerlik bulunan
 şeylerin tümü, zümre, grup
 m. ye 71a/11
māl (Ar.) *i.* Varlık, servet, mal, mülk
 63b/01
 m. ını 63b/09
m. ü menāl Varı yoḡu, bütün varlığı
ma'lūm (Ar.) *i.* Bilinen, belli 20a/08,
 50a/14, 76a/09
 m. a 61a/12
 m. dur 62b/06
m. it- Bilmek, anlamak 74b/12

- m. ol-** Bilinmek, anlaşılmak 42b/11, 58b/07, 76b/10
- ma'na** (Ar.) *i.* Anlam 03b/08, 39a/02, 71a/04
 m. da 69a/11
 m. dan 55a/01
 m. lar 55a/02, 55a/04
 m. sı 21a/12, 56a/04, 75b/06
 m. sıdır 35b/10, 35b/10
 m. sın 54b/12, 74b/05
m.-yı cemāl Yüz güzelliğinin anlamı 39a/07
m.-yı garīb Tuhaf anlamlar 44b/15
 → tamām-ı ma'na 75a/01
- mānend** (Far.) *i.* Benzer, eş, gibi
 m. den 24a/15
 m. i 27a/03
m.-i Nūşirevān Nuşirevan'ın adaleti gibi 02b/13
m.-i Sühā Büyükayı yıldız kümesindeki en küçük yıldız gibi 01b/02
- ma'nevī** (Ar.) *sf.* Ruha ve içe ait olan
 → bī-şuver-i ma'nevī 09b/07; hacc-i ma'nevī 64b/13; şüret-i ma'nevī 09b/04, 09b/09, 09b/10; şuver-i ma'nevī 09b/01, 09b/14; vāriş-i ma'nevī 34b/06, 36a/07
- ma'neviye** *bkz.* ma'nevī
 → hayāt-ı ma'neviyye 65a/02
- māni'** (Ar.) *i.* Engel
 m. ol- Engellemek 26a/12, 49a/03, 66a/09
- ma'mūr** (Ar.) *i.* Bayındır, şenlikli 39a/15
- manşib** (Ar.) *i.* Makam, rütbe, derece, onur 32b/11
- manşūr** (Ar.) *sf.* Allah'ın yardımıyla üstün gelmiş 51a/12
- manzūm** (Ar.) *i.* Vezinli söz 68b/02
- manzūr** (Ar.) *sf.* Bakılan, bakılmış, görünen, görülmüş; beğenilen 41a/08
- mār** (Far.) *i.* Yılan 41b/06, 63b/02
- ma'rifet** (Ar.) *i.* Bilgi, hüner, ustalık 04a/08, 48b/03, 68a/11
 m. den 25b/03, 39a/08
 m. dür 42a/12, 48a/03
 m. i 46b/02
 m. inde 18a/13
 m. ine 61a/02
 m. ini 13b/02
 m. le 49b/13
 m. üñ 46a/09
m.-i aḥaşş-ı ḥavāşş En saygınların bilgisi 25a/15

- m.-i aḥaṣṣü'l-ḥavāṣṣ** En saygınların bilgisi 25b/02
- m.-i 'avām** Halkın bilgisi 25a/14, 25a/15
- m.-i Ḥaḳ** Allah'la ilgili bilgi 39a/04
- m.-i ḥaḳıkiyye** Gerçek bilgi 54b/08
- m.-i ḥavāṣṣ** Saygınların bilgisi 25a/14, 25b/01
- m.-i 'ilme'l-yaḳīn** Kesin olarak edinilmiş bilgi 27a/01
- m.-i zāt** Allah'la ilgili bilgi 49b/07
→ 'ilm-i ma'rifet 48b/12, 49a/06;
maḳām-ı ma'rifet 20b/15
- ma'rifet-ullāh (Ar.) tam.** Allah'ı anlama 14b/07
- ma'rūf (Ar.) sf.** Şeriatın emrettiği, uygun gördüğü
m. ina 25b/10
m. indan 25b/09
- masāvī (Ar.) sf.** Fenalıklar, kötülükler 64a/09
- maşdar (Ar.) i.** Bir şeyin çıktığı yer, kaynak, temel
m.-i kā'ināt Evrenin kaynağı 07b/12
- ma'şiyet (Ar.) i.** Asilik, itaatsizlik; isyan, günah 62a/14
m. den 52b/08
- maşlahat (Ar.) i.** İş, emir, husus
m. a 42b/09
m. dur 76b/06
- maşrık (Ar.) i.** Doğu, güneşin doğduğu taraf 16b/11, 30a/12, 30b/08
m. indan 39b/13
- m.-i ezel** Ezelden beri doğan 08b/13
- maṭālib (Ar.) i.** İstekler
m. den 73b/12
- maṭarī (Ar.) sf.** Yağmurlu 29a/12
- maṭbaḥ (Ar.) i.** Mutfak
m.-i in'ām Nimet verdiği mutfağı 41b/04
- maṭlūb (Ar.) i.** Talep edilen, istenilen, aranılan şey
m. dan 61a/07
m. uña 70a/06
m. ol- Talep eden 46b/09
- maṭrūd (Ar.) sf.** Kovulmuş, vazifesinden çıkarılmış
m. dur 50a/11
- maẓhar (Ar.) i.** 1. Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer *Ḥaḳ-Te'ālānuñ şifātlarından bir şifata maẓhar düşmüşdür* (19b/10, 29b/13, 36a/08)
2. Nail olma, erişme, şereflenme

- Ḥaḫḫuñ zātına ve şifātına mazhar ve hem-mazhar olmuştur* (14b/02, 35b/10)
m. dur 14b/03
- m. düş-** Ortaya çıkmak 19b/10, 29b/13, 36a/08
- m. eyle-** Eriştirmek 18b/15
- m. ol-** Nail olmak 01a/05, 14b/10, 14b/14
- m.-ı zāt-ı ahadiyyet** Allah'ın kendisine ulaşma 07b/11, 31a/05
- m.-ı hazret-i Ḥaḫ** Allah'a ulaşma 08a/12
- m.-ı küll** Hepsinin görünmesi 08b/07
- m.-ı şifāt-ı vahidiyyet** Allah'ın birlik sıfatına erişme 07b/11, 31a/06
- m.-ı tām** Mükemmelliğin görünmesi 34b/14
- m.-ı tāmm** Mükemmeliğin görüntüsü 36a/06
→ şems-i mazhar-ı zāt-ı ilahiyye 30a/15
- māzī (Ar.)** *i.* Geçmiş zaman, geçmiş 29a/15
- ma'zūr (Ar.)** *sf.* Özürlü olan 39b/06
- meā'sir (Ar.)** *i.* Güzel eserler, nişanlar, izler
m. üñ 42a/11
- mebde' (Ar.)** *i.* Evvel, başlangıç, prensip, ilk unsur; bir salikin Allah gerçeğine erişmek için hareket ettiği başlangıç noktası 03b/14
- m.-i mevcūdāt** Varlıkların başlangıcı 07b/11
- mecāzī (Ar.)** *sf.* Gerçek olmayan, hayalî
m. sinden 22b/02
- mecīd (Ar.)** *sf.* Şan ve şeref sahibi, büyük, ulu
→ Kur'an-ı mecīd 04a/13
- mecmū'a (Ar.)** *i.* Kitap, dergi
m. dur 14b/01
- meczūb (Ar.)** *sf.* Cezbolunmuş, çekilmiş; Allah sevgisinden dolayı cezbeye tutularak kendisinden geçmiş (olan) 05b/09, 20a/01, 46a/08
m. dan 46a/05
m. uñ 46a/05
- medḥ (Ar.)** *i.* Övgü
m. in 08a/09
m. it- Övmek 08a/02, 52b/02
- medhūs (Ar.)** *sf.* Dehşete uğramış, şaşırılmış; korkmuş, ürkmüş
m. ol- Dehşete uğramak, şaşırılmak 67a/09

mefâhir (Ar.) *i.* İftihar edilecek, övülecek şeyler

m. üñ 42a/11

mefhüm (Ar.) *sf.* Sözdən çıkarılan anlam

m. ı 11a/06

m. ını 44a/01

meh *bkz.* **māh**

m.-i tābān Parlak ay 39b/13

→ ziyinet-i nigār-ı meh 03a/14

me'ḥaz (Ar.) *i.* Bir şeyin alındığı, çıkarıldığı yer; kaynak 13a/03

mehbiṭ (Ar.) *i.* İnecek yer

m.-i 'ilm-i leddünnī Allah'ın sırlarıyla ilgili ilimin olduğu yer 02b/13

mehekk (Ar.) *i.* Mehenk taşı, ayar taşı

m. e 75b/07

mekān (Ar.) *i.* Yer, mahal, bölge 17a/07, 24b/13, 47a/12

m. a 50a/08

m. dan 50a/04, 62b/10

m. ın 47a/13

m. ından 28b/11

m.-i ḳalb Kalbin olduğu yer 47a/14

→ ṭayy-ı mekān 47b/08

mekes (Far.) *i.* Sinek 67a/01

mekteb (Ar.) *i.* Okul

m. inde 14a/09

mektüb (Ar.) *i.* Yazılı kâğıt, name, mektup 43b/06

m. la 43b/13

mektüm (Ar.) *sf.* Gizli, saklı

m. i-di 19b/06

m. it- Gizlemek 12a/15, 56b/08

melā'ike (Ar.) *i.* Melekler 09b/11

melāmetī (Ar.) *sf.* Her türlü gösterişten uzak, dünya malından yüz çeviren; dervişliği, rindliği kendine ilke edinen kimse; melamiyye tarikatından olan kimse 09b/11, 16b/06, 49b/15

m. den 35a/09

m. ler 34a/10

m. nüñ 73b/07

m. yi 48a/01

melek (Ar.) *i.* Allah'a itaat etmek üzere yaratılmış nuranî varlık 58a/13

m. ler 42b/01

melekūt (Ar.) *i.* Ruhların ve meleklerin âlemi

m. a 50a/08

m. dan 47a/04

- m. ı 47b/15
→ ‘ālem-i melekūt 16b/05, 43a/07,
47b/14
- me’lūfāt (Ar.)** *sf.* Alışılmış, huy edinilmiş şeyler
m. indan 67b/07, 69b/07
- memleket (Ar.)** *i.* Ülke
m. inde 65b/12
m. lerde 73b/14
→ tedbīr-i memleket 33a/14
- memlū (Ar.)** *sf.* Doldurulmuş, dolu
m. ol- Dolmak 17a/02
- me’mūr (Ar.)** *i.* Bir işle görevlendirilmiş kimse 69a/13
m.-ı mürşid-i kāmīl Doğru yol göstermekle görevli kimse 44b/07
→ beyt-i me’mūr 39a/14
- men (Ar.)** *zm.* Kişi, kim, o kimse ki
→ ‘azīz-i men 07b/15
- men‘ (Ar.)** *i.* Yasaklama, önleme 07b/15
m. it- Engel olmak 25b/09
- menākīb (Ar.)** *i.* Menkabeler, övünülecek vasıflar
m. uñ 42a/11
- menāl (Ar.)** *sf.* Nail olunan, ele geçirilen şey
m. inden 63b/01
- menāşīb (Ar.)** *i.* Payeler, makamlar, rütbe-ler, dereceler
m. ı 54b/05
- menāzil (Ar.)** *i.* Menziller, duraklar, konak yerleri 23a/02, 23b/12
→ kaṭ‘-ı menāzil 42a/02
- menhiyyāt (Ar.)** *i.* Dinin yasak ettiği şeyler
m.-ı şer‘ Dinî yasaklar 64a/08
- mensūb (Ar.)** *i.* Ait, bağlı, bir şeyle ilgisi bulunan, -e bağlı
m. ol- Bağlı olmak 54b/14
- mensūr (Ar.)** *i.* Saçılmış, dağılmış
m. ol- Saçılmak 68b/03
- me’nūs (Ar.)** *sf.* Ünsiyet olunmuş, alışılmış; alışık
m. ol- Alışmak 20a/15
- menşe’ (Ar.)** *i.* Bir şeyin çıktığı yer, esas, kök 08b/10, 13a/03
- menzil (Ar.)** *i.* Makam, rütbe, derece
m. den 25b/10
m. e 25b/10
m. i 34b/02

- m. inde 17a/07
m. ine 21b/13
- menzilet (Ar.)** *i.* Derece, rütbe
m. idür 34b/02
- merāḥill (Ar.)** *i.* Konaklar, menziller,
duraklar 66b/15
- merām (Ar.)** *i.* İstek, maksat, niyet
m. dur 56a/05
m. ı 64a/13
- merātib (Ar.)** *i.* Rütbeler, dereceler 13a/02,
64a/12
m. de 49b/02
m. i 54b/05
m. le 18b/10
m. üñ 42a/12
m.-i esmā' İsimlerin dereceleri 45a/
02
m.-i seniyye İkinci dereceler 50a/14
m.-i zikr Zikrin dereceleri 57a/01
- mercū (Ar.)** *sf.* Umulan
m. dur 02b/02, 03b/11, 42a/09
- merdlik (Far.-T.)** *i.* Adamlık, insanlık
14b/15
- merdüd (Ar.)** *i.* Geri döndürülmek, kovul-
mak 50a/11
m. dur 50a/12
- merkeb (Ar.)** *i.* Binilecek şey 03b/04,
43b/07
- merkez (Ar.)** *i.* Belirli bir yerin ortası kabul
edilen yer
m. i 24b/11
m. inde 34b/04
- merküz (Ar.)** *sf.* Tabiatında, yaratılışında
bulunan 66a/09
m. ol- Doğasında bulunmak 65a/07
- mertebe (Ar.)** *i.* Derece, basamak, rütbe,
mevki 16a/08, 49a/15, 69b/09
m. de 22b/10, 23b/05, 29a/01
m. si 55b/10
m. sin 13a/10, 29a/09
m.-i maḥşūş Özel mertebe 57a/05
→ kemāl-i mertebe 66a/05
- meşābe (Ar.)** *i.* Derece, rütbe
m. sindedür 53a/05
- mescid (Ar.)** *i.* Secde edilen yer, cami
33a/02
- meşel (Ar.)** *i.* Atasözü
→ ḍarb-ı meşel 67b/03
- meselā (Ar.)** *zf.* Misal olarak, şunun gibi,
söz gelişi 33a/13, 59a/05, 72a/10

mesken (Ar.) *i.* Oturulan yer 02b/05

m. i 48a/03, 48a/06

mesmū^c (Ar.) *sf.* Dinlenen, işitilen 57a/13,

68a/07

m. ol- İşitilmek 50b/06

mesrūr (Ar.) *i.* Memnun, sevinmiş, muradı-

na ermiş 39b/04

mest (Far.) *i.* Sarhoş, kendinden geçmiş

m. ol- Kendinden geçmek 06a/05,
07b/06, 10b/12

m.-i bī-hūş Kendinden geçme 30b/
09

m.-i hayrān Hayranlığın vermiş ol-
duğu kendinden geçme 22b/01

mestūr (Ar.) *sf.* Örtülü, kapalı, gizli 56b/07

m. ol- Gizlenmek 68b/02

→ gevher-i mestūr 39a/12

meşakkat (Ar.) *i.* Sıkıntı, güçlük, eziyet,

zorluk

m.-i nefis Nefsin verdiği zorluk
52b/10

meşārib (Ar.) *i.* Mizaçlar, tabiatlar, ahlak-

lar, huylar

m.-i evliyā² Evliyanın huyları
19b/12

meşāyih (Ar.) *i.* Şeyhler 18b/05, 34a/04,

68a/01

m. den 29b/12

m. üñ 67b/04

m.-i kibār Ulu şeyhler 73a/03,
76b/15

m.-i kirām Soyu temiz olan yüce
şeyhler 68a/01

→ uşul-ı meşāyih 48a/12

meşgūl (Ar.) *sf.* Bir şeyle uğraşmakta olan

m. ol- İlgilenmek, alâkadar olmak
13b/15, 47b/13, 76a/01

meşhūr (Ar.) *sf.* Şöhretli, şöhret kazanmış,

ün salmış 69b/05

m. dur 67a/09

meşreb (Ar.) *i.* Yaradılış, tabiat, huy; ahlak

05b/09, 19b/15

m. inüñ 19b/14

m. lerinüñ 04a/04, 19a/10

meşrūh (Ar.) *sf.* Şerh olunan, açıklanan,

uzun uzadıya anlatılan 69b/13

m. dur 69a/06

→ vech-i meşrūh 58b/10

metā^c (Ar.) *i.* Sermaye, elde bulunan varlık

m. i 47b/02, 48a/03, 48a/07

→ rā²ic-i metā^c 43b/10

mevc (Ar.) *i.* Dalga 22b/09

m. i 24b/08, 39a/05

m. ler 16b/02

m. ur- Dalgalanmak 16a/04

mevcūd (Ar.) *sf.* Var olan, bulunan, hazır

olan, hazır bulunan

m. dur 12b/08, 18a/15

m. lardur 02a/08

m. i-di 19b/07

m. it- Var etmek 12a/14

mevcūdāt (Ar.) *i.* Var olan şeyler, varlıklar

04b/15, 14b/03, 34b/13

m. dan 04a/02, 13a/05, 14a/02

m. ı 12a/03

m. uñ 03b/14, 09b/14, 24b/02

m.-ı 'ademiyyet Yokluğun olması
25a/07

→ mebde²-i mevcūdāt 07b/12

mevhūm (Ar.) *sf.* Aslı, esası yokken zihin-

de kurulmuş olan, kuruntuya dayanan

m. a 61a/12

mev'ize (Ar.) *i.* Öğüt

m.-i ḥasene Güzel öğüt 54a/14

mevkūf (Ar.) *sf.* Tutulmuş, hapsedilmiş,

tutuklu

m. dur 27b/07

mevşūf (Ar.) *sf.* Vasf olunmuş 03a/06

mevt (Ar.) *i.* Ölüm 16b/14, 58a/08

m.-i ıztırārī Zorunlu ölüm 21b/09

m.-i ihtiyārī İsteğe bağlı ölüm 21b/
09

mevzi^c (Ar.) *i.* Bir şey konulacak yer

m. ni 47a/14

m.-i āḥer Son yer 28b/11

m.-i münācāt Yalvarılan yer 65a/09

mevdān (Ar.) *i.* 1. Düz, geniş ve açık alan

*ḥayret ihāta idūb rūḥ mevdān
bulub...* (10b/09, 39b/09)

2. Savaş meydanı, cephe *herbiri
mevdān-ı fütüvvetde maḳbūl-i
Ḥudādur* (31b/01)

m.-ı fütüvvet Cömertlik meydanı
31b/01

mey-ḥāne (Far.) *i.* Şarap, içki içilen ve satılan yer 33a/02

meyl (Ar.) *i.* Gönül akması, sevme, istek, eğilim, temayül

m. eyle- İstemek, eğilim göstermek, yönelmek 29b/03

meyyit (Ar.) *i.* Ölmüş, ölü

m. e 50b/08

- m. üñ 50b/08
→ ervāḥ-ı meyyit 63a/15
- mezāhir (Ar.)** *i.* Bir şeyin çıktığı, görüldüğü yerler 12a/14
- mezheb (Ar.)** *i.* Mezhep, girilen, takip edilen yol
m. in 05b/10
- mezkūr (Ar.)** *i.* Anılan, zikrolunan
m. uñ 17b/14
- mezkūrāt (Ar.)** *i.* Zikrolunmuşlar, anılmışlar, adı geçmişler 03a/06
- mezmūme (Ar.)** *sf.* Beğenilmemiş, ayıp
→ ḥālet-i mezmūme 67a/06
- mezra‘a (Ar.)** *i.* Ekilecek tarla, yer 47a/11
m. sina 47a/09
- mi/mi** *e.* Soru eki 27a/15, 41b/10, 73a/14
m. dır 71a/11
m. dur 71a/10
m. sın 73a/14
- mişkāl (Ar.)** *sf.* Parlaklık veren
→ kelime-i tevḥīd-i mişkāl 04b/09, 22a/07
- mıṣr (Ar.)** *i.* Ülke, şehir
m. inuñ 04b/02
m.-ı cāmi‘ Müslüman ülkesi 39a/03
- mıṣm** Bir özelliğe sahip olmak anlamında ek-fiil 18b/03
- mīḥ (Far.)** *i.* Mıh, çivi; kazık
m. leridür 33b/03, 33b/04
- mihr (Far.)** *i.* Güneş
m.-i burc-ı kām-kārī Mutluluk kalenin güneşi 03a/10
- miḫdār (Ar.)** *i.* Derece, seviye, ölçü 15b/09
m. ı 02a/12, 69a/11
m. inca 12a/01, 61a/10
- milk (Far.)** *i.* Birinin tasarrufu altında bulunan şey, mülk
m. ine 40a/01
- mīm (Ar.)** *i.* Osmanlı alfabesinin yirminci harfi olup ebced hesabına göre kırk sayısının karşılığıdır
m.-i Aḥmed Ahmed sözcüğünün mim harfi 08b/08
- mi‘mār (Ar.)** *i.* Sanatkar
m.-ı dīn-i kavīm Topulukların dininin sanatkarları 42a/15
- minber (Ar.)** *i.* Camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü
71b/13

mīrās (Ar.) *i.* Ölen bir kimseden yakınları-

na kalan mal 53b/07, 53b/08

m. ı 53b/09, 53b/10, 54b/02

m. ın 54b/02, 54b/09

mir'āt (Ar.) *i.* Ayna

m. da 58b/12, 59a/12

m.-i cemāl-i yār Sevgilinin yüz güzelliğinin aynası 49a/02

m.-i ḳalb Kalbin aynası 48a/05, 53b/04, 60b/12

mīṣāl (Ar.) *i.* Benzer, gibi, örnek 24a/15, 30a/07

m. den 48b/07

m. i 24a/14, 27a/03, 75b/05

m. inde 10a/01, 31a/13

m. leri 76b/11

m. ol- Benzemek 24b/08, 26b/12

m.-i zerre Çok ufak parça gibi 21b/12

miṣḳāl (Ar.) *i.* Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü

m.-i zerre En ufak parça ağırlığında 07a/09

miṣl (Ar.) *i.* Benzer 02b/14

m. ini 48a/02

m.-i Ḥātem-i Ṭay Hatem-i Tay gibi

miyve (Far.) *i.* Meyve

m.-i bāğ-ı celālet Büyüklük bahçesinin meyvesi 03a/08

mīzān (Ar.) *i.* Terazî, ölçü aleti, tartı

m. da 14b/12

m. ında 01b/01

mu'allak (Ar.) *sf.* Asılmış, asılı 10a/06

mu'āmele (Ar.) *i.* Davranma, davranış m. si 47b/04, 48a/03, 48a/07

m.-i ḥaḳ Doğru davranış 35a/08

m.-i ḥalk İnsanların davranışı 35a/07

mu'amma (Ar.) *i.* Bilinmezlik, bulmaca m. nuñ 61a/15

mu'arrā (Ar.) *sf.* Temizlenmiş, arınmış m. dur 48b/07

mu'āyene (Ar.) *i.* Gözden geçirme

m. eyle- Gözden geçirmek 57b/07

m. it- Gözden geçirmek 48a/09

m. ḳıl- Yoklamak 44b/02

mu'ayyin (Ar.) *sf.* Tayin eden, belirten m. dür 67b/10

mu'azzam (Ar.) *i.* Çok büyük, kocaman

→ necm-i mu'azzam 10a/07

muğill (Ar.) *sf.* Delalete düşüren, doğru yoldan çıkarıp eğri yola saptıran
54a/07

mufaşşalan (Ar.) *zf.* Ayrıntılı olarak, uzun uzadıya, sözü uzatarak 61b/08, 73b/03

mufaşşıl (Ar.) *sf.* Tafsil edilen, uzun uzadıya anlatılan 69a/06, 69b/13

muğāyir (Ar.) *sf.* Aykırı, uymaz, başka türlü
m. dür 69a/10

muğnī (Ar.) *sf.* İğna eden, zengin eden, doyuran, gönlü tok kılan 22a/10
m.-yi makāmāt Makamların verdiği zenginlik 05b/03
→ envār-ı muħriķ ü muğnī 19a/04;
nūr-ı muğnī 22b/05

muħabbet-ullah (Ar.) *tam.* Allah sevgisi
51b/04

muħakķık (Ar.) *sf.* Tahkik eden, hakikati arayıp meydana çıkararak, soruşturucu 02a/01
m. ol- Ortaya çıkmak 21a/09, 21a/12, 23a/05

muħāl (Ar.) *i.* Mümkün olmayan, olmayacak, imkânsız
m. dür 05a/04

muħalefāt (Ar.) *i.* Uyumsuzluklar, aykırılıklar
m. dan 55a/08

muħālefet (Ar.) *i.* Muhaliflik, uygunsuzluk, aykırılık, düşmanlık
m. den 52b/08
m. it- Karşı çıkmak, karşı davranışta bulunmak 43b/15

muħālif (Ar.) *sf.* Aykırı, karşıt, uygun olmayan 51b/07, 75b/14
m. dür 48a/12
m. i 54a/15

muħārebe (Ar.) *i.* Harp, savaş, savaşta yapılan çarpışmalardan her biri
m. it- Savaşmak 51b/01

muħarremāt (Ar.) *i.* Şeriatça haram ve yasak olan şeyler
m. dan 64a/03, 64a/07
→ bāṭın-ı muħarremāt 64a/08

muħaşşal (Ar.) *zf.* Hasılı, hulasa, sözün kısası, işin sonu 76a/03

muħaşşıl (Ar.) *sf.* Husule getiren, meydana getiren 67a/06, 75b/09

muheyyemūn (Ar.) *i.* Allah'ın güzelliğini seyrederek aşırı şaşkınlığa uğramış bir grup melek 35a/10

muhkem (Ar.) *sf.* Değiştirilmesi mümkün olmayan yazı, söz 74b/10

muhrık (Ar.) *sf.* İhrak eden, yakan, yakıcı m. dür 18a/03

m.-i zūlmānī Karanlığın verdiği yakıcılık 22a/11

→ envār-ı muhrık ü muġnī 19a/04

muhtāc (Ar.) *i.* İhtiyacı olan, muhtaç, yoksul 12a/10

m. ol- Gereksinim duymak, ihtiyacı olmak 05a/15, 17b/04, 62a/14

muhtār (Ar.) *sf.* İhtiyar eden, seçilmiş, seçkin

m. dan 33b/14

→ fā'il-i muhtār 12a/12

muhtaşş (Ar.) *sf.* Bir kimseye veya şeye mahsus olan

m. dur 01a/03

muhtelif (Ar.) *sf.* Türlü, çeşitli

→ elvān-ı muhtelif 19b/05; envār-ı muhtelif 16b/04; eşyā-yı muhtelif 19b/04; keşf-i şuver-i

muhtelif 16b/08; tavā'if-i muhtelif 04a/11, 35b/03

muhterem (Ar.) *i.* Saygıdeğer 65b/13

mu'īn (Ar.) *sf.* İane eden, yardımcı 42a/10

muḳābele (Ar.) *i.* Karşılık gelme, denk olma 61a/14

m. sindedür 34a/14, 35a/15

muḳābil (Ar.) *sf.* Bir şeyin tam karşısına gelen, karşılık

m. ḳıl- Karşısına getirmek 30a/05

m. ol- Karşılık gelmek 08b/15, 12b/05, 17a/13

m.-i nazār Bakışının karşısı 18a/11

muḳādesse (Ar.) *sf.* Takdis edilmiş, mübarek, kutsal; temiz

→ nūr-ı muḳādesse 11b/13; şifāt-ı muḳādesse 01a/06; zāt-ı muḳādesse 25b/14

muḳārenet (Ar.) *i.* Uygunluk

m. le 74a/14

muḳārin (Ar.) *sf.* Ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış

m. ol- Erişmek, ulaşmak 15a/12

muḳarreb (Ar.) *sf.* Yaklaşmış, yakın 36a/03

- m. lerdür 35a/03
- m. ol-** Yakınlaşmak 36a/03
- mukarrebîn (Ar.) sf.** Yakınlaşma, yaklaşmış olanlar, yakınlar 53a/01
- m. lerdür 32a/06
- selef-i mukarrebîn 05b/07
- mukarrer (Ar.) i.** Anlatılmış, bildirilmiş 76b/01
- m. ol-** Bildirilmek 24b/06, 59b/06
- mukâtele (Ar.) i.** Birbirini öldürme, savaşma, vuruşma 51b/01
- mukaṭaʿât (Ar.) sf.** Kesilmiş, ayrı olanlar
- ḥurûf-ı mukaṭaʿât 74b/05
- mukayyed (Ar.) sf.** Bağlı, kayıtlı
- m. ol-** Dikkat ve alaka ile gözetmek 46b/05, 53a/11, 69b/05
- mukırr (Ar.) sf.** Doğruyu söyleyen; kusurunu, kabahatini gizlemeyen 03a/02
- mukîm (Ar.) sf.** İkamet eden, oturan 15a/02
- m. ol-** İkamet etmek 35a/05
- muktezâ (Ar.) sf.** İktiza etmiş, lazım gelmiş
- m. sinca 13a/01
- muktezî (Ar.) sf.** İktiza eden, lazım gelen, gereken; gerektiren
- m.-yi 12a/04
- munkalib (Ar.) sf.** Dönen, dönmüş, değişen, başka bir şekle giren
- m. ol-** Değişmek 27a/09
- muntazır (Ar.) sf.** İntizar eden, gizleyen, bekleyen
- m. i-düm 26a/05
- m. ol-** Beklemek 30a/06, 51a/03, 65b/02
- mūr (Far.) i.** Karınca 41b/06, 63b/02
- murād (Ar.) i.** Dilek, istek, maksat 11a/07, 50a/11, 75a/03
- m. a 64a/13
- m. uñ 70a/05
- m. ol-** Dilemek, istemek 46a/08
- m. olun-** İstenilmek 69b/14
- m.-ı aşl** Esas istek 36a/10
- murâkabe (Ar.) i.** İç âlemine bakma, dalıp kendinden geçme, bakma, gözetme
- m. eyle-** Dalıp gitmek 57b/06
- muşaffî (Ar.) sf.** Tasfiye eden, süzen, sızdıran 22a/08, 30a/04, 47b/14
- deryâ-yı muşaffî 66a/06
- muşâhabet (Ar.) i.** Sohbet etme, konuşma, görüşme
- m. ol-** Konuşmak 18b/05

musallaḥ (Ar.) *sf.* Bir kimsenin sıkıntı verecek, bıktırarak şekilde üzerine düşen

m. ol- Sıkıntı vermek 05b/02

muşannif (Ar.) *i.* Kitap yazan kimse 60a/05

musavver (Ar.) *sf.* Tasarlanmış, düşünülmüş

m. ol- Düşünülmek 09b/01,09b/03

muşaykal (Ar.) *sf.* Cilalı, parlak, yaldızlı 22a/07, 44b/11, 59a/09

m. ol- Parlamak 04b/09

muṣtaḥab (Ar.) *sf.* İyi, âlâ

→ ḥiṭāb-ı muṣtaḥab 42a/06

muṣṭabık (Ar.) *sf.* Uyan, uygun

m. dur 55a/03

m. ol- Uygun olmak 02a/11, 49b/14

muṣṭād (Ar.) *sf.* Adet olmuş, alışılmış

m. kı1- Alışkanlık hâline getirmek 67b/08

muṣṭahhara (Ar.) *sf.* Mübarek, temiz

→ rūḥ-ı muṣṭahhara 11b/13

muṣṭahhariyye (Ar.) *sf.* Temizlenmiş olan

→ şerīʿat-ı muṣṭahhariyye 68a/02

muṣṭahhir (Ar.) *sf.* Tathir eden, temizleyen

m. ol- Temizlenmek 52a/15

→ rūḥ-ı muṣṭahhir 08a/04

muṣṭaṣarrıf (Ar.) *i.* Tasarruf eden, kendinde kullanma hakkı ve salahiyeti olan

m. dur 33a/14

muṣṭeber (Ar.) *sf.* İtibarlı, hatırı sayılır, saygın; inanılır, güvenilir 67a/04

muṣṭekif (Ar.) *sf.* Bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan

m. lerdür 02a/01

muṣṭıʿ (Ar.) *i.* İtaat eden, boyun eğen 15a/02

muṣṭlak (Ar.) *sf.* Yalnız, salt 08b/01

→ cemāl-i muṣṭlak 35a/10; fāʿil-i muṣṭlak 42b/12; maḳām-ı vaḥdet-i muṣṭlak 27a/13; nūr-ı zāt-ı muṣṭlak 25a/03

muṣṭmaʿin (Ar.) *sf.* Gönlü kanmış, içi rahat, şüphesi yok (kimse)

m. ol- İçi rahatlamak 56a/10

→ nefs-i muṣṭmaʿin 65a/12

muṣṭaliʿ (Ar.) *sf.* Öğrenmiş, haber almış, sahip olan 33a/10

m. lerdür 33a/05

- m. ol-** Bilmek, öğrenmek 29a/12, 61a/05
- muttaşıl (Ar.)** *zf.* Aralıksız, devamlı olarak 45b/09
- muvāfaqat (Ar.)** *i.* Doğal denge, uygunluk
m. a 52b/08, 55a/08
- muvāfıq (Ar.)** *sf.* Uygun, münasip 75b/12
- muvaḥḥid (Ar.)** *sf.* Tevhit eden, Allah'ın varlığına inanan
m. ol- Allah'ın varlığına inanmak 17a/08
- müvāzabet (Ar.)** *i.* Bir işe durmadan çalışma, bir işle daima uğraşma
m. it- Bir işle devamlı uğraşmak 57b/11
- muẓā'af (Ar.)** *i.* İki kat, kat kat, katmerli
→ ez'āf-ı muẓā'af 47a/08
- muzaffer (Ar.)** *sf.* Üstünlük elde etmiş
m. ol- Zafer kazanmak 51a/12
- muẓī'** (Ar.) *sf.* Ziyalandıran, ışık veren, parlayan, parlak 30a/11, 30b/08, 63a/15
- muzlim (Ar.)** *i.* Karanlık, siyah renkte
→ leyle-i muzlim 16b/10
- muẓlimiyye** *bkz.* muzlim
→ zerre-i muẓlimiyye 17a/06
- muẓmaḥill (Ar.)** *sf.* Çökmüş, darmadağın olmuş, yok olmuş
m. it- Yok etmek 55b/14
m. ol- Yok olmak 07a/02, 10b/08, 22a/13
- muẓtarib (Ar.)** *sf.* İstirabı, sıkıntısı olan; rahatsızlık, sıkıntı çeken
m. ol- Rahatsızlık duymak 10b/12, 62a/10
- mübāderet (Ar.)** *i.* Bir işi yapmaya girişme
m. it- Bir işi yapmaya başlamak 44a/02
- mübārek (Ar.)** *sf.* Bereketli, feyizli 02a/14, 51a/09, 67a/08
- mübāşeret (Ar.)** *i.* Bir işe başlama, girişme
m. it- Bir işe başlamak, girişmek 71a/07, 71a/08
- müberrā (Ar.)** *sf.* Temize çıkmış, aklanmış 48b/07
- mübtelā (Ar.)** *sf.* Kendini kaptırmış, düşkün, tutulmuş
m. ol- Tutulmak 06b/05
- mücāhede (Ar.)** *i.* Uğraşma, mücadele etme, nefsi yenmeye çalışma 60b/13

- m. si 46a/02
 m. sinden 48a/13
 m. sine 45b/12
 m. ye 45b/13
m. it- Mücadele etmek 45b/15, 46a/03, 48a/15
- mücellā (Ar.) sf.** Cilalı, parlatılmış, parlak
 22a/08, 44b/06, 66a/04
- mücerred (Ar.) sf.** Soyut, var olmayan
 45a/04, 53b/08, 54a/12
- müciḅ (Ar.) sf.** İcap eden, teklifi kabul eden, sorulara cevap veren
m. ü's-sā'ilīn İsteyenlere cevap veren 70a/07
- müctemi' (Ar.) sf.** Toplanmış, toplu
m. ol- Toplamak 26a/07
- müctenib (Ar.) sf.** İctinap eden, sakınan, çekinen, uzak duran, bir şeye karışmayan 15a/11
- müdāvemet (Ar.) i.** Devam etme, bir işe aralıksız çalışma
m. it- Devam etmek, devamlı olmak
 22a/06, 58b/04
- mü'evvel (Ar.) sf.** Tabir edilmiş (rüya)
 m. dūr 76a/04
- müfārekat (Ar.) i.** Ayrılma, uzaklaşma
m. it- Ayrılmak 60b/04
- müfnī (Ar.) sf.** Mahveden, yok eden 18a/03, 18a/03
 → nūr-ı müfnī 16b/11
- mühimmāt (Ar.) i.** Lüzumlu şeyler
 m. in 54a/14
- mührle- (Far.-T.)** İmzalamak
 m. -di 01b/09
- mühtedī (Ar.) sf.** Hidayete erişen, İslam dinini kabul eden
 m. ler 52b/14
- mükāleme (Ar.) i.** Konuşma
 m. den 26b/14
- mükāşefāt bkz. mükāşefe** 54a/03, 57b/05
- mükāşefe (Ar.) i.** Hakikat ehline Allah sırlarının görünmesi, kendileri Allah nurunu görmeleri 71a/13
 m. sinden 31a/01
 → ehl-i mükāşefe 26b/08
- mükāşif (Ar.) sf.** Mükāşefede bulunan
 74a/05, 74a/07
- mükāteb (Ar.) sf.** Tamamladığı zaman azledilmek üzere bedele bağlanan köle 07a/11

- mülâhaza (Ar.)** *i.* Düşünce 61a/14
 m. dan 55b/08
 m. sı 57b/03, 71a/06
m. it- Düşünmek 57b/01
m.-i Hâk Allah düşüncesi 62b/09
m.-i ‘umûr-ı dünyeviyye Dünya iş-
 leriyle ilgili düşünce 55a/15
- mülâyim (Ar.)** *sf.* Uygun 66b/08
- mülâzemet (Ar.)** *i.* Bir yere veya kimseye
 sımsıkı bağlanma 44b/14, 57b/11,
 66a/02
 m. den 54a/10
 m. dür 64b/01, 65a/01
 m. üñ 56a/11
m. it- Bir kimseye ayrılmayacak
 şekilde bağlanmak 44b/10, 52a/12,
 65a/14
m.-i zıkr Zikre bağlı kalma 55b/03
- mülâzım (Ar.)** *i.* Bir yere bağlı olan, bir
 göreve devam eden, hizmette
 bulunan
 m. larıdır 32b/14
m. ol- Bir yere bağlı olmak, hizmet-
 te bulunmak 22a/04, 24a/04
- mülk (Ar.)** *i.* Ev, dükkan, arazi gibi taşın-
 maz ve gelir getiren mal 47b/15,
 50a/07, 50a/09
- ‘âlem-i mülk 43a/07, 47a/02,
 47b/07
- mülkhü (Ar.)** *cü.* Devleti daim olsun
 03a/12
- mültefit (Ar.)** *sf.* Önem veren 32a/06,
 35a/02
m. ol- Önem vermek 20b/02
- mü‘min (Ar.)** *i.* İman etmiş, inanmış kimse
 45b/03
 m. den 59a/01
 m. em 39b/12
 → ervâh-ı mü‘min 12b/15; kalb-i
 mü‘min 59a/02
- mümkın (Ar.)** *sf.* Olması imkân dâhilinde
 olan, muhtemel 29b/12, 29b/15,
 35b/02
- mümkınât (Ar.)** *i.* Olabilen, olabilir şeyler
 05a/01, 19b/06, 24b/08
 m. a 08b/10, 12b/12
 m. adur 12b/09, 12b/11
 m. uñ 12a/10
m.-ı bende-vâr Köle gibi olanlar
 04b/03
 → ĩcâd-ı mümkınât 12b/01;
 nücûm-ı mümkınât 09a/01

mümtâz (Ar.) *sf.* İmtiyazlı, üstün tutulmuş, seçkin

m. lardur 33a/06

m. it- Üstün tutmak 42b/05

m. ol- Seçilmek 04a/02, 14a/02, 32a/05

münâcât (Ar.) *i.* Yalvarma, yakarış 69a/10

m. ları 58a/06

m. it- Yalvarmak, yakarmak 31a/01

→ mevzi^c-i münâcât 65a/09

mün'adim (Ar.) *sf.* Yok olan

m. ol- Yok olmak 12b/04

münâfî (Ar.) *sf.* Zıt, uymaz, aykırı 29a/10

münâhü (Ar.) *cü.* Ağıtlar ona olsun! 41b/14

mün'akis (Ar.) *sf.* Yansıyan, tersine dönmüş, çevrilmiş

m. ol- Yansımak 04b/12, 30a/08, 32a/01

münâsebet (Ar.) *i.* İlgî, yakınlık, bağ

m. it- İlgî kurmak 43a/10

münâsib (Ar.) *sf.* Uygun 42a/08, 59b/13, 75a/07

münba'îş (Ar.) *sf.* İleri gelen, doğan 41a/08

münevver (Ar.) *sf.* Aydınlatılmış, nurlandırılmış, ışıklı 61a/02

m. it- Aydınlatmak, nurlandırmak 68a/06

m. ol- Aydınlanmak, nurlanmak 09a/01, 17a/14, 59a/12

münez zeh (Ar.) *sf.* Tenzih edilmiş, temiz, arı; uzak

m. dür 24a/15, 48b/07

münfekk (Ar.) *sf.* Ayrılan, ayrılmış

m. ol- Ayrılmak 62b/09

münîr (Ar.) *sf.* Nurlandıran, ışık veren, parlak

→ bedr-i münîr 30b/07; kamer-i bedr-i münîr 09a/03, 31a/11

münkalib (Ar.) *sf.* İnkılap eden, dönen, değişen, başka bir şekle giren

m. ol- Değişmek 15b/07

münkaṭı^c (Ar.) *sf.* Uzaklaşan, ayrılan, kesilen, son bulan 02a/09

m. ol- Ayrılmak, uzaklaşmak 05a/08, 23a/02, 59b/13

münkir (Ar.) *sf.* İnkâr eden, kabul etmeyen

m. ol- Kabul etmemek, inkâr etmek 03a/02

- münseliḥ** (Ar.) *sf.* İnsilâh eden, sıyrılıp çıkan, soyunan, soyulmuş
m. ol- Çıkmak, özelliğinden ayrılmak 04b/14, 22a/14, 23a/01
- müntakız** (Ar.) *sf.* Bozulan, çözülen
m. ol- Bozulmak 61b/10
- müntakim** (Ar.) *sf.* İntikam alan, öç alan; Allah
 → ism-i müntakim 14b/11
- müntefi‘** (Ar.) *sf.* İntifa eden, menfaatlendiren, yararlanmış 42a/05
- müntehî** (Ar.) *i.* Bir şeyi tamamlayan
 m. ler 02a/01
m. olun- Tamamlanmak 58a/15
- mürekkeb** (Ar.) *sf.* Birden fazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş, birleşik
m. ol- Birleşmek, bir araya gelmek 09b/12
- mürğ** (Far.) *i.* Kuş
m.-i lâhūfî Uluhiyyet âlemindeki kuş 56b/02
- mürîd** (Ar.) *i.* Bir şeyhe bağlı olan kimse
 15a/13, 15b/04, 46a/08
 m. e 17b/04
m.-i kâmil Olgunluğa erişmiş kimse 05a/15, 27b/04, 64b/15
- m.-i tarîḳ-i Ḥaḳ** Allah yolunda giden kimse 41a/06
 → me‘mur-ı mürşid-i kâmil 44b/07
- mürîdsiz** (Ar.-T.) *sf.* Bir şeye bağlı olmayan 05b/08
- mürselîn** (Ar.) *i.* Peygamberler 53b/12
 → taṣdîḳ-i enbiyâ-yı mürselîn 42a/13
- mürşîd** (Ar.) *i.* Doğru yolu gösteren, uyaran, irşad eden
 → me‘mür-ı mürşid-i kâmil 44b/07
- mürtefi‘** (Ar.) *sf.* İrtifa eden, yükselen, yükselmiş, yüksek; yüce
m. ol- Yükselmek 22a/15, 23b/09, 61a/01
- mürüvvet** (Ar.) *i.* İnsaniyet, mertlik, yiğitlik, cömertlik, el açıklığı 74a/10
- müsâfir** (Ar.) *i.* Misafir, yoldan gelen, konuk
 m. i 65a/02
- müsemmâ** (Ar.) *sf.* Bir ismi olan, adlanmış 69b/01
 m. sına 55a/03
- müstağrak** (Ar.) *i.* Batmış, gark olmuş 11b/10, 30a/13

- m. lardur 35a/11, 35b/01
m. ol- Batmak 10b/10, 30b/05
- müstahik** (Ar.) *sf.* Hak kazanmış, layık
 m. i 41b/09
m. ol- Layık olmak 14b/08
- müstakbel** (Ar.) *sf.* Önde bulunan, ileride-
 ki, gelecek 29a/15
- müstakîm** (Ar.) *sf.* Doğru, düzgün
 → hādī-yi şirāṭ-ı müstakîm 42a/15;
 ṭarīḳ-i müstakîm 53b/15
- müstakîme** (Ar.) *sf.* Doğru, düz, dik
 → ṭarīḳ-i müstakîme 15a/14
- müstecmi**⁴ (Ar.) *sf.* Toplayan, toplanan
m. ol- Toplanmak 18a/14
- müstefîd** (Ar.) *sf.* İstifa eden, faydalanan
 42a/05
- müstemend** (Far.) *sf.* Biçare, zavallı
 m. leri 76b/07
- müsterak** (Ar.) *sf.* Çalınmış, sirkat olunmuş
 m. i 41b/09
- müşteṭâb** (Ar.) *sf.* Hoş, güzel
 → ḥiṭâb-ı müşteṭâb 02b/05, 02b/15
- müstevlî** (Ar.) *sf.* Yayılan, her tarafı kapla-
 yan
- m. ol-** Yayılmak suretiyle her yeri
 kaplamak 20b/07
- müşâbih** (Ar.) *sf.* Benzeyen, benzer
m. ol- Benzemek 24a/09
- müşâhede** (Ar.) *i.* Allah âlemini görme
 21a/09, 35b/01, 57b/08
 m. de 11b/10
 m. dür 47b/07
 m. nūñ 30b/09, 31a/01
 m. si 19b/13, 20a/10, 45b/12
 m. sinde 18a/10
 m. sinden 46a/02, 60a/12, 64a/11
 m. ye 59b/10, 65b/02
 m. yi 64a/06
m. eyle- Gözlemlemek 58b/13, 59a/
 13, 59b/11
m. it- Görmek 09b/07, 47b/14, 76b/
 12
m. kı1- Gözlemek 05a/02, 23b/02,
 57b/05
m. ol- Görmek 15b/13, 17b/09,
 21a/06
m. olun- Görülmek 17b/13, 26b/01,
 59a/15
m.-i cemâl Yüz güzelliğinin görün-
 mesi 26a/11
m.-i cemâl-i ḥayy Allah'ın güzelli-

- ğini görme 15a/02
- m.- i cemāl-i ulūhiyyet** Allah'ın güzelliği sıfatının görünmesi 20a/15
- m.-i şifāt** Vasıfların görünmesi 59a/07, 59b/12
- dekākīn-i müşāhede 01b/15; deryā-yı müşāhede 116/09; hīn-i müşāhede 23a/08
- müşkil (Ar.) sf.** Güç, zor, çetin 62a/02, 62a/02
- m. dūr 75b/11
- müşrik (Ar.) sf.** Allah'a şirk, ortak koşan
- m. dūr 18a/03
- müştāk (Ar.) i.** Şiddetle arzu duyan
- m. uñ 73a/14
- m. ol-** Arzu duymak, özlemek 60b/15
- mütāba'at (Ar.) i.** İttiba etme, birine tabi olma, arkasından gitme, uyarma
- m. dan 44b/14
- müte'allik (Ar.) sf.** Taallük eden, ilgili, ilişiği olan, bağlı 09a/13, 29a/02, 46a/12
- müte'essir (Ar.) sf.** Üzüntülü, duygulu
- m. ol-** Üzülmek 66a/06, 67a/02
- mütefāvit (Ar.) sf.** Birbirinden farklı olan
- m. dūr 19b/13
- müteffekkir (Ar.) i.** Tefekkür eden, düşünen, düşünce sahibi
- m. i-düm 26a/04
- müteğayyir (Ar.) sf.** Değişen, başkalaşan
- m. ol-** Başkalaşmak, değişmek 09b/05, 09b/11, 66a/15
- müteḥakkık (Ar.) zf.** Bir şeyin üzerine istekle saldırırcasına
- m. ol-** Çok istekli olmak 50a/03
- müteḥayyir (Ar.) i.** Hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış
- m. ol-** Şaşırmak 23b/10
- mütemeşsil (Ar.) sf.** Bir şeyin şekline giren
- m. ol-** Şekil değiştirmek 09b/09
- müteveccih (Ar.) sf.** Teveccüh eden, bir cihete dönen, yönelen
- m. ol-** Bir tarafa yönelmek 05a/01, 20b/06, 30b/01
- müvekkel (Ar.) sf.** Vekil tayin edilen kimse
- m. dūr 34a/15
- müyesser (Ar.) i.** Kolayı bulunup yapılan, gerçekleşebilen 69a/10
- m. it-** Kolaylaştırmak 42a/10

m. kı1- Kolaylaştırmak 73a/13

m. ol- Kolayca yapmak 05b/05,
54b/11, 76b/03

N

nā-bedīd (Far.) sf. Görünmez, belirsiz,
ayıp 22a/13, 23b/10

nā-gāh (Far.) zf. Ansızın, birdenbire 23b/
11, 30a/06, 30b/11

nā-gehān (Far.) zf. Ansızın, birdenbire
23b/13

nā-ma'kul (Far.-Ar.) sf. Makul olmayan,
akla uygun gelmeyen 52a/15

nā-pāk (Far.) zf. Pis, mundar 50b/05

nağamāt (Ar.) i. Ahenkler, ezgiler, güzel
şarkılar 44a/13

naḥīf (Ar.) sf. Zayıf, arık 03b/07

nāḳī (Ar.) sf. Temiz, pak 50b/02

nāḳıṣ (Ar.) i. Noksan, eksik, tam olmayan,
kusurlu
n. ları 56b/05

naḳl (Ar.) i. Rivayet, nakil, aktarma; göç-
me, taşınma

n. eyle- Göçmek, taşınmak 33b/11

n. it- Rivayet etmek, anlatmak, nak-

letmek 20a/09, 77a/01

n. olun- Anlatılmak 67b/06

naḳş (Ar.) i. Resim, tasvir

n. ma 30a/05

nāle (Far.) sf. İnleme, inilti 40a/04

n. dür 39a/09

nām (Far.) i. Ad, isim 23a/01

n. ları 29a/08

n. uñı 02b/02

namāz (Far.) i. İslam'ın beş şartından
birini teşkil eden ibadet

n. ı 62a/10

n. in 69a/02

n. laruñ 68b/11

n. uñ 69a/05

n. kı1- Namaz ibadetini yerine getir-
mek 64b/08

nār (Ar.) i. Ateş 39b/02

n. a 29a/07

n. dan 06b/11

n. ı 44b/10, 47b/15

n.-ı beşeriyet İnsanlığı saran ateş
05a/08

n.-ı zıkr Anma sonucunda ortaya çı-
kan ateş 66a/03

→ 'ayn-ı nār 07a/08; zıkr-i nār 55b/
05

na're (Ar.) *i.* Haykırış, bağırma, nara

n. ur- Haykırmak, bağırmak 65b/15,
66a/13

na'riyye *bkz.* na're

→ ṭabakāt-ı na'riyye 54a/08

nās (Ar.) *i.* İnsanlar, halk, herkes

n. uñ 29a/03
→ kulüb-ı nās 41b/09, 54b/03;
naẓar-ı nās 53a/11

naşb (Ar.) *i.* Tayin etme 34b/08

nāşır (Ar.) *sf.* Yardımcı, yardım eden

n.-ü'd-dīn-ullah Allah'ın dinini
yardımı 54b/01

naşīb (Ar.) *i.* Kısmet, pay, rızık 19b/04

n. i 44b/01, 44b/01

naşihat (Ar.) *i.* Öğüt 67b/01, 76b/02

naşūh (Ar.) *sf.* Halis, samimî

→ tevbe-i naşūh 50a/15, 67b/13

nāşī (Ar.) *zf.* Ötürü, dolayı, sebebiyle

56a/02
n. dūr 67a/05

naẓar (Ar.) *i.* Bakma, göz atma

n. dur 46a/10, 53a/04, 64a/12
n. in 53a/12, 62b/10, 64a/14
n. in da 65b/01
n. in dan 20b/09

n. eyle- Bakmak 25b/07

n. it- Bakmak 02b/03, 23a/09, 61b/
15

n. kııl- İncelemek amacıyla bakmak
24b/11, 30b/02

n.-ı Hāk Allah'ın bakışı 43a/01

n.-ı Hākķ Allah'ın bakışı 65a/06

n.-ı kimyā Değişiklik yaratan bakış
02a/14

n.-ı nās İnsanların bakışı 53a/11

n.-ı sırr Sırta göz atma 59b/15

n.-ı vücūd Varlığa bakma 59b/05

→ muķābil-i naẓar 18a/11

nāzil (Ar.) *sf.* Yukarıdan aşağı inen, inici

n. ol- İnmek 29a/13, 33a/08, 50b/14

naẓm (Ar.) *i.* Şiir, manzume, söz 06b/04,

24b/06, 41b/10

ne *zm.* 1. Ne, hangi şey *Sen deyiceñ*

Bāyezīda ne günah (06b/08,
15b/09, 39b/05)

2. *sf.* Ne, hangi *kelimāti naķl*
idelüm ne ḥaṭā vāķı'a olmaya
(77a/01)

3. *zf.* Nasıl *Ne bilsünler ki her*
dermān benümdür (39b/10)

n. dir 57b/12

n. dūr 26a/09, 75a/03

- n. ye 15b/09, 39b/05, 75a/03
n. i dügin Ne olduğunu 74b/06
- nebātāt (Ar.)** *i.* Bitkiler 33a/07
- nebeviye (Ar.)** *sf.* Peygambere ait, onunla ilgili
 → virāset-i nebeviyye 54a/12
- necm (Ar.)** *i.* Yıldız 10a/08, 10a/11
n.-i ‘aẓīm Yüce yıldız 31a/13
n.-i hüdā Doğru yolu gösteren yıldız 31a/15
n.-i mu‘azzam Çok büyük yıldız 10a/06
- nedāmet (Ar.)** *i.* Pişmanlık 20b/07
n.-i tāmme İçten pişmanlık 62a/11
 → kemāl-i nedāmet 62a/15
- neden** *i.* Niçin, ne sebepten 66a/06
- nedeñlü** *zf.* Ne kadar 46b/01
- nefā’is (Ar.)** *sf.* Nefis, güzel, beğenilir şeyler 44a/13
- nefes (Ar.)** *i.* Soluk, nefes 13a/10, 27b/09
 n. de 15a/13, 27b/09, 28b/01
- nefh (Ar.)** *i.* Üfleme
n. it- Üflemek 34b/01
n.-i şūr-ı ervāh Ruhları uyandıracak aracı üfleme 34a/14
- nef’ī (Ar.)** *sf.* Çıkar ile ilgili; faydacı 50b/08
- nefīs (Ar.)** *sf.* Çok güzel
 → cevāhir-i nefīs 68b/01
- nefs (Ar.)** *i.* Ruh, can, hayat 39a/07, 49b/03, 49b/05
 n. e 57a/07
 n. i 51b/09, 69b/07
 n. inden 53a/12
 n. ine 46b/01
 n. ini 52a/04, 63b/03
 n. iñüzdür 51b/03
 n. lerini 28a/14
 n. üm 45b/06
 n. üñ 16a/01, 44b/04, 60b/07
 n. üñe 51b/06
 n. üñi 73a/09
- n.-i emmāre** Emreden nefis 51b/05
n.-i muṭma’in Gönlü rahat olan can 65a/12
 → ārzū-yı nefis 42a/01; hevā-yı nefis 20b/06, 54a/02, 75a/15; hicāb-ı nefis 47b/13, 49a/02, 49b/01; meşakḳat-i nefis 52b/10; saḥāvet-i nefis 28a/13; şifāt-ı nefis 45a/03, 55b/01, 55b/04; taşarrufāt-ı nefis

65b/08; tezkiye-i nefis 61b/07,
67b/12; zıkr-i nefis 57a/13

nefsānī (Ar.) sf. Canlılığın uyandırdığı
arzularla ilgili
→ zulümāt-i nefsānī 28a/07

nefsāniye bkz. nefsānī
→ ārzū-yı nefsāniyye 17a/01;
lezzāt-ı nefsāniyye 53a/02; şifāt-ı
nefsāniyye 60b/15

nefsī (Ar.) sf. Nefisten doğan şeyle ilgili
→ hicāb-ı nefsī 52a/05

nehy (Ar.) i. Yasak
n. i 48b/13
n.-i ilahiyye Allah'tan gelen yasak
60b/06

neķāiṣ (Ar.) sf. Noksanlar, eksiklikler
n. den 49a/09

neķāiṣ (Ar.) sf. Birbirine zıt olan, birbirini
çelen şeyler
n. den 49a/09

neķbet (Ar.) i. Talihsizlik, bahtsızlık, fela-
ket, musibet 75a/12

nemāt (Ar.) i. Örtü, ihram, keçe 44a/13

nemīme (Ar.) i. Çekiştirme, dedikodu 60b/
09

nere zm. Hangi yer

n. ye 62a/13

n. sinden 71b/06

nesīm (Ar.) i. Hafif rüzgâr, esinti

n.-i 'ıṣķ Aşk getiren rüzgâr 30b/12

nesne i. Söz, olay, iş, durum, husus, mad-
de, eşya vb. yerine kullanılan belir-
siz sözcük 02a/11, 32b/10, 72b/12

n. de 28b/10, 59a/09, 59b/09

n. i 22b/07

n. ler 11b/06

n. nūñ 71a/12, 71b/07

n. ye 59b/03

n. yi 71a/06, 73b/06, 73b/09

netīce (Ar.) i. Sonuç

n. si 05a/06, 57a/15, 57b/07

n. sidür 53b/15

n. sūdür 56a/11

ne'üzü-bi'llah (Ar.) cü. "Allaha sığındık,
Allah korusun." 14b/10

nev' (Ar.) i. Çeşit, tür 05b/14, 25a/13

n. dür 55a/06, 61b/04, 72a/08

n. e 19a/13, 19b/11, 30a/11

nevm (Ar.) i. Uyku 51b/11

nevāhī (Ar.) i. Yasak şeyler

n. den 11a/15, 15a/10

nevāl (Ar.) *i.* Talih, kısmet

n. i 63b/02

nevn (Ar.) *i.* Uyku 51b/11

→ ḥālet-i nevm 72b/15

ni‘am (Ar.) *i.* Nimetler

→ envā‘-i ni‘am 15a/02

nice/niçe *sf.* 1. Çok, pek çok, birçok

beyne’s-semā’-yı ve’l-arz bir niçe

envār zāhir oldı (17b/03, 31b/08, 73b/01)

2. *zf.* Nasıl *sālikūñ cenāb-ı ḥaḳḳa*

nice vāşıl olduĝın beyān ider (04a/03, 26b/12)

n. dūr 26b/12

n. ler 17b/03

n. sin 18a/08

niçün *zf.* Niçin, neden 74a/06

nidā’ (Ar.) *i.* Bağırma, çağırma, seslenme

01b/10, 26b/05, 73a/02

n. it- Bağırma, seslenmek 06a/14, 06b/10

n. kıl- Bağırma, seslenmek 26a/08, 26a/13

n.-yı ene’l-ḥaḳ Ben Allah’ım diye haykırma 06a/02, 07b/06

n.-yı ğayb Bilinmeyenden gelen ses 03b/07

n.-yı lā-reyb Varlığından şüphe duyulmayan ses 03a/05

nigār (Far.) *i.* Resim gibi güzel sevgili 21b/14

→ ziynet-i nigār-ı meh 03a/14

nigār-ḥāne (Far.) *i.* Güzelleri çok olan yer

→ ziynet-i nigār-ḥāne-i faşāḥat 03a/09

nihāl (Far.) *i.* Taze, düzgün fidan, sürgün

→ şükūfe-i nihāl-i büstān-ı ḥilāfet 03a/08

nihān (Far.) *sf.* Gizli, saklı, sır

n. ı 24b/15

nihāyet (Ar.) *i.* Son, bitim, bitiş 68a/14, 68b/03

n. i 49b/14, 64a/05, 64a/05

n.-i sırr Sırrın sonu 25a/04

niḳāb (Ar.) *i.* Perde, örtü

n. ın 16b/10

ni‘met (Ar.) *i.* Yiyecek-içecek, azık

n. lerin 45a/12

n. üñ 43b/01

nīrān (Ar.) *i.* Cehennem, tamu 16b/06

n. a 63b/08

→ ‘alā’im-i nīrān 24b/09

nire *zm.* Hangi taraf, nere

n. de 42b/11

n. dendür 42b/10

nisā (Ar.) *i.* Kadımlar

n. dan 64b/09

nīsān (Ar.) *i.* Bolluk, bereket

n.-ı rahmet Allah'ın bereketi 68a/11

nisbet (Ar.) *i.* Bağlılık, ilgi 53a/05

nisyān (Ar.) *i.* Unutma 60b/05

n. uñ 60b/06

nişān (Far.) *i.* Belirti, iz, alâmet 23a/01,

24b/13

n. ı 24a/06, 55b/12

n'itdigi *sf.* Ne yaptığını, ne ettiğini

n. ni 66a/02

nite kim *bağ.* Nitekim, nasıl ki, şöyle ki

02a/05, 46a/10, 73a/03

niyāz (Far.) *i.* Yalvarma, yakarma, dua

41a/02

niyyet (Ar.) *i.* Niyet, meram, istek 68b/15

n. ine 69a/01

noḡsan (Ar.) *i.* Eksiklik, kusur 11b/07

n. ların 49a/07

noḡta (Ar.) *i.* Nokta gibi küçük şey, zerre

34b/03

n'ola *i.* Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı 39b/06

nuḡabā' (Ar.) *sf.* Bir kavim veya kabilenin

reis veya vekilleri 32b/09

n. dan 33b/15

nun (Ar.) *i.* Osmanlı alfabesinin yirmi

sekizinci harfi olup ebced

hesabında elli sayısının karşılığıdır

09a/03

nūr (Ar.) *i.* Allah'ın bütün mahlukatı görü-

lebilecek duruma getiren ilâhî te-

cellisi 05b/01, 60b/14

n. dan 06a/06, 17a/10

n. dur 17a/06, 17a/13

n. ı 05b/15, 23b/03, 44b/11

n. ndan 01a/04, 63a/15

n. muñ 12a/03, 22a/09

n. ları 31b/12

n. larından 05b/02

n. uñ 17a/05

n.-ı aḡad Bir sayısının nuru 08b/06

n.-ı celāl Allah'ın kahredici sıfatının

nuru 17b/14, 19a/02, 23b/01

n.-ı cemāl Yüz güzelliğinin nuru

10b/11, 17b/13, 23b/02

n.-ı ḡālib Üstün gelen tecelli 32a/02

n.-ı Ḥaḡ Allah'ın nuru 05a/09

n.-ı ilahī Allah'tan gelen nur 05a/13

- n.-1 muġnī** Gönlü zengin kılan nur
22b/05
- n.-1 Muḥammed** Hz. Muhammed'in
nuru 05b/05
- n.-1 Muḥammedī** Hz. Muham-
med'den gelen nur 08b/05
- n.-1 muḳaddese** Mübarek olan nuru
11b/13
- n.-1 müfnī** Yok edici nur 16b/11
- n.-1 pāk** Temiz nuru 12a/15
- n.-1 pāk-ı zāt** Kendi temiz nuru 08b/
05
- n.-1 tecellī** Ortaya çıkan nur 12b/05
- n.-1 ulūhiyyet** Allah'ın nuru 04b/09,
09a/01, 25b/13
- n.-1 zāt-ı muḳlaḳ** Allah'ın nuru
25a/03
- n.-1 zāt** Kendi nuru 23b/13
→ pertev-i nūr-ı Muḥammedī
01a/07, 19a/12; şems-i nūr 40a/09;
ziyā-yı nūr-ı Allah 24b/06
- nūranī (Ar.) sf.** Nurlu, ışıklı, aydınlık veren
27a/04, 60a/10
→ fezā'-yı nūranī 28a/08; ḥicāb-ı
nūranī 61a/06
- nūraniye (Ar.) sf.** Nurlu, ışıklı, aydınlık
60a/08
→ hücüb-ı nūraniyye 61a/02
- nūrāniyyet (Ar.) i.** Nurluluk, parlaklık
68a/06
n. de 05a/08
n. e 15b/07
- nūrī (Ar.) sf.** Nura ait, nurla ilgili
n. dūr 17b/03
- nuḳḳ (Ar.) i.** Söz, lakırdı, konuşma 48a/01
- nu'ūt (Ar.) i.** Meth ederek anlatılan şeyler,
vasıfandırmalar 23b/15
- nübüvvet (Ar.) i.** Nebilik, peygamberlik
→ māh-ı burc-ı nübüvvet 31a/09
- nücebā' (Ar.) sf.** Allah erenleri veya gayb
erenleri denilen kırk kişiye verilen
ad 32b/12
n. dan 34a/01
- nücüm (Ar.) i.** Yıldızlar 04b/03, 15b/12
n. a 22b/12
- n.-1 mümkināt** Var olan yıldızlar
09a/01
- n.ü'l-hüdā** Doğru yolu gösteren
yıldızlar 01a/08

nükte-perdâzlık (Ar.-Far.-T.) *i.* Nükteli söz

bulup söyleme

n. da 41a/12

nüşha (Ar.) *i.* Yazılı, yazılmış şey

n.-i cāmî'a Özellikleri toplanarak yazılı hâle gelmiş 21a/04

O

o zm. 1. İki veya daha çok şeyden, daha önce sözü geçeni gösterir *imdi merdlik o imiş ki şūret-i insānī ki şūret-i rūḥdur* (14b/15)

2. Uzakta olan hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirtir *çünkü o cānib-i Ḥaḫka müteveccih ola* (20b/8)

oğlan *i.* Erkek evlat, oğlan, oğul 44b/13, 45a/01

oğul *i.* Erkek çocuk

o. ı 41b/11

o. ıdur 41b/10, 41b/11, 41b/12

o. ını 63b/08

oku-/okı- Sesli olarak veya ezgi ile söylemek, okumak

o. -ya 69a/07, 69a/12

okun- Okunmak, kıraat edilmek

o. -duḫda 67a/07

ol zm. ve *sf.* O 01a/02, 40a/03, 77a/01

o. dur 04a/12, 26b/15, 66b/15

ol- Olmak, bulunmak, meydana gelmek, zamanı gelmek, erişmek, gerçekleştirmek anlamlarına gelen yardımcı fiil

o. -a 02b/12, 44b/07, 67b/02

o. -acağın 13a/12

o. -an 03a/01, 76b/07

o. -ana 71a/09

o. -andur 50b/13, 74a/14

o. -anı 47b/07

o. -anlara 58b/01

o. -dı 01b/10, 40a/10, 63b/10

o. -dılar 42b/01, 42b/14

o. -duğ 69b/13

o. -duğı 12a/12

o. -duğınlayın 33b/05

o. -duḫdan 27a/12, 69b/08

o. -dum 23b/14, 39b/10

o. -dur 13a/15, 20b/10

o. -durur 39a/04

o. -ıcaḫ 11b/06, 75b/10

o. -ma 75b/09

o. -madın 39b/03, 62a/02

o. -maduğı 68b/04

- o. -mağa 63b/06
- o. -mağın 42a/07
- o. -mağ 18a/11, 66b/09
- o. -mağdur 47b/06, 56a/07
- o. -mağsızın 73a/01
- o. -mamağ 29a/10
- o. -mamışdır 07a/11
- o. -masa 50b/09
- o. -ması 31b/03, 53a/10
- o. -masına 04a/12, 74a/11
- o. -masun 70a/03
- o. -maya 58a/15, 77a/01
- o. -mayınca 49b/05, 53b/09
- o. -mayub 74a/11
- o. -maz 09a/13, 66a/02
- o. -mazlar 34a/07
- o. -mişlardur 02a/02
- o. -sa 08a/07, 12b/06, 49a/12
- o. -sun 70a/05
- o. -sunlar 42a/05
- o. -ub 02a/02, 68b/09
- o. -ur 06b/09, 49b/12 75b/13
- o. -urlar 15b/04, 36a/04
- o. -urlarsa 29b/06, 29b/08
- o. -ursa 02a/15, 74b/09
- o. -ursañ 06a/10
- ‘ālim ol- 14a/10; ḥāşıl ol- 53a/01; ‘ā’id ol- 12a/11; āgāh ol- 74a/02 ; ‘ārif ol- 18a/13; ‘arz ol- 13b/13, 17a/11, 63a/03; ‘āşık ol- 45a/11; āşinā ol- 02a/08; ‘ayān ol- 16b/11, 24a/01, 27a/08; āyine ol- 01a/05; ‘ayn ol- 63a/03; āzād ol- 06a/08, 21b/10, 64b/10; ba‘īd ol- 2a/12; bā’iṣ ol- 12b/01, 62a/15; bākī ol- 46b/10, 59b/04; berāber ol- 66b/05; bāliḡ ol- 50b/08; cem‘ ol- 1b/03, 24b/02, 63a/05; cevāb ol- 26b/12; def‘ ol- 16b/14, 17a/03, 23a/01; dest-gīr ol- 15b/04; eksik ol- 58a/07; fānī ol- 45a/10, 56a/08, 64a/14; fāriḡ ol- 02a/08; fevt ol- 74b/14; ḡā‘ib ol- 28b/15, 35b/01; ḡālib ol- 60b/07, 66a/15; ḡarḡ ol- 39a/06; ḡayb ol- 07b/05, 23b/14; ḡāyib ol- 28b/13; ḡaber-dār ol- 28b/09; ḡalāş ol- 49b/03, 56b/02; ḡarām ol- 59b/06, 65b/07; ḡāşıl ol- 05a/10, 48a/01, 72b/14; ḡayrān ol- 17b/06; ḡayrlu ol- 15b/01; ḡāzıḡ ol- 18a/05, 18a/06; helāk ol- 52a/14; hem-mazhar ol- 14b/02; ḡicāb ol- 25b/11, 74b/02; iḡrāḡ ol- 05a/08, 07a/06, 07a/07, 29a/07; inḡāḡ ol- 07b/09; istifsār ol- 18b/07; iṣāret ol- 16a/10, 74b/14; ḡādir ol-

62a/04, 68b/10, 69a/05; kaṭʿ ol- 23b/12; keşf ol- 11a/12; ketb ol- 18b/12; kör ol- 60a/15, 60b/02; kül ol- 18a/02; lāyih ol- 17b/12, 19a/03, 25b/12; lāyik ol- 14a/08, 45a/05, 65b/05; maḡrūr ol- 76a/07, 76b/09; maḡcūb ol- 20b/01, 21b/13, 60a/12; maḡfūz ol- 02a/04, 68b/01; maḡlūt ol- 02a/06; maḡrūm ol- 60a/12; maḡrūr ol- 76a/05; maḡv ol- 06a/01, 17a/02, 25a/03; maḡz ol- 20a/01; maḡzūn ol- 66a/14; māʿil ol- 46b/08; maʿlūm ol- 42b/11, 58b/07, 76b/10; māniʿ ol- 26a/12, 49a/03, 66a/09; maṭlūb ol- 46b/09; maẓhar ol- 01a/05, 14b/10, 14b/14; medhūş ol- 67a/09; memlū ol- 17a/02; mensūb ol- 54b/14; mensūr ol- 68b/03; meʿnūs ol- 20a/15; merkūz ol- 65a/07; mesmūʿ ol- 57a/13; mest ol- 06a/05, 07b/06, 10b/12; mestūr ol- 68b/02; meşḡul ol- 13b/15, 51a/08, 76a/01; mīşāl ol- 24b/08, 26b/13; muḡaḡḡik ol- 21a/09, 21a/12, 23a/05; muhtāc ol- 05a/15, 17b/04, 62a/14; muḡābil ol- 08b/15, 12b/05, 17a/13; muḡarreb ol- 36a/03; muḡarrer ol- 24b/06,

59b/07; muḡārin ol- 15a/12; muḡayyed ol- 46b/05, 53a/11, 69b/05; muḡīm ol- 35a/05; munḡalib ol- 27a/10; muntaẓır ol- 30a/06, 51a/03, 65b/02; murād ol- 46a/09; muşāḡabet ol- 18b/05; musallaṭ ol- 05b/03; musavver ol- 09b/02, 09b/03; muşayḡal ol- 04b/09; muṭābıḡ ol- 02a/11, 49b/14; muṭaḡhir ol- 52b/01; muṭmaʿin ol- 56a/10; muṭṭaliʿ ol- 29a/12, 61a/05; muvaḡḡid ol- 17a/08; muẓaffer ol- 51a/12; muẓmaḡill ol- 07a/02, 10b/08, 22a/13; muẓtarib ol- 10b/12, 62a/10; mübtelā ol- 06b/05; müctemiʿ ol- 26a/07; mülāzım ol- 22a/04, 22a/05, 24a/04; mültefit ol- 20b/02; mümtāz ol- 04a/02, 14a/03, 32a/05; münʿadım ol- 12b/05; münʿakis ol- 04b/12, 30a/08, 32a/01; münevver ol- 09a/01, 17a/14, 59a/12; münfekk ol- 62b/09; münḡalib ol- 15b/07; münḡaṭiʿ ol- 05a/08, 34a/04, 59b/13; münkir ol- 03a/02; münseliḡ ol- 04b/14, 22a/14, 23a/01; müntaḡız ol- 61b/10;

mürekkeb ol- 09b/12; mürtefi^c ol- 22a/15, 23b/09, 61a/01; müstağrak ol- 10b/10, 30b/05, 62b/12; müstahiğ ol- 14b/08; müstecmi^c ol- 18a/14; müstevlī ol- 20b/07; müşābih ol- 24a/09; müşāhede ol- 15b/13, 17b/10, 21a/06; müştak ol- 60b/15; müteḥayyir ol- 23b/10; müte³eşşir ol- 66a/06, 67a/02; müteğayyir ol- 09b/05, 09b/11, 66a/15; müteḥakkıq ol- 50a/04; mütemeşsil ol- 09b/09; müteveccih ol- 05a/01, 20b/06, 30b/01; müyesser ol- 05b/05, 53b/10, 76b/03; nāzil ol- 29a/13, 33a/09, 50b/14; pāk ol- 52a/13; peydā ol- 15b/11, 25b/13, 30b/12; rāzı ol- 50a/10; ref^c ol- 09b/06, 11b/05, 62a/07; şādıq ol- 45a/11; şādır ol- 51b/12, 62b/04, 75a/12; şāf ol- 75b/08; sākıt ol- 46b/07; sākin ol- 16a/05; sākit ol- 07b/09, 17a/04, 20a/03; şāmit ol-06b/03, 26b/10, 66a/15; sebeb ol- 54a/05, 76b/02; seḥer-ḥız ol- 70a/04; ser-āsīme ol- 65b/14; şürū^c ol- 42a/09; tābi^c ol- 29a/03, 76b/09; tağyīr ol- 09b/08; taḥrīr ol- 29b/11, 35b/02,

42a/05; ṭaleb ol- 13b/12; ṭālib ol- 58b/02; tamām ol- 55b/10, 56a/15, 72b/03; tār ol- 29b/07; tebdīl ol- 05a/09; tecellī ol- 02a/10; temşīl ol- 26b/13; tertīb ol- 03b/14; ʿulūhiyyet ol- 08b/08; vākıf ol- 54b/03; vāki^c ol- 07a/03, 13a/01, 34b/04, 75b/15; vārid ol- 02b/15, 47b/06; vāşıl ol- 04a/03, 50b/03, 70a/06; vāşıta ol- 12b/02; vaşl ol- 45a/07; yoldaş ol- 74a/06; zāhir ol- 05b/13, 35b/13, 72a/07; zā'il ol- 07a/08, 49b/07, 66a/14; zıkr ol- 05b/14, 23b/04, 50a/14; ziyāde ol- 11a/13, 46b/04, 74b/01

olun-/olın- Edilmek, yapılmak, olmak anlamlarında yardımcı fiil

o. -mağā 44b/07

o. -maya 20a/04

→ aḥz olun- 56a/07; ʿarz olun- 26b/08; beyān olun- 32a/08, 50b/01, 69b/14; edā olun- 68b/02; emr olun- 35a/14; fehmi olun- 76a/14; ḥalk olun- 09b/01, 29b/01; isnād olun- 07b/05; istifsār olun- 31b/14; iʿtibār olun- 77a/2; kelimāt olun- 26b/03; keşf olun- 56a/05, 59a/11; murād olun- 69b/14;

müntehî olun- 58a/15; müşâhede olun- 17b/14, 26b/01, 59a/15; nakl olun- 67b/06; rivâyet olun- 73a/04; terk olun- 69b/13; vâşıl olun- 42a/13; važ^c olun- 55a/02; zıkr olun- 07a/05, 52b/15, 76a/15

on sf. On sayısı 03b/13, 47b/12, 68b/13

oñatca zf. Uygun şekilde, hakkıyla, iyice 44a/10

onuncı sf. Onuncu olan 65b/02

orta i. Orta, ara; ortalık

o. sında 06a/13, 34b/06

o. ya 39b/09

ortalık i. İçinde bulunulan yer ve zaman

o. da 17b/01

otur- Bir yere yerleşmek

o. -dukları 51a/10

o. -mışlar 26a/07

o. -ub 67a/13, 67b/11, 68a/05

otuz sf. Otuz sayısı 10a/09

Ö

öbir sf. Öteki, diğer 17a/06, 17a/08

ögren- Bilmek, öğrenmek

ö. -üb 14a/09, 43b/14, 44a/08

öğret- Eğitim yolu ile bilgi kazandırmak

ö. -irler 74b/05, 74b/07

ö. -mek 74b/03

öl- Hayatı sona ermek, can vermek

ö. -mek 59b/06, 61a/09

ö. -mezden 61a/09

ö. -se 58a/12, 59b/08

ölü sf. Hayatı sona ermiş olan insan

ö. ler 46b/11

‘ömr (Ar.) i. Hayat, ömür, yaşama, yaşama

süresi 39a/04, 43b/04, 43b/07

‘ö. inde 69a/05

‘ö. üñ 70a/04

öñ i. 1. Ön, ön taraf *Ḳudsüñ şüretin getirüb öñinde ḳodı* (71b/06)

2. Önce, evvel *bu daḥı olmazdan öñdin ölmek-ile olur* (61a/09)

ö. din 61a/09

ö. inde 71b/06

öñürdi zf. İlk önce, daha önce, ileri 45b/13, 46a/03

öte sf. Karşı, karşiki 60a/07

öyle zf. O şekilde, o durumda 14b/09

öz i. Kendi, bizzat 06b/06

P

pādişāh (Far.) *i.* Sultan, hükümdar

p. dur 03a/03

p. lar 35b/12, 50b/04

p. um 76b/04

p. uñ 02b/10, 65b/10

→ Hūdā-yı pādişāh 06b/08

pāk (Far.) *sf.* 1. Temiz, arık *āyine-i dilden*

ğubār-ı mā-sivāyı silüb pāk ü

mücellā ü muşaffī idüb... (22a/08,

30a/04, 52a/15)

2. Kutsal, mübarek *Ḥazret-i resūlūñ*

şallallahu ‘aleyhi ve sellem pāk

rūhı... (10a/01)

p. eyle- Temizlemek, arındırmak

52a/04

p. it- Temizlemek 51b/09, 53b/11

p. ol- Temizlenmek 52a/13

p.-ı tahāret Temizliğin mübarek

oluşu 57b/15

→ p. nūr-ı pāk 12a/15; nūr-ı pāk-ı

zāt 08b/05; rūh-ı pāk 12a/03,

34b/05; rūh-ı pāk-ı Muḥammed

08b/11; rūh-ı pāk-ı Muḥammedī

01a/04, 13a/03; rūh-ı pāk-ı

Muḥammediyye 36a/06; zāt-ı

pāk 08a/03, 12a/11, 27a/02

pākī (Far.) *sf.* Kutsal olan

→ zāt-ı pākī 12a/08

pās (Far.) *i.* Gam, keder, iç sıkıntısı

p. m 55b/04

pāyān (Far.) *i.* Sofinin ulaşacağı birlik

âlemi 68a/08

pencere (Far.) *i.* Yapıları aydınlatarak, ha-

valandırmak amacıyla yapılan açık-

lık

p. den 59a/08

perde (Far.) *i.* Hakikati görmeyi engelleyen

şey 11a/12, 49a/12, 49a/14

p. sin 74a/03

p.-i ğaflet Dalgınlığa sebep olan

engel 09a/14

perhîz (Far.) *i.* Dince yasak edilen şeyler-

den tamamıyla uzak kalma, kaçın-

ma

p. it- Yeme içmeden uzak durmak

64a/02

perr (Far.) *i.* Kanat 22b/03

pertev (Far.) *i.* Işık, parlaklık 09a/03

p. i 02a/14,04b/12

p. inden 12a/03, 19b/03

p. indendür 19b/04

p.-i nūr-ı Muḥammedī Hz.Muham-

med'in nurundan gelen parlaklık
01a/06, 19a/12
p.-i şems Güneşin ışını 15b/12

pervāz (Far.) *i.* Uçma, uçuş
p. ı 41b/02
p. ina 22b/13
p. it- Uçmak 21b/09, 22b/10

perveriş (Far.) *i.* İlerleme 43a/01

pes (Far.) *bag.* Öyleyse, şu halde, nihayet,
sonra, o zaman, bundan dolayı,
şimdi 04a/15, 46b/07, 68b/10

peşimānlık (Far.-T.) *i.* Pişmanlık, üzüntü
20b/07

peydā (Far.) *sf.* Ortada, açık, görünen
25a/08
p. ol- Görünmek, ortaya çıkmak
15b/11, 25b/13, 30b/12

peygamber (Far.) *i.* Allah tarafından
görevlendirilmiş elçi
p. ler 43b/05
p. lere 43b/13

pinhān (Far.) *i.* Gizli, saklı 25a/08
p. kıl- Gizlemek 01b/11

pīr (Far.) *i.* İhtiyar, yaşlı
p. den 46a/07

pīr-perver (Far.) *sf.* Pir, şeyhi seven; onlara
hizmet eden
p. dür 46a/04

pīş-keş (Far.) *i.* Peşkeş, hediye, armağan
62a/09

pusu *i.* Saldırmak için beklenen yer 71b/11,
71b/14

R

rabbānī (Ar.) *sf.* Rab ile ilgili
→ esrār-ı cevāhir-i rabbānī 03a/04;
esrār-ı rabbānī 34b/01; esrār-ı
rabbānī-i cevāhir 01b/14, 03b/09;
feyz-i rabbānī 12b/03

rabbaniye *bkz.* rabbānī
→ ḥazīne-i esrār-ı rabbāniyye
02b/09

rābi' (Ar.) *sf.* Dört
→ bāb-ı rābi' 04a/02, 15a/04

rāci' (Ar.) *sf.* Geri dönen
r. dür 69b/10

raḍiyallahü 'anhü (Ar.) *cü.* Allah ondan
razı olsun! 11a/08, 32a/10, 71b/13

raḍiyallahü 'anhüm ecma'īñ (Ar.) *cü.* Allah
hepsinden razı olsun! 01a/09

rāġ (Far.) *i.* Çayırılık, çimenlik, bağlık, bahçelik

→ gül-deste-i raġ-ı ‘adālet 03a/09

rāġıb (Ar.) *i.* İstekli, isteyen 15a/10, 18b/02, 22a/01

r. lar 42a/03

rāh (Far.) *i.* Yol

r.-ı Hāḫ Allah’a giden yol 15a/09

→ sālik-i rāh-ı Hāḫ 15a/09; sālik-i rāh-ı ḫāzret 22a/01

rāḫat (Ar.) *i.* Kedersiz bir hâlde bulunma, huzur, üzüntüsüz olma

r.-ı beden Vücudun huzuru 52b/09

rāḫıb (Ar.) *i.* Dünyayı terk edip manastıra çekilmiş Hristiyan din adamı

r. lere 54a/03

rāḫıle (Ar.) *sf.* Göçen, göç eden, ölüm

r. si 64b/13

raḫīm (Ar.) *sf.* Merhametli, esirgeyen, koruyan; Allah’ın adlarından

→ Abdü’r-raḫīm 39b/03

raḫımeḫüm-ullahu Te‘ālā *bkz.* raḫımeḫüm-ullah 31b/02

raḫımeḫüm-ullah (Ar.) *cü.* Allah merhamet eylesin! 34a/05

raḫmān (Ar.) *i.* Dünyadaki her canlıya merhamet eden Allah

r. a 63b/08

→ ḫurbet-i raḫmān 63a/06

raḫmānī (Ar.) *i.* Allah’tan gelen ve hayırlı olan, Allah ile ilgili 74a/11, 74a/14

raḫmet (Ar.) *i.* Acıma, esirgeme, koruma

r. dür 11b/08

r. in 18b/15

→ nīsān-ı raḫmet 68a/11

raḫmet-ullāhi ‘aleyh (Ar.) *cü.* Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun 42a/10

rā’ic (Ar.) *sf.* Revaçta olan, sürümlü olan, sürüm değeri

r.-i metā’ Malın değeri 43b/10

raḫam (Ar.) *i.* Yazı ile işaret

r. uñ 03b/12

rāsiḫ (Ar.) *sf.* Sağlam, temeli kuvvetli

62a/01

rāst (Far.) *zf.* Doğru, gerçek

r. gel- Doğru çıkmak, gerçekleşmek
45b/02, 52a/14

rāzı (Ar.) *i.* Kabul eden, rıza gösteren, memnun olan

- r. ol-** Kabul etmek, uygun bulmak
50a/10
- ref^c (Ar.)** *i.* Lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma 21b/07
r. i 49a/11, 62a/03
- r. it-** Kaldırmak 60a/11
- r. ol-** Kaldırmak 09b/06, 11b/04, 62a/07
- r.-i ğaflet** Habersizliği giderme 21b/07
- refāhiyyet (Ar.)** *i.* Bolluk, rahatlık
r. de 52a/01
- rek^cat (Ar.)** *i.* Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm
64b/08, 68b/15, 69a/01
r. a 68b/13, 68b/14
- remz (Ar.)** *i.* İşaret, işaretle anlatma; gizli ve kapalı bir surette söyleme
02a/13, 26b/10, 75a/03
r. ini 03b/09
- reng (Far.)** *i.* Renk 19b/09, 24b/13
- resm (Ar.)** *i.* Eser, iz, nişan, âlamet; suret
r. e 06a/09, 11b/09, 26b/09
r. i 39a/14
- resûl (Ar.)** *i.* Peygamber
r. i 41a/04
- r. inûñ 01a/07
→ ba^cdeu^r-resûl 34b/14; envār-ı şāhābe-i resûl 31a/14; ĥazret-i resul 09b/15, 34b/04, 71b/01; ĥulefā³-yı resûl-i Ĥudā 01a/08
- resûl-ullāh (Ar.)** *i.* Hz. Muhammed 31a/06, 51a/09, 67a/07
r. dan 32a/11
r. uñ 07b/12, 53b/07
- resûlü³ş-şakaleyn (Ar.)** *i.* İns ve cinnin peygamberleri olması nedeniyle Hz. Muhammed'i ifade eder 04b/04
- revān (Far.)** *sf.* Akan, akıp giden
→ rūḥ-ı revān 47a/14, 47b/10
- revānī (Far.)** *sf.* Güzel, gönül açıcı; değerli
→ rūḥ-ı revānī 47a/05
- re³y (Ar.)** *i.* Görüş, fikir, düşünce
r. ine 69b/10
- reyḥān-ullah (Ar.)** *i.* Tasfiye ve riyazet sonucu kalpte meydana gelen nur, koku 46b/03
- rezā'il (Ar.)** *i.* Utanılacak şeyler, ayıp hareketler 49a/01
- rızā (Ar.)** *i.* Memnunluk, hoşnutluk 49a/04
r. sı 63a/10
→ maḳām-ı rızā 27b/06, 56a/10

ri'āyet (Ar.) *i.* İtibar etme, hürmet etme

r. **it-** İtibar etmek, saygı göstermek

74a/10

riḥ (Ar.) *i.* Kâr, kazanç, faiz

r. i 47b/03, 47b/06, 48a/08

riḥlet (Ar.) *i.* Göçme, göç

r. **eyle-** Göçmek 20a/12

riḫkat (Ar.) *i.* Yufkalık, incelik, merhamet,

açma 66a/05

risāle (Ar.) *i.* Kısa yazılmış küçük kitap

03b/13, 69b/12, 71a/01

r. **leri** 76a/08

r. **sin** 42a/07

r. **ye** 02b/03

r. **-i şerīf** Mübarek olan risāle 41a/

07

risālet (Ar.) *i.* Peygamberlik

→ **semā³-yī** risālet 31a/09

rivāyet (Ar.) *i.* Söylenti, haber verme,

nakletme

r. **de** 08a/14

r. **it-** Anlatmak, nakletmek 32a/10

r. **olun-** Anlatılmak, nakledilmek

73a/03

riyā (Ar.) *i.* İkiyüzlülük 67a/05

r. **dan** 67a/14

riyāsız (Ar.-T.) *sf.* İkiyüzlü davranmayan

47b/04, 52b/04

riyāzet (Ar.) *i.* Nefsi kırma, dünya

lezzetlerinden ve rahatından sakın-

ma; perhizle, kanaatle yaşama

05b/09, 54a/02, 54a/04

r. **çek-** Nefsi terbiye etmek 22a/04

rū (Far.) *i.* Yüz, çehre

r. **-yī yār** Sevgilinin yüzü 21b/15

rūḥ (Ar.) *i.* Can, nefes, en mühim nokta, öz

03b/12, 30b/09, 61a/01

r. **a** 20a/15

r. **dur** 14a/03

r. **ı** 10a/01, 10a/03, 18a/05

r. **ına** 47a/15

r. **ından** 42b/13

r. **ını** 42b/13, 63b/03

r. **la** 47a/08

r. **larına** 29a/02

r. **larından** 05b/07

r. **um** 76b/04

r. **uñ** 14a/06, 44a/15, 65a/15

r. **-ı Aḫmed** Hz. Muhammed'in ruhu

08b/06

r. **-ı 'anaşır** Ana elemanların ruhu

19a/13

r. **-ı cismānī** Bedenin canı 47a/06,

47b/03

r.-ı hayvān Hayvanın canı 47a/13**r.-ı hāzık** İşinin ehli olan can 18a/09**r.-ı insān** İnsanın canı 09b/03, 09b/11, 19a/12**r.-ı kuds** Mübarek ruh 65a/06**r.-ı kudsī** Mübarek olan ruh 48a/06**r.-ı Muḥammed** Hz. Muhammed'in ruhu 10a/05, 10a/10, 12b/13**r.-ı Muḥammedī** Hz. Muhammed'den gelen ruh 08b/14**r.-ı muṭāhhara** Mübarek ruh 11b/12**r.-ı muṭāhhir** Temizlenmiş ruh 08a/04**r.-ı pāk** Mübarek ruh 12a/02, 34b/05**r.-ı pāk-ı Muḥammed** Hz. Muhammed'in mübarek ruhu 08b/11**r.-ı pāk-ı Muḥammedī** Hz. Muhammed'in mübarek olan ruhu 01a/04, 12a/15, 13a/03**r.-ı pāk-ı Muḥammediyye** Hz. Muhammed'in mübarek ruhu 36a/06**r.-ı revān** Akıp giden ruh 47a/14, 47b/10**r.-ı revānī** Gönül açıcı ruh 47a/05**r.-ı sultānī** Sultan gibi ruhu olan

47a/04

r.-ı izāfī Değişen ruh 14a/13**r.-ü'l-kuds** Mübarek ruh 47a/15
→ Nuh-ı rūḥ 39b/15; şüret-i rūḥ 14b/15; şems-i rūḥ 03b/11; tecliye-i rūḥ 61b/08**rūḥānī (Ar.)** *sf.* Ruha ait, ruhla ilgili, gözle görülmeyen, cismi olmayan
→ zevk-i rūḥānī 05a/03, 16b/15**rūḥānniyye** *bkz.* rūḥānī

→ lezzāt-ı rūḥānniyye 53a/03

rūḥānniyyet (Ar.) *i.* Ruhanilik, ruhtan ibaret olma hâli
r. e 15b/05
r. i 07b/13
r. in 03b/15
r. lerinden 15b/03**rūḥāniyyūn (Ar.)** *i.* Ruhtan meydana gelmiş olan melekler
r. dur 29a/08**rumūz (Ar.)** *i.* İşaretler, remizler 41a/11, 74b/08
r. dur 76a/03
r. ı 75a/02
r. uñ 61b/01

rüşenâlık (Far.-T.) *i.* Aydınlık, parlaklık
45a/07

rûz (Far.) *i.* Gün

→ havâdiş-i rûz-ı kâr 73b/13

rücû' (Ar.) *i.* Dönme, geri dönme

r. it- Dönmek 13a/12, 65b/09

rüsûm (Ar.) *i.* Usul, merasim

r.-ı **beşeriyet** İnsanlığın merasimi
21b/06, 22b/15

rû'yet (Ar.) *i.* Görme, bakma, görülme

09a/13, 29a/01, 58b/07

r. dür 48a/05

r. e 59b/07

r. i 53b/03

r.-i **Hakk** Allah'ın görünmesi 59a/
04

r.-i **şifât-ullah** Allah'ın sıfatının gö-
rülmesi 58b/11

rû'yet-ullah (Ar.) *i.* Allah'ı kalp gözüyle

görme 58b/07, 76b/14

r. dan 26b/10, 26b/11

rüzgâr (Far.) *i.* Zaman, devir 69b/14

s. in 44a/03

s.-i dü-cihân Dünya ve ahiret mutlu-
luğu 35b/15

s.-i sermediyye Daimî mutluluk
20b/02

→ burc-ı sa'âdet 31a/15

sâ'at (Ar.) *i.* Saat, vakit, zaman 27b/09,
57b/02

s. de 28b/09

şabâ (Ar.) *i.* Gün doğusundan esen hafif ve
latif rüzgâr 70a/04

→ eyyâm-ı şabâ 39b/06

şabâh (Ar.) *i.* Günün başlangıcı

ş. a 45b/02

sâbık (Ar.) *sf.* Geçici, geçmiş 46a/03

s. da 50b/01, 60b/08

s. dur 45b/12

→ 'ahd-ı sâbık 57a/11

sâbıka (Ar.) *i.* Geçmiş şey, geçmiş hâl ve
vak'a 61b/12

→ 'uhüd-ı sâbıka 43b/03

sâbi' (Ar.) *sf.* Yedi

→ bâb-ı sâbi' 04a/06, 21a/15

şâbit (Ar.) *i.* Hareketsiz, yer değiştirmeyen
62a/02

S

sa'âdet (Ar.) *i.* Mutluluk 57b/10

s. e 44b/03

şabr (Ar.) *i.* Her olanı Allah'tan bilip hoşnut ve razı olma 06b/06

şad (Ar.) *i.* Arap alfabesinin on yedinci harfi olup "ebced" hesabında doksan sayısının karşılığıdır 55a/12, 55b/10
ş. dur 55a/12

şadā (Ar.) *i.* Ses 66a/11

ş. sı 16a/08

ş. sın 72a/05

ş. sından 67a/02

ş.-yı **leziz** Hoş ses 66b/06

şadağa (Ar.) *i.* Karşılık beklenmeden sadece Allah rızası için fakirlere verilen para, mal vb.

ş. **it-** Sadaka olarak vermek 62b/04

şadık (Ar.) *sf.* Doğru, gerçek; bağlı

ş. **ol-** Bağlı olmak 45a/11

→ irādet-i şadık 67b/13; şubh-ı

şadık 23b/07

şadır (Ar.) *sf.* Çıkan

ş. ina 03a/02

ş. **ol-** Çıkmak, ortada olmak 51b/12, 62b/04, 75a/12

sādis (Ar.) *sf.* Altı

→ bāb-ı sādis 04a/05, 20a/05

şaf (Ar.) *i.* Dizi, sıra; camide cematın sırası 13a/01

şāf (Ar.) *sf.* Temiz, katkısız, karışık olmayan

ş. **it-** Temizlemek 55b/01

ş. **ol-** Temizlenmek 75b/08

şafā (Ar.) *sf.* Saflık, berraklık, temizlik 55a/13, 65a/04

ş. dan 55a/12, 66a/03

ş. lar 42b/07, 67b/06

ş.-yı **kalb** Kalbin temizliği 55a/13, 55a/14

ş.-yı **sırr** Sırrın temizliği 55a/14, 55b/07

→ irşād-ı şafā 63a/15

şāfī (Ar.) *sf.* Katıksız, hâlis, saf, temiz 65a/02, 67a/15

→ Ādem-i şāfī 32a/13; zülāl-i şāfī 66a/04

sāfilīn (Ar.) *i.* Aşağılar, alçaklar

→ esfel-i sāfilīn 14b/08, 43a/02, 60b/11

sāfir (Ar.) *sf.* Yola çıkmaya hazır, yolcu 22a/01

şāğ *i.* Solun karşıtı, sağ 33b/09, 33b/11

ş. ı 27a/05

şâğını tur- Sağmaya devam etmek

ş. sun 72a/15

şahâ (Ar.) *sf.* Cömertlik, el açıklığı 26a/13,

49a/05

s. da 02b/14

s. sı 41b/12

şâhâbe (Ar.) *i.* Hz. Muhammed'i görmüş

olan mümin kimse

→ envâr-ı şâhâbe-i resûl 31a/14;

fuḳâra-yı şâhâbe 51a/07

şahâvet (Ar.) *i.* Cömertlik, el açıklığı

s.-i nefis 28a/13

şâhib (Ar.) *i.* Malik, sahip, bir vasfı olan,

ehil 39b/08

ş. i 13b/10

ş. ine 13b/12, 72b/03

ş.-i tâc ü taht Hükümdar 03a/07

ş.-i kitâb Kitap sahibi, Şeyh Yusuf-ı

Hemadanî 42a/10, 68b/08

ş.-i taşarruf Tasarruf sahibi 34a/07

ş.-i telkîn Düşünce açıklayan 64b/

15

ş.-i vâkı'a Belli bir hâlde olan 23b/

05

şahîh (Ar.) *sf.* Gerçek, doğru 44b/09

ş. dür 59a/10

→ cevâb-ı şahîh 26b/11; îmân-ı

şahîh 52b/04; i'tikâd-ı şahîh 67b/15

sâhil (Ar.) *i.* Deniz, nehir, göl kenarı; yalı,

kıyı 68b/03

s. ine 39a/06

sahın (Ar.) *i.* Sıcaklık, ilgi 41a/11

şahrâ (Ar.) *i.* Çöl, kır, ova

ş. lar 52a/15

ş. lara 52a/14

ş.-yı selâmet Kurtuluş ovası 05b/06

ş.-yı vücūd Varlık dünyası 08a/07

sâ'ilîn (Ar.) *i.* Dileyenler

→ mücibü's-sâ'ilîn 70a/07

sâ'ir (Ar.) *sf.* Diğer, başka 05b/07, 42b/13,

76b/13

s. i 31b/10

s. inden 31b/11

şakın- Korumak, saklamak, esirgemek 71b/

14

ş. -mağ 74a/12

sâkıṭ (Ar.) *sf.* Hüküm ve itibardan düşmüş,

hükümsüz

s. ol- Hükümsüz olmak 46b/06

sâkin (Ar.) *i.* Sakinleşen, dinen, hareketsiz

olan

- s. ol- Sakinleşmek, dinginleşmek, hareketsiz olmak 16a/05
- sākit (Ar.) sf.** Susan, ses çıkarmayan 66a/15
- s. ol- Susmak 07b/08, 20a/03
- şal-** 1. Göndermek *bunları ol ‘ālem-i kudseden ayırub hicrāna şalmağdan ve diyār-ı ğurbete göndermekden murād...* (43a/14)
2. Uzatmak *mübārek başların şaldugı şāyi‘adur* (67a/08)
3. Koymak, bırakmak *yelkenini açub deryā-yı hayrete şaldı* (30b/11, 72b/11)
4. Yerleşmek *zīrā pādīşāhlar nā-pāk yire kōnmazlar ve olur olmaz maħalle kōnağ şalmazlar* (50b/05)
- ş. -dı 30b/11
- ş. -duğı 67a/08
- ş. -mağı 72b/11
- ş. -mağdan 43a/14
- ş. -mazlar 50b/05
- şalā (Ar.) i.** Salavat
- ş. dur 39b/09
- ş. it- Hz. Muhammed’e dua etmek 62b/11
- şalāh (Ar.) i.** Düzeltme, iyileşme
- ş. a 74a/14
- ş.-ı ‘ālem Dünyanın düzelmesi 34b/03
- şal‘am (Ar.) cü.** “Sallallahü ‘aleyhi ve sellem” cümlesinin kısaltılmış şekli 50b/15, 67a/07
- şalat (Ar.) i.** Namaz 08a/04, 62b/06
- ş. idur 62b/09
- ş. uñ 62b/13
- ş.-ı bāṭın Gizli, içten namaz 63a/05
- ş.-ı duḥā İlk kuşluk vakti kılınan namaz 69a/01
- ş.-ı şerī‘at Dinî kurallara uygun namaz 62b/07
- ş.-ı tarīkat Tarikat namazı 62b/08
- ş.-ı zāhir Görünen namaz 63a/04
- şalavāt (Ar.) i.** Peygamberimiz Hz. Muhammed’e ve onun soyundan gelenlere saygı bildirmek için okunan dua
- makam-ı salavat 74b/01
- şalavāt-ullah ‘aleyh (Ar.) cü.** Selam ve dua onun üzerine olsun! 63b/07
- şalındur-** Sallandırmak
- ş. -maz 45a/12

şālih (Ar.) *sf.* Dinin emirlerine uyan

→ ‘amel-i şālih 56a/11, 56a/14

şāliha (Ar.) *sf.* Dinin emrettiği şeylere

uygun harekette bulunan 34a/05

şālihīn (Ar.) *i.* Dinin emirlerine uyanlar,

günahkâr olmayanlar

→ şelef-i şālihīn 67b/15

sālik (Ar.) *i.* Bir yola giren, bir yolda giden

05a/02, 52a/04, 76b/08

s. den 04b/14, 07a/13, 23b/08

s. e 07a/03, 48b/11, 76b/05

s. lerden 63a/12

s. lerüñ 19a/09

s. üñ 04a/03, 04a/04, 21b/12, 76a/01

s.-i ‘arīf İrfan sahibi yolcu 18a/05

s.-i hāzık İşini bilen salık 11a/07,

18b/09

s.-i rāh-ı Hāq Allah yolunda giden

salık 15a/09

s.-i rāh-ı hāzret Mübarek yolun yol-

cusu 22a/01

s.-i tālib İsteyen yolcu 18b/01

şāliš (Ar.) *sf.* Üçüncü

→ bāb-ı şāliš 04a/01, 13a/04; bāb-ı

şāliš ‘aşr 35b/03

şallallahu ‘aleyhi ve sellem (Ar.) *doğru*, inançlı 52b/05

“Allah’ın salat ve selamı O’nun

üzerine olsun.” anlamında Hz.

Muhammed’in adı geçerken söyle-

nen dua cümlesi 01a/04, 45b/04,

71b/01

salṭanat (Ar.) *i.* Sultanlık, hükümdarlık

76b/05

s. ı 35b/11

→ felek-i salṭanat 41b/09

salṭanatahü (Ar.) *cü.* Hükümdarlığı daim

olsun 03a/12

şāmin (Ar.) *sf.* Sekizinci

→ bāb-ı şāmin 04a/07, 23a/12; ism-

i şāmin 65a/14

şāmit (Ar.) *sf.* Sesi çıkmayan, susan, ses-

siz

ş. ol- Susmak 26b/10, 66a/15

şan- Düşünmek, tasarlamak, zannetmek

ş. -ub 15b/15

ş. -ur 05a/14

şaña *zm.* Sen zamirinin yönelme hâli 22b/

03, 26b/11, 73a/08

şan‘āt (Ar.) *i.* Bir şeyi gerektiği gibi

yapmak için sahip olunması

- gereken bilgi ve ustalık
ş. ıdır 35b/07
- şanduk (Ar.)** *i.* Sandık
ş. a 72b/10
- şānī (Ar.)** *sf.* İkinci 12b/11
→ bāb-ı şānī 03b/15, 09a/06; bāb-ı
şānī ʿaşr 04a/10, 34b/14
- şānīnci (Ar.-T.)** *sf.* İkinci 75b/05
- şāniyye** *bkz.* **şānīnci**
→ ism-i şāniyye 65a/08
- şarf (Ar.)** *i.* Harcama, tüketme 39a/04
- şariḥ (Ar.)** *i.* Açık, meydanda, belli 44b/10
- şarīr (Ar.)** *i.* Gıcırtı, cızırtı
ş.-i **bāb** Kapı gıcırtısı 67a/01
- şarrāf (Ar.)** *i.* Altın işleriyle uğraşan esnaf
01b/12
ş. larıdır 01b/13
ş. uñ 01b/06
ş.-ı **kevneyn** Dünya ve ahiretin sar-
rafları 01b/03
- şavāmiʿ (Ar.)** *i.* İbadet yerleri, tekkeler
02a/03
- şavm (Ar.)** *i.* Oruç 28a/12, 63b/14, 64a/03
ş. dan 68b/09
ş. uñ 64a/04, 64a/05, 64a/15
- ş.-ı **şerīʿat** Dinî kurallara uygun
olan oruç 63b/15
- ş.-ı **ṭarīḫ** Yolda tutulan oruç 64a/06
- ş.-ı **ṭarīkat** Tarikat orucu 64a/02
- şavt (Ar.)** *i.* Ses, seda 26b/04, 57a/14,
73a/01
- ş.-ı **ḥasen** Güzel ses 66b/06
- ş.-ı **ḥasene** Güzel ses 67a/03
- ş.-ı **laṭīf** Hoş ses 66b/10
- saʿy (Ar.)** *i.* Çalışma, gayret etme; emek
27b/07, 52b/10
- şay-** Kabul etmek, addetmek
ş. -maz 41b/02, 41b/03
- şayd (Ar.)** *i.* Av, şikâr 64b/09
- şaykal (Ar.)** *i.* Parlak, cilalı 55b/04
ş.-ı **tevḥīd** Allah'ın birliğinin verdi-
ği parlaklık 60b/12
- şaykalla-** (Ar.-T.) Cilalamak, parlatmak
ş. -mağdur 60b/13
- sebeb (Ar.)** *i.* Bir şeyin olmasına yol açan
durum 04a/12, 51a/12, 60b/04
s. den 45b/14, 59b/11
s. i 50b/14, 60b/06, 60b/11
s. ol- Bir şeyin olmasına yol açmak
54a/05, 76b/02

- s.-i sükûn** Susmanın sebebi 33b/03,
33b/04
- seb'î (Ar.)** *sf.* Yedi günde bir gelen sıtma
s. dür 51b/14
- sebk (Ar.)** *i.* Kalıp, beden 03b/12
- sebt (Ar.)** *i.* Yazma, kaydetme, deftere ge-
çirme
s. it- Yazmak 02b/02
- secde (Ar.)** *i.* Alnı yere degecek duruma
getirme 35a/13
s. it- Secde etmek 04b/04, 05a/12,
06b/01
- seç-** İki şeyden birini tercih etmek
s. -üb 42b/05
- sedād (Ar.)** *i.* Doğruluk, hatasızlık, doğru
ve haklı şey
s. ını 75b/10
- şedef (Ar.)** *i.* Sedef, inci kabuğu
ş. i 68a/10, 68a/12
ş.-i dürer İncilerin kabuğu 02b/09
- sefer (Ar.)** *i.* Yolculuk, seyahat 65a/02
s. de 66b/13
s. i 65a/01
s. in 65b/10
- sefîne (Ar.)** *i.* Gemi, vapur
s. dür 39a/06
- s.-i 'aql** 30b/10, 30b/12
- sehāb (Ar.)** *i.* Bulut
s.-ı sūbhān Allah'tan gelen bulut
68a/11
- seher (Ar.)** *i.* Tan yerinin ağarmasından
biraz önceki zaman, seher vakti
→ vakt-i seher 31b/07
- seher-hiz (Ar.-Far.)** *sf.* Sabahleyin esen
s. ol- Sabahleyin esmek 70a/04
- sehv (Ar.)** *i.* 1. Yanlış *şöyle-ki sehv ü haṭā-*
ile vāki' olsa def'i tevbe ve
istiğfār-ile tevḥīde mülāzemet
itmek-le gine maḥv itmek...
(62b/01)
2. Yazılma *bu raḡamuñ sehvini*
maḥv kılub tekmiḷ eyde (03b/12)
s. ini 03b/12
- sekīne (Ar.)** *i.* Gönül rahatlığı
s. dür 39a/05
- sekizinci** *sf.* Sekizinci olan
s. dür 48a/05
- sekü** *i.* Yerden biraz yüksek sedir 51a/11
- selām (Ar.)** *i.* Sağlık, esenlik dileme
s. ı 41a/04

selāmet (Ar.) *i.* Eminlik, selamete çıkma,
kurtulma

→ fezā-yı selāmet 05a/15; şahrā-yı
selāmet 05b/06

şelāşe (Ar.) *sf.* Üç

→ bāb-ı şelāşe ‘aşr 04a/11

selāṭīn (Ar.) *i.* Sultanlar 02b/06, 35b/08,
54b/07

selef (Ar.) *i.* Bir yerde, bir işte, bir vazife-
de başka birinden önce bulunmuş
olan kimse

s.-i muḳarrebīn Yakındaki kimse
05b/06

s.-i şalihīn Doğrulara sahip kimse
67b/15

selsebīl (Ar.) *i.* Tatlı, hoş, güzel

s. it- Hoş hāle getirmek 41a/06

sem‘ (Ar.) *i.* Kulak

s. i 23a/03

s. ine 11b/11

s.-i cān Can kulağı 01b/10, 20b/03,
26b/04

semā’ (Ar.) *i.* Gökyüzü 66b/09

s. da 29a/13, 30a/07

s. sından 09a/03

s.-yı risālet Peygamberin bulunduğu

gökyüzü 31a/09

→ ufuk-ı semā’ 34b/12

semāvāt (Ar.) *i.* Gökler, göğün katları 43a/
02

semere (Ar.) *i.* Meyve, yemiş 50b/06

ş. si 46a/09, 57a/15, 75b/12

ş. sidür 55b/12

ş. sin 47a/10

sen zm. Tekil ikinci şahıs zamiri 02a/10,
06b/08, 26b/09

s. de 22b/03

s. den 75a/12

s. i 06a/11, 22b/04, 75b/07

s. üñ 06a/10, 06b/03, 45b/05

şenā (Ar.) *i.* Övme, övgü

ş. it- Övmek 10a/02

ş. kııl- Övmek 11b/15

ş.-yı bī-‘add Sayısız övgü 01a/02

sened (Ar.) *i.* Kuvvetli delil olabilecek söz

s.-i aşfiyā’ Hz. Muhammed 42b/03

seniyye (Ar.) *sf.* Yüce, yüksek

→ maḳāmat-ı seniyye 58b/04;

merātīb-i seniyye 50a/14

senlik *i.* Sana ait olan senlik, kişilik 27a/13

senliksiz *zf.* Sen olmadan 22b/05

ser-‘asker (Far.-Ar.) *i.* Askerlerin başı, ordu

- kumandanı 71b/10
- ser-āsīme (Far.)** *sf.* Şaşkın, sersem
s. ol- Şaşırmak 65b/14
- serāy (Far.)** *i.* Büyük konak
 s. in 76a/11
- ser-māye (Far.)** *i.* Anamal 43b/04, 43b/08
- sermed (Far.)** *sf.* Daimi, sürekli
 → kurb-ı sermed 50a/01
- sermediyye (Far.)** *zf.* Daima, sürekli
 → sa‘ādet-i sermediyye 20b/03
- sev-** Muhabbet beslemek, ilgi duymak,
 hoşlanmak
 s. -mez 63b/12
- şevāb (Ar.)** *i.* Allah tarafından verilen mü-
 kâfat
 ş. 1 69a/06, 73b/12
 ş. ını 75b/10
- sevād (Ar.)** *i.* Gümüş üstüne siyahla işleme
 nakış
s.-ı a‘zīm Mekke-i Mükerreme 39a/
 03
- seyfī (Ar.)** *sf.* Kılıçla ilgili, askerliğe ait
 → du‘ā-yı seyfī 69a/07
- seyl (Ar.)** *i.* Şiddetle gelen şey
s.-i ‘ışk Aşkın verdiği şiddet 39b/14
- seyr (Ar.)** *i.* Gezme, yolculuk 44a/14
 s. i 19b/13
 s. in 21a/02, 56b/04, 69b/03
s. it- Yolculuk yapmak 15a/05, 33b/
 02, 62a/09
s.-i ‘arş ü kürsī Dokuzuncu gökte ve
 onun altında gezme 16b/07
- seyr-fillah (Ar.)** *i.* Allah’ın isimlerinde ve
 sıfatlarında ilerleme 04a/05, 20a/
 05, 20b/14
- seyr-illallah (Ar.)** *i.* Allah’a doğru olan
 yolda ilerleme 04a/05, 20b/14, 42a/
 04
 s. dan 64b/12
- seyr-ma‘allah (Ar.)** *i.* Salikin her mertebede
 Allah ile olan seyri 04a/05, 20a/05,
 21a/09
 s. da 22a/02
- seyr-ullah (Ar.)** *i.* Allah yolunda gitme
 15a/10
- seyrān (Ar.)** *i.* Gezinme 58a/09
 s. ıdur 40a/07
- seyrān-gāh (Ar.-Far.)** *i.* Seyir, gezinti yeri
 39b/11
- seyrānī (Ar.)** *sf.* Gezinilen 47a/05

seyyi'ât (Ar.) *i.* Suçlar, günahlar 53a/05

s. 1 62b/03, 65b/07

s. inı 52b/06

şiddet (Ar.) *i.* Yürek temizliği

ş. dur 54a/10

ş. la 52a/11

şifât (Ar.) *i.* Hâl, keyfiyet, suret, şekil

14b/12, 66a/07

ş. a 14b/03, 21a/02, 31b/04

ş. idur 23b/03, 51b/11

ş. in 21b/11

ş. ina 35b/11

ş. inuñ 05a/07, 65a/13

ş. lara 14b/14

ş. larından 19b/10, 21a/07

ş. laruñ 60b/11, 60b/12

şifât (Ar.) *i.* Nitelikler, vasıflar 21a/01,

59a/14, 60b/14

ş a 19b/10

ş. da 18b/08, 23a/07

ş. dur 18a/14

ş. ı 18a/07, 49b/05

ş. in 49a/09

ş. ina 14a/07, 14b/02, 34b/09

ş. inı 14a/07

ş. lardan 14a/08

ş. uñ 18a/06, 18b/01, 35b/13

ş.-ı **beşeriyye** İnsanlık sıfatı 49b/04, 56a/08, 69b/04

ş.-ı **cemâl** Yüz güzelliğinin sıfatı 65a/05

ş.-ı **envâr** Nurların sıfatı 57b/04

ş.-ı **Hak** Allah'ın sıfatı 56a/08

ş.-ı **Hak** Allah'ın sıfatı 59a/12

ş.-ı **muḳaddese** Kutsal sıfat 01a/06

ş.-ı **nefs** Nefsle ilgili nitelikler 45a/02, 55b/01, 55b/04

ş.-ı **nefsāniyye** Nefisle ilgili sıfatı 60b/15

ş.-ı **zulmāniyye** Karanlık sıfatı 60b/07, 60b/07

→ envâr-ı şifât 17b/05, 23a/09, 61a/01; esmā'-yı şifât 65a/03; mazhar-ı şifât-ı vahidiyyet 07b/11, 31a/06; müşâhede-i şifât 59a/08, 59b/12; tecellî-i şifât 23a/07

şifât-ullah (Ar.) *i.* Kendisini ve zıddını

Cenab-ı Hakk'a nispet caiz olan vasıflar 53b/04

ş. ı 59a/03

→ rü'yet-i şifât-ullah 58b/11

şîğ- Bütünüyle diğer bir şeyin içine girebilmek

ş. -mayıcak 27a/14

- ş. -maz 23a/10, 26b/12, 27a/13
- şihhat (Ar.)** *i.* Sahihlik, doğruluk, gerçeklik
- ş. inüñ 74a/02
- şın-** Kırılmak, bozulmak
- ş. -ması 61b/12
- ş. -sa 61b/10, 61b/11
- şındık** *i.* Sandık
- ş. da 64a/15
- şırāt (Ar.)** *i.* Yol
- hādī-yi şırāt-ı müstaķīm 42a/15
- sırr (Ar.)** *i.* Gizli tutulan, kimseye söylen-
meyen bir şey; Allah'ın akıl erme-
yen hikmeti 39b/04, 65a/04, 65a/12
- s. a 57a/08
- s. da 47b/01
- s. dur 48a/07
- s. ı 02a/09, 36a/08, 64a/11
- s. in 74a/04
- s. indan 06a/02,07b/05
- s. ını 04a/15
- s. iyem 13a/09
- s. lara 33a/05
- s. ların 04a/06
- s. umdur 13a/09
- s.-ı zıkr** Hatırlamanın sırrı 57b/ 05
- ‘ayn-ı sırr 48a/11; Қа‘be- i sırr 65b/01; lisān-ı sırr 55b/07; nazar-ı sırr 59b/15; nihāyet-i sırr 25a/04; şafā-yı sırr 55a/14, 55b/07
- şızır-** Sızdırmak, eritmek, süzmek, eritip akıtmak
- ş. -ub 75b/07
- Sikender-veş (Far.)** *sf.* İskender gibi
- 41b/10
- sil-** Temizlemek
- s. -üb 22a/08, 30a/04
- silin-** Yok olmak, gözden kaybolmak
- s. -se 04b/08
- silk-** Sirkelemek, sarsmak
- s. -mek 72b/08
- silkele-** *bkz.* silk- 45a/03
- silsile (Ar.)** *i.* Soy sop, ocak
- s. si 44b/09, 54b/09
- ibtidā-yi silsile-i kāyināt 42b/10
- sin** *bkz.* sinn 21a/04
- sīne (Far.)** *i.* Yürek, Kalp
- sūz-ı sīne 39a/09
- siñirle-** Hareket edemez hāle koymak için vurup ayak sinirini kesmek
- s. -di 62a/10
- sinn (Ar.)** *i.* Yaş, ömrün derecesi
- s.-i hadāset** Yaş küçüklüğü 41b/14

- sirāyet (Ar.)** *i.* Geçme, bulaşma, yayılma
 s. **it-** Geçmek, bulaşmak, yayılmak
 44b/11, 58a/02
- siretlü (Ar.-T.)** *sf.* Davranışlı, ahlaklı, tavırlı 41b/12
- siyāset (Ar.)** *i.* İdare etme 54b/06
- siz zm.** Çoğul ikinci şahıs zamiri
 s. e 42b/06
 s. i 43b/07, 57a/01, 76a/10
 s. üñ 42b/06, 51a/12, 51b/02
- şol** *i.* Sağın karşıtı, sol taraf 33b/10
 ş. ı 27a/05
- şoñra** *zf.* İçinde bulunulan anın daha ileri-
 sindeki bir zamanda, -nin ardından
 17a/15, 46a/03, 72b/03
- şor-** Soru yönelterek bilgi istemek
 ş. -dı 10a/15
 ş. -dılar 71b/06
 → haber şor- 71b/03
- şorıl-** Sormak işine konu olmak
 ş. -ur 34a/03
- söyle-** Demek, konuşmak, ortaya koymak
 s. -digin 56a/01
 s. -dükce 68a/15
 s. -mez 74b/11
 s. -r 07a/14, 21a/11, 48a/02
- s. -rse 67b/01
 s. -se 61b/14
 s. -ye 08a/09
- söylen-** Sözle anlatılmak
 s. -medin 39b/03
 s. -ürse 77a/2
- söylet-** Konuşturmak, söyletmek
 s. -mek 56a/01
- söyün-** Sönmek, parlaklığı gitmek
 s. -dügi 28b/14
- söz** *i.* Kelam, ifade, konuşma 24a/01,
 24a/07
 s. i 39b/12, 67b/01, 68b/05
 s. in 71b/15
 s. inden 67b/02
 s. ler 67b/06
 s. lerini 41a/06
- şu** *i.* Rengi, tadı, kokusu olmayan şeffaf
 sıvı madde 47b/07, 53b/10, 72b/02
 ş. da 04b/13, 59a/09
 ş. yıla 61b/07
- su‘āl (Ar.)** *i.* Soru, sorulan şey 26b/07
 s. den 26b/04
 s. **eyle-** Soru sormak 32a/02
 s. **it-** Soru sormak 25b/03, 45a/15
 s. **kııl-** Soru sormak 26a/15, 26b/09

şusuz *zf.* Suyu sahip olmadan 45b/10,
45b/15

şubḥ (Ar.) *i.* Sabah, sabah vakti

ş.-ı şādīk Gerçek aydınlık 23b/07

→ kamer-i şubḥ 08b/14

şuf (Ar.) *i.* Yünden dokunmuş kıyafet, el-
bise 54b/15

şūfī (Ar.) *i.* Tasavvuf ehli, tasavvuf yolun-
da olan kişi 54b/12, 55a/03, 56b/04
ş. lerden 62b/04

şuleḥā' (Ar.) *sf.* Salih, iyi, günah işleme-
yen kimseler
ş. dan 34a/02, 73b/09

sultān (Ar.) *i.* Hükümdar, padişah 01b/08,
41b/11, 41b/14
s. a 64a/15
s. ı 47a/14
s. ina 01b/08
s. inuñ 48a/03
s.-ı enbiyā Hz. Muhammed 42b/03,
53a/13, 66b/03
s.-ı Hāk Allah'ın hükümdarı 50b/04
s.-ü'l-'arifīn Ermişlerin hükümdarı
06a/04, 25b/02
→ ibn-i sultān 41b/13

sultānān (Ar.) *i.* Padişahlar, hükümdarlar

→ durer-i ḥazā'īn-i sultānān 01b/02

sultānī (Ar.) *sf.* Hükümdarla, padişahla
ilgili

→ rūḥ-ı sultānī 47a/04

sultāniyyet (Ar.) *i.* Hükümdarlık, sultanla
ilgili 36a/01

şūr (Ar.) *i.* Öldürücü ve diriltici güce sahip
ilahî nefhanın üfürülmesinde vasıta
olan şey
→ nefḥ-i şūr-ı ervāḥ 34a/14

sūre (Ar.) *i.* Kur'an'ın ayrıldığı yüz on dört
bölümünden her biri 74b/03

şūret (Ar.) *i.* Biçim, görünüş, kılık 33a/01
ş. de 16a/10, 74a/08
ş. den 48b/07
ş. in 71a/12, 72a/02, 73b/07
ş. inde 10a/04, 34a/10
ş.-i ma'nevī Menevî görünüş 09b/
04, 09b/08, 09b/10
ş.-i āḥer Son şekil 28b/07
ş.-i āḥir Sonraki görünüş 09b/02
ş.-i bī-gāne Dünyayla ilgisiz görün-
me 02a/06
ş.-i ḥarāmī Haram olan biçimler
55a/05

ş.-i insān İnsan biçimi 14b/14

ş.-i insānī İnsanla ilgili görünüş

- 14b/15
- ş.-i rūḥ** Ruhun görünüşü 14b/15
- şüretiyye** *bkz. şüret*
- keşf-i şüretiyye 61a/03
- şu'ūd (Ar.)** *i.* Yukarı çıkma, yükselme
- ş. it-** Yükselmek 04b/02, 30b/14
- şuvar-** Sulamak, su vermek
- ş.-sun** 72b/02
- şuver (Ar.)** *i.* Suretler 17a/09
- ş.-i eşyā** Nesnelere görünüşleri 58b/13
- ş.-i ma'nevī** Manevî görünüşler 09b/01, 09b/07, 09b/14
- keşf-i şuver-i muhtelif 16b/08
- sūz (Far.)** *i.* Dert, ıstırap, acı
- s.-ı sīne** Yürek acısı 39a/09
- sübḥān (Ar.)** *i.* Allah
- seḥāb-ı sübḥān 68a/11
- sübḥāne (Ar.)** *cü.* "Allah'ı her türlü arazlardan, kusur, ayıp ve eksiklerden tenzih ederim." anlamındadır 64a/15
- süfre (Ar.)** *i.* Sofra
- s. sinden 63b/02
- s.-i iḥsān** Lütuf sofrası 41b/05
- sükūn (Ar.)** *i.* İç huzuru 73a/14
- s. dur 24a/08
- sebab-i sükūn 33b/03, 33b/04
- sükūt (Ar.)** *i.* Susma, söz söylememe
- s. dur 26b/14
- sülāle (Ar.)** *i.* Soy sop, ocak
- zübde-i sülāle-i Āl-i 'Osmān 41a/10
- sülūk (Ar.)** *i.* Bir yola girme, bir yol tutma
- 11b/01, 42a/01, 56b/04
- s. dan 74b/02
- s. ı 62a/05
- s. ın 04a/11, 20b/15, 35b/04
- s. ında 15a/05, 62a/04, 73b/12
- maḳāmāt-ı sülūk 64a/07
- süm'a (Ar.)** *i.* Görsünler, işitsinler diye yapılan göstermecilik
- s. dan 67a/05, 67a/14
- süm'asız (Ar.)** *sf.* Göstermecilikten uzak 47b/05, 52b/04
- sünen (Ar.)** *i.* Sünnetler 68b/12
- s. le 47b/05
- sünnet (Ar.)** *i.* Hz Muhammed'in sözleri, tasvipleri
- s. lerini 44a/10
- ehl-i sünnet 67b/14

sür- Yaşamak

s. -üñ 42b/07

→ yüz sür- 65a/08

sür'ât (Ar.) *i.* Çabukluk, hız

s. le 15b/14, 15b/15

sürür (Ar.) *i.* Sevinç 46a/13, 47b/10

süstlik (Far.-T.) *i.* Tembellik 74a/15

Ş

şāh (Far.) *i.* Hükümdar, sultan

ş.-ı **cihān** Dünyanın sultanı 39b/08

şāh-nişīn (Far.) *i.* Odanın sokak tarafına

olan çıkıntısı, dışarıya doğru uzanan kısım

ş.-i **ḳurb** Yakınlığın uzantısı 15a/15

şāh-vār (Far.) *sf.* Şaha yakışacak surette

→ dürr-i şāh-vār 68a/12

şāh-zāde (Far.) *i.* Hükümdar oğlu, şah oğlu

ş.-i **cüvān-baht** Talih sahibi şehzade

03a/07

şāhid (Far.) *sf.* Tanık

ş. dür 10a/13

şahş (Ar.) *i.* Kimse, kişi 32a/12, 32b/05,

73b/05

şān (Ar.) *i.* Vasıf, nitelik 60b/02

ş. ı 49a/10

ş. ında 28a/10

→ cenāb-ı 'azīmü'ş-şān 03b/10;

'ulüvv-i şān 41b/09

şark (Ar.) *i.* Doğu

ş. a 33b/02

şāyi'a (Ar.) *i.* Şayi olmuş, yayılmış haber,

yaygın olan söylenti

ş. dur 67a/08

şebābet (Ar.) *i.* Gençlik, tazelik, civanlık

→ zamān-ı şebābet 41b/15

şecer (Ar.) *i.* Ağaç 10a/02, 10a/04, 22b/12

şecere (Ar.) *i.* Küçük, bir tek ağaç

ş. sin 47a/10

ş. sinden 47a/11

şedīd (Ar.) *sf.* Şiddetli

→ ḳarb-ı şedīd 58a/01

şeffāf (Ar.) *sf.* Arkasındaki cisimlerin gö-

rünmesine engel olmayan, saydam

16b/12

şefḳat (Ar.) *i.* Acıyarak ve koruyarak sev-

me, merhamet, acıma

→ kemāl-i şefḳat 42a/03

şeh-süvār (Far.) *i.* Ata iyi binen

ş. um 39b/11

şehādet (Ar.) *i.* Şahitlik, şahitlik etme,

tanıklık 18b/02

→ ʿālem-i ğayb ü şehādet 11a/05;

ʿālem-i şehādet 19a/14; kelime-i

şehādet 48a/13

şehir (Far.) *i.* Belde, kent, şehir

ş. inde 47b/02

ş. lerde 73b/14

şehir-yār (Far.) *i.* Padişah

ş. ı 03a/10

→ dürr-i dürc-i şehir-yār 03a/09

şeksiz (Ar.-T.) *zf.* Şüphe, tereddüt olmadan

72b/12

şeker-rîz (Far.) *sf.* Şeker saçan, pek tatlı

70a/03

şekl (Ar.) *i.* Biçim, görünüş

ş.-i beşer İnsan şekli 31b/08

→ tağyîr-i şekl 55a/05

şem^c (Ar.) *i.* Mum 28b/14

ş.-i celāl-i ahādiyyet Allah'ın celal

sıfatının aydınlığı 05a/07

şems (Ar.) *i.* Güneş 17a/06, 24b/12

ş. den 30b/04

ş. dür 17a/08

ş. i 59a/10, 59b/08

ş. üñ 19b/03, 30b/06, 31a/10

ş.-i ahādiyyet Allah'ın celal sıfatının güneşinde 08b/12

ş.-i bî-ğurūb Batışı olmayan güneş 30a/13, 31a/04

ş.-i haqîkî Gerçek güneş 19b/05

ş.-i mazhar-ı zāt-ı ilahiyye Allah'ın ortaya çıkarttığı güneş 30a/15

ş.-i nūr Aydınlık veren güneş 40a/09

ş.-i rūh Canın güneşi 03b/11

ş.-i ulūhiyyet Allah'ın sıfatının güneşi 04b/11

→ pertev-i şems 15b/13; şuʿā-i şems 59a/08

şer^c (Ar.) *i.* Allah'ın emri; âyet, hadis üzerine kurulmuş olan din kuralları ş. e 75b/12, 75b/14

ş.-i şerîf Mübarek görülen din kuralları 53b/14, 54a/09

→ menhiyyāt-ı şer^c 64a/08

şer^a (Ar.) *i.* Dinî kurallara göre 07a/11

şerā'it (Ar.) *i.* Şartlar 57b/14, 68a/04

şerāyi^c (Ar.) *sf.* Şeriatlar

→ ahkām-ı şerāyi^c 02a/11, 11a/15, 15a/11

şeref (Ar.) *i.* Bir varlığa gösterilen saygının dayandığı manevî yücelik
ş. inden 08a/01

şereffiyet (Ar.) *i.* Büyüklük, ululuk 14a/13
ş. i 13a/15, 14a/06

şerh (Ar.) *i.* Açıklama
ş. ini 61a/15

şer'î (Ar.) *sf.* Şeriatla ilgili, şeriata uygun
→ zekât-ı şer'î 63a/09

şerî'at (Ar.) *i.* Din kuralları, şeriat, hak yolu 16a/04, 48b/02, 61b/05
ş. a 44b/14
ş. dan 75b/01
ş. dur 47b/04
ş.-ı muṭahhariye Temizleyen din kuralları 68a/02
→ ḥacc-ı şerî'at 64b/03; 'ilm-i şerî'at 48b/11, 48b/12; şalat-ı şerî'at 62b/07; şavm-ı şerî'at 63b/15

şerîf (Ar.) *sf.* Hz. Muhammed'in soyundan gelenlere verilen unvan; şerefli, mübarek 76a/09
→ fermân-ı şerîf 42a/06; ḥadîş-i şerîf 42b/04, 51a/10, 56a/04; kelâm-ı şerîf 41a/10; risâle-i şerîf

41a/07; şer'-i şerîf 53b/14, 54a/09; vücūd-ı şerîf-i aṣlî 12b/08

şer'iyye *bkz.* şer'î

→ aḥkâm-ı şer'iyye 44a/08; teklifât-ı şer'iyye 20a/02

şer'iyyet (Ar.) *i.* Şeriata uygun olma 47a/11

şermende (Far.) *sf.* Utangaç 41b/04

şeş (Far.) *sf.* Altı 23b/09

şetm (Ar.) *i.* Sövme, sövüp sayma 51b/15

şevk (Ar.) *i.* Neşe, sevinç, arzu, heves
17a/10, 20b/05
ş. dür 64b/13
ş. i 17a/02, 20b/04, 74b/01
ş. inden 30b/09, 31b/05
ş. le 39a/07

ş.-i cemâl-i zi'l-celâlî Celal sahibi Allah'ın yüz güzelliğinin neşesi 16b/15

ş.-i Ḥudâyî Allah'tan gelen istek 75b/13

ş.-i ilahî Allah'la ilgili arzu 55b/08, 62b/11

→ maḳâm-ı şevk 73a/10

şey' (Ar.) *i.* Şey, nesne 19b/03, 19b/09, 21a/01

ş. e 04b/06, 12a/09, 24a/09

- ş.-i **āḥer** Başka varlıklar 09b/12, 21a/03
- şeyh** (Ar.) *i.* Büyük, tecrübeli, mürşit, yaşlı
ş. den 44b/10
- ş.-i **vāşıl** Erişmiş olan şeyh 53b/06
- şeytān** (Ar.) *i.* Allah'ın huzurundan kovdu-
ğu asi varlık, iblis 49b/02, 75a/15, 76b/04
ş. dan 74a/11
ş. uñ 76a/06
- şeytānī** (Ar.) *sf.* Şeytana ait, şeytanla ilgili,
şeytana yakışır
ş. dür 52a/02
- şeytāniyye** *bkz.* **şeytānī**
→ vesāvis-i şeytāniyye 74a/13
- şiddet** (Ar.) *i.* Tabii hâlimden daha fazla
olma
ş.-i **'azāb** Kederin verdiği şiddet
14b/13
- şi'ir** (Ar.) *i.* Duyguların anlatıldığı eser
ş.-i **ilahī** Allah'la ilgili şiir, ilahi
39b/07
- şikār** (Far.) *i.* Av 64b/09
- şikār-bāz** (Far.) *i.* Avlanmada kullanılan
doğan, şahin gibi kuş
ş. ı 41b/01
- şikāyet** (Ar.) *i.* Sızlanma, yakınma 73b/02
- şimdi** *zf.* Şu anda
ş. den 22b/06
- şol** *sf.* Şu 09a/14, 28b/14, 66a/06
- şöyle** *zf.* Öyle, şu şekilde, o şekilde, şunun
gibi 45b/14, 67b/10, 76a/14
ş. dür 72b/13
- şu** *zm.* Çok uzakta olmayan bir şeyi işaret
yoluyla belirtir
ş. nlar 44a/01, 44a/03, 48a/15
- şu'ā** (Ar.) *i.* Işın
ş. yı 15b/11
- ş.-i **şems** Güneş ışığı 59a/08
- şuğl** (Ar.) *i.* İş, uğraşacak, meşgul olacak
şey; dert, gaile 76b/06
- şurb** (Ar.) *i.* İçme, içilme 51b/11
- şūrīde-ḥāl** (Far.-Ar.) *sf.* Hâli perişan olan
06b/02
- şübhe** (Ar.) *i.* Kuşku, tereddüt, şek
ş. leri 76b/01
ş. sin 54a/14

şühesiz (Ar.-T.) *zf.* Tereddüt etmeden
72b/12

şühūd (Ar.) *i.* Vücut bulma, görünme, orta-
ya çıkma 62b/12

şükür (Ar.) *i.* Allah'a duyulan minneti dile
getirme, şükür
ş. in 43b/01

şükṛān (Ar.) *i.* Teşekkür etme, iyilik bilme
73b/03

şükūfe (Far.) *i.* Çiçek
ş.-i nihāl-i bāstān-ı hilāfet Halifelik
bahçesinin taze çiçeği 03a/07

şürūʿ (Ar.) *i.* Başlama
ş. it- Başlamak 17a/04
ş. ol- Başlanılmak 42a/09

T

tā (Far.) *zf.* Kadar, dek, nihayet, sonunda
44b/06, 55b/05, 65a/04

tā (Ar.) *i.* Osmanlıca “te” ve “tı” harfleri-
nin Arapçadaki adı
t. dur 55a/06

taʿalluḡ (Ar.) *i.* İlgisi olma; dünya ilgisi
t. dur 64a/11
t. in 50a/04

taʿām (Ar.) *i.* Yemek, aş 64a/05
→ keşret-i taʿām 55a/15

tāʿat (Ar.) *i.* İbadetler 19a/03, 49b/11
t. a 52b/08
t. den 74a/15
t. e 51a/08, 55a/08
t. lerden 69b/06

taʿayyün (Ar.) *i.* Meydana çıkma, belli
olma, belirme 09a/07
t. bul- Ortaya çıkmak 19b/09

ṭabāḡ (Ar.) *i.* İçine yiyecek konan, yayvan
kap
t. ma 01a/11

ṭabakāt (Ar.) *i.* Tabakalar, katmanlar
t.-ı nāriyye Ateş tabakaları 54a/08

tābān (Far.) *sf.* Işıklı, parlak
→ māh-ı tābān 16b/10; meh-i tābān
39b/13

tābiʿ (Ar.) *i.* Uyan, itaat eden, boyun eğen,
tābi olan
t. ol- Uymak 29a/02, 76b/09

ṭabīʿāt (Ar.) *i.* Huy, yaratılış, karakter
43a/11
t. ma 66b/08

- tābi‘īn (Ar.)** *sf.* Hz. Muhammed’i görmüş olanları görüp kendilerinden hadis dinlemiş olanlar 68a/01
- ta‘bīr (Ar.)** *i.* Yorum, düş yorumu
t. i 69b/11
t. inde 76a/04
- ta‘biyye (Ar.)** *i.* Bağlılık, uyum
t. **kıl-** Bulundurmak, vermek 19a/13
- ṭabl (Ar.)** *i.* Davul
ṭ. ın 05a/06
- tāc (Far.)** *i.* Hükümdarlık alameti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü başlık
t.-ü’l-‘ārifīn Âlimlerin önde geleni 25b/08
→ şāhib-i tāc ü taḥt 03a/07
- tafaḥḥuṣ (Ar.)** *i.* İnceden inceye araştırmalar
t. **it-** Araştırmak 45a/15
- tafṣīl (Ar.)** *i.* Etrafıyla, etraflı olarak bildirme, uzun uzadıya anlatma, açıklama 69a/06, 76a/09
t. **it-** Etraflıca anlatmak 54a/15
- ṭağ** *i.* Dağ, büyük tepe 71b/11, 71b/14
ṭ. ı 71b/10
ṭ. lar 16a/14, 33b/04
- ṭ. larda 52a/12
ṭ. ları 16a/15
ṭ. larıdur 16b/01
ṭ. larına 16a/09
- tağlīt (Ar.)** *i.* Yanıltma, yanıltılma
t. **it-** Yanıltmak 05a/11
- tağyīr (Ar.)** *i.* Başkalaştırma, değiştirme, bozma
t. **eyle-** Değiştirmek 15a/01
t. **ol-** Değişmek 09b/08
t.-i **şekl** Biçim değiştirme 55a/05
- taḥalluḡ (Ar.)** *i.* Ahlaklanma, huy edinme
t. **it-** Huy edinmek 55b/13
- taḥammül (Ar.)** *i.* Dayanma, katlanma
t. **it-** Dayanmak, katlanmak 59b/02, 69b/12, 74a/09
- ṭahāret (Ar.)** *i.* Temizlik, temiz olma
61b/03, 61b/04
ṭ.-i **bāṭın** Gizli temizlik 61b/05, 61b/12, 61b/15
ṭ.-i **dā’ime** Devamlı olarak yapılan temizlik 68b/09
ṭ.-i **zāhir** Açık temizlik 61b/04, 61b/05
ṭ.-i **zāhiriyye** Görünürdeki temizlik 61b/09
→ pāk-ı ṭahāret 57b/15

taḥl *i.* Buğday, arpa vb. taneli bitkilerin ortak adı, hububat 72a/12, 72a/15, 72b/01
t. ı 72a/13, 72b/01, 72b/03
t. ını 72a/11

taḥkīk (Ar.) *i.* Araştırma, inceleme 60a/06

taḥmīdāt (Ar.) *i.* Şükretmeler, hamd etmeler 69a/09

taḥrīk (Ar.) *i.* Harekete geçirme 75b/01
t. eyle- Harekete geçirmek 66b/10

taḥrīr (Ar.) *i.* Yazma, yazılma
t. ine 41a/07
t. it- Yazmak 03b/10
t. ol- Yazmak 29b/11, 35b/02

taḥşīl (Ar.) *i.* Öğrenme 58b/01
t. it- Öğrenmek 13b/01, 43b/10, 65b/04

taḥt (Ar.) *i.* Alt, aşağı
t.-ı ‘arş Gökyüzünün altı 03b/01
t.-ı envār-ı kıbāb Kubbesinin nurlarının altı 02a/03
t.-ı vilāyet Muhabbet altında 33a/14
→ evliyā²-yı taḥt-ı kıbāb 02a/05

taḥt (Far.) *i.* Hükümdarların oturduğu büyük koltuk
t. ina 04b/02

t. ını 62a/13
t. inuñ 04b/03
→ şāḥib-i tāc ü taḥt 03a/07

taḥtānī ü fevḳānī (Ar.) *sf.* Altı üstlü 27a/04

tā’ife (Ar.) *sf.* Kavim, kabile, topluluk 26a/07, 29a/03, 35a/09
t. dür 28a/06, 52b/02
t. nūñ 46a/02, 48a/06
t. si 29a/08
t. ye 50b/10, 55a/01

tā’ir (Ar.) *sf.* Uçan, uçucu
t.-i ḳudsī Cebrail ‘aleyhi’s-salam 44a/05

taḳ mī e. Kadar, değin 41b/10, 50b/02

tāḳat (Ar.) *i.* Kuvvet, güç, direnç 59b/07
t. i 59b/01
t. getir-/getür- Güç yetirememek 12b/04, 19a/07, 59b/10

taḳdīr (Ar.) *i.* Allah’ın ezelde her şeyi belirlemesi, kader
t. it- Takdir olmak, belirlenmek 59b/03

taḳī (Ar.) *sf.* Günahdan, haramdan kaçınan; dinine bağlı kimse 50b/02

- taḳrīr (Ar.)** *i.* Anlatma, söyleme
 t. ine 41a/08
 t. it- Anlatmak, söylemek 27a/01
- taḳṣīr (Ar.)** *i.* Kabahat, suç, günah
 t. it- Kabahat etmek 75b/02
- taḳvā (Ar.)** *i.* Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma 49a/03
- taḳvīm (Ar.)** *i.* Eğriyi doğrultma; düzeltme, yoluna koyma
 → aḥsen-i taḳvīm 14b/05
- ṭal-** İçine girmek, dalmak
 ṭ. -ub 66b/01
- ṭalbın-** Heyecanlanmak, çırpınmak
 ṭ. -dıḳca 17b/07
- tāle-beḳahū (Ar.)** *cü.* Devamlılığı, kalıcılığı
 uzun olsun! 41b/14
- ṭaleb (Ar.)** *i.* Arzu, istek 27b/07
 ṭ. it- İstemek, talep etmek 05a/02, 17a/12, 31b/10
 ṭ. ḳıl- İstemek 13b/10
 ṭ. ol- İstemek 13b/12
 t.-i ‘ilm İlim isteme 58a/12
- ṭalḡa** *i.* Denizin yüzeylerinde oluşan kıvrımlı hareket 16a/06
 ṭ. lar 16a/08
- ṭ. ları 16a/05
 ṭ. sın 16a/09
- ṭālib (Ar.)** *i.* İsteyen, istekli 12a/06, 22a/01, 58a/15
 ṭ. ini 76b/07
 ṭ. ler 18b/12, 42a/03
 ṭ. lerden 63a/11
 ṭ. üñ 18b/09, 19a/05, 54a/14
 ṭ. ol- İsteyen olmak 58b/02
 → sālik-i ṭālib 18b/01
- ta‘līm (Ar.)** *i.* Öğretme
 t. it- Öğretmek 15b/05, 58a/13
 t. ḳıl- Öğretmek 53b/14
- taltīf (Ar.)** *i.* Gönül okşama, gönlü hoş etme
 t. i 16b/02
 t. ine 16a/15
 t.-i ‘unşurī Unsurların hoşluğu 16a/14
- ṭalu-** Dalmak
 t. -dum 01a/11
- tam (Ar.)** *i.* Son, sözün bitmesi 40a/11
- tāmm (Ar.)** *sf.* Bütün, eksiksiz, noksansız; mükemmel, olgun
 t. ıdır 26b/07

- keşf-i tām̄m 27a/12; maẓhar-ı tām̄m 34b/14, 36a/06
- tamām** (Ar.) *sf.* 1. Bütün, eksiksiz, tam
tamām şūretin ihāta itmiş idi (71b/04)
2. *zf.* Büsbütün, bütünüyle *imtiḥān idüb gördüñ tamam şāf oldun* (07a/06, 75b/08)
t. it- Tamamlanmak, bitmek 20b/15, 56b/04, 69b/03
t. ol- Eksiksiz yapmak, tamamlamak 55b/10, 56a/15, 72b/02
t.-ı imtizāc Karışımın sona ermesi 43a/10
t.-ı kurbet Allah'a yakınlığı tamamlama 56a/15
t.-ı ma'nā Anlamın hepsi 75a/01
- tāmme** (Ar.) *sf.* Bütün, eksiksiz, noksansız; mükemmel, olgun
→ nedāmet-i tāmme 62a/11
- ṭamu** (Soğd.) *i.* Cehennem
ṭ. nuñ 06a/07
- ṭanīn** (Ar.) *i.* Vızıltı
ṭ.-i zübāb Sinek vızıltısı 67a/01
- ṭap-** İbadet etmek
ṭ. -mazam 59a/06
- ṭar** *i.* Sıkıntılı, kasvetli, dar
ṭ. ol- Daralmak 29b/07
- tār u mār** (Far.) *sf.* Perişan, karmakarışık
t. it- Darmadağınık olmak 29b/07
- ṭaraf** (Ar.) *i.* Yan, yön
ṭ. inda 33b/09, 33b/10
ṭ. indaki 33b/11
- ṭarīḳ** (Ar.) *i.* Bir velinin Allah'a ulaşmak için tuttuğu yol 01b/10, 22a/06, 57b/10
ṭ. i 61b/09, 69a/06
ṭ.-i Hakk Allah'a götüren yol 42a/01
ṭ.-i huşūl Ortaya çıkan yol 64a/14
ṭ.-i müstakīm Doğru yol 53b/15
ṭ.-i müstakīme Doğru yol 15a/14
→ mürşid-i ṭarīḳ-i Hakk 41a/06; şavm-ı ṭarīḳ 64a/06
- ṭarīḳat** (Ar.) *i.* Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol; tasavvufî meslek 48b/03, 62b/05, 64b/12
→ 'ilm-i ṭarīḳat 47b/11, 48b/12, 48b/14; ḳanūn-ı ṭarīḳat 11b/01, 22a/03; şalat-ı ṭarīḳat 62b/08; şavm-ı ṭarīḳat 64a/02; zekāt-ı ṭarīḳat 63a/10

ṭart- Ağırlığını bulmak, çekmek

ṭ. -dı 01b/01

taşallüb (Ar.) *i.* Sağlamlaşma

t. it- Sağlamlılaştırmak, delile dayandırmak 54a/06

taşarruf (Ar.) *i.* Malı istediği gibi kullanma yetkisi

t. ından 27b/05

t. it- Bir şeye istediği şekli vermek 05b/01, 28b/08, 28b/10

t.-ı Hāk Allah'ın tasarrufu 56a/02

t.-ı Hāk Allah'ın tasarrufu 55b/13

→ şāhib-i taşarruf 34a/07

taşarrufāt (Ar.) *sf.* Tasarruflar

t.-ı nefis Nefisten gelen istekler 65b/08

taşavvuf (Ar.) *i.* Gönlünü Allah sevgisine bağlama 55a/01, 55a/05

t. dan 67b/08

t. uñ 54b/11

→ ehl-i taşavvuf 54b/12

taşdik. (Ar.) *i.* Gerçek olduğunu söyleme, doğrulama

t.-i enbiyā-yı mürselin Peygamberlerin sevgili kullarının doğrulaması 42a/13

taşfiye (Ar.) *i.* Arıtma, saflaştırma, temizleme

t. nūñ 55b/12

t. si 55b/02

t. it- Temizlemek 54b/13

t. kıl- Temizlemek 67b/09

t.-i kalb Kalbin saf hâle gelmesi 22a/04, 55a/09, 67b/11

taşhîh (Ar.) *i.* Yanlış doğrultma, düzeltme, yanlışın düzeltilmesi

t. eyt- Düzeltmek 76a/14

tāsi^c (Ar.) *sf.* Dokuzuncu

→ bāb-ı tāsi^c 04a/08, 25a/10

taşrih (Ar.) *i.* Açık açık söyleme, bildirilme, belirtme, belirtilme

t. it- Açıklamak, bildirmek 48a/12

taşla- Taş atmak, taşa tutmak

ṭ. -rlar 06a/11

taşra *i.* Dışarı, dışarıda 07a/01, 68a/13

tat- Uğramış olmak, yaşamak

ṭ. -mayan 05a/04

ṭ. -mişlardur 29b/04

tathîr (Ar.) *i.* Temizleme, paklama

t. uñ 52a/11

t. it- Temizlemek 52a/09, 65a/05

ṭavāf (Ar.) *i.* Hac zamanında Kâbe'nin etrafını dolaşarak ziyaret etme
ṭ. in 64b/11

ṭ. it- Hac zamanında Kâbe'nin etrafını doşşarak ziyaret etmek 64b/07

ṭ.-ı kudüm Ayakta yapılan dönüş
64b/04, 65a/08

ṭavā'if (Ar.) *i.* Tayfalar, güruhlar, fıkralar, bölükler

ṭ.-i muhtelif Çeşitli topluluklar
04a/11, 35b/03

ṭav'an ü kerhen (Ar.) *zf.* Hem isteyerek hem istemeyerek 54b/06

ṭayarān (Ar.) *i.* Uçma

ṭ. it- Uçmak 16b/05, 58a/09

ta'yīn (Ar.) *i.* Belirleme, tespit

t. eyle- Belirlemek 47a/13

ṭayr (Ar.) *i.* Kuş

ṭ.-ı ahmer Kızıl kuş 10a/04

ṭayy (Ar.) *i.* Atlama, üzerinden geçme

ṭ.-ı maḳāmāt Makamları geçme 42a/02

ṭ.-ı mekān Mekânı geçme 47b/08

ṭayyib (Ar.) *sf.* İyi, güzel, hoş

→ kelime-i ṭayyib 56a/13

taẓarru' (Ar.) *i.* Kendini alçaltarak yalvarma 30b/15

t. it- Kendini alçaltarak yalvarmak
75b/03

→ efgān u taẓarru' it- 10b/11

tāze (Far.) *sf.* Genç 41b/15, 45b/01, 72b/08

ta'ẓīm (Ar.) *i.* Büyükleme, ululama, büyük sayma

→ kemāl-i ta'ẓīm 68a/03

te'ākub (Ar.) *i.* Birbiri arkasından gitme, birbirini takip etme

→ 'ālīū't-te'ākub 53b/13

tebahhur (Ar.) *i.* Denizleşme 16a/03

tebdīl (Ar.) *i.* Başka şekle sokma, değiştirme 48b/15

t. it- Değiştirmek 15b/05, 65b/08

t. kııl- Değiştirmek 48b/15

t. ol- Değişmek 05a/09

tecdīd (Ar.) *i.* Yenileme

t. e 61b/10

t.-i tevbe Tövbeyi yenileme 61b/11

tecellī (Ar.) *i.* Belirme, görünme, ortaya çıkma 06a/04, 49b/04

t. den 19b/08

t. lerinde 18a/07

t. si 19b/12, 22b/15, 24b/02

- t. sin 21a/02
- t. sinde 19a/04
- t. sine 08a/09
- t. eyle-** Belirmek 08b/13, 18b/01, 34b/10
- t. it-** Ortaya çıkmak, tecelli etmek 17b/06, 18a/14, 36a/02
- t. kı1-** Belirmek, görünmek 02a/09, 30a/14, 36a/09
- t. ol-** Ortaya çıkmak, görünmek 02a/09
- t.-i şıfāt** Niteliğinin görünmesi 23a/07
- t.-i zāt** Allah'ın görünmesi 04a/07, 25a/04, 62b/13
→ nūr-ı tecellī 12b/05
- tecelliyāt (Ar.)** *i.* Tecelliler 57b/04
- tecliye (Ar.)** *i.* Cila verme, verilme
- t.-i rūḥ** Ruha parlaklık verme 61b/08
- tecribe (Ar.)** *i.* Sınama, tecrübe, deneme
- t. eyle-** Denemek 18b/10
- tecrīd (Ar.)** *i.* Her şeyden el ayak çekip Allah'a yönelme 63b/05
- tedārük (Ar.)** *i.* Hazırlama; araştırıp bulma, ele geçirme, edinme
- t. eyle-** Hazırlamak 75a/13
- t. it-** Hazırlanmak 62a/06
- tedbīr (Ar.)** *i.* Çare, tedbir, değiştirme
- t.-i memleket** Ülkeyi değiştirme 33a/14
- tefāvūt (Ar.)** *i.* İki şey arasındaki fark
- t. it-** Fark etmek 49a/12
- tefekkr (Ar.)** *i.* Düşünme, zihin yorma 01a/10, 57b/02, 66b/01
- t. dür** 57b/02
- teferruḥ (Ar.)** *i.* Ferahlama 39b/15
- tefhīm (Ar.)** *i.* Anlatma, anlatılma, bildirme, bildirilme 02a/11
- tefrīd (Ar.)** *i.* Kendini Allah'a adama 63b/05
- tefsīr (Ar.)** *i.* Açıklama, Kur'ân-ı Kerim'in anlam bakımından izahı
- t. de** 75a/10
- teheccüd (Ar.)** *i.* Gece namazı 68b/13
- teḥiyyet (Ar.)** *i.* Beka, mülk
- t. inde** 62b/12
- tehlīl (Ar.)** *i.* İslam dininin tevhit akidesini hülasa eden "lā ilāhe-ill-Allah" sözünü tekrarlama

- t. it-** Kelime-i tevhidi söyleme 11b/15
- tekālīf (Ar.)** *i.* Teklifler 47b/06
- t. üñ** 44a/09
- t.-i cismāniyye** Bedensel istekler 44a/11
- tekeffül (Ar.)** *i.* Birine kefil olma, kefalet etme veya verme
- t. it-** Kefil olmak 62b/08
- tekellūf (Ar.)** *i.* Özenme, bir işi gösterişli hâle koymak için uğraşma 67a/05
- t. e** 69b/08
- teklīf (Ar.)** *i.* Birinden eziyetli, fakat başkası için faydalı bir iş isteme; öneri
- t. dür** 54b/07
- teklifāt (Ar.)** *i.* Teklifler, önermeler, öneriler
- t.-ı şerīyye** Dinî öneriler 20a/02
- tekmīl (Ar.)** *i.* Tamamlama, tamamlanılma 56b/05
- t. eyt-** Tamamlamak 03b/13
- t. it-** Tamamlamak 48b/04, 63a/01, 69b/03
- tekrār (Ar.)** *i.* Yineleme 62a/06, 65b/07
- telķīn (Ar.)** *i.* Bir fikri aşılama 44b/10, 50a/13, 52b/03
- t. i** 53b/06
- t. al-** Başkasından fikir elde etmek 52a/10, 52a/11, 58b/03
- t. eyle-** Bir fikri aşılmak 51a/05, 64b/15
- t. it-** Bir fikri aşılmak 51a/05, 51a/06
- t.-i tevķīd** Allah'ın birliği düşüncesi 44b/08
- ehl-i telķīn 50b/02; şāhib-i telķīn 64b/15
- temāşā (Far.)** *i.* Dolaşma, gezinme 44a/14
- t. it-** Gezinmek 62a/09
- t. kııl-** Dolaşmak 44a/14
- temcīdāt (Ar.)** *i.* Sabah namazı vaktinden evvel minarelerde söylenen niyaz ilahileri
- 'acāyib-i temcīdāt 69a/08
- temennī (Ar.)** *i.* İstek, arzu, dilek
- t. sinden** 22a/15
- t. it-** İstemek 11a/01, 23b/11
- temessūk (Ar.)** *i.* Tutunma, sarılma
- t. it-** Tutunmak 54a/09

temevvüc (Ar.) *i.* Dalgalanma, dalgalı olma, dalga dalga olma
t. e 66a/07

temşîl (Ar.) *i.* Belirgin özelliğin simgesi durumunda olma
t. ol- Örnek olmak 26b/13

temyîz (Ar.) *i.* İyiyi kötüden ayırma 43b/08

tena'um (Ar.) *i.* Nimet içinde, bolluk içinde bulunarak rahat etme
t. it- Nimet içinde bulunarak rahatlamak 45b/08

tena'umât (Ar.) *i.* Nimetler, bolluk içinde bulunarak rahat etme
t. la 47b/10

tenbîh (Ar.) *i.* Uyarma, hatırlatma
t. it- Uyarmak 57a/13

tenezzül (Ar.) *i.* Kendini aykırı düşen bir işi veya durumu kabul etme, alçalma, inme, kibirsizlik 75b/15
t. e 75a/05, 75a/10
t. i 73b/11
t. ine 74b/13
t. it- Alçalmak 46b/06, 62a/04

tenezzülât (Ar.) *i.* Alçalmalar, inmeler, aşağılamalar; gönül açıklıkları
→ intihâ-yı tenezzülât 42b/10

tenhâ (Far.) *i.* Gizli, saklı olan, kimsenin olmadığı 67b/10

tenzîh (Ar.) *i.* Allah'ın her türlü eksik ve noksandan uzak bulunduğuna ve insan vasfında olmadığına inanma
t. it- Allah'ın her türlü eksik ve noksandan uzak bulunduğuna inanmak 14a/08

terakki (Ar.) *i.* İlerleme
t. ler 62a/08
t. si 73b/11
t. sine 74b/13
t. ye 62a/15

terbiye (Ar.) *i.* Eğitim
t. si 11b/02

terbiyyet (Ar.) *i.* Eğitime, yetiştirme, eğitim
45a/02

terceme (Ar.) *i.* Tercüme, çevirme
t. ye 42a/09

tereddüd (Ar.) *i.* Kararsızlık, duraksama
t. inîz 76a/15
t. eyle- Kararsız kalmak, duraksamak 71b/04

terk (Ar.) *i.* Vazgeçme, bırakma
t. it- Bırakmak, terk etmek 43a/13, 64b/14, 68b/12

- t. olun-** Bırakılmak, terk edilmek
69b/13
- t.-i mā-sivā-ullah** Dünyadan geçmek, Allah'tan başka her şeyle ilgisini kesmek 53a/03
- terkin (Ar.)** *i.* Yazılı bir şeyi bozma, silme, çizme
t. ur- Birbirinden ayırmak 51b/02
- tertīb (Ar.)** *i.* Düzen, nizam 32a/09
t. ol- Düzenlemek 03b/14
- tesbīh (Ar.)** *i.* “Süphanallah” kelimesini söyleyerek Allah'ı tazim etme, tespih 69a/02
t. it- Allah'a tazim etmek 10a/05
- tesbīhāt (Ar.)** *i.* “Süphanallah” diyerek Allah'ı kutsallaştırmalar
→ ġarā'ib-i tesbīhāt 69a/08
- teslīm (Ar.)** *i.* Kendini Allah'ın kaderine bırakma, Allah'ın takdirine boyun eğme; emanet 49a/04
t. eyle- Emanet etmek 01b/08
t. it- Geri vermek 13b/10, 13b/12, 63b/04
- teşbih (Ar.)** *i.* Benzetme
t. it- Benzetmek 10a/05, 11b/15
- teşhīş (Ar.)** *i.* Ayırma, seçme, fark etme, tanıma 43b/08
- tevācüd (Ar.)** *i.* Vecd içinde olabilmek için gayret etme
t. it- Gayret etmek 67a/08
- tevārüd (Ar.)** *i.* Arka arkaya gelme, her yandan gelip birikme
→ ilhāmāt-ı tevārüd 61a/03
- tevbe (Ar.)** *i.* İşlediği bir günahı pişmanlık duyup yapmamaya karar verme, tövbe 50a/13, 75b/02
t. den 55a/06
t. si 52b/07, 52b/08, 52b/15
t. sidür 52b/07
t. sine 62b/01
t. yi 50a/15
t. it- Tövbe etmek 52a/09, 62b/15
t.-i bāṭiniyye Gizli olarak yapılan tövbe 55a/09
t.-i naşūh Bir daha bozmamak üzere edilen tövbe 50a/15, 67b/13
t.-i zāhiriyye Açık olarak yapılan tövbe 55a/07
→ istiğfār ü tevbe eyle- 18b/14;
tecdīd-i tevbe 61b/11

tevcih (Ar.) *i.* Çevirtme, yöneltme, döndürme

t. it- Döndürmek 54b/03

teveccüh (Ar.) *i.* Güler yüz gösterme, yakınlık duyma; hoşlanma, sevgi 04b/07, 26a/06

t. it- (Belli bir yöne) Yönelmek 32a/03

tevekkül (Ar.) *i.* Sebeplerini yerine getirdikten sonra işi Allah'a havale etme 49a/04

tevfîk (Ar.) *i.* Allah'ın yardımına kavuşma
t. a 76b/02

tevḥîd (Ar.) *i.* Allah'ın birliği 30a/03, 47a/10, 54b/13
t. e 50b/12, 62b/02, 75b/15

t.-i rabbü'l-'âlemîn Allah'ın birliği 42a/13

t.-i zât Allah 45a/08

→ esmâ-yı tevḥîd 55b/09, 65b/07; 'ilm-i tevḥîd-i zât 48a/07; kelime-i tevḥîd 22a/07, 56a/13; kelime-i tevḥîd-i mışkâl 04b/09; şaykal-ı tevḥîd 60b/12; telkîn-i tevḥîd 44b/08

tezekkür (Ar.) *i.* Hatıra getirme

t. it- Hatırlamak 18a/07, 18a/08

tezellül (Ar.) *i.* Zillete katlanma, kendini hakir görme, alçalma, küçülme
t. i 05a/12

t. it- Alçalmak, kendini hakir görmek 04b/07, 04b/15

tezkîr (Ar.) *i.* Hatırlama 57a/13

tezkire (Ar.) *i.* Bazı meslek sahibi kimseler için yazılan biyografi

t.-i evliyâ Evliyâlar tezkiresi 67b/04

tezkiye (Ar.) *i.* Kusurdan temizleme, temize çıkarma, aklama

t.-i nefis Nefsi temizleme 61b/07, 67b/12

tıfl (Ar.) *i.* Küçük çocuk 44b/13, 48a/09
t.-ı ma'ânî Anlamdan doğan 44b/12, 59b/15, 68a/08

tımâr (Far.) *i.* Bakım yapma

t. it- Bakım yapmak, tedavi etmek 72b/01

trâş (Far.) *i.* (Sakal, bıyık, kıl için) dibinden kesme, kazıma

t. eyle- 65a/15

t. it- 64b/06

ticâret (Ar.) *i.* Alım-satım, alışveriş 28b/04
t. i 47b/03

- t. it-** Ticaret yapmak 43b/09
→ ehl-i ticāret 28b/03
- ṭobrak** *i.* Toprak; yurt, il, memleket 43a/11, 45b/07
ṭ. dan 43a/03
- ṭoĝ-** Dünyaya gelmek, doğmak; güneşin doğması
ṭ. -a 45a/02
ṭ. -ar 10a/09, 44b/12, 72b/12
ṭ. -dukdan 68b/14
ṭ. -madan 70a/03
- ṭoĝrı** *sf.* Doğru, gerçek, dürüst 52b/12
- ṭoĝur-** Dünyaya getirmek
ṭ. -dukda 72b/07
- ṭoĝun-/ṭoĝın-** Deĝmek, isabet etmek, dokunmak
ṭ. -acaĝ 02a/15
ṭ. -maz 46a/06, 50b/08
- ṭolu** *i.* Dolu, boş olmayan 39a/08
- ṭolun-** Dolgun hâle gelmek
ṭ. -mıŝlardı 09a/02
- ṭūfān** (Ar.) *i.* Nuh peygamber zamanında dünyayı kaplayacak şekilde yaĝan yaĝmur 39b/15
- tuḥfe** (Ar.) *i.* Hediye, armaĝan
t. eyle- Hediye etmek 02b/11
- tuḥm** (Far.) *i.* Tohum 50b/09
t. ı 50b/07
t. ın 47a/09, 47a/11
- ṭulū^c** (Ar.) *i.* Doğma, doğuŝ 39b/13
ṭ. dur 24b/15
ṭ. eyle- Doğmak 31a/05
ṭ. it- Doğmak 04b/11, 19a/15, 31a/13
- ṭūr** (Ar.) *i.* Daĝ
ṭ. ma 30b/14
ṭ. ında 02b/05
ṭ. ından 02b/14
ṭ.-ı ilhām İlham daĝı 03a/05
→ cebel-i ṭūr 06b/11
- ṭur-** 1. Ayakta beklemek, doğrulmak, durmak *fu'ād-ı Müzdelifesine varub vakfeye ṭura* (65a/11)
2. Bir yerde oturmak, ikâmet etmek *Cebrā'iliñ rûhı ṭayr-ı aḥmer şüretinde bir şecer üzre ṭurub Ḥaḳ-Te'ālāya tesbîḥ iderdi* (10a/04, 42b/15)
3. Beklemek, durmak *tecellî-i zâta muntazır olub ṭurmadur* (62b/13)
4. Durmak, bulunmak *ṭamunuñ*

- kapusına t̄urub kimesne girmeğe*
komayam (06a/07)
 t̄. -a 65a/11, 65b/02
 t̄. -dılar 42b/15, 72a/12
 t̄. -madur 62b/13
 t̄. -ub 06a/07, 10a/04, 66b/13
 t̄. -ur 19b/01
 → sağını t̄ur- 72a/15
- t̄uruk** (Ar.) *i.* Tarikler, yollar 51a/01
- t̄uše** (Ar.) *i.* Ölmeyecek kadar yenecek şey,
 azık 63b/02
- t̄uše-ber** (Ar.-Far.) *sf.* Ölmeyecek kadar
 yiyecek alan 41b/05, 63b/02
- tut ki** (T.-Far.) *zf.* Farz et, düşün ki,
 diyelim ki 40a/01
- t̄ut-** 1. (Yönünü, yüzünü, gözünü bir
 tarafa) çevirmek *nazarın bākī*
sulṭāna dāīm sūbhāne t̄utmadur
 (64a/15)
 2. Tutmak, kaplamak *ufacık t̄alğa*
deryā yüzünü t̄utar (16a/06)
 3. Elinde bulundurmak *kılıc*
çekmezler sekü t̄utmazlardı
 (51a/11)
 4. Yerleşme *Hak gönle tutmaz*
 63b/12
- t̄. -ar 16a/06, 16a/08, 17a/07
 t̄. -arsa 41b/10
 t̄. -madur 64a/15
 t̄. -maz 63b/12
 t̄. -mazlardı 51a/11
 → kulağ t̄ut- 44a/03
- t̄utul-/t̄utıl-** Sesi çıkmaz hâle gelmek
 t̄. -ur 48b/09, 62a/05
- t̄uyul-** Hissedilmek
 t̄. -ur 57a/15
- t̄uyūr** (Ar.) *i.* Kuşlar 66b/12, 66b/12
- t̄ürāb** (Ar.) *i.* Toprak
 t. muñ 16a/14
- t̄ürkī** (T.-Ar.) *i.* Türkü 42a/05
- t̄ütün** *i.* Duman
 t. idür 07a/06
- U**
- u/ü** (Far.) *bağ.* Ve bağlacının, sessiz harfle
 biten bağlama öbeklerindeki söz-
 cüklerden sonraki okunuşu 01b/13,
 42a/05, 77a/2
- ‘ucb** (Ar.) *i.* Kendini beğenmişlik 48b/15,
 52a/02, 61b/14
 ‘u. dur 60b/09

uç- Havalanmak

u. -mağ 47b/08

u. -maz 44a/07

u. -ub 43a/06

‘ūd (Ar.) *i.* Ağaç, odun 66b/11

ufacık (Ar.) *i.* Çok ufak, küçücük 16a/06

ufuk (Ar.) *i.* Düz arazide veya açık denizde

gökle yerin birleşir gibi görüldüğü

yer

u.-ı semā Gökyüzünün ufku 34b/12

uğra- Gitmek, varmak

u. -dı 43a/08

u. -salar 29a/05

uğrat- Dokunmasına sebep olmak

u. -duñ 06b/05

uğrı *i.* Hırsız

u. sı 55a/04

uğur *i.* Yol, yön

u. dan 46a/01

‘uhūd (Ar.) *i.* Ahidler, yeminler; anlaşma-

lar

‘u.-ı sâbıka Geçmişte edilen yeminler, verilen sözler 43b/03

‘uķūl (Ar.) *i.* Akıllar, zihinler

→ zevīü'l-‘uķūl 01b/04, 02a/11

ulaşdır- Ulaşmasını sağlamak

u. -ırlar 32b/11

u. -ur 56a/14

‘ulemā (Ar.) *i.* Âlimler, bilginler 42a/14, 42b/05

‘u. dan 73b/09

‘u. nuñ 76a/12

‘u. ya 42b/02

‘u. yı 42b/04

‘u.-yı ‘izām Büyük âlimler 68a/01

‘u.-yı zāhir Meydanda olan bilginler 54a/12

ulu *sf.* Ulu, büyük, ileri gelen, yüce, şerefli

21a/06, 34b/07, 51a/14

ulūhiyyet (Ar.) *i.* Allahlık sıfatı, vasfı 51b/08

u. ini 08b/02

→ āyine-i cemāl-i ulūhiyyet

08b/08; müşāhede-i cemāl-i

ulūhiyyet 20b/01; nūr-ı ulūhiyyet

04b/09, 09a/01, 25b/13; şems-i

ulūhiyyet 04b/11; zāt-ı ulūhiyyet

12a/09, 24a/11

ululıg *i.* Azamet, büyüklük

u. ından 08a/01

‘ulūm (Ar.) *i.* İlimler 39a/02, 63a/14

‘u. uñ 48b/10, 48b/10

‘u.-ı leddünniyye Uluhiyet âlemiyle

ilgili ilimler 44b/15, 53b/14

→ cevâhir-i ‘ulūm-ı leddünniyye
53b/11

‘ulüvv (Ar.) *i.* Yükseklik, büyüklük, yüce-
lik 42a/03

‘u.-i şān Şan ve şerefin yüksek ol-
ması 41b/09

‘ulvī (Ar.) *sf.* Yüce, yüksek 22b/13, 49a/10

‘ummān (Ar.) *i.* Ulu, büyük, engin deniz,
okyanus 39b/14

‘u. dur 25a/01

→ cünbüş-i ‘ummān 39b/14

‘umūm (Ar.) *i.* Hep, bütün, cümle, herkes

‘u.-ı ihsān Lütfunun hepsine 41b/03

umūr (Ar.) *i.* İşler, hususlar, maddeler, şey-
ler

→ mülāhaza-i umūr-ı dünyeviyye
55b/01

‘unşurī (Ar.) *sf.* Elemansal, ögesel 16a/09

→ istiğrāk-ı ‘unşurī 16a/13; kafes-i
‘unşurī 10b/13; talḫīf-i ‘unşurī
16a/14

unut- İradesi dışında aklından çıkmak

u. -dıkları 57a/12

u. -dılar 43a/13, 43b/03, 57a/12

u. -dınız 43b/11

u. -duğın 57a/09

u. -ır 22b/07

u. -ub 20a/15

ur- 1. Vurmak, çarpmak *‘irfān nūrī
tebahhur kalbde mevc urub...*
(016b/03, 22b/09)

2. Söylemek *kimsenüñ ‘aybın
yüzine urmamağdur* (05a/06, 74a/
04)

3. Gövdesinden ayırmak *ol atları
siñirledi ve boyunların urdı*
(62a/11)

u. -dı 62a/11

u. -mağa 16b/03

u. -mamağdur 74a/04

u. -sun 39a/08

u. -ub 05a/06, 29b/07

u. -ur 22b/09

u. -urdı 74a/08

→ dem ur- 35b/07; kadem ur-
20b/11, 21b/13, 27b/13; mevc ur-
16a/04; nāre ur- 65b/15, 66a/13;
terkin ur- 51b/02

‘**urefā** (Ar.) *i.* Arifler, irfan sahibi kimseler

33a/04

‘u. dan 33b/13

‘**urūc** (Ar.) *i.* Yukarı çıkma, yükselme

‘u. it- Yükselmek 10b/13, 11a/04

‘u. iyle- Yükselmek 56a/15

uşūl (Ar.) *i.* 1. Asıllar, kökler *uşūl-i esmā’*

ki on iki ismdür (47b/12)

2. Yol, yöntem *bu esmāyı taşrīh*

itmek uşūl-ı meşāyihe muhalifdür

(48a/12)

u.-ı meşāyih Şeyhlerin yolu 48a/12

u.-i esmā’ İsimlerin asılları 47b/12

uş *zf.* İşte, şimdi 39b/09

utan- Haya etmek, sıkılmak

u. -maz 73a/14

uyan- Uykudan uyanmak

u. -ub 27a/07

uyanık *i.* Uyanmış veya uyumamış olan

25b/05, 72a/10

uyanıklık *i.* Uyanık olma durumu 72a/08

uyar- Uykudan uyandırmak

u. -ub 55b/06

uyku *i.* Organizmanın dış dünyadan gelen

uyarıları geçici olarak idrak edeme-

mesi durumu 58a/07, 72a/10

u. sundan 55b/05

uykusuz *zf.* Uyumadan 45b/10, 45b/15

uyu- Uyku hâlinde olmak

u. -mağdur 51b/13

u. -r 58a/09

u. -rken 25b/05

uyuş- Uyumak

u.-ur 49b/15

‘**uzlet** (Ar.) *i.* Bir yana çekilip kendi ken-

dine tenhada yaşama, yalnızlık

köşesine çekilme 67a/10, 67b/10

‘u. den 67b/07

Ü

üç *sf.* Üç sayısı 03b/13, 33a/06, 54a/12

ü. den 54b/08

üç yüz *sf.* Üç yüz sayısı 32a/12, 32b/09

üçüncü/üçünci *sf.* Üçüncü olan 14a/15,

48a/06, 65a/10

ümenā’ (Ar.) *sf.* Güvenilir kimse 34a/08

ümerā (Ar.) *i.* Emirler, beyler

ü. ya 54b/07

ü. yı 76a/13

ümmet (Ar.) *i.* Bir peygambere tâbi olup onun yolundan giden cemaat

ü. ümüñ 28a/11

üns (Ar.) *i.* Alışma, alışkanlık; Allah'ın insan gönlünde görünmesi 29b/10, 53a/04, 65b/01

ü. i 16a/01, 29b/05

ü.-i billāh Allah'ı gönülde görmek 42b/15

ü.-i hakikat Allah'ın insan gönlünde gerçekten görünmesi 22a/01

ü.-i kadīm Allah'ın kalbî olarak görüldüğü âlem 20a/14, 20b/04
→ 'âlem-i üns 20a/12; gâyet-i üns 35a/12

üzere *zf.* Üzerine, üzerinde, üstüne, olduğu biçimde 09b/07

üzeri *i.* Üst, üzeri

ü. nde 16a/04, 47b/07

ü. nden 71b/14

ü. ne 05b/02, 09b/04

ü. nedür 55a/13

üzre *i.* 1. Üstünde, üzerinde *çün hāl bu tarîk üzre oldı* (01b/10, 10a/02, 22a/06)

2. -e göre *on üç bāb üzre tertīb olundı* (03b/14, 25a/14, 35b/14)

3. Dolayısıyla *meşāyih keşfi üzre bunlar 'adede geldiklerini beyān idelüm* (29b/15)

4. Doğrultusunda *remz üzre beyān eylersen...* (02a/13, 32a/09, 45b/08)
ü. dür 05b/14, 25a/14, 58b/08

V

vācib (Ar.) *i.* Yapılması gerekli 58b/01
v. ini 44a/09

v.ü'l-vücūd Allah 01a/02

vācibāt (Ar.) *i.* Vacip olan, yapılması gerekli olan şeyler 47b/05
v. ndan 68b/12

vādī (Ar.) *i.* Dere boyu

v.-yi eymen Hz. Musa'nın Tur dağında Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yer 30b/14

vaḥdāniyyet (Ar.) *i.* Allah'ın birliği 49a/09

vaḥdet (Ar.) *i.* Birlik, teklik, yalnızlık 16a/13, 21b/13

v. de 26a/15

v. i 26a/14

→ maḳām-ı vaḥdet-i muṭlaḳ 27a/13

vāḥidiyyet (Ar.) *i.* Birlik, teklik, bir olma 08b/04

- v. den 74b/09
v. e 12b/02
→ burc-ı vāhidiyyet 08b/12;
mazhar-ı şifāt-ı vāhidiyyet 07b/11,
31a/06
- vaḥşet (Ar.)** *i.* Korku, ürküntü 45a/06
→ ‘ālem-i vaḥşet 20a/12
- vaḥy (Ar.)** *i.* Bir fikrin veya bir emrin
Allah tarafından bir peygambere
bildirilmesi
v. e 51a/03
- vaḳ‘a (Ar.)** *i.* Olup geçen şey, hadise, olay
v. yi 20b/12
- vaḳfe (Ar.)** *i.* Hacıların Arafat’ta durmaları
v. ye 65a/11
- vāḳı‘a (Ar.)** *i.* Meydana gelen hâl, vuku
bulmuş bir iş 77a/01
v. da 73a/04, 73a/13, 76b/14
v. dan 75b/11
v. lar 76a/03
v. mda 76a/10
v. sında 52a/12, 73b/02
→ şāḥib-i vāḳı‘a 23b/05
- vāḳı‘at (Ar.)** *i.* Baştan geçen olaylar
69b/11
v. dan 73b/14
- vāḳıf (Ar.)** *i.* Bir şeyi elde eden, bir işten
haberdar olan, bilen kimse
v. a 50a/10
v. ol- Haberdar olmak 54b/03
- vāḳı‘ (Ar.)** *i.* Meydana gelen, olagelen
v. ol- Meydana gelmek, vuku bul-
mak 07a/03, 34b/04, 75b/15
- vaḳt (Ar.)** *i.* Vakit, zaman 04b/11, 28b/14,
68b/11
v. da 75b/01
v. i 68b/10
v. in 59b/15, 63b/06
v. inde 44a/11
v.-ı seḥer Tan yerinin ağarmasından
biraz önceki zaman 31b/07
- vaḳtā ki (Ar.)** *zf.* Ne vakit ki, o vakit ki,
olduğu vakit 59b/02
- vaḳtā kim** *bkz.* **vaḳtā ki** 04b/07, 13b/01,
20b/02
- vaḳtli (Ar.-T.)** *i.* Zamanında 44a/11
- v’Allahü (Ar.)** *ünl.* “Allah için, Allah hakkı
için” anlamına gelen büyük yemin
19a/08, 76a/10, 76a/10
- var** *i.* Mevcut olan, bulunan 10a/07, 42b/
14, 74a/07

- v. i-di 13b/11, 45b/01
v. i-se 20b/13, 49a/06
v. dur 09b/08, 34a/08, 76a/15
- var-** Gitmek, erişmek, kavuşmak, ulaşmak
73a/15
v. -a 23b/15, 65a/09
v. -an 61b/01
v. -dıkça 43a/09
v. -dukdan 65b/12
v. -dum 71b/03
v. -in 43b/12
v. -ir 34a/01
v. -mağa 20b/14
v. -mağ 54a/01
v. -mayınca 49b/04
v. -maz 62a/04
v. -mişdur 20a/02
v. -sa 07b/03
v. -ub 43b/10, 65a/11
v. -uñ 42b/07
v. -ur 17b/07, 33b/14, 34a/02
v. -urlar 28b/02
- varak (Ar.) i.** Yaprak
v. a 03b/09
- varıl-** Belli bir yere ulaşılma
v. -maz 44a/07
- vārid (Ar.) sf.** Gelen, vasıl olan, erişen
v. ine 03a/01
v. ol- Gelmek, çıkmak 02b/15
- varidāt (Ar.) i.** Hatıra gelen, içe doğan şeyler
v.-ı **ğaybiyye** Bilinmeyenden içe doğan şeyler 54a/09, 75b/12
- vāriş (Ar.) i.** Mirasçı
v.-i **ma'nevī** Manevî mirasçı 34b/06, 36a/06
- varlık i.** Var olma durumu, var edilmiş olma 22b/04, 23a/04
v. in 22b/04
v. ma 41a/03
v. mı 63a/13
v. uñdan 21b/14
- varṭa (Ar.) i.** Tehlike, içinden çıkılması güç iş
v.-i **helāk** Yok olma tehlikesi 05a/14, 07a/05, 07b/03
- vaşf (Ar.) i.** 1. Vasfetme, tanımlama, tarif etme *bir mertebe galebe idüb tecellī kıılır kim vaşfa ve beyāna şığmaz* (01b/05, 23a/10)
2. Övme *tecellīsine dek anuñ vaşfın ve medhın söyleye* (08a/09)
v. a 23a/10

- v. ın 08a/09
v. ında 01b/05
→ kemāl-i vaşf-ı istiğnā 39a/15
- vāşıl (Ar.)** *sf.* Hakk’a eren
v. lar 01b/14
v. ol- Erişmek, ulaşmak 04a/03, 70a/06
v. olun- Erişilmek, ulaşılmak 42a/13
v.-ı cānān Allah’a ulaşan 15a/13
→ ‘ārif-i vāşıl 44b/08; şeyh-i vāşıl 53b/06
- vāşıta (Ar.)** *i.* Aracı, araya giren
v. sı 05a/11, 10b/05, 58b/12
v. ol- Aracı olmak 12b/02
- vāşılın (Ar.)** *sf.* Birbirinden hiçbir zaman ayrılmayan kimseler
→ efrād-ı vāşılın 34b/15, 35a/14
- vaşl (Ar.)** *i.* Ulaşma, kavuşma
v. ol- Kavuşmak 45a/07
- vaţan (Ar.)** *i.* Bir kimsenin yaşadığı yer
42b/14
v. dan 43a/05
v. ına 64b/11
v. larına 43b/02
v. kııl- Yurt edinmek 42b/14
v.-ı aşlı Esas vatan 10b/14, 65b/09
- vav (Ar.)** *i.* Osmanlı alfabesinin yirmi dokuzuncu harfi olup “ebced” hesabında altı sayısının karşılığıdır 55b/10, 56a/06
- va‘z (Ar.)** *i.* Nasihat, öğüt 67b/01
v. it- Nasihat etmek, öğüt vermek 72b/09
- vaz‘ (Ar.)** *i.* Tayin edilmek, verilmek
v. olun- Verilmek 55a/02
- vazīfe (Ar.)** *i.* Görev, ödev
v. si 76b/05
- ve (Ar.)** *bağ.* İki sözcük, cümle ve öbeği birbirine bağlar; dahi, de, hem, ile 01a/02, 29b/14, 72b/10
- ve-l-ihsān (Ar.)** *tam.* İyilik ile 03a/12
- ve-l-‘uzlet (Ar.)** *tam.* Yalnızlık ile 67a/10
- ve-s-selām (Ar.)** *ünl.* İşte o kadar, son söz budur, artık bitti 35b/03
- ve şallallahu ‘ala seyyidina Muḥammedin ve ālihi ecma‘in (Ar.)** *cü.* Dua ve selam efendimiz Hz. Muhammed’in ve onun ümmeti üzerine olsun 20a/04, 21a/14, 25a/09
- ve şallallahu ‘ala seyyidina Muḥammedin ve ālihi ve şahbihi (Ar.)** *cü.* Dua ve selam efendimiz Hz. Muhammed’in

- ve onun sahabelerinin üzerine olsun 34a/11
- ve şallallahu ‘ala seyyidina Muhammedin ve ālihi ve şaḥbihi ecma‘in** (Ar.) *cü.* Dua ve selam efendimiz Hz. Muhammed’in ve onun neslinden gelenlerinin, sahabelerinin, ümmetinin üzerine olsun 07b/09, 15a/03
- ve şallallahu ‘ala seyyidina Muhammedin ve ālihi** (Ar.) *cü.* Dua ve selam efendimiz Hz. Muhammed’in ve onun neslinden gelenlerinin üzerine olsun 09a/05
- vecd** (Ar.) *i.* Kendinden geçecek derecede dalgınlık, aşırı heyecan 65b/13; 67a/09
v. e 67a/04
v. üñ 67a/03
→ kemāl-i vecd 66b/15
- vech** (Ar.) *i.* 1. Sebep, vesile, münasebet *gördüğü kaḫiyye bu vech-iledür* (01b/06, 11a/11, 55a/13)
2. Vasıta *üç kerre Ḥaḫ-Te‘ālā ne vech-ile müşāhede olunur hergiz cevāb virmedī* (26b/01, 29b/10)
v. inüñ 39a/10
v.-i hükm Hükmün sebebi 72b/05
- v.-i meşrūḫ** Uzun uzadıya anlatıldığı üzere 58b/10
- vech-ullah** (Ar.) *i.* Allah’ın yüzü 65b/05
v. a 46a/09, 46a/13, 48a/10
- vedā‘** (Ar.) *i.* Ayrılma, ayrılış, Allah’a emanet olun
v. ı 64b/13
v. it- Ayrılmak 64b/04
- vehm** (Ar.) *i.* Yersiz korku 61a/12
→ ḫiss-i ḫayāl ü vehm 23b/08
- velāyāt** (Ar.) *i.* Veli ve ermiş olan kimsenin hālleri 46b/02
- velāyet** (Ar.) *i.* Velilik, ermişlik 55b/11, 55b/11
v. üñ 55b/12
- veled** (Ar.) *i.* Çocuk, oğul
v.-i ḫalb Kalpten doğan 44b/12
- velī** (Ar.) *i.* Allah’ın sevgili kulu, ermiş 17a/09
v. lerdür 32a/05
v. leri 29b/14
- vereşe** (Ar.) *i.* Mirasçılar
v.-i enbiyā’ Peygamberin mirasçıları 42b/01
- vesāvis** (Ar.) *i.* Vesveseler, kuruntular

- v.-i **şeytāniyye** Şeytanca kuruntular
74a/12
- vesvese** (Ar.) *i.* Şüphe, kuruntu
v. sinden 49b/03
- veyā** (Ar.-Far.) *bağ.* Cümlede bildirilen hususun, sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir 05b/05, 59a/09, 75b/04
- vezīr** (Ar.) *i.* Devletin padişahından veya yöneticisinden sonra gelen ikinci kişi
v. leridür 33b/08
- vicdān** (Ar.) *i.* Kendinden geçme
v. ı 11b/09
v. ında 05a/02, 05b/12, 22b/08
- vicdānī** (Ar.) *sf.* Kendinden geçiren 11b/09
- vilāyāt** (Ar.) *i.* Vilayetler, iller 47b/06
- vilāyet** (Ar.) *i.* Dostluk, muhabbet 05b/01
→ hātemü'l-vilāyet 13a/07; taht-ı vilāyet 33a/14
- vildān** (Ar.) *i.* Yeni doğmuş çocuklar
v. a 29b/02
- vir-** 1. Vermek *ķoyunı taħıl issine vir ŗađını tursın* (01a/12, 42b/06, 72a/15)
2. Karşılık beklemeden vermek, başılamak, ihsan etmek *civār-ı Muŗtafāda mesken vire* (02b/05, 63b/09)
3. Teslim etmek, yerine getirmek *vav ħarfi ħaķķını virmiş olur* (56a/06)
4. Göndermek *anuñ zāt-ı bī-ĉūninuñ ħaberin vire* (24a/05)
5. Ortaya çıkarmak, oluşturmak *ya'nī tobraķdan bir kafes düzüb anı cesed viridi* (43a/04)
- v. -di 01a/12, 43a/04, 63b/09
- v. -e 02b/05, 05b/11, 24a/05
- v. -irse 46b/01
- v. -medi 59b/04
- v. -medüm 42b/06
- v. -mege 01b/07, 48b/05
- v. -mek 18b/11
- v. -mekdür 65a/04
- v. -mez 27b/07
- v. -miş 56a/06
- v. -mişken 08a/04
- v. -mişler 26b/11, 26b/15
- v. -se 07a/12
- v. -sünler 72b/04
- v. -üb 04b/01, 51a/09

- v. -ür 59b/05
 → cān vir- 28a/15; cevāb vir- 03a/06, 06a/12, 32a/04, 74a/10; el vir- 11a/04, 69b/14; ḥaber vir- 24a/09, 71b/02, 73b/15
- vīrān (Far.)** *sf.* Yıkık, yıkılmış 40a/01
- virāset (Ar.)** *i.* Peygambere ait, onunla ilgili
 v.-i **nebeviyye** Peygamberle ilgili 54a/11
- vird (Ar.)** *i.* Belli zamanlarda okunması âdet olan Kur'an cüzleri, duâları
 v. ine 24a/04
- virici** *sf.* Maruz bırakan, etkileyen 05b/02
- viril-** Verilmek
 v. -mişdür 54b/07
 v. -üb 59b/14
- vişāl (Ar.)** *i.* Kavuşma, ulaşma, birleşme 22a/15
 v.-i **ebedī** Sonsuza dek sürecek kavuşma 50a/01
- vuḳūf (Ar.)** *i.* Durma, duruş 64b/05
- vuşlat (Ar.)** *i.* Bir şeye ulaşma, kavuşma 63a/06, 73a/09
 v. a 60b/15, 61a/08
 v. dur 56b/04
 v. uñ 43a/15, 73a/12
- v.-ı Hakk** Allah'a ulaşma 63b/04
v.-ı ilahiyye Allah'ın birliğine erişme 54b/08
 → ba'de'l-vuşlat 23a/11; ḳable'l-vuşlat 15a/05
- vuşül (Ar.)** *i.* Ulaşma, gelme, varma, erişme, yetişme 44b/03
 v. e 65b/05
 v. uñ 57b/09
v.-il-Allah Takva ve itaat ile Allah'a yaklaşma 61a/11
- vü (Far.)** *bağ.* Ve bağlacının sesliyle biten kelimelerden sonraki okunuşu 24a/01, 41a/04
- vücūd (Ar.)** *i.* Varlık, var olma; beden, vücut 09b/13, 63b/05
 v. dan 28b/01, 55b/13
 v. a 03b/15, 28b/02, 41a/03
 v. ı 18a/01, 28b/15, 52a/01
 v. ıdur 39a/03
 v. ında 07a/09, 21b/12
 v. ını 21a/01, 68a/06
 v. inuñ 23b/10
 v. unda 24b/09
 v. uñ 53a/08, 53a/09
 v. uñda 51b/04
v. a gel- Var olmak 08b/07, 09b/03

- v. a getir-** Yaratmak 11b/14, 13a/02, 19a/12
- v.-ı beşeriyet** İnsan bedeni 07a/06, 22b/06
- v.-ı Hakk** Allah'ın varlığı 46b/10
- v.-ı şerif-i aşı** Asıl mübarek varlık 12b/07
- izhâr-ı vücūd 46b/09; nazâr-ı vücūd 59b/05; şahrâ-yı vücūd 08a/08; vâcibü'l-vücūd 01a/02
- Y**
- yâ (I) (Ar.) ün.** Ey 06a/09, 42a/10, 73a/13
- yâ (II) (Far.) bağ.** Yahut, veya, yoksa 14b/03, 54b/13, 74b/13
- yâd (Far.) i.** Hatırlama, anma
- y. eyle-** Anmak 02a/15
- y. it-** Anmak, hatırlamak, zikretmek 20b/05, 55a/03
- yağ-** Gökten yere düşmek
- y. -mak 33a/07
- y. -maya 20a/02
- yağdır-** Yağmasını sağlamak
- y. -ub 68a/12
- yağmur i.** Yeryüzüne damlalar hâlinde düşen su 33a/07
- y. ların 68a/12
- yağud (Far.) bağ.** Veya, yahut, ya da 04b/13, 54b/14, 66b/10
- yağ-** Yok etmek
- y. -ar 44b/11
- yağın sf.** Arada az mesafe bulunan
- y. da 74a/01
- y. dur 75a/13
- yağın (Ar.) i.** Sağlam bilgi 11b/03, 27a/05, 72b/14
- y. den 11b/05
- y. üm 49a/15
- 'ayn-ı yağın 53a/04; haqîkat-i haqqe'l-yağın 57b/08
- yalan i.** Aldatmak maksadıyla bilerek söylenen gerçeğe aykırı söz 58b/15
- yalnız zf.** Tek başına, yalnız; sadece 44a/07
- yan i. 1.** Taraf, cihet 'aklı temyîz ü teşhîş için yanınıza koşmağdan murâd ol diyârda ticâret idüb... (43b/09)
- 2.** Birlikte, beraberinde *nefsüm dünyâdan çekildi yanımda altun-la tobrağ bir oldu* (28b/08, 45b/07)
- y. imda 45b/07
- y. indaki 28b/08

- y. ifnıza 43b/09
- yan-** Yanmak, tutuşmak
- y. -mışdum 39b/02
- y. -ub 18a/01, 29b/09
- yaña** *e.* -e tarafa, tarafta 05a/01, 22b/04, 56a/14
- yanatur-** Yanmak
- y. -urken 28b/14
- ya'nī** (Ar.) *bağ.* Açıklanmak istenen bir hükümden önce “Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır 04b/06, 48b/02, 76b/14
- yañlış** *i.* Hata, bir kurala uymama 43b/04, 52b/12
- yaprağ** *i.* Bitkilerin uçlarındaki yeşil uzantı, yaprak
- y. ı 29a/15
- yār** (Far.) *i.* Arkadaş, dost, sevgili
- mi³rāt-ı cemāl-i yār 49a/02; rü-yı yār 21b/15
- yaradıl-** Yaratılmak, halk edilmek
- y. -duğını 14b/07
- yaramaz** *sf.* İşe yaramaz, faydasız, fena, kötü 64b/14
- yaramazlık** *i.* Kötü, uygunsuz durum veya haber
- y. dan 52b/03
- yārān** (Far.) *i.* Dostlar 51a/14
- yarat-** Meydana getirmek, yaratmak, yoktan var etmek
- y. -dı 42b/13
- yardım** *i.* Bir gücü ihtiyacı olan birine verme
- y. ın 51a/11
- yarın** *i.* Bugünden sonraki gün 11a/12, 11b/04
- yarlığa-** Suç bağışlamak, mağfiret etmek, bağışlamak
- y. -dum 42b/06
- yat-** Uyumak, yatmak
- y. -ub 51b/13
- y. -ur 52a/13
- yatlu** *sf.* Kötü, uğursuz, fena 43b/01
- yaz-** Yazı ile anlatmak
- y. -arız 76a/09
- y. -dı 43b/07
- y. -mağ 76a/08
- yazıl-** Yazma işi yapılmak
- y. -an 73b/01

- y. -mağdan 11a/07
y. -mışdur 73b/04
- ye-** *bkz. yi-*
y. -mege 43a/12
- yedi** *sf.* Yedi sayısı 29a/14, 32b/13, 64b/07
- yedinci** *sf.* Yedinci olan 48a/04, 65a/13, 65a/13
- yeg** *sf.* Daha iyi, üstün
y. dür 46a/05
- yel** *bkz. yıl* 66a/07
- yelken** *i.* Rüzgâr gücünden yararlanarak teknenin hareket etmesini sağlayan kumaş veya şeritlerin tümü
y. ini 30b/11
- yer** *bkz. yir* 32a/12, 36a/03, 76a/06
y. ine 33b/14, 34a/01, 34a/02
y. lerde 42b/01
y. lerüñ 33b/04
- yeşil** *sf.* Sarı ile mavi arasında yer alan renk, yaprak rengi 10a/01
- yetiş-** Ulaşmak, varmak
y. -ebile 61a/09
y. -en 54b/10
y. -mege 75a/13
y. -mişsin 45b/11
- y. -se 46a/15
y. -üb 09a/03, 36a/03, 44b/02
- yetiştir-** Ulaştırmak, vardırmak
y. -ir 36a/11
- yetmiş** *sf.* Yetmiş sayısı 12a/01, 63a/04
- yevm (Ar.)** *i.* Gün
y.ü'l-kıyām Kıyamet günü 34a/02
y.-i'l-luḫf Bağışlama günü 03a/12
- yevmen fe-yevmen (Ar.)** *zf.* Günden güne, gittikçe 31b/06
- yeycek** *i.* Yiyecek, azık 44a/13
- yıkıl-** Dağılıp parçalanmak, devrilmek
y. -ır 39b/12
- yıl** *i.* Dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman, sene 12a/01, 42b/15
y. cadur 10a/12
y. da 10a/08, 69a/04
y. inca 12a/02
- yıldız** *i.* Işıklı ve sabit bir nokta hâlindeki gök cisimlerinden her biri
y. lar 30b/08
- yıllık** *sf.* Üzerinden zaman geçmiş 57b/02
- yırt-** Parçalamak
y. -mamağdur 74a/03

yırtıcı *i.* Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanları dişleri ve tırnakları ile parçalayan 51b/14

yi- Yemek yeme, karın doyurma

y. -di 72b/09

y. -mek 53b/08, 72b/09

y. -mekden 64a/01

y. -miş 53b/07, 53b/08

y. -mişdi 72a/12

y. -yüb 51b/13, 54b/09

yidir- Beslemek, yedirmek

y. -mez 76b/07

yigit *i.* Genç, delikanlı, yiğit 45b/01

yil *i.* Rüzgâr 62a/13

y. i 62a/12

y. lerde 16b/01

yine *zf.* Tekrar, yeniden 06b/13, 49b/10, 57a/13

yir *i.* 1. Yer, mevki, mekân *yüz yirde bulınalar* (28b/10, 29a/06)

2. Yeryüzü, dünyâ *bunları yedi kat gök ve yedi kat yir gül yaprağı deñli olmaz* (29a/14)

3. Birinin yerine olarak *muhtârdan birisi varur anuñ yirine bûdelâ'dan birisi varur* (33b/12)

4. Bir olayın geçtiği veya geçeceği yer *yerinde beyân olunur in-şâ²-Allahu-Te'âlâ* (33a/08)

y. de 28b/10, 43b/05, 67b/11

y. den 51a/10

y. e 29a/06, 50b/05

y. ine 33b/12, 62a/12, 72b/01

yiryüzü *i.* Yeryüzü

y. nde 02b/06

yohsa *bağ.* Kendinden sonra gelen cümlenin hükmünün gerçekleşmesi, kendinden evvel gelen olumsuz cümlenin olumlu hâline bağlı olduğunu belirtir 11b/07, 75a/14

yok *i.* Mevcut olmayan, bulunmayan 13b/08, 40a/01, 71a/06

y. i-di 20a/10

y. dur 02a/04, 68b/05

y. mış 18b/03

yokla- 1. Durum, bilgi, niyet vb. belirlemeye ve anlamaya çalışmak *sedâdını ve şevâbını ef'âlinden ve 'amelinden yoklamak gerek* (75b/11)

2. Ziyaret veya sağlığını sormak amacıyla birine gitmek *nitekim hâzret-i resûl şallallahu 'aleyhi ve*

- sellem aşhâbını her gün yoğlayub...*
(45a/14)
y. -mağ 75b/11
y. -yub 45a/14
- yol** *i.* 1. Bir yerden bir yere gitmek için üzerinden geçilen yer, tarik *her ne yire 'azm iderlerse yol olur* (29a/07, 55a/04, 71b/12)
2. Uğur, gaye, ideal, maksat *murād olan yolu koyub yañlış yola gitdiler* (43b/04, 54a/13)
y. a 43b/04, 45a/12, 52b/14
y. dan 52b/12, 52b/13, 54a/01
y. ı 43b/03, 62a/05
y. ina 63a/14
y. indan 54a/13
y. inı 52b/13
y. larımız 48b/01, 48b/02
y. ların 48b/02, 48b/03, 48b/03
y. bul- Ulaşmak, erişmek 01b/09
- yoldaş** *i.* Arkadaş, dost, yol arkadaşı
y. um 74a/07
y. ol- Dost olmak, yol arkadaşı olmak 74a/05
- yorul-** Yorgun duruma düşmek
y. -duğca 69a/15
- yukaru** *zf.* Üst tarafa, yukarıya 35a/04
y. da 57a/12
- yum-** Kapamak, sıkıp kapamak
y. -sa 45a/10
- yük** *i.* 1. Ağırlık, zahmet *ikinci emāneti yükin cān arķasında götürmekden hāşıl oldu* (14a/14)
2. *sf.* Taşınması zor olan *bunlar halkuñ ağır yüklerin çekerler* (32b/12)
y. in 14a/14
y. lerin 32b/12
- yüreg** *i.* Gönül, kalp, yürek
y. i 39b/10
- yürü-/yüri-** Adım atarak ilerlemek, gitmek
y. -mek 47b/08
y. -meye 28b/12
y. -rler 29a/06, 29b/03, 34a/10
- yüz (I)** *sf.* Yüz sayısı 08a/06, 28b/10
- yüz (II)** *i.* Başın ön kısmı, surat, çehre
y. inde 32a/12, 36a/03
y. inden 49b/01, 59a/11
y. ine 70a/02, 74a/03, 74a/08
y. üni 16a/06, 39b/05
y. sür- Varmak, yüz sürmek 65a/08

Z

zabt (Ar.) *i.* Kaydetme, tutma

z. it- Tutmak 66a/12, 66a/13

zāhir (Ar.) *sf.* Açık, belli, görünen, meydana 24b/03, 76a/04

z. de 28b/05

z. e 02a/06

z. i 44b/07

z. in 53b/07, 53b/08

z. ine 76a/07

z. ol- Ortaya çıkmak, görünmek 05b/13, 35b/13, 72a/07

z.-i beden Vücudun görünmesi 47b/03

→ havāşş-ı zāhir 26a/12; hiss-i zāhir 23a/08; ‘ilm-i zāhir 44a/07, 54a/12, 63a/11; şalat-ı zāhir 63a/05; taḥāret-i zāhir 61b/04, 61b/05; ‘ulemā-yı zāhir 54a/13

zāhiren (Ar.) *zf.* Görünüşte, görünüşe göre 60b/13, 63a/07, 75b/06

zāhirī (Ar.) *sf.* Belli olan, görünen, görünürdeki 54b/10, 75a/03, 75a/07

zāhiriye *bkz.* zāhirī

→ taḥāret-i zāhiriyye 61b/09;

tevbe-i zāhiriyye 55a/07

zaḥm (Ar.) *i.* Yara

z. ı 39b/10

za‘if (Ar.) *i.* Aciz, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz 03b/07

z. e 25b/11

z.-i ḥakīr Kendini değersiz, aciz görme anlamında alçakgönüllülük ifade eder 01a/09

za‘iflig (Ar.-T.) *i.* Acizlik, güçsüzlük

z. in 06b/15

zā‘il (Ar.) *sf.* Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan

z. ol- Ortadan kalkmak, yok olmak 07a/08, 49b/07, 66a/13

zākir (Ar.) *sf.* Zikreden, anan 69a/14

z. üñ 58a/02, 66a/03

zamān (Ar.) *i.* Vakit, zaman, dönem, devir 06a/13, 24b/12, 60b/05

z. da 08a/08

z.-ı şebābet Gençlik zamanı 41b/15

→ hātif-i ihvān-ı zamān 03a/01

zarar (Ar.) *i.* Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, ziyan 12a/11

zāt (Ar.) *i.* 1. Kendi *ammā ism-i zāt tecellī ider* (18a/14, 23b/15, 59a/04)

2. Saygıya değer kimse *bu*

maḳāmda niceler ilhāda düşüb zāt nūrīdür (17b/03, 23a/11)

z. a 59b/05

z. da 18a/15, 23a/11

z. ı 24a/07, 49a/09

z. in 23b/15

z. ina 14a/07, 14b/02

z. inı 14a/07, 59a/04, 59b/10

z.-1 bī-çün Allah 01a/05, 23b/11, 53b/03

z.-1 Hāḳ Allah 64a/12

z.-1 Hāḳḳ Allah 60a/03

z.-1 ḳadīm Allah 57b/06

z.-1 muḳaddese Mübarek varlık 25b/14

z.-1 pāk Mübarek kimse 08a/03, 12a/10, 27a/02

z.-1 pākī Mübarek olan kimse 12a/07

z.-1 ulūhiyyet Allah'ın sıfatı 12a/09, 24a/11

→ ‘aks-ı zāt 59a/15; cenāb-ı zāt-ı aḳdes 21b/07, 31a/02; cenāb-ı zāt-ı ḳuds 15a/04; cenāb-ı zāt-ı ḳudsī 36a/02; Hāḳ-ı zāt 49b/04; ıslāḥ-ı zāt-ı el-beyn 49a/05; ‘ilm-i tevḥīd-i zāt 48a/07; ism-i zāt 18b/06; maḥv-ı fenā-yı zāt 39a/06; ma‘rifet-i zāt

49b/07; maḫhar-ı zāt-ı aḫadiyyet 07b/11, 31a/05; nūr-ı pāk-ı zāt 08b/05; nūr-ı zāt-ı muḫlaḳ 25a/03; nūr-ı zāt it- 23b/13; şıfāt-ı zāt 59a/13, 59a/14; şems-i maḫhar-ı zāt-ı ilahiyye 30a/15; tecellī-i zāt 04a/07, 25a/04, 62b/13; tevḥīd-i zāt 45a/08

zāt-ullah (Ar.) *i.* Allah'ın kendi zatıyla var olması

z. ı 59b/14

zayfān (Ar.) *i.* Misafirler, konuklar

z. a 63b/09

zekāt (Ar.) *i.* Zengin malının kırkta birini fakirlere dağıtması işi 28a/12, 63a/08, 63a/09

z.-1 şer‘i Dinî kurallara göre verilen zekat 63a/09

z.-1 tarīḳat Tarikat kurallarına göre verilen zekat 63a/10

zemāim (Ar.) *i.* Kötü, beğenilmeyen hâller; yerilmeye layık, fena hâl ve hareketler

z.-i aḫlāḳ Huyların fenalıkları 55a/08

zēmīme (Ar.) *i.* Zemmedilmeye, yerilmeye
layık, fena, kötü hal ve hareket
48b/15
→ ahlāk-ı zēmīme 48b/14, 51b/09,
64a/03

zemīn (Far.) *i.* Yer, yeryüzü
→ ğıbta-yı zemīn ü āsumān 41a/10

zerre (Ar.) *i.* Çok ufak parça 02a/13, 21b/
14
z-i muzlimiyye Karanlığın küçük
parçası 17a/06
→ mişāl-i zerre 21b/12; mişkāl-i
zerre 07a/10

zerre-veş (Ar.-Far.) *tam.* Çok ufak parça
gibi 30b/04

zevāl (Ar.) *i.* Zail olma, sona erme
z. i 62a/02

zevī (Ar.) *sf.* Sahipler
z.l-‘ukūl Akıllı olanlar; halkı zahiren,
Hakk’ı batınen görenler 01b/04,
02a/11

zevk (Ar.) *i.* Şevk, haz 05b/12, 26a/01,
61b/01
z. i 20b/05, 29b/04, 66a/08
z. in 43a/11, 65b/06
z. inden 05a/05

z. ler 42b/07

z-i cesedānī Bedensel zevk 44a/15

z-i ilahī Allah’tan gelen haz 75b/13

z-i rūhānī Ruha ait zevk 05a/03,
16b/15

zevkī (Ar.) *sf.* Zevkle ilgili 05a/04

zevkīye *bkz.* zevkī

→ hālet-i zevkīyye 25b/12

zıll (Ar.) *i.* Gölge

z. ıdur 02b/06, 35b/08

zi-l-celāl (Ar.) *sf.* Celal sahibi, Allah
10b/12

zi-l-cemāl ve-l-celāl (Ar.) *sf.* Cemal ve
celal sahibi, Allah 44b/06

zī-rūḥ (Ar.) *sf.* Ruh sahibi

z. da 14a/04

zıkr (Ar.) *i.* Anma, anılma 16a/02, 55b/03,
76a/01

z. de 52b/10

z. den 22b/07

z. e 17a/04, 44b/10, 69a/12

z. inüñ 57b/04, 57b/07

z. lerin 56b/14

z. üñ 44b/10, 57b/14

z. eyle- Anmak 57a/01

z. it- Anmak 02b/04, 52b/01, 57a/

- 12
z. ol- Anmak 05b/14, 23b/04, 50a/14
z. olun- Anılmak 07a/05, 52b/15, 76a/15
z.-i ḥafī Gizliden anma 55b/07, 69a/14
z.-i Ḥaḫḫ Allah'ı anma 58b/03
z.-i ḥayāt Hayata bağlı olma 13a/13
z.-i ḳalbī Kalpten gelen anma 17a/03, 57b/02, 57b/03
z.-i lisān Dille anma 57a/06, 57a/09
z.-i nār Yakıcı bir şekilde anma 55b/04
z.-i nefis Nefisten gelen anma 57a/13
 → devām-ı **z**ıkr 22a/05, 45a/02, 49a/15; merātib-i **z**ıkr 57a/01; mülāzemet-i **z**ıkr 55b/03; nār-ı **z**ıkr 66a/03; sırr-ı **z**ıkr 57b/05
- zıkr-ullah (Ar.)** *i.* Allah'ı anma, hatırlama 57b/10
z. a 54a/10, 67b/08, 75b/15
- zinde (Far.)** *sf.* Diri yaşayan, canlı 50b/07
- zinhār (Far.)** *zf.* Asla, sakın, olmaya ki 75b/09
- zīrā (Far.)** *bağ.* Çünkü, şundan dolayı ki 05b/12, 48b/06, 76a/01
- ziyā' (Ar.)** *i.* Işık 15b/10
z. da 16a/02
z. sı 17a/06
z.-yı nūr-ı Allah Allah'ın nurunun ışığı 24b/06
- ziyāde (Ar.)** *i.* Bol, çok, fazla 11b/05, 54a/04
z. ol- Artmak, çoğalmak 11a/13, 43a/09, 74b/01
- ziynet (Ar.)** *i.* Süs, bezek
z. ine 39a/07
z. ini 24b/10
z.-i nigār-ḥāne-i faşāḫat Güzel sözler söyleyen bulunduğu güzel yerin süsü, güzeller güzeli 03a/09
z.-i nigār-ı meh Ay gibi güzel olan sevgilinin süsü 03a/13
- zuhūr (Ar.)** *i.* Meydana çıkma, görünme
z. ıdur 65a/14
z. ında 12a/10
z. ından 66a/09
z. bul- Ortaya çıkmak 09b/15
z. it- Ortaya çıkmak 05a/12, 46b/02, 65a/05
z. a gel- Ortaya çıkmak, baş göster-

- mek 08b/09, 09b/02
- z. a getür-** Ortaya çıkarmak 12b/14
- z.-ı emvāc** Dalgaların ortaya çıkması 21a/05
- zulm (Ar.)** *i.* Eziyet, haksızlık, zulüm 14a/12
- zulmānī (Ar.)** *sf.* Zulmetli, karanlığa mensup, karanlık olan 27a/04, 60a/09
- z.* dir 18a/03
- muḥriḳ-i zulmānī 22a/11
- zulmāniyye** *bkz.* **zulmānī**
- hücüb-ı zulmāniyye 60a/08, 61a/01; şifāt-ı zulmāniyye 60b/07, 60b/08
- zulmāniyyet (Ar.)** *i.* Karanlık olma hâli 05a/08
- z.* i 05a/07, 15b/07
- zulümāt (Ar.)** *i.* Karanlık
- z.-i nefsanī** Nefsin verdiği karanlık 28a/07
- zū-ciheteyn (Ar.)** *sf.* İki yöne sahip olma
- z.* dūr 12b/07
- zū-l-cenāheyn (Ar.)** *sf.* Dünya ve ahirete ait bilgisi geniş olan 54b/04
- zū-l-intikām (Ar.)** *sf.* İntikam sahibi 14b/11
- zübāb (Ar.)** *i.* Sinek
- z.* e 41b/03
- ṭanīn-i zübāb 67a/01
- zübān (Ar.)** *i.* Dil, lisan
- z.* ı 48b/09
- zübde (Ar.)** *i.* Bir şeyin en seçkin parçası
- z.-i sülāle-i Āl-i ‘Osmān** Osmanlı Devleti’nin yüce sülalesinin en seçkini 41a/10
- zülāl (Ar.)** *i.* İçilmesi güzel, tatlı, latif, hoş su
- z.-i ‘aṭlās** Atlas denizinin suyu 41b/02
- z.-i feyż** Bereket veren tatlı su 54b/09
- z.-i şāfī** Temiz su 66a/04
- zünüb (Ar.)** *i.* Günahlar
- z.* dan 52a/08, 52a/09, 55a/08

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

- ‘**Abdullah (Ar.)** *i.* Evliyalık hiyerarşisinde Allah’a manevi olarak yakın olan kutba verilen isim
a. dur 32a/07, 34a/13 → mīm-i Aḥmed 08b/08; rūḥ-ı Aḥmed 08b/06
- ‘**Abdülmelik (Ar.)** *i.* Evliyalık hiyerarşisinde Allah’a manevi olarak yakın olan kutbun solundakine verilen isim 33b/12
a. dir 33b/09 → ḥulḳ-i ‘Alī 41b/12
- ‘**Abdürrabb (Ar.)** *i.* Evliyalık hiyerarşisinde Allah’a manen yakın olan kutbun sağındakine verilen isim
a. dur 33b/08 → ‘Alī Ḥāzret *bkz.* Ḥāzret-i ‘Alī 51a/05
- ‘**Acem (Ar.)** *i.* İran ülkesi 41b/03 → diyār-ı ‘Acem 71b/09
- Ādem (Ar.)** *i.* İl yaratılan insan ve ilk peygamber
Ā. i 35a/13
Ā. e 35a/13
Ā. im 43b/12
Ā.-i ṣāfī Halis olan Ādem gibi 32a/13
- Aḥmed (Ar.)** *i.* Hz. Muhammed’in güzel isimlerinden biri → Allah (Ar.) *i.* Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı 18b/03, 27a/03, 63a/10
A. dan 25b/06, 25b/06, 25b/07
A. ı 25b/04, 45a/08, 56b/15
→ vuṣūli’l-Allah 61a/11; zīyā-yı nūr-ı Allāh 24b/06
- Allah-Te‘ālā (Ar.)** *tam.* Yüce Allah 49a/04, 66b/04, 68a/05
A. dan 56b/08
A. dur 59a/02
A. nuñ 53a/15, 67a/15
A. yı 48b/08
- Allahu-Te‘ālā (Ar.)** *i.* “Allah’ın şanı yüksek olsun” anlamına gelir 04b/06, 18b/13, 76b/14
A. yı 73a/07

‘**Amīk** (Ar.) *i.* Bir deniz adı

→ baħr-i ‘amīk 16a/12

‘**Arab** (Ar.) *i.* Arap kavminden olan,

Arap 41b/03

Arafāt (Ar.) *i.* Haccın icaplarından ol-

mak üzere Kurban Bayramı’nın

arifesinde usulüne göre vakfeye

durulan ve Mekke civarında

bulunan mukaddes dağ

A. da 64b/05

A.-ı kalb Gönüllerin Arafat’ı

65a/09

Bāyezīd *bkz.* **Bāyezīd-i Bistāmī** 06a/

09, 06a/12, 06b/04

B. a 06b/08

Bāyezīd-i Bistāmī (Ar.) *i.* XIX. yy.da

yaşamış ve şathiyatıyla tanınmış

mutasavvıf. Peygamber gibi

Mirac’a çıktığını söylemesi

sebebiyle sünnet ehlinin tep-

kisini çekmiş ve ölümünden

sonra müridlerince onun adına

“Tayfuriyye” tarikatı kurulmuş-

tur 06a/04

Bāyezīdlik (Ar.) *i.* Bayezid-i Bistāmī

gibi davranma, ona benzeme

06b/07

Buraq (Ar.) *i.* Hz. Muhammed’in Mirac’

ta bindiği binek

b. lara 44a/14

Cebrā’il (Ar.) *i.* Allah ile peygamberler

arasında elçilik görevi yapan

melek *krş.* Cibrīl 10a/06, 51a/03,

71b/05

c. e 10a/15

c. iñ 10a/03

Cibrīl (Ar.) *i.* Cebrail. *krş.* **cebrā’il**

→ lisān-ı Cibrīl 24a/10

Cūdī (Ar.) *i.* Şırnak ilinin altı kilometre

güney doğusunda bulunan büyük

bir dağın adı

→ hümā-yı Cūdī 41b/01

Dāvud (Ar.) *i.* İsrailoğullarına gönderil-

en, kendine Zebur verilen pey-

gamber 51b/06

Dāvud Peygamber *bkz.* **Dāvud**

D. e 72a/12

Ebu Yezîd-i Bistâmî *bkz.* **Bāyezîd-i**

Bistâmî

e. ye 25b/03

Hak (Ar.) *i.* 1. Allah, Hudâ *bâînda* *Hak-*

ile âşinâ olub dü-cihândan fâriğ

olmuşlardur (02a/07, 28b/04)

2. Doğru, gerçek, doğruluk

cevâb virüb hak mü'min

çıkdum (45b/03, 54a/10, 75a/04)

H. dan 28b/04, 39b/01, 75b/03

H. dur 54a/10

H. uñ 12b/10, 23a/04

H.-i zât Allah 49b/04

→ cānib-i Hak 46a/01, 73a/02,

76b/02; cemāl-i Hak 26a/09;

Cenāb-ı Hak 6a/09; cezbe-i Hak

22b/03, 27a/06; emir-i Hak

47b/05; halîl-i Hak 63b/06;

hazret-i Hak 42b/12; huzür-ı

Hak 50a/10; ihtiyâr-ı Hak

55b/14; kelām-ı Hak 23a/03;

ķurbet-i Hak 49b/08, 50a/12,

54b/08; lisān-ı Hak 06b/09;

maħabbet-i Hak 63b/13;

ma'rifet-i Hak 39a/04;

mazhar-ı hazret-i Hak 08a/12;

mu'āmele-i Hak 35a/08;

mülāhaza-i Hak 62b/09; mürşid-

i tarîķ-i Hak 41a/06; nazār-ı Hak

43a/01; nūr-ı Hak 05a/09; rāh-ı

Hak 15a/09; sālîk-i rāh-ı Hak

15a/09; şifāt-ı Hak 56a/08;

sultān-ı Hak 50b/04; taşarruf-ı

Hak 56a/02; zāt-ı Hak 26b/13,

64a/12

Hak-Te'ālā (Ar.) *i.* Allah, Hudâ 02b/01,

48a/14, 76b/06

H. dan 51a/04

H. nuñ 02b/06, 59b/10

H. ya 10a/04, 58a/06, 67a/14

H. yı 73a/04

Hakķ *bkz.* **Hak** 07a/14, 26b/14, 58b/10

H. a 07b/04, 45a/11, 63b/04

H. ı 06a/13, 45a/10, 49b/10

H. ında 24a/11, 42a/12, 76a/03

H. ını 35b/15, 56a/06

H. la 45a/10

H. uñ 14b/02, 25b/13, 52a/06

→ cānib-i Hakķ 20b/8, 46b/03;

cemāl-i Hakķ 62b/10, 65b/02;

Cenāb-ı Hakķ 04a/03, 17b/12,

20b/06; dīdār-ı Hakķ 46a/10;

emr-i Hakk 43a/05; haqikat-i Hakk'e'l-yakīn 57b/08; hazret-i Hakk 10a/02, 10b/03, 35b/08; hizmet-i Hakk 63b/03; kurb-ı Hakk 36a/09; likā-yı Hakk 06a/10, 65b/05; mā-sivā-yı Hakk 55b/08, 64a/04; maḥabbet-i Hakk 63b/03; nazar-ı Hakk 65a/06; rū'yet-i Hakk 59a/05; şifāt-ı Hakk 59a/12; tarīk-i Hakk 42a/01; taşarruf-ı Hakk 55b/14; vuşlat-ı Hakk 63b/04; vücūd-ı Hakk 46b/10; zāt-ı Hakk 23a/02, 60a/03; zikr-i Hakk 58b/03

Harem (Ar.) *i.* 1. Herkesin girilmesine müsaade edilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer *ya'nī iy kulum ḥarem-i ḥaşşma girmek isteseñ mülk ü melekūta ve kevn ü mekāna iltifātdan gec* (50a/07, 65a/07)

2. Hac zamanında ihrama girilen yerden itibaren Kâbe'ye doğru olan kısım *Harem-i Şerīfe girüb Ka'be yi Müşerrefe yedi*

kerre tavāf itmek (64b/06)

H.-i ḥaşş Özel yer 50a/07

H.-i Şerīf Kâbe ve civarı 64b/06
→ kalb-i harem 65a/07

Hārişe (Ar.) *i.* Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer döneminde özellikler İran sömürmesine karşı mücadele vermiş ordu komutanı 45b/01, 45b/02, 45b/11

Hātem-i Tayy (Ar.) *i.* Arap kabileleri arasında tanınmış "Tayyi" kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan "İbnü Abdillāh bin Sad"ın lakabı 02b/14

Hāzret-i 'Ādem (Ar.) *i.* Dünyada yaratılan ilk insan, ilk peygamber 31a/11

Hāzret-i 'Alī (Ar.) *i.* Ebu Talib'in oğlu ve peygamberimizin damadı olan dördüncü halife 11a/08, 49a/12, 54b/09

H. nüñ 59a/05

H. ye 51a/05

Hāzret-i Bāyezīd *bkz.* Bāyezīd-i Bistāmī 73a/06

Ḥazret-i Dāvud (Ar.) *i.* İsrailoğullarının bir hükümdarı ve peygamberidir 31a/12, 51b/05, 66b/12

Ḥazret-i İbrāhīm (Ar.) *i.* Peygamberlerin babası olarak bilinen ve Hz. Nuh'tan sonra gönderilmiş olan peygamber 63b/07

Ḥazret-i Īsā (Ar.) *i.* Kendisine vahiy yoluyla İncil nazil olmuş dört büyük peygamberden biri
Ḥ. dur 31a/12
Ḥ. yı 72b/06

Ḥazret-i Mūsā (Ar.) *i.* Tur Dağı'nda Allah'ın lütfuna mazhar olarak kavmine “evāmīr-i aşere” (on emir) adında ahlak ve prensip kurallarını bildiren peygamber 31a/11

Ḥazret-i ‘Ömer (Ar.) *i.* Adaletiyle tanınmış ikinci halife 71b/09, 71b/13
Ḥ. e 72a/02
Ḥ. üñ 59a/06, 71b/15, 72a/04

Ḥızır (Ar.) *i.* Ab-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi

temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan; bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat 02b/12, 49b/11, 56b/12

Ḥudā’ (Far.) *i.* Allah, Tanrı 25a/09
Ḥ. ya 17a/09

Ḥ.-yı pādīşāh Hükümdar olan Allah 06b/08
→ ḥulefā’-yı resūl-i Ḥudā’ 01a/08; maḳbūl-i Ḥudā’ 31b/01

İbn-i Mes‘ūd (Ar.) *i.* Eshab-ı Kiramın bilinenlerinden olup ilk imana gelen ve Kur‘an-ı Kerim’i açığatan ilk okuyan sahabe 32a/10

İbrāhīm *bkz.* **Ḥazret-i İbrāhīm** 73a/10, 73a/13
→ maḳām-ı İbrāhīm 64b/08

İbrāhīm Ḥalīl-ullah (Ar.) *i.* Allah’ın sadık kulu olarak bilinen Hz. İbrahim 32b/01

İrem (Ar.) *i.* Efsaneye göre Ad kavminin Seddad’ın, cenneti yeryüzünde kurmak maksadıyla yaptığı şehrin adı 41b/08

- İslām (Ar.)** *i.* İslamiyet
→ leşker-i İslām 71b/15
- İslāmī (Ar.)** *sf.* İslam dinine mensup olan
→ ‘asker-i İslāmī 71b/12
- İsrāfīl (Ar.)** *i.* Dört büyük melekten, kıyamet gününü bildirmekle görevli olanı 32b/07, 34a/14, 34b/02
- Ka‘be (Ar.)** *i.* Bütün Müslümanların kiblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina
K. si 65a/04
K. sine 65a/07
K. yi 65a/05
K.-i sırr Gizli Kâbe 65b/01
- Ka‘be-yi Müşerrefe (Ar.)** *i.* Şerefendirilmiş olan Mekke şehrindeki mukaddes bina 64b/07
- Qur‘ān (Ar.)** *i.* Müslümanlığın kutsal kitabı
K. da 52b/01
K. dan 74b/03, 74b/09
K.-i ‘azīm Kur‘an-ı Kerim 50b/
- 09, 69a/11
K.-ı mecīd Kur‘an-ı Kerim 04a/13
- Medīne (Ar.)** *i.* Hz. Peygamber'in mes-cidi ile kabrinin bulunduğu şehir M. den 71b/12
- Mekke (Ar.)** *i.* Kâbe'nin bulunduğu ve hac ile umre ibadetlerinin yerine getirildiği kutsal şehir M. den 74a/06
- Mekke-i Müşerrefe (Ar.)** *i.* Şerefendirilmiş kutsal şehir M. den 74a/05
- Meryem Ana (Ar.-T.)** *i.* Hz. İsa'nın annesi 72b/06
- Mısr (Ar.)** *i.* Mısır ülkesi m. a 74a/06
- Mikā‘īl (Ar.)** *i.* Dört büyük melekten kulların rızkını taksim etmekle görevli melek 32b/05
- Minā (Ar.)** *i.* Mekke ile Arafat arasında bulunan yerin adı 64b/06 M. sına 65a/12

Mi'râc (Ar.) *i.* Hz. Muhammed'in göğe çıktığı gece 10a/14

M. dan 71b/02

Muhammed (Ar.) *i.* Birçok defalar hamd ü sena olunmuş, tekrar tekrar övülmüş anlamına gelen bu sözcük Müslümanların peygamberinin adıdır 07b/12, 10b/01, 31a/06

→ nūr-ı Muhammed 05b/05;

rūḥ-ı pāk-ı Muhammed 08b/11;

rūḥ-ı Muhammed 10a/05,10a/10,

12b/13

Muhammed-i Muştafa (Ar.) *i.* Hz. Muhammed

M. nuñ 42b/13

Muhammedî (Ar.) *sf.* Muhammed ümmetinden olan

→ nūr-ı Muhammedî 08b/05;

pertev-i nūr-ı Muhammedî

01a/07, 19a/12; rūḥ-ı pāk-ı

Muhammedî 01a/04, 12a/15,

13a/03; rūḥ-ı Muhammedî

08b/14

Muhammediyye (Ar.) *sf.* Hz. Muhammed'le ilgili

→ ḥakkīkat-ı Muhammediyye 49b/13; rūḥ-ı pāk-ı Muhammediyye 36a/06

Mūsā (Ar.) *bkz.* **Ḥazret-i Mūsā** 32a/14
M. nuñ 72b/10

Muştafā (Ar.) *bkz.* **H. Muhammed**

→ civār-ı Muştafā 02b/04

Müzdelife (Ar.) *i.* Kabe'de Arafat ile Mina arasında bulunan kutsal yer

M. de 64b/05

→ fu'ād-ı Müzdelife 65a/10

Nihāvend (Far.) *i.* İran'ın batısında bulunan meşhur bir şehir 71b/10

Nūḥ (Ar.) *i.* Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inmayan kavmi tufan ile helak edilen peygamber

N.-ı rūḥ Ruhu ortaya çıkan Hz. Nuh 39b/15

Nüşirevân (Far.) *i.* İran'da 531-579 yıllarında hükümdarlık etmiş ve doğruluğuyla şöhret bulmuş olan

- Sasanî şahıdır ki “adl” lakabıyla anılır
→ mænend-i Nüşirevân 02b/13
- ‘Osmân (Ar.) *i.* Osmanlı Devleti’ni kuran hükümdar 41b/12
→ zübde-i sülâle-i Âl-i ‘Osmân 41a/10
- ‘Ömer *bkz.* Hâzret-i ‘Ömer 41b/12
- Rabb (Ar.)** *i.* Bütün mahlukatı yetiştiren, besleyen, terbiye eden Allah; efendi, sahip
R. a 59a/06
R. ümi 53b/05, 59a/07
R.-ı bākī Ebedî olan Allah 56a/09
R.-ü’l-‘âlemîn Bütün âlemlerin sâhibi ve efendisi olan Allah 06a/13, 42a/13
R.-ü’l-erbâb Bütün her şeyin kaynağı ve sahipliği kendisine ait olan 45a/05
R.-e’l-mutazarīn Yalvaranların sahibi, Allah 19a/01
→ civār-ı rabbü’l-‘âlemîn 20a/11; tevḥīd-i rabbü’l-‘âlemîn 42a/13
- Rabbī** *bkz.* **Rabb** 13a/14
R. sinüñ 10b/10
- Risâle-i Kuşeyriyye (Ar.)** *i.* Kuşeyrî’nin risâlesi 73b/03
- Sâriye (Ar.)** *i.* Hz. Ömer döneminde yaşamış ordu komutanı 71b/09, 71b/14, 72a/04
- Selīm Hân (Ar.-Far.)** *i.* 1512-1520 yıllarında Osmanlı Devletinde hükümdarlık yapmış dokuzuncu padişah 41b/10, 41b/13
- Selmân (Far.)** *i.* İslam dinini kabul eden İran asıllı ilk sahabe
S.-ı maḥcübī Utangaç Selman 41a/12
- Şuffa (Ar.)** *i.* Medine’de Mescid-i Nebevî civarında “Suffa” denilen misafirhanede Hz. Muhammed tarafından yedirilip içirilen fakir Müslümanlara verilen ad
→ aşḥâb-ı Şuffa 51a/06, 51a/07, 54b/14

Sulṭān Murād Hān (Ar.-Far.) *i.* 1574-1591 yıllarında Osmanlı Devleti'nde hükümdarlık yapmış on ikinci padişah 03a/11

Sühā (Ar.) *i.* Büyükayı yıldız kümesinde en küçük yıldız
→ mānend-i Sühā 01b/03

Süleymān (Ar.) *i.* 1520-1566 yıllarında Osmanlı Devletinde hükümdarlık yapmış onuncu padişah 41b/10, 41b/14, 72a/13
S. a 72b/05

Süleymān Peygamber (Ar.-Far.) *i.* Kuş dilini bilmesi başta olmak üzere rüzgâr ve cinlere hakimiyetiyle tanınmış ve Hz. Davud'un oğlu olan peygamber 62a/08

Şeyh Cüneyd (Ar.) *i.* XV. yy.da yaşamış İranlı mutasavvıf 25b/08

Şeyh Muḥiddīn-i 'Arabī (Ar.) *i.* XII. yy.da yaşamış ünlü bir mutasavvıf 13a/08, 32b/15

Şeyh Yusūf-ı Hemedānī (Ar.) *i.* XII. yy.da yaşamış bir mutasavvıf 42a/07

Yusūf (Ar.) *i.* Hz. Yakup'un oğlu olup kardeşleri tarafından kuyuya atılan ve güzelliğin sembolü olan peygamber

y.-ı cān Gönlün Yusuf'u 04b/01

Zemzem (Ar.) *i.* Kâbe civarındaki meşhur kuyu, bu kuyudan çıkarılan su

Z. in 65b/04

→ mā'-yı Zemzem 64b/08

IV. BÖLÜM
TIPKIBASIM¹⁵³

¹⁵³ Tıpkıbasımdaki görseller Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde A 519/1 olarak kayıtlı yazmadan alınmıştır

سيرة ابي محمد

حمد في حد وثنا في عذ اول واوجب الوجود
جنا هو بينه مختص دركي خلد ايلدي كندي
نورين روح باك محمد صلي الله عليه وسلم
آينه اولما ينجون ذات في جوينه وظهر اولما ينجون
صفايت مندسه سته ووالي ايجاد ايلدي برتور
نور محمد يدن اظهار ائتك بچون كمال ايلدي
چهار بارنه كه نجوم الهدى و خلفاء رسول خدا در
رضي الله تعالى عنهم اجمعين بوضعي فقير فقير بدر
كوندوه بركون كوكل غواص وار تفكر تجر نه
ظالوه مطا في در لرين جمع ايلدي عقل طيفته قوب
جان دلا لئك الينه ويزوي عيشق بازارينه ككوردون

1a

تحيته ميوانند طردوي كوروي هر بركينك نيمت
في نظا به در در خيراون سلطانان ائك فانق ما نند
شهادت صرف في كورين جمع اولسه بودر و معا نينكو
بها سن بلن ل و دوكلي ذوي العنول بودر ل
وصيتن عاجن فالوب ببا نه ككوردون جنون
كورديكه فضيه بودجهله در دكده صرا فاك
الينه ويزم ككه بودر في بها لائق دكلا لاجرم
كوكل سلطانته تسليم ائلك سلطان درخي خزينه به
قوب مصركه كه اغيارا كا بول بولسه جون حال
بو طر في وزره اولدي خبيها تفكون سمع جانه بندا
ايزوي كه اي در اسراري خزينه جان بنطان قين
واي جواهر معانيه صرف بوليو بچيرن قلن اول
كلا مللكه معا در كريك صرا قلديد و اول عارف
واصلد ككه اسرار ربا في جواهر نيك خزينه دار لر
بازار عشقن چار سوي انقياده دككايين مشاهد

1b

مغتنك فكلو در و اول محقق منتهي لركه در ياري
 قطره و شني رنگل ولوب مغبول حضرت اوليندر
 صوامع حضرت قدسه تحت انوار قبايدن محفوظ
 اوليندر در كه غير التكم ندره اطلاقي بوقدر
 نيكو بود ري اوليايي تحت قبايي لايعرفهم
 غيري ظاهرا خلق ايله مخلوط اولوب كند ياري صور
 في كانه ده كونسوردير باطن حقله اشكنا
 اولوب در جها نندن فارغ اوليندر در الا موجود لدر
 كل من عايشا فان سيري تجلي قلبي منقطع تجلي
 اولمز لرا كدر سن بود در معاني تك بعض جانشيني
 كه احكام شرابعه مطابق وله تفهيم ذري العنول
 بعيدا ولا يحق مقدا ري كدر دن قطره و كونسند
 ذره طريق رنزا و زره بيان ايلر سكل كرا ندر دن
 برينك مبارك الينه كبروقب نظر كيمنا لريك برنوي
 طوبى بحق اولور سه سن بي جاره خيره عالمه ياد ايليه

2a

انلك و عالمي بر كا ننده حتى نطا عوينا لكي عقوب
 نامكي مغفور لدر بول نند ثبت ايد اميدي مرموز
 هر كدر بوير ساله به نظر ايد بو خفيروي خيره عالمه
 ذكر ايد حتى جل و علا فروريس اعلا ده چوار مصفا
 مسكن ويره و داخي الهام طور نده خطا مستظا
 ابروي كه سلاطين بربوز نين حتى تعالي تك ظالبي
 كتما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم السلام السلطان
 ظل الله في الارض و انلك قلبري خريبه اسرار
 و با يته در و كنجينه جواهر معا نيدر و صديق در
 فيوض لا بزا ليدر بومعا في در كر بني بربا دنها هك
 خريته سته مخفه ايلت كه دانا و عاقل اولوب در
 معا نينك خاصه سندن خيره ارا وله خفي كجي نك
 قلبي مضط علم لدي اوله عدله ما نند نو شير و انت
 اولوب سخاده مثل حاتم طي اوله الهام طور نند
 و ايره اولان خطا مستظا و يدر ي كه ابي هانيف اخوان

2b

زَمَانٍ وَأَبْنَاءِ جِهَانٍ أَوْلَانٍ . بُوَايَشَاءَ زَيْتُكَ وَوَارِدِيته
 مَنْفَكِرًا أَوْ لُؤُوبٍ . وَبُوَيْشَاءَ زَيْتُكَ صَادِرِيته مَغْفِرٌ كَلَامٌ
 فَتَنِي بِأَيْدِي شَاهِدِيهِ . بُوَدَدِيرٍ مَعَايِي . وَبُوَا سِرَابِ
 جَوَاهِرِي . رَبَابِي . أَنْكَ لَا يَبْنِي أَوْلَادَهُ . هَائِقِي غَيْبٍ . وَ
 يَدَايِي لَا رَيْبَ . طُورِ الْهَامِي مَيِّنَدَنَ . كَلْبُ حَفِيوِي . جَوَابِ
 وَيُرِيدُ يَكِي . بُوَمَنْدُ كُورًا . أَوْصَا فِيهِ مَوْضُوعٌ فِي زَانِيَا
 شَاهِزَادَةِ جَوَاهِرِي . صَاحِبِي . وَتَحْتِ شُكُوفِهِ .
 يَنْضَالِي بُوَيْسِيَانِ . جِلَا فَنَ . مَيْنُوهُ . بَاغِ جِلَالَتِكَ . كَلْمَتُهُ
 رَاغِ عَدَالَتِكَ . زَيْبَتِي . يَنْكَارُ خَانَهُ فَصَاحَتُ . دَرَجِ
 شَهْرِي . يَارِي . مَحْضَرِي . نَجْمِ . كَامُكَارِي . السَّلْطَانِ . بِنِ
 السَّلْطَانِ . وَالْخَافِقَانِ . بِنِ . السَّلْطَانِ . مَرَاخَانِ .
 خَلَدَ اللَّهُ مَلِكُهُ . وَسَلْطَنَتُهُ إِلَى يَوْمِ اللَّطْفِ وَالْإِيْسَانِ .
 كَيْهَ أَنْكَ خَاطِبِي . كَيْلِ جِلَالِهِ . بَصْرَتَا رِفَا نَدْرُ . وَزَيْبَتِي
 يَنْكَارُ مَهْمَةَ جَبِينِ خَوَابِيَا نَدْرُ . اللَّطْمَتَا يَدِيهِ . يَدْعُوهُ
 الْعَرَفَاءُ وَالزَّهَّادُ . وَأَنْصُرُهُ . بِهَيْمَةِ الْعُلَمَاءِ وَالْعَبَادِ .

وَأَيْدِي سَلْطَنَتِهِ بِشَفَاعَةِ الْأَوْلَادِ . وَالْحَفِظُهُ يَوْمَ لَا يَبْنِي
 الْقَطْبِ وَالْأَوْلَادِ . عَجْمَتُهُ مَحْتَمِلٌ خَيْرِ الْعَيْسِيَانِ .
 وَأَهْلِكِ أَعْدَاءَهُ . كَمَا أَهْلَكْتَ عَمُورًا وَعَسَا .
 وَالْبَيْسَةَ لِلْبَاسِ الْهَدْيِي وَالشَّادِ . وَالْهَيْمَةَ طُوبَى
 الصَّوَابِ وَالسَّلَادِ . وَأَخْشَرُهُ فِي زُرَّةِ الْبَيْتِ .
 يَوْمَ الْمَيْعَادِ . أَنْكَ لَا تَخْلِفُ الْمَيْعَادَ . آمِينَ يَا
 الْعِبَادِ . بُوَصَيْفِي وَخَيْفِ دَاخِي . أَوْلَادِي غَيْبِهِ
 اسْتَطَاعَتِي . قُلُوبِ أَوْلَادِي مَعَايِي . دُرُكِي . يَنْشَاءُ زَيْبَتِي
 وَأَسْرَارِي . رَبَابِي . جَوَاهِرِي . زَيْبَتِي . بَرَقَانِي . وَرَقَهُ
 غَمْرِي . وَأَوْلَادِي . جَنَابِي . عَظِيمِ الشَّانَةِ . كَكُورُ دَرِي .
 مَرْجُو دَرِي . كَيْهِ . أَوْلَادِي . فَلَكَ . وَشَمْسِي . رُوحِي .
 أَوْلَادِي . مَاهِي . وَسَبْكَ . رُوحِي . بُوَرَقَمُكَ . سَهْوِي . مَحْبُورِي .
 قُلُوبِي . نَكْمِيلِ أَيْدِي . بَعْدَهُ . بُوَيْسَالِهِ . أَوْ نِ .
 بَابَا . وَزُرَّةِ . تَرْبِي . أَوْلَادِي . **بَابِ أَوْلَادِي** . مَبْدُوعِي .
 رُوْحَانِي . بَيَانِ . **بَابِ نَعْمًا** . مَلِكُكَ . عَدَمَدَنَ . وَرُوحِي .

كَلْدُوكُنْ بَيَانِ اَيْدِي **ثالث** اَيْسَانَهُ دُوكَلِي
 مَوْجُودِ اَنْدَرَنْ مَمْنَاوِ اَوْلَدُوعَيْنِ بَيَانِ اَيْدِي **رابع**
 سَالِالْكُ جَنَابِ حَقَّةِ عَجَّةِ وَاَصْلِ اَوْلَدُوعَيْنِ بَيَانِ اَيْدِي
باب خامس سَالِالْكُ مَشْرُوكِ اَيْدِي اِنْخِلَا فِيهِ
 بَيَانِ اَيْدِي **باب سادس** سَيْرَالِي اَللَّهِ وَسَيْرِي فِي اَللَّهِ وَسَيْرِي
 مَعَ اَللَّهِ سَيْرُكُنْ بَيْنِ بَيَانِ اَيْدِي **باب سابع** فَنَّا مَقَامِ اَيْدِي
 اَحْوَالِنِ بَيَانِ اَيْدِي **باب ثامن** عَجَلِي ذَا فِي بَيَانِ اَيْدِي
باب تاسع مَعْرِفَتِ مَقَامِنِ بَيَانِ اَيْدِي **باب عاشر**
 اَفْرَادِ اَوْلِيَايِي بَيَانِ اَيْدِي **باب حادي عشر** قَطْبِ عَالِي
 بَيَانِ اَيْدِي **باب ثاني عشر** مَقَامِ كَمَلِي بَيَانِ اَيْدِي
باب ثالث عشر طَوْلَايِي مُخْتَلِفَةِ نَكِّ سُلُوكِي بَيَانِ
 اَيْدِي اَوْنِ اَوْجِ اَوْلَسِنَه سَبَبِ اَوْلَدُوكِ حَقِّي جَلِي
 كَلَامِ قَدِيمِنْدِ وَقُرْآنِ مَجِيدِنْدِ بِبُورِدِي اِي اِي اِي
 عَشْرَ كُتُبًا وَالنَّفْسَ وَالْعَصْرَ اَبْتَهْمُ لِي سَالِ جَدِينِ
 بَسْمِ كَمِكِه بُو اَبْوَابِ لاصُولِ بَكِ سَيْرِي فِي بَصِيَّتِ كُوزِي

جَلْوَةٍ وَيُورُوبِ بُو سُوْفِ جَانِي جَاهِ جِيْمَانِ اَيْدِي خَلَا
 بُولُوكِ كُوزِ كُلِّ مِضْرِيكِ مَخْتِنَه صَعُودِ اَيْدِي وَعَبْ عَزِي
 دُوجُهَانِ اَوْلَا وَاَجْمُومِ مَمَكِنَاتِ نَدَكِ وَاَرْتَخْتِنَاكِ
 اَيْلِيَنْدِنِ سَجْدِ اَيْدِي كُورَه نِيصَكِمُ رَسُوْلِ النُّفَلِيْنِ
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبُورِدِي اِذَا عَجَلِي اللهُ نَسِيْتَنَا
 خَضَعَ لَهُ **ب** بَعِي جِيْمُنِ اَللَّهِ تَعَالَى بِرُشِيْتَه عَجَلِي فَلِيْسَه
 مَا سُوَا اَكَا نُوْجَه وَتَدَلَّلِ اَيْدِي **وَقِنَا حَم** سَالِالْكُ
 كُوكَلِي اَيْنَه سِنَكِ نُوْرِي نِدَنْ غَنَابِ مَا سُوَا سِيْلِنِسَه وَ
 كَلَمَه نُوْحِيْدِي صِفَالِي بُوْرَكِه مَصِيْقَلِ اَوْلَسَه نُوْرَالُو
 عَضِيْنِي قَبُوْلِ اَنْكَلَه اِسْتِغْعَادِ وَاَحْصِيْلِ اَيْسَه اَوْلِ
 وَقْتِ شَمْسِي اَلْوَهِيْتِ غَيْبِ الغَيْبِ بِوَجِيْدَنْ طَلُوْعِ اَدُو
 بُوْرُوِي سَالِالْكُ كُوزِ كَلِي اَيْنَه سِنَكِ مَنَكِيْسِ وَلُو
 كُورِنْدِي كَلِي كَلِي بِاَخُوْدِ جِرْمِ اَفْنَابِ صُوْدَه كُوزِي
 كَلِي اَوْلِ سَالِالْكُ كَدَنْ اَوْصَا فِي بَسْرِيْتِ مَنِيْعِ اَوْلُو
 كُورُوكِه مَوْجُودَاتِ كَنْدِيْبَه تَدَلَّلِ اَيْدِي بِبُورِ بِيْجِدِ

وَوَرَوْكِي مُمْكِنَاتِ كَعْدِيدِي بِكَامُتَوَجِّهِ اَوْتُو
 فَيَضُّ طَلَبِ اِيْدُو سَالِكِي بُوْحَالِي وَجِيْدَا نِيْدَه مُمْسَاهِيَه
 فَيَلْبَحِي بِرِدْرَجِه دَه ذَوْقِ دَوْحَا فِي حَا صِيْلِ اِيْدِكِه مِيَا
 كَلَاكِ مَحَالِدِرِ وَيُوْوِدُو فِي حَالِدِرِ طَمِيْنِي نِيْلِي مِنْ لَمِيْدِي
 لَمْ يُعْرِفِي اَوْلَ وَقْتِ بَعْضِ سَالِكِي ذَوْ قِيْدِي دَعْوَايِ نَا لِحَقِي
 طَلِبِيْنِ اَوْ رُوْبِ دَعْوَايِ غَلَطِ اِرُوْبِ بُوْدُو عَوَا نِيْدِكِه نِيْجِيَه
 بَشْرِيْتِ صِيْفِيْنِكِ ظَلَا بِيْنِي شَمْعِ جَلَالِ اَحْدِيْتِي بِالْكَلِمِيَه
 اِحْرَاقِ اَوْلُوْبِ نَا رِيْبَشْرِيْتِ مُنْقَطِحِ اَوْلُوْبِ ظَلَا نِيْتِ نُوْرَا
 نِيْدِيْلِ اَوْلُوْبِ قَنَايِ اَخِيَا رِيْدِه اِيْمَزْدَرَنْ اَوْلَ نُوْرِيْحِي
 طَلُوْعِ اَمْعَكْدَنْ حَا صِيْلَا اَوْلُوْرَا اَوْلَ بَقِيَه بَشْرِيْتِيْكَ فَنَسَا
 كَمَا اَوْلَ حِيْنِيْكِ غُرُوْرَا وَسِيْطَه سِيْطَه تَقْلِيْطِ اِيْدُوْبِ
 ظَهُوْرَا اِيْدُوْبِيْلِيْزِيْكَ مَوْجُوْدَا نِيْكَ تَذَلِّيْ وَتَسْجِدِه اِيْمَه
 اَوْلَ كَكُوْكُلِ اِيْمَه سِيْنِدَه غَلِيْقِيْلِيْنِ نُوْرِيْ اَلْهِيْدِيْ غَلَطِ اَدُو
 كَعْدِيْبِه صَا نُوْرِ بُوْوَرُوْرَطَه هَلَا كَعْدَنْ خَلَا صُ بُوْلُوْفِيْ
 فَنَسَا يِ سَلَامَتَه اِيْمَه مَكْمَكِه مَرِيْدِيْ كَا مِيْلَه مَحْتَا جِ اَوْلُوْرِيْ

وَلَا يَتِ نُوْرِيْلِه نَصْرُوْفِ اِيْدُوْبِ قَلْبِيْنَه نَنْظُرِ اِيْدُوْحِقِي
 تَعَالِي نِيْكَ قَنَا وَيُرِيْحِي بُوْرِيْ لِرِيْدِيْنِ اَنْكَ اَوْزِيْرَتِه مَسَالَطِ
 اَوْلُوْرَا نَدَنْ بَقِيَه بَشْرِيْتِيَه مَحْوَا اِيْدُوْبِ فَا فِي قَلُوْرُوْرُوْفِيْ
 مَقَا لَمَّا قَه اِيْرِيْشِيْدِرِيْرِيْ يَا خُوْدِي حَقِي تَعَالِي نِيْكَ جَمْدِيَه سِيْطَه
 خَلَا صُ مِيْسَرَا اَوْلُوْرُوْرَا يَا نُوْرِيْ حَمْدِيَه اِيْدُوْبِ وَرَطَبَه
 هَلَا كَعْدَنْ صَحْرَايِ سَلَامَتَه اِيْرُوْرُوْرَا يَا خُوْدِي سَلَفِيْ
 مَعْرِ بِيْنِيْكَ وَسَا اِيْمَا نِيْبَا نِيْكَ رُوْحَلِرِ نِيْدِيْنِ فَيَضُّ اِيْرِيْشِيْ
 اِيْ فِي خَلَا صُ اِيْدُوْرَا اَكْ كَرِ سَالِكِي بُوْمَقَامَه مَرِيْدِيْ سِيْرِيْ
 رِيَا صِيْتِ قُوْتِيْ يُوْرِيْ لَه يَا خُوْدِي مَجْدُوْبِ مَشْرُوْبِ اَوْلُوْبِ
 جَمْدِيَه يُوْرِيْ لَه اِيْرِيْشُوْبِ دَعْوَايِ اَنَا لِحَقِي اِيْدُوْبِ مَدِيْ
 فَنَسَا دَه وَيُوْرِيْ جَمِيْعِ عَالَمِ خَلِيْقِيْ اِيْ اَوْلَ دَعْوَا دَنْ دُوْنَدَه
 مِيْلِيْ زِيْرِيَا كَعْدِيْ وَجِيْدَا نِيْدَه ذَوْ قِيْلَه بُوْلِيْشِيْدِرِيْ
اَمَّا كَلَاكِ سَالِكِيْ كَعْدَنْ اَنَا لِحَقِي ظَا هِيْرَا وَلِيْقِيْ اِيْ
 نُوْعِ اَوْزِيْرَه دُوْرِيْ بُوْرِيْ دِيْكَ دِيْكَرَا وَلِنْدِيْ
بُوْرِيْ اَوْلُوْرِيْ كِيْ حَقِي تَعَالِي نِيْكَ نُوْرِيْ سَالِكِيْ كُوْكُلِيَه

عَجَلِي فَلِدْ وَغِي وَفَت اَوْضَا فَبَشْرَتِهِ بِالْكَلْبِيَةِ مَحْو
 اُولُو رَا اَوْل وَفَت سِرْتِي نِدَاي اَنَا الْحَقُّ ظَهْرًا اَيْدِي
 اَوْل كَتَدِي وَكَلْدِي لِسَانِ فِدْرْتَدِي **حَكَايَت** بِيْضُ كُون
 سُلْطَانِ الْعَارِفِيْنَ يَا بَزِيْدِي سَطَا مِي فِدِيْس سِرْتِي بِيْ عَجَلِي
 غَلْبَةِ اِدْوَبِ اِخْتِيَادِ الدَّنِ كَدْوَبِ مَسْتِ اَوْلْدِ دَوْبِكِي
 جَوْنِكِي فَيَا مَسْتِ كَوْنِي اَوْلَهْ اَلْمَهْ نُوْرِدَنْ بُوْرَجِي خَجْمِ
 اَلْمَهْ ظَا مَوْنُوكِ فَيُوْسِيْتَهْ طُوْرُوْبِ كِمَسْنَهْ كِرْمَكِهْ قُوْتِمِ
 جَمَلَهْ سِيْ جَمْعَدَنْ اَزَادِ اَوْلُوْبِ جَنْتَهْ كِكُوْرَلُوْ دِرِي
 جَنَا بِيْ حَفْدَنْ خَطَا اِيُوْرِيْكِي يَا بَا بَزِيْدِي سَنْ بُوْرَسْمَهْ
 كَلِمَاتِ اِيُوْرِيْكِي وَلُوْرَسَكْ بُوْرَجِي سَنَكْ كِرْتِي بِي
 اِظْهَارِ اِيُوْرِيْكِي دَرِ خَلْقِ عَالَمِ سَبِيْ ظَا سَلْدَلُوْر بُوْرَسْمَهْ
 كَلِمَاتِ اِيُوْرِيْكِي دَرِي بَا بَزِيْدِي جَوَابِ وِرِيُوْرِي دَرِيْكِي يَا
 رَبِّ الْعَالَمِيْنَ عَزَّكَ حَقِّي اِحْوَنْ بُوْرِيَا نِ خَلْقِي اُوْرِيْتَهْ
 نِيَا اِدْوَبِ جَا غِرْمِ سَنَكْ لَطْفِكِ وَكَكْرِيْكِي دَرِ يَا سَنَكْ
 بِيْ نِهَابِيَهْ سِنْدَنْ بُوْرَقَطْرَهْ بِيَا نِ اِيُوْرِيْمِ سَنَكْ دَرِ كَا اَهْلَهْ

هَرُ كِنِ كِيْسَهْ سَجْدِ اِيُوْرِيْمِ دَرِ حَقِّ جَلِ وَعَلَا دَرِيْكِي
 اِيْ شُوْرِيْدِي حَالِ بَزْمَلَهْ بُوْرَسْمَهْ قِيْلِ وَقَالَ اِيُوْرِي
 سَنَكْ فَيُوْرِيْكِي لَطْفًا رَا اِيُوْرِيْمِ سَنْ دَرِي صَامِتِ اَوْلِ دَرِي
 يَا بَزِيْدِي جَنَا بِيْ عَزِيْتَهْ جَوَابِ وِرِيُوْرِي كِهْ **نظري**
 دِرِي اِيْ خَلَاقِ عَالَمِ بَرِيْلَهْ جَانِهْ اُوْرِيُوْرِيْكِي اَوْلِ اِيُوْرِي
 قَلْبِي جَانِ غَدِ هِيْجِ صَبْرِي قَرَارِ بِنِ دِيْمَانِمِ اُوْرِي كَلُوْرِي
 اِخْتِيَادِي جَوْنِكِي اَلدَّنِ اَلْمَهْ يَا بَزِيْدِي كِ كَحُوْرَا لَهْ سَرِي قَالَهْ
 سَنْ وِيْجِيكِ يَا بَزِيْدِي نَدِ كَلَاهْ سُوْرِي بِلِيْسِيْنَ حَالِي خُوْرِي اِيُوْرِي
 بُوْرَمَتَا مَدَهْ اَوْلِيَا لِسَانِ حَقِّ اَوْلُوْرِ حَقِّ نَعَالِ الطَّفِيْدِ
 كَتَدِي لِسَانِ فِدْرِي بَرِيْلَهْ نِدَا اِيُوْرِيُوْرِي كِيْمِ
 جَمِيْلِ طُوْرِدَهْ كَلِيْمَتَهْ نَا دَرَنْ خَطَا بِيْ فَلِدْ وَغِي كِي
 اِيُوْرِي اَنَا اَمْتَهْ لَا اِلَهَ اِلَّا قَاغْبِدِي اِيُوْرِي سَالِدَنْ
 دَعُوْرِي اَنَا الْحَقُّ ظَاهِرًا وِلِيْحُوْرًا لَا اِيُوْرِيْمِ دَرِيْكِي بِيْتَهْ
 بَشْرِي بِيْتَهْ عُوْدَتِ اِيُوْرِي كِي كِي سِيْتَعْفَا رَا اِيُوْرِي
 كَتَدِي صَعِيْفِ لِيُوْرِي وَ اِخْتِيَادِي حَضْرِيُوْرِي بِيْ نِيَا نَهْ

عرض ايده دائره ادبك بوقدم لظلمه بضمه **انما**
 بخرت بالكليه مضمحل اولدوغي وقت بونكها لا
 سالكه جوق واقع اولور كنه دائره عقله كلديكي
 كبي اول خوالي كنديه اينسا دايدوب اغتصاد
 فلن اول ورطه هلاكه دوشندركم ذكر اولدي
 اول وجود بشرت نونويدركه تمام اخراق اولو
 ايت منقطع اولامشدر **اكن** بالكليه اخراق وليد
 عين تارا وليد **اول وقت خطي** اسمي زائل اولوب
 نارا **اطلاق اولندي** ساللك وجودند دخي مثقال
 ذره ايت فالج اولور سه بلس كه دخي غار في
 اولامشدر **نص** شرفا برمصا تبك الجبهه
 كليسه بزوجه اكنك فيلسه آوا اولن **انما**
 سالكدن ايت بالكليه زائل اولسه اولوت
 حقله كور وحقله اشيد وحقله سونين نك
 حديث قدسي ده **حتى جل وقل** بيوتك **اذا احببت**

عبدا كنف له سماعا وبعلا ويدا اولسانا فبي سماع
 وبي بيص وبي بطش وبي ينطق **فمن** ساللك بونغا مه
 وازسه عارف بالله اولور جميع ورطه هلاكدن
 خلاص بولوب هن فضل وهن قدرت حقه اينسا د
 اولور كندي آرادن غيب اولور بيزيدن هن انه
 فداي انا الحق كلور وكندي داخي مست اولدي
 حينده لسان حال الله انا الحق **ديز** ليس في الدار عمرا
 ديار وليس في الوجود سوي الله تعا لسان قالناك
 اولوب لسان حال انطق اولور وصلي الله علي سيدنا
 محمد وآله وصحبه **الجمعين** **باب اول**
 نظم ذات احديت ونظير صيفات واجريت سدا
 موجودات ومصدر كايانات محمد رسول اللهك
 روحا نيتي بيا فنده **دو** قال الله تعا ما كانت
 محمد آبا احيد من رجالكم **ولكن** رسول الله
 وخاتم النبیین عزير من قنني دلدركم

شَرَّفْتَنِي وَأَوْلُوهُ لِعَبْدِكَ كَلَامُ رَبِّهِ حَقٌّ تَعَالَى
 عَظَمْتَ وَالْوَهْبِيَّةُ بِرُكْنِهِ أَيْ مَدْحُ ائْتِكَانِ نِيكَ
 بِوَجْهِهِ إِنَّكَ لَمَعْلِي خَلْقٍ عَظِيمٍ وَذَاتِ بَالِكَ بِرُكْنِهِ
 أَنْكَ رُوحَ مَطَهَّرْتَهُ صَلَوَةٌ وَيَوْمِشْ كُنَّ قَالَ اللَّهُ
 إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
 أَكْرَجِي جَمِيعَ مَخْلُوقَاتِ جَمْعِ أَوْلَسَهُ وَهَمَّ بِرَيْكَ يَوْمَ
 بِيكَ وَبِي أَوْلَسَهُ مُضَكَّنَاتِ كَكْتَمَ عَدَمَدُونَ صَحْرِي
 وَجُودَهُ كَكَلْدِي كِي زَمَانَنَ كُلِّ مَلٍّ عَلَيْهَا فَانِ
 تَجَلَّى سِنَهُ دَكَ أَنْكَ وَصَفِينِ وَمُدْحَجِينَ سَوْنِيَلِيهِ أَنْكَ
 دَرِيَايِ أَوْضَا وَتَكَ بِي بِطَاهِيَهُ سِينَدَكَ بِرُقْطَكَ
 بِيَا نِنْدَهُ عَاجِزَ قَلَا لَرَحَى تَقَالِي جَمْلَهُ مُزِي عَاجِلِي
 دِينْدَهُ حَشْرَ بَابِلِيهِ مَطَهَّرْتِ حَضْرَتِ حَقْدَرَا نَكِيُونِ
 مَن رَأَى فِي فَغْدَرَأَى الْحَقِّ أَدَمَ وَمَنْ دُونَهُ نَحْتِ
 لَوَائِي أَنَا مِيرَاتُ اللَّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ سَيِّدِي قَبِيرُورِ وَابْنِدَهُ
 أَنَا مَن نُوْرِ اللَّهِ وَالْخَلْقِ مَبْنِي بِبُورِ دِيَلُو جِيُونِي

أَوْلِي حَقِّي فَتَيُّومُ قَدِيمُهُ فَأَيُّ مَن مَطْلُوقُ دِيَلُو بِصِيكَ
 كَتَبْتِي مَخْنِي سِينِ انْطَهَارَا بِدِيُونِ الوَهْبِيَّةِ وَتَعَالَى
 قَدَرْتِي سَيِّدِي عَيَانَ اِبْدِيُونِ لَا تَعَيَّنَ عَالَمِيْنِدَنَ كِهَ كَانِ
 اللَّهُ وَلَدَرِيَكُنْ مَعَهُ شَيْءٌ دَنَ وَاحِدِيَّةِ عَالَمِيْنِدَنَ
 جِيَا رُوْبُ نُوْرِيَا لِكَ ذَا نَدَنَ نُوْرُ مُحَمَّدِي جِيْفَرِي
 كِهَ أَوْلِ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُوْرِي جِيُونِ رُوحِ اَحْمَدِ نُوْرِي
 اَحْدَدَنَ وَجُودَهُ كَكَلْدِي مَطَهَّرْتِ كُلِّ أَوْلُوْبِ
 اَيُّ جَمْعِ مَالِ الوَهْبِيَّةِ أَوْلِي وَهَمَّ اَحْمَدَنَ جَمْلَهُ
 غَالَمَ ظَهْوَرَهُ كَكَلْدِي نَعْمَ اِحْمَدْنَا اَحْدِيكَ بِيَمِ قَرَسْتِ
 هَمَّهُ عَالَمِ دَرَانِ بِيكَ مِيَمِ غَرَسْتِ مَحْكِنَا نَهْ مَنشَا
 وَبَاعِيَتْ رُوحِ بَالِكَ مُحَمَّدِ أَوْلِكَ كِهَ لَوْلَا كِهَ لَمَا خَلَقْتِ
 الْاَفْلَاكَ جِيُونِيكَ شَمْسِ اَحْدِيَّةِ بَرُوجِ وَاحِدِيْنِدَنَ
 طَلُوعِ اِبْدِيُونِ تَجَلَّى اِبْلِكَ مُشْرِفِ اَزَلَدَنَ اَسْمَانِ
 لَامِكَا نَدَنَ أَوْلِ فَصْرِي صَبْحِ بَعِيْنِي رُوحِ مُحَمَّدِي عَلِيَّ اِسْلَامِ
 طَلُوعِ اِبْدِي شَمْسِ اَحْدِيَّةِ مَعَانِيْلِ أَوْلُوْبِ دَاجِي

نُورٍ أَلُو هَيْبَتَيْنِ مَنُورٍ أَوْلَادِي وَخَيْرٍ مَمَكِيَاتِ
 دَجِي مَغْرِبٍ عَدَمَلِكٍ ظَلُومٍ مَنَلِكِي دِي . اَنْدَلَهْ دَاخِي اَوْلَا
 قَمَرٍ بَدْرِ مَنِيَلِدِي بِي رِي تَو بِي سَو مَب كَا فُ وَنُونِ سَمَا
 ظُهورِ اَنْدِيلِي . اَوْلَ قَمَرٍ بَدْرٍ مَمَقَابِلِ اَوْلَا بِنِ كَسِبِ
 اِلَا سَتَعِدَادِهْ وَالْعَا بِلِيَّةِ نُوْرٍ كَسَبِ اِتْدِيلِي وَطِ
 اَللّٰهُ عَلِي سَيِّدِ فَامُحَمَّدٍ وَآلِهٖ **بَابُ سِتَابِ الْمَلِكِ قَائِمِي**
 عَالَمِكُ عَدَمَدَنٍ وَجُودِ . كَلُوبِ بَعِيْنِ بُوْلَدِ عَزِي
 بَيَانِ اِيْدَرِ قَالِكِ اَللّٰهُ تَعَالَى اِذَا اَرَادَ اَللّٰهُ سِتَابًا
 اَنْ يَقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ فَيَسْخَرُ اَلَّذِي يَدْبِرُ
 مَا كُوْنَتْ كَلْبُ ثِيْبٍ وَ اَلْبِيَهٗ تَرَجَعُوْنَ . اَي
 عَزِيْزٍ بِلِيْ كِيْلِ كِيْمٍ بُوْنَجَهٗ عَوَالِمِ بِي بِيهَا يَهٗ كِيْمِ
 كُوْرُ رَسِيْنِ كِي مَحْسُوْسِ كِي عِيْرٍ مَحْسُوْسِ بِيْعِي
 كِيْمَتَهٗ رُوِيْتِ مَتَعَلِقِ اَوْلُوْرٍ كِيْمَتَهٗ اَوْلَا سِنْدِ
 اِلَا شَوْلِ وَقْتِ اَوْلُوْرٍ كِيَهٗ قَلْبِ كُوْرِيْدِي بَدْرٍ
 غَفَلَتِ كُوْرِيْلَهٗ وَقْتَنَا كِيْمَ عَالِمِ اَرْوَاحِ خَلْقِ

اَوْلَا . جَمِيْعِ اَشْيَا نِكِ صُوْرٍ مَعْنُوْسِي مَصُوْرٍ
 اَوْلُوْبِ ظُهورِ . كَلِكِ . بَعْدَهٗ بَقُضِيْسِي صُوْرَهٗ اِخْرَهٗ
 مَصُوْرٍ اَوْلُوْبِ وَجُوْدِ . كَلِكِ . اَمَّا رُوْحِ اِنْسَا
 كِيْنَهٗ صُوْرَهٗ مَعْنُوْسِي اُوْرِيْنَهٗ كَلَدِي جِيْمِ لِيَا سِنِ
 كِيْمَكِ اِيْلَهٗ مَتَعِيْرٍ اَوْلَادِي عَا رِفَكِ بَصِيْرِي كُوْرِي
 بِيْسِي قَلْبِي كُوْرِي اَجْلُوْبِ حِجَابِ رَفْعِ اَوْلَدِ قَدَهٗ
 اَشْيَا بِي صُوْرٍ مَعْنُوْسِي اُوْرِيْرَهٗ مَشَاهِدَهٗ اِيْدَرِ
 اَمَّا بَعْضِي وَاِرْدَرِ كِي تَعِيْرٍ اَوْلِيْسِدَرِ صُوْرِي
 مَعْنُوْسِي اُوْرِيْرَهٗ مَمَثَلِ اَوْلَمِزِ جَارِعَا صِيْرِكِي
 وَاَنْدَنِ حَا صِيْلِ اَوْلَنْدَرِ كِي وَصُوْرِي مَعْنُوْسِي
 مَتَعِيْرٍ اَوْلِيَا نِ مَلَا يَكْهٗ وَرُوْحِ اِنْسَانِ كِي
 زِيْلِ شَيْءٍ اِخْرِيْلَهٗ اَزْدِ رُوْحِ اِيْدُوْبِ مَرْبَا وَ لَمَشِيْدَرِ
 كِيَهٗ اَوْلَا اَجْزَا نِكِ بَرِيْسِي كِيْدِي كِي وَجُوْدِ بَا طِ
 اَوْلَا . جُوْنِكِهٗ عَالِمِ اَرْوَاحِدَهٗ مَوْجُوْدِ نِكِ مِيْرِ مَعْنُوْسِي
 ظُهورِ بُوْلَدِ . حَضْرَتِ دَسُوْكِ صَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِالْكَ رُوِي بِزَيْنَالِ فَوْشٍ مِثَالِئِنَّدَ عَرَشِدَه بِرُؤُودِن
 شَجَرِ اَوْرَه حَضْرَتِ حَقَّه نَنَا اِيْدِرِي نَظَرِ اَوْبِ
 كُورِ دِيكِه كَنْدِيكُ فَوْقِنَدِ جَبْرَائِيْلِكَ رُوِي
 طَبِيْرَ اَحْمَرِ صُورِ تِنْدَه بِرُشَجَرِ اَوْرَه طُورِبِ حَقِّ
 نَظَايَه سَبِيْحِ اِيْدِرِي رُوِي حَقْمَدِ دِيْدِيكِه اِي بِنَمِ
 فَرِيْدِ اَشْمِ جَبْرَائِيْلِكَ فَوْقِ عَرَشِدَه مَعْلُوقِ بِرُجَبِ
 مَعْطَمِ وَاَرَسُوْنِ اِي بِنَجَه بِلِيْسِيْنِ دُكِه جَبْرَائِيْلِ
 عَلَيْهِ السَّلَامِ اِيْدِرِي اَوْلِ نَجْمِ التَّمِيْنِ يَكُ يَلِكُ بِرِ
 طُوعْرِ بِنِ اِي اَوْتُوْرِيكُ كَكْرَه كُورِدُمِ دِي
 رُوِي حَقْمَدِ عَلَيْهِ السَّلَامِ اِيْدِرِي يَا جَبْرَائِيْلِ اَوْلِ
 نَجْمِ بِنَمِ رُوِي اَوْلِ كُورْدَلِكُ هَرَبِرِ كُورِي بِيكُ
 يَلِجَه دُرْدِ نِيَا حِسَا بِنَجَه فِي بُوْمِ كَا نَ مِقْدَارَه
 الْفَ سَكْنُوْ نَمَا تَعْدُوْنَ اِيْتِي دَاخِي شَاهِي اَدَه
 رُوِي اَبْرَاجِ كِيَجَه سِي فِرْعَا لَمِ قَوْمَدِن بِيْرِي
 كُورِ نِيْدِي اِي جَبْرَائِيْلِكِه صُورِدِي اَوْلِ دَاخِي

جَوَابِ وَيْدِيكِه يَا حَقْمَدِ بِنِ بُوْدِ رِيَايِ كُورِدُمِ كُورْدَلِكُ
 يَرِي بُوْنِيْلَه اَقْرَ فِرْعَا لَمِ بِيُوْرِي كِه يَا جَبْرَائِيْلِ
 اَوْلِ قَوْمَدِن دَرِيَا نَكِ قُوْمِي عَسَا دِي حَضْرَتِ حَقْمَدِ
 مَخْلُوْفِي وَاَرْدِرِهَرِ بَرِيْسِي بَرِيْسِيَه بِكَنْزِ مَن لَوْجَمَلَه
 بِزَا مَرِيْلَه يَلَا مَا دَه كَكْنِ وَا سِيْطَه سِيْلَه وَجُوْدَه
 كَكْنِكِ عَزِيْزِ لُوْرِدِن بَرِيْسِي بُوْعَظْمَنَه اَللّٰهِي فِكْرِ
 اِيْدِرِ كَكْنِ قَلْبِ كُورِ نِيْدِن حِجَابِ رَفْعِ اَوْلِي
 تَشْرِيْتِ مَضْمَحَلِ اَوْلُوْبِ نَجْمِي ظُهُوْرِ اِيْدُوْبِ جَبْرِ
 اِحَا طَه اِيْدُقِبِ رُوِي مَيْدَانِ بُوْلُوْبِ اِنُوَارِي نِيَا يَه
 مَسْتَعْرِفِ اَوْلُوْبِ نِيْسِيْكَ فَنُوسِيْنِ اَوْلِ كَلْزَا غَيْبِ
 اَفْعَانِ وَتَضَّرِعِ اِيْمَكَّه بَا شَلِيُوْبِ نُوْرِ جَمَالِ
 ذِي الْجَلَالِ لِيْدِن مَسْتِ اَوْلُوْبِ مَضْطَرِبِ اَوْلُوْبِ
 قَسِيْ عَنَصْرِي بُوْرُوْبِ اَوْلِ عَالِمِ اَعْلَا يَه عُرُوْبِ
 اِيْدُوْبِ حَبِ لَوْطِنِ مَن اَلْاِيْمَانِ قَضِيَه سَبِيْحَه وَطِنِ
 اَصْلِي سِيْسَه كِيْمَكِ دَرُوْبِعُوْبِ اَوْلِ دَرِيَايِ بِي رَنْكَه

ابدی مستغرق اولوب بود یاد غریبه کلام مخی
 ایدوب جو کیه بواضطراب حاصل روح اولدی
 بعده روح بدندان بالکلته ایسلاخ ایدوب
 عروج ایدیک فیض الهی ال ویروق مقام جمیع
 حاصل اولوب عالم غیب و شهادة پیرا وله مونوا
 قبل ان مونیوا حدیثنگ مضمومی بومعنا انه اشانه
 بوعزیزک حالی یاز لعدن مراد سالک حاذق قدرنا
 مقامی ایشا رندرز حضرت علی رضی الله عنه بو
 مقامه ایشا رنت بیور مشکر در الناس نیام فاذا
 ما نوا انتبهوا دخی حضرت علی بیورده لو کینف
 الغطاء ما از دت یقینا یعنی بکلا اول و عیله
 علم کشف و لیسندر کیه اکبر یازن بده دفع
 اولسه بکاهر کنز علم زیاده اولکن ایدوب
 کلام بومعنا انه ایشا رندرز کیه بویکنسه او بر
 الهیه به امینا ک ونوا هیدن اجتناب و احکام تراج

11a

اجرا ایدوب فانون طریقت اوزره سلوک ایلسه
 مشید کامل تریبه سیکله ککل انا یترشح
 فیه قضیه سنجه ایستعدا و نه کوره اکه بقیبن
 حاصل اولور کیه اکبر یازن جمیع حجاب دفع
 اولسه اول یقیندن زیاده علم کلن ایشا عالم جنانه
 اولیجن نسلک دو کلی جیسه نیده حاصل اولور غیبت
 نیرکف و نقصان بوزده در یوخسه فیاضه نخل بو قد
 دایم قوللرییه فیض و لطف و رحمتدر دخی اول
 عزیزه بوزر شمه وجدای دروق اویش کیه روح در
 شها ده ده مستغرق ایکن غیب هما نفدن جان
 سمجده جانان جال بنیدن بی جصف و بی صوت و بی
 حرف بر نیدا ایشید بوزر کیه حق جل و علا جیبک روح
 نظره سخی کند بی نور مقدر سیندن بلا جسم ولا
 دیم وجود کتوروی روح کیه حق تعالی تک عالی خسته
 شیخ ایدوب تعلیل ایدوب ننا قلدی علی لا یفرده مخلوق

11b

هُوَ بِرَبِّكَ عَدَدِي مِقْدَارِ نَجْوَى بِمَشْرِيقِ كَيْفِ بَيْتِ فِي يَوْمِ
 كَانَتْ مِقْدَارَهُ الْفَسْفَسَةَ بِلَيْعِهِ بَعْدَهُ رُوحِ
 بِأَكْثَرِ نُورِ رَبِّكَ بِرُتُونِ سَائِرِ مَوْجُودِ أَيْ
 بِحَسَبِ الْأَسْتَعْدَادِ وَالْفَانُونَ مُتَقَفِي حِكْمَتِ
 أَوْزَرَهُ وَجُودَهُ كَعَزُودِي دَبُوهَا تَقْلَقُ كَلَامِي وَجِي
 ذَوْقُهُ رُوحِ اخْتِذِ انْدِي دِيمَكَ أَوْلَدِي كِهْ أَيْ ظَالِمِ
 اسْتَوَارِ احْدِيثِ بِلِكُلِّ كَلِمَةٍ حَقِّ تَعَالَى نَكْتِ ذَاتِ
 بِأَكْبَرِ غَايَتِ عَظَمَتِهِ وَاسْتَعْوَانِهِ دَرُودِ كَعَزُودِي
 ذَاتِ الْوَهْبِ نَزَلَهُ قَائِمِدِرِ قِيَامِي هَبْ بِرُشِيهِ
 مَحْنَجِ دَعِيدِرِ مَمْنَعِنَا نَكْ ظَهْوَرِنْدَهْ ذَاتِ
 بِأَكْثَرِ نَشْتَهْ عَائِدِ أَوْلَسَرِ وَإِعْدَامِنْدَانِ ضَمَدِ
 دَخِي كَلَمَنْ أَمَّا فَا عِلِّ مَحْنَجَارِ أَوْلَدِي جِهْتِنِ
 دِيلِدِرِ كِمِ غَايِي عَدَمْدَنْ وَجُودَهُ كَعَزُودِي كِهْ
 غَلِمِ قَدِ عَيْنِدِ مَوْجُودِ آتِيكَ خَزِينَهْ غَيْبِنِ مَظَاهِرِ
 مَكْتُمِ آتِيكَ كَعَزُودِي نُوْرِ بِأَكْثَرِ رُوحِ بِالْمَحْنَجِ

خَلْقِ أَيْلَدِي بِأَعْيُنِ أَوْلَامِ غَيْجُونِ اِنْجَادِ مَمْنَعِنَا تَهْ
 وَوَأَسْطَهْ أَوْلَامِ غَيْجُونِ احْدِيثِ آيَلَهْ وَالْحَسْبُ بِيهِ
 وَابْتِصَالِ اِتْمَلِكُوجُونِ فَيْضِ رَبَّانِي عَمْنَعِنَا تَهْ زِيْرَا
 بِي وَابْتِصَالِ عَجَلِي فَلَيْسَهْ طَاقَتْ كَعَزُودَهُ مَبُورِ مَبْعَدِ
 أَوْلُورْ كَرْدِي نُوْرِ مَجَلِيَهْ مَقَابِلِ أَوْلُورِ عَمْنَعِنِي
 قَبُولِ آيَلَهْ مَزْكَرْدِي آيَلَهْ أَوْلَسَهْ رُوحِ بِأَكْثَرِ مَحْنَجِي
 عَلَيْهِ السَّلَامِ ذَوْجِصَتَيْنِ دَرُورِ وَاسْتَعْدَادِ وَجُودِ
 شَرِيفِ اصْلِي سِنْدِ مَوْجُودِ دَرُورِ جِهْتِ جِنَابِ غَيْبِ
 هُوْتِيَهْ دَرُورِ بِرِجْصِي مَمْنَعِنَا تَهْ دَرُورِ أَوْلِي جِهْتِنْدَهْ
 دَرَجَهْ اِلْحَاقَهْ دَرُحَقِّكَ فَيْضَانِي بِي وَابْتِصَالِ قَبُولِ
 اَيْدِرِ وَنَايِي جِصْتِي كِهْ مَمْنَعِنَا تَهْ دَرُورِ فَيْضَانِ اِلْحِي دَرُورِ
 اِلْحَاقَانِ بِي وَابْتِصَالِ الْوَبِ مَمْنَعِنَا تَهْ اِبْرَشِيدِرِ
 بَيْسِ رُوحِ مُحَمَّدِنِ اِرْوَاحِ اَنْبِيَايِ خَلْقِ اَيْلَدِي اَنْبِيَا
 اِرْوَاخِنْدَانِ اَوْلِيَايِ ظَهْوَرَهُ كَعَزُودِي اَوْلِيَا دَخِي
 اِرْوَاحِ مَوْسِي بِي وَجُودَهُ كَعَزُودِي اَلْسُ بَرِيكَمِ

واقم اولن صف متصفني بنجه، واندن عرشني وپا
 فيها بي ونا سواها بي ماريب اوزره ووجه كزدي
 منناه وناخذ جملة به روح بايك محمدي اولد
 صلي الله عليه وسلم **باب ثالث**
 انسان دو كلي موجوده اندن ممتا اذا ولد وغيث
 بيان ايذر، ولقد كرمنا بني آدم وحملناهم
 في البر والبحر، عوث الاعظم وخاتم الولا فيه
 شيخ محي الدين عربي فليس سره ايذر حتى تعالي بكلم
 دو ويكمر انسان بنم سر صدر بن انسانك سينم
 اكر انسان حضور مدم مرتبه سين يلك هر نفس
 ويروب الدجه لكر الملك ويا ايدي ودخي كدر
 انسان بنم حضور تمه رجوع اركدر حجه اولاجن
 يلكي ذكر حيات نمي ابيدي هر آندن حاجت
 دلكي بنم در كا همه عرض ادروب يا رب بخير
 اولدر وبيدي ابيدي انسان سن فيتي اولد وقت

مخلص ايذر كمر حتى تعالي وقتا كمر عالمي عدن
 ووجه كزدي جميع مخلوقا ته ككند بلك نمي
 عرض قلك هين بري قبول ابيدي انسان جمله موجوده اند
 مننا اولوب اولد انا نتي قبول ايدي نكلم بيوردي
 انا عرضنا الاما نه علي السموات والارض والحيال
 قابين ان نخلصنها واشفقن منها وعملها الانسان
 لكان فلو ما جهول لا بسن انساندن غير يده
 بواستعداد بوشميش كيه بوا ما نتي قبول ايده
 ان الله يامر كمر ان تودوا الانا ناتي اليها
 كمينجه انا نتي صلحي طلب قلد غنده تسليم
 ايده جوتكه انسانده اول خاصيت واريدي كيه
 امانت طلب اولد وغي وقت صلحيته تسليم
 ايده دغي عرض اولد وغي كبي قبول قلد
 ايدي اولد انا نتاجون بفضلا يدر كيه جانله
 حقه مشغول اولد سين وبعضلا بندا يك ايماندن

وَيَمْضِي أَيَّدِيكَ كَعَمَلِ عِلْدَرٍ كَسَبِ كَالِ بَوْلِكَ أَوْلُو
 بِسْ إِنْسَانٍ بُوْدُوْرْت نَسْتَه بُوْلَه مَوْجُوْدَ اَنْدَن مَمْتَا
 اَوْلِي بِكَ بِرِي رُوْحَدَر اَكَا وَنَفْتُ فِيْهِ مِنْ
 رُوْحِي اِضَا فَيَ حَا صِيْل اَوْلَقْدَر وَسَا بُرْزِي رُوْحَدَه
 اَوْل اِضَا فَيَ بُوْقْدَر بِرِي دِي عَقْلَدَر كِه الْعَقْلُ
 نُوْرِي فِي الْقَلْبِ رُوْحَكَ شَرَفِيْتِي عَقْلَه دَر حَقِّ تَعَا نَكَ
 ذَاتِي وَصِفَاتِي بِيْل كَعَمَلِ ذَاتِي وَصِفَاتِي لِاَنُوْ
 اَوْلِيْنَ صِفَاتِلَه نَ تَنْزِيْهِ اِنْمَا كَعَمَلِ وَعَلَمِ اَدَمِ الْاَسْمَاءِ
 كَلْمَا مَكْتَبِيْنَه اَسْمَاءِي شَيْبَا بِي اَوْ كَرِيْبِ جَزِي وَ
 كَلْمِي بِه عَالِم اَوْلَقْدَر اَوْل اِنْسَا نَدَن غِيْرَه بُوْلَمَا اَز
 وَبِرِي دَاخِي اِيْمَا نَدَر كِه حَقِّ تَعَا نَكَ جَمَالِي نُوْرِي نِيْكَ
 اَشْرَاقِيْدَر كُوْ كَلَه طَلُوْع اِيْدَر ظَلْم وَ كَرِيْمِي حَمُو
 اِيْدَر اَوْل اَخِي اِنْسَا نَدَن دَر بِيْس اَوْل شَرَفِيْتِي رُوْح
 اِضَا فِيْدَن حَا صِيْل اَوْلَك اِكْبِيْخِي اَمَّا نِي بُوْكِيْن جَان
 اَرْقَانِيْدَن كُوْرُوْمَكْدَن حَا صِيْل اَوْلِيْ اَوْ جِي عَقْلَدَر

دُوْرِي جِي اِيْمَا نَدَر وَ دَاخِي اِنْسَان بُوْرِي جَمُوْعَه دَر كِه
 حَقْلَدَا اِنْتَه وَصِفَاتِيْتَه مَنظُور وَ هَمَّ مَنظُور اَوْلِيْشَدَر
 سَا بِرُوْمَوْجُوْد اَخَا صَا تَه بُوْرَا سَمَه وَ بِرُو صِفَتَه مَنظُور دَر اَخِي
 اَرْتِي وَ دَاخِي اِنْسَا نَكَ اَحْقِرَ شَيْبَا اَوْلِيْسْتَه سَبَبِ جُوْر
 حَقِّ جَلَّ وَعَلَا اَحْسِنُ تَقْوِيْمِيْل خَلْقِ اَيْلِيْهِ وَ دِي اِنْسَانِي
 كِنْدَو اِيْجُوْكَ وَسَا اِيْمَا شَيْبَا فِي اِنْسَان اِيْجُوْنَ خَلْقِ اَيْلِيْهِ
 بُوْعِيْرِي اَكْلَا بُوْرَب وَ كَعَمَلِ نِيْكَ مَعْرِفَه اَدَمِ اِيْجُوْنَ بُوْلُوْ
 بِلِيُوْبِ اسْفِيْل سَا فِلِيْنَه دُوْشُوْبِ دُوْرَحَه سِيْخِي اَوْلَعُوْ
 اَوْلِيْه اَوْلِيْجِي اَوْلِيْكَ كَالَا نْفَا مِ بِلِ هَمَّا اَضْلَ فَبِيْلِيْدَن
 اَوْلِي نَعُوْ بِاَمْتِه حَقِّ تَعَا نَكَ غِيُوْرَا سِيْمَه مَنظُور اَوْلُو
 اِيْمِ شَيْخِي كَعَمَلِيْتَه اَوْل عَمْرِيُوْرُوْ اِنْتِيَا مَدَد حَشْرَه وَ بَا
 مِيْرَا نَدَه وَيَا اَرَا اِيْجَلَا اَدَه فَهَارِيْتِي صِفَتِيْلَه بِرَعْدَاب
 اِيْدَر كِه سَا بِرَا شَيْبَا اَنْلَاك شَيْخَه عَمَلِ اِنْدَن حَمْد اِيْدَر لَر كِه
 نَه اِيْتَه صُوْرَه اِنْسَا نَدَن اَوْلُوْ اَوْل صِفَتِلَه مَنظُور اَوْل اِيْمِيْر
 دَر اِيْمِيْرِي مَرْتَا كَلِك وَعِيْش كِه صُوْرَه اِنْسَانِي بِي كِه صُوْرَه رُو

دنياءه وآخريته تغييراً بطلبه . يسر مدي الطاف وكرم
 وأنواع ينعم ومنا هده جمال حي مقيم مطيع فولد الجود
 وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين
باب رابع سالك جناب ذات قدسه ته
 وجميله سير ايدز وسلوكه كنهه نه كور نو قبل الو
 كبراً كما سير لي الله ديزلر قال الله تعال والذين جاهدا
 فينا النظر بصب سبلنا وقال النبي صلى الله عليه وسلم
 من أحب لقاء الله أحب الله لقاءه ومن كره لقاء الله
 كره الله لقاءه اي عايشن سالك را حق وطلبه
 لا غيب لي سير الله فحين بزميسنه اوايره امينال ونوال
 مجتنب واحض كرام شرابي علي قدر الاركان اجراه
 ايدوب بزمير سيد كمايله مفارين اولسه **بيت**
 مرثدا اولدركه بزميسنه همتا ايد بوز جاني واصلا حانه
 انك ارضا ديكدا يشارقي بولكه طويوق مستقمه سلوا ايلسه
 جذبه ايهته اكا فر شوكلو بشاه نيشين فربه ايلدر

بوجد به ايكي جمان خلتك عملنت خير لو اولو
 جذبه من جذبات الرحمن افضل من اعمال النملين
 ودخي ايشا نك روحا ينشدر ندن فيض ايروب اكا
 دستكبر اولور لر و دو كيلي مرثدا اولوب اكا
 تعليم ايدر لر انك جسما نيشي روحا نيته تبدل ايدر
 جعلي عليه وغذلي حضوره وكنا فتي لظا فته
 وظلما نيشي بورا نيته منقلب ولور اما اول امره
 انوار دن مشا هده ايدر سالك ابعدا ديشه
 كوره وحوصله سي نيه طاقت كنور رسه اولميدار
 ظاهرا ولور كتر بودر كي بريضيا وبولمان
 بيد اولور كه شعاعي بوق خا طيف كي كي
 بعده نجوم مثالنده بعده قمر كي بعده بوق
 شمس كي كي وجرم دخي كنى كي مشا هده اولو
 يته سز عتله كجر ججاب ادر نه كدر وسا لك
 ابي خيال طا نوب فرق ايدن سز عتله نيلك ولدو

زِيْرًا مُتَمَكِّنًا أَنْ تَكْلَهُ الْبَسِي بُوْقْدُو بَعْدَهُ الْبُوَارِ غَلْبَهُ اِيْدَهُ
 وَزِيْرًا مَشَاهِدُهُ الْبُوَارَا يَدْرُ فِكْرُ وَعِيَادَا بُوْرِي
 وَقَلْبُ وَدُرُوحُ وَإِيْمَانُ وَعِيْرُقَانُ بُوْرِي يُخْرُ قَلْبُهُ
 مَوْجُ اِبُوْرُوْبُ كَا **هِي** اُوْزُرِنْدَه شَرِيْعَتُ كِيْلِي
 جِنَا خَلَا جُوْبُ كَا **هِي** سَاكِنَا اُولُوْبُ كَا **هِي** طَلْفَهُ
 ظَهُوْرًا يَدُوْبُ اَوْ فَا جِيْ طَلْفَهُ دَرِيَا بُوْرِي طُوْرًا كَا
 اَكَا عُوْرُوْبُ لَرِيْمِيْنِ اَسْمَاءُ عِلْمُ اِطْلَاقُ اِيْدُرُلُزُ كَا **هِي**
 طَلْفَهُ لِي بُوْرِي رَتَبَةُ حَمَكَتُ اِيْدُرِكُهُ صَدَا سِيْ عَالِي طُوْرُ
 وَجُوْدُ ظَاغَلِي بِيْنَهُ طَلْفَهُ سِيْنُ جَالُ عَنَصْرِي اُخُوْلَالِكُ
 اِسْتِغْرَالُ فِتْنَةُ اِيْشَارَاتُ اُولُوْرُ كَا **هِي** بُوْصُوْرِي رَتَبَةُ دَرِيَا
 ظَهُوْرًا يَدُوْبُ كِيْلِي كِيْلِي دُرُوحُ جِيْمِيْنِي اَكَا كُوْرُوْرُوْبِي اِيْدُ
 قَطْرُهُ وَجُوْدِيْنُ عَجِيْرِيْعِي اَيْلُكُ بُوْحَالَهُ خَلُوْ فِي يَارَانُ
 وَخَدَتْ حَمْرِي دَرِيَا خَلَا شَاهِبُ بُوْرُلَا اِسْتِغْرَالُ قُ عَنَصْرِي
 وَتَلَطِيْفِي عَنَصْرِي مَا يِي دُرُ اَطْرَا فِتْنَةُ كِي طَاغَلِي تَرَا يَكُ
 تَلَطِيْفِيهِ اِيْشَارَاتُ دَرِيَا اُولُوْ طَاغَلِي خَضِرَاتُ اِلْجَالَهُ

اِبْلِيْدُوْرُ وَجُوْدُ ظَاغَلِي دُرُ اِنْدَه يَلْدَه اَسُوْبِي دِي
 كُوْمَبُوْرُ رَسَه هَسَبُ تَلَطِيْفِي عَنَا صِرُوْرُ بَعْدَهُ مَخْلُ
 بُوْلُكُ بُوْلُكُ كَنَّا دَه اُوْرَمَقَه بَا اَشْكَلُ اُولُ وَقْتُ اَلْوَارِ
 مَخْتَلِفَه مَشَاهِدُهُ اُولُوْبُوْرُ بَعْدَهُ فَلَكي دُوْرُ شُوْبُ
 دُرُوحُ عَالِي مَلَكُوْتُهُ طِيْرَانُ اِيْدُوْبُ اَدْوَالُحُ اِنْبِيَا
 وَاوَلِيَا وَمَلَا يَكُهُ كُوْرُ بُوْرُ وَجِنَانُ وَنِيْرَانُ عَنُ
 اُولُوْرُ وَسِيْرُ عَرَشُ وَكُرِي سِيْ ظَهُوْرًا اِيْدُوْرُ وَدَاخِي عِلَا
 قِيْرُ وَكَسْفِي صُوْرُ مَخْتَلِفَه مَشَاهِدُهُ اُولُوْبُوْرُ بَعْدَهُ
 غَيْبُ الْغَيْبِ بُوْرِي ظَاهِرًا وُلُوْبُ اَوْلَا اَمْرُهُ لِيْلَهُ
 مَظْلَمَهُ دَه مَا هَا بَانَ نِيْطَابِيْنُ جَمَالِيْدُنُ رَفَعُ اِيْدُوْرُ
 عَيَانُ اَوْلَدُوْبِي كِيْلِي بِزُوْرِي مَعْنِي وَشَرِيْقُ غَايِنَه
 شَفَافُ وَتَوَاقُ فَلَكَ قَلْبُهُ مَشْرِقُ جَابِيْنِيْدُنُ خُوْرِي
 جِمَّحَانُ كِيْلِي طَلُوْعُ اِيْدُوْبُ عَجَلِي قَلُوْرًا اَوْلُ وَقْتُ
 مَوْتُ خِيَالِي سَا اَلْكَلُ كُوْرُ كِيْلِي دُنُ رَفَعُ اُولُوْرًا اَوْلُ
 بُوْرُوْرُ دُوْرُ قِي رُوْحَا يِي وَشُوْقُ جَمَالِي دِي لِيْلَالِي

يديا ولور اذروي نفساينه وكذا اذ جنايته وكلينه
 محوا ولور حتى تعانك شوقي برله كوكلي ملو اولور
 رخوا طير قلبيه دفع اولوب ذخير قلبي خاصلا اولور
 لسان قال ساكيت اولوب لسان حال ذخير شروع
 ايدر لسان الحال انطق من لسان المعالي وبونورك
 ضيا سي فائنده شمس ذره مظليه كور نورا وبونور
 كيم كورينور عيان كوكل منوريند طومر مركات
 بوو شمدر كيم كور عيك آني موحيد اولور اهل
 اخر زمان ولي بو حالي كسنه صورتيون خلا يا انا
 الامان الامان وبونور دن ايله شوق خاصلا اولور
 كه اكر دوكلي مفا مفا عرض اولسنه قبول
 قلما زيدي بي مفا ملق طلب ايدر بو نور شوق
 نور در كه معرفت نورينك عكسنه مفا بل وكون
 منور اولسندر و معرفت نورينك لونييله ايتراج
 ايشدر ودخي بومفا مفا كص كن انوار جمال

وجماله ارتقاء ايدر وبواوزنا لفته كاهب
 اطلاق اوزره بي جرم بي بضايه روح تجلي ايدر
 بومفا من بجه لر الخاده دوشوب ذات نور ايدر
 ديور حصص ايدر مرشده غايت محتاج اولور
 ذبوا انوار صفاث واسماء كاه اولور اطلاق
 اوزره تجلي ايدر سالك حيلان اولوب حجرته
 طلبند نجه غرقه واردر ودخي وقت اولور كه اول
 جلال نوري بعده جماله نوري ظاهرا ولور وقت
 اولور اول جمال نوري بعده جلال نوري مشاهده
 اولور وقت اولور كه ايكبي يله ايتراج ايدر
 معيظه تجلي قلور اما عزيز لير نون بريسي
 ايدر بيم كوكيله جينا ب حقدن لايح اولور بودر
 كي اكر اول امرة نور جمالدن بولمان مشاهده
 اولور مذكورك اول كبي اندنضك نور جمالا
 ظاهرا ولور زبوا اول امرة بسط نور جلال تجلي لسه

سالك انك اظاقت كبر من في الحلال وجردي بانق
كل اولوز وهم ظلمنا نيدر ايرالك ايدنه من نور خيلا
ظلمنا نيدر مفني ومحس قدر نور جماله مغني وشرف
ويي لوندرا اما بو عزيزي كجيه بوييله بومر مش
اما حقيبر ايدر سالك غارقك روحي بوسر تبه ساذق
اولور كيه هرا سيمك وهن صيفانك واقفالك وردو حك
عجبي لرنده فني اسي و فني صيفاني روح تذك
ايدرسه ويا استمانك وصيفانك بربخه سن تذك
ايدرسه بزادان روح حا ذق هن بربنگ نورينك
لوني مشاهده اغني ايسه اول ارا القده مشاهده
سينك مقابل نظر ده اولوق واروا اول ارا القده اول
استمانك وصيفانك انوارينك بيله فاريشوب فنا بولوق
وار غايف اولن معرفتند هب بونلري فرق ايدر
اما ايسم ذات عجبي ايدرا ولسه من جميع جميع صيفاندر
جميع الوان انوار ايسم ذاتن موجوده در جمله جميع

صيفانك انوار بيله عجبي ايلسه كرك سالك ايلاب
راغب حيرت برمعون كه شطافت باغادر اغزته
الوب هاي بن خوم الله ميشون بندن غريكه غميش
ديز قلب عمر شده بومفانه ايرديكي وقن اكتر
مشايخ كرمطا حيت اولنسه جرد فالور لدر
نه نلسون ايسم ذاتك حالي بونبار وكن وضعا
بونلر دن بومقام ايسفنا ارا ولنه عجبي ذاتن
غيري جواب وينزلر حاشا وكلا هرا صيفانده
هرا سيمك ظا ليك فنا سي و ايدراك حا ذوق
مرا بيله تجربه ايلسه اكلر كند بي الحلا ده
دوشور من عجبي ذاتن كمنسلو ويرمك
كفر در كجيه كتب اولنو جا بوز ظا ليك
الحلا ده دوشورين ديوا لله تعا حضر تبا يتوفار
ونوبه ايلون بوا صل كلالا تندن حياه وعلا
حضر تلي كره و لطيفندن رحمتين علم ايليه

بومقامي حيرت و توفيل
معارفون اجن بولدم
كوندرد كردن حال اولدم
تعماله الله والله
سيري على الاضهر
بعضا الذين ان

جَمَلَهُ. مَبِينِ اَيْلَهُ اَمِينِ يَارَبِّ الْمُنْضَرِعِينَ اَمَّا
 اَوَّلُ عَمْرِيهِ كِه اَوَّلُ نُوْرِ جَلَالِ مُشَاهَدَةِ اَوَّلِسَه سَا
 اَكَا طَا بَاتِ كَكْرَمَزِ وِدِيدِ لَزِ بُو حَمِيرَه لِاِيْحِ اَوْلَانِ
 بُو دَرِكِ اَوَّلِ اَنْوَارِ مُحْرِقِ وَمَعْنِي جَعَلِي سَيِّدَه
 طَالِبِكَا كَكُورَه اِسْتَعْدَا دُو قَا بِلَيْتِ كَسَنِبَا يَدِ
 اَنَدَه قَنَا بُو لُو حَقِيْقَتَه اَوَّلِ اَوَه اَوْلُو بَشَرِيَّتِ فَلَمَز
 كِه طَا قَتَ صِدْرَتِيَه يَعْنِي حَقِي يَانِ حَقِّ اَوْلُو
 طَالِبِ حُدُو تَدِ كَجَمْتِ وَاَلله اَعْلَمُ حَقِيْقَه اَحْوَالِ وَ
 اَللهِ الْمَرْجِعِ وَاَللهُ **بَابُ خَامِسُ** سَا اِلْجَلَا
 مَشْرَبِيَّتِكَا اَلَا فَا بِنِ بَيَانِ اِيْدَرِ قَالَ اللهُ تَعَالَى
 فَلَمَّا كَلَّ بِلْ عَلِي سَا كَلِيَه جُوْنِ حَقِّ نَمَلِيَا
 رُوْحِ اِنْسَا بَرُو نُوْرِ كَحْمَدِ يَدِنِ وَجُوْدِ كَرَمِي
 وَهَرَبِ نَدَا فُوْعَه خَا صِيَتْ بَعِيْبَه قَلَدَ وَرُوْحِ
 عَنَا صِيَا سِيْنِ كَكِيُوْبِ عَالَمِ شَهَا وَا تَه كَلَدِ كَدِ
 اَوَّلِ خَا شِ طَا هِرَا وَا لِدِي تَه كَكْرَمُو نَشِ طَلُوْعِ اَبْنِ

اِنْسَا اَوْرَه حَالِي اَوْرَه ظُوْرَه اَمَّا هَرَبِيَّتِكَا وَجُوْدِ
 بَرُوْعَه خَا صِيَتْ وَا رُوْرِكِه مَجِي دَرِ وَا قَنِيْ كَكُو نَشِ
 طَلُوْعِ اِيْدَه هَرَبِي شِي اِسْتَعْدَا وَا تَه كُورَه شَمْسِكَا بَرُوْدِ
 نَصِيْبِ اَلُوْرِ حَقِيْقَتَه بَرِ شَمْسِكَا بَرُو تَدِ اَشْيَا مَخْتَلِفَه
 اَلْوَانِ مَخْتَلِفَه بِيْدِ اَوْلُوْرِ جُوْرِي كِه شَمْسِ حَمِيْبِي حَقِيْقَتَه
 عَدَمَ عَالِمِيَه مَجِي فَلَمَّا مَمْكِنَا تَخْرِيْبَه غَنِيْدَه مَكْنُو
 اِيْدِي لِي كِنِ عِلْمِ قَدِيْمِيْنِ سُو جُوْدِ اِيْدِ جَمَلَه يِي اَوْلِ
 مَجِي دَرِ لُوْنِ اَلْمَاءِ لُوْنِ اِنَا تَه قَدِيْبَه سِيْنَجَه اَمَّا بِلَيْتِ
 دَرِ كَسِيْلَه بُو يَا نُوْبِ بَعِيْبِنِ بُو لُوْرِ لَزِ وَا اِيْجِي هَرَبِي
 حَقِّ تَعَالَى تَكْ صِفَا نَلَرِ نِدِنِ بَرِ صِفَتَه مَظْطَرَحِ وَنَمِيْنِ
 وَحَقِّ تَعَالَى هَرَبِيَّتِي كَا بَرُوْعَه نُوْرِي وَبَرُوْعَه
 مَجَلِيْسِي اَوْلُوْرَا نِي كُو نَدُرِكِه مَشَا رِيْبِ اَوْلِيَا يَرِي
 بَرِيْدِنِ مُتَفَا وِنِدَرِ بِيْسِ هَرَبِي كَسِيْمَتِكَا سِيْرِي وَنَشَاهِدِ
 مَشْرَبِيَّتِكَا اِسْتَعْدَا وِيْبَه كُورَه اَوْلُوْرِ بَعْضِ اَوْلُوْرِكِه
 مَجْدُوْبِ سَا لِكِ مَشْرَبَا وَا لُوْرِ وَبَعْضِ اَوْلُوْرِكِه مَجْدُوْبِ

سالكه اولور وبعض اولور كجه جيزوب محض اولور
 انلك عقالوري بغمايه وادمنند تكليلغاي نعيمه
 انلرون سا قيط اولور انلك اوقدا جازو كلدا كاد
 ده اولميه وصلي الله علي سيدنا محمد وآله اجمعين
باب سادس سيرالي الله وسير في الله وسير مع الله
 بيا ننده در قال الله نغلا وخن اقرب اليه من جبل
 الوريد وقال رسول الله صلي الله عليه وسلم
 لو لبتم حبلي لخط علي الله ومعلوم اوله كجه
 عزيز لكر ومزدن بعض نقل ايدركه روكند عكالم
 ارواحده ججاني بوغندي استعداده كوره مشا
 سي و اريدي جو نيكه جوار و تب العالميند
 دخلت ايلدي اول عالم انس دن بو عالم وخسته
 د وشدي اول عالم فريدن بو عالم بغه كلك
 بجه يك ججاب بوججوبله اولك اول انس قديج
 اولودوب بو عالم ايله ما نوسل وكلك روكه مشاهد

جمال الوهيت مجبوب اولوب بوا مشكال والوانه
 ملنفت اولك وقتا كمر عناية ازلته وسماحة
 شمديه ايروب ارجي الي ريك خطاي سمجما
 ايرسه در حال اول انس قديمك شوفي جانه ظاهر
 اولوب قديجي دورستني ياد ادوب شوق و ذوق
 زياده اولوب ججاب حقه متوجه اولور هواي نفس
 نجوع ادوب قينمانلق وندامت مستولي اولور خورنكه
 اولجاب حقه متوجه اوله الطاف الي قرشوب
 اول جبابلري بوزر نظر ندن كوروز و جمال بچوي
 عيان ايدن بس سيرالي الله اولد كجه سالك سلوك
 املكه قدم اورروي وقت مقام اصلي سته ايرجه و لغ
 اولن وقايغ وظاهر اولن نواز و نكه بونله بكنز
 و اريسه كه هر ري بوججا بند نلري قطع ايدون
 حقيقيه وارقه سيرالي الله ديرلر وسير في الله اولك
 سلوك تمام ايدك مقام معرفته قدم بصغاف اولور

حَقٌّ تَقَالِي نَكْ صِيغَاتِ اِبْلِهِ وَجُودِي قَانِي قَلُوبِ هَر شَيْءٍ
 فَنَجِي صِفَتَهُ مَطْهَرٌ وَشَيْئًا اَنْكَ سِرِّي وَتَجَلِي سِرِّي
 كَنَدِي وَجُودِي بُولُورِ وَشَيْءٍ اَخْرَجَهُ اَرَامَةً اَنْهَا
 اَوْلَا زِيْرَا اِنْسَانِ بِنْتُهُ جَامِعَهُ دَرْدُ وَكَلِي سِنِّي
 وَاِسْطَه ذَا اِيْتِ بَجُودِي مَشَاهِدَهُ اِيْدَتِ سُؤْلُ ظَهْوَرِ اَوْ
 كَبِيْرُ زِيَادَه مَشَاهِدَهُ اَوْلُورِ بُوْمَنَامِ اَوْلُومَنَامِ عَادِ
 بُوْمَنَامِ ذَا اِيْتِ بَجُودِي صِفَتُكُمُ بِنْدِي مَشَاهِدَهُ اِيْدَتِ
 مَا اَرَا اِيْتِ شَيْئًا اَوْلَا وَرَا اِيْتِ اَللَّهُ فِيهِ سِرِّي بُوْمَنَامِ
 مَحْقُوقِ اَوْلُورِ وَسِرِّ مَعَ اَللَّهُ اَوْلَدِكِهِ هَر مَشَاهِدَهُ كَبِيْرُ
 حَاصِلِ اَوْلُورِ مَعْرِفَتِ بُوْمَنَامِ قُوِي بُوْمَنَامِ اَوْلُورِ عَادِ
 بُوْمَنَامِ ذَا حَقِيْلَه كُورِ حَقِيْلَه سُوْمَنَامِ حَقِيْلَه اَسِيْدِ
 بُوْمَنَامِ نَكْ مَعْنَا سِي مَحْقُوقِ اَوْلُورِ كُنْتُ لَه سَمْعًا قَا
 وَبَصْرًا وَبِيْدًا وَاِلْسَانًا فِيِّي يَسْمَعُ وَيَبْصُرُ وَيَبِيْطُنُ
 وَيَبِيْ يَنْطَلِقُ وَصَلَّى اِلَى اَللَّهِ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَاِلَى اَجْمَعِيْنَ
بَابُ سَابِعٌ حَقِيْقَتَا مَنَكْ بِيَا بِنْدَهُ دَرْدُ

21a

قَالَ اَللَّهُ تَعَالَى كَلَّ مَلَّ عَلَيهَا فَا بِي وَيَبِي وَحَبِي رِيْكَ
 ذُو اِنْجِلَالِ وَاَلْاِكْرَامِ وَقَالَ رَسُوْلُ اَللَّهِ صَلَّى اَللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْفَنَاءُ صِفَةُ اَلْمَلِيْقِ وَاَلْبِقَاءُ صِفَةُ
 اَلْحَقِّ **بَيْتُ** يَضَائِبُ مَبْنُوْلِ سَا اَلِكْ عَدَمُ شُدْ
 عَنَزَلْهَا يِي دَرْدِي قِدَمُ شُدْ بِلِكَلِ كِيْمُ قَنَا
 عِبَارَتُ دَرْدِ رَسُوْمِ بَشِيْرِيْكَ اَضْحِيْلَا لِيْنْدَنَ وَاِزَالَه جَعْلُ
 وَرَفِيْعُ غَفْلَتِنَا سَا اَلِكْ جَنَا فِيْ اِيْتِ اَقْدَسَه اَوْلُ وَرَفِيْعُ
 قُرْبِيْتِ مَحْصِيْلِ اِيْدَتِكِهِ هُمَا يِي جَانِ هُوِيْ هُوِيْنَدُ
 بُوْمَنَامِ اِيْدَتِكِهِ مَوْتِ اَضْطِرَالِي دَرْدِ اَوْلُكَ مَوْتِ
 اَخِيَارِي بُولُورِ كَنَدِي لِكِنْدَنَ اَزَا دَا وَاَوْلَا اَوْلُ
 وَرَفِيْعُ بَعَا يِي حَقِيْقِي صِفَتِيْنِ كَبِيْرُ حَيَا يِي جَا وَاِيْدِ
 مَا دَامَ لَه سَا اَلِكْ وَجُودِيْنِ مِثَالِ ذَرَه بَشِيْرِيْنِ
 بَا يِي اَوْلَه مَحْجُوْبِ اَوْلُورِ وَحَدِيْتِ مَبْنُوْلِيْنِ قَدَمِ اَوْلُورِ
نَهْمُ وَاِزَالَه كُنْدَنَ ذَرَه فَالَسَه اِي يِي كَا ر
 مَحْجُوْبِ اَوْلُورِ كُورِ مَبْنُوْلِيْنِ رُوِي بَا ر

21b

اِي سَا فِرْسَا لِك رَا هِ حَضْرَت رَا يِ طَالِب رَا غَيْبَتِي
 حَقِيقَت سَتَر مَعَ آتِه دَه قَنَا اَوْل وَ قَت حَاصِل اَوْل
 كَم مَرْتَبَت كَا مِل حَضُورِنْدَه قَا نُون كَرِيقَت وَرَدَه
 رِيَاضَت چَكُوب تَصْفِيَه قَلْبِه مَلَايَم اَوْلُوب وَ دَوَام
 ذِكْرَه مَلَايَم اَوْلُوب خَوَا طِر مَاسَوَا يِي قَلْبَتَا دَن
 دَفْع اِي دِه سِن وَ بُو طَرِيق اَوْز دِه مَلَا وَ مَت اِي سِن
 كَلِه بُو حَيْدِ مَصْفِي بَر لِه آيَنَه ذَلَدَن غَايَا سَوَا
 سِلُوب يَالِك وَ مَجَلِي وَ مَصْفِي اِي دُوب غَيْبِ الْغَيْبِ
 نُو رِي نِي كُ عَنِّي قَبُول اَتَك لِك اِسْتَعْدَا دِن حَا صِل
 اِي سِن اَوْل وَ قَت حَوْتَا نَك مَغْنِي صِفَتِكَ نُو رِي
 كَم نُو رِي حَالَا لَدَر مَحْرُوفِي ظَلَمَا يِي دُر قَنَا عَالِي حَيْدِن
 طَلُوع اِدُوب يِي حَصَّت عَيَان اَوْلَا كُور وَ مَكَان
 نَا بِي دِن اَوْلُوب مَضْحَل اَوْلَه سَا لِك اَوْل وَ قَت كُورِي
 لِكِنْدَن مَنَسَل اَوْلُوب كُنْدِي بِن بُو لَمَنَسَا اَوْلُور كُورِي
 جَمِيع اَرَز وَ مَرْتَبَع اَوْلُوب وَ صَالَا عَمِّي سِنْدَن وَ فَرِشَت

خُونِدَن بَرِي اَوْلُور هَمَا ن مَسْت حَبْرَان اَوْلُوب حُجُوت
 مَجَازِي سِنْدَن مَحْوَا اَوْلُور جُورَن عَجَلِي اَيْلِه نُو رِي حَالَا
 مَحْوَا اَوْلُوب قَلَمَا يَه سَن بُو رِيَاك جَدْبَه حَق اِي رَه اَوْلَدِن سَكَا
 دَعُو ت اِي سَن كُنْدَن نَدَن يَكَا كُنْدِي وَ اَر لِيض وَ بَر وَ اَر لِي
 اِي دُورَه هَم سَنِي نَلَايَس سَكَا قِن كَم بُو نُو رِي مَغْنِي عَجَلِي قَلْبِه
 وَ جُورِي بَشَرِي ت مَحْوَا اَوْلُور سَا لِك سَمْعِي دِي كُورَه
 كَلِدِي كِي نَسَنَه اُونِدِر كُورِنَز اَوْلُور دِي ذِكُورَه
 وَ كُورِي فِر كُورَن قَالُور عِشَقِ الْهِي وَ حِدَا مَنْدَه
 جُورِي اِي دُوب دَر بَا وَ اَر مَوْح اُورِر وَ بِي خِي تَا دُورِي
 اِي دُوب نِي مَرْتَبَه دَه بُو رَا زَا اِي دُوب هَفْت اَقَالَا كُور
 عَرِشِ عَظِيم اِيَا غِي النِي نَه قَالُوب كُورِنَدَه وَ قُون
 قَرَا اِي مَكَه بُو شَجَر بُو لَمِيَه اَهْل اَرْض جُومَه نَظَر
 اِي دِي كِي كُورِي عَرِش اَتَك عُلُوبِي بَر وَ اَر نَه نَظَر اِي دِه
 رُوح بُو مَرْتَبَه دَه بُو رَا زَا اِي دُر كُون قَنَا يِي حَقِيقَتِي ظَاهِر
 اَوْلُوب بَقَا يِي حَقِيقَتِي عَجَلِي سَه عَيَان اَوْلُور وَ سَوَا م

بِالْكَلْبِيَّةِ مَنْسِلِخِ اَوْلُوبِ نَامِ وَنِشَانِ اَرَادَنْ رَفَعْ وَاوَلُوبِ
 جَمِيعِ مَنَازِلِ مَنَقَطِمْ اَوْلُوبِ حَتَّى نُوْرِي بَرْكَه ذَا اِيْتِ حَتَّى
 كُوْرُوْرُوْحِي سَمِيحِي بُوْرَكَه كَلَامِ حَتَّى اِسْتِخَالِ اِيْدِي
 دُوْكَالِي وَارْتِيقِ هَبْ حَقْكَ اَوْلُوبِ بُوْرُوْحِي كَمِ سَمِيحِي
 بُوْرَمَقَامَدَه مَحْفُوْقِ اَوْلُوبِ سَالَاكِ بُوْرَمَقَامَدَه اِنْسَانِي
 كَلَامِيْلِ اَوْلُوبِ اَمَّا فَنَا اِيْكِي دُرُوْدِ دُرُوْبِي اَوْلُدِ كِي حَسْبِ
 مَجْلِي صِفَانَدَه وَارْفَعْ اَوْلُوبِ اَنْكَ عَلَامِيحِي اَوْلُدِ كِي حَسْبِ
 ظَاهِرِ عَمَلَدَنْ فَاوَلُوبِ حَسْبِ مَشَاهِدِمْ بَصِيْرَتِمْ كُوْرُوْرُوْحِي
 اَنْوَارِ غَيْبِيهِ نَظَرِ اِيْدِي وَانْوَارِ صِفَا بُوْرَمَرْتَبَه غَلْبَه
 اِيْدُوْبِ مَجْلِي قِيْلُوْرُوْحِي وَصَفَه وَبَيَانَه صِيغَرِ
 وَبُوْرِي اَوْلُدِ كَمِ بَعْدَ الْوَصْلَتِ مَجْلِي ذَا اَنْ حَاضِرِ اَوْلُوبِ
بَابِ تَامِيْنِ مَجْلِي ذَاتِ بَيَانِيْدَه دُرُوْقَالَ تَه تَامَا
 فَلَا تَجْتَلِ دَرْبَه لِجَبَلِ جَعَلَه دَكَا وَخَرْمُوْحِي
 صِيغَرِمْ وَقَالَ رَسُوْلُه اَللّهُ صَلَّى اَللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 اِنَّ اَللّهُ خَلَقَ اَدَمَ فَجَعَلِي فِيْهِ اِيْعَزِيْرِي قَرِيْدَا شَمِ

23a

مَجْلِي ذَا اَنْكَ عَلَامِيحِي اَوْلُدِ كِي مَجْنُ سَالَاكِ نُوْرِ جَلَالِ
 مَشَاهِدَه فَلَسَه وَمَقَامِمْ فَنَابِه اِيْرَسَه بَعْدَه نُوْرِي جَمَالِ
 ظَاهِرِ اَوْلَسَه كِه حَتَّى تَعَالِي نَكِ لَطِيحِي صِيغَتِيْدُوْرُوْحِي
 بِي دُرُوْحِي نِيْعَتِيْ كَمِ دُرُوْحِي وَكَلْمَتِيْ وَدُوْحِي اَنْوَارِ صِفَا
 بُوْرَمَرْتَبَه دَه غَلْبَه اِيْدِي كِه صَالِحِيْ وَارْفَعَه دُوْحِي قُوْرِي
 اِيْحَمِ مَزَاوَلُوبِ بُوْرُوْحِي بَصِيْرَتِيْ سَالَاكِ بِنَسَبَه كُوْرُوْرُوْحِي
 وَانْوَارِ كِ غَلْبَه سَمِيحِي كِيْلُوْرُوْحِي صِيغَرِمْ حَسْبِ كِي عَالِي غَيْبِ
 الْغَيْبِيْدَنْ بُوْرَعَالِمِ اِيْجَلِيْرِي كِه سَالَاكِيْدَنْ حَسْبِ خِيَالِ وَوَحْمِ
 وَادِرَاكِ مَرْتَبِمْ اَوْلُوبِ شَسْتِمْ حَسْبِ كُوْرُوْرُوْحِي بُوْرُوْحِي كُوْنِ
 وَمَعْ كَلَامِي نَا بَدِيْدَا اَوْلُوبِ مَسَالَاكِ مَجْلِي اَوْلُوبِ وَجُوْرُوْحِي
 اَوْعِيْدَا مِيْنِ مَجْلِي اِيْدِي نَا كَا كَاهِ بُوْرُوْحِي اِيْكِي ذَا اِيْتِ بِيْحُوْنِ
 مَجْلِي قِيْلُوْرُوْحِي مَقَامَتَا وَمَنَازِلِ قِيْلُوْرُوْحِي اَوْلُوبِ سَالَاكِي عَارِزِيْ وَاوَلُوبِ
نَظَرِ نُوْرِي ذَاتِ اِيْدِي مَجْلِي نَا كَاهَانِ بِي دِيَانِ وَبِي
 مَكَا نِ وَبِي نِشَانِ غَيْبِيْلُوْكَه اَوْلَامِ كُوْرُوْحِي كَلَامِي
 عَرَفَه وَارَه هَبْ نُوْرِي كِه صِيغَرِمْ كُنْدِي اِيْتِ كُنْدِي ذَا اِيْدِي بِي

23b

اول كور حق سوز بود باي عارفان جميع انبيا و اوليا
 بومقامه غايت خير نلريدن و حق تعاليك ذات بخت
 عظمنندن و بزجوكوب الدين در عا و عظنه فالديرون
 ما عرفناك حق معرفتك و زيرته ملايم اوليندور
 كيه در كيم انك ذات بجو نيك خبرين و يره انك
 خبري بي خبر لكر و در و نينا بي بي نينا نلقد
 ذاتي هو نينك بوندان غيري سوز بود در همان
 عجز له سكوندر زيرا ذات اولدر كه اندن
 خبر و بريليه و هج بر شيه مشا يها و ليه نيك
 كلام قديضك لسان جبريدن حبيبه خبر
 و بزوي و ذات الوهيت حقيده بورده ليس كذا
 شئي وهو السميع البصير جميع عالم عجز له خبر تده
 فالمنذر هج كمنسه اندن خير و بز مستر دكلدر
 زيرال خبر و بزوك اول وقت اولدر كه انك مشلي
 اول اوله مثل و ما نندون منزه در آمتا به وقتا

بلكل كيم ذات بجون عجلي فلد قده و وكلك
 سوجه انك عجلي سي عارفك و جودين جمع اولدر
 كللك و كمن كور يلو رظا هر و باطن يولو
 من عرف نفسه فقد عرف ربه معنا سي عيان
 اولور ما نظرت شيئا الا و رأيت الله فيه معنا سي
 معرر اولور نظم همه عالم ضياي نور الله ليه
 في جنبه الوجود سواه عارف بومقامه و در كه
 در يا مثال اولور مكنات انك سخي و شر لذابند
 چنان و الايم نيران انك وجودين ظاهرا و لور و
 هسف به شيتك نينني عرض اتسلر كور قور و
 نظر فلن عرضك و زريك من كزي انك قلبي ولور
 شمس نوري انك قلبين اوتيا سا يدر بوندن ندران
 فالور نمه كان ته و تك فالور ته نيران تم كجه فالور
 نه كور ندر ليس عين الله صباح و لاساء بوز
 طلوع در كه غر و بي بوق بو بر عيا ندر كه يضا بي

يوق. بو برعنا ندر كه كنا ري يوق. بو بر عيلدر
 كه جهيلي يوق. بو بر جمنا لدر كه جهيلي يوق
 جميع اوصاف محو اولوب نور ذات مطلق قالور
 انسا نك يها يت سري عجلي ذاندا يلدي هيج
 كيمسه دستور يوقدر. بو معنا من دو كلي الوان
 بي رنگ اولور بي رنگ لكدن غيري سننه قلز
 عارفي بو صفا من موجودايت عدهيت اوزره بولور
 فتور بوزور اولور بنهانا و پيدا. كل شي هاك
 اولوب فالور خدا. وصلي الله علي سيدنا محمد وآله
باب ناسع معرفت مفايتك بيا نينه در
 قال الله تعا قل هل يستوي الذين يعملون والذين
 لا يعملون. وقال رسول الله صلي الله عليه وسلم
 من عرف الله بكل انسا نده معرفت اوج نوع
 اوزره در. بري معرفت عوامدر. بري معرفت
 خواصدر. بري معرفت اخوس خواصدر. معرفت

عوام علم اليقين در معرفت خواص عين اليقين در
 معرفت اخص الخواص حق اليقين در سلطان العاد
 ابو يزيد بسطامي به قدس سرور سوال انداز معرفت
جواب ويزريكه الله القبي الله ايله بلكدر. وداخي
 ديديدكم عاريف اولدر كه اولور كن و اوابون
 ايكن. اللصدن غيري كورصيه. والله دن ايفاقت
 بوليه. ودر كلي اللصدن غيريه نظر ا بلبكه.
تابع العارفين شيخ جنيد قدس سروره ايدر حاله
 حاله ووشك عارفي معروفيندن متع ائمه ودر
 بونز ليدن بي منزله نقل ا نك معروفيه حجاب
 اوليه عزيز لرمزدن بوليسي ايدر بوضيعفه لايج
 اولان بو در كه معرفت بزحالت ذوقيه دن عياردر
 كه پيدا اولور معنا هنر نور الوهيتندن حكا علا
 برك حق اولور حق نك كندري ذات مقدسه
 بلديز. و كوكل اكله مضم ايدر زيرا كوكله

بِرَضَائِهِ ذَوِّقْ طَاصِلَ اَوْلَادِكِ وَ لِيْلَهُ اِحْتِيَاج
 اَوْلَى اَكْرَدُو كَلِي مَخْلُوقَاتِ جَمْعِ اَوْلَسَا اَوْل
 اِعْتِقَادِ دَن آيِي دُو نَدَر غَمَزَلِي وَ دَخِي اَوْل عَسْرِي
 بُو رَر كِه كَو نَلَدِه بُو ر كَو ن مَنفَع كَر اِي دِم
 فَيَا بِيضِ حَضْرَتِ لَا يَزَالِي نَكُ فَيُضَيِّعُهُ مَنظَرِ اِي دِم اَوْل
 لُو جِه حَسِي نَدِه بِرَضَائِي خَضِر عَيَانِ اَوْل كِه اَوْل
 فَضَائِدِه بِرَاطَا لِي غَه كُو رُو م مَجْمَعِ اَوْلُوبِ اَوْلُومِي نَلَدِ
 اَنْلَدِه ن بِي رِي بُو كَمِي نَه بِه نِي دَا فُلُوبِ دِي دِي كِه مَوْتِ
 نَدَر كَمِي نَه دَا جِي جَوَابِ وَيُرِدِي كِه جَمَالِ حَوْنِي
 جِيَابِ بِبَصِي رَتِ كُو رِي لَه عَيَانِ اَوْلُوبِ مَجَلِي قِي لَه
 كُو كَلِ كُو رِي دَا نِدِه مَشَاهِدُ جَمَالِدِه اَوْل كِه حَوَاتِي
 ظَاهِرَه اِي شِلِي اِي نِي نَدِه اَوْل كِه بِي رِي بِرِي نَه مَا نِعِ اَوْلِي كِه
 اَوْل نِي دَا فُلُوبِ شَخْصِ دَخِي بُو وَ خِي لَه دِي دِي كِه
 مَعْرِ فَتِ بُو دَرِي كِه وَ خَدِي كَمِي نَدِه وَ كَمِي نِي
 وَ خَدِي نَدِه بُو لَه سِي نِي وَ دَخِي سَوَالِ فِلُوبِ دِي لَدِي

اَبُو جِ كَرِه حَقُّ نَحَا تَه وَ خِي لَه مَشَاهِدَه اَوْلُوبِ هَر كِي
 جَوَابِ وَيُرِمْدِي وَ دَخِي دَن لَدِي حَقُّ نَحَا حَضْرَتِي لَه
 وَ خِي لَه كَمَلًا اَوْلُوبِ دِي دِي كِه لِي سَا بِنِ حَالِلَه كِه اَنْدِه
 حَرْفِ وَ صَوْتِ اَوْلُوبِ دِي بُو سُو اَلدَن صَكُونِ سَمْعِ
 جَانَه بِرِنِي اِي رِي كِه اَوْل كَمَلَاتِ اِنْدِي كِه
 كِمَسَه قَطِيبِ عَالِمِدُر دُو كَلِي اَوْلِيَاءِ اَللَّهِ اَنْوَلِ
 حَضْرَتِي نَدِه دُر وَ حَقُّ نَحَا نَكُ نَا مِي دِي دَن لَدِي بُو سُو
 وَ جَوَابِ اَهْلِ مَكَا شَفَه دَن بِرِي نَه عَرْضِ اَوْل كِه
 جَوَابِي نَكُ بُو رَسْمَه بِي وِر دِي كِه سَنَكِه سَوَالِ فِلُوبِ سِي
 رُو بِيَه اَللَّهْدَن اَنْلَدِ صَا مِي نَلِ وَ لِي شَكُونِ وَ رَمَزِ اِي لَه
 كَمَا جَوَابِ صَحِيحِ وَيُرِمِي شَلِي زِي بَا رُو بِيَه اَللَّهْدَن
 جَوَابِ اَوْلُوبِ نَجْمَه دُر اَوْل كِه اَنْدِه قِي لَ صَخْرِي مِي نَالِ
 اَوْلِي نَه مَثِي لًا اَوْل كِه اَنْجُونِ كِه ذَا بِي حَقُّ يَجُونِ
 جَوَابِ اَنْدِه مَكُونِ نَدُر وَ اَوْل كِه حَقْلَه مَكَا لَه دَن
 اِي تُو سَا رَا مِي سِي نِي اَنْكِه اِي جَوَابِي اَوْل دَر كِه وَيُرِمِي

كرم و بقر يا بيت كلابي تقريرا يده لم معرفت
 علم اليقين اولدر كيه حتى تخانك ذات بال كخي
 بلك كدر عقيله كيه الله بورد مثلي وما نندي
 بوقدر تخنا في وقوفاني د كلد نوراني وظلاني
 د كلد صوبي وصاني بوقدر يقين وراخي بوقدر
 بعده ارجحي خطاني بركه جذبه حتى ابرو رب
 جان كوزي خواب غفلتدن اوانوب حوت
 تعالي تك جمال بجو نبي بي جهنت بيان اولوب
 تجلي فلور سه علم اليقين دن عين اليقينه منقلب
 اولور بسن علم اليقين عقيله حا صيل اولور عين
 اليقين كشفيله حا صيل اولور حتى اليقين كشف
 تام اولور قد نض كره فناي محضله اولور كه اول
 مقام وحدت مطلق قد ائده سنلك بتلك صيغ
نظم محمد صيغما بيجو اول مقام امه
 قياس يت قدر اولامي خاص وعامه

بلك بوسالك نومقامه قدم بيجو اظن لسالك
 علم اليقين دن عين اليقينه ابرو حتى اليقينه
 ابرو من منشا رخ قدس الله ارواحه بوقدر اولور
 سالك عين اليقينه ابرو كدر نص كره من شيد
 كا نخل ارشا دينك نصر فندان جعفر بومقامه
 مقام رضا درك بوند نص كره جذبه الهي به
 موقودر سعي طلب فايدة ويومز بوندن ابري
 قدم اوران كمننه ابري جهان خلقك مغموض
 برفسده كندرين بولور هوساعت وهر نفس
 اكا قدر اولور و كيلي خلق انك كوكلندن
 اينجدا د طلب ايدر لولا اوان اولياء الله لا خوف
 عليه منم ولا همت خزنون خطاني بومقامه
 قدم اورنله در اللهم ارزقنا مع جميع
 الطالبيين السالكين بحرمه محتم
بشير

أفراداً وأولياء الله بك بياناً يندد به **وقال الله تعالى**
الآن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون
وقال الله تعالى رجالاً لا تلطمهم حجارة ولا بيع
 عن ذكركم لله **وروي عن رسول الله صلى الله**
عليه وسلم أنه قال **قال الله تعالى** أولياء بني حنيفة
 فبإبي لا يعرفهم غيري **أولياء الله** أول طائفة
 كماله انلري حتى تعال ظلال نفسا نيندن خلاص
 ايوب **فغضاي نوراني** به اخراج اندي نيكلام
 قد يمينده **بموردي الله ولي الذين آمنوا** اخبرهم
من الظلمة الى النور **ودعي بونلك** شائنده
 خاتم انبياء **بمورديكم** بمرامتك بديلا
 جننه صلا نيله **وزكنا نله** وصوميله **وحمله** و
 انواع عباد نيله **كمن لول** بلكيه سخا و نيفيله
 كيموز **لوعني بونلك** نفلرني **دوسته** فدا
 فلورلر **وهزاران** كتره **جانه** **ويبر لول** اندنلكه

جمال جاناني **كوزر لول** هو نفسده **فجوددن** عدمه
 وادركه **وعدمدن** وجوده **ككولر لول** **وبونلردن**
 بعض **واردركم** اهل بيوع **واهل عبادت** ولولر
 بيوع **وعبادت انلري** **حقندن** غافلن **اكرهيم**
 ظاهريه **خلقيله** مخلوطلردن **امتا با طنده** **حقندن**
 غير يديت **بيكانه** لردن **وبعض بونلردن** اولوكه
 خلقيله **ككلا** ايديككن **ديار اخرد** **صوره** اخريه
 بونلورلر **انده** تصرف ايديت **لولا** نينده **كي** انكجاليد
 خبره **ادا** ولكر **وبونلور** **قادر** **بزرگ** **عنده**
 بوز يردن **بولينا** **لور** **ويدلدا** **كليري** **نسنه** **ده** **تصرف**
 ايه **لولا** **امتا** **جيسلري** **مكنا** **نيندن** **برقدم** **موقع**
 اخرد **بوزر** **عنيه** **وبونلردن** **بعض** **ولور** **كي** **انلر**
 كوزدن **غاييل** **ولورلر** **بصرا** **نلري** **كوزر** **عند**
نلول **ببمع** **كبي** **كه** **لانه** **طوردركن** **سويندركي** **وقت**
وجودي **كوزر** **غاييل** **ولور** **بونلرك** **ببمع**

بِرُؤْمَرْتَبِهِ دَه لَطَافَتِ كَعَسَبِ اِيَهَفَكِه اَنْلَوَرُوْرْتَبِ
 مَنَعَلُوْرٍ اَوْلَنْز جِسْمَلِكِرِي بِدَجِي رُوْخَلِكِرِي نَابِعِ
 اَوْلُوْرٍ نِيْكَكِه نَا سَنَك اِيَا سِنْدَه بِرُطَافَه وَارِدِ
 كِيْمَدَا اِيَهَر خَلْقِي اِيَا سِنْدَه اَوْلُوْر لِيْز خَلْقِي اَنْلُوْرِي
 كُوْر مَن لِيْز وَ اَنْلَر دَر تَابِه اَوْغَلَا سَلَسَلِي قُوْرِيَه
 يُوْر لِيْز كِيْ يُوْر لِيْز هَر نَه يُوْر عَزْمَا اِيْدَلِيَه
 يُوْل اَوْلُوْر وَ اَنْلَر نَا دَه كِيْز لِيْز اِخْرَاق اَوْلُوْر
 اَنْلَرِك نَا هَلَرِي رُوْحَا نِيُوْ قَدَر اَهْلُ اَلله طَافِيَه
 حَاجِي اَنْلَرِك مَرْتَبَه سِيْن بُوْلُوْر لِيْز اَمَّا غَايِبِ
 اَوْلُوْر ب اَوْلَا مَن كَعَلَمَا لِي مَنَافِي دَكَلِيْدِ
 وَ بُوْر نَلَر دَه بَعْض اَوْلُوْر كِيْمَ خَلْقَك كُوْضَا كِيَه
 نَه كَلُوْر سَه اَكَا مَطْلِع اَوْلُوْر لِيْز وَ اَنْلَر مَطْرِي
 شَمَالَا دَه نَا زِل اَوْلُوْر كِيْمَن قَطْرَه سِتَاك عَدَدِيْز بُوْلُوْر
 وَ بُوْر نَلَرَه يَدِي فَا نَت كُوْلِك وَ يَدِي فَا نَت يُوْر كَلِ
 يَبْرَاغِي دَكَلِي اَوْلَنْز اَنْلَر وَ اَبَد مَا ضِي وَ مُسْتَقْبَلِ

يُوْر اَوْلُوْر بُوْر نَلَر جِيَان اِيْجُوْن خَلْق اَوْلَا سَدِيْدِ
 بُوْر نَلَر حُوْرَه وَ قُصُوْرَه وَغَلَا نَه وَر اَوْلَا نَم وَ اَلْدَا يَدِ
 جِيَانَه هَر كِيْمَن مِثْل اِيْلَنْز لِيْز جِيَانَا ذَه يُوْر لِيْز
 جِيَانَا فِي كُوْر مَن لِيْز اَوْل ذُوْرِي كِيَه بُوْر لِيْز طَبِيْلَر
 وَ اَوْل اَسِي كِيَه بُوْر نَلَر حَا صِيْل اِنْمِشَلَرُوْر اَكَا كِيْز
 نَقْط بُوْر لِيْز اِيْحِي اَوْلُوْر لِيْز سَه هَسَنَت بِهَسِنَت كُوْر لِيْز
 ظَاوَر اَوْلُوْر ب جِهَانِي بِرِيْز اِيْرِيَه اُوْر وَ ب نَا دَمَا
 اِيْدَلَر لِيْز اَكَا بِيْر كِيْمَه آه اِيْدَه جَك اَوْلُوْر لِيْز سَه
 مَوْجُوْهَات بِالْكَلِيَه يَا نُوْب كَل اَوْلُوْر قِيَاس
 اِيْلَه كِيَه حَتِي حَضَر تَبِيْلَه نَه وَجْهِيْلَه اِنْسِي بَعْلَمَانَلَر
 اَمِيْزِي بُوْر نَلَرِك اَوْضَا فِي عَجْرِيْز اَوْلُوْر ب بِيَا نَه
 كَلَاك مَر كِيْمَن دَكَلِيْدِ مَشَا بِيْح دَن بَعْضِيْز
 اِيْدَر لِيْز كِيَه حَتِي تَعَا نَك خَاصَه هَر اَسِيْمَتَه مَظْهَر
 دُوْ شَمِشِيْدِيْز وَ لِيْز لِيْز وَ هَم بُوْر نَلَر عَدَدَه كَلَاك
 مَر كِيْمَن دَكَلِيْدِ اَمَّا مَشَا بِيْح كِيْمَن اِيْز وَ

بَوْلَةٌ بَدَّهَ كَلْدُ كَلْبِي فِي بَيَانِ اِيْدِهِ لَمْ
 عَزِيْزٌ لَمْ يَزِدْ بِرِيْسِي كُوْنْدُرْدَه بِرُكُوْنِ بِنْمُ
 آيْتَهٗ قَلْبِمُ اَجْلُوْبُ دِلْدَنْ مَا سِيَوَا غِيَابِي فِي تَوْحِيْدِ
 سِلُوْبِ يَالِكُ وَجَجَلِي وَمُصَقِّي قَلْبِي دِيْمُ بُوْرَعَالِمِ
 غِيْبِ نَفْسِيْتِهٖ قَلْبِي مُقَابِلِ قَلُوْبِ فَيُضِلُّ لَانِ اِلٰهِي
 مَنظُرًا وَّلِيْسُدْمُ نَاكَاةَ عَالِمِ غِيْبِ الْغِيْبِدَنْ
 مِثَالِ سَمَاةَ كُوَا كِيْبِ فِي نَهَائِيَهٗ بِرُكُوْنِ نَعَالِمِ
 مَنصَكِيْسِ وَّلُوْبِ آيْتِهٗ جَانْدَهٗ كُوْرِنْدَهٗ وَدَجِي
 فِي حَدِّ قَمَرٍ مِثْلَ لَيْلِيَهٗ اَنْوَارِ ظَاهِرِ اَوْلَاكِ وَاَوْلِ
 كُوَا كِيْبِدَنْ هُنَّ بِرِي بِرُكُوْنِ اِيْدِي وَهَنْ
 بِرِيْنِكِ بِرُتُوْعَهٗ نُوْرِي وَاَرِيْدِي كِي غَايْتَهٗ مُضِي
 مُسْرِقِ كِي مَجَلِي وَمُصَقِّي بَعْدَهٗ اَوْلِ عَالْمَهٗ
 رُوْحِ مَشَاهِدَهٗ دَرَبَا سِيْنْدَهٗ مُسْتَعْرِفِ اَيْكُنْ بِرُشْمِ
 فِي غُرُوْبِ طُلُوْعِ اِيْدُوْبِ عَجَلِي قَلْدِكِ اَوْلِ اَقْمَارِ
 وَّلُوَا كِيْبِ دُوْصِكَلِي اَوْلِ شَمْسِ نَظَرِ خَاتِ اَلْحِيْبَهٗ

مَنوَجِبِهٖ اَوْلُوْبِ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَيْكَ يَا خَشِيْدِ
 اَسْمَانِ رِسَالَتِ دَدِيْلِكِ جَانْ كُوْرِي نَظَرِ قَلُوْبِ
 كُوْرِي يَكِهٖ اَوْلِ كُوَا كِيْبِ وَاَقْمَارِدِ وَكَلِي
 نُوْرِي اَوْلِ شَمْسِدَنْ اَلْوَرُكُوْرُ ذَرَهٗ وَشِ كَايَانَاتِ
 اَنْكُ نُوْرِنِدَنْ مُسْتَعْرِفِ اَوْلِيْشِيْكُ جَمْلَهٗ سِي اَنْكُ
 نُوْرِنِدَنْ اِسْمِ خَمْدَادِ اِيْدَلُوْرُ وَاَوْلِ شَمْسِكُ قُرْبِيْدَهٗ
 دَرْتِ بَدْرِ مَسِيْدِ مِثْلَا لَيْلِيَهٗ نُوْرِي عَجَلِي قَلْدِي وَدَجِي
 مُضِي وَمُسْرِقِ بَلْدِيْكُ مِثْلَا لَيْلِيَهٗ غَايْتِ هَيْبَتَهٗ اَنْوَارِ
 كُوْرِنْدِي رُوْحِ بُوْمَشَاهِدَهٗ نَكِ شَوْ قِنْدَنْ مَسِيْدِ
 فِي هُوْشِ اَوْلِكِ سَفِيْنَهٗ عَقْلَهٗ بِنُوْبِ جِيْسِ بَا طِيْنِ
 يَلِكِيْنِي جُوْبِ دَرَبَايِ حَيْرَتَهٗ صَالِكِ نَاكَاةَ
 نَسِيْمِ عَشِيْقِ بِيْلَا اَوْلُوْبِ سَفِيْنَهٗ عَقْلِي غَرَفِ اَنْبَلِي
 جُوْنِ جَانِ عَقْلِ بِنِدَنْ خَلَا صُ بُوْلِكِ عَشِيْقِ
 دَلِيْلِ اِيْدِيْنُوْبِ كُوْكُلِ طُوْرِيْتَهٗ صُعُوْدِ اَنْدِ وَاَرِي
 اَيْمَنْ قَرَارِ اَيْلِكِ نَضْعُ اَلْخِيَجَانِ فِي بِيَاةَ قَالِدِي

لسان حاله مباحات اندی بومشا هده تک مکاشفه
 سندن استفسارا ندی جنایات اقد سندن
 قلبه بوجھلہ جواب کلد یکم اول آینه جانہ
 منع کس ولان عالم ار وا حدر اول شمیر
 بی غروب کہ طلوع ایلدی اول مظهر ذات احدید
 و اول مظهر صیفات واحدیت محمد رسول الله
 علیه افضل التیات و اکمل الصلوات و اول
 اقدار ارواح انبیاء در علیهم السلام کہ هده
 بری سما رسالندہ ماه برج نبوتہ بدر دجادر
 ودخی اول شمسک فریند اول درت قمرید
 منیر بری حضرت آدم و بری حضرت موسی
 و بری حضرت داود و بری حضرت عیسی در علیهم
 السلام و اول غنیم عظیم میںا لندہ طلوع ایدن
 انوار ارواح صحابہ رسول کیم هری بری
 سعادتہ غنیم هدی در و اول کواکب ارواح

اولیا در کہ هری بری میدارن فتوتد مقبول خداد
 رحمتهم الله تعالی و اول کواکب هری بری برلند
 اولیا یہ اکا اشارت در کہ حق تعالی کده صفتک
 نوری و اردر هری بری بر صفتہ مظهر و دشمنند
 بومشا هده شوقیندن جانہ اثر و شوب بریجه
 بو تک کبی حال کجی بومما فیوما اول زیاد
 اول کجا به کجه لده بر کجه و قی سحرده
 شکل بشره بین السماء والارض بریجه
 انوار ظاهرا و کده آره کونده برینک نوری جمله
 غالب سائری آنک نوریندن فیض طلب ایدر
 و دخی سائری دن بری لکی همتا انا و لیش کن
 هوای لامکانده سیرل یدر کن نور لری غایت
 هیتد کرم عالم قلبه بونلردن استفسار
 اولیوی لمانان جانیندن جان جنانینه
 جواب بوجھلہ کلدی بکه اول آینه جانده

مَنَعُ كَيْسَ اَوْلَانِ عَالَمِ اَرَوَّاحِدَةَ اَوْلِ اَرَا لِقَدَّ
 كَوْرِيْلِيْنَ نَوْرِيْ غَالِبِيْنَ سُوْا لْ اَيْلَهَ دَنَلِدِيْ اَنْدَرَّ
 تُوْجِهَ اِيْدُوْبِ لِسَانِ حَالِلَهَ اِسْتِفْسَارِ اَيْدَمِ جَوْرَابِ
 وَيَرْوُفِ بِيُوْرِدِ يَلِرِكِهَ بُوْنَلَرُ حَيَا تَدَهَ اَوْلَا نَبِ
 وَاِلِيْدِرُ دَرُ وَاَوْلِ بُوْنَلَرُ دَنَ مُمْتَازِ وَاَوَلَمُ كَمَلِيْنِ
 مَقْرَبِيْنَلَرُ دَرُ كِيْمَ غَيْرُ اَللَّهَ مَلْتَفِيْتِ دَكَلَلَرُ
 وَبَسْمُ اَدَمِ عَسْبُ اَللَّهَ دَرُدِيْ كِهَ اَكْحَا قَطِيْبِ
 عَالَمِ دِيْرَلَرُ بُوْنِيْنِ بَيَانِ اَوْلِيُوْرَا يَنْ شَاءَ اَللَّهَ تَعَالَى
 اِيْمَدِيْ كِيْمَ وَتَرْتِيْبِ اَوْزَرَهَ اَوْلِيَاءِ اَللَّهْ كُحُوْلِ
 بَيَانِ اِيْدَهَ كِمَ . اِيْنِ مَسْعُوْدِ رِضِيْ اَللَّهَ عَنْهَ رُوْلِيْتِ
 اِيْدِرُ رَسُوْلُ اَللَّهْ صَلِيْ اَللَّهَ عَلَيْهِ وَسَلَمُ
 جُوْنِ يَنْ بُوْرِيْنِيْنِ اَوْجِيُوْرِيْنِ شَخْصِ وَاَرْدُرُ حَقِ تَعَالَى
 اَنْدَلَكِ قَلِيْبِيْ اَدَمِ صَبِيْ قَلِيْبِيْ اَوْزَرَهَ خَلْقِ اَيْلِيْنِيْدِ
 وَدَاخِيْ فَرِيْقِ شَخْصِ وَاَرْدُرُ اَنْدَلَكِ قَلِيْبِيْ مَوْسِيْ عَلَيْهِ
 اَلْسَلَامُ قَلِيْبِيْ اَوْزَرَهَ خَلْقِ اَيْلِيْنِيْدِرُ وَدَاخِيْ يَدِيْ

شَخْصِ وَاَرْدُرُ اَنْدَلَكِ قَلِيْبِيْ اِيْرَاهِيْمِ خَلِيْلِ اَللَّهَ
 قَلِيْبِيْ اَوْزَرَهَ خَلْقِ اَيْلِيْنِيْدِرُ وَدَاخِيْ بَشِ شَخْصِ
 وَاَرْدُرُ اَنْدَلَكِ قَلِيْبِيْ جِبْرَا ئِيْلِ عَلَيْهِ اَلْسَلَامُ
 قَلِيْبِيْ اَوْزَرَهَ خَلْقِ اَيْلِيْنِيْدِرُ وَدَاخِيْ اَوْجِ
 شَخْصِ وَاَرْدُرُ اَنْدَلَكِ قَلِيْبِيْ مِيْكَائِيْلِ عَلَيْهِ
 اَلْسَلَامُ قَلِيْبِيْ اَوْزَرَهَ خَلْقِ اَيْلِيْنِيْدِرُ وَدَاخِيْ
 بِيْرُكِيْمَسَهَ وَاَرْدُرُ اَنْدَلَكِ قَلِيْبِيْ اِسْرَافِيْلِ عَلَيْهِ
 اَلْسَلَامُ قَلِيْبِيْ اَوْزَرَهَ خَلْقِ اَيْلِيْنِيْدِرُ اَوْشَدِيْ
 بِلِيْ كَلِمَتِيْمَ اَوْلِ اَوْجِيُوْرِيْنِ كِيْمَسِيْهِ نَقَبِ
 دِيْرَلَرُ يَرْوَدَهَ وَكُوْرُ كَدَهَ بُوْنَلَرُ مَحْمُودِيْ شِيْئَهَ
 بُوْقَدَرُ خَلْفَهَ مَنَصِيْبِ وَاَلشَّيْءِ يَرْوَدِرُ وَاَوْلِ
 فَرِيْقَلَرُ جُنْبَاءِ دِيْرَلَرُ بُوْنَلَرُ خَلْقِكُ اِيْرُوْ كُوْرِيْنِ
 جِيْمَكَلَرُ وَخَلْقِيْ اِيْضَالَا حِ اِيْدِرَلَرُ وَاَوْلِ يَدِيْ
 كِيْمَسِيْهِ بَدَلَاةِ دِيْرَلَرُ قَطِيْبِكُ مَهْلَا زِيْمِكُوْرِيْدِ
 وَشَاخِ مَحْمُودِيْنِ عَزِيْ قُدْسِ سِرِّ الْعَزِيْبِ

ايدُر بونلرِك فَا تَبْدَه اِيْمَان وَا كَفَر صَوْرَه
 بَاغْلَنر مِيْحَد وَا مِيْحَا قَه بونلرِك فَا تَبْدَه
 بَزُور وَا هَمَز بَزُورَه اَللّٰهِي حَا ضِرر كُورر لِر خَالِي
 كُورر مَزَلر وَا دَا اِيْحِي اَوَّل بَشَر كَمِيْسِيَه عُرْفَا
 دِيورلر اَنلر كُورلور سِرلرَه مَطْلَع لِر دُر وَا وَا وَا
 وَا اِيْحِي اَوَّل اَوِيْح كَمِيْسَه كِه مَعْنَا اَنلر وَا رُجِيْعَا
 بَعْمُور بَاغْنِي وَا نَبَا نَا ت بِيْمَك اَنلرِك حَكِيْمَه
 بَعِيْنِي اَنلر كُور كُور كَدَن هَر قَطْرَه كِه نَا زِلَه
 اُولُور اَنك عَسَد دِي بِن يُولُورلر وَا قُلُوب خَلْفَه
 دَا اِيْحِي مَطْلِيح اُولُورلر وَا اِيْحِي اَوَّل بَر كَمِيْسِيَه
 قَطْبِ عَالَم دِي رِلر وَا دَا اِيْحِي دُور ت كَمِيْسَه وَا
 اَنلرَه اَوْنَاد فِرلر بونلر جِهْلَا نَك دُور ت كُوشَه
 سِيْنَدَه سِرَا يَدِرلر مَثَلَا قَطْبِ اَلْاَقْطَاب
 عَجَب وَا لَابُدَه وَا تَدْبِيْر مَلَك كُنَد مَنصَر فِيدر
 قَطْبِ اَلْاَقْطَابَه هَر فَيض كِه اِيْرِيْشِرَا نَك

قَلْبِيْنَدَك قَلُوب اَوْنَادَه اِيْرِيْشِرَا اَنلرَه اِيْحِي
 شَرَفَه وَا غَرْبَه سَيَا يَدِرلر بونلر جِهْلَا نَك
 سَبَب سَكُور نلر يَدِر وَا مِيْحَا يَدِر نِيْر كَم
 لَطَاغْلَر بَرلرِك مِيْحَلر يَدِر وَا سَبَب سَكُور اِيْحِي
 اُولد وَا عِيْلَا يَرِن كِه اَلْمَر جَعْل اَلْاَرْض مَهَا دَا
 وَا اِيْحِي اِيْكِي كَمِيْسَنَه وَا رُور قَطْبِ اَلْاَقْطَابِك
 وَا يَرِيْرلر يَدِر بَرِيْتِك اَدِي عَسَد اَلر يَدِر قَطْبِك
 صَاغ طَرَفِيْنَدَه اُولُور وَا بَرِيْتِك اَدِي عَسَد
 اَلْمَلِكِيْدَه قَطْبِك طُول طَرَفِيْنَدَه اُولُور قِيْن
 قَطْبِ دُنْيَا دَن نَقْل اِيْلَسَه صَاغ طَرَفِيْنَدَه كِي
 قَطْبِ وَا لُور عَسَد اَلْمَلِك اَنك بَرِيْتَه وَا رُور اَنك
 بَرِيْتَه عُرْفَا دَن بَرِي وَا رُور اَنك بَرِيْتَه دِيْحِي
 مَحْنَا دَن بَرِيْبِي وَا رُور اَنك بَرِيْتَه بَد لَادَن
 بَرِيْبِي وَا رُور اَنك بَرِيْتَه دَا اِيْحِي نَقْبَا دَن بَرِيْبِي

وَارِدَ اَنْكَ بَرِيئَةً مَجْبَاهِدًا بِرِيْسِي وَارِدَ اَنْكَ
 بَرِيئَةً صِلَا دَنْ بِرِيْسِي وَارِدَ اِلَيَّ بِوَمْرِ الْقِيَامِ
 اَكْثَرَ بُوْنَ فَا نُوْنُ بُوْنَلْكَ اَرَا سِنْدَه: سُورَةُ بِلُوْر
 جِطَا نَدَنْ هَرْ كَنْدُ مَنْطِطِمْ اَوْلَا كَنْدُ: بِمَضْرُومَا نِج
 دَجْمَهْمُ اَللّهُ بِبُوْر مِشْ لِرُكِيَه صَالِحِه خَا نُوْنُ
 كَشِيْلَكُ دَجِي فَرِي قَلْبُ مَقَامِ مِنْ بُوْلُوْر كَرُ اَمَّا
 غَيْرِي مَقَامَه جَمْعُ كَرُ لَرُ صَا حِيْبُ نَصْرُفُ اَوْلَا كَنْدُ
 وَدَا جِي: بُوْطَا يِقْتَه وَارِدُ رُ اَمَّا نَا دِي زَلُ: اَنْلَمُ
 بِا طِنْدَلْ نِيْنُ كِي سِرِي حِفْظُ اِيْدُرْ كَرُ اِظْهَارُ
 اِغْزُرْ لَرُ مَلَا مَجِي كَرُ صُوْرُ نِيْنْدَه يُوْرُ رُ كَرُ وَصَلِي
 اَللّهُ عَلَيَّ سَيِّدِنَا مَحْمُودٍ وَآلِه وَصَحْبِه
بَابِ حَادِي عَشْرٍ قَطْبِ عَالَمِكُ بِيَا نِيْنْدَه
 بُوْنُكَ اَدِي عِيْنْدَ اَللّهِ عِيْنْدَ اَللّهِ دُرُ بُوْنُكَ قَلْبِي
 اِيْسُرَا فَيَلْ قَلْبِي مَقَامَه سِيْنْدَه دُرُ نِيْنُجُ صُوْرُ
 اَرُوَا حَه اِيْسُرَا فَيَلْ مَوْكَلْدُرُ قَطْبِ الْاَوْفَا

دَا جِي اَرُوَا حِ فَا يَلِيْنَه اَسْرَارُ رَتَا فِي نَفْخِ اِيْدُرُ
 بُوْنُكَ مَنَزِلِي اِيْسُرَا فَيَلْ مَنَزِلَتِي دُرُ وَدَا جِي
 نَقْطَه كِيْبِيْدُرُ دَا اِيْرَه دَه كِه صِلَا حِ عَالَمَه
 اَنْكَ مَوْكَلْدُرُ نِيْنْدَه وَارِقُ اَوْلُوْر وَحَضْرَتِ رَسُوْلُ
 صَلِي اَللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَمُ رُوْحُ بِا كِنَه اَبِيْنَه
 دُوْشُوْبُ وَارِيْثُ مَعْنُوِي دُرُ اَوْلِيَا اَللّهُ اُوْرْتَه
 سِيْنْدَه بُوْنْدَنْ اَوْلُو بُوْقْدُرُ جِطَا نَدَه عَزَلُ و
 نَضَبُ بُوْنُكَ اَلِيْنْدَه دُرُ حَقُّ نَقَا نَكُ ذَا تِ بِجُوْنِيَه
 وَجَمِيْعُ صِيْفَا يَنْتَه مَظْهَرُ دُوْشَمِيْشْ دُرُ جَمِيْعُ عَالَمَه
 حَقُّ نَقَا قَطْبِكُ كُوْكَ اَلِيْنْدَنْ جَمِيْعِي اِيْلُ وَدَا جِي
 قَطْبِي حَقُّ نَقَا ي دُوْر اِيْدُرُ اَرُ كَا رِيْنُ دُنْيَا دَه
 كُوْنُشْ دُوْر اِيْدُو كِي كِيْبِي اَفُو سَمَا دَه
 جَمِيْعُ مَوْجُوْدَا تِ بُوْنُكَ حَضْرَتِيْنْدَه دُوْرِيْرَا
 مَظْهَرُ نَا مَدْرُ بَعْدُ اَلْكَ سُوْلُ **بَابِ ثَا نِي عَشْرٍ**
 مَقَامِ كَمَلِي بِيَا ن اِيْدُرُ بُوْنَلْكَ اَفْرَا وَا صِلِيْنُ

بونلرك حڪيمي حڪيم قطبدين خان خيدر
 بونلر هر كيز غير الله ملتنت دكالدرد
 غايت متربلرد بونلرك بقصبي درجه
 قطبدين بوقر و اولور و بعض جذب اله
 ايروبي ني توقف هيج بومنا مده مقيم اولزلر
 مقصود حقيقي كرينه ايروبي فارغ كدر
 زيوا قطبيت مامله خلقدر مام كملت
 مامله حقد بوجصتدن بونلر قطبدين اولي
 ديشلر مالا يكه دن برطا يغه وارد اولر
 مهمتون ديرلر انلر حق تمانك جمال مطلقنك
 مناهده سي دريا سينده مستر قلدر غايت
 انساك يدن و حيرتلك يدن بلير كجه حوقالي
 آدمي خلق ايدمي امدمي و بونلر آدمه بجنده
 امرا و لغا د افراد و صليب داخي بومالا يكه
 مفا بله سينك در غير الله كوز لر يدن غايت

اوليندرد ايمر مناهده دريا سينده مستر قلدر
 بونلرك كمالني عجز ورا و لغت مضمك دكلدر
 والسلام **باب ثالث عشر** طوايف مختلفه
 سلوك كن بيان ايدر قال النبي صلي الله عليه
 وسلم الطرق الي الله بعدد انفايس الخلايق
 بلكلكيه لانفايس خلايقدن مراد هر كيشك
 صنعيدركيه اندن دم اورر كلكلك امد
 سلاطين حضرت حنك ظلي در نيكم فزع عالم
 بيور ميشدر السلطان ظل الله في الارض
 مراد مظهر معني سيدر و دخي خليفه منا سيد
 ديمك اولور كيه حق تمانك سلطنتي صفتنه
 يادشاهلر مظهر كدر و شمشلر در اول
 صفا نك حڪيمي بونلر ده ظاهرا اولور حقا
 اكنر بونلر عدل اوزره اولوب اول اسمك
 حوقني ادا ايدر كرسه سعادت در و جها

حَاضِلٌ وَلَوْ لَوْ سَلَطًا بِنَيْتٍ صِفَتِنَاكَ سَبِيحِي
 أَنْدَرًا مَجَلِي أَيْدُرًا أَنْدَرًا دَا حِي جِنَانِي فَنِيضِر
 إِلَهِي يَنْشَوِي مَعْرَبٍ أَوْ لَوْ لَوْ وَبُرُوزِي حَقِي
 تَعَالِي نَكَّ خَلِيفَه سَيِّ أُولُورُورُ وَبُونَلَرُ دَا حِي
 قَطِبِ غَلَمَكْ حَضْمِنْدَه دُرُوزِي قَطِبِ عَالَمِ
 مَظْهَرِ تَامَنْدُرُ وَرُوحِ بَالِكِ مَحْمَدِيَه وَارُودِي
 مَعْنُو يَدِرُ وَسَاوَرُ خَلَقِ دَا حِي هَزْزِي بَرِسْمَه
 مَظْهَرُ دُ وَشَمِشِ دِرَاوُلِ اسْمُكَ سَبِيحِي بُونَلَرُ
 مَجَلِي قَلُورُ أَنْدَرِي قُرُوبِ حَقَّتَه
 دَعْوَتِنَا يَدُورُوبِ مَرَادِ اصْلَه
 يَنْشَوِي دُرُوزِي أَخْرُ
 والله اعلم بالصواب
 والهدى المخرج واللا

كتبت على يد الفاضل عبد الباقي علي بن محمد
 في شهر ربيع الثاني سنة 1210
 في شهر جمادى الأولى سنة 1210

ثم السالمة في يد مصطفى بن سبيدي علي بن محمد عفا الله
 عنهم بحرمته روح محمد صلعم المرتضى من بهاء الدين زله رحمه الله

عن علامه شيخنا يا زسي والدمعانا نعمتي الواسع
 وَالصِّفَاتُ مَعَ تَمَلُّحِ خَلْقِ الذَّاتِ إِذِ الْأَسْمَاءُ بِاصْطِلَاحِ
 أَهْلِ الْحَقِّ لَيْسَ هُوَ الذَّنْظُ بَلْ هُوَ الذَّاتُ الْمُسَمَّيَّةُ
 بِأَعْيَانِهَا وَصِفَةٍ وَجُودِيَّةِ الْعِلْمِ وَالْقُدْرَةِ أَوْ عَدَمِيَّةِ
 كَالْقُدُورِ وَالسَّلَامِ فَتَقْطَعُ لِلسَّلَامِ فِي مَعْنَاهِ
 الدُّوْحُ الْأَسْمَاءُ الْإِلَهِيَّةِ الَّتِي هِيَ مِائَةٌ الْوَاحِدُ
 أَوْ الْفُ وَوَاحِدٌ عَلِيٌّ وَجُوهٌ مُخْتَلِفَةٌ وَأَخَاءُ شَيْءٍ
 لَا يُمْكِنُ لِلْحُجُوبِ بَيْنَ وَصْفِهَا فَسَمِعَ مِنْ كُلِّ اسْمٍ بِالْأَلْفِ
 حِصَّةً وَحَرْفٍ وَصَوْتٍ وَتَرْتِيبٍ شَيْءٌ إِذَا اخْرَجْتَهُ
 السَّاكِنُ إِلَى عَالَمِ الْأَجْسَامِ يَكُونُ لَفْظًا مَرْكَبًا مَرْتَبًا
مَثَلًا يَظْهَرُ أَسْمُ اللَّهِ فِي صُورَةٍ تَحْرُسُ مِنْهُ بِالْأَصْوْتِ
 وَالْأَحْرَافِ وَلَا تَرْتِيبِ **اللَّهُ** فَإِذَا أَعَادَ السَّاكِنُ إِلَى
 عَالَمِ النُّشُوءِ يُعْبَرُ عَمَّا سَمِعَ بِحَرْفٍ وَصَوْتٍ وَتَرْتِيبٍ
 حُرُوفٍ مَسْمُوعَةٍ مَرْتَبَةٍ مِنْ حِصَّةِ كَلْفِ **اللَّهُ** وَكُلَّ أُخْرَى
 مِنَ الْأَسْمَاءِ فَذِكْرُ الدُّوْحِ مَسْأَلَةٌ الْأَسْمَاءِ

والتوجه إليها بالكناية فإذا أدام السالك على الذكر
 يكون فانيا في اوصافه وبارقيا بأوصاف الحق متخلقا
 بإخلاقي الله تعالى وفي هذا الموضوع يحتاج إلى المرشد
 الكامل غاية الاحتياج إذ هو مقام الحيرة فإذا
اسم الله مثلا يقول المرشد الكامل يشتغل باسم **تعالى**
 للذات المسمى بجميع الصفات فلا تنتفك غيره لك الأسماء حتى
 يظهر لك تفاصيل الأسماء والصفات بجميع الوان انواره
 وإذا نظرت اسم **السميع** مثلا يكون ذكركه مشاهدة
 الاسم السميع وهكذا غيرها إلى أن ينهي الأسماء الكلية
 وفي هذا المقام قد تحبب كثير ممن وصل إليه نذلة
 اعلى مما وجد حسبين بن منصور حين ظهور اسم **الحق**
 وانحصا فيه فإنه قال لا مرتبة اعلى منها وبين اطلاق
 لفظ الاسم على المركب من الصق والجرف وقع البعض
 في الغلط لقصور الفهم وإذا فالشيخ الزاهد الكلافي للشيخ
 الصائم عليهما الرحمة تعا حيتن وصوله إلى اسم **الله** اشتغل باسم

فهم الشيخ الصافي أن مرادها هذا الاسم الذي هو عين
 المسمى ولا يلتفت غيره فإن الذكركه في ذلك المنزلة
 الاسم **وتوهم** الغير كالشيخ عمر الخلوقي أن المراد اشتغال
 بلفظ الله وكذا غيره من الأسماء فاشتغلوا بالأسماء اللفظية
 في منازلة النفس ولزم تصور أن يكون لفظ الله وحده
 وغيرها عين المسمى الذات الواجب الوجود فالزمه
 من تحذو وحذونا وسمعت من بعضهم يقول إن اللفظ
 الخارج من القوه كقول الله هو عين المسمى وقال بعضهم
 إن أصل هو الهواء ومنشاء غلظه أنه ينهم بين الهواء
 الخارج من فيه لفظ هو وهو اسم والأسماء عين المسمى
 فصح هذا سهرهم معكوب ومكوس لأن اسم الله اسم
 للذات المسمى المنصف بجميع الصفات وتفاصيل هذه الأسماء
 الاصطلاحية يحصل بالاشتغال به على تقدير تسليم السلوك
 به ولفظ هو اسم للذات الأحديثة أي للذات الماخوذة من
 حوض انتقاء جميع السبب والأضافا والسلوب وبعده

لاسم ولا رسم ولا لسان حتى يعبّر بلفظ الوجود لا يكون
 اسماً حقيقته فكيف يشغل بغيره من الألفاظ ثم الذكر
 الخي وهو منسأ هده جمال الذات وهو مقام قاب قوس
 مع بقاؤ الأينية ثم ذكر الذات وهو شهوداً بالذات
 الأينية ومقام أوادني وسمعت من رئيس الخلوي في هذا
 العصر أن الشخص والتعيين لم يرتفع عن سيد المرسلين
 في العراج فقل هل وجدت الأمر على ما قلته قال
 لم أصب بعد أن مثل ذلك ولكن هكذا وجدت في بعض
 التفاسير نقلت أن ذلك خلا في ما يجعله المذوق لأن
 المراج لا يكون إلا بالفناء والبقاء لأن التعيين و
 الشخص ما لم يرتفع لم يحصل الشهوة الذي قلتم
 الأتفاء إلى عين الجميع فابن البشا ونخالف قوله تعالى
 أو أدني وقوله عليه السلام لي مع الله وقت إن المعنى
 أنه لم يبق فيه بقية الوجود وهو المعنى بالفناء التام
 فقال ذلك القائل يجوز تعينه غير ما نفع فقلت أن التعيين

يقضي الأينية والأشئنية فقال لم يرتفع لم يصل السالك
 إلى الشهود الذاتي واعتقاده أن ارتقاء التعيين من
 النبي عليه السلام يكون نقصاً ولم يرتفع أن بقاؤه
 نقص فعرفت أنه غافل عن الفناء والبقاء فابن مقام
 الإرشاد ولا يظن أحد أني لم أسلك مسلككم فإني
 جاهدت في طريقيم سبعة سنة منقطعاً عن الحيوان
 والمألوف وكان غذائي في سبعة أيام قطعت من
 الخبز مع الخبز فقال ليسهم أنك قد وصلت إلى
 المطلوب وأمر بالإنقاذ فعملت أتم ليسوا في خطي
 حالهم فجمعت عنهم متاً سفاكاً أتلفت من العير
 العزيز ولا أقدراً أن أكتب تفصيل ما جرى
 بيني وبينهم والله أعلم وأحكم
 تم كلام شيخ ياف سي رحمه
 رحمة واسعة

٤٨٥

أَبِ وَخَالِكَ بَادِ وَأَنْشَ بُولَمًا بَيْنَ حَفْدَانَ وَجَعِي
 أَوْلَهُوَانَا رَيْلَهُ يَا نَمِيْنَدَمُ عَجَبٌ مَحْرُورًا بِيَدِمُ
 جَرْمٌ وَغَضِيْبَانِ أَوْلَدِيْنَ عَبْدَ الرَّحِيْمِ سَوِيْلَمِيْنَ
 سِيْرَلَهُ مَسْرُورًا بِيَدِمُ غَفِيْرًا نِيْلَهُ مَغْفُورًا بِيَدِمُ
 هَرْتِيَهْ بَقْدَ مَسِيَهْ أَنْدَهْ يُوْرِيْ كُوْرِيْمُ أَنْكُ
 نُوْلَهْ آيَامِ صِيْبَا دَهْ كُوْرِيْمُ مَعْدُوْرًا بِيَدِمُ

بَشِيْرَةُ الْحَجِي

بَنِمُ صَلَاحِيْبِ فَرِيْمَانَ بَهْمَدَرُ
 فُوْدِمُ بَانِشِ وَرِيْئِيَهْ كَلَسُوْنَ صَدَلَا
 قَسُوْنَكُ يُوْرِيْ رِيْجِيْ بِنْتِ أَوْلَدِمُ
 كُوْرِيْمُ غَرِيْبِيَهْ بِنْتِ أَوْلَدِ سُوْرَاكُمُ
 نَهْ كُوْرِيْ بِيْعَلِيْنَ حُوْرِيْ سُوْرِيْ بِيْدِمُ
 كُوْرِيْ كُوْرِيْلِيَهْ بِنْتِ جَانِ مَنِيْرَقِيْدِيْنَ
 چُوْسِيْلِ عِيْنِقِ اِيْلِيْدِيْ بِنْتِ فُوْرِيْدِمُ
 نَفِيْحُ كُوْرِيْ بِيْدِيْ رِيْجِيْ نُوْرِيْ رُوْرِيْ
 بَنِمُ شَاهِ جِيْصَانِ دُوْرَانِ بَهْمَدَرُ
 دِيْكَ وَنُوْمِيْدِيَانِ كَلَرِ جُوْرِيْ كَانِ
 نَهْ بِلِيْسُوْنَلِكُ كِهْ هَرِ دُوْرَانِ بَهْمَدَرُ
 كِهْ سِيْرَانِ كَاهِ اِيْدِمُ جُوْلَانِ
 حَقِيْقَتِ مُوْرِيْمُ اِيْمَانِ بَهْمَدَرُ
 ظَلُوْعِ اِيْدِمُ مَدِيْنَا اَبَانِ بَهْمَدَرُ
 يُوْرِيْ جِيْنِيْشِ عَمَانِ بَهْمَدَرُ
 كُوْرِيْ غَرِيْبِ اِيْدِمُ طُوْرِيْفَانِ

الْمُهَيَّبَاتُ

بِيْرِيْدَلَهْ كِهْ حَقَابِ بِيْعِيْ غِيْبِيَهْ
 بِيْلِ مِيْضِيْطَامِ اِيْ نِيْ غِيْرِيْ جِيْزِيَهْ
 بِيْرِيْمُ كِهْ اِيْ سِيْرَا وَكِهْ اِيْضَا عِيْنِيَهْ
 جَانَلَرُ لِيْكَ قَطْرُ بِيْ يُوْرِيْ
 اِيْرِيْ كِهْ سَاهِ جِيْلِيَهْ بَقَانَا كِيْسِيَهْ
 مَعِيْ جَاهِيْ زِيْبِيْنِيَهْ غِيْبِيَهْ
 كُوْرِيْ طَلُوْ كُوْرِيْ وَرِيْلَهْ كِهْ وَكِيْنِيَهْ
 حَرْمُ يُوْرِيْ قِيْطَا جِيْ عَمُ سُوْرِيْ

بِيْلِ اِيْخْتِرَا قَهْ جَانِ بِيْحَا نِيْلَهْ وَ
 بُوْلَاغِيْنَا نَهْ عِيْشِيْقِ حَقِيْقِيْ قَرِيْبِيَهْ دُرُ

كُنْتِ كَنْزًا كَانِ اِيْدِيْ بِنْتِ كُوْرِيْ مَسُوْرًا بِيْدِمُ
 كَا بِنَا تَكُ كَشِيْ تِيْنَدِيْ بِنْتِ كِيْ كَدُوْرِيْ دُوْرًا بِيْدِمُ
 بِنْتِ مَحْمُوْرِيْ كِهْ دِيْجِيْ اِسْمِيْ وَرِيْجِيْ يُوْرِيْ غِيْلِكُ
 بِنْتِ كَمَالِ وَصَفِيْ اِسْتِيْقَانَا يِلَهْ مَعْمُوْرًا بِيْدِمُ

چھان ملکیہ ہیج بوق النفا تر نہ ایلم طوتک بوبورن
 نیم فارغ البالم جو کچد مر جھان دن عالم غرقان بندر

بن اولیاغ معارف بلبلی بخر

بیت
 آیت بوناله واقغان بندد

ھر کجہ جولان ایدر حقک جمالی کوز مکله
 عرش اعظم دمدم سیر ایدر عا شغلرک

بیت آخر

ایرشدی شمس نور نیک و جوری فطره سحره
 نه فطره عینی عکرا ولدی اکا قعر و کما اولسن

تم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدُهُ نِيَا زَاوُلُ قِيَاضِي نِيَا زَاوُلُ هَكَاهُنَا كُنْ دِيكَلَه
 كَايِنَا نِي عَدَمْدَك وَجُودَه كَتُورِب وَاوَلِغْنَه دَلِيلَا نِيَا
 وَصَلَاوَاتُ وَسَلَاوَاتِي اَوَّلُ جِيبِي وَدَسُوبِي خِدْمَتِنَه كَلَه خُو
 آي هَادِي سَسِيلَا نِيَا وَدَخِي إِلَهَه وَاصْحَابَتِنَه وَأَشْيَا
 كَه أَنْدَرِي مُرْشِدَه طَرِيقِ حَقِّ وَسُوزُ كَرِي نِي سَلَسَبِيلَا نِيَا
بَعْدُ بُو رَسَالَه شَرِيفَه نَك خَرِي رَه نَه بَا غِيث وَبُور
 كَلَايَطِ لَطِيفَه نَك تَقَرِيرَه نَه دَا عِي وَصُنْعَتِنَه اَوَلْدُرُكَه نَظُور
 عَيْنِ عِنَايَتِ رَحْمَانِ مَحْبُوبِ قُلُوبِ آفَرِيدَه كَانِ غِنَطَه
 زَمِينِ وَأَسْمَانِ زَبَدَه سَلَا لَه آلِ عُمَانِ كَلَامِ شَرِيفِي
 حَكَمَاتِ مِيزِ رُغُوزِ وَإِنَا رَا نِي غَيْرَتِ بِيزِ سَخْنِ آفَرِيدَه
 سَحْبَانِ مَخْلُوقِ نَكْنَه بَرَه اَز كَلَدَه سَلْمَانِ مَحْبُوبِ اَسْوَدِ

قُلُوبِكْ شِكَا رِيَا زِي هُمَاي جُودِي قَضَاي لَطْفَكْ بَلَنْدِ
 بِرُورَا زِي زَلَالِ عَطَايِي دَرِيَايِي حَبَا بَه صَايَمَزِ هُمَاي
 هِمَتِي عَنَقَايِي دُيَا بَه صَايَمَزِ عَمُومِ اِحْسَانِنَه عَرِيبِ وَعَم
 بِنَدَه قُنُونِ اَعْطَا فِينْدَك قَرِيبِ رِيَعِيدِ شَرُومَنْدِ
 اِنْعَامِنَا نَك خَلْقِ عَالَمِ نُو شَه بَرِي سَفَرُ اِحْسَانِي فِضْلَتِنَا
 مَوْرُومَا رِيَهْرَه وَرِي **نَظْم** كَرَا اِحْسَانِ اِنْعَاكَه اَجْسَه خَرِينَه
 دَكْرَا نَدَن عَطَا شَاوُدِ وَخَرِينَه كَرَمِ بَايِنَدَه حَايَمِ بِيَرِ مَانَه
 دَكْرَا اِرَمِ بَايِي لَطْفِي اِنْجَا رِي نِيَك بِيَرُومُودِ اِعْنَه دَكْرَا اَلَا
 وَاجْتِنَا قُلُوبِ نَا سَكِ شَرِيفِي عُلُوشَانِي فَا لَيْكِ سَلْطَنَتِكْ سِجِي
نَظْم سَكَنْدُودِ شَوْشِ لُومُوزُ سَه كَلَمِي عَالَمِ سَلِيمِ خَانِ بِنِ سَلِيمَانِ اَعْلِي
 قَوْلَا اَوَلُورُ سَه اَكَا اَبُونِ خَلَايِقِ كَه سَلْطَانِ اَوْعَلِي سَلْطَانِ اَعْلِي
 حَسَنِ خَلْقِي عَلِي نَدَلِ وَخَنَايِي عَمْرِي نُو عَمَّا نِ اَوْعَلِي نُو
 سَلْطَانِ اَبُونِ سَلْطَانِ سَلْطَانِ مَرْدِ خَانِ بِنِ سَلْطَانِ سَلِيمِ
 بِنِ سَلْطَانِ سَلِيمَانِ خَانِ طَالِ اَقْبَا هُ وَنَا كَ مَنَا هُ سِتْرِنِ خَلَايِقِ
 وَزَمَانِ شَبَابَتِنَدَه وَنَا زَه جَوَانِ لِي جَا غِنَدَه هُو دَايِي حَقِّ لَه

هو اوهو سندن وارزوي نَسَدَن كجوب سلوك طريق حق
 ايدوب قطع منازل وطي مَعَامَلًا ولوب بِنس يآته واصل
 اولدقه علوه مستندن وكمال شفقتندن طالبلدور
 ايجون احوالي سلوك وسيرالي آتته بيان ايدن سر رساله
 نوكي دلده خجرا و لوب عوام و خواص مستفيد و متفع النور
 ديوبو داخي دولنلر بيه خطاب مستطابي و فرمان شريفلي
 اولغين بو با بده شيخ يوسف همدا في حضرتلي رساله سن
 مناسيب و محل كورب عون عينايت فتا صدن استمداد ايله
 ترصمه يد شروع اولندي جناب عزتندن مرجوعه كجوب خيره
 انعام ميسرا يده آمين يا معين **صاحب كتابنا** رحمه الله
 عليه بيوور مفاخرلك اعلا سي و نازك اسني كجوب مناقبه
 اعلي و مراتبك افضل انسا حقيقه علم و معرفتد كجوب اكله
 بوجيد رجا لعاليمينه و تصديق انبياي مرسلينه و اصل
 اولبور و علما و خواص عباده الله در حق جلاله و علا حضرتلي
 بونلري معيار دين قويم و هادي صراط مستقيم ايدن انجون

ورته انبيا و خلفا و اصغيا اولدور و كوكله مملكتل بولور
 علمايه عرض محبت و انشيان ايدن و دكزلده بالغر
 اندكجون استغفار ايدن سلطان انبيا و سندا صغيا شد
 شريفين بيوور فيا منده حق تعالاي حضرت و سايون
 سجوب ممتازا دوب خطاب عزت ادوب ديه كه اي علما قولم
 بن ستره علي عذاب ملكيون و بومدم سزك كنا هلكين لغلام
 واراك جنتلر و مه كبروب دوقلر و صفال سورك ديه بيز
بن اي عالم فاضل و اي عارف كامل عيلت مراد كشي حاج
 بلوب و قدون كليندور و قدنه كيدونه مصلينه كوندلند
 افي بلكدر و آيتلي سلسله كايات نبوه دند و انتهاي نولا
 نبوه قارا غمشدرا في اكلند امدي معار و اولكم حضرت
 حق و فاعل سلاق كندي نورنون و لا سلطان انبيا تك يعجز
 محمد مصطفي تك روحني بوندي سا نورا و اي انك روحيند
 وارا ندي عالم الهوي بونلر و طن قلدي انه اولدور انه
 لور دبل افي وطن اصلي ايدن ديلس درت بيك نيل انه انسي

ايدوب نظر حقدن بزويش بولولم بسمه عرضي وگوي
 وسوات وارضي خلق ايدوب ارواحي استمل سا فيليه
 اندري يعني طبر اقدن بر قفس دوزب آدي جسد
 ويوري ايونك بوجسد ده قرار اينك ديواس ايلدج
 امر حقه ارواح اول وطندن كوجوب واول اشيا قدن
 اوچوب ديار غريبه دوشوب عالم جبرونه كلوب اينك
 عالم كله كوته اندن عالم ملكه كلوب جسد ده قرار
 ايديل هر عالمه كه اوغرا دي آنك نوريندن ارواحك
 ارقه سنه بولبا سگوزري وارده كنه فني زياده
 اولوب بدنله مناسبت ادوب تمام امزاج كسب ندي نيك
 خوييله وطران طبيعتله خويونوب دنيا نك ذوقن الوب
 بكمه وچكمه وكمكه وبنغمه وبنگه وانگه مشغول اوتون
 وطن صلي اونونديلر اولجا بني بالكلية ترك اتديلر
 مع هذا بونلري اول عالم قدسندن ايروب هجرانته صالمقدن
 وديار غريبه كوندرك مكدن مراد وصلناك قدن بلسونلر

نعمتك شكورن قلسونلر اويانلوا كلسونلر انسان كاميل
 اولوب كيرو ووطنلر بيه كلسونلر ديمك ايدي جون
 بونلر عهود سابقه اونونديلر و مراد اولان بولر قوبوب
 بگلش بولكه كيدديلر عمو سرها يه سيني ويدن مركبي
 اولن بروه جور نديلر بونلك عقبيته ببنمبر لركوندن
 كنانلر ندرجي يعني خبر كوندروب البته مكنوب ورو
 وراچنده يازدي سيزي بدن مركبته بنديرووب عمو
 سرها يه اليك كنه ويرووب وعقلي تيمير و تخيصل چون
 يانگنه قوشمقدن مراد اول ديار ده بخارات ادوب بونده
 راج مناع محصيل ادوب كله سيز دنلندي انده اولد
 بود ياري اونونديكز ووطن اصلي كزي ترك اتديكون
 امري وارن آدم ته ديرسه قول ادوب لنده اولان
 مكنوبله عمل ايد سز يعني ببنمبر لره اتباع ادوب
 كنانلر ندر اولان احكامي اوكونوب ويعدن عمل ادوب
 عناد و مخالفت ايتوب كله كيه سيز بوبوبوردي

شونلکه غافل و دانادر بخوبی د کلیوب منصومی کلوی
 عمله مبارت ادوب وطن اصلی سنه فاشوب ایکی جهان
 ستاد تن بولدیلر شونلکه قولاق طومد بیلر یا شل کسمک
 دنیاده و آخترده اهل خسران اولوب مغبون فالدین امدک
 معلوم اولاکه بو طلا ترفدی بر و از ادوب وطن صلی
 کنکه ایکی جناح لاند مدرا اول ایکی جناح کن بریسی علم باطن
 بالکیز علوظا هر بله حقه وار لیز نتم بر قنادله قوشلور
 علم ظواهر احکام شرعیه بی و آداب ذیته بی او کونوب تکله
 عمل نکرده یعنی عملی لازم اولان تکالیفک فرضی و
 وستندلری بی و آداب ای او کاجه فهم ادوب محلی مجتده
 و وقتلی و قسند علی وجه التعظیم ادا نمکده بونکالیف
 جسمانیته در آنکون بونک فائده سی قیامند جسمه در
 اولکی جنتلره و لذات و نعمات و نعمات تقایس بجک و
 فاخر کیجک و ارفاقره بنوب سیر و نماشا فالوب جور و غلا
 قویمن بونله حسب حظ جسمانی در ذوق جسدانی در روحک

بودن نصیبی بوقدر بلکه روحک نصیبی حتی تعالی ناک
 لغاسنه یقشوب جمال منشا هده ویدارون معاینه قلعه
 بود ولنه وصول و یوسها د نه حصول علم باطنله اولور
 اکا علم لدنی در لور بود اخی حاصل اولن الانفسک حجاب
 کوکل اینه سخندان کتورب بصیرت کوزن فتح نمکله اولور
 تاکم محلی و مصنی اولوب جمال ذی الجمال و الجلال انده
 اولنغه قابل اول اخی بر ظاهری و باطنی محور مشد
 کامل و عارف و اصل د لیدن تلقین بو حیدر بله حاصل اولور
 جنسک سالك خلوص قلبله سلسله سی صحیح و عنعنه سی
 صریح شیخند تلقین آلوب ذکر ملازمه تا نشه ذکر ناک
 نفسک حجاب لدنی یقر و نور قلبیه سلیمان دویب فی صیقل
 آینه کبی بدرا ندن طفل معافی طومر که اکا اولد قلب بر
 طفل د کلری زیرا اوغلان آنددن و آنددن طومر کچی کن
 حلازمت و شریعت مناعتدن طفل غرا نکون درلر و طفل
 معافی د نلدیکی زیرا معارف و لطایف و معافی غریبه و علم

لذنية اندن حاصل ولورا نكوزن درلر نچنكم بوارغلان
 طوغه مراتب سمانيله تزييت بوله ودرام ذكرايله صفا
 نفس غباري بوزك سيلكله بدنيله كسب نديكي جابلو
 مجرد اولوب عالم لاهوتنه ووطن اصلي سنده اولجاني
 بولوب تجلي رب الاديابه لابن اولورا اول وقت بيكانهك
 كيدوب سنا لى كلور وداخي وحشت كيدوب نسيان الله
 روشنا لى كلور غير بدن منقطع اولور حقه واصل اولور غيبت
 كيدر فرقت كلور الهي بورا الهي بولور توحيد ذات
 اولور دنبادن كوكلبي كوزي كوزيلور كنديدن فاني
 اولور حقله بيا بولور كوزلورن اجسه حقي كوزر فوسه
 حقي كوزر حقه عاشق اولور عشقنده صادق اولور حقا
 قنده بربوله دكمنو اخير نمتلر كريكه صالند
 دنيا ده ايكن اخير احوال مناهده ايدر نكم حضرت
 رسول صلي الله عليه وسلم اصحابي هركون بوقلبو بولور
 تفصل يدهي و كجه بولشسه مفاصل سؤالا ايد

حكاية بركون خارنه درلر بوزانه يك واردي اكا
 راست كلوب بو كجه صباحه نچا جمدك با خارنه دعب
 جواب و بروب حق مؤمن جمدم يا رسول الله ايد دي رسول
 الله صلي الله عليه وسلم ايد هر حقك بر حقيقي وارور
 سكا ايمانك حقيقي ندر بزه بيان ايت دعوي به معني
 كرك عاشقه هنر دي ايد يك رسوله الله نفسم
 دنبادن چكاري يا غده النوله طرف بولور دي كويكه
 اهل جنته نظر بدم دوام اوزره تنم ايدر واهل جهنمه
 نظر بدم متصل عذاب چكدر بس بواجلدن كوندون
 آج و صوسن و كجه لر يقوسن كرم دي رسول
 الله حضي نيشنوسن بكله بومقاي يا خارنه دي
آشا بونك مشاهد سي بجاهد سنه سا بقدر يعني كم
 او كوردي كوردي كك بجاهد به بشلدي اكون
 ديكه شوبله كورم شوبله كورم اول سيبين
 آج و صوسن و يقوسن كرم دي يعني بجاهد ايدر

دیگدر بُوکَه مجذوب درلر یعنی جانب حمتدن بر او غور
 قایلشد. **بو** طائفه نك دخی مجاهد سی مشاهد سیند
 سابق اولور یعنی او کوردی مجاهد ایدر صکره مشاهد ایدر
 اگما سالک درلر سالک پیرو دردر و مجذوب خلد بورد
 مشایخ در لر که مجذوبیدن سالک یکدر زبیرا مجذوبیک
 کسمبه فائده سی طوفمن بر غیري ارشاده فادر کلید
 اما سالک پیرون کوردیکی کبی آخري ارشاده فادر در
 و هر سالک دخی صکره مجذوب یعنی مرید ایکن اولد اخی
 اولور بِن **بو** عزتک و بوقربتک ثم سی آخند و جبه الله
 و لغای حقه نظر در یعنی دیدار حقی کور مکدر **نت** کم سلطان
 انبیا صلی الله علیه وسلم پیورد که حق تعالی نك بر چندی
 وارد آند **حور** و **فصور** و **عسل** و **لبن** و **سائر** جسمه متعلق
 سرور و **جور** و **لبن** بلکه آند هان وجهه الله نظر در
 ددی **الکرم** از **قنا** مع **الما** شقیبن **الصا** دقبن **فین** سالک
 بو مقامه یتنسه کندهی اختیای نندن **بوشا** لور قرار چی حقله

اولور نذکلو عبادی در یورد بنفسه فنا و بر سره اول قدر
 و معرفی زیاده اولور آند کراما و اولیا ظهور نکه با
 رخسان الله اولور هر کم قوسن آورد سه جانب خفیه نشا
 زیاده اولور **کون** کوزلر نور و کوکلر سرور **جور**
 حاصل کن اول مقامه کشف و کل منه مقید و لیا مق کرک
 زبیرا حائل و مجاهد اکثر تنزل ایدن مقام کشفدن سا
 اولور و اگما التفتادن عین حمتدن دور اولور **بیر** عارف
 اگما مثل و لیا مق کرک بلکه آخی غیر و سویی بلک
 کرک زبیرا بوزلر **ظهار** وجود در اصل **طلوب** و لن کبی
 کندیدن فانی اولوب وجود حقله با فی اولندرا **انجور**
 اولولر اصحاب کرامات **مجموع** لر در **بیر** اولور
نص بو فصلده روحک علی **الفصل** عالم
 لاهوتدن اسفل سافلینه کوندرد لیکن بیان ایده لم
 چون **حق** سبحانه و تعالی آروا حک فلیند **توحید** جوهرن
 در **ع** ادوب و **طن** اصلی سیندن کوندروب عالم **جمروت** کلید

آنک نور نندن ار قه سنه بر لباس خاص کیورب عالم
 ملکه کنور دی جسده فراراد ووب انک نور نندن داخی
 بر لباس کیور دی جبر نندن کید وکی لباس عتبار به
 روح سلطانی در لر و ملکو نندن کید وکی لباس عتبار به
 روح روانی و سیرانی در لر و عالم ملکان کید وکی
 لباس عتبار به روح جسمانی در لر مقصود بوند کلد کند
 بختلسون بختلسون غربت چکسون قلبه فالبه یعرف
 در و صله بدینه خالفند عبادت نشون اضعا ف مضاعف
 درجا بولسون دیمکدر بس کوکل مزمرعه سنه معرفت سخن
 اکوب لو حید شجره سین بنورب فربت غمره سن حاصل آید
 ویدن مزمرعه خدمت سخن اکوب شربت شجره سندن ^{حاصل}
 غمره سی حاصل آید بکده هر روح ایچون جسده به ^{مکان}
 تعیین بلدی روح حیوانی مکان آید فان ار سندن فرود
 و روح روان مکان قلبن فرود روح سلطانی ^{صفت}
 فرود ده قلبی و عالم لا هوند اولان روح سنه روح الفدن

در لر اکا محلی بزده فرود بیونکله هر بر شینک بندنه
 و جسده شکر نین بود کانی وارور و کند به مناسبت مانجی
 وارور و روحی و روحانی وارور روح جسمانی و کانی
 بندنه جمیع اعضا سبیله مناعی نشو بندنه معامله سی ریا
 سمعه سرفراض و واجبات و سنبله و با جمله امر حق وارور
 اولدو غی تکالیف برله عامل اولغندر روحی دنیا ده و لایات
 و کشف کراتا و عالم ملکان اولانی مناهدن در و صوا و زنده
 بوردیگد و هواده اوچق و طی مکان انک و ارا فدن استمد
 و کور مکدره آخزنده روحی جنندر خود و حضور در و صوا
 شتغالله سرور و خبور و اولکی جنندک و کلدک روح
 دکانی قلبدر سنا عی طریقتدر معامله اولکی در
 اسلمه اشتغالدر اصول اسمای او نکی اسمد اولدی
 اولکی درت اسمه مشغول اولاغله حجاب نفسی فالدیورب
 حیات آبدیه و بروب مجلی و مصفی فلما غله عالم ملکوتی شتغالله
 ایدر و انوار ملکوتی و ملکوتی ظهور و ووب جنانی و ناری

وَمَلَا يُصْكَ مُشَاهَدَةً أَيْدٍ وَيَأْطِقُونَ بِرُفْقٍ خَاصِلًا وَذُو
 خَوَاطِرٍ فِي سَوَابِلِ بُولُوكِ مَسْكُونِي جَنْتَنِ كُنِي سِيدِي وَرُفُوحِ
 سُلْطَانِي نَكُوكِ وَكَأَنِّي فُوَادِي مَرْمَانِي مَرْفَعَانِي مَعَا مَلِي سِي
 صَكُونِ كِه دُورِي سَمِيهِ اسْتِغْفَالِ دَرِكِي اِنْدَلِشِيخِي وَالتَّخِي وَنَجِي
 وَسَكُونِي دَرِ اَتَا زِي عِي عَكْسِ جَمَالِ اللَّهِ دُرُورِي نِيدِي مَرْمَانِي
 بُو طَائِفِي نَدِي مَسْكُونِي وَجَنِي جَنْتَنِي رُفُوحِ قُدْسِي نَكُوكِ كَانِي
 سِيرِي مَرْمَانِي عِلْمِ حَقِيقَتِي دَرِ عِلْمِ رُوحِي حِيدِي ذَانْدَرِي وَمَا
 دَرِي آخِرِي كِه اِسْمَا يَه مَلَا رُفُوحِ اِنْتَلَدَرِي بُولُوكِ دَرِ عِي وَكَلَرِي
 اُولُونَانِ طَيْفَلِ ظَهْوَرِ اِنْتَلَدَرِي دَاخِي فِي مَشَاهِدِي وَمُعَا يَنِي
 اِنْتَلَدَرِي اِنْدَنْضُوكِ وَرُوحِي وَجِهَةِ اَلَّهِ نَظَرِي رَجَالِ لِنْدِي
 وَجَمَا لِنْدِي عَيْنِ سَرِ بِلَهِي بَلَا كَيْفِي وَلَا كَيْفِيَّةِي وَلَا نَشِيَّةِي
 بُو اِسْمَا يِي نَضْرِي اِنْتَلَدَرِي مَشَا يَخِي مَخَا فَرْدِي سَا اَلْكَلْمِ
 بِجَاهِدِي سِنْدِي طَوْغِي كَسِيَّةِي دَرِ مَنِي كَلْمَةٍ شَهَادَتِي عَمِي
 حَقِي تَعَا حَضْرِي بِيورِي كِه اَلَّذِينَ جَاهِدُوا فِينَا لَنَهْتِيَهُمْ
 سَبَلَنَا يَعْنِي سَوْنَلِي كِه بَزُونِ بَكَا كَلْمَةٍ بِجَاهِدَةٍ اِدُونِ

جَانِ اَلرَّائِلِي بُولُوكِ عَمِي كُو سَرِي بِيورِي بُولُوكِ اَيْدِي بِيورِي
 وَبُولُوكِ عَمِي دَرِي جَمْعُولِهِ كَسْتُورِي يَعْنِي شَرِيْعَتِ بُولُوكِ
 وَطَرِيْقَتِ بُولُوكِ وَرُفُوحِ بُولُوكِ وَحَقِيقَتِ بُولُوكِ
 دَرِ عَكْدَرِي فَيَنْ سَا اَلْكَلْمِ دَا اِنْرِي سِي تَكْمِيلِ اِنْسِه بُو مَعَا مَلِي
 كَجُوبِ حَقِيقَتِيهِ وَاصِلِ اُولِسَه كُو دَرِي كِنْدِي خَبَرِي بِيورِي وَ
 مَشَاهِدَةٍ اَتَا وَكُونِ عِي كُو سَرِي مَكِي قَا دَرِ اُولِنِ زِي اِحْتِي اَتَا
 مَنَالِدِي مَنزُوعِي صُورَتِي سَبَرِ وَتَعَا دَرِ اِنْتَلَدَرِي اِنْتَلَدَرِي
 مَن عَرَفَ اَللَّهَ كَلَّ لِي سَا نَه يَعْنِي مَكِي اَللَّهَ تَعَالِي بِي
 بِلْدِي لِسَانِي وَزِي بَانِي طُولُوكِ **فصل**
 بُو فُضْلَةٍ عُلُومِكِ اِنْوَاغِي بِيَانِ اَيْدِي لَمْ عُلُومِكِ كُنْتِي
 حَذُو بُو قُدْرِي اَتَا مَقْصُودِي اُولَانِ سَا اَلْكَلْمِ دَرِي عِلْمِي عِلْمِي
 وَعِلْمِ طَرِيْقَتِي وَعِلْمِ مَعْرِفَتِي وَعِلْمِ حَقِيقَتِي عِلْمِي شَرِيْعَتِي
 وَنَجِي وَسَا بُو اِحْتِي اَللَّهِي بِلْكَدَرِي بُولُوكِ بَا طَيْفِي عِلْمِي
 طَرِيْقَتِي وَعِلْمِ طَرِيْقَتِي قَلْبِي اِنِي بِلْكَدَرِي اِحْتِي اَخْلَاقِي دَرِي
 حَقِيْقَتِي يَه تَبْدِيلِ قَلْبِي دَرِي عَمَلِي كَبَرِي وَعَجَبِي وَحَقِيْقَتِي

وحسد وغل وامساک وحب دنیا وپونک امثالی زان
 که بونلن حجاب نفس در دل قلب مرات جمال یاری کور که
 کور مکده مانع اولان بونلر در و اخلاق حمیده نفوی
 یعنی الله تعالی فریبی و تسلیم و رضا و قناعت و کل
 بغض دنیا و بدل و ککم و سخا و اصلاح ذات البین
 و پونک امثالی نه و اریسه علیه معرفت کینی نفسک فنا
 و مجتهد و تصورن و یومفوله نقصا نلرن اکلپوب
 اذن خالفنک کمالین و قدتین و کمال حکمتن و تا
 صفاتین و وحدانین و نفا یضدن و نفا یضدن ذاتی
 بری و شافی عاری ایدو کین بکلدر و علم حقیقت حق
 قلبه مشاهدت اتمکد یومفوله که کشف غطا و رفع
 حجب و برده دخی اولسه نفا و تا عنیه نیک حضرت
 علی کرم الله وجهه بیوردی که لوصیف الغطاء
 ما ازودت یقینا یعنی اکمل رادن برده کونور کسه
 یقینم زیاده اولن دیری دیر **بلدیک** که بومرتبه دوام کله

حجاب نفسی کوکل آینه سبی بوزندن کسید مسیحه حال
 اولن **بیر** معلوم اولاکي سالك بومر تدره شیطان
 اغوا سیندن و نفس و شوسه سندن خلاص اولن تا کم
 مقام حقیقته وارمیجیه زیوا صفات بشریه تجلی حق
 اولایجیه فنا بولن مادام که نفس صفا فنا بولیه سالك
 جفا لندن فور توکمن مادام که جفا لندن فور تولیه
 الهمغه قابلیت زائل و کین فین معرفت ذات حاصل
 اولسه فریب حق حاصل اولور اندنکدر بلا واسطه هر
 علی حق تعالی تعلیم ایدر کندی قیندن که اکا علم لیدی
 درلن پس حقتک بلدی مسیله یینه جتی بلور و یلدر سیله
 حقه طاعت و عبادت فلور خضر علیه السلام کبی خواجه
 حق اولور خلفدن چکلور ارواح فداییه مشاهدت
 ایدر و بومر قنله حقیقت مجلده داخلی بلور اول عالم
 ارواحده کي حالنه خالی مطابن اولور رضا یعنی یلایینه
 یعنی اولکی حالنه آخر کي او بوشور اندن ککن ملائکه

وادواح انبياء بوسكا وصال بدعي وقریب سرمدی
 بشارتین ایدر لر امدی مادام که بوعالمه واصل ولیه
 حقیقتده عالم اولن سالک علم ظاهر و علم باطنله تختم
 اولوب کون و مکانه نندن تمایقن قطع اتمیجه بومفا
 واصل ولن نضک حدیث قدسیده بیورد یا عبیدی
 اذا اردت ان تدخل الحرم فلا تلتفت الی الملک والکلی
 و تجریت یعنی ای قولم حرم خاصمه که مکا نینسک مکا
 و ملکوتیه و کون و مکانه التفات ندن کج و جبروت عالمده
 عالم لاهوته کوچ زیرا ملک علیه جما بدر جبروت حضور
 حقه و یافقه جما بدر بوجمله دن بر سینه راضی ولان
 در کاهندن سرور و فرودان مطرود در مراد بوند
 قریب حقدن مرزود در دیکدر در جات جتاندن کل
فصل بوفصلده توبه و تلعین حولن
 بیان اینک لم معلوم اولایکی ذکر اولان مراتب سینه
 و مقامات علیه حاصل اولان لازمه توبه نضوح ادون

اهلندن تلعین المغله اولور نضکم سابقده بیان اولند
 اهل تلعین شول کسته درکی قلبی انک نئی و نئی اولایغی
 کون کلندن خوف الله اولا واصل اولیم دیوم و مایه اولان
 آرزوی اول سلطان حق کلوب فونه دیومزیرا بادشا
 نایاک یزه قونزلر و اولور اولن محله فونوق صالزلر
 افوایه عامته دن سموع اولان هر کله دن شوع حاصل
 اولن بلکه توحید نخجی و زنده کوز کله اکلک
 کون ناکه قلبی حی ایده و الامتیک مینه نفعی طوفن
 برنخ اصلنده بالغ اولسه بنمز قران عظیمده توحید
 فیندر یعنی ایکی طایفه به ایکی دفعه نازل اولشدر
 بری عوام ایچون و بری خواصل ایچون عوام ایچون اولان
 هر مخلده که خلقی ایشرا کدن توحید دعوت ایچون
 اولاندر خواصل ایچون اولان فاعلم الله لا اله الا الله
 در بوهمان تلعین ایچون نازل اولشدر سببی بولید
 که حضرت علی که مرادده و جهمر سوال اتدی حضرت سوله سلم

حق تعالیٰ بہ افریب طروق فنی سیدر وندہ ایله آشا
 واصل ولور ساک یا رسول الله ددی بس رسول الله
 حضرتی منتظر ولدی وخبه جبرئیل علیه السلام کلوب
 حتی تعالیٰ دن بو کله کتوردی رسول الله اوج کت
 تلقین اندی آنلی وخی حضرت علی به تلقین ایلدی علی
 حضرتی داخی کلوب صحاب صفه به تلقین اندی اصحاب
 صفه دهرت بوز کمنه ایدی فخر صحابه دن همان
 طاعنه وعباده مشغول اولوب کولارون کوزلر حقه
 وبروب رسول الله مبارک جال مناهده ادوب احاب
 شریفه سن دکلر لرا یدی غزا به کتلر او نور دفلزی
 همت باردین ایدر کت فلی جملر سکولون غزلیه
 سزک منصور و مظفر اولد و تکوز بوندلک دعاسی سبیله دت
 بیوردک برکون رسول الله حضرتی بر غزادون دوند
 بیوردیکی کچی غزادون اولوغزا به دوندک یاران دت
 ابتدا یلر که یا رسول الله بوندون بونک غزای ولور که کافر

ودین دشمنلر بله منافله و محابده ادر کتب بالغ و بیان
 توکین اوردیق ددی لور بیوردیکم سزک بونک و شرف کت
 کندی نفسکوندر و اکا غزل تکم غزالیک بیو کیدد
 بس مدی محبه آله حاصل اولن تا وجود کده عد و الله
 اولان نفس ماددی فصل پنجیم تکم حتی تعالیٰ حضرتی داود
 علیه السلام ده کده کداود نفسکده عدا و یایله اولیم
 عدا و عمه یاغ اوزره فالغشدر بنم امرمه مخالف قولومه
 امر ایدر الوهیت دعوا سین ادوب فولدوی بندن ایدر
 دیو بیوردک بس نفسی فصل بلکه اخلاقی ذیمه دن پاک
 الحکله اولور اخلاقی ذیمه داخی و حج شیمدر بر قسیمی
 یعنی حیوانا صنفیدر کت اکل و شرب و نوم و عشیات
 وسایر حیواندن صادر اولوب آنلر مخصوص اولان احوال
 کبی حیوانک جل هیتی هممان بیویا بیویا یانوب و یومقد
 بر قسیمی اخی سببی رسیفی بر قی جانورلر خوبلر پد غضب
 کبی شتم کبی حریب و ضرر کبی و آخر لری مغلوب ادوب کدی

كَنَدِي صَا مَرِيْلِقِ اَدْوَب رَفَا هَيْتَه غَيْرِيْلِكِ وَجُوْرِي عَدِي
 فَاَنْتَه بَرَاوَلْمَدْر مَقْسِي وَخِي شَيْطَانِي دُرِكْرِي كَرِي عَجِيْب
 حَسَد وَجَعْد وَخَل وَبَغْض وَبُوْنَلِكِ اَمْنَالِي دَخِي هَرْزِه وَار
 لِحْن سَالِكِ نَفْسِي بُوْنَلِرْدَن يَاك اَيْلِسَه بَوَاوِج فِيمَدَن
 جَعُوْب اِنْسَانِ كَامِل وَلُوْر حَجَابِ نَفْسِي رَاوَدَن كُوْتُوْب
 عَدُو النَّبِي فَمَع وَفَصْل نَمَكْلَه حَقَك مَحْبُوْبِي اَوْلُوْر بُوْنَلِكِ
 حَقْنَه حَق نَعْمَا بُوْرِي كِه اِنَّ اَللَّهَ حَبَّ اَلنَّوَا بِيْنَ وَنَحْبِ
 الْمُنْظَرِيْنَ مَرَاد بُوْنَدَن هَمَّظَا هِرْدُوْبِدَن وَهَمَّ بَا طِيْنَه
 اَوْلَانِ اَخْلَاقِي ذِيْمَه ذَنْوُ بِيْدَن بُوْبَه اَدْوَب كَنْدُوْتِي نَظِيْر
 اِنْمَكْدَر بِيْمَر مَسْدُ كَا مِلْدَن نُوْبَه وَتَلْفِيْن اَلْمَوْتُ بُوْر
 نَظِيْرِيْكَ اَلنِّيْدُر سَاكِن صِيْد فَتَلَه نُوْبَه اَدْوَب تَلْفِيْن اَلْوَب
 نُوْحِيْدَه مَلَا نَمَن نَسَه فَاِقَعَه سِيْنَه كُوْر طَاغَلِرْدَه
 جَانُوْر لِر قِرْبُوْب يَاوُر وَخَاوُر وَخَاوُر كَا كَدَن يَاك اَوْلَش
 صَحْلَاوَه رَاَسْت كَلُوْر اَوْلَه هَلَاك اَوْلَانِ جَانُوْر لِر بُوْرِيْ
 حُوْب لِر دَر وَاوَل يَاك صَحْلَاوِر لِر وَحَسَنًا بِيْش نَا مَعْقُوْلِيْن

اَوْلَش كُو كَلُوْر دَر بُوْنَلِر حَق نَعْمَا نَك قُزَا نَدَه ذِكْر اَدْوَب
 مَدَح اَلدُوْكِي طَايْفَه دَر بُوْنَلِر حَقْنَه بُوْر رَا كِه اَلْاَمْر نَاك
 وَآمَن وَعَمَل صَالِحًا يَعْنِي بَرَاوَلْمَدْر نُوْبَه اِيْدَه تَلْفِيْن
 اِيْمَانِ صَحِيْح مَحْصِيْلَا اِيْدَه فِي سَبِيْلِ اَللَّهِ دِيَا سِيْز شَعْمَه نِيْر
 طَاوِع اِيْدَه فَاوَلِيْكَ بِيْدَه اَللَّهَ سَيِّئًا نِيْمَ حَسَنًا بِ حَقْنَا
 اَنْلِكِ سَيِّئًا نِيْمَ حَسَنًا نَه تَبْدِيْل اِيْدَه كَلَاك اِيْدِي
 دَاخِي اِيْكِي فِيمَدْر نِيْمَاوَم نُوْبَه سِي وَبُوْرِي خَوَاصُّ نُوْبَه
 دَر عَوَام نُوْبَه سِي مَخَالِفْتَدَن مُوَا فَتَقَه وَمَعْصِيْدَن طَا
 وَاخْلَاقِي ذِيْمَه دَن حَمِيْدَه بَه دَجْع اِنْمَكْدَر وَرَا حَبِي
 بَدَنَدَن مَسْتَقِيْمَتِ نَفْسَه بُوْذِكْر وَسَعِي بَلِيْغ وَجِدْقُوِي
 اِنْمَكْلَه اَوْلُوْر بُوْنَك مَرُوْمِي حَقْمَدَن جَسْتَه رَجُوْع اِنْمَكْدَر
 جُوْن سَاكِن دُنْيَا دَه يَكَلِيْش بُوْلَدَن دُوْبِ طُوْرِي بُوْلَه
 كِرْدِي لاجِم اَخْرِيْدَه دَاخِي بُوْلِيْبِي ضَالَلْن كِنْدِيْ بُوْلِيْ
 دُوْتَدْر رُوْب مَقْتَدِيْل كِنْدِيْ بُوْلَه دُوْتَدْر لِر كِه اَوْل
 جَسْتَدْر وَخَوَاصُّ نُوْبَه سِي بُوْذِكْر وِلْيَان نُوْبَه خَاصِل

اولدقد نصكره مقرر بين غار فقل حسنا تدعهم غار فقه و
 درجات جنات ذن قربة و لذات نفسا نيه دن لذات
 روحا نيه به رجوع اتمكدر يعني ترك ما سوي الله
 وانس بالله در دخي عين بعينه حقه نظر در بوند
 نيت حسنا و در جاجات سيات منابه سينده
 نيكه بيوردي كه حسنا الابرار سيات المقربين
 بلكه وجود ذن دخي رجوع اتمكدر نكم بيوردي
 وجودك ذن لا يقاس به ذن يعني وجودك بر
 كنا هدهكي هم اكا بر كناه قياس و لمن وجودك
 كناه اولاسي يعني حوالته النفات ادوب و ذوب
 فوشوب نظر ناسده بر خوش كور عكه معتدا و لغدر
 بس نغسندن دخي التفاتي قطع ليدجك بالكلية نظر
 حقه ديكر نيكه سلطان انبيا عليه السلام بيوردي
 ان الله عبدا ابا نضم في الدنيا و قلوبهم تحت العرش
 يعني الله تعاك دنيا ده فولدي و اردو كه بدندي بو

كوكلدي تحت سن در قارن دويه آله تعا الا حصل في
 الدنيا بل حصل و قربة صفات آله تعا في مرات القلب
 يعني دنيا ده ذات بچون روي جاصلي و لمن بلكه
 و راي قلبه صفات آله كور بيور كا قال عمر رضي الله
 عنه راي ربي قلبي يعني قلم ربي كوروي ديور
 بس بومشا هده حاصيل اولو الا بوشح صلا تليقي
 ايله كه رسولا اللك هم ظاهرين ميراث بيش اوله وهم
 باطين ميراث بيش اوله مجرم ظاهرين ميراث بيمكله بو
 دولن حاصيل اولن نيكه ظاهر ميراثي اولما بجه باطن
 ميراثي ميسر اولاد و عي كجي زيرا شريعت صوبيله اول
 كند و بي باك اتيجه اسرار الهية به و جواهر علم
 لدنيه به لا يواي اولن ايجون جميع انبيا و مرسلين علي
 النفاق بلكه بل كونا بل كنور ديور خلفه نعت
 تعليم قلد بيل زيرا اسرار الهية و علوم لدنيه شرع نيشله
 عمك بتيجه سيد و علم باطنك بوي طرخ مستقيم

كَيْفَ بِهِ يُولَدُ غَيْرَ دِينَ حَقَّهُ وَارْتَمَى مُسْتَهْبِئَةً نُورِي
 آرزو در هوای نفسدرد و مجرورید یا ضنیله حاصل ورن
 مکاشفا استید اجدر نیصکم بعض را هیلد کثرة
 ریاضنیله کشفیات کونیه حاصل و لوق جانانانانان
 ضلا لنته سبیل و لوریزرا بومقوله احوالک حصون
 کوروب دینک خفلیغنه اندن استیلال یدر کلنصلب
 ادوب هج دو رنگ جنالی قلن ضلال و مضل اولوب در کاید
 جعنی و طبقات نارتیه فیامند بریز کدر بس
 وارذات غیبیه و الهامات الهیه شرح شریفه تمسک در
 ذکر الله ملاذ مندک حاصل اولورسه خفله صد
 و الا و هام و خیالاً و استیدراج محضد بسور و رانیه
 نبویه و یح فیسیم اولدی بر قسیمی مجرد علم ظاهره علمای
 ظاهر کدر خلیف حقه دعوت ایدر لر شریعت یولیدن
 موغله حسنه ایله ظالیک شبهه سن کل دیوب تمامین
 بیان و تفصیل دیوب مخالفی حجت و بزها نیله الزام در

بونل قاسم نام الله و ناصردین الله در بر قسیمی اخی
 ظاهر برانی اخدا دیوب باطن برانین داعی قبض و ندر
 و اسرار الهیه بر واقفا ولوب قلوب ناسی حقه توجیه
 ایدن در بونلره ذوالینا حین در لر نضکم کیدر
 بونلک مرایی اعلا در و منا صبی سنا در بر قسیمی
 عدل و سیاست و خلیف طوعاً و کرها ایضاً و انیضا
 تکلیفدر بومیراث امرابه و سلاطین و خلفایه بر
 بوا و جدن معرفت حقیقیه و قیاس حق و وصلت الهیه
 باطن برانین بیوب زلال فیض الان سلسله سی حضرت
 علیه بنشین کمالیدن و ظاهر بر و باطنی معمور و
 میسر اولور **فصل** بوفصلده تصوفک
 اهلین و قسیمی سن بیان ایده لم اهل تصوف صوفی دو طرف
 یا نوحید و معرفت نوریه باطنین تصوفیه اید کل نییه
 اولاً یا خوجه اصحاب صفة به منسوب اولد قلن جرون اول
 یا خوجه صوف کیدر کلر جرون اولاً هر قسیمی اولورسه

تصوّف درت حرف در دهرت معنی دن آخذ اولنوب بوطا بقه
 وضع اولنیدر آکر اول معنار بو نور سه حقیقت
 اسمی مستی سینه مطا بقدر کر چکدن صوغ دی مکه یاد آنگه
 لا بقدر اکر بو معنا لر بو لغز سه کا ذیدر بول اوغری
 صورت حریمی تغییر شکل لاجل الاککدر **تصوّف لوقیلک**
 اولکی حرفی نا در نا توبه دن آلمشدر و توبه ایکی نورد
 نکه بیان ا تک بر سی توبه ظاهرید در یعنی جمیع اعضا
 ذوق بدن و ذما یم اخلا قدن ظا غانه و مخالفا تذدن موا
 رجوع ا تکدر **اکنی سی توبه** با طینه در یعنی بصیغه قلبه
 اخلاق ذبیعه بی اخلاق حیدر یه و خصال حسنه به تید
 ا تکدر **چون بو ایکی معنی حاصل اولسه** تا حرفی مقای
 حاصل اولور بعده صا در صا در اخلا قدن آخذ اولنوب
 صفا ذخی ایکی وجهه اوزریده در **بری صفا ی قلب ویری**
 صفا ی سر در صفا ی قلب کدورایت بشریه دن و غفلا
 قلبیه دن که کز کلامدن و کثرت طعنا مدن و ملا

امور دنیوییه دن و سایر صفیات لغتدن قلبی صافا مکه
 اولور **بو ذکر اولان کدورات و غفلتدن قلبی تصفی**
ملا نصبت ذکر ایله اولورا ابتدا ده جصرا یله ذکر
صفیله کوکل یا سین اجماعچون و صفیات نفسی کر
نار یله اخراق اروب کید میکچون نا غفلت و لغو
قلبی و باروب خوف و خشیت حاصل اولما یچون در اند
سکره ذکر خفی در لسان برله صفا ی سره اخی ما
سوی حتی ملا حظه دن کسوب شوق الهی دن غیره جماعه
نسه قوما قدر اسمائی حیدر ملا نصبت انکله چون بوم
حاصل اولسه صا در مرتبه سی تمام اولن اولور اما واو
ولایت حرفلندن آخذ اولمه در ولایت سالکله ذکر
اولان تصفیغه تک عمره سی در ولایت نشانی و علاقه
اخلاق الله ایله مخلوق ا تکدر یعنی وجودند تصوف
حتک و لمقدر اختیار فی اختیار حقن فانی و مضحیل اذو
کور بکن حتی کوشتر مکه و اشتد بکن حق ایشتر مکه

وَسُوَيْلِدِي كَيْنَ حَتَّى سُوَيْلَيْمُ كَلَهَ وَسَا نِزَا طَوَارُ وَاحْوَالِي
 وَفِيضُ وَبِسْطِي تَصْرِفُ حَقْدَنَ نَاشِي وَلَا نَتَكِّمَ حَدِيثُ
 فَدَيْسِي بِبُورِ دِي كِه إِذَا أَحْبَبْتِ عِبْدِي كُنْتُ لَهُ سَمَاءُ
 وَفِيضًا وَبِيَدًا وَبِلِسَانًا حَدِيثُ شَرِيفِكِ مَعْنَا سِي ذِكْرًا وَبِلَا
 مَرَادٍ وَكَشْفًا وَبِلِزَانِ مَرَامِدِ نَجْمِ سَائِكِ بُوَيْعًا مَهْ كَلَسَه
 وَأَوْحِي فِي حَقِّي وَيَوْمِشَلُ وَلُورِ الْمَاءِ فَأَهْ فَنَادَنَ أَخَذَ
 أَوْلَمَنْدَرُ فَنَا حَقْدَنَ مَا سُوَا دَن سَائِكِ فَا فِي أَوْلَمَنْدَرُ
 نَجْمِ صِفَا يَتِ بِشَرِيه دَن فَا فِي أَوْلَسَه صِفَا يَتِ حَتَّى بَاقِي قَوْلُ
 أَكَا فَنَا بُوَيْدَرِ بِسِ عِبْدِ فَا فِي رَبِّي يَا قِي إِلَهَ بَقَا بُوَيْدَرُ
 حَيَاتِ بِيَدِيهِ دَوْلَتِنِ بُوَيْدَرِ مَقَامِ رِضَا دَه مَظْهَرِنِ أَوْلُورُ
 بُوَيْعَامِ عَمَلِ صَالِحِ أَيْلَهَ بُوَيْجِيهِ مَلَا زَمَنَكِ نَتِيجَه سِي
 نَتَكِّمَ كَلَامِ قَدِيمِ بِيُورِ رَا إِلِيهِ بِضَعْدًا لِكَلِمِ الطَّيِّبِ
 وَالْعَمَلِ الصَّالِحِ يَرْفَعُهُ يَعْنِي كَلِمَةً طَيِّبَةً كِه كَلِمَةُ نُوحِيهِ
 حَقْدَنَ يَكَا صُعُودِ أَيْدَرَا مَا جَنَابِ عِزَّتِهِ عَمَلِ صَالِحِ أَوْلُورُ
 بِسِ مَقَامِ فَنَا تَمَامِ أَوْلِيحَتِي تَمَامِ قُرْبِيهَ عَرُوجِ أَيْلِكِ مَبِيرِ

زِيْرًا مَا نِيحِ أَوْلَانِ عَمَلَانِي وَعَوَانِي أَيْدِي بُوَيْلُورُ فَا فِي
 أَوْلِيحَتِي أَوْلَمَرْغِ لَاهُوِي قَبْدَدَنَ خَلَاصِ وَلُورُ ب
 وَطِنِ أَصْلِي سِيْنَه رِجُوعِ أَيْدَرِ كِه أَوْلِ عَالَمِ قُوِيْتِ وَ
 وَضَلْتَدَرِ بُوَا دَرَا دَه صُوِيْتِي سَلُوَكِ وَسِرْنِ نَقَامِ يَدِ
 اَنْدَنَ دِلْمَسَه حَتَّى تَعَا بُوِي نَا فِضْلِي رِي نَجْمِي لِجُونِ
 كُوَنْدَرِ دَرِ كَلُو بِنِ مَقَامِ اِرْشَادَه اِصْلَاحِ اِجْمُونِ
 قَوْلِ رَا بُوِي دِي رِي سَه نَخَا صِلْنَا صِلِ دُوِي بَ حَوَالِي مَسُوْرُ
 وَاطْلُوَا رِي فِيهِ مَكْتُمُ اَيْدَرِ كِي مَسَه بِلِنَا اللهُ تَعَا دَن
 غَيْرِي نَتَكِّمَ حَدِيثِ فَدَيْسِي بِبُورِ دِي كِه أَوْلِيَا يَتِ
 نَحْنُ قَبَا يَتِي لَا يَعْزِضُمُ غَيْرِي يَعْنِي بِنَمِ أَوْلِيَا م
 عَزِيْتِ قَبِيه لَرِي اَلْتِنْدَنَ دَرِ بِنْدَنَ غَيْرِي اَنْلَرِي كِي سَنَه
 بِلِنِ دِيرِ هَرِ كِي جِهَه فَدِيرِ بِيَلِ هَرِ كِي سَنِي بِخَيْرِي بِيَلِ
 دَدِ كَلِمَتِي نِي كِدِ أَصْلِي بُوِي دَرِ **فصل**
 بُوَيْفَصْلَادَه سَا اَلِكَلِ ذِكْرُ كَرِي بِبَيَانِ اَيْدِنِ لَمْ قَالَهُ اللهُ
 تَعَالَى وَآذِكُرُوا اللهُ كَمَا هَدَيْكُمْ بِعِزِّي الْعَلِيِّ

ذِكْرًا لِيَا بَلَاءَ مَرَاتِبِ ذِكْرِهِ سِرِّي وَلَا لِمَا أَنْوَكِي كِبِي
 وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ أَفْضَلُ مَا قَوْلُ أَنَا وَمَا قَالَ
 النَّبِيُّونَ قَبْلِي لِإِلَهِ الْآلَاءِ اللَّهُ يَعْنِي بِعَمِّ أَوْ الْكَلِ فَضْلِي
 وَبِذَنِّ أَوْلَى كُلِّ نَبِيٍّ أَنْ تَكَلَّمَ بِتِلْكَ الْفَضِيلَةِ لِإِلَهِ الْآلَاءِ اللَّهُ دَرُ
 بِسْمِ هَرِّ مَقَامِكَ بِمَوْجِبَةِ مَحْضُوعِ صَهْبِي فَلَا دَرُ يَا جَهْرُ
 يَا خَفِي دَرُ أَوْ لَاحِقُ تَعَا قَوْلَ لِي ذِكْرًا لِي أَنَّهُ دَلَالُ
 إِذِي بَعْدُ ذِكْرُ نَفْسِهِ بَعْدَهُ ذِكْرُ قَلْبِهِ بَعْدَهُ ذِكْرُ
 ذِكْرُ سِرِّهِ بَعْدَهُ ذِكْرُ خَفِيِّ يَهْ أَنْ تَضْمُرَهُ الْخَفَايِ
 خَفِي يَهْ ذِكْرُ لِيَا نَ قَلْبِهِ أَوْ تُوْدَرْغُنْ أَكَلِدَرْجُونْ
 كَهْ أَوْلَى زَمَانَدَهْ كِي حَقِّ تَعَا السَّنْتِ بِرِي كِي دَرِي أَرْوَجِ
 ذَاخِي بَلِي دَرِيلِ دُنْيَا بِمَكَلَدِيلِ وَلِ عَصِيدِ سَابِغِي
 أَوْ تَدِيلِ بِرِي تَضَكُّ بِوَرَوَرِ دَرُ ذِكْرُ تَدَاكُ أَوْلَى وَتَدَقُّ قَلْبُ
 عَصِيدِي بِنَهْ تَدَكُّ بِرِي وَتَنِيهِ أَتَكَلَرُ أَمَّا ذِكْرُ نَفْسِي سَمِعْ
 دَكَلَدَرْ صَوْتِيلَهُ حَرْفِيلَهُ أَوْلَى بَلَكَّهُ بِأَطِينَدَهْ جِسْمُ حَرْكُ
 أَوْلَى رَأْنَدَنْ طَوْبُولُورْ ذِكْرُ قَلْبِكَ نِيْجَهْ سِي وَتَمْرُ سِي

كُو كُلِّ حَقِّ تَعَا نَكَلَّ جَلِيلِ وَجَمَالِ مَالِ حَظْلَهْ أَتَكَلَدَرْ زِيْرَا بُو
 ذِكْرُ قَلْبِي مَعْنِيْنِ تَقَكَّرْ دَرُ بِوَسَاعَتِ تَفَكُّرِكَ بَلَقْ عِبَادَتِ
 أَفْضَلَدُ دِيْدِي بُو جَلَالِ وَجَمَالِ مَالِ حَظْلَهْ سِيْلَهْ أَوْلَى ذِكْرُ
 قَلْبِي رُو دَرُ وَحَكْ ذِكْرِي نِيْجَهْ سِي وَتَمْرُ سِي جَلِيْلًا فَصِيْفًا
 أَوَارِدْ مَشَاهِدَهْ فَلَقَدَرْ وَسِرُّ ذِكْرِي نِيْجَهْ سِي مَكَاشِفَا
 أَسْرَارِ الْهَيْئَةِ مَرَاتِبِهِ الْبَلَكْدَرْ خَفِي ذِكْرِي نِيْجَهْ سِي خَاتَمِ
 التَّوَاهِيْدِ الَّتِي مَعَا يَنْتَهَ الْبَلَكْدَرْ الْخَفَايِ خَفِي ذِكْرِي نِيْجَهْ
 حَقِيْقَتِ حَتَّى الْبَقِيْتَهْ نَظَرُ دَرُ بِوَسْمَشَاهِدِ أَنْبِيَا بِهِ وَكُلِّ وَبَلِيَا
 مِيْسَرِ لَوْرُ بِسْمِ بُو جَمَلَهْ دَرُ ظَاهِرًا وَوَلَدِي كِهْ وَصُورِكَ خُصُو
 طَرِيْقِ ذِكْرُ آتِهْ أَيْشِ وَأَيْكِي جَمَاهِدِ سَعَادَتِ وَدَوْلَتِ
 ذِكْرَهْ مَلَا ذَمَّتْ وَمُوَاطَبَتِ أَمَّهْ دَرُ بُو لَوْرُ مِيْسَرِ بِتِ
 نَدْرَا بِي كِي جَمَاهِدِ عَزَّتْ وَجَاهَهْ أَوَّلًا إِلَهَ الْآلَاءِ اللَّهُ
 اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ الْوَالِدِيْنَ الَّتِي لِعَيْنِ دُونَ الْعَالِيْنَ
 يَا خَيْرِ **فصل** بُو فَصَلِكْ ذِكْرِكَ شَرِيْفِيْنَ
 بَيَانِ آيَةِ كِهْ أَوْلَى بَلَاءِكَ طَهَارَتِ يَعْنِي بِالْغَسْلِ يَا أَبَدِيْسَتِ

كرك وبعنه ابتدا ده ضرب شديد ايله ذكر كرك نا
 ذاكرك باطنه سيرايت ادوب جميع اعضا سته انوار
 يا بيله ونوا نوار بيله كوكلدي حيايات ابدية بولا
 يتككم بيوردي كه المومنون لامونون ودخي بيوردي
 الاينياء يصلون في قبورهم كما يصلون في يوم
 يعني نبيا نك عليهم السلام ابدى حق تعالى به منا
 اكسيك ولين دنيا ده وقبره زيرا قلب حبه اويغو
 كلدوكي كجي موت دخي كلن انكچون كون
 اويور قلب سيرن وطيران ايدر ودخي رسول الله
 بيوردي من مات في طلب العلم بعث الله في قبره ملكين
 يعلما به يعلم العرفه وحشر يوم القيمة من قبره عالما
 غارفا يعني بركمسه طلب علم ايك اولسه حق نا
 انك قبرنه ايكى مكدردراكا علم ومعرف تعليم ادر
 ضامتن قبرين عالم وعارف القار بس حديث دخي
 دلايك اندي كه طالب حياي وملكه فنك قالدمتري اولنك

لبن عاقل وذا نانا وكنلوه واجيب حيايات ابدية عجميلينه
 طالب اولمقدمه نيا ده ايك كن بولا ولين لا قلب معايج
 ايله اولمدين مرشيد كميلان تلفين الوب فك حقه
 مداومت ايكله اولور ذكرا ولان مقامات سنيه
 حاصل اولنجه ذنبا اخر نك مزورعه سيبدي نوب
 اكمن كيمسه انده بجمن **فصل**
 بوفضلة رؤية الله بيان ايدك لم معلوم الا لكه
 ايكى وجه ازره در بريسي اخندن اولور بلا واسطة
 حق تعالى نك جمالين مشاهد ايدرل جنتن اكره نيا ده
 وجه مشروح ازره معرفت تحصيل ادوب حقله اينا
 كتب انديسه بريسي احي رؤيت صفات الله در
 دنيا ده مرات قلب واسطة سيكه اولمتر تده فوا عيس
 جماليه مشاهد ايدرل يته ليه صور اشيا بي بكرورد
 كجي نك حقه حق تعا بيوردي ما ككتاب الفوائد نا واي
 يعني كون كل كوز بيله كوز كند حلا وبلا دن ككدر

وداخي بيوردي المؤمنين مرات المؤمنين اذكي مؤمنين
 مراد قلب مؤمنين وكنجي من مراد الله تعالى ولسر
 امدي شوكيه دنياه مراد قلبه صفات الله كوره
 اخونده ذاتي كورر بلا كيف جميع دعوي كيه رويه
 حقيقه اوليادان صا دارا ولسند مراد احضرت علي نك
 كورمديكم ربه طيمزم دريكي كي و حضرت عمرك
 قلبه زعي كوردي ديكي هب بونلر مشاهده
 صفا ندر نيكس برنيسه بنجره دن شعاع شمسي كور
 ويا صوره ويا آينه ده ويا بز صفتل بنسنة ده اولسي
 شمسي كورم ديك صحنيدر بس بعيد دكلدر كوكل
 يوز ندرن نكسك ججايي كشف وبنجر مرات قلب نوار
 الكيه ايكه منور ولوب دخي روح صفات ججي ولد
 مشاهد ايكه حق صفايي ذاندن ابرود كلدر و صفا
 ذانك عيني دكلسه غيري داخي دكلدر صفا هيان
 عكسه اندركه مراد قلب مشاهده اوليور كلر قضا

بولواكي بوقافي كوزك طا قتي واستطا عتي جخي عكسه
 تخمل ايدر عنيه تخمل ايكه من وقتا كيه بوكوزده بقسا
 تقدير امديسه بقا سين اجاب ايدر نشنه ده دخي قدر
 واستطاعت ورمك زيرا داخي كورن كوزيايي اولور
 لازم كلور زيرا كور ذاته نظر وجوده بقا و بر اكا
 اولك حرام اولور جور كيه بوكوز فافي اولدي هلاكي تر
 اولدي رؤيته طاقت و قدرت دخي بولدي فرضا الكر
 اولسه طاقت ككورن نيك شمسي بالذات كوزمكه
 طاقت كوزمبوب كوزمك ايسسه برنجلي بنسنة ده عكسي
 كورديكي جخي حقا نك داخي ذاتي مشاهد به طاقت
 كيرمديكي سببن مرات قلبه عكسي مشاهد ايدر
 كيه اكا مشاهد صفات و برلر اما اخنده كوزله
 بقا كلدي فنا احنالي منقطع اولدي اول بقا به مناسب
 بصيرت قوي بصره و برلوب ذات الهي بلاد و سطيه
 كوزلر اول و قوت نظر شرك اولور كيه اكا طيفلا معنا

در زردی بس انده کینیک باطنی ظاهر اولور باطن کوزی
 داخی ظاهر اولور لایم کلور اول باطنیدن ظاهر اول
 بصیرت کوزی بصره نورا اولور ذات حتی کورمکه قد
 کلور نیک حتی تقا بیوردی که وجوه یومند ناظم
 الی زیتها ناظره منصف بومقامن هذا الباب البیر
 قافهم دیوبوردی یعنی ذکر اولان تحقیق معین
 کلامد بوندن اونه کیکل ولما زدیو بیوردی
فصل بوفضله حجب طلایه ونورا
 بیان ایله لم یعنی بعضی حجاب لور در ظلما فی در و بعضی
 نور بندر ککل کوزی آجلغه بوجا بدک ارتقای
 لایمدر و دنیا ده حجاب لوری رفع اعین آخترده داخی
 محبوب اولور جمال مناهد سندن محروم اولور نتم
 حتی تعالی بیوردی **منکرات** فی هذه اعمی فحوق
 الاخره اعمی واصل سبیللا مراد بوندن ککل کوزی
 کور اوله در **حکم** برآخرا بنده داخی بیوردی

فانها لا تعی الا بصار و لکن تعی الغلوب الی فی
 الصدور یعنی شان بودر ظاهر کوز کلور اولور
 بلکه شول کور کسده اولور ککل کوز کل کوزید
 کور لکنه سبب عالم ارواحدن مفارقت ایددن خوف
 زمان ککله نیشان و غفلت غایب اوله در و غفلتک
 نسیانک سببی مرونخی الهیه جهالتک سببی
 نفسک صفات ظلایه سبب غایب اولور اول صفا
 ظلایه تنک مثالیا با بقده ذکر اولند و غی کبی حجب
 مجتهد حقد در حسد در خلد کذبدر غیبت و غم
 و بونلک مثالیا الحوال خبیثه و افعال نیکه دنکم
 و اریسه و بویفتلک سببی سفیل سا اولینه کلایک
 و بویفتلک زاله سی مرآت قلبی سفیل بوجیدایله
 علم و عمل ایله و ظاهر و باطنی مجاهد ایله سفیل
 لغدر بسن آسما و صفای نوریه قلبی حیات بولوب وظایف
 اکوب فرقیته و وصلته مشافا اولور بس بوضفا نفس

وَحُجْبُ نَظْمًا مَنِيهٌ مُرْتَفِعٌ أَوْلَادٌ قَدْ نَضَحُوا رُوحَ أَنْوَارِ صِفَائِهِ
 مَنُورًا أَوْلَادٌ حُجِبُوا نُورًا تَنِيهٌ قَالُوا مَثَلًا غِيْلَهُ وَسَعْرُ قَتِينَتِهِ وَ
 وَمَقَامَاتِنَهُ وَكَشْفُ صُورَتِهِ بِهِ وَالْهَامَاتَا تَوَارِدُهُ وَغَرَضُ
 وَكُنْدِي وَجَنَّتِي وَجَمْعِي كُورُ دِكْنَةٍ وَدَخِي بُونَكَ لِنَالِي
 اسْرَارَهُ وَعَالِمُ غَيْبِدُنِ اخْبَارِهِ مَطْلَعُ أَوْلَادٍ وَغَنَةُ قَلْبِ النَفَا
 ائْتِكُ بِي بُوْجْمَلِهِ حِجَابِ نُورِي فِي دُرُ بُونَدَلِي خِي كُوْكَرُ دُنِ كَتْمُكَ
 كُرُكُ وَبُونَدَلِي خِي مَطْلُوعُ بَدَنِ غَيْرِي أَيْدِي وَكُنْ أَكْلُوكُ كُرُكُ دُرُ
 وَبُونَدَلِي خِي دَاخِي قَنَا بُولِي كُرُكُ نَا كِهْ غَالِيهِ قُرْبَتَهُ وَوُجْهِ
 يَنْشِبُهُ بِهِ بُوْءِ اخِي أَوْلَادِي دُنِ أَوْ كُنْدِي أَوْلَاكِلَهُ أَوْلُوزِي
 مَثَالِكُ بُوْءِ نِيَا دَنَّا نِقْطَا عِي مَقْدَرِي خِي اِتْصَالِ خَاصِلِ أَوْلَادِي
 وَصُورِ لِي اَللَّهْ كُ مَعْنَا سِي بِرَحْمَتِهِمْ بِرُجْسِهِمْ وَأَصِيلِ أَوْلَادِي خِي
 كَبِي خِي كِلْدَرِ وَبَا عِي لِمِ مَعْلُومَتِهِ وَعَقْلِ مَعْقُولِهِ وَوَهْمِ هُوْمِهِ
 وَأَصِيلِ أَوْلَادِي خِي كَبِي دَكِلْدَرِ بَلَاكِهِ مَعْنَا سِي غَيْرِي
 اِنْقِطَا عِدْرُ قُرْبٍ وَبَعْدُ مَثَلًا حَظْلَهُ وَكَيْفُ وَجْهِتِ وَمَعْنَا بِهِ
 وَاتِّصَالِ وَانْفِصَالِ خِي اَلدَّ كَلْمُ كَسْبِي نِي بُوْجْمَعَا نَا كِلْدَرِ

ذَوْقِ اَهْلِي بَلُورِ وَبُورِ صُورُكَ فَرِيغِي أَوْلَادِ مَقَامِهِ وَارِ
 اِدَا كِ قَلُورِ غَيْرِي سِي قَيْلِ وَقَالَ وَاهَا مِ وَخِيَا لِدِ
نص بُوْجْمَعَا لِدِ طَهَارَةِ اَحْوَالِي
 بَيَانِ اَيْدِي لَمْ طَهَارَتِ اَبِي نُوْعُدْرِ طَهَارَتِ ظَاهِرِي
 وَطَهَارَةِ بَاطِنِي دَرِ طَهَارَتِ ظَاهِرِي شَرِيحَتِ صُورِي لِدِ
 نِي كَمُ فِقْهِي كِتَابِي لِدِينِ بَيَانِ أَوْلَامُنْدَرِ طَهَارَتِ
 بَاطِنِ تَوْبَةِ صُورِي بِيْلِهِ أَوْلُورِ بَعْدَهُ تَرْكِيهِ نَفْسِ وَتَضْيِغِيهِ
 قَلْبِ وَتَجْلِيهِ رُوحِ اَنْكَلِهِ أَوْلُورِ نِي كَمُ مَنَفَصَلًا هَرِي رِي سِي كِ
 اَحْوَالِي وَطَرِي بِي بَيَانِ أَوْلَادِي وَتَنَكُمُ طَهَارَةِ ظَاهِرِيهِ
 مَنَفَضِي أَوْلَسَهُ يَعْجِي بَدَسْتِ صِيغَتِهِ تَجْدِي دِي مَخْتِاجِ أَوْلَادِ
 كَبِي طَهَارَةِ بَاطِنِهِ دَاخِي صِيغَتِهِ تَجْدِي تَوْبَةِ بِي مَحْتِاجِ أَوْلَادِ
 طَهَارَةِ بَاطِنِهِ نَكِ ضَمَانِي سَابِقًا نِي كَرِ أَوْلَادِي اِحْوَالِ
 اِحْوَالِي وَتِي مَهْ دَنِ وَافْعَالِ خِي مِي نِي دَنِ بَرِي اِنْ تَكَلَبِ اَنْكَلِهِ
 أَوْلُورِ مَثَلًا غَيْبِ سُونِ بِلَسَهُ يَا كَذِبِ اَيْتِهِ يَا كِبِي لِي عَجِبِ
 يَا اَحْرَامَهُ نَظْرِ نِي سَهْ هَبِ بُونَدَلِ طَهَارَةِ بَاطِنِهِ اِي طَالِ اَيْدِي

دو نوبت بوندن توبه واستغفار ايک کرک تاکه راسخ
 و ثابت اولوب زالكه سي مشكل اولدين والا ذوالمشكل
 و رفيع شوار اولور سالك بوندن برون ارتكاب بيلسه
 سلو کينه ننزل ايدر قبضه دوشن ايدري وارمغه قازاين
 بوي باغنونر سلو کي طولور حيرت بصر اضطراره دوشر
 تدار تدارک ادوب عن صميم القلب استغفار و توبه ادوب
 کينه ذکره ملاذمت ايدسه اول ججاب رفع اولوب بجه
 توقيلا ولور نضک سلیمان بغير عليه السلام کله
 پيش کش کلن اتلري سربوب نماشا ايدرکن ايلندي
 غايزي کچدي غايت مضطرب اولوب اول اتلري بيگرک
 و بونلور اوردي کويکينده ندامه نامه کورد و ججا
 کنتي کينه ايلندي برينه جبري و اتلردن بدل بيلي
 امرين فودي هرنيه و هرزه به دلنسه غنني بکونر
 الور کيدتک اته محتاج اولور بس معصيت ارتکا بنده کمال
 تلامت تزيقيه باعث اولور جا بزا عنش مدي سالك فصدادوق

توبه سینه خل کوز عمک کرک اکر شوبلکه سهو و خطايه
 واقع اولسه دغي توبه واستغفاره و توبه ملامت
 انگله کينه محوا تک کرک زير احسانا سينا في محوا يد رحمتي
 صوفيلردن بومقوله برشنه صادرا ولورسه صدقه ادوق
 انک دغي طريقت اجه سي قوميشلور **فصل**
 بوفصلده صلوة الحوائق بيان ايدلم معلوم کي صلوة دغي
 ابکي قيسدد بري صلوة شريعت کينه بلره اکر بياننه
 اکل وجه اوزره شکل غنلدر بري داي صلوة طريقت
 اول قلبک صلوتيدردا بما ملاحظه حقدن منقل وليو
 نظرن جمال حقه ديو ببال قالد بروب کون ومکا ندر کينه
 صلا ادوب شوق الهي ايله جلال کبريا سي ايلينده
 قيام کوسر توب شهود غنندن علي لدوا مستغفر اولور
 تجلوه ذاته منتظر اولوب طولومه در بوصول تک يتغاضي
 قلبه غفلت عارض ولوب ما سوا به التفات منه در
 بس بونک ايجي اصلاحي غفلندن توبه ادوب کينه حضور

تَكْمِيلِ اِيْمَةٍ دَرِ نَيْتِكَ سُلْطَانِ اَنْبِيَا بِيُوْرِي وَ اِيْتِه لِيْغَانِ
 عَلِي قَلْبِي وَ اِيْتِه اسْتَغْفِرَ اللهُ فِي يَوْمِ سَبْعِيْنَ مَرَّةً يَعْنِي
 كَلِمَةَ اَوْ لَوْ رَقَلِمَهُ غَيْبِنِ اَوْ لَوْ رَعِيْعِي غَفَلْتَ غَارِضِ اَوْ لَوْ اَنْكَ
 دَفِعِيْجُوْرِي بِيْتِيْشِ كَسْرَةً اسْتَغْفِرَا رَا اِيْدِيْمِ دِيْرِي تَجِيْ صَلُوْةً
 ظَاهِرًا لَهْ صَلُوْةً بِاِطْنِ جَمْعِ اَوْ لَسَهْ سَالِكِ حَقِيْقَةً هَمَّ دَرِ جَانِ
 جِيْنَانِ وَ هَمَّ فَرِيْبِ رَحْمَانِ حَاوِيْلِ اَوْ لَوْ جِ وَ صُلْتَ كَالِيْنِ يُوْلُوْ
 بِيْشِ سَالِكِ هَمَّ ظَاهِرًا هَمَّ بِاِطْنِ حَقَقَةً عِيْنَا دَسَا اِيْتِيْشِ اَوْ لَوْ
فصل بُوْفَصْلَدَهْ زَكُوْةِ اِحْوَالِيْنِ بِيَانِ اِيْدِيْمِ
 زَكُوْةِ دَخِي اِيْكِي فَيَسُدُّ رِيْرَ زَكُوْةِ شَرِيْ دَرِ كَذِكِ فَيَقِيْهَ كِيْنَا بَلَدِي
 اِحْوَالِي بِيَانِ اَوْ لِيْمَنْدَرُ زَكُوْةِ طَرِيْقَتِ كَنْدُوْبِي اللهُ رَضَا
 بِيْذِه اِيْلَكَدَرِ غَلِيْمِ ظَاهِرِ بِلِيْسَهْ اِيْنِي دِيْرِيغِ اِيْمِيَهْ طَالِيْبِيَهْ
 اَكْرَعِيْلِمِ بِاِطْنِ بِلِيْسَهْ دِيْرِيغِ اِيْمِيَهْ سَا اِلْخُوْدِيْنِ وَ بِيْدِيْجِي
 دِيْرِيغِ اِيْمِيَهْ خَلْقِ خِيْدِيْمَنْدِيْنِ وَ اَرِغِيْجِي دِيْرِيغِ اِيْمِيَهْ حَقِ
 يُوْلِيَهْ بِيْذِه اِيْمِيَهْ كَنْدَرُ نَاكِي كَنْشِ كِيْجِي كُوْكَدَرِ اَعْلُوْمِ
 نُوْرِيْدِيْنِ مُصْتَبِيْ اَوْ لَا وَ اَرِشَادِي صَفَا سِيْنْدِيْنِ اَوْ رَا حِ
 مُسْتَبِيَهْ

خِيَاةِ جَدِيْدَهْ بِيْدِي وَ اِصْلِ اَوْ لَا وَ خَلْقِ غَالِمِ مَالِ وَمَنْ اَلِيْدِي
 لُوْشَهْ بِيُوْرِي وَ مَوْرُوْمَلَدِ نُوْا لِي سَفَرِهْ سِيْنْدِيْنِ بِيَصْرَهْ وَ رَا اَوْ لَا
 وَ نَفْسِيْنِي خِيْدِيْمِيْ حَقَقَهْ وَ كُوْضِيْلِيْجِي عَجَبِيْتِ حَقَقَهْ وَ رُوْجِي
 وَ صَلِيْبِ حَقَقَهْ اِيْدِي اَوْ لَوْ كَنْدُوْ كِيْنِ اَلْاَكْلِيَهْ حَقَقَهْ سَلِيْمِ
 اَوْ لَوْ وَ جُوْدِ عِيْلَا قَهْ سِيْنِ اَرَادُوْنِ كُوْ نُوْرُوْبِ جِيْرِيْدِي وَ نِيْزِي
 بُوْ لَا اَوْ لَوْ قِيْنِ خَلِيْلُ اللهُ كِيْجِي خَلِيْلُ حَقِ اَوْ لِيغَهْ لَانُوْ
 وَ خَلِ اَوْ لَا نَصِيْكَ خُرْشِيْتِ اِيْمِ هَمَّ صَلُوَاتِ اللهُ عَلَيَهْ اَوْ لِي
 دَسَا نَدِي وَ بِيْرِي جِيْمِيْعِي نِيُوْا نَدِي وَ بِيْرِي اَوْ غِيْلِي قُرْبَانِدِي وَ بِيْرِي
 مَالِيْجِي ضَيْفَانَدِي وَ بِيْرِي لَاجِمِ مَقَامِ خَلْقِ بُوْلُوْبِ خَلِيْلِ اللهُ
 اَوْ لِي بِيْشِ سَالِيْشِ مَحْبُوْبِيْجِي كُوْكَدَرِ جِيْمِيْعِيجِهْ اَوْ لَوْ
 مَحْبُوْبِ اَلَهْ كِيْرِيْمِيْنِ وَ غَيْرِيْلِيْدِيْنِ كِيْجِي كَلِيْبِي كُوْ نُوْرُوْبِيْجِهْ
 حَقِ كُوْ كَلَهْ طُوْطُوْنِ حَقِ تَقَا اِيْشْرَاكِ وَ اِيْشْرَاكِ سُوْمِيْزِي
 اَحْرَلِ مَحْبِيْتِيْدِيْنِ بُوْشَا لِيْمِيْجِهْ مَحْبِيْتِ حَقِ كُوْ كَلَهْ كِيْرِيْمِيْزِي
فصل بُوْفَصْلَدَهْ صَوْمِ اِحْوَالِيْنِ بِيَانِ اِيْدِيْمِ
 صَوْمِ دَاخِي اِيْكِي فَيَسُدُّ رِيْرِيْجِي شَرِيْعِي بُوْصَوْمِ كُوْ نُوْرُوْبِيْجِهْ

اخشامه مكن بكدن ايجكدن وجماعتكدن امسالكه درلوعف
 بوجمله دن بوهيزا نكده درلار بويي داخي صوم طريقتد
 بوصوم جميع اعضايي محرمانه دن وقلبي خلاقي ذممه دن
 وما سوي حقه اتفا تدن امسالكه درلار ولكي صوم
 ينها يتي اخشا من طعام افظا ريله اولور بوصومك نطقا
 منهاهدن ديدارا نمكله اولور دركاري صوم طريقت
 مقام اسلوكي جامعه دن زير سالك ظاهر محرمانه دن
 امسالك ايد اولكه منهياب شرمه دن واطلي محرمات دن
 امسالك ايد اولكه مسالوي اخلاق وخبائث خولده
 وفوادني غيريلر بيجتيدن امسالك ايد اولما سول
 تعلقند ويسين بي غيريلر منهاهدن سيدن امسالو ايد
 اولكه ذاب حقدن غيريه نظر در جميع مقامات ولب
 عصيل اولو مرلي حاصل و مراده واصل اولور بوجمله دن
 طريقتي حصولي همان فاني اولندن **بلا** قطفه اد ونب نظرن
 باقي سلطانه ايم سبحانه طومعه در بوصومك داخي صومك

عاجي و كفتاري توبه واستغفار و ذكرك ملازم منه
نفس بوفصلده حج احوالون بيان ايد لم حج داخي
 ايكي شرمه دن شريعت ولا اجرام كيمكدر قوم و قبيله
 و ايش و دوستيه و داع ادوب كند كيمكدر بعد طواف
 قدم بعده عرفاند و قوف بعك مزديغه ده بعده قويا
 كيمكدر بازا رنده بعده باف نواش نمك بعن حرم نيمه
 كروب كعبه مشرفه بدي كره طواف نمك بعده ماء
 دنومدن ايجك بعن مقام ابراهيمه ايكي ركعت نماز قلوب
 اولوا اخرامله حرام اندكاري سيد و نيكاد و نيسادن حلال
 انگدر بوجمكدر جز سبي حجيدن آزاد اولوب فطرايته دن
 امان حاصل انگدر بعده دن و نيش طول فرين دن و نب و طينه كيمكدر
 اما طريقت حجتي كه سيرالحيته دن عبارته بوو داخي بويي
 مغنويدر بونكدر زاد و راجله سبي شو قدردونك و داخي هوا
 هويي ترك ادا و وب بونيه ايله برامن خوبيري ترك انگدر
 و بونكدر حرامي صاحب تليقون مرشدكلا ملدن تلقين انگدر

بعده بونك سفري ذكره ملا زمندر تاكه قلبه حيو
 معنويه حاصل اوليجه اندكسكوه سفرسنا فرعيها
 قلدي كبي سماء باطنه بعني اسماء صفا ته ملا زمندر
 قلبه صفا ويوكدر تاكه كيكه سير كعبه سينا
 اول صفاي جمال انوار ظهور انكله اول كعبه نظريه
 ما سوادن نظريه حقه لابق اوليچون بعد روح قدس نوايه
 غسل يدوبا اول قلب خرمينك ايجنده مكرز اولون مقبه
 سينه يوز سورويچ اسم نانيه ملا زمينله طواف قدوم يده
 بعده روكه موضع مناجاتي اولان عرفات قلبه واره
 وجنبي درنجي اسمه ملا زمينله اندكسكوه فواذ زمينه
 سينه واروب وقفه بطوره بشنخي التنجي اسمه ملا زمينله
 اندكسكوه سير ميني سينه كلوب نفس طينه قربان يده
 يدنجي اسمه ملا زمينله زيلا يدنجي اسم قلاد قصا ريت
 ظهور يديرا اندكسكوه اسم نانيه ملا زمينله انكله صفا
 بشرته دن روكه باشن تراشا بليكه اندكسكوه بياط

قرب وانس بالله ده عاكفين اولان غار قنله كعبه نظريه
 جمال حق مشاهد به منتظر اولوب طوره اوننجي اسميه
 ملا زمينله اندكسكوه اولون برنجي ون ايجي اسم اولان
 بقا زمون ايجوب حنيات ابدية تحصيل اين اندكسكوه
 وجه الله نظر ولقا حقه وصوله لابق اولوب ما
 لعين ذات ولا اذن سمعت ذوقن بولا اندكسكوه
 اسماء توحيد تكرر ملا زمينله حرام اولان سينا حنا
 تدبير انكله تصرفات نفسدن آزاد اولان اندكسكوه
 وطن صلي سينه عالم لاهوته رجوع ادوب اولون ايجي اسميه
 ملا زمينله سفرن تمام ادوب حضور نندن كيندي يدينا
 دركاهنده واصل ولوب خواص وليا سيندن كزنده اصفا
 اولان زيرا كيشه حجه وارد قدكسكوه ديارنده ومكثنده
 عزيز و محترم اولور **فصل** وجد سالف قلند
 برخالت بولمكدكه انكله اختيار الدن كيبوب سر اسميه
 اولوب يا حيقرون نغره اوروب دوشنقا لغره واران دون

يا كوكسين دكوب بجه حالت بدر اما بونلر دن خبري
اولن نيديكيني بلن بونك حصولي ذكره ملا زينله قلنه
حاصل اولان صفادن فوبر **تجی** نادر ذكر ذالك قلبنه
اولان كدر وراي احراف ادوب زلال صافي كي مجلي قلبه
قساوت قلب زائل ولوب كالم رتبه لينت و وقت حاصل
اولوب ندن كركسه مثا نورا ولور شول زره باي مصفى كركه
نل اسديكه عوجه باشل بس بود دل در يا صفت داخي است
عهدنك برا واز لطيف كه اجتماع انشيري انك ذوق و
حلا وقي دماغند ركوز ايدى انك ظهور ندن مانع اول
قلديكي قساوت ايدى ذكري ايله قساوت زائل ولجى
اكابكوز بر صدا آئينسه آني كوب لي خنبار اولوب جمع
كلور يا كندوزي بيك جصديه ضبط ادوب نتر اندامنه
لوزه لر و شو يا خود نغمه اورر ضبط ايد ميوه عتلي نل
اولور و شو يا اغلر يا مخزون اولور يا خوف خنبار غلب
اولوب مستغبرا اولور يا خربت لوب ساكت و صافين اولور

يا خود فقط كز سخن بته ظالوب عالم ادر واجي كوب اول
جاريه جصكيور يا بجه نه غلبه ادوب بالكيه مائوا
كوكسدن اخراج ايدر **انجور** بوردوي سلطان انباكه
جذبه مين جذب يا ب الحق نوازي عمل النقليين يعني الله ما
جذب لير ندين بوجذب به انس و جنك عملنه برا اولور
اكتوز يا جذب به صوت حسن و صداي لذيد انما عند
حاصل اولور كلن بوكه مخصوص دكلره من شنه كه
قلبه خوشن ككه و طبيعته ملايم اوله انلورن حاد
اولق جايور فا بلدر **تكمه** دريل هر كجكه تمام
صوت لطيف مخريكت بلكه و يا بهار و ازهار و يا خود
عوه و اوقا دن بوطالت بولنه اوله فاسد العباد
بلكه طيور و بضا عدن كمدرد دريل زير طيور حضرت
داوذك اوازي طور و ب و كلن دري و جي دوه سفره
خوش الحانه خوشخوانلق ايدوي بر سدر بور قما بونجه
بجه كل قطع ايدر اما دريل كه كمال و جدا ولدوي

لكيين ذبا بدن وصور يونا بدن بر طالت حاصل ايد يعني كس
 اوازه سيندن وقبو صلا سيندن مثا ثرا ولا بوركه معنا سوي
 وجدك حضور لي نندن ككر كسه اولور دوجكدر همسان صفر
 حسنه مخصوص دككدر وخذوه معتبر في اختيار اولاندر
 تكلف بوله اولان ربا وسمعه دن ناشي دا اختيار ي بوقدر
 محصل في اختيار و لبحق حالت مذمومه دككدر زيرا
 رسول الله حضري صلعم بعض ابيات و اشعارا و قد قد
 نواجدا و نب مبارك باشكارن صالدي و شي شا يعذر بعض
 اولياء وجد حر ككندن مدهوش اولدق قري مشهور
فصل في الغلوة والعزلة بوفصلده خلوت و عزلة
 احوال بيان ايدة له قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 من اخلص لله اربعين صباحا اجر عي الله من قلبه علي
 لسانه يبيع للكمين يعني بركمسه خلوتك او نور
 فرق كون حق تعالي به خالص عمل ايشه و ربادن و معه
 طافي عبادت الله انك كو ككندن و ليه حكمت

يكارون آيد بويوره يعني نه سويلر كسه سوزي و عطر و بويوت
 و عيوت و معرفت و قبوله لايق ككلا اولاه كيه سوزيد
 نه اشيد رسه حفظ ادا و وب ضرر ي مثل كبي بچلنده اندن
 نقل ايدة نك كك تذكرو اوليا ده مثنا بچكده بر بدن
 بجه دولو لطايف و عراب و اسرار ي جامع ككلا و ائجه
 سوز لوز نقل و لنوب اشيدن صفا لركسب ايد رسيد
 خلوت نندن و عن نندن عرض حواسي ما لوفانندن كس
 ذكر الله معنا دقله در ذيرا نضوف دن مقصود قلبي
 نضفيه قلندر و هو اي نفسي قمع و قطع ايكدر بوجه
 خلوت و عزلة معيندر شويكده برتها ككوشده و
 قرا كولين يورده او نور ب ذكرو مشغول اولاه نضفيه
 قلب دخي و تزكيه نفس و قمع هوا دا بچي حاصل اولور
 اما ارا دة طارقه و محبة خالصه و توبه نضوجه
 كك ككدر و اهل سنت و جماعت اصلي و زنده اعتقاد
 صحيح و سلف صالحين آثار نه اقباع لا زنده كك

اصحاب و تابعين و مشايخ كلام و علماء عظام كه عليه
 غايلتور انلك انريدن چغامو كرك و شريعه مطر
 كمال اعظيم و جميع آداب ارضكارني اهنال انصاك
 كرك در جن بوزكر اوليان شرايط اوزره سالاك
 اونورب ذكروه مشغول اولسه الله تعالى علم و علمي خالص
 ايدر و قلبي منورا ايدر و جود بي نورانيت احاطه ايدر
 كناهي مغفور اولور دعائي سموع و مقبول اولور
 كوكلي بزكري بيان كبي اولور طفل معاني انده
 غواصل ولوب حقيقت جوهر لرن و معرفت در لرن اخراج
 ايدر اول در ياده قلب صدي اغزي لوج محفظ جانيند
 نيسان رحمنه آجمندر لازل سبحاب سبحاني معرفت
 بغور لورن يا غدير وب كوكل صدي في آني در شاهوار
 كبي لباب حكيمه قويب جهر وب و ليدن طاشوره
 اجرا ايدر نه بوزكره نهايت وارد و نه خود اول
 جواهره انقطاع و غايت وارد و سونلكجه زياده اولور

اشد كجه اتور اول جواهر نعيمه فلو بدن محفوظ اولور
 و اور افده مشطور اولور ككاه منظوم آيا اولور
 وكاه مشور اولور بوزكره ساحل و نهايت و بوزكره
 اخضا و غايت اولد و غي كبي بوا وضا فنه دخي حد
 و عد بوقدر بوقدر به اكي تفاه ايدوب سوزي
 بواراده قرار ايدوب لم **فصل**
 بوفصلده خلوي لرك اوزادن بيان ايليم زيرا
 طاجب كيان خلوي در پس اكس سالك خلوتده ايه
 لازم اكابودر كي طهارت دايمة اوزره اولور صدمه
 خالي اوليه اكس فادرا ولور سه و بش و فني و قتلو
 و قنيله جماعتله اذا ايد و بوزكره لرك ارضكان
 و واجبا نندن و سنن و آدا ايندن پنج سنه ترك
 ائمه و قرا بيضدن آخر اون ابي ركعتنه و كين بعد
 فلا و ككنس طوغدند نسكره ابي ركعت اشراف
 فلا و بعد ابي ركعت داخي استخاره نيشيله فلا

وَالَّتِي رَكَعَتْ صَلَاةَ ضُحًى نِيَّتَهُ فَلَا وَقَادِرًا وَلَوْ سَهُ
 أَوْ لَوْ سَهُ كَوْنَهُ بِرَكْعَةٍ تَسْبِحُ نَمَازِينَ فَلَا كَوْنَهُ
 قَادِرًا وَلَوْ سَهُ هَرَجْمَعَهُ كَوْنَهُ فَلَا قَادِرًا وَلَوْ سَهُ
 آيَةً بِرَكْعَةٍ فَلَا قَادِرًا وَلَوْ سَهُ بِلَدِهِ بِرَكْعَةٍ فَلَا
 قَادِرًا وَلَوْ سَهُ عَمْرٍ نَدَى بِرَكْعَةٍ فَلَا بُوْتَمَا زَكَ فَلِنَامِي
 طَرِيْقِي وَتَوَابِي كِنَا بِلَدِهِ مَفْصَلٍ وَمَشْرُوحًا لِنُفْصِلَهُ
 تَقْصِيْلَهُ اِحْتِيَاجُ بُوْتٍ وَبِرَكْعَةٍ دَعَاءِ سَبِيْفِي اَوْ قِيَه
 زِيْرًا اَوْلَ دَعَا دَه عَجَابِيْبِ تَجْمِيْدَاتٍ وَعَزِيْبِ سَبِيْحَاتٍ
 وَتَحْمِيْدَاتٍ وَاَرْدَرِ قَوْلِ حَقِيْدَةٍ بَلَكَّة اَنْدَانِ اَرْقُوْفٍ
 مَنَاجَا مُبْتَسِرَةٍ كَلْدِيْرِ اَوْلَسَهُ دَاخِي الْفَاظِي مُغَا يَرْوَرُ
 مَعْنِيَه نَهْدَرِ وَقُرْآنِ عَظِيْمَدَنِ اَبِكُوْرُ آيَتِ مَقْدِيَارِي
 اَحْرَابِ اَوْ قِيَه اَنْدَنْصُ كَرِيَه ذِكْرَهُ مَشْغُوْلٍ اَوْلَا
 يَا جَمْرًا يَلَهُ اَكْرَجَمْرًا يَلَهُ مَا مَوْرًا يَسِيَه يَا اِخْفَا يَلَهُ
 اَكْرُ ذِكْرِي خِي اِيْلَهُ ذَا اَكْرِي لِيْسِيَه وَدَاخِي اَوْ رَا دُو
 اذْخَا يَرْوَرُ كُوْنُ كَلِيْنَتَهُ نَدَ خُوْشِ كَلُوْرُ سَهُ بُوْرُ لَدُجْنَه

69a

بِرَبِّي سَنَه اِنْ تَعَالَا اِيْدَه لَكِيْنِ قَنِيْقِي اِسْمِيْلَه سَمِيْلِي اِسْمَه اَنْد
 اِيْرَلْمِي كَرِي كِ خِيْرِدُرُ بُوْدُ كِرَا وُلِيْنَا نَ خَلُوْتِ حَالِي دِر
 دَا اَرْوَسِيْنِ تَجْمِيْلِ اِيْدِيْجَه سَا لَكِ سِيْرِيْنِ عَمَامِ اِيْدِيْوَسِيْ
 صِفَا يَبِ شَرِيْتَه اِنْ اَلَه اِيْدِيْوَسِيْ خَلُوْتِنْدَنِ خِرُوْجِ اَنْدَلَكِ
 صَكْرَه بِرُقَيْدَا يَلَهُ مَقْتِدَا وُلْمِنِ مَشْهُوْرٍ وَمَشْهُوْدِ اَوْلَا
 طَاعَتَلِدِيْنِ وَعِيْبَا دَلْدَلِدِنِ غِيْرِيْ بُوْدُ كِرَا وُلِيْنَا نَدُرُ
 اَوْلَا نَقْسِيْ مَا لُوْفَا يَنْدِنِ كِنَكْمَكِ اِيْجُوْنِدُرُ بَعْدِ اَلْحَصُوْلِ
 نَكَلَفَنَه اِحْتِيَاجُ قَائِلِنِ زِيْرًا كَوْكُلِ دَرِيَا اَوْلَدُ قَدِنِ
 صَكْرَه دَرِيَا يَه بُوْلَا نَمُوْ كَلْمَنِ هَرْتَه مَرْتَبَه اَوْلَا
 اِكْتِيْفَا اِيْدُرُ سَه كِنْدِيْنِدُ زَا يِنَه رَا اِجْعِدِرُ بَعْدَه
 وَاَقْعَا اَحْوَالِيْ وَدُوْشِ لُو تَعْبِيْرِيْ قَالِدِيْ عَلِي الْقَضِيْلِ
 بِيَا يِنَه بُوْرُ سَالَه تَحْمَلِ اَنْدُوْ كِيْجُوْنِ وِكِيَا بِلَدِيْ
 مَفْصَلِيْ وَمَشْرُوْحِ اَوْلَدِ وَعِيْجُوْنِ تَرْكِ اَوْلَتِكِ اَكْر
 مُرَادِ اَوْلِيْوَسِيْ رُوْرُ كَارَا لِ وِيْرُ سَه كِنَه بِيَا نِ اَوْلَه
 وَاحْمَدُ سَه عَلِي التَّمَامِ وَالصَّلُوْعُ وَالسَّلَامُ عَلِي سَيِّدِ الْاِيَامِ

69b

مُحَمَّدٌ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ الْكِرَامِ الْعِظَمَاءِ ۴

دَعَا آيِدَهُ لَمْ يَكِهِ أَقْنَابِ جَاكَلْدِ هَرَكُونِ جِمَّانِ بُوَزِينِيهِ
 طُوْتَمَخَانِ خَالِي أَوْلَسُونِ فَصَبَّ سَنَكْرِي زِرْزَارِ لَعْبِي
 صَبَا سَخْرِي خَيْرِ أَوْلَدُ جُنَّةِ عَمْرِكِ قَائِمِ دَوْلَتِكِ دَائِمِ
 أَوْلَسُونِ أَيَكِي جِمَّانِدَه مَرْدَاكَ حَاصِلِكِ
 مَظْلُوبِكِه وَاصِلِ أَوْلَسِنِ

آمِينَ يَا مُجِيبَ السَّالِئِ

بِسْمِ الْعَلِيَّانِ

سورة التين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • اللَّهُمَّ الْعَمِنَا فِي الْوَلَدِ
 الْأَهْلَامِ الْفَاءِ مَغْنِي فِي الْقَلْبِ بِطَوْبِيقِ الْفَنِضِرِ
 يَعْنِي الْهَامِ دِيُوْحِي نَعْمَا بِرِكَ مَسْنَكِ كُوْكَلِيْنَه بِرِمْغِي
 دُوْشُوْرِي وَبِرْمَكْكَ دِيْرَلِرْ كَنْدِيْنَكْ فِرْكَرِي
 وَمَلَا حَظْلَه سِي بُوْغِي كَنْ كَنْ يَعْنِي بِرِيْلِدِي كِي نَشْنَه
 قَلْبِيَه بِيْلِدِي مَكْكَ دِيْرَلِرْ كَنْدِيْ اَسْبَا يَنْه مَبَا نَشْنَه
 اِيْمَكْ كَنْزِيْنِ اَمَّا اَسْبَا يَنْه مَبَا شَرُوْت اِيْدُوْبِ وَ
 عَلَا مَشْنَدَنْ اِيْنَشْدَلَا اِلَلَه اَوْلَكْهُ فِرَا سَنْتْ دِيْرَلِرْ
 مَنَلَا بِرِيْ كَمَسْنَكْ بَعْضِ اَحْوَالِنْدَنْ خِرْ لُوْمِيْلِدِي
 خِرْسِيْزْ مِيْدِيْرْ بِيْلَكْ كِيْ كِيْ بُوْمَقُوْلَه يَه فِرَا سَنْتْ
 دِيْرَلِرْ وَبِيْرْ نَشْنَه نَكْ غَا يُبْدَه اِيْ كَنْ صُوْرُوْتِي
 كُوْشُوْرْمَكْ كَشْفْ وَمَكْ كَا شَفَه دِيْرَلِرْ اِلْهَامِ

دِيْمُوْرْكَ مَثَلَه غَا يُبْدَه حَضْرِيْتِ رَسُوْلِ صَلَوَاتِيْ اِلَلَه عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ مَخْرَاجْدَنْ خِيْرُوْرِيْ دِيْ كَنْ اَوَّلِ نَعْمُوْ سِنَسَه
 وَارْدُوْمِ دِيْدِيْ فَدُسْدَنْ خِيْرُوْ صُوْرُوْ دِيْلِرْ كِيْ جِيْلَه كِيُوْ
 نَمَامِ صُوْرُوْتِيْنِ اِحَا طَلَه اِلْمَغْنِيْ اِيْدِيْ نُوْرُوْ اِيْلِدِيْ
 دَرْ خَالِ جِيُوْرَايِلِيْ عَلَيْهِ السَّلَامِ فَدُسْ كَنْ صُوْرُوْتِيْ
 كُوْشُوْرُوْنِ اَوْ كَنْدَه فُوْرِيْ هَرِ نُوْرُوْ سِيْنْدَنْ صُوْرُوْ
 اِيْسَه خِيْرُوْرِيْ بُوْمَقُوْلَه هَرِ نَشْنَه نَكْ صُوْرُوْتِيْنِ
 كُوْشُوْرْمَكْ كَشْفَلَا اِلْهَامِ دِيْ كَلِدِيْرْ وَدِيْ
 حَضْرِيْ عَمْسِ دِيَارِ عَجْمَه عَسْ كَنْ كُوْشُوْرُوْرِيْ سَارِيَه
 دِيْرَلِرْ بِرِ فُوْلِيْ مَرْعَسَه كَنْ اِيْدِيْ بِهْطَا وَنَدِ طَا عِيْ
 دِيْرَلِرْ نُوْرُوْ طَاغِ اَرْدُوْنِ كَا فِرْ بُوْسُوْرَايِدُوْ بِيْ كِيْ
 اَسْلَايِيْ بِضَمِّ اِيْسْتِيْدِيْ مَدِيْنَه دَنْ بِيْرَا بِلُوْ يُوْلِ
 اِيْدِيْ حَضْرِيْ عَمْرُوْرِيْ اَللّهُ عِنْدَه جَمْعَه كُوْنِ مِيْشُوْرِ
 اُوْرُوْرُوْدَنْ طَاغِ اَرْدُوْنِ بُوْسُوْرَاوَارِ صَقِيْبِيْنِ يَا سَارِيَه
 دِيْدِيْ لَشْكِرَا سِلَامِ حَضْرِيْ عَمَلِكْ سُوْرُوْتِيْنِ اَشِيْدُوْنِ

ووند بيلو كونا ري فويون اكر حتى تقالي اول عسك
 صور بن هفتي عموره كورسروب دويسه كشفند
 اكر كيفيت حالي اعلام ادره صور بن كورين
 بلدر ديسه الها مدد كذاك سا ربه دخي حضرت عمرك
 صور بن وصد سين اشند بي كشفند جوتك
 كشفه والها ملة وقر سينه ما بيند زن اولان
 فرق ظاهر اركه معلوم اولاي الهام داخي برنج
 نوعدر وپرخيلي اقساي واصنا في واردر وايانلق
 حا لنده اولور وبين النوم والبقظه اولور وتمام
 ايقو حا لنده اولور وايانق حا لنده اولن مشلا
 اول ايكي خضم كه برينك فويوني بوينك نخلي
 ميشدي داود بيغبه فاضيه طور ريدن فويوني نخل
 استه ونجلي فويون استه حكه ايلك سليمان م
 كلدي بابا بزغبري حكه داخي واركه اولايكي
 انقدر دد فويوني نخل استه وطرصا غني طورين

نخل كينه برينه كالينه ونجلي فويون استي بنمار استون
 صويله صورسون وجوره سين كوز نشون تمام
 اولينجه كره اول فويوني استه اول نخلي صنا
 ورسونل دد حوقالي وفصمناها سليمان ديويون
 يعني ساها نه وخبه حكبي اكلند ف بلدر دك ديز
 بوالها مدر وماخي مزيم آنه حضرت عيسى بي عم
 طوغور دقد بر فويوني خرما اغا جي دينك ايدي
 خرما بي سلكف الهام ايدي نازه خرما دكلوب
 بيدي حمل وضع ايدن خانوند خرما ياك ايودر
 وداخي موسي نك عم انا استه صندوقه قوب دربا
 صلاغي كوكينه دوشور دي بي الهامدر وخب
 بونك امنالي قلبه بر نشنه طوغر سكين ونبصه
 بوشونيله در ديويون حكه ايدن حقيقت حاله
 يعين خا صلا اولور وعلم كلور بوكه الهام
 ديزن بندن النوم والبقظه اولان وحالت نوم

اولان گاه اولور صوت و حرف و لمقنيز بجانيب
 حقدن بر نيدا كالور بعض سرار اعالام ايدن
 نيكه مشايخ كبار دن و بعض اوليان دن
 اول نور كه حق تعالي ي واقعه ده كوردن
 اول بلكا شوييله ددي برن اكا شوييله ديدن
 ديور جمله دن بريسي حضرت بايزيد قدس سده
 واقعه ده الله تعالي كوردن كيف الوصول اليك
 ياريد ديدم دع نفسك و تعال ددي يعني سطا
 و صلك بجه ميسر اولور ددم نفسي خوده كالوري
 ددي دير بوالها ممد و ابراهيم مقام شوقده
 اشيتيا و حددن كجدي قلم اضطرابه ووشد
 اكرجا بزايسه برا خسان ايدوب و صلتك
 ميسر قل ددم بكا واقعه ده دديكه يا ابراهيم
 او نمز ميسن لينا دن اول مشنا فك قلبه سكونج
 بولور و اربود غايي اكلنج ايدن دويور ددي

اول دويكي كون يا زيلن دعا ده و داخي بجه
 اوليان به حق نكلا واقعه سينده بعض سيندن سكا
 و بعض سيندن مشكرا ن كوستروي مفضلا رساله
 قشيره به ده يا زيلن دهر بونلر الها صدر
 و گاه اولور كه شخص كور نمكسوزن هلا نغدن
 بوا و او كالور فرشته جنس دن بر نشنه اعالام
 ايدر لر گاه اولور مالا نكه نك صور تين كور
 گاه اولور انبيا دن بر كمسته يا اوليان دن
 و يا علما دن و يا صلحا دن نلد و كي بر نشنه بي خبر
 و يور لر يا كيشك كندي احوال ندن و يا نافذ
 برنخا دنه دن كندي احوالي يا نوزي يا ترفي
 و سلو كنده خطايي و صوابي و سا يد عطا ليد
 بر تصودي و حوا دي رونك دار اولور سه ارف
 شصر لرده و بعيد عمله كند ده واقع اولان واقعا
 و حوا نغدن خبر و يور لر بونلر داخي الها ممد

وَكَا هـ اُولُو رَيْفِيْنَدَه وَفَر بِنْدِن بَعِيْضِ الْخَوَالِدِيْنَ
 اَكَا هـ اُولُو بُوْتَكْ حَجِيْتِكْ عَلَا مَنِي كِمَسْنَا
 بِرُوْدَه سِيْن بَرْنَا مَقْدَرْ وَكِمَسْنَاكَ عِيْبِن بُوْرِيْنَه
 اُوْر مَقْدَرْ وَكِمَسْنَه نَكْ كِرِيْ سِيْرِن اَيْشَا رَقِيْبَه
حَا يَا مَكَّة مَشْرِفَه دَن بَرْمَا شَيْف كِشِيَه بُوْلَدَانِش
 اُولُوْب مِيْصَرَه كَلْدَاكَ بِجُوْن مَكَّه دَن كِنْدَاكَ
 دِيْوَا سِيْوَال اِنْدَاكَ بَرْمَا شَيْف بُوْلَدَانِشَمْ وَارِيْدِي
 هَس كِشِيَه نَه صُوْر نَدَن كُورُورُ سَه عِيْبِن بُوْرِيْنَه اُوْر
 اَكَا عَجَل اِيْدَه مِيْوُوب جَا بَدَن كَلْدَم كِنْدَم دِيْوَا
 جَوَاب وِيْرِيْكَ وَدَاخِي مَرْوَت وَفَتُوْت حِكْمَه رِعَايَت
 اِنْدَاكَ وَاِلَا رَحْمَا فِي اَوْلِيْوُوب شَيْطَانْدَن اَوْلِيْسِيْنَه
 عَلَا مَتَدْر كِي صَقِيْفُو كَرَك بُوْبَا بِن اَكْزِيْ وِسَاوِيْ
 نَقِيْطَا يَنْبَه اُولُوْر دَكْمَه كَرَه اَغْمَا د اِنْمَكْ كَرَك
 رَحْمَا فِي اَوْلَا ن صِلَا جَه مَفَا رَنْتَلَه اَوْلَا نَدُوْر وِعِيْدَه
 كِشِيَه ظَا عِنْدَن وِعِيَاد نَدَن فَتُوْر وِسْتَلِكُوْكَ طَلِيَه

بَلَكِه شَهِيْ حِيْجِيْ خِيْلَه اَوْلَا وُوبُو فِي بِلْمَتَانِم صُلُوْجِيْ طَلِيَه
 قَلِيَه وَاِلَا حَلَا نِل وَجِيَا يَل اَوْلُوْر سَلُوْ كِنْدَن قَلُوْر وَكَا
 اُولُوْر لِهَام قُرَا نَدَن بُوْر سُوْرَه اَوْكِر نَمَكَلَه وَبَعْضِي
 اَبَا ت اَلْفَا اِنْمَكَلَه اَوْلُوْر وَكَا هـ اَوْلُوْر اَيَا نَكْ
 مَعْنِي سِيْن اَوْكِر خُوْرِيْم وَكَا هـ اَوْلُوْر خُوْرِيْم تَطْلَعَا نَدَن
 مَرَا دَه اِيْدُوْ كِرِن اَلِهَام اِلِيْدِيْلُوْ وَكَا هـ اَجَا دِيْتَدَن بِيْن
 خِيْدِيْت وَاَكَا بِيْن طَلَا نَدَن بَعْضِي كَمَلَه اَوْكِر دِرِن وَكَا
 اَوْلُوْر بَعْضِي خُوْرُوْ اَوْلُوْر وِدْمُوْر اَوْلُوْر دِقِيْنَه قَم اِيْتُوْر
 دِيْوَا اِنْمَا اِيْدُوْر اَكَا قُرَا نَدَن وَحَدِيْدِن اَوْلُوْر وَكَا
 حَكْم دِقْتِن اِدُوْب مُرَا دَه اِيْدُوْ كِرِن كِنْدِيْ بِلُوْر سَه
 بَلِيْ دِيْ بِلِيْز سَه بَرْمَا جَلْدَن بِلُوْر خُوْرِيْم اَمْد سُوْ بِلِيْز
 حَقِيْقِيْت حَالِي بِيَا فَا اِيْدِيْن بَرْمَا مَسْنَه دَن مَعْلُوْم اُوْغِيْ
 كَرَك زِيْرَا سَا اِلَكْ كَا هـ نَرَفِي سِيْنَه يَا نَزَلَه اِنْسَا
 اَوْلُوْر خِيْلَه فِيْن اَكْطَلُوْب عَرَض فُوْر سَمَلُوْ اَوْلُوْر اِيْرِيْ
 جَهْلَه يَم اَلْفَا جَا يَز دَكْلِدُوْر وَدَكْمَه بَر اَهْل قَلِيَه

دِ اِيحِي اِنْعَمَادِ جَائِزٍ دِ كَعْلَدَن تَمَامِ مَعْنَايِ نَهْمِ اِيْدَرِ
 مَوْرِي اَكَلِ كَسِيَهَ حَلَالِي اِلْعَامِ اِدْوَبِ بُوْرَدَن
 مَرَادِ نَدْرَ ظَاهِرِي تَه دِي كَعْدَرِ وَنَبِهَ رَتْمُزِ اِنْسَارِنْدِ
 حَتِّي تَه اِيَسَه بَيَانِ اِيْدِيُوْبِرِ دِي كَعْلَدَن كَرِيكِ زِيْرَا بَعْضِي اِيْتِ
 اَوْلُوْرَظَا هِرِي عِبَارَتِي فِي خَوْشِ كُوْرِيُوْبِرِ مَعِ هَذَا تَنْزَلِهَ
 دِلَالَتِ اِيْدَرِ بَلِيْمِنِ عَضْكِسِنَه عَمَلِ اِيْدَرِ وَبَعْضِي كِ
 ظَاهِرِي حَالِه مَنَاسِبِ دِ ظَلِ كِي كُوْرِيُوْبِرَاتَا حَقِيْقَتِ
 اَبُوْرَ اَوَّلِي نَكِ مِثَالِي اَوَّلِي لَكِ قَاوَلِي تَمْرَاوَلَاكِ
 كُوْرِي كِي بُو اِيْتِ ظَاهِرًا اَقْلِبِ عِبَارَتِي كَعْلَدَن كِي چُونِ
 اِيُوْ كِي كُوْرِيُوْبِرَاتَا تَنْزَلِهَ اِشَارَتِ دَرِ نَفْسِيُوْبِرِه اِيْدَرِ
 مَعْنَايِي وَ لِي كِ شَتْرُ بَعْدِ شَتْرِ دِي كَعْدَرِ بَعْضِي بَرِي
 بَهْرِي اَرُوْرِيَه سَدَن قَبَا حَتِ جِنَاوَرَاوَلَاكِ نَضْكِبَتِ
 يَتَشَمَكِه بَعِيْنِدَرِ تَدَارِكِ اِيْلَه اِضْلَاحِ اَحْوَالِ اِيْتِ
 يُوْخَسَه بَلَا شِكِه بَلَه كَلُوْرِ دِي كَعْدَرِ يُوْخَسُوْلَه خُصُوْصِ
 سَالِكِ بَعْضِ هَوَايِ نَفْسِيَه وَ شَيْطَانِ اِغْوَا سِيْلَه وَ اِيَانِ

75a

مَحْرِي كِي لَه شَتْرِ بَعِيْنِدَن خُرُوْجِ اِيْدُوْ كِي وَقْتِه اَوْلُوْرَهَا نِ
 جِيْدِ اِيْدُوْبِ تَه مَحَلَدَه فَضُوْرِ وَ نَقْصِيْرِ اِيْدِي نُوْبِه وَ
 اِسْتِغْنَاوَرِ اِيْدُوْبِ حَقْدَن اِضْلَاحِ حَالِ اِيْتِ دِيُوْبَضِ
 اِتْمَكِدَرِ كَرِ وَ بَا بَرِ اَخْرِ خُصُوْصِي اِي چُونِ اِيَسَه اَوْلَكِسَه
 اِسْتِخْلَالِ اِتْمَكِدَرِ وَ نَا نِيحِي مِثَالِي وَ نَسْنَاكِ فَنُوْ نَا
 كِي ظَاهِرًا فِتْنَه كِي كُوْرِيُوْبِرَاتَا حَقِيْقَتِ مَعْنَايِ
 اِي نُوْمِ سِي نِي اَلْوَنِ كِي صِيْرُوْبِ قَالِ اِنْدَكِ عَمَلِكِه
 جَالُوْبِ اِسْتِيْحَانِ اِدُوْبِ كُوْرِي كِ تَمَامِ صِلَافِ اَوْلَاكِ
 دِي ظَاهِرِ كِنَه اَلْوَدِ حَالًا اَوْلَه دِي كَعْدَرِ مَحْتَمَلِ كِي
 سَالِكِ اَوْلِي حِي اَحْوَالِنِ كِ سَدَاوِي وَ صَوَا بِي اِفْعَالِنِ
 وَ اَعْمَا لِنْدَن بُوْفَلِي كَعْلَدَن وَ اَقْعَه دِن فَرَقِ مَسْخَلَدِ
 اِقْوَالِ وَ اِفْعَالِي شَرْعَه مَوَافِقِ اِيَسَه مَعْرُوبِي وَ اِرِيُوْبِ اِيْتِ
 عِيْنِيَه وَ ذَوِي اِلَهِي وَ شَوْقِ خُدَايِي اَوْلُوْرِ اَتَا اِفْعَالِي
 وَ اَعْمَالِي شَرْعَه مَخَالِفِ اِيَسَه هَرَبَا بُوْمَقُوْلَه بَرِ قِيْبِضِ
 وَ تَنْزَلِ وَ اِقْعِ اَوْلَدِ قِه دُو نُوْبِ دِي كَعْلَدَن وَ تُوْخِيْدِه

75b

مَشغُولٌ أَوْ لَوْ كَرِهْتَ ذِكْرَ سَائِلِكَ كَيْفَ سَأَلَكَ كَيْفَ سَأَلَكَ
 أَحْوَالَهُ قَلْبِي لَوْ أَوْلَسَهُ بُوَيْسِي مَا يَلَهُ إِصْلَاحَ عَيْتِكَ
 كَرِهْتَ مَحْضَرَ حَتَّى تَعَالَى حَقِينَهُ كَوْرِيْنِ وَأَقِيعَهُ لِرُوْمُوْرٍ
 أَسْرَارِهِمْ مَا وَكَدُوْرٍ ظَاهِرُهُ حَمَلٌ أَدُوْبٌ تَعْبِيرِيْنِ خَطَا
 أَيْمَكَ كَرِهْتَ بُوَيْسِي حَلْدَةً شَيْطَانٍ دُخُوْلٍ أَيْدِيْهِ جَكَ حَمَلًا لَيْدٍ
 هَيْجَ شَيْطَانِكَ كَرِهْتَ مَدِيْبِي بَرَقِيْ أَرْدُوْرٍ كَوْرِيْ كَيْفَ
 ظَاهِرُهُ مَعْرُوْرٍ أَوْ لَوْ بَ الدَّاعِي كَرِهْتَ أَرْدُوْرٍ شَاءَ اللهُ
 الْأَعْرَبِيْ سَأَلَهُ لَرِي بَارِئِي مَيْسِرًا وَلُوْرِسَهُ بُوَيْسِي
 دَاخِي تَفْصِيْلٍ يَأْزِزُ شَوْبِلَهُ مَعْلُوْمٍ شَرِيْفٍ بُوَيْسِي
 وَأَلَّهِ وَأَلَّهِ وَأَقِيعَهُ مَدِيْبِي أَرْقَامَهُ أَلُوْبٍ كُوْرُوْرٍ
 بِرَبِّهَا لِيَقِيْدَنَّ كَجُوْرُوْمٍ كَعُوْرُوْبٍ سَلَّ يَكْنَهُ أَيْلَنْدَمُ
 بَالْحَقِيْدَنَّ كَجِيْرَمَهُ حَبْرَدَنَّ خَلَاصٌ أَيْمَهُ دَرُ عَمَلَانِكَ
 أَمْرِي حَبْرَدَنَّ خَلَاصٌ أَيْمَهُ سِيْ أَيْعِنَقَا دَحْمَلَلِيْ
 تَصِيْحٌ أَيْدِيْ بُوَيْسِي مَعْلُوْمٌ سَوِيْلَهُ فَصْمًا وَلِيُوْرِيْ كَيْفَ
 ذِكْرًا وَلِيَانِ خَصُوْرٍ مَعْلُوْمَةٍ تَرُدُّ دَرِيْ كَرِهْتَ وَأَرْدُوْرٍ

وَبِعْجَابِيْهِ أَيْعِنَقَا دَحْمَلَلِيْ مَعْرُوْرٍ كَعْلُوْرٍ بُوَيْسِي شَهْمَةً لَرِي
 حَلَّ أَيْجُوْنٍ تَصِيْحَتِ سَبَبٌ أَلُوْبٍ جَابِيْبٍ حَنْدَنَّ بُوَيْسِي
 إِشَاءَةً تَدْرُ أَيْشَاءَ أَلَّهِ خَيْرٌ لَرِي مَيْسِرًا وَأَلَّا أَيْسِدِيْ
 بِئِمَّ يَأُوْرِيْ شَاهِمُ بِيْمُ دَرُوْحَمٍ شَيْطَانٍ بَرُوْعَالِيْبٍ خَصْمَلَدُ خَصْمُوْرٍ
 سَائِلَكَ غَايَتِ عَرَبِيْدُرٍ وَرَسَلَطَنُ وَأَهْمَا دَرُتِ وَطَبِيْهِ
 بُوَيْسِي شَغْلٌ وَعَظِيْمٌ مَعْلُوْمٌ تَدْرُ أَمَّا حَقُّ نَعْمَا كَعْدِيْ
 ظَاهِرِيْ وَعَالِيْبِيْ أَوْلَا نَ مَسْتَمِدُّ لَرِي فُوْرُوْرٍ يَدْرِيْ
 حَفِيْظٌ وَجِيْمًا يَنْدَنَّ غَا فِلَ فُوْمُوْرٍ مَا دَايِكِهِ سَائِلَكَ
 هُوَالِيْهِ نَائِيْعٍ أَلُوْبٍ دَوْلَتِ دُنْيَا يَهُ مَعْرُوْرٍ أَوْلَسِيْهِ
 هَلَهُ بُوَيْسِي كَعْلُوْرٍ أَيْجَامِ أَلَّهِ مَعْلُوْمٍ أَوْلَسِيْهِ
 أَمَّا كَعْلُوْرٍ مِيْنَا لَرِي كَيْفِيْ مَقَا بَرُوْعَالِيْبِكَ أَحْوَالِيْ
 مَنَا هَدَةً أَيْمَكَ كَيْفِيْ وَجِيْتِ وَجِيْتِ أَحْوَالِيْ بُوَيْسِي
 فَيَا مَنَا سَائِلِيْ أَحْوَالِيْ كَوْرِيْ يَلَهُ وَأَقِيعَهُ دَهْ كُوْرِيْ
 كَيْفِيْ بَعْدَ دَرُوْبِيْ أَلَّهِ بَعْنِيْ أَلَّهِ تَعَالَى حَضْرَتِيْ وَأَقِيعَهُ
 كَوْرِيْ مَنَا حَيْجَ كَبَارِكَ وَأَوْلِيْبِيْ عِظْمَا كَعْدِيْ

كَمَا فِي نَقْلِ أَيْدِهِمْ نَهَ حَطَّاطٍ وَاقِعٍ أَوْلِيَةٍ وَأَوْلِيَابِهِ
 نَحْوَيْهِ أَمْدُ سُوَيْدُورٍ سَهَ التَّفَاوُتُ وَإِعْتِبَارُ دَرَاوَلِيَةٍ
 فَالْكَفَى فِي الْأَحْيَاءِ وَلَا يَدْمِينُ ارْتِفَاعُ الْجَبَا حُجُوبِ
 الرَّوْبِيَةِ وَمَا لَمْ يَرْتَفِعْ كَمَا كَانَتْ الْأَوْرَاكُ الْحَاصِلُ مَجْرَدًا
 الْمَجْمُوعُ فَكَذَلِكَ مُقْتَضِي سِتَّةَ أَنْتَهَ إِنَّ النَّفْسَ مَا دَامَتْ
 مَحْجُوبَةً بِعَوَارِضِ الْبَدَنِ وَمَقْتَضِي الشَّهَوَاتِ وَمَا غَلَبَ
 عَلَيْهَا مِنَ الصِّفَاتِ الْبَشَرِيَّةِ فَإِنَّهَا لِاشْتِهَائِي إِلَى الْمَنَاهِكِ
 وَاللَّفَا فِي الْمَعْلُومَاتِ الْخَارِجَةِ عَنِ الْخِيَالِ بَلْ هُنَّ الْحَيَاتُ
 جَهَابٌ عَنَّا بِالضَّرُورَةِ كَجَابِيبِ الْأَجْفَانِ عَنِ رُؤْيَةِ
 الْإِبْصَارِ وَكَذَلِكَ فَالْفِعْلُ بِالْمَوْسِيِّ عَدْلِيَّةِ السَّكَاةِ
 لَيْنُ تَرَا فِي وَقَالَ كَيْفَ لَاحِدٌ كَيْفَ الْأَبْصَارُ وَهُوَ
 يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ أَي فِي الدُّنْيَا وَالصَّحِيحُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا دَامَ فِي رَيْبِهِ لَيْلَةَ الْمَوَاعِجِ انظر
 وَقَالَ الْأَيَّامُ الْقَنِيَّةُ قَدِيمٌ دُرُوحُهُ فَإِنَّ فَيْلَ فَصَلُ
 تَجُوزُ رُؤْيَةَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْإِبْصَارِ الْيَوْمَ فِي الدُّنْيَا عَلَى عَجْمَةٍ

الْكَمَلَامَةِ فَالْجَوَابُ عَنْهُ أَنَّ الْأَفْوَى فِيهِ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ
 لِحُصُولِ الْأَجْمَاعِ عَلَيْهِ اسْتَهْفَاءُ كَلَامِهِ وَفِي الرِّسَالَةِ التَّوْبَةُ
 فَالْعَدْلِيَّةِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ذَاتُ رَيْبٍ رَيْبِي عَلَى صُورَةٍ
 شَائِبِ أَمْرٍ وَقَالَ بَعْضُ مَرَادِي مِينَ هَذَا عَجْمِي
 لِحَقِّي تَعَالَى بِصِفَةِ الرَّبُّوبِيَّةِ عَلَى مَرَاتِبِهَا لِرُوحٍ وَهُوَ
 الَّذِي يُسَمُّونَهُ طِفْلَ الْمَعَالِي لِأَنَّهُ مَرْتَبُ الْجِسَدِ وَرَسُولُهُ
 بَيْنَهُ وَبَيْنَ الرَّبِّ قَالَ الْأَمَامُ الْغَزَالِيُّ مَجْرُودٌ أَنْ يَرَى
 الرَّبَّ فِي الْمَنَامِ عَلَى صُورَةٍ جَمِيلَةٍ خَرُوبِيَّةٍ عَلَى النَّارِ
 الْمَذْكُورِ فَالْإِنْ هَذَا الْمُرْتَبِيُّ مِثَالُ عَجْمَةٍ أَلَّا اللَّهُ
 تَعَالَى عَلَى قَدْرِ اسْتِعْدَادِ الرَّاوِي وَمِنَّا سَبْنِيهِ وَلَيْسَ
 حَقِيقَتُهُ الذَّائِمَةُ لِأَنَّهُ تَعَالَى مُنْتَزَعٌ عَنِ الصُّورَةِ بِذَاتِهِ
 وَكَذَا دُرُوبِيَّةِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 الْغِيَاةُ تَجُوزُ أَنْ يَرَى فِي صُورٍ مُخْتَلِفَةٍ عَلَى قَدْرِ
 مَنَاسِبَةِ الرَّايِ وَلَا يَرَى لِحَقِيقَتِهِ الْحَقْمَدِيَّةِ
 إِلَّا الْوَارِثَ الْكَامِلَ فِي عَجْمِهِ وَعَمَلِهِ وَحَالِهِ

وَبَصِيرَتِهِ ظَاهِرًا وَبَاطِنًا وَكَذَا فَالْـ
 فِي شَرْحِ الْمُسْلِمِ بِحُجُوزِ رُؤْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى
 فِي الصُّورَةِ الْبَسْرِيَّةِ النُّورَانِيَّةِ
 عَلِيَّ النَّا وَيْلِ الْمَذْكُورِ
 ثُمَّ الْكَلَامُ وَاللَّهُ
 اعْلَمَ بِالصَّوْتِ

SONUÇ

Eser; varlığın başlangıcı, âlemin yokluktan meydana gelişi, salikin yolculuğu, sır makamı, marifet, evliya, âlemin kutbu, ruh, tövbe, tasavvuf, zikir, Allah'ı görme, zekât, oruç, hac, vecd, halvet, ilham, firâset, keşif gibi dinî konuları ele alan didaktik bir eserdir. Bahsi geçen konuların tasavvufî bakış açısıyla verildiği görülmektedir. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi yazma eserler kısmındaki bu eser, harekeli nesih yazısıyla yazılmış son derece okunaklı bir yazmadır.

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

1. Eserin müstensihî olan Abdülbâkî b. Ali Bekâyî; XVI. yy.da yaşamış, III. Murad ile yakın ilişkiler kurmuş, müderrislik ve kadılık yapmıştır. Ölüm tarihi bilinmekle birlikte nereye defnedildiği bilinmemektedir. Âlimliğinin yanında şairlik yönü de vardır. Ayrıca Arap ve Fars dillerine hâkimdir.
2. Risâle geleneği, üzerinde çalışılması gereken bir alandır. Türk kültürü bu alanda zengin birikime sahip olmasına rağmen risâle geleneği hakkında ulaşılabilen bilgi oldukça sınırlıdır. Hatta başlığında risâle olan ve müstakil bir kitap hâline gelmiş çalışmalarda risâle geleneğinin ele alınmadığı görülmektedir.
3. Eserdeki ses özelliklerine bakıldığında bazı sözcüklerin iki farklı şekilde (dedi/didi, nice/ neçe vb.) yazıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Eski Türkçedeki bazı ses değerlerinin korunurken bazı ses değerlerinin Oğuz dillerine ait özellikleri kazandığı tespit edilmiştir.
4. Ses uyumuna bakıldığında kalınlık-incelik uyumu kendini kuvvetli bir biçimde hissettirir-ken düzlük-yuvarlaklık uyumu için aynı durum söz konusu değildir. Çünkü bir sözcük bir yerde düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlıken başka bir yerde aynı sözcük bu uyuma bağlı değildir. Ünsüzlere bakıldığında ise ötümlülük açısından uyum varken ötümsüzlük açısından uyumun olmadığı görülmektedir.
5. Eserdeki sözcük yapısına bakıldığında, farklı işlevde birçok sözcüğe yer verildiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu sözcüklere gelen çekim ve yapım eklerinin kullanımı oldukça yaygındır.
6. Eserde isim, sıfat, zarf, edat, bağlaç, ünlem gibi görevli Türkçe sözcükler yanında Arapça ve Farsça sözcüklere daha çok yer verildiği görülmektedir. Ancak bu durum

fiiller ve zamirler için geçerli değildir. Fiil ve zamir görevli sözcükler varlığını güçlü bir biçimde devam ettirmektedir.

7. Eserdeki söz varlığına bakıldığında %72,93'ünü Arapça, %16,94'ünü Türkçe, %10,08'ini Farsça, %0,03'ünü Soğdça oluşturmaktadır. Bu durum, eserin tasavvufi düşünceyi işleminin doğal bir sonucudur.

8. Ki, ve gibi bağlaçlarla zarf-fiil eki -p'nin sıkça kullanılarak cümlelerin uzatılması; tasav-vufla ilgili terimlere yer verilmesi eserin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Bu durum aynı zamanda eserin geniş halk kitlelerine hitap etmediğini göstermektedir.

9. Türkçe tamlamalar dışında Arapça ve Farsça tamlamaların yaygın bir biçimde kullanıldığı görülmektedir.

10. Eser, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde istinsah edilmiş bir eserdir.

KAYNAKLAR

- ACLÛNÎ, İsmail b. Muhammed (1988): *Keşfu'l-Hafâ ve Muzilu'l-İlbas Amme's-Tehera mine'l-Ehâdis fi-Elsineti'n-Nas*, I-II, 3bs., Dâru'l-Kütüb el-İlmiyye, Beyrut.
- AHMED B. HANBEL (1929): *el-Müsned*, I-IV, 1.bs., Beyrut.
- ALİYYÛ'L-KARÎ (2012): *Uydurma Olduğuna İttifak Edilen Hadisler*, 1. bs., thk. Abdülfettah Ebu Gudde (terc. Halil İbrahim Kutlay), İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- ATALAY, Besim (1998): *Divanü Lûgati't-Türk Tercümesi c. I-IV*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (2000): *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BEYANÎ, Mustafa Bin Carrullah (1997): *Tezkiretü's-Şuara*, (hızl. İbrahim Kutluk), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BEYHÂKÎ, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn (1990): *Şu'abu'l-İmân*, I-IX, 1. bs., (thk. Ebû Hâcer Muhammed es-Saîd Zağlûl), Dâru'l-Kütüb el-İlmiyye, Beyrut.
- BUHÂRÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail (1981): *el-Câmiu's-Sahih*, I-VIII, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (2000): *Türk Dili Tarihi I-II*, Enderun Yayınları, İstanbul.
- DEMİRCİ, Ümit Özgür - Şenol KORKMAZ (2008): *Yûsuf u Zelihâ (Giriş-Metin-Günümüz Türkçesine Aktarma-Dizin ve Sözlük-Tıpkıbasım)*, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- DEVELİ, Hayati vd. (2011), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- DEVELİOĞLU, Ferit (2000): *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983): *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- EBÛ DAVUD, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (1969): *es-Sünen*, I-V, 1. bs., Hıms.
- EREN, Hasan (1999): *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1997): *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- GAZZÂLÎ, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed (1985): *İhyau'l-Ulûmi'd-Din*, (trc. Ahmet Serdaroğlu), I-IV, İstanbul.

- GEYLANÎ, Abdulkadir (2012): *Sırru'l-Esrâr*, (trc. Mehmet Eren), Gelenek Yayıncılık, İstanbul.
- GEYLANÎ, Abdulkadir (1996): *el-Fethu'r-Rabbânî*, 1. bs., thk. Muhammed Hassan Azkûl, Dâru's-Senâbil, Dimeşk.
- GÜLENSOY, Tuncer (2007): *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer (1997): *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GÜNDÜZ, Harun (2009): *Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si (İnceleme-Metin-İndeks)*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir.
- HUCVÎRÎ, Ali b. Osman Cüllâbî (1980): *Keşfu'l-Mahcûb*, I-II, (trc. Abdulhâdi Kandil), Dâru'n-Nehda el-Arabiyye, Beyrut.
- HULÛSÎ, Ahmed (2014): *Gavs-ı Â'zâm Abdülkâdir Geylânî "Gavsîye" Açıklaması*, Kitsan Yayınları, İstanbul.
- İBNÎ ARABÎ (1985): *el-Fütûhât el-Mekkiyye*, I-XIV, 1. bs., (thk. Osman Yahya), el-Mektebetu'l-Arabiyye, Mısır.
- İMÂM MÂLİK, b. Enes (2005): *el-Muvatta'*, (neşr. Muhammed Fuad Abdulbaki), Kahire.
- İMÂM RABBÂNÎ, Ahmed el-Fârukî es-Sehrendî (ty.): *el-Mektûbât*, I-II, Sirâc Kitâbive, İstanbul.
- KİK, Ayşe (2007): *Zafer-nâme-i Emir Temür (İnceleme-Metin-Dizin)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- KÜÇÜK, Serhat (2013): *XVI. Yüzyıla Ait Bir Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi (Giriş-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- MÜNÂVÎ, Abdürraûf Muhammed (1972): *Feyzu'l-Kadîr Şerhu'l-Câmiu's-Sağîr*, Dâru'l-Marife, Lübnan.

MÜSLİM, Ebu'l-Huseyn b. Haccâc (1955): *el-Câmiu's-Sahîh*, I-V, (neşr. Muhammed Fuad Abdulbaki), Mısır.

NESÂÎ, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb (1964): *es-Sünen*, I-VIII, Mısır.

ÖZMEN, İsmail (2008): *Tasavvufa Giriş (Tasavvufun Çeşitli Yönlerden Bilimsel Açıklaması)*, Parşömen Yayınları, İstanbul.

PAKALIN, Mehmet Zeki (2004): *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. III, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

REDHOUSE, James W. (2009): *Müntahabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*, (hzl. Recep Toparlı vd.), Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara.

SAMÎ, Şemseddin (1999): *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

SARIKAYA, Bekir (2010): *Rükneddin Ahmed'in Acâibü'l-Mahlûkat Tercümesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.

SOLMAZ, Süleyman (2005): *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı (İnceleme-Metin)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

SÜHREVERÎ, Şihabuddûn Ömer b. Muhammed (ty.): *Avârifü'l-Ma'ârif (İhyâ'nun 5. Cildi Olarak Mülhakı)*, Dâru'l-İhyâi't-Türâs el-Arabî, Beyrut.

SÜYÛTÎ, Celâleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr (2014): *Câmiu's-Sagir*, I-II, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.

ŞAHİN, Hatice (2003): *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ŞA'RÂNÎ, Abdulvehhab (1996): *Levâkihu'l-Envâr el-Kudsiyye fî Marifeti Kavâidi's-Sûfiyye*, 1. bs., Dâru'l-Fikr, Beyrut.

TİRMİZÎ, Ebû İsa Muhammed b. İsa (1985): *el-Câmiu's-Sahîh*, I-V, (neşr. Ahmet Muhammed Şakir), Beyrut.

TÜRK, Vahit - Şaban DOĞAN - Yasin ŞERİFOĞLU (2011): *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu (1999): hzl. Müjgan Cumbul vd., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türkçe Sözlük (1998): 9. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (1993): “*Bekayi Maddesi*”, İstanbul.

UYSAL, Muhittin (2012): *Tasavvuf Kültüründe Hadis*, 1. bs., Ensar Neşriyat, İstanbul.

YILMAZ, Mehmet (1992): *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

1983'te Zonguldak'ta doğdu. 1991 yılında Merkez Eceler İlkokulunu, 1996'da Murat Kayhan Ortaokulunu, 2000'de Mehmet Çelikel Lisesini bitirdi. 2000'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine başladı. "Zarf Fiil Ekleriyle Dönüştürülebilen Ki'li Cümleler" adlı lisans bitirme tezini vererek 2004 yılında bu üniversiteden mezun oldu. 2004'te Sakarya Üniversitesinde "Tezsiz Yüksek Lisans" programına başladı ve 2005'te buradan mezun olarak Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olmaya hak kazandı.

2007'de sözleşmeli Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Ankara Haymana Lisesine atandı. 2008'de kadrolu Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Mardin Yeşilli Cumhuriyet Lisesine atandı. 2010'da Kara Harp Okulunda yedek subay olarak Türk Dili I derslerine girdi. 2012'de Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesine atandı. Bu okuldaki Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği görevine devam etmektedir.

Tuncay BİLİR